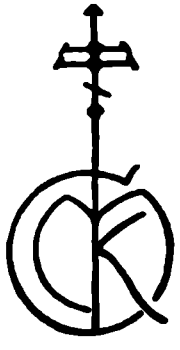
CESTA

DUCHOVNÍ CVIČENÍ PRO KNĚZE, ŘEHOLNÍKY A ŘEHOLNICE.

NAPSAL

P. KLEMENS MINAŘÍK, O. F. M.

1934.

NÁKLADEM CYRILO-METODĚJSKÉHO KNIHKUPECTVÍ
GUSTAVA FRANCLA V PRAZE

N. E. 1204.

Spisu P. Klementa Mináříka, O. F. M., nadepsanému „Cesta. Duchovní cvičení pro kněze, řeholníky a řeholnice", uděluji řeholní schválení.

V Praze, dne 8. září 1931.

L. S.

P. JOSEF HOPFINGER,
minister provincialis.

Nihil obstat.

ANTONIUS STŘÍŽ,
censor.

N. E. 496. Pragae, die 15. Januarii 1932.

Imprimatur.

L. S. *Can. Dr. THEOPHILUS OPATRNÝ,*
Cancellarius AEppalis.

OBSAH.

Předmluva 5
Příprava a poděkování 6

I. Úradek Boží s člověkem.

1. Úvodní rozjímání 7
2. Cíl lidského života 13
3. Účel duchovního stavu 25
4. Známky duchovního povolání 37
5. Věčný protiklad 49

II. Odvrácení se od Boha.

6. Zloba hříchu 66
7. Následky hříchu 79
8. Hřích kněze a řeholníka 92
9. Všední hřích. (Vlažnost) 103

III. Následky hříchu.

10. O smrti 114
11. O soudu soukromém 125
12. O posledním soudu 135
13. Peklo 146

IV. Návrat k Bohu.

14. Pokání 160
15. Zpověď 171
16. Kázeň těla 182
17. Kázeň smyslů tělesných 196
18. Pokora 207

V. Škola Páně.

19. Úcta k bližnímu 221
20. Úcta ke kněžím a představeným 234
21. Láska bližeňská a bratrská 252

VI. Následování Krista.

22. Trpělivost 264
23. Modlitba 281
24. Kázeň duševních mohutností 291
25. Rozjímání 304
26. Kázeň duševních vášní 316

VII. Rady evangelické.

27. Poslušnost 331
28. Chudoba 349
29. Čistota 360

VIII. Spojení s Bohem.

30. Nejsvětější svátost oltářní (B. Srdce Páně) . . . 372
31. Svaté přijímání 381
32. Oběť Nového zákona 395

IX. Skrytý život v Bohu.

33. Ukřižování Páně 407
34. Panna Maria 420
35. Nebe 430
36. O lásce k Bohu 442

Modlitby po duchovních cvičeních 451
Zpytování svědomí 453

Motto: Tys nesla, Panno, hodná plné slávy,
pod srdcem Ježíše, jenž Bůh jest pravý,
jenž mdlobu sňal nám a nám vrátil zdraví.
Ráj opustil, by moh' nám posloužit,
vrh mládí svoje v smrti jícen dravý,
v té víře žádám živu být a mřít.
(Villon-Vrchlický: Ballada na Matku Boží pařížskou.)

Předmluva.

V 700. jubilejním roce uvedení řádu sv. Františka do Čech a k 650. jubileu smrti bl. Anežky Přemyslovny odevzdávám tato duchovní cvičení katolické veřejnosti, aby přispěla k prohloubení a posvěcení království Božího na zemi. Napsal jsem je v létech 1911—1931.

Exercicie vypracoval jsem na podkladě dogmatiky a morálky (velkého katechismu). Čerpal jsem ze starých Mistrů duchovního života i z moderních publikací. Zvláštní pozornost věnoval jsem nebezpečím moderního života. Nejsem mravokárcem. Dobře znám vysokou vědeckou, mravní a pracovní úroveň kléru církevního i řeholního, jakož i řeholnic. Jsouť v řadách duchovenstva osoby, vynikající svatostí života, které nepotřebují napomenutí, nýbrž jen povzbuzení a výstrahy. Nechci reformovati, nýbrž jenom varovati před možnými chybami. Toto uvádím na paměť zbožným čtenářům a čtenářkám, jakož i náhodnému kulturnímu historikovi.

Tato knížka se hodí kazatelům i zpovědníkům, řeholníkům i řeholnicím, bohoslovcům, klerikům i novicům, ba všem katolíkům za příručku soukromých duchovních cvičení, rekolekcí, za pomůcku denního rozjímání a duchovní četby. Některá rozjímání lze vhodně rozděliti nadvakrát i natřikrát. Prosím všechny, kdož budou tuto knihu čísti, aby se za mne pomodlili Otčenáš.

Zásmuky, dne 15. srpna 1931.

P. Klemens Minařík, O. F. M.

Příprava na každé rozjímání.

Veni, Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium et tui amoris in eis ignem accende.

V. Emitte Spiritum tuum et creabuntur,

R. Et renovabis faciem terrae.

Oremus: Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere et de ejus semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Bože můj a mé všecko! Věřím, že jsi zde (v nejsvětější svátosti oltářní) přítomen a na mne patříš, klaním se ti a vyznávám, že pro své hříchy nejsem hoden, abych prodléval před tvým nejsvětějším obličejem. Avšak důvěřuje se ve tvou nekonečnou dobrotu a milosrdenství, pokorně prosím o milost, abych vykonal toto rozjímání ke tvé cti a chvále, a ve prospěch své ubohé duše. Osviť můj rozum, posilni vůli a obměkči mé srdce, abych tě vždy dokonaleji poznával, vroucněji miloval a věrněji tobě sloužil.

O tu milost prosím tě, dobrý Ježíši, prameni života a svatosti, na přímluvu neposkvrněné P. Marie, sv. apoštolů Petra a Pavla, (sv. Otce našeho N.), našich svatých patronů a svatých spolubratří v nebesích. Amen.

Poděkování po duchovní úvaze.

Gratias agimus tibi, omnipotens Deus, pro universis beneficiis tuis, qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

V. Repleti sunt omnes Spiritu Sancto,

R. Et coeperunt loqui.

Oremus: Vota, quaesumus, Domine, supplicantis populi coelesti pietate prosequere, ut et quae agenda sunt videant et ad implenda, quae viderint, convalescant. Per Christum, Dominum nostrum. Amen. (Dominica I. post Epiphaniam.)

Díky vzdáváme tobě, všemohoucí Bože, za všeliká tvá dobrodiní, který žiješ a kraluješ na věky věkův. Amen.

V. Naplněni byli všichni Duchem Svatým,

O. A počali mluviti.

Modleme se: Úmysly prosícího lidu svého, prosíme, Pane, nebeskou milostí podporuj, abychom postřehli to, co máme konati, a co uvidíme, že dlužno splniti, v tom byli posilněni. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

I.

Úradek Boží s člověkem.

1.

Úvodní rozjímání.

Pochválen buď Ježiš Kristus!

Náš Mistr, Ježíš Kristus, přišel jednou se sv. apoštoly do Betsaidy. Přivedli tam k němu slepého a prosili, aby se ho dotekl. Pán Ježíš ujav slepce za ruku, vyvedl jej ven z městečka, naslinil mu oči a vloživ na něho své ruce, otázal se ho, zdali vidí. A on pohleděv, řekl: Vidím lidi jako stromy chodící. Potom opět vložil ruce na jeho oči. I počal viděti a uzdraven byl tak, že jasně viděl všecko. A poslal jej domů, řka: Jdi do domu svého a vejdeš-li do městečka, nikomu o tom nepovídej! (Mar. 8, 22.)

I. *Zrcadlo svědomí.*

Podle výkladu sv. Bedy Ctihodného naznačil na tomto příkladu Pán Ježíš postup, jak v nás působí milost Boží. Kdo chce nabýti posvěcující milosti, rozmnožiti nebo zachovati ji až do skonání, kdo chce míti správný postřeh ve věcech duchovních, kdo usiluje, aby si oblíbil dobro a ctnost, musí občas opustiti svět s jeho ruchem, aby se zahleděl na cestu svého života z náležitého odstupu. V záblescích Světla věčného uzří svůj život v jiném osvětlení, než se mu jeví v šedi denních prací a starostí.

Nutno odložiti na čas veškeré stavovské práce, kázání, vyučování, zpovídání, třeba si na několik dní odříci dovolené zábavy a odpočinek, chopiti se podávané ruky Spasitelovy a a odejíti s ním z městečka ven — do duchovní samoty. Duchovní samotou rozumějí se duchovní cvičení neboli exercicie.

Žijíce v městečku, t. j. mezi lidmi a pracujíce o spáse svých bližních, zapomínáme často na spásu vlastní. Pro svou duši konáme jen věci nejnutnější a často i to povrchně a nedokonale.

Kdo v ruchu a shonu za povinnostmi a za soukromými pracemi klesl do hříchu těžkého, podobá se onomu evangelickému slepci. Takový člověk myslí, že jiným svítí, a sám na cestu ne-

vidí. Tomu ukazuje v duchovních cvičeních církev cestu ke Světlu světa, k Ježíši Kristu, a zapřisahá jej, aby vložil na slepce-hříšníka žehnající ruku, a vyvedl jej z duchovní slepoty: »Spaseny učiň služebníky své a požehnej dědictví svému, spravuj a zachovej je na věky« (Te Deum).

Kdo, vykonávaje své práce a povinnosti, kolísá mezi Bohem a světem, mezi láskou Boží a přízní světa, kdo jest při modlitbě a rozjímání roztržitý, kdo v modlitbě a rozjímání ustává, kdo povinností svého stavu a úřadu zanedbává, na koho dorážejí vždy prudčí a častější pokušení, komu jest všední hřích věcí nepatrnou: podobá se onomu slepci, když prohlédl, ale viděl kolem samé šero a mlhu, v níž vypadaly osoby jako klátící se stromy. V takovém stavu kněz nevidí zřetelně svých duchovních potřeb; mnohé věci důležité zdají se mu nepatrnými. A poněvadž špatně vidí, posuzuje prostředky spásy nesprávně. Takové posílá církev do duchovní samoty, připomínajíc jim slova Páně: Dokud kulhati budete na dvě strany? Je-li Hospodin Bohem, jděte za ním! (III. Král. 18, 21.)

Kdo jest tak dokonalý, že nemá na duši dobrovolného hříchu, podobá se slepci evangelickému, když jasně prohlédl a byl uzdraven. Leč i dokonalí kněží potřebují duchovního obrození ve svatých exerciciích. Kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě, kdo svatý, posvěť se ještě. (Zjev. 22, 11.) Naopak zase: Kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl. (I. Kor. 10, 12.) I osvědčená, dokonalá ctnost podobá se prchavé vůni, kterou vichřice pokušení může rozehnati; podobá se křišťálovému zrcadlu, na němž se přece usazuje prach a rosa; podobna jest tiché hladině rybníka, kterou i slabý vítr vášně může pobouřiti. Klesl David i Šalomoun, upadl do hříchu kníže apoštolský Petr! Proto i dokonalým kněžím jsou exercicie potřebny.

Duchovní cvičení jsou proto tak důležita, že nám v nich Pán Bůh nabízí zvláštní, mimořádné dary a milosti, jichž nám jindy neposkytuje. Nyní jest čas příjemný, hle, nyní jest den spasení. (II. Kor. 6, 2.) V samotě na hoře Sinaj uviděl Mojžíš Boha a obdržel od něho zákon, v samotě na hoře Karmelu přijal Eliáš ducha Božího, na poušti stal se Jan předchůdcem Páně, na poušti kvarantanské modlil se a postil Pán Ježíš, na pouštích a v samotách obrátili se velicí kajícníci a prodleli téměř všichni zakladatelé řádů. Tyto mimořádné milosti sv. exercicií předpověděl Bůh u proroka Ozeáše: »Protož aj já ji přivábím a vyvedu ji na poušť a mluviti jí budu k srdci.« (Ozeáš 2, 14.)

II. *Jak máme zahájiti duchovní samotu?*

Slepec zvěčnělý v evangeliu ujal se pevně podávané ruky a rychlým krokem spěchal za Pánem Ježíšem za město. Proto i my chopme se ruky Spasitelovy a následujme ho do duchovní samoty. Sv. Bernardin Sienský († r. 1444) radí nám takto: »Drahá duše! Uchyl se do ústraní, aby ses zachovala Tomu, jejž sis ze všech vyvolila. Odluč se od nejdůvěrnějších přátel, druhů, služebníků, vzdal se zábavy, pohodlí, zpěvu, hudby, zábavné četby a svých líbůstek. Věz, že máš snoubence žárlivého, který k tobě potud nezavítá, dokud budeš meškati se společníky.«

Evangelický slepec opustil domov, místo, na němž si vyžebrával výživu, vzdálil se od vyžebraných dárků, zkrátka opustil své denní zaměstnání, setřel se sebe prach všedního života, vzdal se starostí o věci vezdejší a šel za Kristem. Podobně i nám jest třeba, abychom se sebe střásli starosti a všední život, který nás odlučuje od nejsvětější povinnosti na světě, od péče o vlastní duši, abychom se povznesli nad překážky, které nám vadí v posuzování vlastního života a duchovních nedostatků. Starosti o časný život nás nutí zabývati se hlavně přítomností. Brání nám však v rozhledu na minulost a budoucnost.

2. Evangelický slepec spěchal s velikým rozechvěním a radostnou touhou za Kristem, neboť tušil, že Spasitel jej zázračně uzdraví. I my vstupme do duchovního ústraní s nedočkavostí a radostnou touhou, neboť i my očekáváme duchovní zázrak, totiž očistu z hříchu, udělení nebo rozmnožení milosti Boží posvěcující, což jest podle sv. Augustina větší zázrak než vzkříšení mrtvého. Začněme tato cvičení s horlivostí. »Chceš-li žíti v míru«, dí přísloví, »buď připraven na válku«. Skoro s jistotou víme, že nás v budoucím životě čeká mnoho pokušení, útrap, příležitostí k hříchu, snad i duchovní opuštěnost a suchopárnost. Proto v duchovních cvičeních nutno se k duchovnímu boji obrniti a otužiti. Exercicie se podobají sedmi úrodným létům v Egyptě, v nichž se máme zásobiti na dobu neúrody, totiž na čas zkoušek a duchovní opuštěnosti. Tyto exercicie jsou důležity jak pro nás, tak pro ty, s nimiž se stýkáme a jež vedeme, neboť naší povinností jest, abychom jim svítili dobrým příkladem. Čím horlivěji duchovní cvičení vykonáme, tím zdárněji budeme působiti na jiné.

3. Evangelický slepec věnoval Kristu Pánu veškerou pozornost, dobře věda, že snad již nikdy Mesiáše nepotká,

nebo aspoň jeho pozornost na sebe neupoutá. V těchto duchovních cvičeních napněme i my všecky duševní síly, využitkujme příležitosti, jíž nám Bůh skýtá, k duchovní nápravě, neboť nevíme, zda se příštích exercicií dočkáme. Nyní jest čas příjemný, hle, nyní den spasení. (II. Kor. 6, 2.) Kéž byste poslechli dnes hlasu jeho, nezatvrzujte svých srdcí! (Žalm 94, 8.)

Při rozjímáních buďme tedy pozorni. Známo jest, že se sv. Antonín Poustevník obrátil jediným slovem sv. evangelia, sv. Mikuláš Tolentinský jediným kázáním. Sv. Augustina přiměla k víře a k pokání slova: »Vezmi a čti!« Sv. Ignáce uvedla na dobrou cestu četba životů svatých. Jediná věta sv. evangelia učinila z lehkomyslného jinocha Františka Bernardona velikého světce a zakladatele tří řádů. Dávejme tedy pozor na každé rozjímání a na každé slovo, neboť na některém z nich může záviseti naše obrácení, setrvání v dobrém a věčné spasení. Po rozjímání si dělejme poznámky a několikrát za rok si je pročtěme.

4. Slepec následoval Pána Ježíše krok za krokem a celou cestu n e p r o m l u v i l. Podobně i my se držme svědomitě stanoveného pořádku exercicií a zachovávejme naprosté mlčení. Hlas Ducha Svatého se podobá šelestu jemného vánku, který se vyhýbá hluku a zmlká při povyku. Vítr veliký, silný, podvracující hory a rozrážející skály, jde před Hospodinem, ale není v tom větru Hospodin; a po větru zemětřesení, ale není v tom zemětřesení Hospodin; a po zemětřesení oheň, ale není v ohni Hospodin; a po ohni šelest tichého větérku, a v tom byl Hospodin, aby mluvil k Eliáši.« (III. Král. 19, 11.) Jsme muži! Ukažme, že se dovedeme přemoci, že víme, co jest svědomitost, sebezapření a kázeň. Učme se svědomitosti v malém, neboť mnohý z nás přijde do okolností, v nichž nikdo ho nebude upomínati na povinnost, nýbrž bude nucen sám sobě poručiti: »Nesmíš!« Proto se učme zapírati v malém, abychom obstáli ve velkém.

5. Volný čas věnujme úvahám o právě přednesených slovech, zpytování svědomí a modlitbě. Opakujme si ve volné chvíli rubriky misálu a breviáře (výklad řehole).

Poskytne-li nám Pán Bůh v těchto dnech zvláštní duchovní útěchy, važme si jí a buďme Bohu za ni vděčni. Nebudeme-li jí cítiti, nermuťme se a neustávejme v horlivosti.

III. *Proč konáme exercicie?*

Pán Ježíš vedl slepce ven za město. Odešli na tiché místo a osaměli. Slepec, hříšník, stanul před Sluncem spravedlnosti, před vševědoucím Bohem. Slepec se zajisté zachvěl. Tušil, ba byl přesvědčen, že Mesiáš zná příčiny jeho slepoty. Věděl, že čte v jeho minulosti jako v otevřené knize. Proto se zarazil a ztichl jako pěna.

Podobně i každý z nás objeví se jednou před tváří všemohoucího, vševědoucího a spravedlivého Boha, neboť »všichni zajisté budeme státi před soudnou stolicí Boží«. (Řím. 14, 20.) Rozsudek Kristův bude neodvolatelný, platný pro celou věčnost. Buď rozhodne o naší věčné blaženosti neb o věčném zatracení.

Jest tedy radno, abychom sami sobě složili účty ze svého života, abychom poznali, zdali před věčným Soudcem obstojíme čili nic. Použijme k tomu této posvátné doby a již nyní se vmysleme, jak stojíme před soudnou stolicí Boží. Věčný Soudce nám rozkáže: »Vydej počet ze své správy!« (Luk. 16, 2.) Bude zkoumati, jak jsme těžili z milostí, jichž nám poskytoval; jak jsme používali času, nač jsme vynaložili léta, měsíce a dny svého života; jak jsme dostáli povinnostem, jež nám Bůh předepsal jakožto lidem, křesťanům, kněžím (řeholníkům). Věčný Soudce bude vážiti naše skutky, řeči, žádosti, úmysly, myšlenky, vzpomínky a opominutí dobrého.

Suďme se tedy sami, suďme se nestranně! Vyneseme-li nad sebou rozsudek nepříznivý, přičiňme se, abychom vše napravili. Nápravu učiníme, když budeme svých hříchů litovati, když se z nich upřímně a zkroušeně vyzpovídáme a budeme konati za ně pokání. To jest přední účel sv. exercicií.

2. Za městem v samotě stál slepec před Světlem světa, jež přišlo osvítit všecky národy a všecky lidi, stál před svým Spasitelem. Ježíš Kristus se ujímá slepce jako lékař; potírá slinou jeho vyhaslé oči a vkládá ruce na jeho hlavu. — Také my se ukažme v těchto exerciciích svému Spasiteli. Každý z nás přijal sice jho Páně s dobrým úmyslem, ale časem naše dobré úmysly vybledly. Nezřízené náklonnosti, chtíče a vášně se v nás probouzejí a jako litá saň zdvíhají často již zdeptané hlavy; rány hříchů opět se jitří. Naše víra pozbývá živosti, naděje klesá, láska utuchá, horlivost v modlitbě ocha-

buje, obětavost mizí. Churavíme na duši! V této posvátné době volejme vroucně k Spasiteli: »Pane, hle ten, kterého miluješ, jest nemocen.« (Jan 11, 13.) »Pane, vlož na nás žehnající ruku, setři s našich očí šupiny, abychom z duchovní zaslepenosti prohlédli. Vlož ruce své i na naše oči, abychom úplně prozřeli a byli uzdraveni! Pomoz nám, abychom své chyby, slabosti a nezřízené náklonnosti poznali a od tebe, lékaře duší, vyléčeni byli!« — Proto také konáme duchovní cvičení, abychom poznali prameny svých poklesků, chyb a hříchů, abychom si hřích zošklivili, dobro a ctnost si zamilovali a se povzbuzovali ku konání dobrých skutků.

3. Pán Ježíš vložil ruce na oči slepcovy, a on viděl jasně. Byl uzdraven! Jeho nejvroucnější přání se splnilo. Nesmírné blaho zatopilo jeho prsa, vyplnilo celou duši a prochvělo celou jeho vůli. Jistě že klesl před Kristem na kolena, díky vzdával, klaněl se a sliboval, že mu bude po celý život věren a vděčen, že ho bude všude vyhlašovati za Mesiáše. Leč Pán Ježíš rozhodl jinak: Poslal jej domů řka: »Nikomu o tom nepravl« (Marek 8, 26.) Můžeme se domnívati, že Pán Ježíš uzdravil slepce i na duši a že se stal jeho věřícím učedníkem.

I my jsme služebníci Ježíše Krista, jsme jeho zřízenci, poslové, ba jeho zástupci v království Božím na zemi. Proto se máme občas svému Pánu, svému vrchnímu představenému představiti a podati zprávu o svém úřadování, o své činnosti; máme si vyprositi instrukce (informace, návod), rady a pokyny pro budoucí činnost, abychom pracovali s tím větší jistotou a horlivostí p r o j e h o v ě c. Jednou za čas uchylme se do duchovní samoty, kde možno s Kristem Pánem důvěrně mluviti a s ním se stýkati, abychom se na jeho Srdci, jako miláček Páně, osvěžili a povzbudili, načerpali světla a síly k následování Spasitele až na Kalvárii. Třeba, abychom nejdříve sami byli duchem Ježíše Krista prostoupeni, chceme-li jeho zásady hlásati, šířiti a jiným do duše vštěpovati. Apoštolové a po nich i 72 učedníci, ukončivše kázání, jež konali po městech palestinských, vrátili se k Pánu Ježíši, podali mu zprávu o zdaru své cesty a žádali o další pokyny. Kristus Pán však je uvedl do ústraní, kde je vyučoval. Také nám jest třeba občas jíti do školy Kristovy, abychom se znova vžili do jeho smýšlení, ducha a záměrů. P r o t o t e d y k o n á m e d u c h o v n í c v i č e n í, a b y c h o m v d o b r u, v c t n o s t i, v m i l o s t i B o ž í a v e s v é m p o v o l á n í v ě r n ě v y t r v a l i a ž d o k o n c e.

(Doslov.) »Také já, přišed k vám, bratři, přišel jsem, zvěstuje vám svědectví Boží nikoli se vznešeností slova neb moudrosti, neboť jsem usoudil, že nevím mezi vámi nic jiného, nežli Ježíše Krista, a to ukřižovaného.« (I. Kor. 2, 1—3.) »Slovo o kříži jest totiž pošetilostí pro ty, kteří hynou, pro ty však, kteří se zachraňují, to jest pro nás, jest mocí Boží. Neboť psáno jest: »Zkazím moudrost mudrců moudrých a zavrhnu opatrnost opatrných.« (I. Kor. 1, 18—19.) »Proto řeč má i hlásání, [neděly se] přemlouvacími slovy moudrosti [lidské], nýbrž dokazováním ducha a moci Boží« (I. Kor. 2, 4). Slova, jež hodlám mluviti, nejsou má, nýbrž Toho, jenž řekl: »Já jsem cesta, pravda a život.« Mějte, prosím vás, se mnou strpení, neboť jsem si své nedostatečnosti a neschopnosti vědom. Nestojím zde jako ten, jenž mocí vládne, nýbrž z poslušnosti, nemluvím jen k vám, nýbrž stejnou měrou k sobě, znaje slova Spasitelova: »Pokrytče, vyvrz nejprve trám z oka svého a potom přihlédni, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého.« (Mat. 7, 5.) Ačkoliv může i chybující znáti dobro a jiným doporučovati, přece si přeji, abyste přijímali slova těchto exercicií jako hlas samého Spasitele.

Nyní již odporučme svůj rozum, vůli a paměť v ochranu Boží, odevzdejme své tělo s jeho smysly v ruce Páně a volejme: »Vyjasni, Hospodine, oči mé, abych snad neusnul do smrti.« (Ž. 12, 4.) »Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha pravého obnov v útrobách mých.« (Ž. 50, 12.) Amen.

Duchovní četba: Následování Krista od Tomáše Kempenského, kniha I., kapitola 1 a 11.

2.

Cíl lidského života.

I. *Stvořil nás Pán Bůh.*

Pán Ježíš pochválil muže, jenž si vystavěl dům na skále, neboť přišla bouře a povodeň, ale jeho dům obstál při veškeré nepohodě. Také my založme tato posvátná cvičení na pevném základu a rozjímejme, kdo nás stvořil a proč jsme stvořeni.

V této chvíli jsme a žijeme. Máme rozum, jenž poznává a usuzuje; máme srdce, které cítí, máme také tělo, jež obdařeno jest pěti smysly. Jsme a žijeme. Před padesáti, sto léty nás

nebylo, a za padesát, za sto let nebudeme žíti. Jsme zde všichni poutníci; přicházíme a odcházíme druh za druhem.

Kdo stvořil člověka? Kdo mu dal duši a tělo, kdo jej postavil na okrsek země?

Moderní přírodověda zavrhla Haeckla a uznává dnes hlavně tři názory o původu života, jež jsou jí ovšem všechny pouhými teoriemi. Podle prvního vznikla živá hmota z neživé a názor ten sluje »samoplození« nebo »abiogenese«. Podle druhého život na naší zemi se zatoulal z vesmíru, kamž se patrně dostal z jiné planety a sluje »panspermií« a konečně třetí názor učí, že život byl stvořen Bohem.

Všechny se shodují v tom, že byla kdysi doba, kdy života na zemi nebylo. Vždyť podle známé teorie Kant-Laplaceovy byla kdysi země ve stavu plynném a teprve když teplota žhavých plynů klesla pod 400 stupňů, měnila se ve hmotu tekutou a nakonec, když se ještě více ochladila, utvořila se pevná kůra zemská.

Jisto tedy jest, že na naší zemi nebyl život od věčnosti, neboť dosud neznáme a sotva kdy najdeme organickou bytost, která by obstála za tak vysokých teplot. Musil tedy nastati kdysi okamžik, kdy život byl na zemi vštípen.

Louis Pasteur na počátku II. poloviny XIX. stol. svými geniálními biologickými pracemi přesvědčivě vyvrátil všechny bludné názory, které pronesli myslitelé od těch dob, kdy člověk počal přemýšleti o vzniku živých bytostí. Vyvrátil všechny theorie a domněnky, jako by živí tvorové vznikali ze hmoty neživé. Tak potvrdil domněnku učence Herveye, kterou on vyslovil r. 1651 ve spisu »De generatione animalium«, řka, že omne vivum ex vivo, vše živé rodí se ze živého. Před sto lety vyslovil tu zásadu biolog Jan Ev. Purkyně přesněji: Omne vivum ex ovo, vše živé rodí se z vejce. Člověk jest bytost duchová a proto absolutně nemohl vzniknouti ze hmoty.

Člověk nepovstal n á h o d o u, neboť ani nejprostší nástroj (kladivo, kleště) nesestavil se náhodou, tím méně člověk, který jest nejdokonalejší bytost na zemi. Mikrokosmos, »malým světem« zvali člověka řečtí mudrcové.

K stvoření člověka bylo třeba vyšší moci, než při stvoření světa, a většího důmyslu, nežli jest rozum lidský. Člověk nepovstal sám od sebe, neboť nemohl si dáti života, když ho (člověka) nebylo; člověk není si toho vědom a ani nebyl schopen dáti si život, když nežil.

Ani rodiče nám nedali života nezávisle na vyšší moci, neboť mnozí rodiče měli by rádi děti a přece jich nemají. Krásně to pověděla matka Machabejská svým synům, když šli na smrt, dokládajíc, že je stvořil Bůh: Nedarovala jsem vám také já ducha ni života, aniž jsem spojila údy každého. Proto stvořitel světa, který způsobil, že člověk vznikl a který vymyslil vznik všech věcí, ducha i život vám zase z milosrdenství vrátí. (II. Machab. 7, 22—23.)

Lidské pokolení nepochází z opice, poněvadž člověk se vyznačuje rozumem a vůlí, kterých zvířata nemají a dosíci nemohou.

»V denním tisku či v hovorech shledáváme se s úžasně zkreslenými názory na učení vývojové neboli descendenční, specielně na jednu jeho teorii — totiž přírodní výběr Darvinův. Často se mu totiž mylně přikládá, že dokazoval nebo dokonce dokázal, že předkem člověka byla opice. Hned na počátku předešleme, že tohle nikdy Darvin neřekl ani nenapsal, a žádný vzdělaný přírodopisec by to také nemohl tvrditi, natož dokazovati. Doposud se vůbec nenašel tvor, lépe řečeno zbytky nějakého tvora, o kterém bychom mohli říci, že byl předchůdcem člověka. Pojný článek mezi nějakou ssavčí skupinou a dnešním člověkem vůbec chybí. Příbuznost dnešních anthropoidních opic s člověkem, jevící se stejnou organisací tělesnou, není vůbec dokladem nějakého vzniku z nich, jak chybně se často říká, a co nikdy Darvin neříkal, nemyslel a nenapsal. O nálezu kusu lebky a stehenní kosti, t. zv. Pithecanthropus errectus Dub. z Javy lze říci, že tento anthropoid stál člověku blíže, než kterákoli dnešní anthropoidní opice. Jinak však docela nic.« (Dr. Jos. Jirsík, 1931.)

Kdo tedy stvořil pokolení lidské? Kdo stvořil mne? — Veliký mudřec Siracbovec napsal: »Bůh stvořil člověka ze země a zase jej obrací v ni. (Sir. 17, 1—4.) Odpočítané dny a lhůtu dal jemu a odevzdal mu moc nad věcmi pozemskými. Stvořil z něho pomocnici podobnou jemu. Jazyk, oči, uši a srdce dal jim k přemýšlení a uměním rozuměti naplnil je. Stvořil jim umění ducha a smyslem naplnil srdce jejich.« (Sirach 17, 4—6.) O tom vypravuje I. kniha Mojžíšova.

Pročež sv. Pavel »sklání kolena svá před Otcem Pána našeho Ježíše Krista, po němž se jmenuje všeliký rod na nebi i na zemi«, neboť on jest stvořitel všeho. (Efes. 3, 9—15.)

Zajisté když jsme nepovstali ani náhodou, ani sami od sebe, ani žádná bytost pozemská nás nestvořila, nezbývá než obrátiti zraky k Bohu a volati s žalmistou Páně: »Ruce tvé učinily mne, stvořily mne.« (Ž. 118, 73.) »Ty jsi stvořil mne a vložil jsi na mne ruku svou.« (Ž. 138, 5.)

Prvé nesporné počátky lidstva objevují se v době diluviální. Pravěký člověk byl pastýřem, lovcem a rolníkem. První lidé byli nadaní řemeslníci a umělci. Jejich nástroje a malby jsou klasickými díly, jak ukázala výstava Anthropos v Brně roku 1931. I světská věda tvrdí, že první lidé měli bystrý rozum a vůli, t. j. že vyšli z ruky Boží jako dokonalí lidé.

Pán Bůh ustanovil již od věčnosti, kolik lidí přijde na svět, kdy a jak dlouho budou žíti.

On věděl tedy o každém z nás a miloval nás již od věčnosti, jak čteme u proroka Jeremiáše: Láskou věčnou miloval jsem tebe. (Jer. 31, 3.) Bůh nás a pokolení lidského nepotřeboval ani ke své větší blaženosti, ani k svému prospěchu, nýbrž stvořil nás z čiré lásky. Ve své lásce dal nám nesmrtelnou duši, která jest obrazem Božím, daroval nám tělo, vyznačující se přímou postavou, abychom pohlíželi k nebi, k svému Tvůrci. Učinil nás korunou a pány všeho stvoření. V té lásce určil nás k blaženosti věčné v nebi, kterou můžeme částečně již na zemi tušiti.

2. Pán Bůh mne a nás všechny stvořil a proto jest n a š í m p á n e m.

Hospodář jest pánem služebníků, rodiče svých dítek, král svých poddaných. Leč tato vláda trvá jen krátký čas a jest omezena. Vláda, kterou vykonává nad námi Bůh, jest svrchovaná a neobmezená. Vždyť vše, cokoli máme, jest od Boha. On dal nám život, duši a tělo. Bez jeho vůle nejsme schopni ani řeči, ani myšlenky, ani pohybu. Kdyby nás Pán Bůh přestal zachovávati, rozpadli bychom se v pouhé nic. Čím tedy jsem a co jsem, milostí Boží jsem.

Když malíř dokoná obraz, má právo jej vystaviti v obrazárně, jej prodati, vyměniti, nebo darovati. Ale on má také právo onen obraz zamknouti do tmavé komory, jej pohoditi, nebo i zničiti. Hospodář smí stromek na své zahradě zasazený uříznouti, nebo přesaditi, anebo uvázati ke kolu.

Podobnou, leč mnohem větší ještě moc má Pán Bůh nad námi lidmi, neboť on jest náš Stvořitel a Zachovávatel. Jeho vláda netrvá omezenou dobu, 50—80 let, nýbrž věčně. On jest

nesmrtelný a nezměnitelný. Proto bude mým neobmezeným pánem i tehdy, když se má duše od těla odloučí a odejde na věčnost. V čase stal jsem se poddaným Božím a na věčnosti jím býti nepřestanu.

Že mne Pán Bůh stvořil, na tom nemohu nic změniti. Jako dítko nemůže na tom pranic změniti, že ta a ne jiná matka jest jeho matkou, ten a ne jiný otec jeho otcem. Nehodné dítko může se za své rodiče styděti, jimi pohrdati, je ve veřejnosti zapříti, ale nemůže pranic na tom změniti, že ti a ne jiní rodiče jsou jeho rodiči. — Podobně může zlý člověk proti Bohu reptati, jemu se rouhati, jej popírati, ale pranic nemůže na tom změniti, že Bůh jest jeho Stvořitelem a neobmezeným Pánem v životě i smrti. Chvalme Pána Boha a poděkujme mu, že nás stvořil, slovy sv. Petra: Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil k živé naději zmrtvých vstáním Ježíše Krista k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, uchovanému pro nás v nebesích. (I. Petr, 1, 3—4.)

Pokořme se před Bohem. »Pojďte, klanějme se a padněme, klekněme před Pánem, svým tvůrcem; jeť on Pán, náš Bůh, a my jsme lid, jejž on vodí a ovce, (jež pase). Dnes uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých.« (Ž. 94, 7—9.)

Litujme, že jsme byli Pánu Bohu nepoddajní, a pomněme výčitky, kterou učinil Mojžíš lidu israelskému. »Národe pošetilý a nemoudrý! Není on otec tvůj, jenž si tě opatřil, jenž tě učinil a stvořil? Boha, jenž tě zplodil, jsi opustil, zapomněls na Hospodina, svého tvůrce.« (V. Mojž. 32, 6—18.)

Učiňme dobrý úmysl: »Pane, ano jsem tvůj sluha, sluha tvůj a syn tvé služebnice.« (Ž. 115, 7.)

II. *Proč nás Pán Bůh stvořil?*

Pán Bůh jest nejvýše moudrý a prozřetelný; proto stvořil nás k určitému cíli, k určitému účelu.

Cíl náš musí býti podle lidského rozumu takový, aby ho všichni lidé dosáhli a aby v něm došli úplné blaženosti.

Mnozí lidé ve shonu života na svůj cíl nemyslí. Pádí a honí se den ze dne. Málo jest těch, kdo se zamyslí a řeknou si: »Proč, nač to?« — A ti, kdo se zastaví, zodpovědí si tu otázku po svém způsobu. Jedna otázka a mnoho různých odpovědí.

a) Rozkošníci volají: »Korunujme se růžemi, prve než zvadnou; nižádná nebuď louka, kteréž by nepřešla noha naše. Žádný z nás nebuď prázden rozpustilosti naší.« (Moudr. 2, 9.) Bylo by příjemné takto hleděti na život, kdyby radovánky nestály peníze, kdyby nebylo práce, starostí, kdyby nebylo strašných následků zhýralého života, kdyby nebylo hřbitovů.

Jiní plni hořkosti a zklamaných nadějí, prosáklí nedůvěrou k lidem, neláskou k přírodě, si odpovídají: »Život jest břemeno! Šťastný, kdo se nenarodil, neb aspoň brzy po narození zemřel. Nirvana — rozplynutí se v nicotu — toť prý nejvyšší moudrost života. Pročež blahoslaví Buddhu, který tuto nerozumnou větu vyslovil. — Zdravý rozum však praví, že lépe jest žíti, než nežíti. Co jest a žije má určitý úkol a cíl, žijící člověk jest obrazem Božím, poznává ze zjevení Božího svůj cíl, Boha. Život lidský jest doba činnosti, růstu, zásluh. Proto dospělý člověk, užívající rozumu a vůle ke službě Boží, buďe míti v nebi větší slávu, než dítko zemřelé hned po sv. křtu. Svatá Klára z Assisi modlívala se denně: »Bože, děkuji ti, že jsi mě stvořil!«

A jiní s Calderonem praví: Život jest sen. Šťastní, kdo sníce, jdou životem. Neleká jich tvrdost světa. Nevidí špatností, necítí ústrků a ran, kterými je okolí častuje. Hledí k bílým oblakům a nevšímají si tmavých mraků. Čekají na štěstí, jež jim padne do klína. Nebo sedí v pracovně, kam neproniká mráz a bolest, tvoří si o světě a lidech nepravou představu. Odtud, jako s pohodlné kazatelny, poučují a komandují ty, kdo žijí a krčí se v zákopech. Naivní reformatoři, chtějící zastávati úlohu sv. Jana Křtitele v saloně.

Jiní opět vykřikují do světa: Jen práce spasí svět! Nuže, pracujme, čas jsou peníze! Nasazují v práci americké tempo, ovšem nikoli sami, nýbrž hlavně pomocí zotročených zástupců dělnictva. V jejich mozku a v ústech zní slova racionalisace, mechanisace, obrat, vývoz, kapitál, bursa. Takto chápe život typický americký podnikatel, který z lidí dělá stroje, z myslících lidí roboty. Cílem toho úsilí je hmotný blahobyt, záplava dolarů a s nimi spojených požitků. Duševní posvěcení, kultura, mravnost a náboženství nejsou v jejich programu. — Avšak Kristus Pán pravil: »Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích.« (Mat. 4, 4.)

Člověk se skládá z nesmrtelné duše a z těla, jest bytost duchová. Cíl člověka musí býti duchovní, z ohledu na duši nesmrtelný.

Mnozí lidé sice tvrdí, že země se svými dary jest cílem člověka. Ale podle svrchu vytčených důvodů nelze tomu věřiti.

S t a t k y a p o k l a d y nejsou naším cílem. Není možno, aby všichni lidé byli bohati. Co svět světem bude, vedle boháčů budou i chudí. A kdyby se i všichni lidé stali bohatými, přece nebyli by úplně šťastni. Mnoho jest boháčů, kteří si za své tisíce nemohou koupiti zdraví, klidné svědomí, spokojenost, úctu a dobrou pověst, ba mnohdy ani pokrm, jímž by zahnali hlad. U dveří boháčů slýchá se více vzdechů, pláče, hádek a nespokojenosti, než u dveří chuďasů. Bohatství samo nečiní člověka šťastným.

R a d o v á n k y a r o z k o š e nemohou býti cílem člověka. Velmi mnohým zůstává tento domnělý ráj uzavřen. Ale i ti, kdo pili z poháru rozkoše, nalezli na jeho dně pelyněk, trpkost, hrozné zklamání, které mnohé z nich vehnalo do náruče zoufalství.

Ani s l á v a s v ě t a není s to, aby ukojila srdce člověka a poskytla mu trvalé blaženosti. Za zjevem slávy a velikého jména plíží se temný stín, který slove závist. Konečně jako rozkoš, tak i slávu světskou násilně ukončuje smrt, která loupí napořád žezla i koruny a boháčům připravuje podobný osud jako žebrákům. Slyšme o tom Šalomouna: »Čeho žádaly oči, nic jsem jim neodepřel, aniž jsem zbraňoval srdci svému, aby nepožívalo všeliké rozkoše a nekochalo se v tom, co jsem byl připravil. Když však jsem se ohlédl na všecka díla, která učinily mé ruce ... uzřel jsem ve všem marnost a trápení ducha, t. j. nenalezl jsem pokoje a blaženosti, nedošel svého cíle.« (Kaz. 2, 11.)

O k r á s e, v ě d ě a u m ě n í netřeba se snad ani zmiňovati. Věda, umění a technika činí lidský život příjemnějším a pohodlnějším; všechny tři přispívají národům ke štěstí. Učenci, umělci a vynálezci při tvoření pociťují těžké břemeno práce, ale úspěch je plní blahem a sebedůvěrou. Dojdou-li uznání, jsou šťastni. Neúspěch a zneuznání zvyšují však jejich bolest dvojnásob. Největší geniové zemřeli v bídě a zapomenutí. Málo jich bylo tak šťastných jako Nobel a Edison.

S r d c e l i d s k é touží po dobru, blahu a krásnu neobsáhlém, vždy trvajícím, a nenalézá ho na světě. R o z u m lidský

touží po pravdě nezkalené, kdežto na světě kromě zákonů Božích vše jest nedokonalé, chybující, proměnlivé a umírající. Proto srdce i rozum souhlasí se slovy sv. Stanislava Kostky: »Ad majora natus sum. K vyššímu cíli jsem stvořen.« Není-li člověk stvořen pro svět, nemá-li zde na zemi svého cíle, musí jej míti mimo svět, v bytosti vyšší, nežli je svět a jeho proměnliví tvorové, a tou bytostí jest Bůh, jak praví sv. Augustin: »Nepokojno jest srdce lidské, dokud nespočine v Tobě, o Bože! — Pro Tebe jsem zde, nikoli pro tvory, v nichž nenalézám klidu a odpočinutí, nikde pokoje a útěchy — v nichž nemám svého cíle.« Všecky věci viditelné i neviditelné stvořil Pán Bůh pro sebe, ke své cti a chvále. Služba Bohu jest cílem všech věcí a tvorů, tedy i mým!

Některým lidem se zdá, že Bůh, poroučeje sebe chváliti a sobě sloužiti, počíná si sobecky. To však se jen zdá. Tyto povinnosti plynou ze samé lidské přirozenosti, nikoli z rozkazu Božího. Dílo musí chváliti svého mistra. Činí to němá příroda, hlásajíc Boží dokonalost, ctí ho svou závislostí a slouží mu zachováváním zákonů, jež jim dal. Svým pudem a nevědomky chválí Boha živočichové, žijíce tak a proto, jak jim Bůh nařídil, aby totiž prospívali člověku. Člověk, ač má rozum a vůli, na tuto povinnost služby Boží leckdy zapomíná, a proto mu ji Pán Bůh zdůrazňuje, a to jen z lásky k nám. Sloužíme-li Bohu, nemá z toho Pán Bůh reálního prospěchu, nýbrž celý skutečný užitek připadá toliko nám, neboť službou a chválou Boží stáváme se dobrými právě my, upravujeme si milý a pokojný život toliko my, z této dobré setby sklízíme bohaté snopy štěstí a věčné blaženosti zase jen my. Bůh nás nepotřebuje ke zvýšení své blaženosti. Pobádá-li nás ke své chvále, chce jen naše dobro a odvrací od nás zkázu a zatracení. Když tedy Pán Bůh žádá od nás službu, poslušnost a chválu, nehledá dobra svého, nýbrž našeho, nežádá toho pro sebe, nýbrž pro nás.

K čemu největší myslitelé dospěli rozumem, to potvrzuje také Pán Bůh. Tvůrce přece nejlépe ví, proč lidi stvořil. Stvořitel náš praví u Isaiáše: »Každého, kdo se jmenuje podle mne, ke slávě své jsem stvořil.« (Is. 43, 7. Přísl. 16, 4.) — Bůh neměl tedy s člověkem jiného úmyslu, než s tvory ostatními, a stvořil jej proto, aby Boha poznal, chválil a ctil, nebo jak praví sv. Augustin: »Stvořen jest člověk, aby Boha poznal, poznáním miloval a tím ziskem dosáhl blaženosti věčné.« Toť jedině pravý cíl člo-

věka, jelikož vyhovuje oběma podmínkám, jež jsme nahoře vytkli. Cíle toho mohou všichni lidé bez výjimky dosíci a v něm úplně blaženi býti podle slov Páně: »To pak jest život věčný, aby poznali Tebe, jediného pravého Boha a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista« (Jan 17, 3).

Jako každý tvor má na zemi svůj úkol, tak i člověk. Jako oheň stvořen jest k tomu, aby hřál a pálil, — slunce, aby svítilo, — voda, aby svlažovala a občerstvovala, — ryba, aby plavala, — pták, aby létal, tak i člověk stvořen jest proto, aby Boha poznal, ctil, poslouchal a tím blažen byl. »Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedinému poctu božskou vzdávati«, dí Písmo svaté. (Mat. 4, 10.) Nečiní-li to člověk, mine se se svým cílem a lépe by mu bylo, kdyby ani nežil. Tak jako planá byla by sůl, která by nesolila, a zbytečné slunce, které by nesvítilo.

2. Abychom se o tom přesvědčili, stůj zde ještě svědectví Ježíše Krista:

Jednou přišel ke Kristu Pánu učitel zákona a tázal se: »Mistře, které je přikázání veliké v zákoně?« Řekl mu Ježíš: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání.« (Mat. 22, 37.) Proto jsme stvořeni, abychom Boha m i l o v a l i a v e l e b i l i, jak svědčí kniha Moudrosti: Všecko pro sebe samého učinil Hospodin, také i bezbožného ke dni zlému (Sap. 16, 4). Bůh jediný jest cílem mého života, jak tvrdí Duch Svatý: »Já jsem počátek a konec« (Zjev. 1, 8). Bůh jest tedy mým Stvořitelem a mým cílem.

Dříve však nežli člověk něco miluje, musí to z n á t i; máme-li Boha milovati, musíme dříve věděti, že jest a jaký jest. Aby pokolení lidské svého Tvůrce poznalo, on sám se zjevoval v ráji, praotcům, prorokům, svatým lidem, až dovršil zjevení posláním svého jednorozeného Syna na svět. Ze zjevení Božího poznáváme, že Bůh jest bytost věčná, nejdokonalejší, dobrotivá, milosrdná, spravedlivá, která dobré odměňuje a zlé tresce. Všeliká krása, dobro, dokonalost, kterou člověk zná aneb si představiti může, jest pouhý stín krásy, dobroty a dokonalosti Boží. Bůh jediný může tedy dokonale ukojiti rozum a srdce člověka. Když jest Pán Bůh tak dokonalý, musíme si ho vážiti, ústy i skutkem jej velebiti, musíme se jeho spravedlnosti a moci báti, podle jeho vůle vždy jednati a konečně musíme se mu klaněti. To znamená, že jsme povinni vzdávati mu v srdci

i zevnějšími obřady božskou úctu; jest naší povinností zachovávati jeho přikázání a věrně konati povinnosti svého stavu. Všecky své myšlenky, žádosti, slova i skutky musíme zaříditi podle jeho nejsvětější vůle, aby náš celý život směřoval k Stvořiteli. Proto tedy Boha poznati, milovati, jemu sloužiti a blaženosti věčné dosíci, jest neodvolatelný a věčný účel mého života. Jest to tak vznešený cíl, jako cíl andělův a cíl samého Ježíše Krista.

Stejný cíl budeme míti též na věčnosti. Také v nebi budeme Pána Boha poznávati, ctíti, milovati, jemu sloužiti a jemu se klaněti. Služba Boží na světě vyžaduje přemáhání, ale v nebi bude nám radostí, chloubou a slávou, bude tvořiti podstatu naší blaženosti a věčné odměny.

III. *Pečuj o svou spásu.*

Je-li tedy naším cílem Bůh, jest naší životní povinností o cíl svého života se starati. Neklamejme se o svém povolání: Jako jest jeden Bůh na nebi, tak první a jedinou nutnou povinností naší na zemi jest: Bohu sloužiti a v něm spasiti svou duši, neboť jen »jednoho jest potřebí« (Luk. 10, 42).

Jen proto jsem na světě, abych Bohu sloužil a svou duši spasil. Mohu býti na světě bohat a oplývati statky, ale toho není třeba, k tomu mne Bůh nestvořil. Jednoho jest potřebí: Bohu sloužiti a spasiti duši! — Mohu se stkvíti na světě ctí a slávou, ale není toho třeba, po tom se nebude Pán Bůh ptáti, ale jednoho jest třeba: Bohu sloužiti a spasen býti. — Mohu býti zdráv a dlouho živ, ale třeba toho není, k tomu mne Bůh nestvořil; ale jedné věci jest nezbytně potřebí: Bohu sloužiti a spasiti duši. Mohu býti umělcem nebo učencem, ale potřeba toho není. Jen jednoho jest potřebí: Bohu sloužiti a v jeho službě života věčného si zasloužiti. To jest úkol, jenž jest uložen všem lidem. Ten úkol musí plniti rovněž tak papež na svém stolci, jako král na trůně, zrovna tak ministr v křesle, jako vojín v polním stanu, rovněž kupec, jako řemeslník; stejně rolník, jako posluha; zrovna tak nejprostší horal nebo farmář, který celou zimu kostela nevidí a slova Božího neslyší, jako řeholník; jak analfabet, jenž nezná čísti, psáti, tak i učenec.

Spása duše jest přední a nejsvětější naší povinností, vedle níž všecky ostatní starosti, péče a záležitosti naše vypadají

jako hračky dětské. Císař Karel V., nad jehož říší slunce nezapadalo, když rozvažoval o cíli člověka, zřekl se trůnu a vstoupil do kláštera sv. Jakuba v Madridu se slovy: »Padesát sedm let žil jsem pro svět a přátele; co mi zbývá, hodlám věnovati jediné Bohu a duši.«

Všichni živočichové na zemi dosáhnou Bohem stanoveného cíle bez vlastního přičinění a bez vlastního vědomí; člověk, jenž má rozum a svobodnou vůli, musí se přičiniti, aby svého cíle dosáhl. Nevynasnaží-li se, mine se s cílem svého života. »Ten, jenž tě stvořil bez tebe, nespasí tě bez tebe«, napsal sv. Augustin.

Musí tedy člověk o spásu usilovati z e v š e c h s i l, neboť spasiti svou vlastní duši jest úkol veliký, nesnadný, vyčerpávající mravní síly, takže i velicí světci se báli slov Páně: »Málo jest vyvolených.« (Mat. 20, 16.)

Jest to však též úkol n e b e z p e č n ý, neboť nedosáhne-li člověk svého cíle jednou, po druhé nemůže své chyby napraviti a ztracen jest na věky: Na kterou stranu strom padne, tam zůstane ležeti. Pročež cíl mého života zasluhuje, abych často a vážně o něm uvažoval a věnoval mu větší pozornost, nežli všem ostatním záležitostem na světě. Spása duše jest nesmírně důležitější než zdraví a zdravé údy, než čest a dobré jméno, než blahobyt a pohodlný život. (Mat. 6, 25.) Co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? Aneb jakou dá člověk výměnu za věčný život svůj? (Mat. 16, 26, 27).

IV. *Kdo rozhoduje o spáse?*

Kdo Bohu věrně slouží, ten jistě dosáhne blaženosti věčné, neboť toho vyžaduje spravedlnost Boží. »Já jsem odměna tvá veliká, velmi«, pravil Bůh spravedlivému Abrahámovi (I. Mojž., 15, 1).

Na kom tedy záleží, dosáhnu-li též já blaženosti věčné? — Představme si nebe, v němž vládne nekonečně blažený a blažící Bůh uprostřed andělů a svatých, na druhé straně zase peklo s ďábly a prokletci. Jedna z těchto dvou věčností bude mým věčným příbytkem. Budu-li Bohu věrně sloužiti, budu věčně blažen, odloučím-li se od služby Boží, budu věčně zoufati. Já sám tedy rozhoduji, chci-li býti spasen, nebo zatracen. »Za svědky vzývám dnes nebe i zemi, že jsem vám dnes předložil život i smrt, požehnání i zlořečení; vyvol si tedy život,

abys (živ byl ty i potomstvo tvé); miluj Hospodina Boha svého, (poslouchej) hlasu jeho a (lni k němu, jeť On) život tvůj.« (V. Mojž. 30, 19—20.)

Nemylme se, že můžeme Pánu vzdorovati, že se můžeme jemu postaviti tak, aby s námi nedosáhl cíle, ke kterému nás stvořil. Bůh nás stvořil ke své větší cti a slávě, a toho účelu dosáhne jistojistě, ať se přidáme pod prapor sv. archanděla Michaela nebo pod vlajku Luciferovu, ať následujeme v životě sv. Petra nebo Jidáše. — Spravedliví, kteří Bohu věrně slouží, dosáhnouce blaženosti věčné, velebiti budou láska a milosrdenství Boží, řkouce: »Tomu, jenž sedí na trůně a Beránkovi chvála a čest i sláva a moc na věky věků« (Zjev. 5, 13). Svatí budou dnem i nocí oslavovati Boha, řkouce: »Svatý, svatý, svatý Pán Bůh všemohoucí, jenž byl a jenž jest a jenž přijde« (Zjev. 4, 8).

Leč i zavržení nuceni budou Boha slaviti a chváliti. Ač budou klíti sobě, světu, andělům, svatým i Bohu, přece jen po celou věčnost dosvědčovati budou spravedlnost Boží, řkouce: »Spravedlnost tvá, jest spravedlnost věčná a tvoje zákonodárství pravda.« (Ž. 118, 142.) »Spravedlivý jsi, o Hospodine, a spravedlivé jsou tvé soudy. (Ž. 118, 137.)

Na Bohu tedy nic nevyvzdorujeme, on cíle svého s námi dosáhne. Ovšem Bůh nestvořil nás proto, abychom byli věčně nešťastni, nýbrž přeje si a dává nám hojné milosti, abychom věčné blaženosti dosáhli. Zda té blaženosti dosáhneme, závisí jenom na nás samých. Kdo věčně zahyne, zavržen bude jenom svou vlastní vinou.

Všemohoucí a spravedlivý Bože, soudce živých i mrtvých, poznávám nyní, že jenom jedno jest potřebné, abych totiž tobě sloužil a spasen byl. Vím také, nedosáhnu-li toho cíle, že budu zatracen. Kromě nebe a pekla není jiné věčnosti, abych mohl říci: Nebudu Bohu sloužiti a také nechci býti zavržen.

Milosrdný a dobrotivý Bože, Vykupiteli můj, chci býti spasen a proto budu Boha chváliti a tobě, Ježíši Kriste, sloužiti. Všecka má slova, myšlenky, žádosti a skutky — můj posvátný stav, který jsem si zvolil, má mě vésti k tobě. Při každém zaměstnání a každé práci budu rozvažovati o svém cíli, k němuž jsem od Boha stvořen, a budu se po každé tázati se sv. Aloisem: »Co mi to prospěje pro věčnost?«

Nejblahoslavenější Panno Maria, Bráno nebeská, veď nás tímto slzavým údolím a neopouštěj nás, dokud nebudeme spaseni.

Kníže nejslavnější, sv. Michaeli archanděle, buď nás pamětliv a pros za nás nyní i vždycky u Syna Božího.

Sv. N., otče a vůdce náš, uveď nás do života mezi věrné dítky své. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista od Tomáše Kempenského, kniha I., kapitola 3, kniha III., kapitola 15, 31, 42, 51.

3.

Účel duchovního stavu.

O účelu duchovního stavu.

Úvod. Ev. sv. Jana 1, 35—43.

Sv. Jan Evangelista vypravuje: Druhého dne Jan stál opět a dva učedníci jeho. A spatřiv Ježíše an jde kolem, řekl: »Ejhle, Beránek Boží!« I uslyšeli to ti dva učedníci praviti a šli za Ježíšem. Ježíš pak obrátiv se, a uzřev je za sebou jíti, řekl jim: »Co hledáte?« A oni řekli jemu: »Mistře, kde bydlíš?« Dí jim: »Pojďte a vizte!« Jeden pak z těch dvou, kteří to uslyšeli od Jana a ho následovali, byl Ondřej, bratr Šimona Petra. Ten našel nejprve bratra svého Šimona a řekl jemu: »Nalezli jsme Mesiáše«, i přivedl ho k Ježíšovi. A Ježíš pohleděv naň, řekl: »Ty jsi Šimon, syn Janův, ty budeš slouti Petr.« Druhého dne chtěl Ježíš odejíti do Galilee a nalezl Filipa a řekl jemu: »Pojď za mnou!«

I. *Bůh nás povolal.*

Posledně jsme rozjímali, že nás Bůh stvořil, abychom jej poznali, ctili, milovali a ve službách Božích věčné blaženosti si zasloužili. Bůh jest naším svrchovaným pánem a dosáhne s námi jistojistě svého cíle. Buďto budeme v nebi velebiti nekonečné Boží milosrdenství, anebo v pekle vyznávati věčnou spravedlnost. Ale Bůh si přeje, abychom všichni byli spaseni a proto nám dává hojnost milosti, řka: »Pojď za mnou! K nejvyššímu cíli jsi stvořen!«

Každý katolický křesťan, zachovávaje přikázání Boží, církevní a povinnosti svého stavu, dosáhne blaženosti věčné. Tak

řekl Spasitel mládenci, jenž se ho tázal na cestu spásy: »Chceš-li však vejíti do života, zachovávej přikázání.« (Mat. 19, 17.) Leč i dokonalejší cestu k nebi ukázal nám Pán Ježíš, když řekl: »Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej, co máš a dej chudým a budeš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne!« (Mat. 19, 21.) Tato pouť do nebe jest pouze doporučena, nikoli nařízena, neboť Spasitel ponechává každému na vůli, chce-li touto cestou kráčeti. Jest to cesta rad evangelických, po které jde jen malý počet lidí od Pána Boha zvláště vyvolených, kteří zřeknuvše se starostí světských, následují dokonale Ježíše Krista. Pokud se dokonalosti týká, jest stav kněžský postaven na roveň stavu řeholnímu, jest pravým následováním Krista.

Kdo pak nám ukázal cestu ke stavu duchovnímu, kdo řídil naše kroky na cestu kněžství? Rozpomeňme se na první myšlenku, na první okolnost, jež nás přivedla k bráně seminářské. Předbíhaje důkaz, pravím: Tu první myšlenku nám vnuknul Bůh, neboť opustiti rodiče, příbuzné, přátele, pohrdnouti samostatností a svobodou, vzdáti se vlastní vůle a podrobiti se vůli cizí, opustiti dovolené radosti, které život laický poskytuje, to nebyla myšlenka naše, poněvadž odporuje náklonnostem lidským.

Myšlenku, abychom následovali Krista, nevnukl nám svět, neboť světáci považují život kněžský za pošetilost. »Škoda toho člověka do semináře,« říkávají dítky naší doby. Ani ďábel nás nepřiměl ke vstupu do semináře, neboť ten usiluje, aby přivedl lidi na cestu širokou, která vede k zahynutí.

Jest sice pravda, že i kněz a řeholník může býti zavržen, ale přece ne tak snadno, neboť ve stavu duchovním řídčeji do hříchu klesáme, dříve ze hříchu povstáváme a snáze v dobrém setrváváme.

Jako hřející paprsek tanou mi na mysli slova Spasitelova: »Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a přinášeli užitek a užitek váš aby zůstával.« (Jan 15, 16). — Vzpomínám na své mládí. Kolik jsem znal jinochů, kteří byli pobožnější, nadanější a zdravější, povahou a mravy schopnější k životu kněžskému nežli já. »Ten bude knězem,« soudilo se o mých vrstevnících. A nestali se kněžími, ale já, na nějž nikdo nevzpomněl, ocitl jsem se v semináři. »Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás!« (Jan 15, 16).

Pán Bůh rozděluje své dary, jak sám chce a volá za své zástupce, koho chce. Vybral si za velekněze výmluvného řečníka Arona, ale za vůdce a zákonodárce nevýmluvného Mojžíše; za proroky nadšeného Isaiáše i nesmělého Jeremiáše. K důstojnosti královské povolal Saula, muže postavy bohatýrské, ale i malého Davida.

Pán Ježíš uvedl do Církve nejen židy, nýbrž i pohany. K úřadu apoštolskému povolal světce Nathanaele (Bartoloměje), muže podle srdce Božího, ale také Matouše, jenž byl celníkem. Slova svá, jež od počátku mluvil, svěřil panickému Janovi, avšak také sv. Petru, jenž byl otcem rodiny. Za apoštola zvolil si prostého rybáře Šimona, leč i vynikajícího učence Pavla.

Cesty Páně jsou podivné a nevyzpytatelné! U jezera Genesaretského přistoupil k Pánu Ježíši učený zákoník a pravil: »Mistře, budu tě následovati, kamkoli půjdeš!« (Matouš 8, 19.—22). Ale Pán Ježíš ho nepřijal, řka: »Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavy sklonil.« — Jiný muž prosil: »Pane, dopusť mi, prve než tě budu následovati, abych šel a pochoval svého otce!« Pán Ježíš pak mu řekl: »Pojď za mnou a nechej ať mrtví pochovávají své mrtvé« (Mat. 8, 21., Luk. 9, 59). A poněvadž onen muž neposlechl, nepřijal ho za učedníka.

Když se chtěl Pán Ježíš vrátit z krajiny gerazenské do Kafarnaum a vstupoval do lodičky, přišel k němu člověk, ze kterého vymítl ducha nečistého. Muž onen pokorně prosil, aby směl jíti s Pánem Ježíšem. Leč Spasitel mu nedovolil, řka: »Jdi do domu svého ke svojim a zvěstuj jim, ... jak veliké věci učinil ti Pán a slitoval se nad tebou« (Mar. 5, 18—19).

Jak nevystihlé jsou cesty a záměry Boží moudrosti a prozřetelnosti, dokazují skutky apoštolské (Sk. 1, 23—26). Po seslání Ducha Svatého nařídil sv. Petr, aby zvolen byl místo Jidáše za apoštola muž, který byl svědkem všech řečí a skutků Ježíšových. I představili dva: Josefa zvaného Barsabáš, jenž měl příjmí Justus, a Matěje. A modlíce se, pravili: Ty Pane, jenž znáš srdce všech, ukaž, kterého z těchto dvou jsi vyvolil, aby dostal místo v této službě, totiž v úřadě apoštolském, z něhož Jidáš vystoupil. I odevzdali pro ně losy, a los padl na Matěje a byl přičten k jedenácti apoštolům. — Ejhle, spravedlivý Josef Barsabáš nestal se apoštolem, nýbrž Matěj.

Z toho dokonale poznáváme, že Spasitel může nám říci totéž, co apoštolům: »Ne vy jste mne vyvolili, ale já vyvolil vás!« Poněvadž však člověka nepohání do stavu duchovního zisk a časný prospěch, proto ne všichni chápou slovo to, ale kterým dáno jest. Mnoho jest zajisté povolaných, ale málo vyvolených. I z těch vyvolených, kteří již patří mezi učedníky Páně, mnozí ztrácejí povolání. Pán Ježíš pravil bohatému mládenci: »Prodej vše, co máš, a následuj mne!« Leč mladík, vzpomínaje na své veliké bohatství, neposlechl, a svatí otcové se domnívají, že věčně zahynul. Mnohý mládenec poslechne Pána Ježíše, následuje ho, ale jen na krátkou dobu a potom se odvrátí od pluhu svého povolání a opustí seminář a kněžství (řád).

Kdo povolání má a svévolně je ztratí, vydá se v nebezpečí, že věčného spasení nedosáhne, poněvadž se zbaví zvláštních milostí a velikých darů, které mu Bůh pro kněžský (řeholní) stav určil. S druhé strany ten, kdo povolání svévolně opouští, řídí se obyčejně důvody rozumu odporujícími, na př. lehkomyslností, nepoddajností, nechutí k práci a přemáhání sebe, smyslností, žádostí po úplné svobodě a tím se vydává v nebezpečí hříchu. Pročež zapišme si v paměť slova Páně: »Kdo vytrvá až do konce, ten spasen bude.« (Mat. 24, 19).

Ale jak jest možno, že Pán Bůh povolal ke kněžství mne slabého, křehkého, hříšného? Na to odpovídá sv. Bernardin Sienský († 1444): »Povolá-li Bůh koho k nějakému stavu, dá mu tolik milostí, aby v něm vytrval, prospíval a spásy dosáhl.« Proto každý z nás musí souhlasiti se sv. Pavlem: »Milostí Boží jsem, co jsem.«

Ten, kdo dokoná řádně seminář (noviciát) a připuštěn byl k nižším svěcením (jednoduché professi), může míti mravní jistotu, že ho Bůh ke kněžství povolal a má se všemožně přičiniti, aby si kněžské povolání zachoval. Kdyby někdo pro své chyby byl malomyslný a ve svém povolání vrtkavý, tomu pravím se sv. Pavlem: »Hleďte jen na své povolání, bratři, že nemnoho mocných, nemnoho urozených, ale co pošetilé je ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil moudré; a co slabé jest ve světě, to vyvolil si Bůh, aby zahanbil silné a co neurozené jest ve světě a opovržené a čeho není, to vyvolil Bůh, aby zkazil to, co jest, aby žádné tělo se nechlubilo před Bohem« (I. Kor. 1, 26.).

Ty, Pane, který znáš srdce všech, ukázal jsi, že jsi mne ke stavu kněžskému vyvolil, neboť »nikdo nebere té důstojnosti sobě sám, nýbrž jsa povolán od Boha, jakož i Aron.« (Žid. 5, 4.) Děkuji Ti, žes mne vyprostil z rukou světa, ďábla a uvedl mě na cestu kněžství. Děkuji Ti na kolenou za tu nezaslouženou, ohromnou milost.

III. *Proč jsem se stal knězem?*

»Ad quid venisti?« tázával se sv. Bernard. »Proč jsi přišel?«, ptejme se sami sebe. Nevstoupili jsme do stavu kněžského, abychom pohodlně a bezstarostně trávili věk, ani proto, abychom měli zaopatření, totiž oděv, byt a stravu. Nepřišli jsme proto, abychom se vynášeli, po chvále lidské bažili a lidmi světskými pohrdali. Nepřijali jsme svěcení proto, aby nám kněžství (řád) bylo žebříkem k dosažení blahobytu, zvučného jména, duchovních a světských vyznamenání, ani proto, abychom opatřili své příbuzné. Kdo by jen z takových a podobných důvodů přijal svěcení, velice by se zklamal a dlouho by v kněžském stavu nevydržel. Pro takového byl by úřad kněžský peklem na zemi.

Přišli jsme proto, abychom dobrovolně následovali Ježíše Krista. Ten úmysl byl snad při vstupu do semináře (řádu) nepatrný, plápolal snad jako plamen olejové lampičky. Přiznejme se k tomu upřímně. Některý z nás neměl snad úplně dokonalého úmyslu, ani nadšení pro život duchovní, nýbrž z vůle Boží zavlečen byl proudem okolností do semináře. Ale modlitbou, dobrým chováním, zbožností a ctnostným životem si povolání zasloužil a došel v kněžství svaté spokojenosti. Takoví kněží bývají obyčejně nejlepšími členy duchovního stavu. Ale já jsem přesvědčen, že všichni zde přítomní měli jsme při vstupu do semináře pravý úmysl následovati Ježíše Krista.

Co znamená následovati Ježíše Krista? Není to nic jiného, než pečovati o spásu vlastní duše a přičiňovati se o spásu svých bližních. Přijali jsme kněžské (řeholní) roucho, abychom dosáhli vyšší křesťanské dokonalosti. Rozjímali jsme posledně, že spása duše jest nejdůležitějším úkolem člověka na světě. Všem lidem platí slovo Kristovo: »Buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest« (Mat. 5, 48). Tím větší váhu má toto slovo pro osoby duchovní.

Co jest křesťanská spravedlnost neboli dokonalost?

Mnozí se domnívají, že dokonalost jsou zvláštní dary Boží, vidění, vytržení, zjevení, moc konati zázraky. Ale to

není dokonalost. Sv. Vincenc z Pauly a sv. Terezie Ježíškova († 1894) nevykonali za celý život ani jednoho zázraku. Svatá Gertruda a sv. Terezie († 1582) se modlily, aby jim Pán Bůh takových darů neuděloval, aby nezpyšněly. Jakýs řeholník byl toho mínění, že mívá zjevení, že bývá u vytržení mysli. Leč když vážný a starý řeholník spatřil jeho pýchu, neposlušnost a hrubost, neřekl o něm, že jest světec, nýbrž nadutec.

Jiní se domnívají, že dokonalost jsou tuhé posty, jídlo kořeněné popelem, spánek na holé zemi anebo bičování do krve. Také to kterýs řeholník dělával, ale hodně okatě a nápadně, aby to jiní viděli. Těm, kteří to pozorovali, netanulo na mysli, že jest světec, nýbrž farizej. Sv. František z Assisi a sv. opat Bernard litovali na konci života, že konali veliké pokání, při čemž vyčerpali své tělesné síly a zdraví, jichž mohli prospěšněji použíti k spáse duší lidských. Zajisté půst, střídmost a umrtvování jsou velmi dobrým prostředkem k dokonalosti, ale nejsou ještě dokonalostí. Cílem života není sebezápor, nýbrž láska k Bohu, čili služba Boží.

Jiní si myslí, že dlouhé p o b o ž n o s t i, časté a dlouhé modlitby doma a v kostele jsou dokonalostí. I v tom jsou na omylu. Znám duchovní osobu, jež se celý den modlí, ale práce jí nevoní. Ten muž jistě není dokonalý, nýbrž nesprávně chápající, nevědomý a líný. Jest sice modlitba přední pomůckou dokonalosti a spásy, ale není ještě dokonalostí samou.

Mnohý se domnívá, že dokonalost jsou h r d i n s k é p o d n i k y, činy a oběti pro blaho lidstva a Církve, ale ani to není dokonalostí. K takovým činům bývá jen málokdo povolán, kdežto k dokonalosti jsou povoláni všichni, ať učenec nebo prostičký laik, jenž se umí stěží podepsati. Velikost života záleží v konání těch »šedých« denních povinností a denních pobožností. Mnozí se domnívají, že musí vykonati kdoví jak veliké věci, aby se stali svatými a zapomínají slov božského Spasitele: »Služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tě ustanovím, vejdi v radost Pána svého« (Mat. 25, 23).

D o k o n a l o s t í nejsou nápadné z v l á š t n o s t i a podivínství, výstřednosti a vzdechy při modlitbě a při mši svaté, ani zvláštnosti při obřadech a v životě duchovním.

Dokonalostí není z d o b e n í a l í b á n í oltářů, soch, obrazů, obrázků, růženců a medajlek, ani padání v kostele na zemi, ani lezení po kolenou.

Dokonalý jest pouze ten, kdo miluje Boha a bližního. Pána Boha však nemiluje ten, kdo mu říká »Pane, já tě miluji,« nýbrž ten, kdo plní vůli Boží, t. j. ten, kdo svědomitě zachovává přikázání Boží a církevní. (Dokonalým řeholníkem jest ten, kdo zachovává řeholi, hlavně tři sliby: chudobu, poslušnost a čistotu. To jest základem a vrcholem dokonalosti. Kdo jest neposlušný, necudný nebo proprietář, je řeholníkem jen podle jména, i kdyby sebe více se modlil, mrtvil a působil. Ať koná sebe větší práce, skutky a ctnosti, není-li při tom poslušný, nemají jeho skutky ceny. Kdo však tyto tři sliby svědomitě zachovává, ten je svatý. Vodítkem k dokonalosti jest řehole, předpisy stanov a nábožné zvyklosti.) Dokonalý jest ten, kdo vykonává svěřený sobě úřad v duchovní správě tak svědomitě, že jsou s ním biskup (vikář) a věřící spokojeni.

Abychom to ještě kratčeji a srozumitelněji vyslovili, pravíme krátce: Prvním předpokladem dokonalosti jest varovati se každého těžkého hříchu. Dokonalý křesťan žije v milosti Boží. To jest nejnižší, ale dostatečný stupeň dokonalosti křesťanské. Takový křesťan nenávidí každý těžký hřích, hrozí se ho, hnusí se mu. Tato dokonalost jest pro každého křesťana nezbytně potřebna, neboť bez ní nelze dosíci života věčného. V tom stavu dokonalosti vzbuzená lítost nad hříchy, jest lítostí dokonalou. Milost posvěcující jest spojena s božskými ctnostmi víry, naděje a lásky, s nadpřirozenými ctnostmi mravními a s dary Ducha Svatého. Křesťansky dokonalý člověk žije tedy v milosti Boží posvěcující, potírá své nezřízené vášně tělesné i duševní, cvičí se pilně v božských i mravních ctnostech a plní věrně povinnosti svého stavu.

Svatou povinností kněze (řeholní osoby) jest, aby dosáhl aspoň nejnižšího stupně dokonalosti křesťanské. Sluší se však, aby kněz usiloval i po vyšší dokonalosti než ostatní věřící, neboť k dokonalosti jsou povoláni všichni. »Buďte dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) Cílem každého člověka jest služba a sláva Boží. Pročež kněz (řeholní osoba) má se vynasnažiti, aby Pána Boha lépe poznal, více ctil, vroucněji miloval, věrněji mu sloužil a více pro Boha v životě vykonal než ostatní věřící. »Horlete o dary lepší« (I. Kor. 12, 31).

Křesťansky dokonalý člověk jest spokojen prací, úřadem a místem, kam ho Pán Bůh postavil, žije ochotně v těch okolnostech a životních podmínkách, jak mu je Boží Prozřetelnost se-

sílá. Netouží po jiném stavu a zaměstnání, nýbrž používá svého prostředí a poměrů, v nichž žije, ke svému duchovnímu posvěcení a zdokonalení. V každém počestném postavení lze dosíci svatosti.

Dokonalost křesťanská má několik stupňů. Na vyšším stupni dokonalosti stojí křesťan (kněz, řeholník), který nenávidí a varuje se nejen těžkého, nýbrž i lehkého hříchu.

Nejdokonalejší pak jest ten člověk, který se varuje každého dobrovolného hříchu a snaží se následovati Pána Ježíše, pokud jest mu to jen možno, aby byl odleskem a obrazem Ježíše Krista. Kněz připodobňuje se Spasiteli nejvíce tím, koná-li horlivě kněžské povinnosti jako učitel, kněz a pastýř svého ovčince.

(Řeholníci stávají se nejpodobnějšími Pánu Ježíši, když zachovávají co nejsvědomitěji tři sv. sliby: chudobu, čistotu a poslušnost. Vždyť sám Pán Ježíš pravil: Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej svůj majetek, rozdej vše chudým a pojď a následuj mne v chudobě, poslušnosti a čistotě, jako to činí apoštolové. Svaté sliby jsou nejkratší a nejjistější cestou do nebe.) Když se někdo varuje každého dobrovolného hříchu, mrtví své vášně, cvičí se ve ctnostech a usiluje věrně napodobovati Pána Ježíše, jak mu to v jeho stavu možno, pak jeho dokonalost vrcholí v životě svatém.

Vždyť náš Spasitel, poslušen jsa Otce nebeského a jednaje z lásky k nám, podrobil se chudobě a kříži, jak svědčí sv. Pavel: »Patříce na vůdce a dokonatele víry, na Ježíše, jenž pro radost sobě předloženou přestál kříž, nedbaje potupy (Žid. 12, 2). Jsa Synem, měl právo vládnouti, ale on »ponížil sebe samého, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže (Fil. 2, 8). Uprostřed hříšného světa byl tak čistý a svatý, že mohl svým úhlavním nepřátelům říci: Kdo z vás bude mne viniti z hříchu? (Jan 8, 46).

Jako Spasitel snášel chudobu a pohrdání, tak i svatý člověk si přeje žíti pro Krista v chudobě a pohrdání, a jest mu milé, že pokládán jest spíše za pošetilce, než za chytrého a moudrého tohoto světa. Ač by mohl býti samostatný a vážený, přece raději po celý život poslouchá; ač by mohl užívati dovolených požitků, přece z lásky ke Kristu se jich zříká a zachovává čistotu duše i těla. To jest pravé následování Krista.

Všichni lidé jsou povinni usilovati o křesťanskou dokonalost, ale u všech lidí ta povinnost není stejná. Některé stavy vyžadují nebo již předpokládají vyšší křesťanskou dokonalost. Podle zá-

vaznosti k vyšší spravedlnosti rozeznáváme čtyři stavy dokonalosti: manželství, panictví, stav kněžský (řeholní) a biskupský. Manželství založil Bůh v ráji, Ježíš Kristus je povýšil na svátost. Tělo křesťanovo se v manželství zduchovňuje, neboť i v manželství musí býti pud pohlavní ovládán zákonem mravním. Též k zachování cudnosti manželské je třeba velikého sebezáporu, proto i stav manželský jest cestou křesťanské dokonalosti. Dokonalejší stav jest panictví (I. Kor. 7, 38, Conc. Trid., sess. 24, can. 10), nejdokonalejší však jest stav duchovní, řeholní a biskupský. Kněží, řeholníci a biskupové mají povinnost pečovati o vyšší dokonalost křesťanskou. »Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích« (Mat. 5, 16). »Kdo se neodříká všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem« (Luk. 15, 33). »Buď vzorem věřících ve slově, obcování, v lásce, ve víře, v čistotě« (I. Tim. 4, 12). »Ve všem prokazuj sám sebe jako vzor dobrých skutků« (Tit. 2, 7).

Dokonalosti lze dosíci také ve světě, neboť ze všech stavů a zaměstnání jsou osoby svaté, ale nejsnáze lze dosíci dokonalosti v životě kněžském a řeholním, poněvadž ve stavu duchovním vše směřuje k dokonalosti, úřad, práce, posvátné obřady a kněžské modlitby jí napomáhají.

(V klášteře odstraňuje řehole hlavní překážky dokonalosti: žádostivost očí, žádostivost těla a pýchu života. Řehole odstraňuje starosti o věci časné. Poslušnost zbavuje starostí o vlastní počínání, chudoba o jmění, čistota o svazky pokrevenské. Proto řeholník může celou svou pozornost věnovati Bohu, duši a dokonalosti.) Děkujme tedy Pánu Bohu, že nás tak miloval a povolal do stavu, v němž nejsnáze můžeme dojíti dokonalosti a svatosti.

IV. *Buďtež dokonali!* (Mat. 5, 48).

Nepřestávejme však na nejnižším a nezbytně potřebném stupni dokonalosti! Varujme se netoliko těžkých hříchů, nýbrž vystříhejme se i lehkých a dobrovolných poklesků. Snažme se konati záslužné skutky, cvičme se ve ctnostech, abychom dosáhli nejvyšší dokonalosti. K tomu nás pobádá vznešený úřad kněžský (povinnost plynoucí ze sv. slibů). Stavše se zástupci Kristovými, přijali jsme mravní závazek, že budeme opravdově o vlastní dokonalost usilovati a že k ní povedeme ovce Kristovy. Není sice naší povinností, abychom v každé ctnosti hrdinsky vynikali,

ale přece máme povinnost, abychom byli každý den lepší, umrtvenější, dokonalejší a světější. Čím jest kdo knězem (řeholníkem) déle, tím má býti světější, neboť stav kněžský sám sebou jest dokonalý a k dokonalosti vede. Splnění toho slibu vymáhá od nás Pán Bůh slovy Písma sv.: »Slíbil-lis co Bohu, neprodlévej to splniti; nelíbíť se mu nevěrné a bláznivé slibování, cokoli jsi tedy slíbil, splň, neboť mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu, což připověděno, nesplniti.« (Kaz. 5, 3—4.) Zvláště o kněžích a řeholnících platí slova Kristova: »Buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) Nebudou-li kněží a řeholníci svatými, u koho jiného najdeme dokonalost křesťanskou?

K dosažení nejvyšší dokonalosti pobádá nás také vlastní prospěch, neboť s nejvyšší dokonalostí jest spojena veliká blaženost již na světě. Dokonalý člověk cítí v srdci mír, teplo dobrého svědomí a lásku Boží. Sám Spasitel tu blaženost svým věrným přislíbil: »Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám.« Toho pokoje dobrého svědomí a přátelství Božího přál nám sv. Pavel slovy: A pokoj Boží, jenž převyšuje všecko pomyšlení, ochrání srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši (Filip. 4, 7). Zajisté dokonalý člověk požívá útěchy a posily od Boha ve všech křížích a nedostatcích, kdežto kněz vrtkavý, nestálý a hříšný týrán bývá výčitkami svědomí, nespokojeností a netrpělivostí. Dokonalého však nic neznepokojuje, neboť on miluje to, co se přirozené náklonnosti protiví, totiž přemáhání svých vášní, nezřízených přání, on miluje kříže a protivenství.

Vzorným a dokonalým kněžím Pán Bůh žehná při každé práci a podniku. Bůh si vyvolil, co jest u světa bláhové, aby zahanbil moudré, a co slabé jest ve světě to vyvolil si Bůh, aby zahanbil silné (Kor. 1, 27). Bůh provází kroky a řídí dokonalého kněze tak, že všechno se mu daří, že rozsívá všude dobro a požehnání a klidí při tom zásluhy pro nebe.

Takovým svatým lidem Pán Bůh často splňuje i tajná a nevyslovená přání, takže se někdy zdá, jako by byl Pán Bůh poslušen jich a ne oni Pána Boha. Tuto blaženost a toto vnitřní spojení s Bohem si musí každý člověk vykoupiti velikými obětmi vlastní vůle, všestranným zapíráním a úsilím o hrdinské ctnosti.

Tento třetí stupeň dokonalosti jest nejjistější, nejkratší a nejzáslužnější cestou spásy, neboť není ničím, než nepřerušenou řadou sebezapírání a obětí, a proto i zásluh pro nebe.

Třetí stupeň nespokojuje se lhostejností k lidem, tvorům a statkům, nepřestává na zapírání nezřízených hnutí duševních i tělesných, nýbrž bojuje i proti dovoleným náklonnostem své přirozenosti, a to pro větší podobnost a následování Ježíše Krista. Jest to tedy nejčistší láska k Bohu. Takový člověk se stává dobrovolně cizincem a poutníkem ve vlastním těle a ve vlastním domově.

Třetí stupeň dokonalosti jest úplné spojení s Ježíšem Kristem, který se sděluje duším, jež se mu cele oddaly. Tyto duše mohou říci: Můj milý můj jest a já jsem jeho (Pís. Šal. 1, 16). Ony mohou po právu zvolati se sv. Františkem: »Bůh můj a mé všecko,« a se sv. Ignácem: »Vše pro větší slávu Boží«!

Jedině ten člověk vykonává ve světě velké dílo, který má jednu, pevnou a jistou myšlenku, za níž ustavičně a vytrvale jde. Člověk, který se jen rozptyluje, nebude nikdy mnoho znamenati. Čím více objímá myšlenku, čím více ji poznává, tím větší má naději na konečné vítězství. Tato pravda přirozená platí i o myšlence nadpřirozené. Opravdovost jest první nutností, nezbytnou k tomu, aby se stal člověk věrou dokonalým. Aby víra určovala směrnice jeho života, je třeba, aby člověk ji bral se vší vážností a opravdovostí.

Nuže, zdá se, že jest dosti věřících lidí, ale málo opravdově věřících. Že nedovedou domyslit a proto nedovedou ani dožít. Není to ten dualism, se kterým se leckdy setkáváme v historii, je to spíše lenost. Není to, co bývá vyjadřováno větou: »Pohansky žít a křesťansky umřít«, nýbrž prostřednost. Poněvadž u nás katolíci nemusili bojovat dlouhá léta a prolévat krev za Církev a obětovat se, nepoznali její nebeské krásy a s tím málem, co poznali, nevystačili ve všednosti života. »Quam admirabile est nomen tuum Deus — Jak podivuhodné jest jméno tvé, o Bože!« (Ž. 8, 2).

V. *Odměna.*

»Hle« — děl sv. Petr Kristu Pánu — »my jsme opustili všechno a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy za to dostane?« (Mat. 19, 27).

Podobně tážeme se i my, co z toho máme, že následujeme Spasitele ve stavu duchovním? Máme prospěch časný i věčný. Lidé světští volíce si zaměstnání, snaží se, aby si zajistili ob-

živu, po případě i pensi, aby na stará kolena a v nemoci nebyli vyvrženi na ulici, a potom usilují, aby ve svém povolání byli váženi.

Nám v duchovním povolání nic potřebného neschází, jako se stává lidem ve světě. Co potřebujeme, obdržíme od Církve; a čím méně má kdo potřeb, tím jest šťastnější. Naše postavení ve společnosti lidské jest takové, že bychom, žijíce ve světě, nikdy nebyli přišli do styku s tak váženými osobami, jako nyní. Požíváme konečně i úcty u hodných křesťanů, kteří nás podporují. Tím se vyplňuje slovo Spasitelovo: »Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno (Mat. 6, 33).

Zachováme-li věrně své kněžské povinnosti, budeme-li apoštolsky působiti v duchu Kristově, budeme účastni odměny sv. apoštolů: »Vpravdě pravím, že vy, kteří jste mne následovali při znovuzrození, kdy Syn zasedne na slavné stolici své, seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáct pokolení israelských. A každý, kdo opustí dům, nebo bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb, dítky, neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. (Mat. 19, 27.)

Zachováme-li ta slova ve svém srdci, očekává nás nevýslovné blaho. Ta slova nás pobádají, abychom povolání své milovali a v něm do konce vytrvali. Ta slova nám dodávají síly, abychom přemáhali obtíže na cestě spasení, abychom nezasloužili výtky, že se dáváme předstihnouti v horlivosti a velkomyslnosti od lidí světských.

Božský Spasiteli, dej mi sílu, abych tě dokonale následoval. Nejblahoslavenější Panno Maria, bez poskvrny počatá, vypros mi u Syna svého vroucí lásku, horlivost a obětavost ve službě Boží. Sv. N., patriarcho a otče náš, přijmi mne za syna i následovníka a vypros mně milost, abych ve svém povolání vytrval věrně až do smrti. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. II., kap. 5, kn. III., kap. 16, 17.

4.

Známky duchovního povolání.

(Konference pro bohoslovce, kleriky, novice a čekatele duchov. stavu.)

A nikdo nebere té důstojnosti sobě sám, nýbrž jsa povolán od Boha, jakož i Aron. (Žid. 5, 4.)

Duchovní stav jest nadpřirozený i co do původu i co do úřadu. Leč ne všichni lidé jsou kněžími, aniž se mohou jimi státi, nýbrž pouze ti, jež Pán Bůh k duchovnímu stavu povolá, neboť nikdo sám sobě nebere té důstojnosti, ale pouze ten, kdož povolán bývá od Boha jako Aron. Uvažujme dnes o známkách přirozeného a nadpřirozeného povolání ke stavu kněžskému (řeholnímu).

I. *Povolání přirozené.*

Patříme-li kolem sebe na květenu, přesvědčíme se, že základní organismus všech rostlin jest jeden. A přece všecky rostliny nejsou si rovny vzrůstem, podobou, rozvojem a podmínkami života. V močálovité půdě daří se vrbě, kdežto bříza bují třebas i ve skalním útesu. U potoka zkvétá blatouch, na hranici věčného sněhu v Alpách — v útlé, ušlechtilé kráse — honosí se bílými listy a květy protěž alpská. — Pohlédněme na zvířenu! Ve slunných pouštích rovníkových žije lev, v močálovitých rovinách středního Ruska nalézá obživy zubr; v ledových pustinách sibiřských libuje si sob, ve vypráhlých pouštích afrických a asijských žije velbloud. Na nebetyčných skalách hnízdí orel, pod střechou lidských příbytků vlaštovka.

Kdyby rostliny měly r o z u m, zda by si protěž nezvolila za sídlo alpské vrchy, blatouch mastnou půdu v údolí? Zda by lev nevyhledal si obydlí v rovníkových pouštích a los ve sněžných pláních polárních? — Kdyby měly rostliny a zvířata s r d c e, zda by se nelíbilo bříze na skalnatých stráních a vrbě u potoka? Zda by nebyl zubr spokojen v bažinatém kraji ruském a velbloud v rovníkových písčinách? Kdybychom přesadili rostliny s hor do údolí, uschly by a zašly. Kdybychom převedli polární zvířata do krajů rovníkových, zhynula by v několika dnech.

Odkud to, že tvorové podle téhož velikého zákona jsouce stvořeni, přece za různých, i sobě odporujících, podmínek na-

lézají vše, co náleží k jejich životnímu rozvoji a zdaru? Bůh to učinil. Jeho přání jest, aby na každém místě, za nejrůznějších podmínek žili svědkové jeho všemohoucnosti a lásky, jeho moudrosti a krásy. Ta mnohostrannost nebo omezení jednotlivých tvorů na určité místo, podnebí a účel není tvoru na škodu, nýbrž na prospěch. Protěž alpská není bídnější než blatouch, velbloud se nemá hůře než sob. Tato mnohostrannost jest však prospěšna netoliko jedincům, nýbrž i celku, hlavně člověku, jemuž jsou tvorové pramenem rozmanitosti a krásy, zároveň pak zdrojem výživy, ošacení a pomocníky v práci.

2. Jako v přírodě Bůh stvořil vše účelně, důmyslně a krásně, podobně účelně a důmyslně vede a řídí t v o r y r o z u m n é. Společnost lidská se skládá z jednotlivců, kteří jsou na sobě závislí. Třídy, vrstvy a stavy závisí na jiných třídách, vrstvách a stavech, i na celku. Tu vzájemnou závislost utvořil Bůh. Právem lze pokládati svět za ohromnou dílnu, v níž se provozují nesčíslné, rozmanité živnosti a práce, v každé pak jednotlivci mají zálibu. A třeba jest tou závislostí člověk omezen, přece není ve svém životním úkolu zkrácen, neboť tvoří živý článek společnosti lidské. Z vůle Boží jedni poroučejí, jiní poslouchají; jedni vyučují, druzí se poučují; ti pečují o časné potřeby, oni zase o duchovní záležitosti svých bližních. Práce, životní úkol jednotlivcův prospívá celku, a celek zase napomáhá rozvoji jednotlivců. Bůh jakožto nejvyšší Pán a vládce lidí má právo naložiti s námi libovolně, on určuje, ke kterému stavu má člověk náležeti a jaké postavení má v životě zaujímati.

Co jest vlastně »p o v o l á n í«? Don Viller praví velmi přesně: Povolání není ničím jiným, nežli s p r á v n é u m í s t ě n í č l o v ě k a n a t o m m í s t ě, k d e p o d l e s v ý c h s c h o p n o s t í m ů ž e v z d á t i c o m o ž n o n e j v ě t š í s l á v u B o h u, a k d e v ě č n o u s p á s u s v o j i m á c o n e j l é p e z a j i š t ě n u. Jinak řečeno stručně podle anglického přísloví: the right man on the right place, t. j. pravý člověk na pravém místě, neb docela moderně: správný člověk na správném místě.

Rozličným lidem svěřil Bůh rozličné v l o h y t ě l e s n é i d u š e v n í a pojistil si tím, že určití lidé budou se věnovati určitým stavům, jak to prospívá celku a souhlasí s Boží prozřetelností. Vždyť podle přirozeného zákona každý nejraději se věnuje tomu zaměstnání, k němuž má v t ě l e i v d u š i

největší vlohy. A právě ty přirozené dary duševní a tělesné, které Bůh udělil člověku jako závdavek pro život, jsou přirozenými ukazovateli pravého povolání. Vlohy a s nimi spojená záliba v určitém zaměstnání ukazují člověku, kde se bude moci v životě uplatniti a dosíci pravého štěstí.

O venkovském hochu, jenž již v útlém věku umí říditi vůz a koně, říkáme, že z něho bude dobrý hospodář. O hošíku, jenž se rád zabývá knihami, jenž rychle chápe a přečtenou látku snadno si pamatuje, říkávají lidé: »Z toho by byl, nebo z toho bude student.« Z gymnasia jest známo, že žáci, vynikající v klasických nebo moderních jazycích, studují linguistiku, mathematici opět mathematiku. Obyčejně věnují se synové povolání svého otce, poněvadž již od mládí jsou do otcova zaměstnání zasvěceni a osvojili si otcovy zkušenosti; teprv když synům není možno věnovati se povolání otcovu, hledají si jiné zaměstnání.

Pozorujeme-li tedy povolání se stanoviska přirozeného, poznáváme, že povolání není věcí citu a srdce, nýbrž hlavně věcí zralého pozorování, výslednicí úsudku a rozumu. Když se nezmýlí v posuzování budoucího stavu rozum, dá srdce, třeba by se s počátku zdráhalo, svůj souhlas samo sebou. Kde však rozhoduje srdce bez rozumu nebo proti rozumu, tam se dostavuje nespokojenost následkem bídy, do níž přivádí plané a nerozumné horování. Anebo abychom jasněji mluvili, při volbě stavu není nejpřednější myšlenkou, je-li náš budoucí stav obtížný a odpovědný, anebo snadný a příjemný, nýbrž první myšlenkou při volbě povolání jest, jaké d a r y t ě l e s n é a d u š e v n í s v ě ř i l n á m B ů h a v kterém povolání budeme moci své duševní a tělesné schopnosti nejdokonaleji a nejjistěji rozvinovati a zužitkovati. Vlohy posuzují předně sami rodiče, potom učitelé a konečně dospělý jinoch sám. Dnes máme též poradny pro povolání.

Proto sháněti se po bohatství, vysokých důstojnostech, po cti a vážnosti není správná cesta k životní spokojenosti. Jest drahně boháčů a množství těch, kdož zastávají vysoké úřady, kteří, kdyby nám měli upřímně odpověděti, jsou-li šťastni, řekli by, že nikoli. Ani bohatství, ani požitky, ni čest, ni důstojenství člověka neblaží, nýbrž svrchovanou blažeností a dokonalým štěstím člověka jest s p o k o j e n o s t, které se člověk dodělá jenom ve svém pravém povolání, a to svědomitým plněním po-

vinností. Tak se vyjádřil znamenitý lékař, farář Kneipp. Tato pravidla platí o volbě každého stavu vůbec. V běžné mluvě chápeme velmi jasně, když o někom řekneme: Ten člověk není na svém místě. To jest, on se nemůže uplatniti podle svých sil, ať v dobrém či špatném smyslu. Buď je to místo, na kterém se nachází, nad jeho síly, neb pod jeho schopnosti. Není ve svém povolání. Patří jinam. Kdo se odchýlí od směru, k němuž jej vedou vlohy duševní a tělesné, toho život pokvete na plano i co do působení i co do životního štěstí. Jenom to zaměstnání jest dobré, jež poskytuje vezdejšího chleba pro tělo a spokojenosti pro duši. Byť byl stav sebevýnosnější, nevyváží peníze ztráty na těle a ztrát na duši. Ztráta zdraví, víry, mravnosti jest nenahraditelná. Co prospěje člověku bohatství, když uprostřed něho chřadne a churaví, nebo stihá-li ho potupa počestných lidí? Co prospěje člověku, byť celý svět získal a na duši své škodu trpěl?

»Nad palác je mi světnička ta tichá, ten milý kout, s obrazy svatých kolem, s požehnaným chlebem na prostičkém stole, to jsou ty naše radosti chudé... přec duch můj, věru, za ně nevolí ten panský los, byť rozkoší jen šuměl, a cizí kraj, byť zlato rosit uměl.« (Čech, Ve stínu lípy.)

Tu poznal jsem, že chudá rodná ves, otcovská střecha vetchá, šindelová jasnější blaho, sladší kryje ples, než celý svět ho v loktech širých chová. Tu poznal jsem, podušky zlatý lem a hedvábí že žalost neodnímá. Jen na tom drahém srdci mateřském i neštěstí i vina sladce dřímá. (Tamtéž.)

3. Hlavním cílem člověka na světě jest oslava P. Boha, podružným cílem jest b l a ž e n o s t č l o v ě k a samého. B l a ž e n o s t jest stav beze zla a nelze jí dosíci na světě, nýbrž až v nebi, a to prostředky nadpřirozenými, totiž pomocí milosti Boží. — Š t ě s t í jest stav, v kterém převládají dobra časná a lze ho dosíci pomůckami přirozenými. Š t ě s t í j e s t s o u h r n d o b e r duševních, tělesných a časných v dostatečné míře.

Poněvadž se člověk skládá z duše a z těla a žije na světě, touží i po blahu časném, pozemském. Ale bolestem a strastem nelze se na světě vyhnouti, neboť svět jest, byl a bude vždy slzavým údolím. Touha po blaženosti jest důkazem nesmrtelnosti duše. Touha člověka po štěstí, neboli zřízené přání po dobrech duševních, tělesných a majetkových jest přirozené. Lidé ovšem bloudí v tom, že hledají štěstí na nesprávných cestách, nebo pachtí se po něm nezřízeně.

Ke štěstí a spokojenosti jest člověku třeba několika podmínek hmotných a duševních: Základem štěstí a spokojenosti jest zdraví duševní a tělesné. Nemocný a chorý člověk se souží myšlenkami na slabost a smrt. Každý počin churavého člověka utápí se ve skleslé mysli a tělesné slabosti. Blbec vůbec nezná pocitu radosti, spokojenosti a štěstí. Kdo chce býti spokojen, musí tedy předem dbáti o své zdraví tělesné a duševní. Mens sana in corpore sano.

a) Šťasten může býti jen člověk, který si ve svém postavení dovede vydělati výživu, totiž přiměřený a všem nutným potřebám stačící oděv, byt a stravu. Je to hrozná myšlenka, máme-li starost o to, co budeme zítra jísti a kde spáti. Proto kdo chce býti spokojen, musí si prací duševní nebo tělesnou zabezpečiti určitý příjem pro přítomnost a pro stáří. I největší idealista musí pečovati nejprve o kus chleba, aby měl co jísti. V duchovním stavu (klášteře) má každý člen existenční minimum.

b) Štěstí hledají lidé v rodině, penězích a slávě. Jsou to všechno bludičky, fantómy. Kněží a řeholníci nemohou hledati štěstí v rodině. A je to dobře, neboť nikdy nezakusí takové nespokojenosti, tak velikého zklamání, zoufalého neštěstí a otráveného života, jehož okoušejí nešťastní manželé. A šťastných manželství je málo; nevěra, vraždy, rozvody jsou toho důkazem. V kněžství a v klášteře lze dosíci dokonalého štěstí, které zapomíná v časných věcech na sebe a je šťastno štěstím duchovním a štěstím jiných. Život kněží a řeholníků je neobyčejně vyrovnaný a jest mnohem bezpečnější proti ranám t. zv. »osudu« než život manželský. V duchovních věcech však vyniká stav kněžský a řeholní nade všechny stavy, jest průkopníkem duševního růstu, svatosti, požehnání a blízkosti Boží. Kněží udržují království Boží na zemi. Bez kněží neměli bychom Krista Pána.

c) Dlouhý život a šťastná smrt jsou novou fásí šťastného života. Zříti ovoce svých snah, prací a zápasů jest veliké štěstí. Proto třeba dbáti přísné životosprávy a mravní bezúhonnosti tomu, kdo chce se dočkati stáří. — Šťastná smrt jest veliká milost Boží. Modlíť se církev: Od náhlé a nenadálé smrti, vysvoboď nás, Pane!« Šťastněji zemříti nemůže člověk než jako kněz a řeholník.

d) Uvedené věci týkají se hlavně těla. K dokonalému štěstí patří blaho duševní, které se zakládá na čistém svědomí. Víme-li, že Bůh jest s námi spokojen a nám nakloněn,

jest to vrcholné štěstí, které nám vlévá útěchu ve všech trampotách. Mír s Bohem a s bližním je veliké štěstí. Proto milujme Boha z celé duše a bližního jako sebe samy. Zachovávejme věrně přikázání Boží a církevní, varujme se každého těžkého hříchu a budeme šťastni. Stará-li se kdo o duši, pečuje tím samým o tělo i o majetek podle výroku Páně: Hledejte království Božího a spravedlnosti jeho a vše ostatní bude vám přidáno.

e) Život člověku oslazuje láska k dennímu zaměstnání, zdar při práci a vědomí zásluh. Kdo koná svou práci bez zájmu, z chlebařství, jest nešťastným člověkem. Nezdarem při práci lidé se kormoutí, ale zdarem nabývají nových sil. Kdo svého povolání nemiluje, nedočká se v něm zdaru. Proto píle, svědomitost v denních povinnostech jsou vůdci ke štěstí. Kdo je si vědom, že něco vykonal, jest šťasten.

f) Pilný, nadaný a poctivý člověk dopracuje se uznání a dojde vážnosti u lidí. Úcta spoluobčanů, dobré jméno, dobrá pověst jsou zdrojem štěstí. Jest to uznání našich prací a ctnostného života. Dobrá pověst vrcholí ve věhlasu a slávě, kterou vzdává svět osobám zvláště zasloužilým. Kdyby se nám těchto darů snad dostalo, zůstaňme skromni a tím vsadíme svým zásluhám korunu. Nebudeme-li oceněni na světě, ocení nás dokonale Bůh po smrti. Dobré jméno jest obrovské bohatství, kterého nelze koupiti ani za miliony.

Hledáme-li štěstí, hledejme je v čistém svědomí a v bezúhonném životě. Beati omnes, qui timent Dominum. To jest ten mír, kterého svět dáti nemůže. Hledejme je v pilném plnění povinností kněžských a pak se jistě nezklameme. Pak přidá nám Bůh svou útěchu duchovní, požehná naší práci a dopřeje nám úcty u lidí. Na konec po blažené smrti odplatí nám stonásobně za vše, co jsme pro něho a církev vykonali: Dá nám blaženost a slávu věčnou.

II. *Povolání nadpřirozené.*

Jsou však stavy, při jejichž volbě nestačí postaviti se pouze na stanovisko přirozené. Pán Bůh určil člověka nejen k cíli přirozenému, nýbrž vytkl mu též vyšší, nadpřirozený cíl. Proto založil také stavy, jimž svěřil ve společnosti lidské pěstění cíle nadpřirozeného. Z toho důvodu dává Bůh určitým osobám také vyšší, nadpřirozené povolání, t. j. svěřuje jim dary přirozené i nadpřirozené, aby zastávali na zemi vyšší účely Boží a tím si založili své vlastní časné i věčné blaho.

Podle všeobecného učení církve jest třeba nadpřirozeného povolání ke stavu kněžskému a řeholnímu.

Ani při volbě vyššího povolání nepřipadá rozhodující slovo srdci, nýbrž rozumu a poznání. Sv. Jeronym vyzýval svého přítele Heliodora, aby se vrátil přes těla rodičů k dřívějšímu povolání řeholnímu. Sv. Teresie, žena rozhodné a energické povahy, bojovala tři měsíce sama se sebou, než se rozhodla pro stav řeholní. Sama vypravuje, že její smrtelný zápas nebude asi horší než boj, jejž podstoupila před vstupem do řádu. Sv. Františka de Chantal opustila svého synáčka, jejž něžnou láskou mateřskou milovala, a šla do kláštera. S podobným dojemným zápasem na počátku duchovní (řeholní) dráhy shledáváme se i u jiných svatých, u sv. Bernarda, Tomáše Aquinského, Jana Kapistrána, Alfonsa. Bl. Eymard bojoval dvě léta, než se odhodlal ke stavu kněžskému. Své sestřenici Kéresové pravil: Stanu-li se knězem, budu knězem celým a pravým. Sv. František zřekl se bohatství otcova, všeobecné vážnosti v rodném městě, ba vrátil svému otci i roucho, jímž byl z domova přioděn, aby se směl právem modliti: »Otče náš, jenž jsi na nebesích.« Bydle v jeskyni u Assisi, modlil se s největší vroucností srdce: »Pane, ukaž mi, co mám činiti!« Ve chvíli největších bojů všichni vyjmenovaní světci pravili: »Co všechno platno, Bůh mne volá! Nezbývá než poslechnouti.«

Všichni vyjmenovaní světci následovali Pána proti hlasu těla a krve, proti náklonnosti srdce, řídící se rozumem milostí Boží osvíceným. Leč nejen ti, nýbrž všichni, kdož se zcela oddali službě Boží, musili se nejdříve přemoci, potlačiti v sobě člověka přirozeného, musili zapříti sami sebe. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe, a vezmi kříž svůj a následuj mne, pravil Pán Ježíš. (Mat. 16, 24.) Velikou útěchou v té rozhodné chvíli jest člověku myšlenka: »Jsem tam, kde mě chce Bůh míti; poslušen jsa hlasu Božího, volím si toto povolání.«

Proto bohoslovec (novic), nastávající kněz, musí se bedlivě zkoumati, důkladně přemýšleti, aby poznal své povolání; nejedná se o týden, měsíc, rok, nýbrž o celý život, Běží o celé životní štěstí, o celou životní spokojenost. Musí se více a pobožněji modliti, je-li vůle Boží, aby se stal knězem.

2. Abychom se přesvědčili, jsme-li ke stavu duchovnímu (řeholnímu) povoláni, všimněme si znamének, jež svědčí o po-

volání a pohnutek, pro něž chceme se věnovati stavu duchovnímu.

a) Důvody a pohnutky. Přáním rodičů, příbuzných a přátel jest, aby své dítky dobře zaopatřili a pomohli jim k lehčímu chlebu, než mají sami. Dítky nemají lepších a upřímnějších přátel, než jsou rodiče. Jest tedy rozumno, když se dítky o svém budoucím zaměstnání poradí s rodiči; leč rozhodování náleží dětem, nikoli rodičům. Nerozumní, zaslepení, hamižní a ješitní rodiče často dítky nutí k určitému povolání, ale dítky nesmějí jejich nutkání uposlechnouti. Zde přestává právomoc rodičů. O povolání rozhoduje podle vnuknutí Božího dítko samo.

Když rodiče syna nutí, aby se stal knězem (řeholníkem), není to od rodičů správno, a syn nesmí na prosby a pláč rodičů dbáti. Kdo by jen z toho důvodu přijal kněžské roucho, jednal by proti vůli Boží, neboť nemá k tomu stavu povolání.

b) Tím horší by bylo, kdyby syn dal na prosby rodičů, kteří poukazují na hmotnou, materielní stránku stavu duchovního: »Budeš tak snadno a dobře zaopatřen! Podívej se, jaké pohodlí, jaké dobré bydlo budeš míti!«

Mladí přátelé! To jest znehodnocování stavu nejdůstojnějšího. Klášter a svatyně nejsou útočištěm pro takové, kteří nemají vyššího povolání. Kdo by v tomto případě rodičů poslechl, dával by na jevo buďto lenost nebo zbabělost, neboť by neměl píle a odvahy, aby si v jiném povolání zasloužil chleba.

Kdo by hledal v kněžském stavu (v klášteře) pohodlí, ten by se hrozně zmýlil. Stav duchovní jest stavem odříkání. Duchovního čeká práce uvnitř v srdci, v duši, aby ji vymanil z hříchu a udržel v milosti Boží, a čeká ho práce zevně na kazatelně, ve zpovědnici, u oltáře; v kostele i ve škole, u křtitelnice i lůžka nemocného, v osadě i na samotách, v sakristii, na hřbitově (v nemocnici, ve vychovatelně), doma i venku. Kněz musí pásti ovce, hledati zbloudilé, nésti na ramenou unavené, podporovati nemocné, zaháněti a zápoliti s vlky — to jest práce, to jest námaha, nikoli odpočinek a pohodlí. Kdo to dokáže, nemaje lásky k povolání, a kdo si to zodpoví u Boha, když zanedbá na světě své nejsvětější povinnosti?

Proto povolání ke stavu duchovnímu (řeholnímu) nemá, kdo hodlá vstoupiti do semináře, aby pohodlně a bezstarostně žil, málo pracoval a dobře jedl, kdo se chce svatým zdáti, nikoli státi, kdo přichází s odporem v srdci, jen na prosby a hrozby

rodičů, kdo neví, čeho se ve světě chopiti a v semináři (klášteře) hledá zaopatření. Ten nemá povolání a seminář (noviciát) stěží dokoná.

3. Známky povolání. Kdo jest povolán ke službě kněžské ve chrámě a u oltáře v katolické církvi? Jak to poznám, mám-li povolání? Kdo mi to řekne? Který duchovní rádce? Který zpovědník? Jsou nějaké zákony v tom ohledu neb nějaké zřetelné známky, abych se nemýlil? Závisí to na mé volbě či musím čekati na hlas s hůry? Já bych chtěl býti knězem, ale kdo mi zaručí, že mám opravdové povolání? — Tak a podobně slyšíme mluviti. A pramen nejistoty spočívá právě na nesprávném názoru, že na kněžství je potřebí takového volání, jaké zažil sv. Pavel před Damaškem. Opakuji: To jsou zázraky milosti. Ale zázrak v přírodě není pravidlem, nýbrž výminkou. Bylo mnoho vdov v době sucha v Israeli a jen k jedné přišel Eliáš. A bylo mnoho mrtvých za časů třiatřiceti let pozemského života Krista Pána a jen o třech máme zprávu, že probuzeni byli z mrtvých.

Tisíce mladých lidí na otázku, proč jsi se nestal knězem, nebo proč nechceš býti knězem? — odpoví stereotypně: »Nemám povolání.« A pod tím se myslí hned na zázračné povolání Boží jako u proroků starozákonních, neb apoštolů evangelických, anebo zjevení svatého Pavla, či nějaký jasný vnitřní hlas. Ovšem to jsou cesty nadpřirozené milosti Boží, které se uplatnily u vyvolených jednotlivců, ale to není cesta přirozená pro všední jedince lidské společnosti.

Známky povolání ke kněžství jsou dvojího druhu: přirozené a nadpřirozené.

Po stránce přirozené jsou to dary ducha a těla, zdraví a vlohy. Čekatel stavu duchovního má býti tělesně i duševně zdráv, aby mohl všecky své povinnosti zastávati. Musí míti i vlohy, aby s prospěchem dále studoval.

Po stránce nadpřirozené třeba k povolání duchovnímu řady nadpřirozených darů a milostí od Boha, aby spasil sebe a přispěl k spáse jiných. Předběžnou známkou povolání nadpřirozeného jest neposkvrněné mládí. Kdo prožil mládí cudně a čistě, má nejlepší záruku, že jest povolán. Ale i praví kajícníci, kteří přetrhali všecky svazky nízkých vášní, kteří mají pevný úmysl, že použijí všech pomůcek, aby se stali cudnými a ctnostnými, mají povolání.

jsou čtveréhodruhu.

a) Někdo cítí ke stavu duchovnímu (řeholnímu) náklonnost, ač pro ni nemá snad ani přirozeného důvodu. Duchovní stav jej láká, k sobě táhne, kdykoliv naň vzpomene. Má vroucí, často i tajnou touhu státi se knězem. Takový člověk může býti mravně přesvědčen, že má povolání. Proto zkoušej se, zda tě Bůh táhne ke kněžství (řeholnímu životu)? Blaží tě myšlenka, že máš býti vůdcem duší k Bohu? Máš zálibu v duchovní četbě, modlitbě, rozjímání, jest ti milý styk s osobami duchovními a rád se zdržuješ v kostele?

b) Jistější než pouhá náklonnost k stavu duchovnímu jest rozumné přesvědčení, že v duchovním stavu budeme Bohu věrněji sloužiti a snáze dojdeme věčného spasení než v jiném postavení. Mnohý člověk necítí v sobě zvláštní touhy a náklonnosti po kněžství, ale jeho rozum ho ujišťuje, že ho v kněžství nečeká tolik nebezpečí a pokušení, že bude věrněji Bohu sloužiti a že více vykoná pro spásu bližních svou modlitbou, pokáním a dobrým příkladem, než v jiném stavu. Proto zkoušej se, jsi-li odhodlán ve svém budoucím životě obětovati se ve prospěch svého stavu, pro rozšíření víry (úcty Boží) a pro spásu svěřených duší? Cvičíš se již nyní v odříkání aspoň v těch věcech, bez nichž nemůžeš uchovati srdce čisté, bez nichž nemůže býti tvé tělo chrámem Ducha Svatého? Máš tolik dobré vůle a síly, abys dal výhost svému zamilovanému hříchu, své hlavní vášni?

c) Někoho přivádějí do semináře neobyčejné události, nápadná shoda poměrů, zvláštní řízení Boží. Tak povoláni byli apoštolové, jež sám Spasitel vyzval: »Pojďte za mnou!« Ještě nápadněji byl povolán sv. Matěj a Pavel. Neobyčejné bylo též povolání sv. Františka z Assisi. Zatím co snil o válečných výpravách, o bohatství a slávě, Bůh jej uvedl do služby malomocných, potom k následování chudého a na konec i trpícího Spasitele. Takové nápadné povolání měli všichni zakladatelé řádů a mnozí svatí kněží a biskupové.

Milosti Boží, volající ke kněžství v přirozených okolnostech života, nesmíme ani podceniti, ani přehlédnouti, ani přeslechnouti.

d) Povolání na kněžství zkoumá však nejen čekatel, nýbrž i církev, t. j. vychovatelé bohoslovců (kleriků) a biskup.

Úsudek, má-li čekatel povolání k duchovnímu stavu, tvoří si biskup podle mravů a vědeckého prospěchu kandidátova. Toto biskupovo rozhodnutí jest čekateli zárukou, zda jest povolán ke kněžství, či nikoli. Tato známka povolání dostavuje se naposled ze všech, ale jest nejbezpečnější.

Názor svaté církve jest pro moderní dobu velmi jasně stylisován v přípisu kardinála Merry del Val Msgru biskupu de Gormont z 2. července 1912, uveřejněný v Acta Ap. Sedis 1912, IV. str. 485.

Tam jsou stanoveny 3 předpoklady k řádnému vysvěcení kněze a tím rozhodnuto jeho povolání do služby církve Kristovy:

1. Nikdo nemá práva na vysvěcení, koho k tomu zcela svobodně sám biskup nevezme a nezvolí.

2. To, co se nazývá »povoláním kněžským«, není pak než souhrn podmínek, nutných k vysvěcení kandidáta a k těmto podmínkám nijak nepatří nutně a obyčejně nějaká vnitřní touha po tomto svěcení neb přímá výzva Ducha Svatého, která by nějak nutkala ke kněžství.

3. Aby biskup mohl si někoho povolati k svěcení, k tomu jest zapotřebí se strany kandidáta: a) správný poctivý úmysl, b) přirozená schopnost na základě přirozených darů přírody i darů milosti, c) čestnost života, d) dostatečné vědomosti k vykonávání kněžského úřadu a k svatému plnění všech kněžských povinností.

To je řečeno tak jasně a je tak přirozené, že nikdo nemůže míti pochybností.

Kdokoliv tedy má na sobě jednu z těch čtyř známek, může býti mravně jist, že jest k duchovnímu stavu povolán. Proto zkoušejte se pilně! Skoro všecka povolání lze v nejhorším případě zaměniti, ale nikdy stav duchovní. Kdo má kněžské svěcení, zůstane knězem na věky. Šťasten jest ten, kdo jest povolán, aby vstoupil do šiku zástupců Božích na zemi, rozmnožil jejich počet a zvýšil jejich činnost, aby byl vůdcem a průkopníkem církve bojující. Netřeba ani zvláště podotýkati, že v duchovním povolání přes počátečné obtíže, jež vznikají obětováním stránky nižší, obsažen jest jistý a neklamný závdavek vyššího štěstí duchovního.

Ten ať si nevšímá počátečních bojů a obtíží, nýbrž ať se přičiní, aby již od počátku co nejvěrněji s milostí Boží působil. Je-li povolání od Boha, počáteční obtíže zmizí jako ranní mlhy, když se do nich opře slunce žhoucími paprsky.

Kdo povolání k duchovnímu stavu má a přec je opustí, podkope a zničí svou přirozenou působnost, své přirozené štěstí. To platí o každém zmařeném povolání. Ztráta duchovního povolání uvádí člověka do nebezpečí, že nedosáhne ani věčného spasení. Vždyť takový svévolné trhá řetěz milostí, jež mu Bůh udělil pro vytčený stav a volí si místo, pro něž nemá nadpřirozených, ba snad ani přirozených schopností. Kdo své duchovní povolání opouští, řídi se obyčejně důvody rozumu odporujícími, jako jsou: lehkomyslnost, nepoddajnost, nechuť k práci, smyslnost, žádost úplné svobody, a vydává se do blízké příležitosti k hříchu. Jest otázka, dá-li mu Bůh i potom ještě nové a mimořádné milosti a sílu, aby vytrval ve víře a v mravnosti? Snad bude klesati níž a níže. V nejednom semináři (noviciátě) žije v ústním podání ten neb onen z bývalých bohoslovců (noviců), kteří z neoprávněných příčin, z lehkomyslnosti nesvědomitě a zbaběle zpronevěřili hřivnu svého povolání. A ku podivu! Lidé bezúhonní, odšedše ze semináře (noviciátu), zapadli do bahna a močálů duševní i hmotné bídy, někdy stali se opravdovými bídáky. Ejhle, alpská protěž přesazená do údolí!

Pochybnosti o povolání mívají obyčejně původ v nezřízených vášních a hříších, neboť třeba rozum poznává cestu, na niž ho Bůh postavil, zdráhá se srdce, spoutané okovy hříchu, vstoupiti na cestu duchovního povolání, které vyžaduje čistoty srdce, tedy zapírání sebe. Zvítěziti nad vášněmi jest tolik, jako zbaviti se pochybností o povolání ke stavu duchovnímu.

Smutné jest vědomí, když bohoslovec (klerik) určitě pozná, že nemá ke kněžství pravého vyššího povolání.

Jest odtud východisko? Zajisté jest, a to trojí. a) Nečestno jest, zůstati ve stavu, ke kterému člověk necítí povolání, nemá-li ke konání povinností toho stavu dobré vůle ani mravní síly. Kdo nemá tolik síly, aby žil po celý život čistě, aby se zřekl vlastní vůle a obětoval se Bohu — ať klidně odejde.

b) Čestno jest, když se takový jinoch vrátí do světa a vyhledá si přiměřené povolání a žije i jako světský člověk řádně a poctivě.

c) Co zbývá bohoslovci (kleriku), jemuž jest cesta do světa naprosto zatarasena a nemožna? Tomu zbývá jediné možné a čestné východisko, které naznačil sv. Augustin slovy: Si non es

vocatus, fac ut voceris! Nejsi-li povolán, přičiň se, abys povolán byl! Hleď si zasloužiti duchovní povolání! Ale jak, čím? Na prvním místě m o d l i t b o u, neboť povolání rozděluje Bůh, který ti je může uděliti a jistě udělí. Není téměř možno, aby Bůh oslyšel člověka, jenž se modlí a pracně, bez vnitřní radosti zastává své povinnosti. Odstraň překážky, to jest zachovej své srdce čisté! Není možno, aby byl oslyšen ten, kdo zachovává nejtěžší povinnost stavu duchovního, totiž čistotu. Právě v tom se jeví nízká povaha (bezcharakternost), když někdo věda, že nemá povolání, přece nic nepodniká, aby z toho stavu vybředl, zanedbává modlitbu a oddává se nízkým chtíčům. Kdo jest přesvědčen, že seminář (řád) pro něho není, ať čestně odejde. Melius est nubere, quam uri! Lépe jest žíti v poctivém manželství, než pro hříchy spáchané v duchovním stavu (řádu) na věky hořeti!

Probrali jsme hlavní pravidla o povolání vůbec, i pravidla o duchovním povolání, pojednali jsme o důvodech a známkách pravého povolání, zmínili jsme se o těch, kdo povolání opouštějí, kdo o něm pochybují a kdo je nemají. Nebuďte v této věci úzkostlivi. Kdo vkročil jednou sem, do síní semináře (noviciátu), může již v tom viděti prst Boží. Kdo dosud váhá a pochybuje, ať se uteče k modlitbě. Modlitba všecko zmůže. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. II., kap. 8, kn. III., kap. 10.

5.

Věčný protiklad.

Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti; neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. (Mat. 6, 24.)

I. *Buďto — nebo!*

Svět jest rozdělen na dva duchovní tábory, které se zásadně potírají. Kdo patří do jednoho z nich, bojuje proti táboru druhému. Vůdcem prvého vojska jest Ježíš Kristus, velitelem druhého tábora jest satan, Lucifer. Jsou dvě vlajky: Kristova a Luciferova. Kdo se postaví pod prapor Kristův, nemůže míti nic společného se stoupenci Luciferovými, poněvadž ani jedna zásada ďáblova nesouhlasí se zásadami Kristovými.

Vojsko Luciferovo táboří u Babylóna. Nad vojskem třepetá se vlajka, na níž jest vyobrazen pekelný drak, na druhé straně pak ohnivě září nápis: »Budete jako bohové.« Pod vlajícím praporem sedí na ohnivém trůně ďábel, zahalen v kouř a plamen, kolem něho nepřehledné zástupy oděnců se znamením šelmy. Posílá je do celého světa, aby učili syny tohoto světa lásce k mamonu (bohatství), potom touze po světské slávě a konečně pýše. Vrcholem ducha neboli programu ďáblova jest pýcha, odboj proti Bohu a proti řádně zřízeným vrchnostem.

Na hoře Olivetské a v údolí Josafat táboří voje Kristovy, který jest králem pokoje. Kolem něho druží se bratrsky apoštolové, biskupové, kněží a věřící. Nad nimi vlaje prapor Kristův s obrazem sv. kříže a s nápisem: »Zapři sebe sám! Miluj chudobu, snižování a pokořování!« Apoštolové a apoštolští mužové jdou světem, aby učili dítky světla pohrdati bohatstvím a přepychem, milovati snižování a pokořování. Pokora jest vrcholem sebezapření, jest programem Božského Srdce Páně.

Pod těmito dvěma prapory bojují dva různé světové názory, dva světy. V nich se přetřásají a provádějí dvě protichůdné ideje, kterých nelze na věky sloučiti. A proto zuří od počátku mezi oběma tábory zásadní boje. Kdo patří k táboru Božímu, nemůže náležeti k táboru ďáblovu. Kdo je přítelem Luciferovým, nemůže býti zároveň miláčkem Ježíše Krista. Střední cesty není. Kristus Pán pravil: Kdo není se mnou, jest proti mně! Nemůžete dvěma pánům sloužiti!

Velitelem bezbožeckého tábora jest ďábel, který jest duchem odboje a pýchy od počátku. On chtěl svůj trůn povýšiti nade trůn věčného Boha.

Stoupence Luciferovy nazývá Písmo syny Belialovými, syny světa nebo prostě světem. Mezi ně patří předně nadutí u č e n c i a filosofové, kteří sebe samy povýšili na bohy a svou vědu prohlašují za neomylnou. Učí, že člověk je autonomní, že má právo dávati si sám mravní zákony, neboli že má právo na hřích, že smí žíti podle svých převrácených vášní a choutek. Podle jejich názorů učenci a umělci mají svou vlastní mravouku bez ohledu na zákon Boží. Oni popírají, že Kristus Ježíš sestoupil na svět jako Vykupitel světa, jako světlo světa, jako učitel národů. Oni žádají, aby slunce pravdy vycházelo denně z jejich dřevěných kateder. Jsou to nadlidé, kteří i své nejhorší skutky a záměry pokládají za božsky dokonalé.

Jiní uznávají sice Boha, stvořitele všech věcí, ale upírají mu právo na řízení lidstva, světa a církve. Bůh jest jim pouze tvořivou silou, která se o člověka, o jeho život a cíl nestará, nebo aspoň nesmí se prý o to starati.

Mezi stoupence ďáblovy náleží všichni, kteří popírají zjevení Boží, kteří prohlašují Ježíše Krista za pouhého filosofa, za pouhého člověka, za učitele národa židovského, upírajíce mu božskou přirozenost a tím jeho zákonodárnou moc v celém světě, jako božského učitele světa, jako velekněze a krále všech národů a věků. Oni staví na roveň učení Kristovo s budhismem a brahminskou moudrostí.

Syny světa jsou ti, kdož upírají církvi katolické božský původ, kdož pohrdají katolickou věroukou a mravoukou, upírajíce jim božskou sankci (zřízení) a drze směje se dogmatům (článkům víry). Oni staví nad víru katolickou marxismus, bolševismus, sport a kult těla. Biografy a sportovní slavnosti jsou jim náhražkou za bohoslužby.

K stoupencům satanovým patří imperialisté, kteří zbožňují svůj národ a chtějí mu zabezpečiti vládu nad světem všemi, i nemravnými a nespravedlivými prostředky (otravné plyny, bakterie).

Do průvodu Luciferova patří též katolíci, kněží a řeholníci, kteří v histerickém nacionalismu podceňují nebo pohrdají jinými národy, jako by katolíci cizích národů nebyli bratry v Kristu, jako by nebyli mystickými údy těla Kristova.

K táboru Luciferovu náležejí tací katolíci, kněží a řeholníci, kteří se vzpírají proti učení církve katolické, stavějíce neomylnost svou výše než papežovu. V dějinách církevních máme mnoho příkladů nešťastných kněží a řeholníků, kteří své ubohé já vykřikovali za neomylnou pravdu Kristovu. Tak hloupá je pýcha, že sama sebe zbožňuje. Sem patří kněží a řeholníci, kteří pohrdají křížem utrpení a chudoby, kteří prchají před ponižováním a pokořováním.

Pod vlajkou satanovou slouží konečně všichni katolíci, kteří žijí v těžkém hříchu a nemají touhy se polepšiti.

Ti všichni slouží satanovi a pro jeho program lámou kopí. A nezápasí ojediněle, nýbrž ve sražených řadách, jsouce členy spolků politických, kulturních, sociálních, tělocvičných a dobročinných. Tento odvěký boj zuří jako včera, tak i dnes:

Do duše námi otřásaly zprávy o zvěrstvech, páchaných v ruských chrámech, bořených a znesvěcovaných představiteli

bolševismu, ač i naše chrámové zdi, pomalované a zohyzděné agitačními hesly komunistickými, byly výstražnými blesky nejistých zítřků. I milionový odpad od křesťanství na širé Rusi našel následovníka v odvratu davů od církve u nás. Jenže v Rusku tempo je rychlejší: Z popudu moskevské vlády byl v r. 1925 založen »svaz bezbožníků«. Za první rok své existence získal 120.000 členů, r. 1927 vzrostl na 200.000, r. 1928 měl již půl milionu členů a počet jich stoupl ke dnu 1. března 1930 na okrouhle 2,500.000; místních organisací bylo 45.000.

Pravými mistry v agitaci jsou bolševici. Slovem i tiskem propagují bezbožectví. A není vynálezu techniky XX. století, který by neotročil odpadovému hnutí. Spoustami protináboženských filmů otravuje se lid. Činnost jejich doplňují divadlo, vysílací stanice radiové a musea. »Bolševismus je nejsilnější a nejstrašnější myšlenka, která kdy byla vytýčena proti idei Boží«, řekl německý biskup dr. Schreiber.

Ideje Ruska šíří se Evropou. A šíří se i k nám. Až děsně hluboko již zakořenily v Československu. Toho důkazem jsou číslice, které nám praví, že v pražské arcidiecési je 372.789 bezvěrců, v litoměřické diecési 149.694, v královéhradecké 104.554, v budějovické 19.440, v olomoucké arcidiecési 32.818, v brněnské diecési 25.312. Celkem je v historických zemích — nečítaje slezské části vratislavské arcidiecése, která hlavně na Těšínsku ztratila velmi mnoho odpadem, 704.607 bezvěrců a 582.951 příslušníků čsl. církve, oproti 8,294.510 katolíkům. I když mezi odpadlíky je nějaké procento svedených, je na druhé straně mnohem větší počet těch, kteří, ač nevystoupili, ideově i prakticky dávno nejsou údy církve.

A to není vše. Počítejme, jak to vypadá s našimi školami. Kolik, kolik tisíc protinábožensky zaujatých budoucích otců a matek z nich vyrůstá!

Tak zhoubně působí bolševismus, jehož světovým názorem je primitivní materialismus, prohlašující vše za produkt hmoty, popírající Boha a věčnost. Jemu je náboženství překážkou ve snaze o vybudování beztřídního a bezestátního světového komunismu, v němž vidí vrchol pozemské blaženosti.

Bolševici a marxisté bojují s hledím otevřeným. Jsou však tajné spolky, které konají podkopnou práci proti Bohu a katolické církvi pod rouškou lidumilnosti. Zamýšlejí odkřesťaniti svět a svrhnouti Boha s oltářů, za to však usilují o nastolení své vlastní bohopocty a satanismu. V jejich programu jest zá-

měr demoralisace křesťanských národů, čímž chtějí vylidniti svět, aby potom rozdmýchali požár světové revoluce a dopomohli vyvolenému národu k světovládě. Finančně ovládají svět již dnes. Podle výroku italského předáka, dávno již zemřelého, nastane na světě ráj tehdy, až bezbožci »na střevech posledního kněze oběsí posledního krále«.

V srpnu 1880 po oslavách revolucionářky Luisy Michelové pronesl zednář chvalořeč na Lucifera, jako praporečníka moderních ideí. Po jeho řeči pět tisíc lidí provolalo: »Ať žije satan! Bůh jest mrtev, ať žije ďábel!« — Protiklerikální kroužek v Janově měl černý prapor s obrazem Lucifera. Pod tímto praporem spolek pořádal kdysi oslavy Mazziniho. Předseda onoho spolku prohlásil: Naším cílem jest vztýčiti vlajku satanovu na všech kostelích i na Vatikánu. Přijde den, kdy kníže světa, ďábel, náš pán, bude triumfovati nad Kristem a bude uctíván jako pravý Bůh. — Taková zášť proti Kristu vládne mezi bezbožci! (Mäder-Dohalský, Buďto — nebo, 15.)

Ve službách satanových pracuje židovský a pokrokářský tisk, který soustavně svět odkřesťaňuje a demoralisuje. Jiným pilířem ďáblovým jest realistický protestantský výklad Písma svatého, poněvadž racionalisté usilují vymazati z Písma svatého všechny stopy božského původu a nadpřirozeného Božího řízení. Oporou satanovou jsou však též katolíci, kněží a řeholníci, kteří špatným příkladem ničí a boří království Boží na zemi, dávajíce věřícím pohoršení. Náhončími ďáblovými jsou též všichni veřejní a tajní hříšníci.

Tento ďábelský boj míří hlavně proti vůdčím kruhům církve katolické, proti papeži, biskupům, kněžím a osobám řeholním, potom proti všem zásadním katolickým pracovníkům politickým, státním, sociálním a charitativním. Těmto ďábelským útokům jest však vystaveno celé království Boží na zemi, t. j. celá katolická církev, krátce všichni pravověřící římští katolíci. Jiné církve mají celkem pokoj, neboť šiřitelkou ideje boží jest církev katolická.

Jak se provádí tento ďábelský boj? — Svět naočkovaný ďábelskou pýchou a zlobou hlásá ďáblovo evangelium: Blaze jest bohatým, neboť peníze vládnou světem; blahoslavení dryáčníci, neboť jim se koří davy, šťastni jsou rozpustilí, neboť tiší jsou míjeni, blaze těm, kdo hřeší, neboť aspoň něco užijí, blahoslavení jsou tvrdí k bližnímu, neboť jim neubude majetku, šťastni ti, kdo se umějí v hříchu vyžíti, blahoslavení ti, kdo

pobuřují svět, neboť v revoluci lze zbohatnouti a dosíci nadvlády; blaze těm, kdo se řídí zásadou: Zub za zub, oko za oko, zlo za zlo, neboť každý se jich bojí.

Toto ďábelské učení je proto tak líbivé a vtíravé, poněvadž otvírá tři hlavní prameny neřesti. Doporučuje ukojování nezřízených žádostí tělesných mimo rodinu a bez povinností k potomstvu. Schvaluje rozvod, regulaci porodů, ničení nenarozených, mnohoženství a mnohomužství, výchovu dětí mimo rodinu, volnou lásku a kamarádské manželství lidí mladých. Krátce láká lidstvo na cestu bezuzdné nemravnosti.

I na kněze všech důstojností dotírá ďábel smyslnými útoky, aby je nejprve zlákal k věcem lhostejným, bezhříšným, potom podpaluje v nich žádostivost po věcech nedovolených. Nízké a mrzké věci líčí jako žádoucí, jako vrchol blaha na světě. Čím je kdo dokonalejší, tím více jej ďábel napadá. »Nuže, bratři, jsme povinni nikoli tělu, abychom podle těla žili. Neboť žijete-li podle těla, zemřete; jestli však duchem kony těla umrtvujete, budete žíti. (Řím. 8, 12.)

Ďáblovo evangelium hlásá ukojování žádostivosti očí, t. j. mamonářství. Majetek, bohatství, přepych, požívačnost klade za cíl života a schvaluje všechny, i nespravedlivé a nemravné pomůcky k nabytí majetku. Ochuzování dělné třídy, vyssávání malorolníků a živnostníků, kartely, monopoly jsou jim věcmi žádoucími a čestnými. Dělení majetku, konfiskace církevního jmění pokládají za věc spravedlivou.

Třetím bodem ďáblova evangelia jest podporování pýchy života: »Přidáš-li se k nim, budeš v popředí, budeš vládnouti, nejvyšší úřady v obci, okresu a státu budeš spravovati. U nich ti kyne moc a sláva, spojena s bohatstvím a požitkářstvím. Stoupenci ďáblovi mají bohatství a vliv, jimiž ti dopomohou, aby ses po zádech davu vyšplhal na přední místo. Ovšem poctivost, spravedlnost, čest a ctnost vezmou při tom za své.

»Jen mamon sedí dnes na stolci světa
a chřestí miskou, jíž podává kolem,
a každý z těch, kdo spějí drahou žití,
tam něco hodí: jeden svoje mládí,
a druhý čest a třetí dobré jméno,
a všichni duši.« (Jar. Vrchlický.)

Rovněž i kněžím a řehol. osobám našeptává ďábel pyšné myšlenky, aby oslavili své jméno jako hodnostáři, organisátoři.

kazatelé, spisovatelé a politici. — »Pros, hledej, klepej na dvéře vlivných přátel, abys postupoval od důstojnosti k důstojnosti, od úřadu k úřadu, od vyznamenání k vyznamenání!«

Ďáblova pýcha hlásá: Není Boha! Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas! (Jez, pij, oddávej se zábavám, po smrti není blaženosti.) Panem et circenses! (Chléb a hry.) Užívej a vesel se! Není Boha, není nebe, ani pekla. Člověče jsi absolutní, jsi sám bohem! —

Na konec kladu otázku: Co chce ďábel od tebe za všechny výhody při provádění jeho hesla? — Nic více a nic méně — než tvou duši!

2. Synové Belialovi usilují o nastolení vlády ďáblovy a jeho stoupenců. My však, kteří stojíme pod praporem sv. kříže, hlásáme theokracii, vládu Kristovu nad celým světem, nad celým Božím královstvím. V š e c h n a m o c p r a m e n í z B o h a. I. (Tim. 6, 13—16.) Kristus jest nám jedinou c e s t o u, po níž kráčíme k nebi. On jest naším závazným vzorem. Kristus jest nám jedinou p r a v d o u, která nás učí o Bohu, o našich povinnostech k Bohu, k sobě a bližnímu, a řeší poměr náš k věcem stvořeným. Kristus jest nám ž i v o t e m, neboť nás vykoupil. Ve svatých svátostech nabýváme života nadpřirozeného a zabezpečujeme si přijímáním svátostí život věčný.

Bůh dal Kristu jméno, které jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše skláněla se všechna kolena, jak v nebi, tak na zemi, tak pod zemí. Kristu náleží právem světovláda. Proto klesáme před ním na kolena.

Leč i všichni lidé v Evropě i v ostatních dílech světa, v městech i v pustinách, v bankách i továrnách, na radnicích i ve školách, v redakcích i v parlamentech musí padati před Kristem na kolena! Kristus žije, Kristus kraluje, Kristus vládne! Jeho vláda jest všeobecná, neomezená a věčná nad veškerým tvorstvem, nad každým člověkem i nade mnou. (I. Timot. 6, 13—16.)

Na praporu Kristově jest nápis: Zapři sebe sám! Následuj mého příkladu v duchovní nebo skutečné chudobě, miluj snižování, cvič se v pokoře! Je to tedy úplně opačný program. Největší a první přikázání Kristovo zní: Miluj Boha nade všechno, více než sebe, než svou rodinu, než zdraví a než majetek. Kristus blahoslaví duševně chudé, tiché a lkající, velebí lidi toužící po spravedlnosti, chválí milosrdné, čisté, pokojné a nesprave-

dlivě utiskované. Proč? Tyto ctnosti velebí proto, že jsou v přímém rozporu se zásadami světa a že uzpůsobují katolíka pro blaženost věčnou.

Bůh nenávidí zásady světa o světské slávě a moci, neboť světská sláva a moc uvádějí též pevné povahy v pokušení a svádějí na cestu hříchu. Bohu se protiví všeliká necudnost a proto ji trestá na světě hanbou, nemocemi a jinými tresty, na věčnosti pak mukami pekelnými. Bohu se hnusí mamonářství, jelikož mamon vábí lidi k požitkářství a k tvrdosti srdce vůči bližnímu.

Program Kristův jest v naprostém rozporu s programem ďáblovým. Nezbývá tedy než rozhodnouti se pro jeden z nich. Nelze sloužiti Bohu i mamoně. Sám Ježíš prohlásil: Kdo není se mnou, jest proti mně! Chceme-li dosíci spasení, musíme se rozhodnouti pro Krista a plniti jeho zásady celým svým životem.

a) Každý poctivý, rozumný a zbožný katolík, kněz, řeholník rozhodne se pro Krista, neboť služba Boží přináší požehnání, pokoj a štěstí pro život časný i věčný. Proto každý katolík zachovává věrnost Pánu Bohu. Jeden Bůh, jedna víra, jeden křest. To ovšem předpokládá, že své náboženství zevrubně známe. Jen víra nás bezpečně poučuje o věcech, sahajících nad naši přirozenost. Poznání těch věcí jest nejnutnější podmínkou našeho posvěcení a zdokonalení. Bez víry se nelze líbiti Bohu (Žid. 11, 6). Jasného poznání nám nemůže poskytnouti věda, nýbrž jen světlo víry, bohověda, učení církve katolické. Ve světle víry poznáváme Boha, jeho působení a své povinnosti k Bohu. K poznání Boha však nestačí jakákoli víra, nýbrž víra Bohem zjevená a schválená, a tou jest víra římsko katolická. Kdyby tedy věda světská sebe více dokazovala, že Boha není, katolík neochvějně vyzná svůj světový názor: »Věřím v Boha Otce všemohoucího . . .!« Kdyby umění a materialistická věda sebe více dráždily k nemravnosti, mamonu a k panovačnosti, katolík zůstane věren svému mravnímu názoru, totiž desateru Božích přikázání: »Cti rodiče a vrchnosti, nezabiješ, nesesmilníš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví.« Srdcem totiž se věří k spravedlnosti, ústy však děje se vyznání k spáse. Neboť písmo praví: »Žádný, kdo v něho věří, nebude zahanben.« (Řím. 10, 10—11): Zvláště kněz a řeholní osoba má vyznávati Krista před celým světem, neboť rty knězovy mají ostříhati umění a lidé zákon z jeho úst vyhledávati budou. (Malach. 2, 7.)

Pravý katolík, kněz raději podstoupí pronásledování a strpí každou časnou škodu, než by se odřekl Pána Boha dobrovolným hříchem, neboť běží zde o spásu, o věčnou blaženost. —

Katolický kněz rozhodne se pro Krista chudého, poníženého a pokorného: Každý z vás, kdo se neodříká všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem (Luk. 14, 33).

Poněvadž pravému následovníku Páně staví se v cestu mnoho překážek a obtíží, ukazuje Spasitel příkladem o stavbě věže (domu věži podobného) a o králi strojícím se k válce, že se pravý následovník jeho musí přičiňovati se vší silou o to, aby se udržel na cestě pravé a zmužile bojovati, aby překonal překážky spásy. Stavitel, nemá-li dostatek peněz, může od stavby upustiti. Je-li však stavba nutná, nezbývá mu, než pomoci si půjčkou. Podobně i král může se válce vyhnouti, není-li dosti silen; ale chce-li zvítěziti, musí se postarati o náležitou pomoc a statečně bojovati. Každý z nás musí si odříci vše, když jinak není možno zůstati věrným následovníkem Kristovým. (Podle dra Sýkory k Luk. 14, 33.)

Apoštol povzbuzuje nás k následování Krista, poukazuje na jeho příklad: Ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti, a to smrti kříže (Fil. 2, 8). Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne! (Luk. 9, 23.)

b) Zbožný katolík zůstane věren církvi římsko-katolické. On jest přesvědčen, že pokladnicí učení Kristova jest církev katolická. Ona neomylně vykládá a určuje ve článcích víry (dogmatech), co Kristus učil a co musíme věřiti, abychom dosáhli spásy. Církev katolická jest od Krista ustanovenou učitelkou mravní dokonalosti. Proto věrný katolík hájí všude svobody a cti své matky církve. Pravý kněz, řeholník a katolík nestydí se svou víru před celým světem vyznávati a ji hájiti proti všem protivníkům. »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem nebeským, děl Kristus. Katolík nezradí své víry ani za největší časné statky a vytrvá v ní do smrti. Církev katolickou miluje a děkuje Bohu, že jest jejím členem. Pohrdá židovskou a pokrokovou literaturou, která tupí Boha a kydá hanu na církev a na kněze.

Věrný katolík miluje papeže, biskupy, kněze. Váží si jich jako zástupců Kristových, ve věcech víry a mravů jich poslouchá dopodrobna. Řím jest přítelem všech národů i Čechoslováků a přeje jim náboženské, národnostní, politické a hospodářské svobody. Katolík miluje své souvěrce, pomáhá jim, jest

členem jejich spolků a čte katolický tisk. Avšak varuje se všech protikatolických spolků a novin. Svých občanských práv (volby) využívá k povznešení svého státu, hájí svobody katolické církve a katolického školství.

Pročež věrný katolík (kněz, řeholník), který chce býti spasen, smýšlí a žije tak, aby mohl říci se sv. Pavlem: Tomu pak, jenž může učiniti všecko, mnohem více, nežli prosíme neb rozumíme, podle síly, která v nás působí, tomu budiž sláva v církvi, a to v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věkův. (Efes. 3, 20—21.)

Tvrdá jest řeč o odříkání, těžko se poslouchá, ale ke komu půjdeme? Jen Kristus má slova života věčného. (Jan 6, 61.) Tebe, Kriste, chceme následovati aspoň v duchovní chudobě, žijíce prostě a skrovně, jako bychom neměli dostatku (přebytku), a chceme svého majetku užívati podle tvé vůle ve prospěch svůj vlastní, církve a chudých. Alespoň kříž svého povolání a kříže potupy, pokořování, závisti a pomluv poneseme trpělivě. Pro tebe, Spasiteli, budeme zapírati své tělo, své oči a pýchu života, abychom se ti připodobnili. Na tom kříži chceme též umříti, neboť ty budeš pak s námi až do skonání našeho i do skonání světa. V životě, při smrti a hlavně na věčnosti se přesvědčíme, jak je tvé jho sladké a břímě lehké (Mat. 11, 30).

Jiné pomoci není, než jíti za Kristem. Polovičatost jest zde vyloučena, neboť nelze dvěma pánům sloužiti. Budeš-li prováděti zásady ďáblovy, stihne tě věčné zatracení. Přidržíš-li se Ježíše Krista, budeš požehnán v životě i ve věčné slávě. Pročež prohlas nyní s celou rozhodností: Ježíši, tobě žiji, tobě umírám, Ježíši tvůj jsem v životě i ve smrti. Amen.

II. *Praktický život křesťanský.*

Na praporu Kristově jest napsáno: Zapři sebe sám! Člověk po pádu prvních rodičů v ráji jest spíše nakloněn ke zlému než k dobrému. Snáze páchá hřích, než koná ctnost. K zachování zákona Božího třeba vyvinouti určité úsilí, přemáhati svou zlobu a pohodlí. K životu dokonalému, k životu milosti třeba velikého usilování a zapírání. Kristus Pán vede nás do nebe úzkou a příkrou cestou po třech stupních: Nejdříve učí lidstvo c h u d o b ě duchem nebo skutkem, abychom nelpěli na majetku, od chudoby vede nás k ochotnému snášení lidského snižování, abychom nezpyšněli, od snižování táhne nás k pokořování,

abychom se ochotně podrobovali Bohu a vrchnostem. (Podle Exercicií sv. Ignáce).

Náboženství neboli služba Boží nedá se uzavříti jen do kostela a do srdce. Není soukromou záležitostí jednotlivcovou, nýbrž láska k Bohu razí si cestu ze srdce na jazyk a z kostela se rozlévá do domácností, na ulice, do měst a vesnic, do úrodných krajů i do hor, z Evropy do všech dílů světa. Křesťanský život musí býti patrný celému okolí, aby vidělo dobrý příklad a tím nadšeněji sloužilo Bohu. Víra musí pronikati celý náš soukromý i veřejný život, politiku, zákonodárství, samosprávu a národohospodářství, úřady i školy, vojsko i sociální snahy. Bůh všude a ve všem!

»Ředitelé států nesmějí se tedy vzpírati vládě Ježíše Krista, nýbrž musí jí veřejně osvědčovati svou úctu a poslušnost. Rovněž mají svatou povinnost starati se o to, aby lid Kristovu vládu uznal. Jenom tak si udrží svou vlastní autoritu a budou napomáhati pravému blahu svého lidu. Je-li Pán Bůh a Ježíš Kristus ze zákonodárství a z politiky vyhoštěn, pak se již neodvozuje autorita od Boha, nýbrž od lidí, ale pak padá hlavní důvod, proč jedni mají právo poroučeti a druzí povinnost poslouchati. Pak se musí otřásti celá lidská společnost ve svých základech, protože již nemá pevné opory.« — »Také státní úřady a vedoucí státní osoby mají povinnost, rovně tak, jako jednotlivci, Krista veřejně uctívati a ho poslouchati. V onen veliký den soudný Kristus přísně pomstí bezpráví, které mu bylo způsobeno, když byl vyhošťován ze státního života vůbec, nebo jen opovržlivě stavěn stranou. Neboť Kristova královská důstojnost vyžaduje, aby všechen státní život byl zařízen podle božího zákona a nauky Kristovy, ať se to týká státního zákonodárství, soudnictví a zvláště škol a výchovy mládeže.« (Pius XI. v okružníku »Quas primas« o ustanovení svátku Krista Krále.)

2. Křesťanský život ukazuje se hlavně svěcením neděle, dodržováním postů, denní modlitbou, přijímáním sv. svátostí, v četbě a při volbách.

a) N e d ě l e sluje den Páně. Četní katolíci však pokládají neděli za den sportovní. Sportu a sportovním slavnostem v jednom jediném městě bývá přítomno 2 až 20 tisíc osob. Je-li však 500 lidí na mši svaté, říká se tomu velká účast! Jiným jest neděle dnem v ý l e t n í m. Motorové vozy i vlaky rozvážejí tisíce lidí do hor, na výletiště a koupaliště, ale při odpoledním požehnání bývá několik babiček. Opět jiným jest neděle dnem

zábavy a požitků. Hostince, biografy, divadla a koncertní síně jsou několikrát denně přeplněny. V kostele však bývá málo mužů, mládeže a dětí. — Vracejí se pohanské doby, kdy volal římský lid: Panem et circenses! Dejte nám chleba a uspořádejte nám hry v cirku! Jiným lidem jest neděle dnem dvojnásobného výdělku a akordní práce. Do toho znesvěcování neděle hřmí hlas Boží: Pomni, člověče, abys den sváteční světil! — Církev katolická pak volá v druhém církevním přikázání. V neděle a zasvěcené svátky musíš celou mši svatou (kázání) slyšeti! — Pročež kdo je věrně při Kristu, světí neděli mší svatou a kázáním; odpočívá od těžké, všední práce a nedovolí, aby se v jeho závodu v neděli pracovalo. Dávej Bohu, co je Božího! (Mat. 22, 21.) Své děti a služebné osoby posílá na mši svatou. Zvláště na duchovních statcích má se dbáti na svěcení neděle!

b) Za našich časů postí se v pátek a o jiných postních dnech vlastně jen kněží, řeholní osoby a venkované. A přece třetí přikázání církevní poroučí, abychom v ustanovené dny zachovávali od církve nařízený půst. Sami lékaři půst doporučují. Proto věrný stoupenec Kristův zdržuje se o postních dnech i se svou rodinou a čeládkou (zaměstnanci) masa a masitých pokrmů. Kněží a řeholní osoby doma i na cestách mají býti příkladem v zachovávání postů.

c) Ve velikém úpadku jest denní modlitba. Lidé se nemodlí ani ráno, ani večer. K jídlu přisedají bez modlitby, po jídle neudělají ani kříž. Nemodlí se »Anděl Páně«. Modlitba jest jim přežitkem, Bůh prý o nás ví. Nač Boha obtěžovat? A přece ranní modlitba jest přípravou na požehnanou práci, která pak, jsouc posvěcena dobrým úmyslem, má cenu modlitby. — Modlitba večerní jest poděkováním Bohu za pomoc, za zdraví a za zdar práce. Kdo něčeho od Boha žádá, musí prositi, klepati a hledati. Pročež přátelé Kristovi pěstují modlitbu sami a trvají na tom, aby celá rodina se modlila. Poněvadž se lidé nemodlí, nemají Božího požehnání a práce jest jim otročinou. Ač jsou výdělky stále větší, přece chudiny spíše přibývá než ubývá!

d) Nejbolestnější ranou našeho věku jest netečnost v přijímání sv. svátostí. Zpovědnice stojí zaprášené, stůl Páně opuštěný! — Poněvadž se lidé straní Krista, také on se vzdaluje od světa. Proto je málo štěstí a spokojenosti mezi lidmi, málo ctnosti, málo nadšení pro Boha, málo darů Božích,

málo světců a málo zázraků! Proto ty neúspěchy při výchově dítek a nesvornost mezi manžely, proto se řítí svět do zločinnosti, úplatkářství, do dluhů, do nemravnosti a do bezvěří. Pohrdajíť zdrojem všeho blaha, všeho požehnání a svatosti, Kristem svátostným. Stoupenec Kristův půjde aspoň o každých velikonocích ke sv. zpovědi a k sv. přijímání. Zbožní katolíci však přicházejí k sv. svátostem třikrát do roka, o hlavních svátcích, i častěji. Přáním všech horlivých papežů, biskupů a kněží jest denní sv. přijímání.

Věrný křesťan uzavírá manželství svátostné u oltáře Páně, dává děti křtíti, posílá je do náboženství ve škole a na bohoslužby v kostele. Nečiní-li to, je stoupencem ďáblovým. Zbožný křesťan nebojí se zaopatření v nemoci a po smrti dává se pohřbíti do země. Jen lidé, kteří se bojí posledního vzkříšení, dávají se spalovati, domnívajíce se mylně, že spálené tělo nebude vzkříšeno a trestáno za své hříchy.

Stoupenec Kristův varuje se židovských a proticírkevních novin, časopisů, knih a spolků. Při volbách, kdy jedině má jakýs vliv na řízení státu, odevzdá hlas té politické straně, která má program církvi nejpříznivější.

Přítel Kristův nestydí se jíti v průvodě za křížem, nebo nésti nebesa, zpívati nábožné písně o křížových dnech, nehanbí se za kříž ve světnici, nerdí se hanbou pro obrazy, kropenku a růženec.

Dvěma pánům nelze sloužiti. Nelze býti na veřejnosti mužem pokrokovým, doma pak a v kostele římským katolíkem. Není možno býti členem protináboženského spolku a v kapse nositi růženec. Co ti pomůže horliti pro Krista, dáš-li při volbách hlas nepříteli Kristovu? — Jsi-li přítelem Kristovým, musíš jím býti nejen v srdci, v domácnosti a v kostele, nýbrž i v dílně, v továrně, v úřadě, za katedrou a na řečništi!

Co ti prospěje, když celý svět získáš a na své duši utrpíš ztrátu? Vzpomeň si na pořekadlo: Čiň čertu dobře a peklem se ti odmění! Proto přilni ke Kristu, který pravil: Každého tedy, kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. Kdo by však mě zapřel před lidmi, toho zapru i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. (Mat. 10, 32.) Každého, kdo mne vyzná před lidmi, i Syn člověka vyzná před anděly Božími. Kdo však mne zapře před lidmi, ten bude zapřen před anděly Božími.« (Luk. 12, 8, 9.)

III. *Varuj se hříchu a čiň dobro!*

Přítelem Božím a skutečným následovníkem Ježíše Krista jest v pravém slova smyslu jen ten katolík, který ž i j e v m i l o s t i B o ž í p o s v ě c u j í c í. Tuto milost má ten katolík, který jest prost těžkého hříchu. Nabývá jí na křtu a ve sv. zpovědi. Jest to nadpřirozený, do duše vlitý dar Boží, který povznáší člověka k nadpřirozené důstojnosti dítka Božího a uděluje duši nový, nadpřirozený život. Tento nadpřirozený dar Bůh propůjčuje duši trvale. Může býti ve svátostech a dobrými skutky rozmnožen, ale můžeme jej též ztratiti, a to těžkým hříchem.

Jsouce v milosti Boží posvěcující, jsme přijatými dítkami Božími, bratry a sestrami Ježíše Krista, chrámy Ducha Svatého a dědici království nebeského. Bůh takového člověka miluje, posvěcuje a zahrnuje svými milostmi na duši, na těle i na majetku. Milostí Boží posvěcující nabývají naše dobré skutky nároku na odměnu v nebi.

Těžký hřích jest přestoupení zákona Božího nebo církevního (řehole) ve věci důležité a to s úplným poznáním zla a s dokonalým svolením ke hříchu.

Hřích smrtelný jest urážkou Boha a pohrdáním jeho nekonečné velebnosti, a hanebným nevděkem vůči Bohu, nejlepšímu Otci. Hřích nás zbavuje milosti posvěcující, lásky Boží a synovské dítek Božích. Odlučuje nás od Boha, uvaluje na nás hněv Boží. Z dítek Božích stáváme se těžkým hříchem nepřáteli Božími. Kromě toho smrtelný hřích olupuje nás o všechny zásluhy, získané pro nebe, činí nás neschopnými získati si takových zásluh, a konečně uvaluje na nás tresty Boží a věčné zatracení.

Chceme-li tedy věrně setrvati pod praporem Kristovým, máme-li úmysl býti jeho stoupenci, bratry a miláčky, musíme se varovati těžkého hříchu a ž í t i v m i l o s t i B o ž í p o s v ě c u j í c í. Člověk žijící v těžkém hříchu jest otrokem a stoupencem ďáblovým. Kde jest hřích smrtelný, tam jest říše, království pekelného zloducha. Proto vypovězme hříchu rozhodný, doživotní boj.

1. Varuj se zlého a čiň dobro! Ucpi tři prameny hříchu: Žádostivost těla, žádost očí a pýchu života. Pán Bůh hrozí strašným trestem smrti tomu, kdo žije podle svých tělesných žádostí. Žijete-li podle těla, zemřete (Řím. 8, 12). Necudní

zmírají smrtí duševní (ztrátou posvěcující milosti), smrtí tělesnou a smrtí věčnou. Proto třeba své žádosti krotit a umrtvovat, jak činil apoštol Pavel: Vždycky nosíme mrtvení Ježíše na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem. (II. Kor. 4, 10.)

2. Nebezpečím pro věčnost jsou též naši přátelé a známí, kteří jsou prosáknuti světáckým smýšlením. Ti jsou vlky hltavými, neboť špatným příkladem, světáckými radami a řečmi otřásají tvými ctnostnými zásadami a svádějí tě s cesty ctnosti. Mámí tě výroky o volnějším životě, o nezachovávání přikázání Božích a církevních (řeholních). Líčí svět jako zemi požitků a blaha všeho druhu, jako cíl života a odvracejí tě od služby Boží. Chlubíce se styky s mocnými tohoto světa, budí v tobě touhu po vznešené společnosti a jejich mravech, a tím probouzejí v tobě pýchu a rozněcují v tobě touhu po moci, slávě a bohatství. Bude-li na tebe dorážeti pokušení světa, připomeň si slovo Kristovo: Ne každý, kdo mi říká »Pane, pane« vejde do království nebeského, nýbrž ten, kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, vejde do království nebeského. (Mat. 7, 21.) Nestačí věřiti, ale nutno podle víry žíti.

2. Boj proti hříchu zuří v duši lidské stále. Ďábel se zuřivě vrhá na duše, které jsou oddány službě Boží a ctnostnému životu, zvláště na začátečníky, aby je zmátl našeptáváním, unavil pokušeními a roztrpčil nezdarem ve ctnostech proti Bohu a proti ctnosti. Líčí jim obtíže ctnostného života, aby je učinil malomyslnými a vychvaluje blaženost na cestě hříchu. Láká je nejdříve k nesvědomitosti ve věcech bezhříšných, potom navádí k všedním, dobrovolným hříchům, nakonec k hříchům těžkým a k prostopášnosti. Proto třeba ti ráznosti v přemáhání pokušení, sebezáporu a hrdinství, abys odolal našeptáváním ďábelským a vytrval věrně ve službě Boží: Ne samým chlebem (požitky) živ jest člověk! (Mat. 4, 4.) Věrný stoupenec Kristův varuje se všeliké příležitosti ke hříchu a nedá se svésti pohoršlivým příkladem světa.

Tělo, svět a ďábel pobádají světáky, aby užívali všeho veselí a všelikých radostí, jimž nelze se oddati bez potupy Boha, ztráty milosti Boží a bez hříchu. Kristus Ježíš však zve nás ke kajicnosti, mrtvení a kříži. Koho budeme následovati?

Již na křtu svatém odřekl jsi se ďábla, jeho skutků a zloby, věnoval jsi se následování Krista. Zradíš tedy Krista a půjdeš za ďáblem? — Při sv. biřmování stal jsi se bojovníkem Kristo-

vým. Přejdeš zase pod prapor ďáblův? — Při každé sv. zpovědi slibuješ Kristu věrnost a odklon od hříchu. Budeš zase tak vrtkavý a budeš znova otročiti hříchu a ďáblu?

Jako čestný muž, věrný katolík, jako přítel a bratr Ježíše Krista, odřekni se nyní ďábla nadobro. Všechny požitky, jež ti ďábel slibuje, jsou bubliny, klamné vidiny, prázdné požitky, které plní srdce hořkostí a ducha prázdnotou. Kristus vede sice strmou cestou k nebi, přes hloží a bodláčí, úzkou branou, ale plní srdce jasem, pokojem dobrého svědomí, útěchou za každý dobrý skutek, blažeností, které svět nemá a dáti nemůže.

Ďábel má prý větší mučedníky než Kristus! V životě ďábel zachází špatně se svými stoupenci. Všechno jim slibuje a nic nedává. Jeho dary plodí jen zklamání a hořkost. Na věčnosti pak je sytí věčným ohněm. Kristus však život ozařuje milostí, oslazuje útěchou a v budoucím životě dává za odměnu slávu, moc a blaho nekonečné, věčné. Ne nadarmo řekl Kristus Pán: Já jsem přišel, aby měli život a měli hojnost! Já jsem dobrý pastýř (Jan 10, 10).

Za všech okolností životních pamatuj, že život je čas setí, věčnost bude dobou sklizně. Nemylte se, Bůh se nedá posmívati, neboť co kdo bude síti, to bude i žíti. Kdo totiž rozsévá na svém těle, z těla bude také žnouti záhubu; kdo však rozsévá na duchu, z ducha bude žnouti život věčný (Gal. 6, 7, 8). Všímej si tedy, jaké símě zasséváš do svého smýšlení, řečí a skutků. Budeš-li do srdce vkládati zlo, sklidíš trest v pekle.

Vkládej tedy semeno dobrých úmyslů, slov a skutků do svého srdce. Ostříhej dobrého símě bdělostí a sebezáporem, zalévej je modlitbou a sv. svátostmi a Bůh ti dá požehnání. Tvé skutky mají býti však dobré nejen samy v sobě, nýbrž i dobrým úmyslem, jsouce posvěcovány láskou k Bohu a k bližnímu. Třeba je konati podle předpisů Božích a z poslušnosti, ne pro chválu svou vlastní, nýbrž pro čest a slávu Boží. Pán Bůh s odměnou a s trestem obyčejně nespěchá, ale odkládá odplatu ke dni svému. Nuže, bratří, vytrvejte trpělivě až do příchodu Páně. Hle, rolník očekává drahocenného plodu zemského, jsa trpěliv, až obdrží plod raný i pozdní. Trpělivi buďte i vy, posilněte srdcí svých, neboť příchod Páně se přiblížil. (Jakub 5, 7, 8.)

Pečuj o čistotu srdce, žij v milosti Boží posvěcující. Zisk veškerých říší na světě nelze přirovnati ke ztrátě jediné duše a ke ztrátě milosti Boží. Co prospěje mocnářům, kteří jsou

pohřbeni v pekle, že vládli nad zeměmi a národy, že všeho užili? — Nač ti všechna věda, umění a technika, když tě strhuje do hříchu a do pekla. — Proč bys toužil po bohatství, moci a slávě, když tě olupuje o synovství Boží a vede na širokou cestu zahynutí?

Nesmíš duše své poskvrniti ani všedním hříchem, kdybys si tím hříškem vysloužil třeba všeliké zlato a všechny říše na světě.

Ani o jediný stupeň zásluhy se neolupuj nevěrností ve službě Boží, neboť odměna za jediný dobrý skutek v nebi má větší cenu než všecka moc a sláva na světě.

Každé cvičení v ctnosti bude ti odměněno statky neskonale cennějšími, věčnými, kterých svět nemá, aniž může slíbiti.

Všechny statky na světě jsou marné a pomíjející, kdežto odměna za ctnostný život, ztrávený v bázni a v milosti Boží, jest nesmírně veliká, věčná, ode všech zbožných lidí a nebešťanů uznávaná.

Učiň tedy nezvratný úmysl: Odříkám se ďábla i skutků jeho! Nenávidím hřích a nikdy nebudu otrokem ďáblovým! Přidržím se Krista na věky! Budu Krista vyznávati před celým světem. Zachovám mu věrnost ve svém postavení, osvědčuje lásku k Bohu vzorným křesťanským životem. Budu žíti v milosti posvěcující a budu se často posilovati svatými svátostmi, abych byl přidělen při posledním soudu k požehnaným a vyvoleným Božím po pravici Kristově.

Budu třímati vysoko prapor kříže po celý svůj život, abych byl zařazen pod prapor Kristův v údolí Josafat a ve věčné slávě. V tomto znamení zvítězím! Amen.

Modlitba: Obnova křestního slibu.

Duchovní četba: Následování Krista, kniha II., kap. 1, 10, 12, kniha III., kap. 9, 41, 44, 56.

II.
Odvrácení se od Boha.

6.
Zloba hříchu.

Příprava.

Úvod. II. Mojž. 4, 19, 28; 5, 1—3. Řekl tedy Hospodin k Mojžíšovi v Madiánsku: Jdi a navrať se do Egypta a řekni faraonovi: »Propusť syna mého Israele, aby mi sloužil.« Na poušti sešel se Mojžíš s bratrem Aronem, jemuž sdělil slova Hospodinova. Poté vešli Mojžíš a Aron k faraonovi a pravili: »Toto praví Hospodin, Bůh Israelův: Propusť můj lid, aby mi na poušti obětoval.« On však odpověděl: »Kdo jest Hospodin, abych musel poslechnouti jeho hlasu a propustiti Israele? Hospodina neznám a Israele nepropustím!« (II. Mojž. 5, 1—3.)

I. *Jest urážka a pohrdání nekonečnou velebností Boží.*

Kněz po vysvěcení hoří nedočkavostí, aby kráčel v šlépějích Ježíše Krista, kypí zápalem pro život dokonalý, shromažďuje nadšeně a vytrvale duchovní zásluhy a koná dobré skutky. Leč nastane doba zkoušky. Dostaví se překážky, utrpení a zklamání, začne tuhý a neustálý zápas s tělem, světem a ďáblem; povolání člověku sevšední, dostaví se malátnost, mnohému zdá se všední hřích věcí nepatrnou, oddá se vlažnosti, až pak se dostaví okamžik, kdy uzraje ovoce vlažného života, až spáchá těžký hřích.

1. Těžký hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího ve věci důležité. Hřích není pouhé zapomenutí na Boha, nýbrž nekonečná urážka a nezměrné pohrdání velebností Boží, jest hrozná zloba, která Boha dráždí, aby potrestal hříšníka trestem věčným.

Pán Bůh stvořil člověka a vepsal do jeho svědomí zákon přirozený, jenž ukazuje, jak má člověk žíti a jednati, aby se Bohu líbil a v něm svého cíle dosáhl. Na hoře Sinaj za hřímání a blesku zákon přirozený zdůraznil, nařídiv zachovávati desatero přikázání. Svou vůli zjevoval Bůh skrze proroky a na konec doplnil zjevení své vůle skrze Ježíše Krista. Bůh, nejvyšší zákonodárce, mluví k nám stále skrze svědomí: řka: Čiň toto, varuj se onoho! Jako tvůj stvořitel a pán žádám od tebe poslušnost; jako otec a vykupitel čekám od tebe, že na důkaz

lásky a uznání budeš zachovávati mou vůli. Odměnou bude ti věčná blaženost. Vol tedy mezi mou láskou a nenávistí!

Leč hříšník svými skutky odpovídá: Nebudu sloužiti tobě, nýbrž svým choutkám a vášním. To jest hrozná vzpoura proti Bohu, jež zahrnuje v sobě nekonečnou urážku, drzost, posměch a pohrdání velebností Boží a útok na Boha.

a) U r á ž k a. Abychom posoudili velikost urážky, třeba znáti osobu, jež se urážky dopouští a důstojnost osoby, jíž se urážka děje. Rozjímejme, kdo jest Bůh a kdo jsme my? Přijdeme-li do lidnatého města a spatříme zástupy lidí na ulicích i na náměstích, zdá se nám, že nic nejsme, že se v tom množství ztrácíme. Vidíme-li veliké řady a zástupy vojska, zdá se nám, že představují obrovskou moc, podle níž vypadá naše osoba velmi slabá, jako nic. Ale co jsou obyvatelé města a zástupy vojska proti obyvatelstvu celé říše, co proti lidem na celém světě, co proti počtu lidstva, jež žilo od stvoření člověka? Rozdíl ten jest tak veliký jako krůpěj vody k řece, jako pískové zrno k velehoře. Čím však jest pokolení lidské proti andělům a nebešťanům? Jen bídnými a nepatrnými tvory. A ptejme se, čím jest všecko tvorstvo, lidé i nebešťané proti všemohoucímu, věčnému Bohu? — Na to odpovídá Isaiáš (40, 15): »Aj národové jako krůpěj na okovu, a jako prach na závaží jsou před ním; aj ostrovy jako drobný prášek.« Na jiném místě praví Duch Svatý: »Všichni národové jakoby nebyli tak jsou před ním a za nic a prázdnotu je cení.« (Is. 40, 17.) Tak veliká jest m o c Boží, že »on řekl a (všecko tu) bylo; on dal rozkaz a (všecko tu) stálo«. (Žalm 32, 9.) Tak veliká jest v e l e b n o s t Boží, že »Pohlédne-li na zemi, zachvívá se, dotekne-li se hory, kouří se z ní«. (Žalm 103, 32.) Tak veliká s l á v a jeho, že »hory jako vosk tekou před Hospodinem před tváří Pána veškeré země. Nebe hlásá jak spravedlivý jest«. (Ž. 96, 5—6.) Tak veliká jeho v z n e š e n o s t, že nebesa jsou trůnem jeho a země podnožím nohou jeho, na jehož pasu jest psáno: Pane můj Hospodine, ty veliký jsi, přeslavný mocí svou, nepřekonatelný. (Judit 16, 16.)

Co jsem tedy já proti Bohu? Jsem nic, pouhé nic! Jsem bídný popel, suchá tráva nebo suchý list, jímž vítr zmítá. Jsem nicotný tvor, jenž sotva se narodí, zmizí jako pára. Bůh jest nejmoudřejší, já nevědomý, Bůh nese v ruce své celý vesmír, jsa všemohoucí, já bezmocen. Bůh nezměrný a neobsáhlý, já bytost vázaná na místo a zemi. Bůh věčný, já od včerejška.

Bůh nekonečný, já omezen. A já, nepatrný tvor, odvážil jsem se Bohu vzdorovati a řekl jsem: »Nebudu sloužiti!« (Jer. 2, 20.) Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho!?« On sice hřích zakázal, ale já nestaraje se o jeho vůli, přece hřích páchám. Taková je zloba hříchu! Člověk párou jest, která nakrátko se ukazuje a potom mizí« (Jak. 4, 15), »suché stéblo, suchý list, jenž větrem zmítán bývá (Job 13, 25), se odvažuje pozdvihnouti čelo a říci: »Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho. Nebudu sloužiti!«

Proto hřímá Bůh do uší hříšníka: »Proč se pyšní prach a popel?« (Sir. 10, 9), »Vše co má tělo, jest jako tráva; a všecka sláva jeho jak polní květ. Usychá tráva a oprchává květ, když dech Hospodinův ovane jej!« (Is. 40, 6—7.) Ó hříšníče, nebojíš se velebnosti Boží, nelekáš se jeho hněvu a trestu?

b) D r z o s t. Žalmista Páně, maje na mysli velebnost Boží, praví: »Ty jsi hrozný, Hospodine! Kdo může před tebou obstát? (Ž. 75, 8.) Z těch slov poznáváme, že těžký hřích jest n e s m í r n á d r z o s t. Těžký hřích jest nesmírná drzost, neboť hříšník odvažuje se urážeti toho, na němž úplně závisí, v jehož rukou spočívá život i smrt, nebe i peklo. Není-li to drzá vyzývavost, když hříšník Pána Boha popouzí a dráždí, aby použil své spravedlnosti a všemohoucnosti k okamžitému trestu? »Užasni se nebe nad tím a brány jeho zkormuťte se velmi.« (Jer. 2, 12.) Vždyť hříšník páchá hřích v přítomnosti, před očima Božíma. Chtějí-li dítky přestoupiti rozkazy svých rodičů, odejdou z jejich dohledu, aby jich rodiče neviděli. Hříšník však odvažuje se přestoupiti zákon Boží před očima, v přítomnosti svého Tvůrce.

Mluví-li poddaný s králem, kněz s biskupem, nemá mnohdy odvahy říci mu pravdu, jež by se ho nemile dotkla, tím méně odváží se ho uraziti. Ale hříšník jest tak drzý, že uráží svého nebeského, věčného krále v jeho přítomnosti. »Vidíš«, praví hříšník, ty, Bože, to sice zakazuješ, ale já to přece činím schválně a zrovna to konám!« Jaká to drzost! Kdykoli jsme těžce hřešili, Bůh o tom věděl a na nás hleděl, četl naše zrádné myšlenky, zpytoval naše ledví a srdce, on byl přítomen.

2. Těžký hřích jest nesmírné p o h r d á n í velebností Boží. Při pokušení postaven jest člověk na zkoušku, aby rozhodl, jakou má pro něho cenu Bůh, jeho láska a přízeň, — a jakou cenu má hříšný požitek. Ó hrůza! Hříšník dává přednost ni-

cotné, okamžité choutce před Bohem. Více si váží své zvůle než vůle Boží. Větší cenu má u něho nepatrná slast, nežli věčně blažený a blažící Bůh. Výše cení pomíjitelný okamžik, nežli věčného Boha. Jaká to nevážnost, pokoření, pohrdání a potupa nekonečné velebnosti Boží! Kdyby snad zdraví, dobré jméno nebo přízeň světa od hříšníka žádaly, aby se hříšné choutky zřekl, snad by poslechl, ale že to žádá Bůh, neposlechne. Proto vyčítá Bůh hříšníkům slovy proroka Isaiáše: »Ke komu jste mne připodobnili, ke komu přirovnali?« Slyšte nebesa, pozoruj země: »Syny jsem vychoval, vyvýšil, oni však pohrdli mnou.« (Is. 46, 5; 1, 2.) Jistě jest to hrozný zločin pohrdati Bohem, pramenem veškeré dokonalosti, dobra a krásy.

b) Těžkým hříchem provádí člověk posměch z Boží moudrosti, která stanovila mravní řád; posmívá se Boží spravedlnosti, jež dobré odměňuje a zlé trestá; vysmívá se Boží všemohoucnosti, která za hřích hrozí peklem, — krátce těžkým hříchem uvádí člověk v posměch všecky vlastnosti Boží, poněvadž jimi pohrdá.

c) Těžký hřích jest útok na samu bytost Boží. Sv. Bernard dí, že každý hřích napadá nějakou vlastnost Boží: Hněv jeho mírnost, lež pravdomluvnost, smyslnost jeho čistotu. Ptejme se hříšníka, kdo mu stojí v cestě, kdo mu v hříchu překáží? Jest to Bůh, který jest svědkem jeho hříchů a bude jejich mstitelem. Proto si hříšník usilovně přeje, aby Bůh nebyl vševědoucí, poněvadž by jeho hříchů neznal; aby nebyl všemohoucí, poněvadž by hříšník mohl v hříchu setrvati; aby Bůh nebyl spravedlivý, poněvadž by hříšník ušel trestu. Ale Bůh nemůže býti bez těchto vlastností. A poněvadž na věky bude vševědoucí, všemohoucí, spravedlivý a nejvýš svatý, proto si hříšník žádá, aby mohl Boha odstraniti, jeho bytost zničiti, velebnost a moc Boží zvrátiti. Těžký hřích jest tedy výpadem a útokem na samu bytost Boží. Užasni nebe nad tím a brány, jeho zkormuťte se velmi!« (Jer. 2, 12.)

3. Nemysleme, že si nejvýš blažený Bůh hříchu nevšímá, jako by se ho ani netýkal. Hřích se Bohu ošklivý a hnusí. Bůh má hřích v nenávisti. Každý hřích, zvláště smrtelný, Boha uráží a tupí, třebas jej páchá nepatrný tvor, člověk. Že hřích Pána Boha uráží a tupí, poznáváme z trestů, jimiž stihal hřích andělů, prvních lidí, Mojžíše, Davida a každého člověka. Těžký hřích trestá Bůh peklem. Představme si nyní Kalvárii a peklo,

místo nekonečného milosrdenství a místo nekonečné spravedlnosti. Bůh, jenž na Kalvárii všecky lidi vykoupil a za každého hříšníka prolil krev, trestá smrtelný hřích peklem. Bůh Otec nebeský, jenž miloval svět mnohem více než Abraham Isáka, trestá těžký hřích peklem. On vidí prameny krve Kristovy, jež tekly na obmytí hříšníků, poznává v duši hříšníka svůj obraz, ač těžkým hříchem znetvořený a pokálený, a přesto musí hříšníka zavrhnouti. Tedy dílo rukou svých, tvora vykoupeného za cenu krve svého Syna, trestá Bůh pro těžký hřích věčným zatracením. Suďme z toho, jak se hřích Bohu oškliví, jak se ho dotýká, jej uráží a tupí, a jak Bůh každý hřích nenávidí.

Pohleďme nyní na kříž a vzbuďme opravdovou lítost nad všemi těžkými hříchy, jichž jsme se za celý život dopustili. Jako marnotratný syn klesněme na kolena a volejme: Otče, zhřešil jsem proti tobě a nejsem hoden slouti synem tvým. Ó Pane Ježíši, ty smírná oběti, za hříchy naše, pro své svaté drahé rány smiluj se nad námi! Duše Svatý, jenž rozdáváš z pokladu zásluh Ježíše Krista, obmyj duši moji! Vy svatí a světice Boží, kteří se radujete z dokonalého obrácení hříšníka, ujměte se nás a přimlouvejte se za nás u Božího milosrdenství, abychom hříchů svých upřímně litovali a jich se budoucně vystříhali! Maria, útočiště hříšníků, oroduj za nás!

II. *Každý smrtelný hřích jest černým nevděkem vůči nejsvětější Trojici.*

1. Bůh Otec nebeský nás stvořil k obrazu a podobenství svému. On jest původcem našeho života. Dal nám n e s m r t e l n o u d u š i, která jest určena k nejvznešenějšímu cíli, k požívání Boha ve slávě nebeské; udělil nám r o z u m a s v o b o d n o u v ů l i, s o u d n o s t a p a m ě ť. Naším úkolem jest, abychom těch darů užívali tak, jak si Bůh přeje.

Bůh nám uštědřil duši, do níž vtiskl svůj obraz, abychom jej vždy bez poskvrny uchovali. V duši má zářiti milost posvěcující, aby na ní oko Boží se zálibou spočívalo. Stvořil naši duši nesmrtelnou, abychom ji zachovali pro žívot věčný. — Bůh nám udělil r o z u m, abychom jej vždy dokonaleji poznávali, ctili a jemu sloužili, abychom dobré od zlého rozlišovali, své povinnosti seznali, po prostředcích spásy pátrali a jich užívali. — Pán Bůh nám uštědřil s v o b o d n o u v ů l i, abychom se dobrovolně pro službu Boží rozhodli, abychom Boha pro něho

samého milovali, dobré ochotně konali, ctnost si zamilovali, povinnosti svého stavu rádi zastávali a zásluhy pro nebe si shromažďovali. — Bůh nám dal soudnost a paměť, abychom při všech svých pracích na Boha myslili, k Bohu svým životem směřovali, o jeho dokonalosti rozjímali a jeho nesmírných a nesčetných dobrodiní vděčně vzpomínali.

Leč hříšník splácí Bohu za dobré zlým. Darů Božích zneužívá proti Bohu jako zbraně. Místo aby Boha ctil a jemu věrně sloužil, staví se proti němu, uráží ho a pohrdá jím; místo aby k Bohu přilnul, Boha nenávidí, tupí a tím hromadí hříchy pro svou záhubu. Místo aby na Boha myslil a byl mu vděčen, na Boha zapomíná, jeho přikázání nedbá a pozornost věnuje svým převráceným choutkám.

b) Pán Bůh dal člověku tělo k nebi vzpřímené, patero smyslů, zdravé údy, dovednost a zručnost k práci. Ale hříšník zneužívá i těchto darů. On hřeší okem, jež mu Bůh rozsvítil, uchem, jež mu Bůh otevřel, jazykem, který mu Bůh rozvázal, všemi schopnostmi, jež mu Bůh svěřil.

c) Pán Bůh nás vyznamenal milostí, že jsme se narodili z katolických rodičů, staral se o nás od kolébky, abychom se nezmrzačili jako mnozí jiní, zachoval nám rodiče, aby nás řádně vychovali, poskytl nám příležitosti k vzdělání, uvedl nás do stavu, který i dle měřítka lidí světácky smýšlejících jest čestný a slušný, stále nás ve zdraví zachovává, z pokladů, jež uložil v přírodě, poskytuje nám výživu k zachování života tělesného, podporuje nás v životě duchovním a vede k věčné blaženosti. Kdyby se Bůh od nás jenom na okamžik odvrátil, rozpadli bychom se v prach a popel, nebo i v pouhé nic. — A hříšník, jenž každého okamžiku na Bohu závisí, používá času k tomu, aby svého nejvyššího dobrodince urážel, tupil a snižoval těžkým hříchem. Jaký to hrozný nevděk! Učený a zbožný františkán P. Šebestián Schambogen († 1715 v Praze), který napsal své spisy kleče u stolu, zaznamenal ve svých duchovních cvičeních tato slova: »Kdyby nebylo ani nebe, ani pekla, a kdyby člověk nebyl přijal od Boha jiné milosti než tu, že jej stvořil a zachovává, bylo by nejsvětější lidskou povinností, aby Bohu sloužil, jej chválil, jemu děkoval a jeho svatou vůli vždy a ve všem plnil, neboť bez jeho milosti nemůže člověk ani na okamžik obstáti.« Z toho je zřejmo, že kdykoli se člověk dopouští těžkého hříchu, pokaždé páše nekonečný nevděk a zlomyslnost, které žádná jiná zavilost na světě nevyváží, neboť všichni lidé a an-

dělé dohromady nejsou schopni sami ze sebe za jediný hřích Bohu dokonale dostiučiniti. — Právem tedy stěžuje si Bůh do nevděku hříšníkova slovy Mojžíšovými: »Tak se odplácíš Hospodinu, národe pošetilý a nemoudrý? Není on otec tvůj, jenž tě učinil a stvořil? — Boha, jenž tě zplodil, jsi opustil, zapomenuls na Hospodina, svého tvůrce.« (V. Mojž. 32, 6; 32, 18.)

2. Těžký hřích jest velikým nevděkem vůči Duchu Svatému a nevážností k jeho milostem.

Všecky zásluhy, jež nám získal Pán Ježíš, uděluje nám Bůh skrze Ducha Svatého. Třetí Božská osoba vylévá do srdcí našich plnost lásky Boží, uděluje nám milost Boží posvěcující, čímž nás povznáší k životu nadpřirozenému. Ten stav opravňuje nás nazývati se a býti duchovními neboli přijatými syny Božími, bratry Ježíše Krista, živými chrámy Ducha Svatého, dědici království nebeského a spoludědici Ježíše Krista. Milost posvěcující často v nás rozmnožuje, čímž jsme Bohu ještě milejší a máme nárok na větší odměnu a slávu v nebesích.

Duch Svatý dává nám také milost pomocnou, abychom si hřích zošklivili, dobro zamilovali, ctnosti rádi vykonávali a v dobru vytrvali. K dobrému nám pomáhá, před hříchem varuje a povzbuzuje nás, abychom pro dobro snáze trpěli. Pravdu má svatodušní sekvence: Sine tuo numine nihil est in homine. Bez tebe, Duše Svatý, není v člověku nic dobrého. Jako osvítil apoštoly, aby pochopili a utvrdili se v učení Ježíše Krista, tak osvěcuje a přetvořuje každého z nás. Jako obnovil tvářnost pohanského světa, tak zdokonaluje doposud naše srdce a smýšlení. »Z plnosti jeho my všichni jsme obdrželi.« (Jan 1, 16.)

A jak se odměňuje hříšník Duchu Svatému za jeho lásku a jak si váží jeho milostí? V tom okamžiku, kdy třetí Božská osoba zahrnuje člověka dary, kdy nové milosti vymýšlí a proň připravuje, kdy nových cest vyhledává, aby člověka k sobě přivinul, v tom okamžiku pozdvihuje se hříšník proti Duchu Svatému, aby mu splatil za jeho lásku drzou urážkou, za jeho dary černým nevděkem, za otcovskou péči neslýchaným posměchem. Může býti něco podlejšího než těžký hřích? — V tom okamžiku, v němž člověk hřeší, Bůh jej zachovává a udržuje na živu, chrání jeho zdraví, ponechává schopnosti duševní i tělesné, chrání jej před mocnostmi nebeskými, které usilují hříšníka za urážku svého Tvůrce a Pána ztrestati, ujímá se hříšníka, aby jeho duše nepadla do spárů odvěkého nepřítele spásy, ďábla.

A hned po hříchu pomýšlí Duch Svatý, aby nás osvítil, abychom svou vinu uznali, ji litovali a napravili, hned po hříchu snaží se třetí Božská osoba ukrotiti Boží hněv, abychom nezahynuli na věky. Právem tedy stěžuje si Duch Svatý do nevděku hříšníkova: »Vinici měl můj miláček na tučném pahorku. Oplotil ji, vybral z ní kamení, osázel ji ušlechtilou révou. Postavil prostřed ní věž, lis v ní vydlabal. A čekal, že ponese hrozny, ale plodila pláňata. Co víc jsem měl učinit své vinici a neučinil jsem jí? Proč, když jsem čekal, že ponese hrozny, plodila pláňata? (Is. 5, 1—4.) Tou vinicí jest duše zjizvená hříchy těžkými.

Vzbuďme lítost nad svými hříchy:

Duše Svatý, Bože, smiluj se nad námi! Od všelikého zlého, vysvoboď nás, Pane! Od všelikého hříchu, vysvoboď nás, Pane! Od hněvu svého, vysvoboď nás, Pane! Od úkladů ďábelských, vysvoboď nás, Pane! Od nevšímání vnuknutí svých, vysvoboď nás, Pane! Svatá Trojice, jeden Bože, smiluj se nad námi!

III. *Těžký hřích jest nevděkem a zpronevěrou vůči Ježíši Kristu.*

Pán Bůh stvořil člověka k trojímu životu: K životu p ř i r o z e n é m u, jímž se stává člověkem, k životu d u c h o v n í m u, jímž se stává duchovním dítkem Božím a k životu v ě č n é m u, jímž se stává dědicem slávy nebeské na věky. Písmo sv. praví: Bůh totiž stvořil člověka neporušitelného a k obrazu podoby své učinil ho. (Sap. 2, 23.) — Neboť »Bůh neučinil smrti, aniž se raduje ze zahynutí živých.« (Sap. 1, 13.) Leč Bůh hrozil za hřích trestem smrti, řka: »Kterýkoli den s něho budeš jísti, smrtí zemřeš.« (I. Mojž. 2, 17.) — »Závistí ďábla,« — který svedl první rodiče k hříchu, »přišla smrt na svět.« (Sap. 2, 24.) Hrozbu svou splnil Bůh po hříchu prvních lidí, an řekl: »Prach jsi a v prach se navrátíš.« (I. Mojž. 3, 19.) »Rodte se a množte se,« pravil Bůh v ráji a postavil první lidi na zkoušku netoliko jako jednotlivce, nýbrž i jako zástupce všeho lidstva. »Proto jako skrze jednoho člověka přišel hřích na tento svět a skrze hřích smrt, a tak na všecky lidi smrt přišla, poněvadž v něm všichni zhřešili.« (Řím. 5, 12.) Prvotním hříchem přivodili první lidé sobě i nám smrt přirozenou, duchovní a věčnou. Vyhnáni byli z ráje a nebe bylo pro ně i pro jejich potomstvo zavřeno. Hřích prarodičů byl tak hrozný, že kdyby byli podstoupili smrt, kdyby celý život svou vinu oplakávali, nemohli ji odčiniti a na-

praviti. Kdyby andělé i archandělé byli konali za hřích prarodičů pokání, nebyli by mohli lidi s Bohem smířiti.

Proto druhá božská osoba, Ježíš Kristus, sestoupil s nebe na svět, přijal na sebe tělo lidské a trpěl v něm po celý život nedostatek, chudobu, pokořování, osočování a pronásledování, aby za nás vykonal pokání a s Bohem nás opět usmířil. V posledních letech svého života byl pro nás zrazen, od apoštolů nevděčně opuštěn, zajat, od Petra zapřen, poličkován, u Annáše a Kaifáše týrán, od židů zneuznán, pomluven a zapřen, od Heroda posmíván, před vrahem Barabášem zahanben, mrskán, trním korunován, odsouzen, na popraviště veden a tam ukřižován. Tři hodiny pněl mezi nebem a zemí, až nakloniv hlavu, zemřel. Všecko to rouhání, potupu, posměch, týrání a smrt podstoupil proto, aby nás z té trojí smrti vysvobodil a vydobyl nám života duchovního a věčného. Vpravdě bolesti naše tento vzal na sebe, ano co my jsme trpět měli, on snášel. (Is. 53, 4—6.) Ale on byl raněn pro hříchy naše, roztlučen byl pro nepravosti naše, tresty pro naši spásu na něho (dolehly) a jeho jizvami jsme uzdraveni. My všichni jako ovce zbloudili jsme, každý na svou cestu uchýlili se a Hospodin složil na něj nepravost všech nás. (Is. 53, 4—6.) »Toho, jenž hříchu nepoznal, učinil pro nás hříchem, abychom my stali se v něm spravedlností Boží.« (II. Kor. 5, 21.) Stal se pro nás zlořečeným, neboť praví Písmo svaté: Zlořečený každý, kdo visí na kříži. Abychom dosáhli smíru s Bohem, bylo třeba podle přísné spravedlnosti Boží smrti Ježíše Krista.

A jak jsme Pánu Ježíši vděčni za tu bezpříkladnou obět, kterou za nás přinesl?

Zdali jsme na utrpení Páně málo vzpomínali, zasluhujeme výčitky, kterou učinil Pán Ježíš spícím apoštolům v zahradě Getsemanii: Tak nemohli jste se mnou ani hodinu bdíti? — Kdo však se dopustí těžkého hříchu, spáchá na Kristu jidášskou zradu a šlape krev Páně nohama. Jest to možno? Suďme sami!

a) Co Pán Ježíš mluvil ještě s apoštoly v zahradě Getsemani, přišel Jidáš, jeden z dvanácti apoštolů a přistoupiv k Ježíši pravil: »Zdráv buď, mistře!« a políbil jej. Jidáš zrádce! Jak hanebné to slovo! Jidáš byl tři léta ve škole Pána Ježíše, který ho před mnoha tisíci lidmi vyznamenal a vyvolil za apoštola, mnoha zázraky upevnil jeho víru, obcoval s ním jako s bratrem, vyznamenal ho úřadem svého pokladníka, slovem

i skutkem dával mu najevo svou lásku a přízeň, udělil mu nesčetné milosti — a Jidáš svého učitele a mistra zaprodal pohanům a úhlavním nepřátelům. Jaký nevděk, jak černá zrada. — Leč nehorleme proti Jidášil Kdykoli jsme se dopustili těžkého hříchu, zradili jsme Pána Ježíše ještě hanebněji než Jidáš, neboť svrhli jsme ho s trůnu své duše a dosadili na jeho místo ďábla. Krista jsme pokořili před ďáblem a vydali ho, pokud na nás bylo, jeho násilí a nadvládě. Ďábel sice nemá na Ježíše Krista moci, neboť on jest vítězem nad ďáblem; před Kristem sklánějí koleno i duchové podzemští. Ale když se člověk dopustí hříchu těžkého, ovládne jeho duši ďábel jako majitel a pán, a Kristus Ježíš, z ní hříchem vypuzený, duši opustí. Jidáš vydal Ježíše nespravedlivým nepřátelům a pohanům, hříšník však vydává těžkým hříchem svého Spasitele ďáblu. Není-li to hanebnější zrada než Jidášova?

b) Jidáš zradil Pána Ježíše za mrzký peníz třiceti stříbrných. Za tu cenu prodávali se tehdy otroci. Jak podlý a nízký byl skutek Jidášův, když svým Mistrem a pánem pohrdl a prodal jako zbytečného, nepotřebného otroka! — Ale ještě hůře jedná hříšník, který zaprodává svého Spasitele za ukojení okamžité choutky, za mrzký požitek, za strach před světem, za lenost ve svěřeném úřadě, za slabost, kterou pociťuje, když má nějaké zlo odstraniti. Není to ještě podlejší skutek než Jidášův?

c) Jidáš dal žoldnéřům znamení. Koho políbím, ten jest Ježíš, chopte se ho! Přišed k Pánu Ježíši, pozdravil: »Zdráv buď, mistře« a políbil jej. — Jidášův polibek! Jak odporná přetvářka, jak pokrytecká zrada! Blíží se k mistru jako věrný učedník, uctivě zdraví obvyklým učednickým pozdravem a pod záminkou úcty provádí na svém mistru zákeřnou zradu. Polibkem, jenž jest známkou věrného přátelství a lásky, zradil nepřátelům svého učitele a největšího dobrodince. Jak hanebný to skutek! — Leč nevyčítejme Jidášil Kdykoli jsme se dopustili těžkého hříchu, vždycky jsme vtiskli na tvář Spasitelovu jidášský polibek. — Na křtu svatém odřekli jsme se ďábla a skutků jeho, při sv. přijímání zasvětili jsme Kristu své srdce (při slibech oddali jsme se Bohu na věky a povýšili duši svou za nevěstu Ježíše Krista), při kněžském svěcení uvázali se v úřad Kristův a stali se jeho zástupci na zemi. Své srdce, duši, tělo a celý život zasvětili jsme Bohu, jsme jeho majetkem. Jsme tedy nejen učedníky, ale zástupci Ježíšovými na světě.

Proto kdykoli těžce hřešíme, dopouštíme se právě tak hanebné zrady na svém Spasiteli jako Jidáš políbkem.

d) Zvláštní ráz Jidášova políbení nese hřích pokrytectví. Ten, kdo ve své nadutosti cení nějakou vědeckou knihu nebo větu výše než výrok sv. Stolice, která ji odsoudila, tiskne na tvář Ježíšovu jidášský políbek. — Kazatel, který doporučuje chudobu, poslušnost, čistotu, pokoru, mrtvení nebo spravedlnost a sám vězí v osidlech opačné vášně (bez upřímné snahy se dokonale polepšiti), dává Kristu jidášský políbek. — Jidášsky líbá Pána Ježíše každý kněz (řeholník) a křesťan, který Tělo Páně nehodně přijímá a pod záminkou nejužšího přátelství vydává ho, pokud na něm jest, úhlavnímu nepříteli, ďáblu, který v jeho pokrytecké duši sídlí. — Leč i ten, kdo se spokojuje pokorným a nábožným zevnějškem, líbá Krista jako Jidáš. Kdo žije na venek dokonaleji než v srdci (dvojí život), (kdo řeholi a klášterní předpisy zachovává v přítomnosti spolubratří, kněží a představených dokonaleji než o samotě), tiskne na tvář Ježíše Krista Jidášův políbek. Kdo předstírá potřebu a důvody, aby u představených dosáhl svých cílů, dává Kristu jidášský políbek.

Není ostřejšího soudu nad člověkem, než když se o něm řekne: »Jidášská duše!« Varujme se tedy každého těžkého hříchu, neboť ten, kdo proti zákonu Božímu (řeholi) těžce hřeší, nezasluhuje lepšího názvu než jest jidášská duše. Jestliže jsme byli tak nešťastni, že jsme Krista těžkým hříchem zradili, plačme hořce nad svými hříchy jako Petr; neboť lítost Petrova vede k odpuštění, kdežto lítost Jidášova k hroznějšímu zatracení. Písmo svaté praví, že lépe by bylo Jidáši, kdyby se nebyl narodil.

2. Kdo těžce hřeší, maří ovoce krve Páně a Spasitele svého znova křižuje.

a) Kdo po křtu svatém smrtelně hřeší, ničí v sobě všecky účinky krve Páně. Krví Ježíše Krista jest duše osvobozena z otroctví ďáblova. Hříšník však dobrovolně sklání svou šíji pode jho úhlavního nepřítele své spásy a stává se jeho poddaným. Ďábel opět sídlí a vládne v duši hříšníkově, a kdyby nevykonal na něm Bůh zázraku svého milosrdenství, nesl by jho ďáblovo po celou věčnost.

b) Krev Páně probouzí duši k životu duchovnímu, povznáší ji k nadpřirozenému stavu, který ji činí schopnou, že může s Bohem důvěrně obcovati jako dítko s otcem. Krev

Ježíše Krista probouzí duši k životu věčnému, neboť ji povyšuje na dědičku království nebeského a spoludědičku Ježíše Krista. Těžký hřích však přináší duši hroznou smrt duchovní a věčnou. Smrt tělesná jest hrozná, ale oč jest dokonalejší duše než tělo, o to jest smrt duchovní hroznější. Bůh ukázal jednou sv. Teresii duši pokálenou těžkým hříchem, a světice se toho pohledu tak zděsila, že zvolala: »Pane, skryj tento obraz, neboť nesnesu déle toho pohledu!«

c) Krev Páně uděluje duši takovou krásu, že všecka krása přírody a umění dohromady vzata, není ani stínem krásy, kterou září duše milostí Boží posvěcená. Těžký hřích však zohyzďuje a znetvořuje duši asi tak, jako malomocenství tělo. Duše smrtelným hříchem pokálená jest v očích Božích, v očích andělů a svatých, i ve světle víry ohavná. Zvláště však hyzdí duši hřích nehodného přijímání, jenž svolává na duši věčné odsouzení: Kdo jí a pije Tělo a Krev Páně nehodně, odsouzení sobě jí a pije. (Kor. 11, 29.)

Jak nevděčný jest tedy hříšník k Pánu Ježíši, když všecko úsilí, lásku a obětavost Páně při díle vykupitelském zneuctívá a ovoce jeho vykoupení maří! Jak pošetilý jest hříšník, když svobodu synů Božích vyměňuje za porobu a otroctví ďábelské! Jak nešťastný jest hříšník, když vědomě a dobrovolně padá do takového stavu.

d) Ale hříšník jest nejen nevděčný, nýbrž i necitelný a bezbožný, neboť, pokud na něm jest, znova prolévá krev Ježíše Krista a obnovuje celé utrpení Páně. Hříšník totiž páchá právě to, co bylo příčinou a pohnutkou smrti Ježíše Krista. »On byl raněn pro hříchy naše a roztlučen pro nepravosti naše.« (Is. 53, 5.) Proto praví sv. Tomáš Aquinský, že hříšník těžkým hříchem v duchovním smyslu sám pro sebe, pokud na něm jest, Ježíše Krista znovu křižuje, neboť páchá zrovna to, proč byl Spasitel ukřižován, totiž hřích. Svůj výrok opírá o slova sv. Pavla, jenž píše: »Ti, kteří jednou byvše osvíceni a okusivše daru nebeského a stali se účastni Ducha Svatého a přece padli, poněvadž Syna Božího si znova křižují a v posměch vydávají.« (Hebr. 6, 6.) Osvíceni byvše světlem víry Kristovy okusili dobrého slova Božího, t. j. příjemnosti a útěchy, jichž podává učení Kristovo; okusili sil věku budoucího, t. j. účinků těch milostí, jichž lze dostati v království mesiášském, v církvi. Syna Božího znova křižují tím totiž, že podobně jako židé,

kteří Krista ukřižovali, hlásají k veliké své škodě, že není tím, za koho se vydával, vtěleným Synem Božím, nýbrž podvodníkem hodným smrti. (Podle Dra Sýkory.) A na jiném místě praví: »Porušil-li kdo zákon Mojžíšův, bez milosrdenství na základě dvou nebo tří svědků propadá smrti« (Hebr. 10, 28). Čím horšího trestu hodným zdá se vám, bude uznán ten, jenž by Syna Božího pošlapal a za poskvrněnou měl krev úmluvu, kterou byl posvěcen?« (Hebr. 10, 29.)

Z těch slov jest zřejmo, že křesťan, který těžce hřeší, v duchovním smyslu, pokud na něm jest, sám pro sebe Ježíše Krista křižuje, v posměch jej vydává a po krvi Páně šlape.

Proto nevyčítejme Pilátovi a veleradě židovské, že Pána Ježíše odsoudili, neboť každým smrtelným hříchem strojíme i my v duchovním smyslu Spasiteli pouta, znova jej bičujeme a trním korunujeme. Neodsuzujme skutku Jidášova, trváme-li v těžkém hříchu, nebo žijeme-li dobrovolně v blízké příležitosti ke hříchu, aneb povolujeme-li své hlavní vášni. Neboť Jidáš uznal svou vinu, řka: »Zradil jsem krev spravedlivou,« kdežto zatvrzelý hříšník nechce uznati, že prolévá krev Spasitelovu. Hříšník jest horší než ti, kdo Krista Pána vydali na smrt, neboť oni jednali ze žárlivosti a zaslepenosti, kdežto hříšník křižuje Spasitele vědomě a dobrovolně. Hříšník jest horší než kati, kteří Pána na kříž napnuli, přibili a jemu se rouhali, neboť kdyby byli přesvědčeni, že jest Syn Boží, nebyli by to učinili. Hříšník jest horší nežli žoldnéř, jenž protknul srdce Páně kopím, neboť nevěděl, že to srdce bilo celý život pro jeho spásu, kdežto hříšník ví, že ze srdce Páně vystoupila církev a že krví Páně byl obmyt a znovuzrozen pro život duchovní a věčný. Proto vyčítá Pán Ježíš ústy sv. Augustina hříšníkům: »Kříž hříchů vašich, na nějž proti své vůli bývám přibit, jest mnohem těžší a bolestnější než kříž židovský, na němž jsem zemřel dobrovolně.« Nikde se nejeví zloba hříchu jasněji, nežli nad proudy krve Páně v zahradě Getsemani, v nádvoří a vězení domu Pilátova, na ulicích jerusalemských a pod křížem. Ale zvláštním způsobem tupí a nohama šlape krev Páně ten, kdo nehodně přistupuje ke sv. přijímání. »Kdo bude jísti chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně.« (I. Kor. 11, 27.) Takový svolává na sebe trest za prolitou krev Ježíše Krista slovy národa židovského: »Krev jeho na nás!« Takový člověk pije a jí sobě zatracení věčné, neboť nerozsuzuje Těla a Krve Páně.

Smrtelný hřích jest tedy černým nevděkem k nejmilejšímu Spasiteli. Kdo pro cizí blaho pracoval, trpěl a se obětoval — a sklidil za to nevděk, urážku a potupu, nemá slov, aby svůj žal a bolest vylíčil. Ale co jest naše práce a naše oběť ve prospěch bližního proti oběti Ježíše Krista, kterou podstoupil za blaho všeho světa? Jak trpce a bolně zněla v ústech Ježíše Krista slova proroka Isaiáše: »Nadarmo jsem pachtil se, na prázdno zbytečně sílu svou jsem strávil.« (Is. 49, 4.) »Lide můj, co jsem ti učinil, aneb v čem jsem byl tobě na obtíž, odpověz mi!« (Mich. 6, 3.)

Modlitba. Ó Pane Ježíši, upřímně lituji, že jsem byl tak nevděčný a bezbožný, že jsem těžkými hříchy proléval krev tvou a tebe znova křižoval. Odpusť mi, jako jsi odpustil Petru a kajícímu lotru na kříži, neboť nebudu tě již urážeti. Raději hodlám umříti, než tě smrtelným hříchem uraziti. Milý Spasiteli, ode dneška nebudu již nevděčníkem, nebudu spláceti za tvou lásku křivdou, za oběť nevděkem, za milosrdenství zlobou, za život duchovní a věčný, který jsi mi zjednal, nebudu ti spláceti křižováním, za důstojnost dítka Božího, k níž jsi mne povýšil, potupou. Můj Ježíši, milosrdenství!

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 13, 59.

7.

Následky hříchu.

Příprava.

Úvod: Jerem. 2, 1, 5, 11—13, 19.

Stalo se slovo Hospodinovo k Jeremiáši řkoucí: Toto praví Hospodin: Jaké bezpráví našli při mně otcové vaši, že se vzdálili ode mne, že chodili za nicotami a nicotnými se stali? Zdali změnil který národ bohy své, ač ti nejsou bohové; a lid můj slávu mou změnil v modlu. Užasněte nad tím nebesa a brány jeho zkormuťte se velmi, praví Hospodin. Nebo dvoje zlé učinil lid můj: Mne opustili, studnici vody živé a kopali si cisterny, které nemohou držeti vody. Věz a viz, že zlá a hořká věc jest to, žes opustil Hospodina, Boha svého, a že není bázně mé při tobě, praví Pán Bůh zástupů.

I. *Ztráta milosti Boží.*

Smrtelný hřích jest netoliko urážkou Boží, drzostí, vzpourou a pohrdáním velebností Boží, jest nejen černým nevděkem k nejsvět. Trojici a zpronevěrou Ježíši Kristu, nýbrž těžký hřích jest také závratnou propastí neštěstí a bídy, poněvadž smrtelným hříchem ztrácí člověk neocenitelný poklad, jenž slove milost Boží posvěcující.

Duše lidská po křtu svatém jest vznešená, krásná a bohatá, poněvadž v ní září milost Boží posvěcující. Jest to nebeský, v duši zůstávající dar, kterým se stává hříšník spravedlivým, přítelem a dítkem Božím, naplněn bývá božskou láskou a silou, jest způsobilý a oprávněn k věčné slávě. Katechismus praví: Milost posvěcující jest nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která nám uděluje nový, nadpřirozený život. Podle sv. Bonaventury jest to božská síla, jež v nás působí podle Boha a pro Boha tak, že v nás vytváří podobnost s nejsvětější Trojicí. Bůh se blahosklonně sděluje takové duši, kterou proniká božská síla neboli světlo, které ji zcela přetvořuje a mění, podobně jako mění žár železo, jako paprsek barví křišťál, jako duše obživuje tělo. Tou proměnou vzniká v duši podobnost s Bohem, nebo podle slov sv. Petra (II. Petr 1, 4) jest účastna Boží přirozenosti. Nestává se sice duše Bohem, ale přece žije životem nadpřirozeným, nebeským a božským. Tak povstává nejužší spojení duše s Bohem. Milost posvěcující jest spojena s božskými ctnostmi víry, naděje a lásky, s nadpřirozenými ctnostmi mravními a s dary Ducha Svatého.

Duše milostí posvěcující nadaná stává se přijatým neboli duchovním dítkem Božím, neboť v ní od té chvíle září podoba a rysy Pána Boha. Vizte, jakou lásku Otec nebeský nám prokázal, abychom dítkami Božími sluli; a jsme jimi. (I. Jan 3, 1.) Neboť nepřijali jste ducha služebnosti, abyste se zase strachovali, nýbrž přijali jste ducha synovství, ve kterém voláme: Abba Otče! (Řím 8, 15.) Podobnost s Bohem, zvláště s Ježíšem Kristem, jenž jest spanilý tvářností mezi syny lidskými (Žalm 44, 3), vzniká již tím, že má člověk rozum a svobodnou vůli, ale hlavně milostí posvěcující. Jako dítky mají podobu a rysy svých rodičů, tak i duše ozářená tou milostí, má podobu a rysy Pána Boha.

Duše obdařená posvěcující milostí stává se nevěstou Ježíše Krista, předně pro tu podobnost s Bohem, neboť

všichni, kteří jste byli v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli. (Galat. 3, 27.) Nevíte, že těla vaše jsou údy Kristovy? (I. Korint. 6, 15); potom pro nepřirovnatelnou vzájemnou lásku mezi Kristem a duší, kterou (lásku) vlévá Bůh do duše a kterou líčí velepíseň Šalomounova. Konečně jest duše nevěstou Ježíše Krista proto, že každý člen církve má podíl na důstojnosti církve, která jest nevěstou Kristovou.

Duše v milosti posvěcující jest chrámem nejsvět. Trojice a příbytkem Ducha Svatého, poněvadž Duch Svatý netoliko svými dary a působením, nýbrž ve spravedlivé duši sám přebývá, jí se sděluje a v majetek odevzdává, ji proniká, s ní se spojuje, jí takřka božský život uděluje. (II. Kor. 6, 16.) Slíbil to sám Spasitel: Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávati bude, a Otec můj bude ho milovati i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme (Jan 14, 23), neboť láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého, kterýž nám byl dán. (Řím. 5, 5.) Nevíte, že jste chrám Boží a že Duch Boží přebývá ve vás? (I. Kor. 3, 16.)

Konečně milost posvěcující naplňuje duši nebeským jasem, nadpřirozenou krásou, poněvadž dlí na blízku konečné krásy Boží. Svatí Otcové učí, že krása dokonalé duše převyšuje lidský rozum, že se nedá vyjádřiti lidskou řečí. Umělecká díla hudební, malířská, básnická, sochařská a stavitelská nedají se přirovnati ke kráse duše dokonalé. Nejkrásnější kraje země, nejvěhlasnější útvary hor a skal jsou jenom odstínem krásy, kterou se stkví čistá duše. Svatá Brigitta pravila, že kdyby člověk spatřil duši, ozářenou milostí posvěcující, že by pocítil tak velikou úctu a lásku a takový zdroj radosti, že by z toho spatření jeho kosti se rozdrtily jako sklo.

Pán Bůh miluje duši milostí posvěcující naplněnou tak, že ji volí za svůj stánek, že ji povyšuje na své dítko a nevěstu, činí ji účastnu nadpřirozeného života. Duše čistá obcuje tedy s Bohem tak důvěrně, jako dítko s otcem. Jak blažena, krásna a vznešena jest duše, která jest v milosti posvěcující! Ona jest radostí Boha, andělů a světců, tak že Bůh volá: »Rozkoš má jest býti mezi syny lidskými.« (Prov. 8, 31.)

b) Jakmile však člověk těžce zhřeší, stane se s jeho duší hrozná změna. V tom okamžiku přestane býti účastnou života nadpřirozeného, ztratí synovství Boží, přestane býti chrámem Ducha Svatého, ztratí všecku

svou krásu a přízeň Boží, pozbude života nadpřirozeného; a člověk zemře hroznou smrtí duchovní.

Duše v těžkém hříchu jest duchovně mrtva. Smrt jest tím hroznější, čím dokonalejší je stupeň života. Zvadlá květina se nelíbí, — mrtvola zvířete se již protiví, neboť zvíře má dokonalejší život než rostlina; — leč mrtvola lidská se hnusí, poněvadž člověk má na světě život nejdokonalejší. Od lidské mrtvoly se člověk odvrací s hrůzou. Mnohem však dokonalejší jest nadpřirozený život duše. Proto tím hnusnější jest v očích Pána Boha, andělů, světců a ve světle víry smrt duchovní, ztráta milosti posvěcující. Bůh vyřkl o takové duši úsudek: »Znám tvé skutky, že máš jméno, jakobys žil, a jsi mrtev!« (Zjev. 3, 1.) Ani požár, ani povodeň, ani zemětřesení nezpůsobí v utěšené krajině takovou spoustu a zkázu, jako těžký hřích v ráji čisté duše. Člověk, jenž těžce zhřeší, podobá se kvetoucímu keři, na nějž přišel tuhý mráz: Listy zvadlé, květy spálené, pupeny odumřelé. Místo vůně a krásy zříme obraz a zápach smrti. —

Duše obdařená milostí posvěcující jest krásná, půvabná a ušlechtilá, ale smrtelným hříchem jest znetvořena a ohyzdna. Ani nemoc, ani malomocenství, ani mor nezhyzdí těla lidského tak, jako těžký hřích duši. Tak ohyzdná jest duše smrtelným hříchem pokálená, že kdyby stanula před soudem Božím, uslyšela by z úst věčného soudce kletbu:

Odejdi od mne, zlořečená duše, do ohně věčného!

Kterýsi světec a učenec řekl:

»Křesťan je duše v těle a Bůh v duši.« Křesťan je víc než pouhý člověk, nejen stupněm, ale i bytostí. Křesťan je také víc než dobrý člověk. Křesťan je bytost, která vyniká nad přirozenost. Je to něco podstatně nového, nevýslovně velikého. Je to bytost, ve které žije svatý Bůh. Kdo je svatý? Křesťan, žijící zcela v nadpřirozenu. Křesťan, který žije zcela z Boha, v Bohu a pro Boha; křesťan, který je zcela proniknut proudy nadpřirozeného života, nadpřirozeného světla, nadpřirozené síly a milosti.

Jako tělo bez duše není člověkem, ale jenom hnijící a rozpadávající se mrtvolou, tak duše bez Boha není křesťanem. Schází druhý život. Schází Bůh. Duše bez Boha má první život, přirozený život. Ale druhý život, který počíná křtem, je ztracen. Opustí-li Bůh duši, nastane smrt, nadpřirozená smrt, bez-

božnost a hřích. Takovou bytost můžeme stále ještě nazývati člověkem, ale nemůžeme ji nazvati křesťanem. (Mäder-Dohalský.)

Pán Bůh čistou duši miluje, povznáší a vyznamenává. Když však jest pokálena těžkým hříchem, Bůh ji nenávidí, trestá, vtiskuje do ní známku věčné nenávisti a trestů pekelných. Čistá duše jest dítkem Božím, duše hříšná však stává se dítkem ďáblovým. Nevinná duše jest chrámem Božím, ale kleslá duše jest trůnem ďáblovým. V čisté duši září znamení věčné slávy v nebesích, v hříšné duši plane pečeť věčného zatracení. Z dítka Božího stane se dítkem hněvu, otrokem ďábla. Z nevěsty Ježíše Krista stane se nevolnicí ďáblovou. Lze si představiti horší porobu? Hrozný byl úpadek marnotratného syna. Doma byl svoboden, oděn rouchem synovským, stoloval s otcem, byl spolumajitelem otcova jmění. Po svém pádu však byl vyvržen ze společnosti lidské, polonahý pásl vepře a byl rád, když se nasytil jejich bídnou stravou. To jest jenom obraz poroby, ve kterou vrhá člověka těžký hřích.

2. Milost posvěcující povznáší člověka k nadpřizené důstojnosti dítek Božích a dědiců království nebeského. Tou milostí vybavený člověk má nárok na věčné spojení s Bohem a na požívání jeho blaženosti v nebi. Kdo jest ozdoben tou milostí, jest dědicem Božím a spoludědicem Ježíše Krista. Milost posvěcující jest semenem a zárukou nebeské slávy. Všichni ti, kteří se dávají vésti Duchem Božím, jsou synové Boží. (Řím. 8, 14.) Jsme-li však dítkami, tedy i dědici Božími a spoludědici Kristovými. (Řím. 8, 14, 16—18.) Neboť ty, které předzvěděl, také předurčil, aby byli připodobněni obrazu Syna jeho, by On byl prvorozeným mezi mnoha bratry. (Řím. 8—29.) Neboť jestli jsme s ním zemřeli, budeme s ním i žíti; jestli s ním trpíme, budeme s ním kralovati. (II. Tim. 2, 11—12.) Dítky mají podíl na majetku rodičů. Podobně i dítky Boží a živé údy duchovního Těla Kristova mají podíl na majetku Otce nebeského a Ježíše Krista, mají účast na blaženosti a slávě nebeské.

Když však člověk těžce zhřeší, ztratí synovství Boží a rovněž i nárok na slávu nebeskou. Ba naopak hřích smrtelný vtiskuje do duše odznak věčné záhuby, věčné poroby v pekle. Hříšník ztrácí Boha a vrhá se v náruč ďáblovu a nevykoná-li pokání, stane se dědicem propasti pekelné.

Ztratíme-li tužku nebo nůž, snadno tu ztrátu oželíme. Připraví-li nás někdo o knihu, působí nám to zármutek. Ale kdy-

bychom ztratili důležitou listinu, literární dílo v rukopise, diamant, měli bychom veliký zármutek, velikou bolest. Čím větší cenu má pro nás ztracená věc, tím bolestnější ztráta. Pozbudeme-li však milosti posvěcující a ztratíme-li synovství Boží, nárok na nebe a na Boha samého, jest to největší a nejbolestnější ztráta, které nelze ničím nahraditi. Ztratit Boha, ztratit Spasitele jest horší, než ztratit život, zdraví a majetek, než ztratit trůn a celou zemi a všecky její poklady. Vmysleme se do pekla a vizme, jakou bolest, zoufalství a nářek působí ztráta Boha, ztráta nebe. Vizme, jak zatracenci naříkají: My pošetilci, ztratili jsme boha na věky! Co nám prospěla pýcha, aneb co nám pomohlo bohatství s chloubou? (Sap. 5.) — Duše od Boha odloučená může se na čas zpíjeti pozemskými požitky, ale brzo zatouží po potravě nebeské, po pravdách náboženských a po milosti posvěcující, neboť pozná, že všecko jest marnost nad marnost. Žena evangelická, jež ztratila drachnu, pilně hledala, až ji nalezla. Co však jest drachna proti milosti posvěcující?! Pročež zdali jsme ztratili poklad milosti posvěcující, hledejme ho bez meškání v řádné svaté zpovědi, abychom vybředli z poroby ďáblovy a vyvázli z odloučenosti od lásky a blaženosti Boží, abychom nabyli opět synovství a dědictví Božího. Marnotratný syn litoval svého poblouzení a vyznal: Zhřešil jsem proti otci a nebi. Také my litujme hříchů svých a učiňme pevný úmysl: »Vstanu a půjdu k Otci svému a vyznám své hříchy, aby mne Bůh přijal na milost.«

II. *Ztráta zásluh.*

Těžký hřích jest hroznym neštěstím, poněvadž n á s p ř i p r a v u j e o v š e c k y z á s l u h y, k t e r ý c h j s m e s i p r o n e b e z í s k a l i.

Milost Boží posvěcující povznáší člověka nad lidskou přirozenost tak, že směřuje k Bohu. Duše naplňuje se božskou silou a schopností, aby pohlížela při každém úkonu na vůli Boží a ji plnila. Taková dokonalá duše zapomíná na tvory i na sebe samu, a za cíl svého jednání volí Boha. Jest spravedliva a dává Bohu, lidem a sobě jak se ve světle víry patří. Milost posvěcující vlévá do duše božské a mravní ctnosti, dary Ducha Svatého v té míře, jak se Bohu líbí a jak si člověk zaslouží. S milostí posvěcující kane do duše láska, jež vede člověka k dobrým skutkům, k svatosti. »Jsouce tedy ospravedlněni z víry, máme

pokoj s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož jsme obdrželi věrou i přístup k té milosti, ve které stojíme a honosíme se nadějí ve slávu Boží. A nejen to, nýbrž také se honosíme souženími, vědouce, že soužení působí vytrvalost. Láska Boží vylita jest v srdcích našich.« (Řím. 5, 1—6.)

Mravně dobrý skutek jest ten, jenž co do předmětu, okolností a účelu srovnává se s vůlí Boží. Člověk může konati mravně dobré skutky přirozenými silami a z přirozených pohnutek, a takové skutky slují přirozeně dobrými. Dobré skutky, jež mají základ v nadpřirozených pohnutkách (na př. z kajícnosti, z lásky k Bohu, z lásky k poslušnosti) možno konati toliko s pomocí Boží, a slují skutky nadpřirozeně dobrými. Konáme-li dobré skutky ve stavu milosti posvěcující, slovou skutky záslužnými. Záslužny jsou pro život věčný proto, že to Pán Bůh slíbil. »Každý obdrží odplatu vlastní podle své práce. (I. Kor. 3, 8.) Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.« (Mat. 5, 12.)

Milost posvěcující dodává tedy dobrým skutkům nadpřirozené ceny a ušlechtilosti, takže se Pánu Bohu velice líbí a ze spravedlnosti zasluhují nadpřirozené, věčné odměny. Dokonalý člověk koná skutky Boží (Jan 6, 28), t. j. takové skutky, které sám Bůh koná. Příčinou toho jest, že dokonalý člověk žije ve spojení s Ježíšem Kristem, že jest údem jeho těla, živá větev na révě, takže stále béře šťávu a výživu z Krista.

Každý katolický křesťan, zvláště však kněz (řeholník), má častou příležitost konati záslužné skutky. Když pak se v dobrém stále cvičí, stává se ctnostným, neboť ctnost jest nadpřirozený, od Boha vlitý dar, který nás činí trvale schopnými a ochotnými činiti dobré skutky. Ctnost jest zvyk konati dobré skutky. — Každým pak záslužným skutkem zjednáváme si ještě větší blaženost a slávu v nebesích.

Proto tedy každou modlitbou, všelikým nabožným vzdechem, každou vzpomínkou na Boha, znamením sv. kříže, pokleknutím před velebnou, nejsvětější Svátostí rozmnožujeme své zásluhy pro nebe. Obcujeme-li, nebo sloužíme-li mši svatou, když při ní ministrujeme, rozmnožujeme zásluhy pro věčnost. Konáme-li procesí, pouť, návštěvu nejsvětější svátosti Oltářní, jsme na zásluhy bohatší. Největších však zásluh pro nebe získáváme, když pobožně a často přistupujeme ke stolu Páně, neboť milost Boží posvěcující se nejvíce rozmnožuje ve svatém přijímání.

Velmi častou, ba trvalou příležitost máme k získání zásluh pro nebe, konáme-li skutky kající. Často se postíme, často si ujímáme jídla i nápoje, máme nedostatek ve svých libůstkách, nosíme chatrné roucho a obuv, spokojujeme se často všelijakou světnicí, zříkáme se i dovolených radovánek a požitků, ujímáme si spánku i odpočinku. Každým takovým skutkem, jsouce v milosti Boží, hromadíme si zásluhy pro nebe. Jak často nutno se zapírati a umrtvovati! Kolik přemáhání vyžaduje od nás chudoba, kolik poslušnost, kolik čistota, kolik domácí život! Jak se dlužno zapírati ve vykonávání úřadu a zaměstnání, které každého dne a každého rána přináší stejné starosti, žádá stejnou píli a pozornost, doléhá na nás stejnou neúprosností a jednotvárností. Když tak svůj život rozebíráme, vtírá se nám myšlenka, že na světě nic neužijeme. Ale přece neklesáme na mysli, neboť každým sebezapřením rozmnožujeme své zásluhy a svou slávu v nebi.

Velmi častou příležitost máme také ke skutkům tělesného i duchovního milosrdenství. Udělujeme almužny, sytíme a napájíme chudé, hostíme pocestné, podporujeme nuzné, navštěvujeme nemocné. A každým takovým skutkem, jsouce v milosti posvěcující, rozmnožujeme zásluhy pro věčnost. Kněz (řeholník) často kárá hříšné, učí neumělé, radí chybujícím, těší zarmoucené; častěji však musí snášeti křivdy, bezpráví, pomluvy, posměch zlého světa a falešných bratří, a když to trpělivě snáší, když svým nepřátelům odpouští, když se za živé i mrtvé modlí, hromadí veliké zásluhy pro věčnost. Každý den, každý rok jest takový kněz Bohu milejší; každý den má větší zásluhy a zároveň nárok na větší odměnu v nebi.

b) Ale jakmile člověk těžce zhřeší, všecky zásluhy jsou zničeny a ztraceny. Všecko mrtvení těla a smyslů, všecko ovoce přísného a strohého života kněžského (řeholního), všecko přemáhání svých libůstek, všecko pokořování, všecky důtky, tresty a pokárání, jež trpělivě snášel, všecek boj proti lákadlům světa, všecek zápas, v němž přemáhal pokušení ďábelská, všecko to ovoce jest ztraceno a zničeno. Člověk tu stojí s prázdnýma rukama, jakoby celý život nic dobrého nevykonal, jakoby pro Boha a pro svou duši ani prstem nehnul. O hříšníku platí slova: Ty pravíš: »Jsem bohat a zbohatnul jsem a ničeho nepotřebuji; a nevíš, že jsi nešťastník a ubožák, chudý a slepý a nahý. (Zjev. 3, 17.) Byť jsme z dobrých skutků svých vystavěli budovu, jejíž střecha sahá do nebe,

jediný smrtelný hřích povalí celou tu stavbu. Duše smrtelným hříchem poskvrněná podobá se zřícenému Jarusalému. A jako druhdy Jeremiáš lkal nad zříceninami města Božího, tak stojí anděl strážný s pláčem a nářkem vedle duše, jež byla jeho ochraně svěřena.

Dobře uvažme, oč nás těžký hřích okrádá. Všimněme si však, jak pošetile jedná hříšník, když páchá hřích. Hříšník jest pošetilejší než Esau, který za lžici polévky prodal prvorozenství a otcovské požehnání. Esau však litoval své pošetilosti, pročež i my litujme svého poblouzení a volejme: Jerusaléme, Jerusaléme duše mé, obrať se k Hospodinu, Bohu svému! O, Bože, lituji svých hříchů z celého srdce a nade všecko na světě, neboť poznávám, že hřích jest nejhorší a jediné pravé zlo pod sluncem. Bože můj, již nebudu nikdy těžce hřešiti! Ježíši, pro tvé svaté drahé rány, smiluj se nad námi! Maria, útočiště hříšníků, oroduj za nás! Sv. Otče N., vypros mi upřímné pokání a nápravu života.

III. *Neschopnost k získání zásluh.*

Těžký hřích jest veliké neštěstí, poněvadž činí nás neschopnými, získati si nových zásluh pro nebe.

Je-li révová větvička od kmene odštípnuta, nemůže ssáti z kmene a z kořene mízu. Výživná šťáva stoupá sice až k větvičce, ale pro porušené nebo zpřetrhané lýko nemůže vniknouti do ratolesti. Taková větvička nezazelená se listím, nevyraší trsy květů, ani nenaleje hroznů. Jsouc od kmene odtržena, odklesnuta, zvadne, zaschne a odumře.

A jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstává-li na kmenu, tak ani křesťan nemůže konati nic záslužného pro nebe, nezůstává-li posvěcující milostí spojen s Kristem Pánem. Tak se vyjádřil sám Spasitel: »Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně; neboť beze mne nemůžete činiti nic.« (Jan 15, 4—5.)

Křesťan, dopustě se těžkého hříchu, ztratí milost, lásku a přízeň Boží, stane se duchovně mrtvým. Jako mrtvola nemůže se pohybovati a svou prací ničeho si zasloužiti, podobně ani duchovně mrtvý člověk není schopen získati si zásluh pro nebe. Koná-li křesťan dobré skutky ve stavu těžkého hříchu, snáze nabude od Boha milosti obrácení, ale jeho dobré skutky ne-

obživnou, jako obživnou dobré skutky, jež jsme vykonali v milosti posvěcující a jež jsme těžkým hříchem ztratili.

Jsme-li tedy v těžkém hříchu, pražádný, ani sebe lepší a sebe světější skutek není pro nebe záslužný a nečiní nás dokonalejšími. Kdyby tedy hříšník konal přísné kající skutky, kdyby se postil, bičoval, modlil, kdyby denně chodil na mši sv., kdyby se obětoval ve službě chudých a nemocných, kdyby i podstoupil mučenickou smrt bez dokonalé lítosti a bez úmyslu se co nejdříve řádně vyzpovídati, neměl by za ty dobré skutky pražádné zásluhy pro nebe, ani by nebyl dokonalejší, nýbrž zůstal by stále dítkem hněvu. O posvěcující milosti Boží lze vykládati slova sv. Pavla: Kdybych mluvil jazyky lidskými a andělskými, lásky však neměl, byl bych jako měď zvučící a jako zvonec znějící. A kdybych měl proroctví a znal všecka tajemství a veškeru vědu, a kdybych rozdal na pokrmy chudých veškeren majetek svůj a vydal tělo své k spálení, lásky však kdybych neměl, nic by mi to neprospělo. (I. Kor. 13, 1—3.)

Z toho vidíme, jaké neštěstí jest těžký hřích. Nejen, že nás olupuje o Boha, nebe a všecky zásluhy, nýbrž činí nás nezpůsobilými, abychom si získali nových zásluh. K pochopení toho neštěstí vzpomeňme, že náš život jest zkouška, jest běh o závod. Jak se osvědčíme na světě, tak se budeme míti na věčnosti. Nebe si můžeme vykoupiti jen dobrými a záslužnými skutky. Když tedy žijeme ve hříchu, vede se nám jako kupci, který nemá do obchodu peněz, jako dělníku, který nemá naděje na mzdu. Kdo žije v těžkém hříchu, bude naříkati před smrtí slovy sv. Petra: »Pane, celou noc, celé týdny, celá léta jsem pracoval, ale nic jsem nepolapil, nic jsem si při tom pro nebe nezískal.«

b) Hřích nás vrhá i do velikého nebezpečí, neboť člověk nemůže bez milosti Boží pomáhající ze svých hříchů povstati. Jemu je třeba pomoci a milosti Boží, aby věrou, nadějí, láskou a pokáním na své ospravedlnění se připravil a k Bohu se obrátil. A třeba Bůh nikomu té milosti neodpírá, přece povstává pro nás veliké nebezpečí, neboť milost ta nepůsobí spasení naše sama, nýbrž zároveň s naším přičiněním. Poněvadž však každý hřích naši vůli oslabuje, snadno bychom mohli klesnouti ve hříšný zvyk a zatvrzelost. Proto mějme na paměti slova Spasitelova: Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mě poslal (Jan 6, 44); vždyť »způsobilost naše jest z Boha«. (II. Kor. 3, 5.)

IV. *Tresty Boží.*

Smrtelný hřích jest zdroj neštěstí, neboť uvaluje na nás tresty Boží a konečně věčné zatracení.

1. Pán Bůh jest nejvýš spravedlivý: Každý, třeba sebe menší skutek odměňuje, — každý i sebe menší zlý skutek stíhá tresty. Smrtelným hříchem uvalujeme na sebe tresty dvojího druhu: Trest věčný, t. j. věčná muka v pekle, a tresty časné, které si musíme odpykati na světě nebo v očistci. Věčný trest nám odpouští Pán Bůh v řádné sv. zpovědi, ale časné tresty promíjí nám ve svátosti pokání jenom částečně, podle stupně lítosti. Mojžíš a Aron nevešli do Země zaslíbené pro svou nedůvěru, ač jim Bůh ten hřích odpustil. Prorok Nathan pravil k Davidovi: »Hospodin také promíjí hřích tvůj . . ., ale syn, který se ti narodí, smrtí zemře.« (II. Král. 12, 13.)

Časné tresty za hříchy jsou rozličné. Jsou to všeliké útrapy, soužení, chudoba, bolesti, pronásledování, denní křížky, nehody, nesnáze a nezdar při práci, neštěstí, ústrky, obtíže při stavovských povinnostech, pokušení, duchovní opuštěnost a suchopárnost, úzkost svědomí, únava, urážky, příkré rozkazy, obtíže při společném životě a podobné věci. Časné tresty možno pozorovati na marnotratném synu, na ukrutném Herodovi, na králi Davidovi a jiných. Nenaříkejme na takové a podobné strasti, neboť jsou následky hříchů.

Časnými tresty stíhá Bůh pro hříchy rodiny, farnosti, kláštery, celé národy, celé pokolení lidské. Pro hříchy zaplavil Hospodin okrsek zemský vodami potopy, pro hřích nebe pršelo oheň a síru na Sodomu a Gomorhu, pro hřích země se otevřela a pozřela Kore, Dathana a Abirona, pro hřích Bůh sesílá na lidstvo válku, hlad a mor, pro hřích Bůh trestá národy a jednotlivce. Nenaříkejme na soužení, nemoci, pronásledování a bídu: Vše to jsou následky hříchu. Vykonáme-li pokání za hříchy, odstraníme příčinu a původ mnohého zla na světě.

2. Jiným následkem těžkého hříchu jest zlé svědomí. Jako provází člověka stín, jako badatele tísní utkvělá myšlenka, jako člověka hlodá starost, tak hříšníka pronásleduje zlé svědomí. Přepadá ho svými výčitkami při práci, odpočinku i v zábavě. I nejpříjemnější chvíle mu ztrpčuje. Každé slovo, každý skutek, každá myšlenka přivádí hříšníku na mysl jeho poklesek. Non est pax impiis. Nemají pokoje bezbožní. Sv. Augustin se

táže: »Víte proč? Poněvadž nikdy nerozjímají. Kdyby si připomínali dobrodiní, jež jim Bůh prokázal již za doby jejich života, pak by nezahynuli, ale nalezli opět ztraceného pokoje.« Červ zlého svědomí neumírá, stále hlodá, mučí a děsí. Jako Kain a Jidáš neměli pokoje, tak nemá klidu žádný hříšník. Zlé svědomí vhání hříšníka do nespokojenosti a rozháranosti, že jest sám sobě na obtíž. Velicí hříšníci snaží se svědomí své umlčeti tím, že se vrhají do víru zábav a požitků, při čemž nezřítka klesají ještě hlouběji. Na čas sice výčitky svědomí přehluší, zapomenou na ně, ale ony se po vystřízlivění přihlásí se stejnou důrazností. Zlému svědomí nelze uniknouti, neboť bezbožní nemají pokoje. Když pak hříšník poklesne tak hluboko, že se u něho svědomí jen slabě ozývá, jest blízek záhuby.

3. Jiným následkem těžkých hříchů a hříšného zvyku jest z a t v r z e l o s t. Znenáhla hřích zaslepí člověka tak, že nevidí nebezpečí, v němž trvá, že se nesnaží chybu napraviti, utvrzuje se ve zlém, až propadne zoufalství nebo věčné záhubě.

V srdci navyklého hříšníka trůní ďábel jako ve hradě a střeží pilně všecky brány, jimiž by mohl býti vypuzen. Ďábel totiž z a s l e p u j e vnitřní zrak hříšníka tak, že nepoznává, jak hluboce klesl, a nepozoruje, že mu hrozí věčné zatracení. Zarytý hříšník nevidí toho potřebu, aby ze hříchů svých povstal a vše napravil. Zarputilý hříšník se podobá slepci, jenž kráčí na pokraji propasti.

Pán Bůh sice ani takovému hříšníku neodpírá milosti, ale zatvrzelý hříšník si jí obyčejně nevšímá. Pán Ježíš věděl, že Jidáš podvádí a krade, a proto chtěl ho vyburcovati z hříchu, řka: Jeden z vás jest ďábel (Jan 6, 71). Ale Jidáš toho veřejného pokynu nepoužil k pokání. Také židé, hlavně jejich vůdcové, raněni byli slepotou, že Ježíše Krista neuznali za svého Messiáše, že jím pohrdli a vydali na smrt. »Zaslepil oči jejich a zatvrdil srdce jejich, aby očima neviděli a srdcem nesrozuměli a se neobrátili, a já je neuzdravil.« (Jan 12, 40.) Podobně i Bůh zatvrzelého hříšníka raní slepotou, aby neviděl cesty k spáse.

Hříchy člověka činí h l u c h ý m k výčitkám svědomí a napomínání kněží. Hříšník utápí svědomí ve společnosti, hře, zábavě a požitkářství. Marné jest napomínání kazatele, zpovědníka a představených. K zaslepenosti vedou hlavně hříchy nečistoty a svatokrádežná sv. přijímání. »Neboť kouzlo nicotnosti zatemňuje to, co jest šlechetné a vír zlé žádostivosti převrací

nevinnou mysl.« (Moudr. 4, 12.) Kdo jí a pije Tělo a Krev Páně nehodně, odsouzení sobě jí a pije. Zatvrzelý hříšník neslyší už ani Boha, když jej volá k sobě milostmi: Jerusaléme, kéž bys aspoň nyní poznal, co je ti ku spáse.

Neslyší Boha, když ho volá k sobě tresty, a zaslouží výtky, kterou učinil sv. Petr židům: Tvrdošijní a neobřezaní srdcem i ušima, vy se vždycky Duchu Sv. protivíte; jako otcové vaši, tak i vy. (Odpírá-li však hříšník milosti Boží, páše hřích proti Duchu Svatému, který (hřích) nebude odpuštěn ani zde, ani na věčnosti. Stav takového hříšníka jest velice nebezpečný.

Který hříšník klesne tak hluboko, stane se také n ě m ý m, neboť nejde ke sv. zpovědi, a když přece přijde, zamlčí hříchy, nahromadí svatokrádeže a pak jest již zle, neboť odsouzení sobě jí a pije. Ďábel němoty a slepoty posedne jej tak, že propadne zoufalství, neboť se domnívá, že mu Bůh nemůže odpustiti; když však ho stihne náhlá smrt, zřítí se do propasti pekelné.

Aby takový zatvrzelý hříšník, který jest slepý, hluchý a němý, se obrátil, potřebuje neobyčejné, mimořádné milosti Boží. Ale zda mu jí Bůh popřeje, když měsíce a léta všeliké milosti Boží vzdoroval?

Pročež používejme milosti Boží, vytrvejme na modlitbě, vzbuzujme opravdovou lítost nad svými hříchy. Máme-li dobrou vůli se polepšiti a pokání činiti, Bůh nám své milosti neodepře, kdyby naše hříchy byly rudé jako šarlat a četné jako písek mořský. Ale ode dneška varujme se opravdově každého hříchu a každé dobrovolné blízké příležitosti, nevíme ť dne ani hodiny; nevíme, zda bychom měli čas na pokání jako sv. Petr, zda-li bychom nezemřeli v hříších jako Jidáš. Utíkejme od hříchu jako ode tváře jedovatého hada.

Díky tobě vzdávám, Bože můj, že jsi mi poskytl příležitosti, abych poznal, že hříchem ztrácím Boha, milost Boží, nebe, všecky zásluhy a možnost konati záslužné skutky. Poznávám, jak hrozné následky má hřích. Pane Bože, bojím se soudů tvých! Přiznávám se, že jsem nežil tak, jak toho vyžaduje svatý můj stav a povolání. Tys mi popřál času k pokání a proto lituji hříchů svých, vyznám je upřímně, a vykonám za ně pokání. Budoucně raději zemru, než bych těžce zhřešil. Pomáhej mi k tomu, Pane, svou milostí! Můj Ježíši, milosrdenství! Maria, útočiště hříšníků, oroduj za nás! Svatý Otče

N., vypros mi dar pokání a setrvání v dobrém až do konce. Amen.

Modlitba: Pod ochranu tvou, nebo Miserere.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 30, 58.

8.

Hřích kněze a řeholníka.*)

Příprava.

Úvod: V Silo, kde se uschovávala archa úmluvy, byli kněžími Hospodinovými Afri a Finees, synové Heliho. (I. král. 1, 3.) Synové Heliovi však byli pekelníci, kteří nedbali Hospodina, ani práva kněžského k lidu! Ale přinášel-li kdo oběť, když se vařilo maso, přicházel služebník knězův s vidličkou trojzubou v ruce, strkal ji do kotlíku a vše, co vidličkou vyzdvihl, brával kněz sobě; tak činívali všem Israelitům, kteří přicházeli do Silo. Ba i prve nežli zapalovali tuk, přicházel služebník kněžský a říkal obětujícímu: Dej mi masa, ať upeku knězi, neboť nepřijmu od tebe masa vařeného, ale syrové. Když mu obětující říkal: Ať jest podle obyčeje spálen nejprve tuk dnes; potom si vezmi, jak mnoho si přeješ; on odpovídal jemu: Nikoli, ale nyní dáš, sice vezmu mocí! Byl tedy hřích (těch) služebníkův převeliký před Hospodinem, neboť odtrhovali lidi od oběti Hospodinovy. (I. Král. 2, 12—17.)

I. *Kněz jest strážcem zákona.*

Tedy nejen obyčejný, nýbrž veliký, převeliký hřích páchali synové Héliovi. Velmi veliký proto, že se ho dopouštěli synové nejvyššího kněze, že jej páchali na místě posvátném a že dávali jím pohoršení. Z toho suďme, jak veliké a trestné jsou hříchy, jichž se dopouštějí kněží a řeholníci.

Hříchy, ano i velmi těžké hříchy, možno spáchati v domě duchovním (klášteře). Víme to z vlastní zkušenosti. Jsme křehcí, slabí lidé, jako jsme byli ve světě. Opustili jsme rodiče, svobodu, samostatnost, jmění, opustili jsme vše, ale podrželi

*) Toto rozjímání jest preventivní výstrahou před hříchem, nikoli však káráním skutečného mravního úpadku.

jsme hříšného syna Adamova s jeho vlastnostmi, náklonnostmi a vášněmi. I v nejkrásnější zahradě zůstane pláňka plánětem a ponese plané ovoce. V určité míře jsme ve stavu duchovním (kláštere) vystaveni většímu nebezpečí hříchu, než lidé ve světě. Oni zlým chtíčům povolí, nahřeší se do sytosti, až se jim hřích zhnusí, anebo až nejsou schopni své vášně ukojovati, potom mají pokoj. Pro časné starosti, práce a útrapy nemají na hřích kdy. — My však si hřích představujeme jako malé nebe, jsme prosti starostí o časné potřeby, máme živější fantasii, větší schopnosti k dobrému i ke zlému. Proto snadno se může státi, že hřích zláká kněze (řeholníka), že vášeň prolomí všecky hráze a zpustoší, kde co. Mimo to ďábel dává si s námi mnohem větší práci a usilovněji nás pokouší, než lidi ve světě. Jest sice pravda, že pokouší též lidi světské, ale ty oklame snáze. Již brzo po zpovědi klesnou, a více se o ně nestará, neboť oni pokoušejí sami sebe, druh druhu strojí léčky a dává příležitost k hříchu. Tím větší práci má s kněžími a řeholníky, poněvadž ti mu vzdorují houževnatěji. Čím jest kdo dokonalejší, tím více a častěji bývá pokoušen, neboť Bůh dopouští, aby jeho služebníci vytříbeni byli pokušením jako zlato ohněm. Víme, jak prudce a jak často byli pokoušeni svatí. Některým se ďábel dokonce zjevil a zbil je. Tedy i v duchovním domě (klášteře) je hřích možný. V nebi zhřešili andělé, v posvátných síních (kláštere) mohou zhřešiti i kněží a řeholníci. V ráji klesli první lidé, na posvátném místě mohou klesnouti i duchovní osoby; zhřešil sv. Petr a Jidáš, mohou se tedy i osoby duchovní Bohu zasvěcené dopustiti hříchu. Můžeme hřešiti, ale nemusíme! Máme hojnost pomůcek, abychom vytrvali v milosti Boží. Abychom se hříchu báli, uvažujme, jak těžké a neomluvitelné jsou hříchy kněží a řeholníků.

1. Hřích kněze jest těžší a trestnější, než stejný hřích světského člověka, poněvadž lépe zná vůli Boží a zlobu hříchu. Lidé ve světě neznají dokonale vůle Boží, ani zloby hříchu. Jejich vyučování ve škole je zběžné, povrchní, snad i neúplné. Když odrostou škole, jsou vyučováni v kostele a s kazatelny. Kolik však lidí chodí na kázání?! Sotva desátý, v městech sotva stý díl. A co si z kázání pamatují? Když vyjdou z kostela, vědí z kázání málo, za týden nevědí nic. Katechismus a Písmo svaté je v rodinách vzácností. A kdo, a jak často v nich lidé čtou? Proto lidé neznají dokonale svých povinností k Bohu, k sobě a bližnímu, a nechápou, že hřích jest

opravdu jediné a největší zlo na světě a že jest hrozný. Při svém povolání nemají kdy mysleti na Boha a na duši, a při zábavě na Boha úplně zapomínají. Jejich práce, starosti, útrapy a shon po výdělku a po zábavách přehlušují hlas svědomí. Jejich hříchy jsou tedy aspoň částečně omluvitelny.

Zcela jinak má se to s knězem a řeholníkem, neboť on zná vůli Boží. On jest vycvičen vědecky a asceticky v semináři (noviciátě), má rozjímání, duchovní četbu, rozkazy představených, napomínání zpovědníkovo (kázání) a hlavně exercicie. Kolik nábožných knih kněz (řeholník) přečte, kolik povzbuzujících slov přeslechne, kolik dobrých příkladů spatří! Kterak by neznal vůle Boží kněz, když ji každou neděli a svátek ohlašuje a vysvětluje s kazatelny, když ji zdůrazňuje ve zpovědnici, ve škole, u lůžka nemocného. Ne nadarmo pravil Pán Ježíš: Vy jste světlo světa (Mat. 5, 14). Proto za kněze a řeholníky Spasitel se přímlouvá: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. (Luk. 23, 34.) Oni znají mnohem dokonaleji vůli Boží a proto jsou jejich hříchy těžší a trestnější, nežli stejné hříchy lidí světských.

2. Kněz a řeholník zná lépe následky hříchu. On ví zcela dobře, že hřích jest urážkou a vzpourou proti Bohu, že jest nevděkem a zpronevěrou Ježíši Kristu. On ví, co hříchem ztrácí a jaké tresty svolává na sebe na světě i na věčnosti. Ale čím dokonaleji kdo poznává ohavnost hříchu, tím tíže hřeší a tím většího trestu zasluhuje. Andělé zhřešili jen jednou, jen v myšlenkách. A přece je Bůh zavrhl na věky do pekla. Proč? Poněvadž dokonaleji poznávali své povinnosti, svého Boha a ohavnost hříchu, nežli jiní tvorové. Jen proto je stihl ten hrozný trest. Proto též kněží a řeholníci budou přísněji potrestáni než jiní lidé, poněvadž dokonaleji poznávají zlobu, ohavnost a následky hříchu.

3. Konečně kněz a řeholník mají menší příležitost ke hříchu. A když si ji přece vyhledají, spáchají mnohem větší zlo a těžší hřích než lidé světští.

Když tedy kněz a řeholník zhřeší, je nucen vyznati: »Jiní hřešili ve tmách nevědomosti, já ve světle poznávání. Vždyť již ten, kdo umí dobře činiti a nečiní, hřeší.« (Jak. 4, 17.) Takovým tedy vyčítá Pán Ježíš: »Kdybyste byli slepí (nevědomí), neměli byste hříchu. Ale nyní pravíte: »Vidíme!«, proto váš hřích zůstává.« (Jan 9, 41.) Takovému knězi a řeholníku

řekne božský Vykupitel: Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný! Věděl jsi, že já jsem člověk přísný. Proč jsi tedy neteřžil ze své hřivny, proč jsi nedal peněz mých do peněžny, abych já přijda, vybral je i s úrokem?« (Luk. 19, 22.)

4. Hřích kněze a řeholníka jest větší nevěrností k Bohu.

Nedodrží-li kdo daného slova, ztratí veškerou úctu a váženost. Kdo však zradí své přesvědčení, sklidí pohrdání. Kdo však zruší přísahu a obrátí zbraň proti svým přátelům, jimž přísahal věrnost, stane se vyvrhelem a bezectným. Kněz a řeholník zavázal se přísahou, že bude věrně konati vůli Boží. Nikdo jej nenutil, aby před oltářem prohlásil, že Bůh jest jeho dědictvím, aby přísahal, že službě Boží dá přednost před všemi dary, výhodami a statky světa. Dobrovolně slíbil Bohu zdrženlivost těla a duše. Bez donucení přijal na se jho poslušnosti k představeným. Jak hrozné viny dopouští se kněz a řeholník, když se Bohu zprotiví, vzepře a nechce dodržeti přísahy. Není-li v očích Pána Boha, andělů a vyvolenců Božích a věrných křesťanů vyvrhelem bezectným, když se dopustí takové nevěrnosti a zrady? Pročež vyčítá Bůh hříšným kněžím a řeholníkům: »Co chce můj miláček v mém domě, když tě páchá mnoho nešlechetností?« (Jer. 11, 15.) Jak jest Bohu protivno, když jeho zástupce hanobí a przní dům Boží a to v šatě Božím, při úkonu Božím. (Jer. 2.)

II. *Kněz požívá větších milostí.*

Hřích kněze a řeholníka jest těžší a trestnější nežli stejný hřích světského člověka, poněvadž duchovní osoby dostávají od Boha větší milosti.

Lidé ve světě mají méně síly. Zřídka mají kdy mysliti na přítomnost Boží, zřídka se jim naskytuje příležitost přemýšleti o potřebách duchovních, neumějí se zapírati ve věcech dovolených a proto tím tíže si odříkají nedovolených; mají méně kdy se modliti, zřídka přicházejí na mši sv. a kázání a ještě řídčeji přijímají sv. svátosti. Starosti o vezdejší chléb je znepokojují, unavují a zeslabují tak, že svým duševním potřebám nevěnují náležité pozornosti. V nynější vlažné době vidí špatný příklad, čtou špatné knihy, časopisy a noviny. Nynější doba strhuje i dobré křesťany k mamonu a požitkářství. Vše je od zbožnosti odvrací, proto na své duchovní potřeby zapomínají.

Naopak má se to s knězem a řeholníkem. Sv. Bernardin Sienský pronesl tuto větu: »Povolá-li Bůh někoho ke stavu duchovnímu, dá mu tolik milostí, aby své povinnosti řádně zastával a spasen byl.« Náš život založen jest již předem na dostatečné, ba přebytečné milosti. K tomu se druží denní modlitba breviáře (řeholní officium), rozjímání, duchovní četba a soukromé modlitby, kázání, exercicie, sv. svátosti, které nás posilují na pouti k nebi. Život kněze a řeholníka jest jediná řada milostí a velikých milostí. Vždyť povolání, denní práce, okolí, příklad, i ten šat připomíná knězi (řeholníku) jeho úkol na světě. Breviář, rozjímání a duchovní četba tvoří část jejich denního zaměstnání. Každý den slouží nebo aspoň přisluhují při mši sv., denně přistupují ke stolu Páně, a právě sv. přijímání jest hlavním zdrojem milostí, duchovní síly a vytrvalosti v dobrém. Necítí slabosti ten, kdo se spojuje se svým Bohem, toho osvěcuje a sílí Bůh. Proto jsme nuceni vyznati: Superabundat in nos gratia. V hojnosti oplýváme milostí Boží.

Když však i přes to kněz (řeholník) hřeší, dopouští se většího hříchu a zasluhuje většího trestu, než člověk světský. Do něho právem si stěžuje Pán Ježíš: »Kdyby mi nepřítel můj klnul, snesl bych to, kdyby se vypínal nade mne odpůrce, ukryl bych se snad. Ale tys to společník můj, rádce a důvěrník můj, jenž jídals lahodné pokrmy se mnou, v dům Boží svorně jsme chodili.« (Ž. 54, 13.) Když pohanský soudce ponoukal sv. Polykarpa, aby zradil Krista, odpověděl světec takto: »Osmdesát šest let uplynulo, co svému Pánu sloužím a dosud v ničem mi neublížil. Kterak bych se odvážil, abych se rouhal svému Králi, který mne vykoupil?« V ničem nám Pán Ježíš neublížil. Dopřával nám svých darů, projevoval přízeň, stoloval s námi ve sv. přijímání a přece snad jsme jej zrádně opustili. Kdyby byl Spasitel dával tolik milostí jiné osobě, byla by si jistě vážila přízně Boží a zářila ctnostmi! Proto bude Vykupitel zlořečiti nevěrným kněžím a řeholníkům, řka: »Běda tobě, Korozain, běda tobě, Betsaido! Tyru a Sidonu bude lehčeji v den soudný nežli vám. A ty, Kafarnaum, zda budeš povýšeno až do nebe? Až do propasti sejdeš. Avšak pravím vám: Zemi sodomské bude lehčeji v den soudný nežli tobě.« (Mat. 11, 23—24.) Představme si, že by přišel k sv. zpovědi hoch. Zkroušeně se vyzná, pokorně vyslechne napomenutí, dostane třeba i lístek, že zpověď řádně vykonal, ale hned po zpovědi vysměje se zpovědníku drze do očí. Co si pomyslí

kněz takovém uličníku? Zajisté nemá slov, aby jeho drzost a sprostotu náležitě vyjádřil. Ale podobně tomu jest u kněze a řeholníka, jenž spáchá těžký hřích. On se dopouští větší drzosti a horšího zločinu než uličník ve zpovědnici, neboť se rouhá samému Bohu. Není-li to ďábelská zloba? Není to podobný hřích jako hřích andělů?

III. *Nevděk.*

Veliký jest hřích kněze a řeholníka p r o n e v d ě k, jehož se nešťastník dopouští. Káže-li kněz o těžkém hříchu, vyčítá věřícím, že se zřekli na křtu ďábla a stali se syny Božími, na biřmování přijati byli za bojovníky Boží, že ve sv. přijímání sytí a napájejí se přesvatým Tělem a Krví Páně. Kazatel táže se, jak jest možno, že se Bohu zpronevěřili. — Jakých však výčitek zaslouží teprv kněz a řeholník, dopustí-li se těžkých hříchů!

Pán Bůh miluje a pečuje o všechny lidi, ale hlavní péči a lásku věnuje kněžím a řeholníkům. Vyvolil nás z tisíců a povolal ke svému úřadu, aby na nás a skrze nás vyléval své milosrdenství na věřící a světlo víry na nevěrce, bludaře a pohany. S povoláním vylil na nás nesčíslné milosti, abychom v duchovním stavu vytrvali a všecky své povinnosti řádně plnili. Pečoval o nás v semináři (noviciátě), jaké moře milosti udělil nám ve svátosti kněžského svěcení (při professi). Zároveň nám svěřil větší moc, než mají andělé a králové. Každý den nás chrání, opatruje, povznáší a vyznamenává.

Bůh založil vinici na úrodném pahorku, ohradil ji, vybral kamení a zasadil výbornou révu. Vystavěl v ní věž a čeřen. Co více bylo ještě třeba, aby vinice rodila sladké hrozny? Co více měl Hospodin učiniti a neučinil? (Is. 5, 1—4.) Tou vinicí jest dům israelský, ale i dům kněžský a řeholní. Pán Bůh odstranil z duchovního domu a z kláštera hlavní překážky spásy, sesbíral odtamtud kameny úrazu, ohradil kněžský život předpisy církevními (řádovými) jako mocnou zdí. Nechrání kněze a řeholníka poslušnost jako mocná věž? Není duchovní stav (řád) úrodnou půdou, z níž vzešlo na tisíce světců? Který stav popřává člověku tolik pomoci, jako stav kněžský a řeholní?

Jak pak jsem se odměnil Pánu za všelikou lásku a péči? Ach, jsme nuceni se přiznati, že jsme my kněží a řeholníci zasadili Božskému Srdci nejbolestnější rány. Když tedy my

kněží (řeholníci) nepřinášíme ovoce dobrých skutků, když upadáme do hříchu, nemáme-li se obávati osudu, kterým hrozil neúrodné vinici? Pán Bůh hrozí, že odejme vinici plot, rozboří hradbu a dá ji pošlapati. Zpustne vinice a nebude okopána a réva bude pořezána. Oblaky nedají vláhy a vzroste na ní trní a hloží. (Is. 5, 5—6.) Kněz (řeholník), jenž se hříchu nebojí, prolomí hradbu poslušnosti a církevních (řeholních) předpisů, zašlape v sobě všecko duchovní snažení a smýšlení, zpustne a zabředne do hříchu. Milosti Boží nebude požívati; duše knězova (řeholníkova) zaroste trním a hložím vášní a náruživostí, až dospěje nejhoršího stupně, který slove zatvrzelost.

IV. *Corruptio optimi.*

Zabředne-li kněz (řeholník) do těžkých hříchů, jest jeho mravní úpadek hrozný. Padlý kněz jest nepřítelem Božím, svůdcem duší a zrádcem církve.

1. Oč jest vznešenější pastýř než stádo, duch než tělo, nebe než země, o to jest vznešenější důstojnost kněze než důstojnost osoby světské. Kněz jest netoliko zástupcem Ježíše Krista, Pomazaného Páně, nýbrž on jest sám pomazaným Páně, neboť na jeho hlavu jest vylit olej pomazání a jeho ruce jsou v kněžství posvěceny a oblečen jest v roucha svatá (III. Mojž. 21, 10), aby pokračoval v úřadu vykupitelském. (Podobně i řeholník jest zasvěcen službě Boží nejenom na křtu, biřmování a ve sv. přijímání, nýbrž i slavnými sliby.) Kněz náleží cele Bohu. Proto tvrdí sv. Ambrož: Kněz, který věnuje čas jiným věcem, než svému povolání, dopouští se krádeže na svém stavu. Je-li však pouhá ztráta času krádeží, jest hřích kněze svatokrádeží.

Kněz, který se oddá těžkým hříchům, stane se otrokem ďáblovým. S trůnu padá do okovů ďáblových, neboť od koho kdo jest přemožen, toho stal se i otrokem. (II. Petr. 2, 19.) Každý kdo páše hřích, jest služebníkem hříchu. (Jan 8, 34.) Kdo se nechá přemoci ďáblem, jest otrokem ďábla. Jest to pád hrozný! Kněz má moc nad ďáblem, má pravomoc jej vymítiti z osob a odstraniti jeho vliv z věcí, jež jsou určeny k bohoslužbě. Ale když těžce zhřeší, sám se stane otrokem ďáblovým. Kněz, zástupce Boží na zemi, stane se nevolníkem ďáblovým. Kněz, který stojí na rovni s anděly, snižuje se za otroka ďábla! Kněz, jenž má Boha otcem

a přítelem, klesá v porobu ďábla! Jeho pád srovnává se s vysokým postavením, jež dříve zaujímal. Grandis dignitas sacerdotum, grandis ruina, si peccant. (Sv. Jeroným.) Římský císař Valerián upadl do zajetí perského krále Šapúra, který z něho učinil otroka a používal ho jako stupátka, když vsedal na vůz. Zajisté smutný to byl osud Valeriánův, ale smutnější jest úděl padlého kněze. On samochtě se snižuje za otroka, svévolně odhazuje svobodu synů Božích a dobrovolně sklání šíji pode jho svého úhlavního nepřítele. A proč? Pro okamžitou rozkoš, pro lidskou bázeň, pro hříšný požitek, pro hříšný mamon. Jaká to pošetilost! Kněz, jenž má potírati říši ďáblovu, sám ďáblu otročí. Jeho tyran velí: »Jdi!« a on jde!; »učiň to!« a on poslechne. Učiní, co jest nedůstojno člověka, křesťana, kněze a řeholníka; hromadí zločiny, svatokrádeže a znesvěcuje svůj božský úřad. Ubožák sténá pod tím jhem, a přece poslušně vleče okovy; horší se na sebe, proklíná svou slabost a přece nosí jho dále.

2. Úkolem kněze jest šířiti království Boží na zemi. Pán Ježíš vykázal kněžím vůdčí místa v církvi: »Vy jste světlo světa, vy jste sůl země.« (Mat. 5, 13—14.) K nim pronáší sv. Pavel provolání: Buďte následovníky mými, jakož i já jsem Kristovým! O kněžích platí slova prorokova: »Na zdech tvých (novozákonní) Jerusaléme ustanovím strážné, celý den a celou noc nikdy nebudou mlčeti.« (Is. 62, 6.) Úkolem kněží jest získati duše Bohu. Kněží mají věřícím svítiti dobrým příkladem a ctnostným životem, mají hlásati Ježíše Krista vyučováním a kázáním, mají býti světu vzory a vůdci. Věrné mají v dobrém zachovati, pobloudilé uvésti na pravou cestu, vzpurné podrobiti jhu Páně. Důvěry věřících získávají dokonalým životem a věrným konáním povinností kněžských. Kněží mají rozdávati milosti, neboť kněžím svěřila církev duchovní poklady, jež vyzískal Pán Ježíš svým životem a smrtí. Všech prostředků mají použíti, aby věřící posvětili a přivedli k dokonalosti křesťanské. — Kněží mají potírati neřesti a vášně. —

Padlý kněz však vhání duše do pekla. Pohoršlivý život a špatný příklad snižuje kněze na misionáře ďáblova. Vždyť hříšný kněz (řeholník) šíří kol sebe místo světla tmu; místo aby byl světu solí, stává se nakažlivou hnilobou. Proto hrozí Pán Ježíš nevěrným kněžím přísným soudem, řka: »Zkažená sůl k ničemu se již nehodí, leč, aby byla vyházena

ven a pošlapána.« (Mat. 5, 13.) Takový neužitečný, ba škodlivý služebník bude vyvržen do temnosti zevnitřní, kde je pláč a skřípění zubů.

Padlý kněz (řeholník) odvrací věřící od dobrých skutků, a od víry. Nic tak zhoubně nepůsobí na věřící, jako pohoršení, jež dává kněz. Hříšným životem zbavuje se kněz nejen úcty a důvěry lidu, nýbrž krade jim víru, jako by pravil: »Nevěřte tomu, co pravím! Kdyby bylo vše, co káži, pravda, sám bych se podle toho řídil.« Špatný kněz béře věřícím chuť k dobrému, jakoby hlásal: »Není třeba, abyste zachovávali přikázání Boží a církevní.« Tak rozdává hříšný kněz místo milostí pohoršení: dobré kazí, špatné utvrzuje v jejich nevěře a nemravnosti, zkrátka vhání je do náruče ďáblovy. On maří vykoupení Páně. — Kněz má bojovati proti hříchům, vášním a neřestem. Špatný a padlý kněz však hřích rozsívá, pohoršivým životem hříchy schvaluje, špatným příkladem neřesti zalévá, neboť slova dojímají, ale příklady táhnou; rozněcuje vášně, poskvrňuje duše, ničí úmysly Páně.

Takovým špatným kněžím (řeholníkům) vyčítá Bůh takto: »Proč přikázání má odříkáváš a mou smlouvu do úst béřeš, ty, jenž nenávidíš kázeň, a mé řeči za hřbet házíš?« (Ž. 49, 16.) Nehodným kněžím zlořečil sv. František takto: »Od tebe, nejsvětější Otče, a od celého dvora nebeského i ode mne chudičkého buďte zlořečeni, kdo svým špatným příkladem ničí a boří, co jsi skrze svaté bratry tohoto řádu vystavěl a stavěti nepřestáváš!« Na kněze (řeholníka), jenž smrtelně zhřešil, sluší vykládati slova: »Kterak jsi spadla s nebe jasná jitřenko.« (Is. 14, 12.) Věčně zůstanou v platnosti slova: Corruptio optimi pessima: Zkáza nejlepšího bývá nejhorší. Špatný kněz (řeholník) tak hluboko klesá, že se stává otrokem a náhončím ďáblovým, a proto nepřítelem Božím a svůdcem věřících.

3. Nehodný kněz (řeholník) jest nejen nepřítelem Božím a svůdcem duší, nýbrž i nepřítelem a zrádcem církve. Svět jest nadmíru shovívavý k vlastním hříchům a velice přísný na hříchy kněžské. Sobě omlouvá všecky vášně a neřesti, sobě promíjí všecky hříchy, ale knězi (řeholníku) neodpustí ani chybičky. Chybí-li kněz a dá-li pohoršení, svět si osobuje právo jeho hřích souditi a pranýřovati; farizejsky se pohoršuje nad kněžským (řeholnickým) hříchem a nenalézá slov, aby své rozhořčení náležitě vyjádřil a hřích kněze od-

soudil. Diví se, že i kněz (řeholník) mohl se tak zapomenouti. Hřích kněze stává se vítanou látkou společenských hovorů a zábav, recte klepů; proniká do novin a odtud do celého světa.

Hřích kněžský působí tedy veliké pohoršení. Leč hana padá netoliko na hříšného kněze (řeholníka), nýbrž na celý stav. Do světa se hlásá: »Takoví jsou všichni!« Ale také jiný následek má kněžské pohoršení. Vidí-li svět, že se mravy knězovy (řeholníkovy) nesrovnávají s jeho kázáním, vyhlašuje nejdůležitější a nejzřejmější pravdy náboženství za báchorky: »Kdyby tomu, co káže, věřil, nežil by tak, jak žije. Není pekla, ani věčnosti!« Tak upadá klerus světský i řeholní v nevážnost, církev v potupu; tak mizí pobožnost, zanedbávají se neděle a svátky, znesvěcují sv. svátosti, hasne víra v celých národech, mnoho a mnoho duší hyne. Příčinou toho jest špatný příklad a pohoršení pobloudilého kněze (řeholníka). Hrozil-li Pán Ježíš tomu, kdo pohorší nevinné dítko, trestem smrti, jaký trest čeká kněze, jenž dává pohoršení celé osadě, celé zemi, celé církvi. Bůh pomstí všecky slzy, jež prolévá církev nad pobloudilým knězem, splatí mu všecky ústrky a nesnáze, jež má církev pro jeho pohoršení, neboť grex perditus factus est populus meus; pastores eorum seduxerunt os (Jerem. 50, 6). Nehodným kněžím vyčítá Bůh takto: »Laqueus facti estis et rete expansum est super Tabor (Oseas 5, 1).

Posléze pohoršení knězovo (řeholníkovo) má ještě tento následek: Církev a její sluhové bojují o vítězství říše Kristovy, ale často bez výsledku. Horliví kněží pozorují, že se marně namáhají, že jejich apoštolská práce nemá požehnání. Leckdy bývá toho příčinou, že stojí v řadách kněží nehodný Achaz, pro něhož Bůh pracím jeho spolubratří nedává požehnání: »Nebudu s vámi«, dí Bůh, »až potřete toho, kdo jest vinen tím zločinem«. Z toho vidíme, jakým neštěstím jest nehodný kněz (řeholník) pro celou diecesi a pro celou církev. —

4. Osud hříšného kněze (řeholníka) jest smutný. Svědomí jest mu svědkem, soudcem a katem. Jako svědek mu vyčítá, jako soudce jej odsuzuje a zatracuje, jako kat jej mučí. Když vzpomene na úkony ve zpovědnici, na kazatelně, u oltáře a pomyslí, koho tam zastupuje a čím při tom jest, hryže ho svědomí jako červ. A jestli už těch výčitek necítí, pak jest jeho postavení tím horší, poněvadž již upadl v zatvrzelost. Tu zaviňují nesčetné svatokrádeže, kterých se kněz (řeholník) v těžkém hříchu nezbytně dopouští. »Konec

jejich jest záhuba.« Obyčejně se stává, že takový nešťastník apostasuje. Příklady známe. Bůh takového netrpí v domě svém. Výčitky svědomí a nespokojenost týrají hříšného kněze až do smrti, při níž se probudí k věčnému trápení v pekle. Běda tobě, Korozain, běda tobě Betsaido!

Poznali jsme, jak hrozný a nebezpečný jest hřích kněze a řeholníka. Proto učiňme předsevzetí, že se budeme všeho varovati, i toho nejmilejšího, že vše podnikneme, i to nejobtížnější, vše budeme obětovati, co máme nejdražšího, jen abychom nikdy těžce nehřešili. »Pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji! A jestli noha tvá tě pohoršuje, utni ji. A pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je! Lépe jest tobě vejíti do života bezrukému, kulhavému, jednookému, než abys uvržen byl do pekelného ohně, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. (Mar. 9, 42—7). Protož vyzpytujme řádně svědomí, vykonejme dobrou zpověď, buďme na sebe přísnější a opatrnější, odpírejme si i dovolené věci, abychom se tím snáze přemohli v nedovolených. Pravidelně každý týden choďme ke sv. zpovědi, modleme se a varujme se i malých poklesků. (Ech. 19, 1. Luk. 16, 10.)

Nejvyšší knězi a pravý biskupe, Ježíši Kriste, který jsi se Otci nebeskému obětoval za nás ubohé hříšníky na oltáři kříže a který jsi nám dal své Tělo za pokrm a Krev za nápoj, prosím Tě pro tu krev, jež jest cenou našeho vykoupení, prosím Tě, pro tu podivnou a nevýslovnou lásku, kterou jsi nás bídné a nehodné tak miloval, že jsi nás obmyl ve své krvi od hříchů, nauč mne, nehodného služebníka, kterého jsi mezi jinými dary povolal také ke stavu kněžskému, a to bez mých zásluh a z pouhého milosrdenství svého, nauč mne skrze Ducha Svatého veliké tajemství novozákonní oběti vykonávati s takovou uctivostí, důstojností a bázní, jak se sluší a patří.

Srdce Ježíšovo, srdce nejvyššího kněze, uděl mi srdce kněžské, abych se varoval každého dobrovolného hříchu a zanícen tvou láskou, celý se obětoval a strávil pro spasení ubohých hříšníků.

Nejmilostivější P. Maria, útočiště hříšníků, zapřisahám tě pro muky tvého soucitného srdce a pro smrt tvého milovaného Syna, Ježíše Krista, vypros všem hříšníkům, zvláště těm, kteří pohoršením a špatnými naukami přivádějí lidi do hříchu, aby se upřímně obrátili. Soucitné Srdce P. Marie, přispěj na pomoc hříšníkům!

Sv. N., Otče náš, pospěš, přijď a přispěj lidu svému, který jest tísněn a utlačován pode jhem egyptským, plevami, maltou, cihlami a pískem, vysvoboď nás a uhas v našem těle všelikou neřest. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 35, 53.

9.

Všední hřích.

(Vlažnost.)

»Člověk jeden, odcházeje z domova, povolal k sobě své služebníky a odevzdal jim statek svůj. I dal jednomu pět hřiven, druhému dvě a jinému jednu, každému podle schopností jeho, a odcestoval. Po mnohém čase pak přišel pán oněch služebníků a skládal účet s nimi. I přistoupil ten, jenž obdržel pět hřiven a řekl: »Pane, pět hřiven odevzdal jsi mi; hle, jiných pět jsem vyzískal.« Řekl mu pán jeho: »Dobře, služebníku dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem ustanovím tebe, vejdiž v radost pána svého!« (Mat. 25, 14—21.)

Mnozí kněží se pilně varují každého těžkého hříchu a domnívají se, že tím plní vůli Boží dokonale a nemají k Bohu jiných povinností. Nepokládají však za nic nebezpečného, chybují-li v malých věcech a dopouštějí-li se dobrovolných všedních hříchů. Víme ze zkušenosti, že věrnost v maličkostech vyžaduje neustálé bdělosti, námahy, odříkání a obětavosti, a to stálé napětí nás unavuje. Proto někteří kněží, aby ukonejšili své svědomí a omluvili svou pohodlnost, říkají: Dokonalost nezáleží v takových malichernostech. Nejsem již nováčkem a smím si již něco dovoliti. Nemám té povahy, abych se zabýval takovými tretkami. O malicherné věci dbají toliko malicherné povahy.

Podle toho také povolují nepatrnému hněvu a tajné žárlivosti, skrovné nestřídmosti v jídle a nápoji, oddávají se marné ctižádosti a chlubivosti, milují nezřízený smích a žerty, mrhají čas zbytečnými řečmi a spánkem, dovolují si malé lži, střílejí všetečnými pohledy, odvažují se bližního urážeti, ač jeho cti vážně nepoškozují, svým miláčkům pochlebují, jsou v malých věcech neposlušni, k představeným neuctivi, bývají vlažni a roztržiti při modlitbě a při mši svaté, jsou pohodlni a nedbalí

v méně důležitých povinnostech, vyhovují sebelásce, když se shánějí po zábavách a společnostech, oddávají se zvědavosti, která je vytrhuje z povolání a ze stanoveného pořádku atd.

Leč Pán Ježíš odsuzuje takové jednání řka: »Kdo jest věrným ve věcech nejmenších, jest věrným i ve věcech velikých, a kdo jest ve věcech malých nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých.« (Luk. 16, 10.) »Kdo za nic pokládá maličkosti, pomalu zhyne.« (Sir. 19, 1.) »Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) Sv. František Salesský píše: »Nikdo se nevyznamená ve věcech velkých, kdo se prve nevyznamená v malých.« Musíme se tedy i lehkého hříchu báti a varovati.

I. *Všední hřích jest urážkou Pána Boha.*

1. Lehký hřích jest pokleskem proti zákonu Božímu, který páchámе myšlenkou, slovem, skutkem nebo zanedbáváním svých povinností, ale ve věci nepatrné a nedůležité, čímž se nestáváme nepřáteli Božími, ani neupadneme v nemilost u Boha. Katechismus praví: Všedního hříchu se dopouští ten, kdo přestupuje zákon Boží ve věci méně důležité nebo i v důležité věci, ale ne zcela vědomě a dobrovolně. Na takovém poklesku nalézáme všecky známky hříchu: Bůh velí, ale člověk se zdráhá poslechnouti. Rozdíl mezi těžkým a všedním hříchem závisí na přikázání Božím, je-li více nebo méně důležito; závisí také na vůli lidské, zda svolí ve věci důležité úplně nebo jen částečně; záleží též na rozumu, zda dokonale nebo jen neúplně poznává, že přestupuje důležitý zákon Boží. A právě v tom pozůstává urážka Boha, že ji páchá ubohý tvor z nicotné příčiny a vzpouzí se nekonečné velebnosti Boží.

Lehký hřích jest tedy skutečné p o h r d á n í B o h e m a jeho dokonalostmi. Přirovnáme-li lehký hřích k smrtelnému, uznáme, že jest to jen nepatrná urážka. Když však pozorujeme lehký hřích sám o sobě, nabýváme o něm zcela jiného ponětí. Mluví-li poddaný se svým králem, nebo kněz s biskupem, nemá obyčejně odvahy, aby mu sdělil nemilou pravdu; tím méně se odváží svého krále nebo biskupa třeba jen lehce uraziti, neboť i nepatrnou urážku veličenstva nebo velekněze pokládá za veliký zločin. Kdo tedy urazí samého Boha, dopustí se nekonečné urážky, poněvadž se zprotiví nekonečné velebnosti Boží, třebas Bůh za tu urážku nehrozí peklem.

Proto pravil sv. Jeronym: »Pohrdati Bohem, třebas jen v nepatrné věci, není maličkostí.«

Bohu se lehký hřích nekonečně protiví a Bůh jej nenávidí. Lehký hřích zanechává v duši skvrnu, která člověka v očích Božích více nebo méně znešvařuje, poněvadž okrádá duši o krásu, kterou jí zjednal Pán Ježíš za cenu své krve. Vždyť na křtu svatém byli jsme od poskvrny hříchu očištěni pro zásluhy krve Kristovy. (Zjev. 1, 5.) Jakou ošklivost a nenávist má Bůh k lehkému hříchu, poznáme z toho, že nepřijme do nebe nikoho, kdo jest poskvrněn sebe menším hříchem. »Nevejdeť do něho (nebe) nic poskvrněného.« (Zjev. 21, 27.) Kdyby bylo možno, že by se některý světec nebo anděl v nebesích dopustil sebe menšího hříchu nebo nedokonalosti, Bůh by ho vyhnal z nebe a netrpěl by ho ve své přítomnosti, neboť Bůh se nemůže spojiti s takovým člověkem, na němž lpí nedokonalost. Suďme z toho, jak se i lehký hřích Bohu ošklivi a protiví. Bl. Rodriguez ujišťoval Boha: »Pane, raději snesu muka pekelná, než bych spáchal všední hřích.«

3. Hřích všední jest po hříchu těžkém největší zlo vůbec. Sv. Anselm prohlásil: »Spíše měli bychom připustiti, aby vzal za své celý svět, nežli bychom Boha urazili sebemenším hříchem.« Všední hřích jest tak veliké zlo, že není nikdy dovoleno jeho se dopustiti, i kdyby bylo možno všecko myslitelné zlo jím odstraniti. Hrozné zlo byla potopa. Kolik bolestného nářku, modliteb, kleteb, zoufalých výkřiků letělo světem, než spousty vod přikryly všecky tvory, lidi i zvířata. A přece, kdyby někdo z lidí měl moc, že by schopen byl jediným lehkým hříchem potopu s jejími bědami zažehnati, nebylo by mu dovoleno dopustiti se toho hříchu; neboť záhuba všeho tvorstva nemá takového významu a neobsahuje takového zla, jako nepatrná urážka Boha, jako jediný lehký hřích.

Příčinou toho jest vědomí, že ani nejsvětější člověk, ba ani celé pokolení lidské samo ze sebe (bez účasti na zásluhách Ježíše Krista) není schopno, aby Bohu náležitě dostiučinilo za jediný všední hřích. Vždyť hříchem děje se urážka věčnému, nekonečnému Tvůrci, jemuž může dáti náležitou náhradu za hřích zase jen Bůh, t. j. Ježíš Kristus, nikdy však pouhý člověk. Sv. Kateřina Sienská pravila: »Kdyby mohla nesmrtelná duše zemříti, jediný pohled na lehký hřích, jenž by mohl její krásu znešvařiti, by stačil, aby zemřela.« Svatý Ignác napsal: »Kdo pečuje o čisté svědomí, musí před Bohem

litovati i nejlehčích hříchů, uváží-li, že ten, proti němuž je spáchal, ve všech svých dokonalostech jest nekonečný, což zlobu lehkých hříchů nekonečně zvyšuje.« Jakýs zbožný muž prohodil, že výraz »lehký hřích« jest nesprávný, poněvadž urážku Boha nikdy nelze nazvati lehkou; proto radil, abychom používali významu »všední hřích.« — Suďme z toho, jak veliké zlo jest v očích Božích všední hřích.

4. Všední hřích jest nevděkem vůči Ježíši Kristu. Každý hřích, smrtelný i všední, zvýšil muka, jež Pán Ježíš trpěl na kříži. Kdo tedy s rozvahou a dobrovolně, nebo i z nedbalosti a nepozornosti dopouští se všedního hříchu, opakuje to, co bolesti Páně na kříži zvýšilo. Třeba se bojí spáchati hřích těžký, kterým by znova Krista křižoval (Žid. 6, 6), přece se nerozpakuje lehkými hříchy zasazovati Pánu Ježíši malé rány a zvětšovati bolest, kterou trpěl za hříchy těžké, jež zavinily jeho smrt. Ač tedy Krista nekřižuje a nevraždí, přece ho duchovně týrá a mučí. Proto děl sv. Jan Zlatoústý: »Kdybychom Krista upřímně milovali, pokládali bychom i malou urážku milovaného Pána za horší než peklo.«

5. Všední hřích jest nevděkem vůči Duchu Svatému. Bůh jest nekonečná dobrota a láska. Všecka dobra, jež od Boha dostáváme, připisujeme třetí Božské osobě, která sídlí v duši lidí dokonalých. Duch Svatý přebývá v duši jako hospodář, řídě vše k věčné spáse člověkově. Jakožto učitel nás vzdělává, abychom poznali pravou cenu života, duchovního povolání a ctnosti. Jako zahradník zalévá rosou milosti sazenice dobrých úmyslů a skutků. Jako věčné slunce osvěcuje a zahřívá, těší, sílí a povzbuzuje k dobrému, krotí vášně, chrání v pokušení a povznáší mysl k nebeským výsostem. Všeliké dobro působí v člověku Duch Svatý. Odvracíme-li se od zlého, hledáme-li dobré, trváme-li v milosti Boží a dosáhneme-li jednou života věčného, to vše stává se jeho milostí, přispěním a pomocí.

Veliká vděčnost k Duchu Svatému má nás pronikati za ty dary. Jsme-li povinni Bohu vděčností za stvoření a přirozené dary tělesné, jaké díky máme mu vzdávati za dary duchovní a nadpřirozené, za to, že Duch Svatý nás povznáší k důstojnosti dítek Božích. Proto jak nevděčný, ba surový jest ten, kdo se odvažuje lehkomyslně Ducha Svatého urážeti třebas jen nepatrným všedním hříchem! Zaslužuje-li nevděčné dítko a nevděčný žák pokárání, jak přísně

třeba odsouditi každý nevděk vůči Duchu Svatému, třeba se jeví toliko lehkým hříchem. Svatý Bernard píše: »Nikdo neprav ve svém srdci: Tohle jest maličkost. Pro to ještě nemusím se trápiti starostí, abych všední hřích napravil. Není to nic velkého, setrvám-li v lehkých, nepatrných hříších. Takto mluviti jest nekajícnost a rouhání proti Duchu Svatému.« Svatý Alois vystříhal se i nejnepatrnějších hříchů a dva malé poklesky, jichž se byl dopustil ve svém útlém mládí, oplakával po celý život jakožto těžké urážky Boží. Sv. František z Assisi konal po celý život za své lehké hříchy tuhé pokání. Též i my litujme všech svých všedních hříchů a ustanovme si pevně, že se jich budeme varovati, poněvadž jsou velikou urážkou a nevděkem k Bohu a po hříchu těžkém největším zlem na světě.

II. *Všední hřích jest překážkou mnoha milostí.*

Všední hřích překáží duši, aby se k Bohu povznesla a ztěžuje jí konání ctností; tím pak jest překážkou mnoha milostí a zásluh. O zásluhy pro nebe, jichž jsme si již získali, hřích všední nás nepřipravuje.

1. Všední hřích připravuje nás o milosti a zatemňuje naši víru. Každý lehký hřích se podobá mráčku, který vrhá stín na duši a překáží paprskům věčného Slunce, aby duši zahřívaly. Čím častěji se dopouštíme hříchů všedních, tím více rostou a houstnou mraky, jež pak zastíní celý obzor duševní, až se duše octne ve tmě. Proto živá víra naše hasne, proto konáme své nejsvětější povinnosti nedbale; odtud ta domnělá jistota, že se nám zdá, jako by nebylo možno, abychom těžce zhřešili a nebyli spaseni. Přece však jen lidé čistého srdce Boha viděti budou (Mat. 5, 8). Jen pro své lehké hříchy necítíme přítomnosti Boží, nemáme-li chuti k pobožnosti, jsme vlažni při rozjímání, sv. přijímání a při mši svaté.

2. Lehké hříchy oslabují vůli člověka. Hřích všední dusí v nás oheň lásky k Bohu, oslabuje srdce, bere nám sílu duchovní, potlačuje vzlet k věcem božským, odporuje Duchu Svatému a překáží jeho působení na nás. Všelický lehký hřích podněcuje v nás nějakou vášeň; zažehuje jiskru neřesti anebo ji rozdmychává. Tím však nás olupuje o lásku a věrnost k Bohu, kterou jsme mu na křtu svatém slíbili; lehký hřích zažehuje v nás však oheň nezřízené lásky k lidem, tvorům a

věcem. Čím jest náklonnost ke světu mocnější, tím slabší jest žár lásky k Bohu. Čím častěji jsme Bohu nevěrni, tím pevnější jsou svazky, jež nás poutají na svět a jeho statky. Tak upadáme do duchovní malátnosti, nestálosti čili vlažnosti ve službě Boží. Proto zůstávají naše předsevzetí pouhými úmysly, ale k jejich splnění nikdy se nedostaneme. Vzlétáme k Bohu, ale s podvázanými křídly.

3. Lehký hřích nás okrádá o vyšší milost a zároveň o vyšší blaženost v nebi. Ujme-li se bohatý hospodář opuštěného sirotka a po čase pozná, že svěřenec darů jeho si neváží, odřekne mu podporu, a když se sirotek nepolepší, vyloučí ho ze své přízně a vyžene z domu. Tím hospodářem jest Bůh, sirotkem člověk. Vidí-li Bůh, že si člověk jeho darů neváží a jich nepoužívá, ba naopak milosti Boží zneužívá ke hříchu, třeba jen lehkému, přestane býti štědrým k takovému nevděčníku, odměří mu milosti tak, že mu jich ponechá jen tolik, kolik nutně ke spáse potřebuje. Tak se člověk okrádá o milosti a zároveň o vyšší blaženost v nebi. Na věky bude méně Boha poznávati, méně milovati a méně požívati než ten, kdo milosti Boží nepřekáží lehkými hříchy. — Bůh nám uděluje milost nejen proto, abychom v dobrém setrvali, nýbrž i proto, abychom v něm pokračovali, t, j. dobré a záslužné skutky konali. Když tedy člověk zastavuje lehkými hříchy cestu milosti Boží, bere si již předem možnost konati dobré a záslužné skutky a tím se okrádá o veliké zásluhy a velikou blaženost v nebesích.

4. Lehkými hříchy olupuje se člověk o dary, které Bůh uděluje vzorným dušim jako odměnu za horlivost. »Jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno.« (Luk. 6, 38.) V jaké míře jsme Pánu Bohu věrni, v té míře dává nám Bůh dobrodiní a milosti. Když se neostýcháme Boha lehkými hříchy urážeti, ukazujeme, že nejsme hodni jeho zvláštní péče a lásky; pročež i Bůh zavře nám štědrou dlaň a odepře nám zvláštní útěchu a sílu k obětem, nedopřeje nám horoucnosti v modlitbě, útěchy ve svatém přijímání a blaženého míru čistého svědomí. »Kdo mu kdy odporoval a zdráv vyšel?« (Job 9, 4.)

Lehkými hříchy člověk připravuje Boha Otce o povinnou čest, Pána Ježíše o ovoce jeho utrpení a smrti, bližního o dobro, jež mu mohl prokázati, sama sebe o nezměrné poklady zásluh. Milujeme-li Boha a svou

duši opravdově, učiňme přítrž všem dobrovolným lehkým hříchům, neboť hřích všední jest lupičem a zlodějem.

III. *Všedním hříchem svoláváme na sebe tresty Boží.*

Všedních hříchů máme se varovati také proto, že na nás přivolávají mnoho trestů Božích.

My si snadno promíjíme své chyby, Bůh však nikoliv. Pán Bůh často již v zápětí potrestal i lehké hříchy. Mojžíš nedůvěřoval pevně v Boha a uhodil dvakrát holí do skály. Za to stihl jej velmi bolestný a pokořující trest, neboť on, vysvoboditel a vůdce národa, nevešel do země zaslíbené. Čtyřicet dva hochy, kteří si tropili šašky z proroka Elisea, roztrhali dva medvědi. Levitu Ozu stihl trest smrti za to, že zachytil nakloněnou archu úmluvy. Na padesát tisíc Betsamitů poslal Bůh smrt proto, že si prohlíželi všetečně a nezdvořile archu úmluvy. David nařídil z panovnické marnivosti sčítání lidu, a Bůh poslal na jeho národ mor, který schvátil 70 tisíc lidí.

Podobně i naše lehké hříchy stíhá Bůh citelnými tresty. Jsou to denní křížky, nesnáze, nehody a neštěstí při práci, ústrky od bližních, bolesti a nemoci, obtíže při stavovských povinnostech, urážky, příkré rozkazy představených, špatné počasí, obtíže při společném životě a v denním pořádku, únava, duchovní opuštěnost, nejistota a pochybnosti, zdali jsme dosáhli odpuštění hříchů, prudká a pokořující pokušení a podobné věci. Zvláštními tresty jsou neúroda, mor, hlad, válka a největší časný trest jest smrt.

2. Avšak mnohem větší pokutou za všední hříchy, nežli časné tresty zde na zemi, jsou muka očistcová. V očistci trpí sice duše spravedlivých, které Bůh miluje, po nichž touží a přeje si, aby již požívaly věčné blaženosti a přece jich do nebe nepropustí, poněvadž mají na sobě lehké hříchy. Ubohé duše v očistci jsou odloučeny od Boha na dlouho, podle našeho počítání na léta a desetiletí, snášejí hrozný plamen, který se liší od ohně pekelného jen tím, že netrvá věčně. A proč potřebují tak bolestného očištění, tak bolestného pokání? Poněvadž do nebe nemůže vejíti nic nečistého, ani ten člověk, na němž lpí jediný všední hřích.

Dítko, které žije v cizině, touží, aby co nejdříve spatřilo drahou matičku a milovaného otce. Proto, nechceme-li býti

v očistci na dlouhou dobu odloučeni od Královny nebe i země a od Otce nebeského, varujme se pilně každého hříchu všedního, který nás odsuzuje do očistce a brání nám vejíti do nebe. Z toho poznáváme, jak nebezpečný a škodlivý je lehký hřích, pročež ustanovme si pevně, že se ho budeme varovati.

IV. *Všední hříchy mají za následek hříchy smrtelné.*

Lehký hřích jest nadmíru nebezpečný, neboť vede ke hříchu těžkému, jako nemoc k smrti. Jasně o tom mluví Písmo svaté: »Kdo jest ve věcech malých nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých.« (Luk. 16, 10.) Zkušenost učí, že se nikdo nestane velikým najednou, nýbrž od malých počátků postupuje se k věcem velikým. (Sv. Bernard.) Podobně ani velikým hříšníkem člověk se nestane pojednou. Také peklo můžeme přirovnati k zrnu hořčičnému. Zatracení počíná nepatrným pokleskem, obdobně jako začíná požár jiskrou, těsto kváskem, ztroskotání lodi nepatrnou trhlinou. Sv. Augustin píše: »Četné nepatrné hříchy, když jim nevěnujeme pozornosti, vraždí duši.« Než se stali Kain, Saul a Jidáš vrahy, prošli školou lehkých hříchů. Nero se bavil v dětském věku trápením much, v mužném věku pásl se již na mukách hořících křesťanů. Někdy pouhý úsměv, pohled, půjčená kniha, dopis mohou býti první přípravou na peklo.

Každý všední hřích zmenšuje v nás chuť a sílu k dobru a zvyšuje náklonnost a zálibu ve zlu. Pán Bůh však nakládá s námi tak, jako my s ním. »Běda tobě, který loupíš, zdaž i ty sám nebudeš oloupen?« (Is. 33, 1.) Když nehodný křesťan pohrdá Bohem, i Bůh jím pohrdne; když si člověk nevšímá darů Božích, i Bůh mu svou podporu odepře a ztrestá vlažnost hříšníkovu tím, že ho nechá klesnouti do hříchu těžkého. »Mně přísluší odveta, já to kdys oplatím, až bude klesati jejich noha; blízek jest den jejich zkázy, rychle časy se dostaví.« (V. Mojž. 32, 35.)

2. Sledujme nyní vývoj semínka hořčičného, z něhož vyrůstá vlažnost, hřích, neřest a peklo.

a) Příležitost k lehkým hříchům naskytuje se každý den a každou hodinu. Co chvíle přihodí se nám nepříjemnost, stihne nemilá práce a povinnost, namane se příčina k po-

rušení lásky bratrské, přiletí pyšná, závistivá, lakotná nebo nečistá myšlenka. Přemáhání pokušení vyžaduje neustálého napětí, námahy a odříkání. Boj proti sobě samému jest sice nejčestnější, ale také nejobtížnější. Unavují člověka nejen pokušení, nýbrž i denní povinnost a práce, stále se vracející a opakující. Brzo pocítí člověk jho duchovního života a ozve se v něm vrtkavost. I počne kolísati mezi dobrým a zlým, zapřádá úvahy o tom, co jest dovoleno a nedovoleno, v čem by si mohl vyhověti a ulevití, a to bez těžkého hříchu. Tak se stane člověk pohodlným, lenivým ve službě Boží, vlažným v povinnostech a klesá se svého původního nadšení i dokonalosti.

b) Z toho stavu vyburcuje vlažné křesťany, kněze, řeholníky zpověď (obnova slibů), ale zakrátko klesnou znova do své vlažnosti a pohodlnosti. Ďábel vyzkoumá jejich slabé stránky a využije jich náležitě. Jeho záměry lze zmařiti bdělostí a modlitbou. Kdo hned z rána uvažuje, kdy a kde by mohl zhřešiti a obnoví dobrý úmysl a prosí Boha o pomoc, ten se jistě uchrání hříchu lehkého i těžkého. — Když však jest lehkomyslný a nevzchopí se k modlitbě, když kolísá mezi Bohem a světem, mezi svědomím a vášní, vrhne se naň ďábel jako vlk, ohluší ho řečmi, zastraší domnělými nesnázemi, nedopřeje mu pokoje, aby jej tím snáze svedl. Vlažný člověk povolí ďáblu obyčejně v tom, že zanedbá povinnosti, práce a modlitby, třebas jen dobrovolné. Ďábel se prozatím spokojí, když kněz (řeholník) své povinnosti koná povrchně, neboť ví, že takový slaboch brzo si dopřeje hříšných drobtů v myšlenkách, žádostech a řečech. Nejdříve tedy vlažný křesťan nepřijímá a nepoužívá milosti Boží, nesnaží se býti lepším a ctnostnějším, nekoná dobrého úmyslu, zanedbává modlitbu, rozjímání a pobožnosti, a to nejdříve střelné a jiné dobrovolné modlitby, potom i menší povinné. Potom dojde na přípravu a poděkování před a po sv. přijímání, jež odbývá ledabyle, a na modlitbu breviáře. Nedlouho potom se proviní proti lásce bližeňské, proti poslušnosti, skromnosti, pokoře a jinými hříchy.

c) Po prvním rozvážném a dobrovolném všedním hříchu ozvou se kruté výčitky svědomí. Svědomí jest neúprosný karatel a jeho šlehy zařezávají se až do morku duše. Když hříšník se vzchopí, učiní nezvratný úmysl, že se polepší a svou chybu zkroušeně vyzná, jest zachráněn. — Vrtkavý

křesťan, ztratě duchovní útěchu, hledá útěchy u bližních, neboť neumí se obejíti bez účasti a chvály. Každé příjemné slovo, hovor a zábava jest mu vítána a sladka. Baví se klepy a novinkami, zajímá se přespříliš o světské záležitosti i o své příbuzné, vyhledává zábavy na procházkách a návštěvách, mrhá čas rozčilující četbou a podobně. Na čas nalezne to, po čem toužil, dojde zábavy a útěchy, ale tím se postupně odcizí Bohu. Spojení s Bohem stále ochabuje, vlažnost roste, ctnost bledne, pramen milostí se ucpává a konání ctnosti znesnadňuje.

d) Tak křesťan, kněz, řeholník klesá a padá, až se trvale pak dopouští lehkých hříchů bez prudkých výčitek svědomí a na všední hřích si zvykne. Hoví-li kdo jen malé vášni, stane se brzo jejím otrokem, který nemá síly, aby ji odhodlaně střásl. Potom již pokládá každý všední hřích za maličkost, za věc nepatrnou, která nestojí za to, aby jí věnoval pozornost. I takový hřích, který se blíží k těžkému, jest mu lhostejný.

Poněvadž však snazší jest vášni se vyhnouti, nežli jí odvyknouti, zabředne křesťan do hříšného zvyku. Takový člověk dopouští se pak bez rozrušení navyklých všedních hříchů, střídá pobožnost s hříchem, modlitbu se světskými zábavami, přistupuje ke stolu Páně bez přípravy a lpí na svých náklonnostech a chybách. Třeba sám sebe i jiné ubezpečuje, že jest hříšný, ba velmi hříšný, přece najisto čeká, že mu jiní dají přednost, přece si žádá, aby se vše řídilo podle jeho hlavy, přece nesnese sebe mírnější domluvy, nepatrné urážky a zlého slova. Svého bližního posuzuje nepříznivě, často jedná svévolně, ruší mír a lásku mezi bližními, v úřadě a při práci jest netrpělivý a svéhlavý, ve styku s osobami jiného pohlaví neopatrný.

e) Takový vlažný křesťan (kněz) nabývá časem klamné jistoty, že není schopen těžkého hříchu. Proto podceňuje i veliké nebezpečí a nevyhýbá se příležitosti k těžkému hříchu. Tací lidé bývají sebevědomí, vyhledávají společnosti, uzavírají přátelství s lidmi světskými, všetečně pozorují osoby druhého pohlaví, důvěrně o nich a s nimi rozprávějí a vše to pokládají za maličkost. Nedbají slov Páně: »Poněvadž jsi vlažný a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých.« (Zjev. 3, 16.)

f) Nedbá-li však křesťan (kněz) dobrovolných hříchů, nemá cviku a síly v přemáhání sebe a proto se jeho síla neosvědčí ani v těžkém pokušení. Dovolí si lecjaký požitek, hraje si s ohněm, až pojednou stojí jeho duše v plamenech vášně, která se nehrozí ani těžkého hříchu, ani skandálu, ani exkomunikace. Sero medicina paratur! Pravdu tedy dí moudrý Sirach (19, 1): »Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne.« Říkává se: »Malý lhář, veliký zloděj.« Tak vypadá cesta, kterou jde dokonalý křesťan (kněz) k těžkému hříchu, k neřesti a k peklu.

3. Všední hřích jest po těžkém hříchu největší zlo na světě, jest nevděk a urážka Pána Boha, okrádá nás o mnoho milostí, přivádí na nás tresty a vede do hříchu těžkého. Poznáváme z toho, že hřích jest věc veliká a nebezpečná. Proto učiňme nezvratný úmysl, že se budeme dobrovolného všedního hříchu všemožně varovati. Lehké hříchy nelíbí se Pánu Ježíši zvláště na osobách duchovních. Ježíš Kristus stěžoval si svaté Markétě Alacoque do nevděku, neuctivosti a špatného nakládání od lidí a dodal: »Nejvíce však mě mrzí, že i zasvěcené mi osoby takto se mnou zacházejí.« V klášteře sv. Markéty byla dobrá kázeň, a přece ukázal Spasitel na jednu řeholnici a prohlásil: »Ta jest řeholnicí jen podle jména. Vyvrhnu ji ze svých úst a ponechám jejímu osudu.« Ta a jiné řeholnice prohřešovaly se žárlivostí a nedůtklivostí, hověly marnivosti a nelaskavosti, podléhaly zvědavosti a pohodlí. Stýkaly se zbytečně se světskými osobami a staraly se o světské záležitosti.

Pán Ježíš jest však žárlivý a žádá od sobě zasvěcených osob srdce celé a nerozdělené. Snad i k nám přichází po tři, deset, dvacet let a hledá ovoce. Nalézá však jen listí. Snad i my dělíme své srdce mezi Ježíše Krista a svět, a nemůžeme se vykázati záslužnými skutky a pravými ctnostmi. Varujme se od nynějška své vlažnosti, aby nás Pán Ježíš nevyvrhl z úst svých, t. j. aby nám neodepřel zvláštních milostí, abychom nepadli do hříchů těžkých. Mnohé osoby začaly vlažností a skončily tím, že staly se otroky hříchů, vášní a neřestí. Byly doby, kdy Arius, Hus, Luther žili velmi dokonale a ctnostně.

4. Povstaňme ze svých poklesků, vzchopme se z vlažnosti! Pátrejme ve svém svědomí po všedních hříších a chybách, kterých se dopouštíme ze zvyku. Hledejme lék, aby-

chom je vyléčili a začali nový, horlivý život, abychom žili tak, jak tomu bylo na počátku našeho obrácení se k Bohu. Vystříhejme se všeho toho, co bylo příčinou našich hříchů. Dejme výhost nebezpečnému přátelství, společnosti a řečem, varujme se nestálosti v denní práci a modlitbě, zřekněme se těkavosti očí, lehkomyslnosti, neskromnosti, rozpustilosti a poživačnosti.

Naše obrácení musí býti patrné netoliko Bohu, nýbrž také bližním, představeným, poddaným a vůbec všem, s nimiž se stýkáme. Celé naše okolí ať pozná, že jsme se změnili, aby se z toho potěšili a se povzbudili. Naše obrácení buď trvalé, aby naši bližní nespatřili již na nás starých poklesků, jimiž jsme je zarmucovali a zlobili. My, kteří jsme zemřeli hříchu (Řím. 6, 1), vstaneme s Kristem z mrtvých. Když odumřeme svým hříšným libůstkám, náklonnostem a chybám, bude naše obrácení patrno i na venek a ukáže se skutky. Proto zpytujme svědomí nestranně jako přísný soudce, abychom svou vlažnost poznali, potom se odvraťme od cesty, která nás vede do propasti. Jako lékař nedbá při operaci na nemocného, tak ani my si nevšímejme bolesti, která se nám zařezává do srdce, když se máme odloučiti od oblíbených hříchů. Rozhodně učiňme přítrž blízké příležitosti, statečně se zřekněme svých poklesků, upřímně se z nich vyzpovídejme a po zpovědi usilujme o dobré skutky a ctnostný život. Když s Kristem budeme žíti, budeme s ním i kralovati. Amen.

Modlitba: De profundis.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 37, 54, 57.

III.

Následky hříchu.

10.

O smrti.

Příprava.

Úvod: Luk. 12, 16—20. Jednomu člověku bohatému přineslo pole bohatou úrodu. I přemýšlel sám u sebe: Co mám učinit? Neboť nemám, kde bych uložil svou úrodu. A řekl:

Tohle učiním: Zbořím své stodoly a vystavím větší a tam složím úrodu svou i všechno zboží své a řeknu své duši: Duše, máš mnoho zboží složeného na mnoho let. Odpočívej, jez, pij, vesel se! I řekl mu Bůh: Pošetilče, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude, co jsi připravil?

I. *Smrt vlažného katolika.*

Měsíc listopad, kdy Boží příroda se ukládá k zimnímu spánku, jest vážný, starý učitel. List za listem padá a všechny tvoří rubáš matce zemi, jež touží po odpočinku. Rozdala své dary a šeptá nám: »Děti, jdu spát! Jednou přijmu i vás ke spánku do svého lůna a vydám vás v poslední den, abyste, probuzeny ze spánku, žily věčně.«

Slavnost dušiček nám praví: I ty se jednou uložíš k poslednímu spánku. Pamatuj na smrt! Žij tak, abys jednou klidně mohl zavříti oči a tvé svědomí ti nic nevyčítalo! Aby tě nepoděsila slova smrti, když tě zavolá. Pamatuj na cestu k Bohu, a pečuj, aby tě k němu doprovodily tvé dobré skutky! Pamatuj modlitbou na zemřelé, ale vzpomínej též na sebe — mrtvého.

V první knize Mojžíšově, v kapitole páté, líčí se rod Adamův až do Noema. Píše se tam, ze které rodiny každý praotec vyšel, kolik měl potomků, kolik set let žil. A při každém z nich opakují se na konec stejná slova, stejný refrén: I umřel. —

Každý duchovní správce píše matriku zemřelých. Zápis do té matriky buď nám pokaždé připomínkou, že i naše jméno bude tam uvedeno, jen že neznáme řadového čísla a dne. Uloženo jest lidem umříti. Světová statistika úmrtí vypočítává, kolik lidí za den, za hodinu a za minutu umírá. Pokud se úmrtnosti týká, jest na prvém místě Egypt s 250 úmrtími na 10.000 obyvatelů. Následuje Rusko s 220, Francie se 170, Finsko se 150, Švédsko se 130, Norsko a Dánsko se 110, Československo se 100 úmrtími na 10.000 obyvatelů. Ze statistiky zemí vyplývá, že průměrně za minutu spatří světlo světa 76 dětí, uzavře se 23 manželství a zemře 41 lidí. Tedy při každém našem výdechu umírá jeden člověk.

Nepochybujeme sice o tom, že musíme umříti, neboť často chodíme na hřbitov a stojíme u otevřených hrobů. Ale často jsme na omylu, myslíce, že máme do smrti hodně daleko. Pročež i my buďme připraveni! Kristus Pán pravil: Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte! (Luk. 12, 40). Na mnoha

kněžích se to slovo Páně splnilo. Kněz, který denně chodí k oltáři, konsekruje a přijímá, zajisté umí se často zpovídati a vzbuzovati denně dokonalou lítost.

Pro každého člověka přikvačí okamžik, že bude donucen opustiti vše, co mu bylo milé a drahé, domov a majetek, úřady a hodnosti, vyznamenání a slávu. Každému člověku nadejde chvíle, kdy přestane všeliké nespravedlivé utrpení, stranické osočování a pronásledování. Ten okamžik sluje smrt. Také kněz (řeholník), ať jest horlivý nebo vlažný, dožije se té hodiny, neboť »uloženo lidem jednou umříti, a potom (bude) soud« (Žid. 9, 27).

Smrt jest odloučení duše od těla. Smrt jest branou, kterou člověk vchází do věčnosti. Přímým následkem smrti pro tělo jest, že zpráchniví; pro duši, že přestane její život pozemský a nastane posmrtný. Písmo svaté nazývá smrt »rozdělením« (Fil. 1, 23), »návratem do země« (Kaz. 12, 7), »spánkem pomíjejícím« (Mat. 9, 24). Vzhledem na duši sluje smrt v Písmě »vyjítím« (Luk. 9, 31. II. Petr 1, 15), »návratem k Bohu«, »svlečením roucha vetchého« (II. Kor. 5, 8). Myšlenku na smrt nazývá Písmo hořkou: O smrti, jak jest hořká vzpomínka na tebe (Sir. 41, 1). Hořké jest viděti umírajícího, ale nesmírně bolestnější jest, umíráme-li sami!

1. Obyčejně se stává, že smrt se ohlašuje nemocí. V té době ponechán bývá kněz sám sobě a své nemoci. Proto jest mu třeba trpělivosti, aby se s nemocí a bolestmi smířil.

Osamělost, nemoc a bolesti působí také na duši nemocného a činí jej obyčejně mrzutým a netrpělivým, neboť nemoc jest zlý host. Proto blaženi jsou kněží, kteří jsou zvyklí žíti spokojeně také mimo společnost a zábavu, kteří se dovedou těšiti též ze samoty, žijíce toliko s Bohem, andělem strážným a se svatými patrony. Krátce blaženi jsou kněží, kteří Boha milují. Blaze těm, kdo si zvykli na odříkání a trpělivost.

Ačkoli denní zkušenost učí, že člověk v nemoci na vykonávání ctností zapomíná, přece někteří katolíci odkládají s polepšením až na lůžko smrtelné. Leč ctih. Tomáš Kempenský právem podotýká: »Nemoc člověka nemění, ale zřejměji osvětluje jeho duševní stav.« Nemocnému jest totiž mnohem obtížnější stavěti se jiným a lepším, než vskutku jest. Právě v takové době ukazuje se, jaký život vlažný katolík vedl. Jest stále mrzutý, netrpělivý, neumrtvený, pečlivý jen o tělo a zdraví, na

duši však zapomíná. Ač mu domácí šetrně navrhují, aby učinil s Pánem Bohem pořádnost, nemocný přece odkládá na zítřek, a obyčejně v noci zemře.

Když však uplyne několik týdnů a nemoc se nelepší, stane se vlažný katolík nepokojným. Leckdy propukne v pláč. Mučí ho nejistota. Když pak sám lékař jej pobídne, aby učinil s Bohem pořádek, vlažný katolík zbledne a zachvěje se po celém těle. Napadají mu slova Jobova: »Nemnoho dnů člověkových, měsíce jeho jsi odpočítal a vymezil mu hranice, jichž nelze překročit.« (Job 14, 5.) V uších burácí mu slova proroka Isaiáše: »Pořiď o svém domě, neboť zemřeš a nebudeš živ.« (Is. 38, 1.)

2. Podle sv. Alfonsa z Liguory jsou tři věci, které činí smrt hroznou: Předně příchylnost ke světu a k jeho statkům, potom výčitky svědomí a konečně nejistota spásy.

a) Kardinál Mazzarin († 1661) byl všemocným ministrem francouzského krále Ludvíka XIV. Užíval svých vzácných schopností k tomu, aby se stkvěl jako veliký státník, ale o svůj stav a úkol kněžský nedbal. Když se roznemohl, povolal k sobě osobního lékaře. Ale ten kardinálu pověděl, že nemá pro něho léku. »Vydržíte stěží dva měsíce.« Světsky smýšlející kardinál dal se obléci v purpurový šat kardinálský a vsednuv do nosítek, rozkázal služebníkům, aby jej nosili pyšnými komnatami a pohádkovými zahradami jeho paláce. Patře na přepych a krásu svého sídla, pravil se slzami v očích: »Ach, všecko musím opustiti! S jakou námahou jsem tyto poklady shromáždil! Kterak se od těchto drahých věcí odloučím? Tam, kam jdu, nespatřím takové krásy, neboť o věčnost jsem se nestaral.« Kardinál Mazzarin zanechal 25 milionů franků.

Takovým zmenšeným Mazzarinem jest každý vlažný katolík, kněz a řeholník. On sice nemá milionů, ale na svých tretech lpí právě tak houževnatě, jako onen všemocný ministr francouzský. Vlažný katolík, kněz, řeholník, leže na smrtelné posteli, vzpomíná, že měl mnoho přátel a příbuzných, jichž společnost byla mu nezbytná. Když jej v nemoci navštěvují, je mu toho líto, že je musí opustiti. Nečiní-li toho jeho přátelé, nemocný se trápí jejich nevšímavostí a nevděkem.

Vlažný katolík, kněz, řeholník rozhlíží se po svém zařízeném pokoji a studuje znuděnými zraky vzácné obrazy, bohatou příruční knihovnu, všelijaké sbírky, které byly jeho chloubou: S jakou námahou to shromáždil, kolik let k tomu potřeboval,

(kolik důtek snesl od představených) — a nyní nemůže s sebou nic vzíti. Ze všeho zbývá mu trpká a neúspěšná bolest. Právem tedy volá moudrý Sirach: »Ó smrti, jak jest hořká vzpomínka na tebe člověku, který požívá pokoje ve svých statcích« (Moudr. 41, 1). — Za krátko přijde smrt a ta odloučí vlažného katolíka, kněze, řeholníka též od těla, o které velmi pečoval, kterému hověl, které chránil od úrazu, bolesti a od nemoci více, než duši od hříchu. Proti tomu nic nezmůže jeho výmluvnost, ani věda, ani bohatství, ani vliv, neboť smrt nezná úplatnosti. Nevezme sebou ani to vyhýčkané tělo, neboť jen »opera illorum sequuntur eos« — jenom »skutky jejich jdou s nimi« (Zjev. 14, 13). — Všecko tedy, co člověk na světě má, musí opustiti. Ó smrti, jak hořká jest vzpomínka na tebe! (Moudr. 41, 1.)

b) Ale není na tom dosti! Ihned přidruží se výčitky svědomí. Sám spravedlivý chvěje se při vzpomínce na své hříchy a s bázní volá: »Hospodine, budeš-li šetřiti nepravosti, Hospodine, kdož před tebou obstojí?« — Jaká hrůza padne teprv na katolíka, kněze, řeholníka hříšného!

Pán Bůh vyvedl kněze (řeholníka) ze světa a přesadil do zahrady Boží, to jest, povolal ke stavu duchovnímu (řádu), aby tím jistěji dosáhl spásy. Zahrnoval jej milostmi v semináři (noviciátě), při sv. svěcení kněžském (slibech). Kolik dobrých rad a vnuknutí mu denně sesílal! A všecky ty milosti nepřemohly jeho hříšné vlažnosti, vždyť on jich nepoužíval, nýbrž vzpíral se jim.

Konečně se rozpomíná, kolika osobních a cizích hříchů se dopustil, kolik dobrého opominul v y k o n a t i pro Boha, církev! V myšlenkách přirovnává se k služebníku netečnému, který svou hřivnu zakopal, a vzdychá, že nedbal rady moudrého Siracha: »Synu, máš-li co, čiň sobě dobře a podávej oběti Bohu, jak se patří. Pamatuj, že smrt nemešká, a že zákon podsvětí byl ti ukázán; neboť zákon tohoto světa jest: Jistě zemřeš! Před smrtí čiň dobře příteli svému! Před skonáním svým čiň spravedlnost, neboť na onom světě nelze najíti pokrmu!« (Sir. 14, 11; 13, 17).

c) Hned potom vkrádají se do duše netečného katolíka, kněze, řeholníka pochybnosti, zdali dosáhl odpuštění hříchů, měl-li před každou sv. zpovědí opravdové předsevzetí se polepšiti, napravil-li dané pohoršení, byla-li jeho zpověď vždy úplná a měl-li lítost nadpřirozenou. Svědomí vytýká mu leccos.

Tím větší význam má tedy proň výrok sv. Pavla: »Ničehož si nejsem vědom, ale v tom ještě nejsem ospravedlněn.« — Potom uvažuje vlažný katolík, kněz, řeholník, že často a mnohdy skoro bez boje svoloval ke hříchům. Proto tísní jej otázka, zdali přemůže pokušení v zápasu posledním, když budou síly tělesné i duchovní dlouhou nemocí vyčerpány, kdy ďábel vynaloží všecku dovednost, aby duši nemocného strhl s sebou do propasti pekelné?

Z těch pochybností vyrůstá v duši vlažného katolíka, kněze, (řeholníka) nejistota, bude-li spasen. Některého zachvátí v tu chvíli veliká lítost nad hříchy, a tou pozdní, ale upřímnou lítostí zachrání svou duši. Leč mnohý katolík, kněz, (řeholník) upadne v tom okamžiku v zoufalství a volá s Kainem: »Můj zločin jest větší, než abych zasluhoval odpuštění.« (I. Mojž. 4, 13.) V zoufalství pak umírá životu časnému, duchovnímu i věčnému. Jak hrozně klame se tedy netečný katolík, kněz, (řeholník), odkládaje pokání a polepšení až na konec života! Pravdu má Kazatel, jenž praví: »Neznáť člověk času svého, [ale] jako ryby do sítě chytány a jako ptáci lapáni osidlem, tak bývají lidé zatahováni v čas zlý, když náhle na ně přikvačí« (Kaz. 9, 12). Lépe by bylo zoufalému katolíku, knězi, (řeholníku), kdyby se nebyl narodil.

II. *Smrt náhlá.*

Obyčejně se stává, že smrt se hlásí těžkou nemocí. Ale velmi často vyskytují se výjimky, že smrt přichází náhle a neočekávaně. S m r t n á h l á není sama sebou hrozná. Ukracuje člověku smrtelný zápas a nedopřává ďáblu příležitosti, aby člověka pokoušel. Ale tím hroznější jest smrt nenadálá, na niž není člověk připraven, neboť to jest počátkem hrůzy věčné. Denní zkušenost nasvědčuje, že smrt kněžská a řeholnická bývá smrt náhlá. Pročež modleme se pobožně: »Od náhlé a nenadálé smrti vysvoboď nás, Pane!«

Pán Ježíš přirovnal smrt ke zloději, jenž přichází krást, kdy toho hospodář netuší. Protož napomínal nás, řka: »Bděte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde.« (Mat. 24, 24.) Zvláště kněžím a řeholníkům přihází se to, co onomu bohatci, jenž shromáždiv velikou úrodu, pomýšlel na život bezstarostný a požitkářský, jemuž řekl Bůh: »Pošetilče, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil?« (Luk. 12, 20.) — »Jako blesk od východu slunce vychází a

ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka«, pravil Pán Ježíš a dodal: »Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer nebo o půlnoci, neb o kuropění, neb ráno, aby, přijda, nenadále nenalezl vás spících. Co však pravím vám, všechněm pravím: Bděte! (Mat. 24, 27, — Mar. 13, 35.) — Buďte bedra vaše přepásána a hořte svíce v rukou vašich a buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého, až se vrátí ze svatby, aby když přijde a zatluče, hned mu otevřeli.« (Luk. 12, 35.) Nedejme se oklamati a nemysleme jako nevěrný služebník v evangeliu: »Pán můj prodlévá přijíti.« (Luk. 12, 45.) Když tedy začal bíti služebníky a sám hodovati, předpověděl mu Spasitel brzký pád, řka: Přijde pán služebníka toho v den, v který se nenaděje a v hodinu, kterou neví a rozseká ho a ustanoví díl jeho s nevěrci. (Luk. 12, 46.)

Smrt jest nejistá, neboť neznáme dne, ani hodiny, a nebezpečnější než zloděj. Kdo jest ostražitý, může se zloději ubrániti tím, že ho vyčká, nebo při krádeži překvapí a zažene. Ale smrti nelze se ubrániti. Ta přijde jistě, proti ní nezmůže člověk nic. Přijde rok, nadejde měsíc, nastane den, udeří hodina, kdy řeknou o každém z nás: »Právě dokonal, již zemřel.« Ovšem nevíme, kdy to bude. Snad za 20 let, snad za 10, možná i za rok, možná že ještě letos. Před námi jest skryt onen okamžik. Nevíme dne, ani hodiny; neznáme, zdali zemřeme večer, nebo v půlnoc, nebo při kuropění, aneb ráno.

2. Smrt se podobá zloději také v tom, že nevíme, za jakých okolností nás napadne, zdali doma, nebo na cestách, zdali ve vlasti, nebo v cizině, zdali tehdy, když jsme na smrt připraveni nebo nepřipraveni, zdali po přijetí svátosti umírajících nebo bez zaopatření. Nevíme, zdali zemřeme po dlouhé nemoci, nebo náhle. A zvláště kněží a řeholníci umírají častokráte smrtí náhlou: na kazatelně, u oltáře, ve zpovědnici a jinde. Mnohý zdravý kněz a řeholník uléhá večer s plány do budoucnosti a netuší, že se rána nedočká. Mnohé stihla smrt na výletě, jiné při hostině, opět jiné v koupeli. Ve Fryštáku žil farář Žalák, zdravý, silný padesátník. Jednou v neděli, vystoupiv na kazatelnu, mluvil o slovech »Den Páně přijde jako zloděj«. Po kázání šel k oltáři a připraviv si kalich a misál, začal stupňovou modlitbu. Lidé viděli, jak se pokřižoval. Jakmile však pronesl slova »Judica me Deus« — »Suď mne, Bože, a rozhodni mou při«, skácel se mrtev k zemi. Bůh vešel s ním opravdu v soud. Františkán P. Pavel Pelikovský zemřel

náhle v Tachově po večeři. P. Florián Březina, O. F. M., při zaopatřování v Jindř. Hradci r. 1915. Redemptorista P. Ullver v Budějovicích (r. 1914) vystoupiv na kazatelnu a pozdraviv přítomné věřící, klesl, raněn byv srdeční mrtvicí. Augustiniána P. Pavla Křížkovského dne 9. května 1885 nalezl po snídani sluha u okna, odkud krmíval kuřátka, ležeti na zemi bez vědomí. Večer před tím Křížkovský pravil: »Dnes jsou tomu dva roky, co mne po prvé ranila mrtvice.« Druhý den ráno ranila ho naposled, smrtelně. — Dne 5. března 1931 budapešťský okr. soudce Petr Puzarth hovořil ráno v soudní síni s advokáty o náhlém úmrtí svého přítele, který byl také soudcem. Náhle však Puzarth klesl k zemi a za několik minut zemřel.

V úzkém rodinném kroužku zahájil r. 1931 štědrovečerní nadílku 48letý hotelier Josef Denk v Teplicích. A prvním dárkem obmyslil svoji družku životní, dokládaje: »Ale zdraví, zdraví je dar ze všech nejkrásnější.« Jistě netušil, že pravdu jeho slov dotvrdí skutečnost. Neboť sotvaže to dořekl, skácel se k zemi v záchvatu, z něhož se již neprobral. (Nár. politika, 31./12. 1931, č. 357.)

Pročež nezbývá nám, leč poslouchati slov Páně: Bděte! Buďte připraveni! Nechceme-li zemříti nenadále, nesmíme žíti ve hříchu smrtelném, musíme konati pokání a odevzdati se do ochrany Boží. Odkládati s polepšením až na konec života jest nebezpečno, neboť nevíme, zdali nám Bůh dopřeje k tomu času a příležitosti. Pomněme, že jaký život, taková smrt.

III. *Příprava na smrt.*

Učiňme nyní pevný a nezvratný úmysl, že se stále budeme na smrt připravovati. Pomněme, že nemáme zde trvalého místa, vždyť nás smrt o ně olupuje, nýbrž že hledáme budoucího sídla v nebi, pro které jsme stvořeni a kterého si musíme dobýti dobrými skutky. Pročež podle napomenutí sv. Pavla choďme po tomto světě jako poutníci a cizinci. (Žid. 11, 13.)

Nelpěme na statcích, slávě a přátelství tohoto světa, nýbrž dbejme pokynu Spasitelova: Neskládejte si pokladů na zemi, které rez a mol kazí a jež zloději vykopávají a kradou, ale skládejte si poklady v nebi. Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na na duši své zkázu trpěl. — Poněvadž však musíme se zabývati také časnými věcmi, pečujme o ně tak, abychom pro ně neztratili statků věčných, jak se modlí církev o třetí neděli po Sv. Duchu.

Smrtí se končí doba a příležitost, kdy možno spásu si zajistiti. Kam strom padne, tam zůstane ležeti. Hned po smrti vyžádá si Pán Bůh počet z našeho vladařství, jak jsme používali darů a milostí Božích ve světě a hlavně ve kněžství (klášteře). Leč smrt překvapuje člověka často nenadále jako zákeřník, a víme, že na rozsudku Páně závisí celá věčnost. Proto buďme stále připraveni předstoupiti před soudnou stolici Boží. Jest tedy třeba, abychom svůj život dobře prozkoumali, hříchy své ve svátosti pokání obmyli a ve ctnostech se cvičili, neboť jen zásluhy aneb proviny budou nás následovati na věčnost. Začněme konati dobro ihned. Vímeť, co pravil Spasitel zatvrzelým vůdcům národa židovského: »Budete mne hledati a nenaleznete; a kde jsem já, vy nemůžete přijíti (Jan 7, 34). Já jdu, a budete mne hledati a nenaleznete, ve svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti.« (Jan 8, 21.) — Kdybychom odkládali s pokáním, snad by se o nás naplnila slova žalmisty Páně: »Zesnuli snem svým a všichni muži bohatství nenalezli nic v rukou svých« (Žalm 75, 6). Kdo jsou ti muži bohatství čili boháči? Jsou to křesťané věřící, jsme to my, neboť nás zahrnuje Bůh dary a milostmi, nám dává příležitost sbírati poklady pro nebe. Leč mnozí promrhají drahocenný čas i milosti, žijí bezstarostně a když se probudí na smrtelné posteli, když zaslechnou slova: »Ejhle, ženich přichází, vyjdi mu vstříc«, shledávají, že nemají v lampě oleje, nemají před Bohem zásluh a proto uslyší slovo věčného soudce: »Neznám vás« (Mat. 25, 12).

Abychom byli na smrt připraveni, naučme se pamatovati denně na poslední hodinku. Zbožní lidé, slyšíce biti hodiny, modlívají se »Zdrávas« za šťastnou hodinku smrti. Zalétne-li náš pohled na hodiny, pomněme výroku: Quaevis vulnerat, ultima necat. Každá hodina rozdává rány, poslední nese smrt. — Po každém dobrovolném hříchu vzbuďme dokonalou lítost. — Denně zpytujme před spaním svědomí a vzbuďme dokonalou lítost. — Aspoň dvanáctkráte do roka se kajícně vyzpovídejme. — Čiňme za hříchy pokání. — Uctívejme sv. Josefa a sv. Barboru, patrony umírajících.

IV. *Útěcha v posledním zápasu.*

Smrti se leká každý rozumný člověk, tedy i kněz a řeholník. Smrt jest největší časný trest za hříchy. Přes to netřeba zoufati, neboť smrti okusil sám Ježíš Kristus, který její osten

zlomil. Svatý Pavel a mnozí světci se na smrt těšili, pokládajíce smrt za vykoupení od »těla smrti« a za přechod do života nekonečně lepšího, jejž toužebně očekávali. Vždyť pro mne žíti jest Kristus a umříti zisk; jestli však život v těle se míní, jest to pro mne ovoce práce. A tak nevím, co bych vyvolil; jsem však držen z obou stran, maje tužbu odebrati se a býti s Kristem, a to mnohem jest lepší pro mne, avšak zůstati v těle jest potřebnější pro vás (Filip. 1, 21).

a) Hvězdou v mrákotách smrti jest věrná služba Ježíši Kristu. Dobrý a věrný služebník Páně (Mat. 25, 21) bude míti lehkou smrt a přijme od Pána korunu spravedlnosti (II. Tim. 4, 8). — Kristus Ježíš jest nejvýš milosrdný. Proto v hodině smrti volejme: Můj Ježíši, milosrdenství! Qui Mariam absolvisti et latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti. Který jsi odpustil Maří Magdaléně a lotru kajícímu, posilnil jsi mou naději na odpuštění hříchů. Víra mi praví, že i pro mne Kristus umřel a nepřeje si smrti mne hříšného. Z Božského Srdce vytryskly svaté svátosti, útěcha a pomoc pro šťastnou hodinu smrti. Ježíš, světlo světa, osvítí mrákoty mé smrti jako svatému Josefovi. Zbožný kněz, který denně Krista přijímá, nemusí se obávati smrti, neboť každé sv. přijímání jest zárukou šťastné smrti a blažené věčnosti. — Za šťastnou hodinku smrti modlíme se denně v hymnu při nóně: Largire lumen vespere, quo vita nusquam decidat, sed praemium mortis sacrae perennis instet gloria. Uděl nám světla z večera, aby se jím život nešťastně neukončil, nýbrž odměnou za svatou smrt dopřej věčné slávy.

b) Druhou hvězdou šťastné smrti jest Maria, Matka Boží, Hvězda mořská. U našeho smrtelného lůžka bude vytrvale státi a neopustí nás, až budeme spaseni. Ona setře s našeho čela smrtelný pot a zažene odvěkého nepřítele. V ni můžeme plně důvěřovati, když jsme pro Krista opustili matku tělesnou a zvolili si za duchovní matku P. Marii. Víže nás k ní pevná páska práce a věrnosti. Ona nás vedla do semináře (kláštera), pomáhala v duchovní správě, ona nás dobře zná z kázání a modliteb, jež jsme k její cti pronesli. Pracovali jsme s ní společně, jako dva kooperatoři, jako dva dělníci na vinici Páně. — Ona Krista porodila a vychovala, my jsme Krista rodili duchovně při mši svaté a milostí posvěcující v duších věrných. Ona s Kristem na kříži spolutrpěla, trpěla tedy i pro mne. Ovoce vykoupení jsme denně rozdělovali věřícím, čímž jsme

plnili vůli Kristovu a nejvroucnější přání Mariino. Když jsme tedy spolutrpěli a po celý život byli spojeni s Marií, nebudeme od ní odděleni ani v hodince smrti. Laskavější matky a milosrdnější sestry nemáme nad Marii, Matku Boží.

c) Třetí hvězdou, rozhánějící mrákoty smrti, jest svatá matka církev a její útěcha. Sami jsme viděli účinky modliteb, žehnání, svěcení a svátosti zaopatření na nemocných. Jaký klid, ba štěstí zračilo se ve tváři zbožných nemocných po zaopatření! A my sami byli jsme často dojati. Ejhle, stejnou útěchu při smrti chystá svatá matka církev i nám.

Pročež pokorně a s důvěrou očekávejme hodinku své smrti. Zbožný život končí šťastnou a lehkou smrtí. Bude-li náš poslední zápas těžký, dá nám k němu Pán Bůh zvláštní sílu a ochranu. Získáme si v něm velikých zásluh, budeme-li trpělivi.

Pročež dokud čas máme, čiňme dobré. »Non defrauderis a die bono et particula boni doni non te praetereat! (Sir. 14, 14.) Neutrácejme drahocenného času, ba ani okamžiku! Přičiňujme se tak, abychom každého večera mohli říci, co pronesl božský Spasitel v podvečer svého života: »Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil (Jan 17, 4). Potom budeme i my s důvěrou čekati, že nás Pán Bůh přivítá těmi slovy, jako hospodář věrného služebníka: »Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem ustanovím tebe. Vejdi v radost Pána svého!« (Mat. 25, 23.) Amen.

Modlitba: Ó Maria, bez poskvrny hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme. Útočiště hříšníků, Matko umírajících, neopouštěj nás v hodinu smrti, nýbrž vypros nám dokonalou lítost, upřímnou zkroušenost, odpuštění hříchů, hodné přijetí Těla Páně na cestu do věčnosti, posilu posledního pomazání, abychom mohli bezpečně stanouti před trůnem spravedlivého, ale i milosrdného Soudce a Spasitele svého.

Ježíši, Maria, Josefe, vám odevzdávám srdce i duši svou. — Ježíši, Maria, Josefe, stůjte při mně v posledním zápasu. — Ježíši, Maria, Josefe, s vámi ať v pokoji vydechnu duši svou! — Svatá Barboro, která máš moc nám pomáhati v hodině smrti, přimlouvej se za nás u Boha.

Bože můj, již nyní s klidným a ochotným srdcem z ruky tvé přijímám jakýkoli způsob smrti, který jsi mi určil, se všemi úzkostmi, tresty a bolestmi. Amen. (Pln. odp. pro smrt.)

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 23.

11.

O soudu soukromém.

Příprava.

Úvod: Král Artaxerxes vydal rozkaz, že všichni židé v jeho říši mají býti vyhubeni a pobiti. Jeho manželka Esther, poněvadž byla rodilá židovka, rozhodla se, že krále uprosí, aby ten rozkaz odvolal. Když se oblekla v královské roucho, vyjasnila tvář, ale srdce zůstalo smutné, neboť věděla, že kdo bez výslovného dovolení králova vejde do jeho komnaty, propadne smrti. Prošedši po pořádku všecky dveře, zastavila se před králem, kdež on seděl na trůně svém královském; oblečen byl v roucho královské a stkvěl se zlatem a drahým kamením a byl hrozného vzezření. Když pozdvihl obličej a planoucíma očima pohněvanou mysl ukázal, královna padla, zbledla, a opřela mdlou hlavu o děvečku. Leč král seskočil s trůnu, a drže ji na loktech pravil: »Esther, neboj se, neumřeš!« »Proč ke mně nemluvíš?« Ona odpověděla: »Viděla jsem tě, pane, jako anděla Božího i zarazilo se srdce mé, bázní před slávou tvou, neboť velikého podivu hoden jsi, pane, a tvář tvá plna je půvabu.« A když promluvila, opět padla a téměř zmrtvěla. (Esther 15, 4—18.)

I. *Soud jest přísný.*

Jest nezvratnou pravdou, že život jest boj. Boj o existenci, boj o zachování milosti Boží, boj o nebe. Každý člověk ví z vlastní zkušenosti, co ho stálo práce a starostí, než se stal, čím jest. Ale všecky útrapy a boje, ba ani smrt nepůsobí člověku tolik starostí jako to, co po smrti následuje.

Sotva člověk zemře, octne se před soudnou stolicí Boží. Soud soukromý proveden bude v okamžiku, ale duše znovu prožije v něm celý život. Objeví se tam duše sama. Vedle se postaví anděl strážný, po levici ďábel. Duši pojme úzkost. Nad ní vševědoucí, všemohoucí a spravedlivý soudce, v duši hlodající svědomí, pod ní otevřené peklo. Když se duše rozhlédne, pomyslí si: Kde jsou moji přátelé, společníci a pomocníci v hříchu? Kde bližní, s nimiž jsem se nevčasně smál, bavil, žertoval a své povinnosti zanedbával? Kde jsou osoby a věci, na nichž jsem si tolik zakládal? Není jich tu! Já sám stojím před soudcem a nemohu se vymknouti z jeho rukou. Věčný soudce otevře ústa a promluví hromovým hlasem: S y n u

člověka! Nyní přichází konec na tebe, vypustím hněv svůj na tebe, souditi budu tebe podle cest tvých a postavím proti tobě všecky ohavnosti tvé. Neodpustí oko mé tobě, neslituji se, ale mravy tvé položím na tebe, ohavnosti tvé prostřed tebe budou a zvíte, že já jsem Hospodin. (Ezech. 7, 3—4.)

2. Soudce Bůh. Po těch slovech zachvěje se spravedlivý, ale ještě více hříšník. Ten, jenž sedí na soudné stolici jest Bůh. Co si počne kněz (řeholník) před jeho velebností?

Si fuit dolor in exitu, jestliže s bolestí opouštíme tento svět, si fuit horor in transitu, s hrůzou-li vstupujeme do věčnosti, erit sudor in conspectu Eius, studený pot vyvstane na člověku, když spatří svého soudce (sv. Bernard). Kněz rozjímá před soudnou stolicí takto: Nebyl jsem lepší než ostatní lidé. Podobně jako lidé světští miloval jsem svět, povoloval jeho lákadlům, měl zálibu v tom, po čem i lidé světští touží, sháněl jsem se po marnostech, jichž jsem se při křtu a biřmování odřekl, jež jsem při každé zpovědi odsoudil a zavrhl. Žádal a konal jsem to, od čeho jsem měl ostatní lidi odváděti. Tedy i já jsem »zesnul snem svým.« (Ž. 75, 6.) Teprv smrt mne z toho spánku probudila, a celý život zmizel jako sen.

Smrt jest hrozný budíček! Hrozné bude probuzení kněze, jehož povinností bylo připomínati ostatním lidem poslední věci, když sám na ně zapomínal. Byl líný o tom rozjímati a přemýšleti. Po smrti však přestává všelíká těkavost a zábava. Duši pronikne veliké světlo všemohoucího Boha, v němž spatří úkol svého života a povzdechne si, jak dí Písmo: »Kéž by zmoudřeli, srozuměli a kéž by myslili na své konce!« (V. Mojž. 32, 29.) A Bůh otevře ústa a řekne: »Vidíš, pošetilče, ty, jenž jsi měl ostatní učiti slovem i příkladem, vidíš, že toliko mne jsi měl se báti, mně sloužiti a mne milovati!« —

3. Soudce Spasitel. Ten, jenž sedí na soudné stolici jest náš Spasitel, Ježíš Kristus. Avšak zasedá na soudné stolici proto, aby pomstil svou krev, milosti a lásku, kterou lidem věnoval a kterou zemřelý hříšník pohrdl. Čím byl k němu za živa milosrdnější a shovívavější, tím jest nyní přísnější a rozhněvanější, poněvadž hříšník shovívavosti Boží zneužíval.

Synové Jakobovi nechvěli se příliš, pokud viděli v Josefu Egyptském ministra a správce celé říše faraonské, ač na jeho milosrdenství závisel jejich život nebo hladová smrt. Ale když se jim dal poznati, že jest jejich bratr, kterého nemilosrdně

zaprodali otrokářům, lekli se tak, že nemohli ze sebe slova vypraviti. Byli přílišným strachem přestrašeni. Teprv když je Josef políbil a objal, odvážili se mluviti k němu. (I. Mojž. 45, 3.) — Hříšnému knězi (řeholníku), s nímž za živa zacházel Pán Ježíš jako s přítelem a bratrem, řekne: Znáš mne? Já jsem Ježíš. (Skut. 9, 5.) Podívej se na ty ruce a nohy, jak jsou probodené! Pohleď na tu ránu v boku! Patří na mé tělo, které jsi nehodně přijímal a nehodně bral do rukou. Ty jsi vstoupil do řad mých zástupců na zemi, do řad mých stoupenců a tak jsi pobloudil, že jsi proti mně zrádně a podle bojoval! Já jsem Ježíš, kterého jsi pronásledoval. Dlouho jsem čekal a shovíval, ale nyní jest den hněvu a trestu. Jako synové Jakubovi před Josefem, jako Esther před Artaxerxem, jako Šavel před branou Damašskou, tak oněmí a padne do mdlob hříšník před svým soudcem.

Nepříjemno jest nevděčníku potkati svého dobrodince, bolestno nevěrnému služebníku předstoupiti před rozhněvaného pána, těžko zločinci stanouti před obličejem soudce, hrozno jest upadnouti do rukou rozhněvaného nepřítele! A hříšník upadne po smrti do moci Syna Božího, kterého nesčetnými hříchy urážel, tupil, jím pohrdal a jej křižoval. Stojí před všemohoucím Bohem, kterému se drze do očí posmíval, kterého dráždil a vyzýval i tehdy, když jej Bůh zahrnoval dobrodiním a milostí. Hříšník bude umírati strachem, neboť hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého.

II. *Soud spravedlivého.*

Leckterý kněz (řeholník) spoléhá na to, že nemá na sobě těžkého hříchu, a proto doufá, že jeho soud nebude hrozný. Tak smýšlejí obyčejně vlažní a lehkomyslní kněží, ač o nich nelze říci, že by byli špatnými členy stavu kněžského. Ale i tací mají se báti soukromého soudu.

1. Soud Boží se podobá váze, na jejíž misku položeny budou všechny milosti, jež souzený člověk od Boha dostal, na druhé pak všecky jeho dobré skutky, slova, záměry a myšlenky. Bude-li vážiti miska s milostmi více než s dobrými skutky, již to bude příčinou přísného soudu a odsouzení do očistce. Ó jak bude kněze tížiti vzpomínka, že zneužíval darů Božích, že nedbal záměru Božího, kterým Bůh chtěl jej přivésti k dokonalosti, svatosti a veliké slávě v nebesích. Jak bude

rmoutiti člověka myšlenka, že se nepodrobil laskavému úmyslu Božímu při každé příležitosti, za všech okolností života a při každém dopuštění Božím.

Jak nás bude boleti, že jsme nepoužívali svěřených schopností duševních i tělesných a že jsme hřivnu svou zakopali nebo i zneužívali k zlému. Na světě si téměř nic z toho neděláme, že nejsme ctnostni, jen když varujeme se těžkého hříchu. Úsilí o dokonalost jest nám věcí vedlejší. Dokonalost sice ctíme, ale ponecháváme ji jen těm hodným. A dosti často i ty, kdo věrně zachovávají přikázání Boží a církevní (řeholi) a jeví snahu po křesťanské dokonalosti, pokládáme za přemrštěné skrupulanty. Mrtvení smyslů, pokání, stranění se zábav, dlouhé pobožnosti, pouti a časté přijímání sv. svátostí máme za přemrštěnost. — Ale po smrti budeme velice litovati své nedbalosti, budeme naříkati, že jsme milosti Boží lépe nepoužívali, ve ctnostech se necvičili a třebas jen nepatrné předpisy rubrik a obřadních knih přestupovali.

2. Neskládejme veškeré své naděje na své zásluhy a dobré skutky. Pán Bůh bude přísně zkoušeti a vyšetřovati též dobré skutky, jsou-li opravdu dobré, mají-li cenu zlata, dřeva nebo jen slámy. »V ten čas budu přehledávati Jerusalem se svítilnami, a navštívím lidi.« (Sofon. 1, 12.) Běda nám, zdali Božský znatel naše skutky prohlásí za nepravé, za pouhé padělky, které jsme nekonali z lásky k Bohu, nýbrž z lidských ohledů, abychom světu se zalíbili, svou ctností se pochlubili, abychom vyhověli své samolásce a pohodlnosti. Za dobré skutky pokládáme zpovědi, modlitby, kázání, slyšené zpovědi, zapírání sebe, půst, duchovní a tělesnou almužnu a jiné. Ale když Pán Bůh mnohé z těch dobrých skutků položí na váhu, vystoupí rameno váh nahoru, jako by na misce ležela sláma a ne zlato.

Naše dobré skutky často znehodnocuje úmysl, když je konáme zpolovice pro svou slávu, proto, abychom se světu, bližním a představeným zalíbili, nebo dosáhli časné výhody (odměny). Takové dobré skutky mají jen poloviční cenu pro nebe. — Konáme-li dobré skutky jen z lásky k sobě, pouze pro svou slávu nebo časnou odměnu, na Boha při tom vůbec nemyslíce, nemají takové dobré skutky u P. Boha vůbec žádné ceny. Takovým řekne Kristus Pán totéž co fariseům: Vzali jste již svou odplatu. Již jste odměněni lidskou slávou a časnými výhodami, pro něž jste pracovali a dobré skutky konali. Ode mne již odměny nečekejte a nežádejte!

Co nekonáme pouze pro Boha a pro nebe, nemá vnitřní a a pravé ceny, a proto takové skutky před věčným soudcem neobstojí. Je-li náš úmysl podpírán jakoukoli vášní, pýchou, sebeláskou, pohodlností, pak i nejlepší skutek jest pro nebe bez pravé ceny. Pracujme tedy a konejme dobré skutky výhradně jen z čiré lásky k Bohu. Učiňme si heslem slova sv. Ignáce z Loyoly: Vše k větší cti a slávě Boží.

Proto i spravedlivý musí se chvěti před soudem soukromým, jako to činil spravedlivý Job, jenž pravil: Co bych činil, kdyby Bůh povstal k soudu, kdyby vyšetřoval ctnosti, co bych mu odvětil? (Job 31, 14.)

III. *Soud hříšníka.*

Soud hříšníka bude hrozný a zoufalý. Pán Ježíš otevře ústa svá a řekne hříšnému knězi (řeholníku): »Čekal jsem, že budeš věrněji zachovávati přikázání Boží než ostatní moji služebníci. Řekl jsem přece: »Od každého pak, jemuž mnoho bylo dáno, bude se pohledávati mnoho a komu bylo svěřeno mnoho, od toho bude se žádati více.« (Luk. 12, 48.) Viz tu řadu milostí, že jsem pro tvé spasení nemohl více činiti. Jiný člověk, třebas světský, na př. tvoji kajícníci došli spásy s menšími milostmi.

Pročež vydej počet z vladařství svého! Jak jsi zachovával přikázání Boží, církevní (řeholi) a své povinnosti. Vydej počet z toho hlavně, zdali jsi mne miloval nade všecko, z celé duše, mysli a síly své. Upozorňoval jsem tě, že z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný. (Mat. 12, 36.) Vydej počet z promarněného času, z opominutí dobrého, ze všech myšlenek, úmyslů, žádostí, slov, skutků a všech milostí, jež jsi ke spáse obdržel. Vydej počet, neboť jsem se rozhorlil nad zpupnými, vida blahobyt bezbožníků. (Ž. 72, 3.)

K trůnu Božímu přistoupí ďábel jako žalobce a průvodce od kolébky do hrobu a řekne: »Pane! Ty jsi stvořil tohoto člověka, aby podle rozumu zasvětil své síly tvé službě. Tys ho stvořil, aby tě poznal, ctil, tobě sloužil a tě miloval. A skutečně na křtu svatém se mne odřekl, i mé pýchy i mých skutků. Ale sotva nabyl rozumu, zapomněl na svůj slavný a veřejný slib a náležel mi více než tobě. Otročil mi dlouhá léta.

Zřekl se na křtu mé pýchy, ale přece byl pyšný, ctižádostivý a ješitný. Ve své pýše nechtěl poslouchati a podrobiti se ani rodičům, ani starším lidem, ani učitelům, ani představeným, ani tvým zástupcům kněžím a biskupu. Ve své pýše zprotivil se i tobě, Pane! — Na křtu svatém zřekl se mých skutků, ale konal je přece. Pohleď, Pane, na tu nepřehlednou řadu těžkých hříchů, jichž se dopouštěl proti tobě, bližnímu i proti své křesťanské (kněžské) důstojnosti.

Na biřmování stal se tvým vojínem, ale sloužil pod mým praporem. Zradil tebe a přešel pod mou vládu. Jako křesťan byl zavázán následovati tvého příkladu a žíti tvým životem, ale on žil podle svých choutek a podle mého návodu. Ty dni, v nichž sloužil tobě, spočítáš na prstech. Ve tvých službách žil sotva tři dni po sv. zpovědi.

2. Když vstoupil do semináře (kláštera), byl jsem zaražen, ale brzy jsem nabyl klidu. S počátku vynikal nad ostatní dokonalostí, byl lepší, hodnější než oni, rozhodněji své vášně krotil, zachovával (chudobu) poslušnost i čistotu. Ale to trvalo jen několik let, než se stal samostatným duchovním správcem (měl slavnou profess). Potom do něho vjela pýcha a pánovitost. Nosil kněžské roucho, ale neměl ducha. Věděl jsem, že mám vyhráno. Po třicátém roce bylo ještě hůře. Znenáhla začal si v duchu stěžovati na břímě povolání, stýskal si, bručel, naříkal. Potom byl nestálý, vrtkavý, obíral se zrádnými myšlenkami, ba dokonce i litoval, že svého povolání neopustil, dokud měl volné ruce.

Z pohodlí zanedbával modlitbu ranní i večerní, breviář (chorové modlitby). Rozjímání, růženec, přípravu na mši svatou (svaté přijímání) opomíjel.

Byl neposlušný, neuctivý a vzdorovitý ke svým bratřím v duchovní správě a představeným. Odmlouval jim a své práce vykonával podle své hlavy.

Svými slovy a chováním dával špatný příklad a pohoršení. Dovoloval si přestupky proti ustálené kázni církevní, nábožným zvyklostem, hřešil lakotou, neposlušností a nečistotou. Byl příčinou toho, že zbožnost klesala a na osadě (klášteře) zavládly nepořádky. Kolikrát svedl své bližní ke hříchu! Ostatní byli by zůstali hodní a dokonalí, kdyby nebylo jeho.

Poněvadž nemohl čekati útěchy od tebe, Pane, hledal ji mimo kostel a stav kněžský. Honil se za zábavami, aby si zpříjemnil život. Žádal si vždy nových věcí a zásob, a když jich

nemohl míti, aspoň po nich toužíval. Radost mu působila chvála, čestné úřady a vyznamenání. Kdykoli jich nedošel, bylo mu toho líto, rmoutil se, bručel, reptal a pomlouval. Nebyl poslušný svého faráře, vikáře a biskupa, ale panovačný, nebyl umrtvený, nýbrž požitkářem, nebyl čistý, nýbrž necudný.

3. Při kněžském svěcení udělil jsi mu, Pane, neobmezenou moc, aby vládl v domu Božím, aby byl správcem a pokladníkem tvých milostí a pánem nad tvým Tělem a Krví. Udělil jsi mu zázračnou moc. Rok, dva roky byl samá horlivost. Ale když se blížil třicátý rok, změnil se k nepoznání. Ustal v modlitbě a pobožnosti, brevíř byl mu dlouhý a obtížný, příprava na kázání pracná a nemilá, škola břemenem. Ty okamžiky, jež ztrávil ve tvé přítomnosti u oltáře, hleděl co nejrychleji odbýti. Sloužil mši svatou stenograficky. Bez náležité přípravy kráčel k oltáři, bez poděkování od oltáře. Jeho ruce byly při nejsvětější oběti poskvrněny, jeho srdce studené a hříšné.

Poklady tvých milostí rozdával nerad a nedbale, zásluh tvých, Pane, nevyužil k prospěchu věřících. S dušemi, jež jsi mu svěřil, nakládal hrubě i smyslně, ač mu tvůj kříž, kterým je žehnal, zřetelně hlásal, jak je, Pane, miluješ.

Mléko jste jídali, vlnou jste se odívali, co tučného bylo, zabíjeli jste, ale stáda mého jste nepásli (Ezech. 34, 3—4). Co mdlého bylo, neposilnili jste, co nemocného nevyhojili jste, co zlámaného neobvázali jste, co bylo rozptýleno nepřivedli jste zpět a co se bylo ztratilo, nehledali jste, ale tvrdě panovali jste nad nimi.

4. Pane, tento hříšník byl také představeným a duchovním správcem. Měl bdíti nad poddanými a měl je pásti modlitbou, slovem a příkladem. Měl své poddané k dobrému vésti a přidržovati, aby se denně modlili, aby světili neděle a svátky, aby přijímali svaté svátosti, aby byli příkladem všem, zachovávajíce pátky a jiné posty a varujíce se nedělní služebné práce.

Měl vynaložiti vše, aby podřízené chránil od příležitosti ke hříchu, od špatného příkladu. Měl býti všude první, jsa ostatním dobrým příkladem. Ale on pásl sám sebe, svých duchovních povinností nedbal, sám přikázání Božích a církevních (řehole) nedodržoval. O duchovní prospěch své osady (kláštera) se nestaral, celý rok se nepodíval, co dělají, čtou, s kým se stýkají a kdo z nich je nemocen. Ač byl strážcem domu Božího, zdržoval se více jinde než doma a v kostele. Staral se více o politiku a časné záležitosti, než o věci Boží. Dělal časté

výlety a návštěvy. Pobožnosti zanedbával; svých úředních povinností a písemností neměl v pořádku, ale zabýval se svými libůstkami.*)

Když viděl chyby a zlořády, mlčel jako canis mutus, qui nescit latrare, ale když se rozhněval, huboval, nikoho nešetřil, nesmyslně a nespravedlivě své domácí trestal a pronásledoval. Za jeho správy farnost (klášter) poklesla hmotně i mravně a církev na venek ztratila na vážnosti.

5. Posléze popatři, Pane, na nepřehlednou řadu těžkých hříchů osobních i cizích. Mnohé z nich jsem si poznamenal silným písmem, některé i podtrhl. Kolikrát hřešil proti přikázáním Božím! Kolikrát proti církevním, proti postu a střídmosti! Kolikrát se prohřešil proti poslušnosti, pokoře, lásce bratrské, trpělivosti, chudobě a čistotě! Kolikrát nehodně přijímal a rozdával svaté svátosti!

Vidíš, Pane, že tento kněz (řeholník) byl hlízou, byl morem církve a společnosti lidské, byl tvým úhlavním odpůrcem, nekajícím hříšníkem. Pročež, Pane, zavrhni, proklej a zatrať tuto duši do propasti pekelné!

2. Přistoupí anděl strážce a řekne: Pane Bože zástupů, tento člověk konal nejen zlé, ale i dobré. Modlil se soukromé modlitby, konal pobožnosti v kostele a modlil se breviář. Ďábel však vpadne mu do řeči: Ale nemodlil se vše. Zvláště společné kostelní pobožnosti a průvody vynechával. A potom, jak se modlil! Byl roztržitý, spěchal, špatně slova pronášel.

Opět se ujme slova anděl strážný: Pane Bože zástupů: on chodil na mši sv. a sloužil mši sv. — Leč ďábel se ozve pohrdlivou poznámkou: Ale jak! Chodil na mši a sloužil ji, poněvadž musel. Býval na mši, aby se zdál býti lepší a býval při ní roztržitý.

Znova se přimlouvá anděl: Pane Bože zástupů, vždyť tento člověk se zpovídal ze svých hříchů. — Ďábel však spěšně poznamenává: Ale jak! Před zpovědí nemíval upřímné lítosti, ani pevného předsevzetí, učiněné škody nenahradil. Neodstranil blízké příležitosti ke hříchu. Všecky ty zpovědi byly pochybné a neplatné.

Zase praví anděl: Pane Bože zástupů, hle, tento člověk denně nebo skoro denně přistupoval ke stolu Páně

Zde možno uvésti chyby proti řeholi, správě kláštera, proti lásce a spravedlnosti bratrské.

a přijímal tvé nejsvětější Tělo, které jest zárukou věčné spásy. Ďábel však ho nenechá domluviti a vpadne mu do řeči výsměšnými slovy: Ale jak! Přijímal bez přípravy, chladně a nehodně. A kdo nehodně přijímá, jí a pije si odsouzení věčné.

Nejistým hlasem hájí anděl strážný svého svěřence a praví znova: Pane Bože zástupů, tento člověk nosil k n ě ž s k é (ř e h o l n í) r o u c h o, byl knězem, celý život pracoval v církvi, kázal, zpovídal, rozdával sv. svátosti a mnoho dobrého vykonal. Mnozí lidé byli jeho zásluhou spaseni. — Ďábel však jizlivě praví: Co všecko platno, když sám na sebe zapomínal a o svou duši nedbal!

Anděl strážný musí umlknouti a omlouvá se, že nemůže za záhubu toho člověka, kněze a řeholníka.

Kam se má hříšník obrátiti o pomoc. Bůh jest sice milosrdný, ale čas milosrdenství minul. Maria jest sice útočištěm hříšníků, ale v té chvíli jest zrcadlem spravedlnosti. Svatí, světice Boží a andělé přimlouvají se sice u Boha za hříšníka, pokud žije na světě, ale když zemře, zaplesá spravedlivý, až uvidí pomstu, ruce si umyje v krvi hříšníkově. (Ž. 57, 11.) Kam se má obrátiti? Krev Kristova, již vylil Spasitel na obmytí hříšníků, volá o pomstu.

Když hodoval král Baltazar a popíjel z posvátných nádob chrámových, ukázaly se prsty jako ruky člověka, píšícího na povrchu stěny paláce královského Mene, tekel, fares. Sčetl jsem, zvážil a rozdělil. Tehdy změnila se mu (králi) tvář, myšlenky jeho děsily ho, klouby kyčlí jeho se uvolňovaly a koleno bilo mu o koleno. (Daniel 5, 5.) Podobně stane se hříšníku před soudnou stolicí. Pomyslí si: Bůh sčetl mé hříchy, zvážil je a rozdělí mne od své tváře na věky.

IV. *Výrok věčného soudce.*

Potom promluví Božský soudce: Mene, tekel, fares. — Jest známo, že zločinci se před soudcem potili krví. Když Josef Egyptský se dal poznati svým bratřím, nedovedli strachem promluviti. Když Esther spatřila krále Artaxerxa, padla do mdlob. Což teprv hříšník před věčným soudcem.

Věčný soudce povstane: »Já jsem Ježíš, Bůh — člověk, Spasitel. Dal jsem ti život, obmyl tě na křtu sv., povolal ke kněžství, nabízel jsem ti odpuštění hříchů v upřímné a zkrou-

šené zpovědi. — A tys mne znova křižoval. Jak jsi užíval dlouhých let?!

Tvář Ježíše Krista zazáří a jako prudká řeka bude sálati z jeho obličeje spravedlivý hněv: »Duše prokletá, za to, že jsi se nepolepšila, že jsi se ukázala přede mnou s těžkým hříchem, budiž . . .«

Pane Bože, ó Bože, co činíš? Spravedliví jsou soudové tvoji, ale považ, že jsou neodvolatelní! Pohleď, obětoval jsem ti život svůj, pracoval pro tebe, třeba jsem při tom chyboval, zavřel jsem za sebou bránu světských požitků a rozkoší; třebas jsem někdy po nich zatoužil nebo ruku po nich vztáhl, ale nic jsem na světě neužil. Smilování, Pane! Vždyť rozhoduješ o mém osudu pro celou věčnost. Milosrdný Bože, což není už pomoci, nemůžeš se smilovati . . . ?

»Nazvi mne třeba nemilosrdným! Nečekal jsem na tvé obrácení dosti dlouho? Nebyl kalich, který jsem pro tebe vypil, trpký? Neměl jsi dostatečný podíl na mém utrpení, neměl jsi dost milostí, jež jsem ti uděloval? Pročež vykonám pomstu na svém nepříteli, kterého jsem kdysi tak velice miloval . . .«

»Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou! Pane, milosrdenství!«

»Nejsi hoden té důstojnosti, k níž jsem tě stvořil a vedl. Celý poklad milostí nestačil pro tvé zatvrzelé srdce, aby ses ke mně obrátil. Budiž proklet na věky!«

Ó, Bože, nedopusť, aby mne stihl podobný osud!

Ó, ukřižovaný Ježíši, ve svatých ranách ukryj mne, abych se tak dlouho kál, až dosáhnu odpuštění. Spravedlivý soudce zlosti, promiň mi mé nepravosti, než stane den prchlivosti. Oplakávám svoji vinu a zardělý hanbou hynu, odpusť prosícímu synu.

Ó Maria, ty mne můžeš spasiti. Vzpomeň, ó Královno milá . . .

Svatý N., který jsi vítal smrt a těšil se na příchod Páně, obměkči Ukřižovaného, aby mi byl Spasitelem a ne soudcem. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 24, kn. III., kap. 40.

12.

O posledním soudu.

Příprava.

Úvod. Jan 5, 18—30.

Když uzdravil Pán Ježíš člověka 38 let nemocného, vytýkali mu židé, že se činí rovným Bohu. Ale Pán Ježíš jim odpověděl: Otec miluje Syna a ukazuje mu všecko, co sám činí a větší ještě skutky nad to ukáže mu, abyste se divili. Jako totiž Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn koho chce. Neboť Otec nesoudí nikoho, ale veškerý soud dal Synu. Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího. A půjdou ti, kteří dobře činili na vzkříšení k životu, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení k soudu. A soud můj jest spravedlivý.

I. *Proč bude soudný den.*

Při soudu soukromém, který nastane hned po smrti, rozhodne Pán Ježíš o věčnosti zemřelého člověka. Ale tím není ještě skončeno účtování Boha s člověkem. Na konci věků vejde Bůh v soud s celým pokolením lidským.

1. Soud obecný ustanovil Bůh předně proto, aby Boží moc a spravedlnost, láska a moudrost před celým světem byla zjevena. Bůh by se mohl spokojiti soudem soukromým. Ale při posledním soudu zazáří plněji vlastnosti Boží, jestliže na konci světa stane se obecné zúčtování před očima celého světa, když stane celé pokolení lidské před soudnou stolicí Vykupitele a Soudce světa. Tehdáž vyrovnáno a odplaceno bude za vše, co dosud nebylo vyrovnáno. A toho jest mnoho. Mají-liž zůstati bez trestu Neronové, kteří tak krvavě pronásledovali nevinné křesťany? Mají-li zůstati bez veřejného zahanbení a trestu nespravedliví vladaři, kteří celé národy uvrhli do bídy a miliony lidí obětovali v nespravedlivých válkách? Mohou-liž býti pominuty nesčetné zločiny, vraždy, křivé přísahy, podvody, smilstva, které od světského soudce nebyly potrestány? Nemá-li veřejná pokuta stihnouti rozmařilé bohače, kteří chudiny nepodporovali, nebo ji ještě vyssávali?

Naopak zase mnohý nevinný člověk byl zde na svět od nespravedlivých svědků usvědčen a odsouzen, který tedy odešel

se světa jako bezectný. Mnohý člověk žil celý věk svůj v chudobě, útrapách a pohrdání a nad to mnoho dobrého vykonal. Nemá-li takový býti pochválen? Mnohý panovník, vojevůdce, stáník, který se jen o dobro snažil, ale utrhačnými dějepisci připraven byl o své dobré jméno, nemá-li býti před světem ospravedlněn?

Mnozí lidé vrtí hlavou nad tím, že Pán Bůh tak divně řídí svět, osudy církve a vlasti, že tak rozdílně nakládá s rodinami a s lidmi. Vždyť nezřídka se stává, že bezbožní požívají na světě veliké cti, blahobytu a štěstí, kdežto spravedliví jsou pohrdáni, trpí nouzi a jsou navštěvováni neštěstím.

Proto Bůh ustanovil obecný soud, aby vynikla jeho moudrost, spravedlnost, prozřetelnost a láska k lidem. Tam se ukáže, proč navštěvoval spravedlivé křížem a proč hříšným dopřával štěstí; proč dopouštěl na církev pronásledování a ústrky; proč neodvracel neštěstí od vlasti, říše, rodin a jednotlivců.

2. Poslední soud ustanovil Pán Bůh proto, aby Pán Ježíš byl ode všech lidí uznán a oslaven. Kristus Pán se vtělil, aby nás vykoupil. Ale za své nesmírné zásluhy sklízel od mnoha lidí a snad od většiny nevděk, lhostejnost, nevěru, dokonce i výsměch, pohrdání a nenávist. Není-li nutno, aby se mu dostalo veřejného dostiučinění před očima celého pokolení lidského? Jest třeba, aby se ukázal jako Hospodin, Bůh a král nebes i země, jakožto král tvorů nebeských, zemských i podzemských, aby přijal hold od spravedlivých, kteří pro něho vše obětovali, i od těch, kteří ho zlehčovali, jím pohrdali a jej nenáviděli. »Bít bude v den svého hněvu krále; mezi národy soud konati.« (Ž. 109, 1—6.)

3. Posléze i proto ustanovil Bůh poslední soud, aby došli spravedliví zasloužené cti, bezbožní pak zaslouženého zahanbení. Svět se směje víře, šlape ctnost, pohrdá chudobou i mrtvením a směje se lidem spravedlivým. Proto musí býti zahanbeni a potrestáni hříšníci na posledním soudu, čím se proti mravnímu řádu prohřešili. Spravedliví zase musí býti před celým světem za své zásluhy a dobré skutky pochváleni a vyznamenáni.

II. *Et iterum venturus est.*

Pán Ježíš přijde zase s nebe v poslední den, to jest na konec světa s velikou mocí a velebností. Kdy

nadejde poslední den čili poslední soud a kdy tento svět zanikne, nikomu kromě Boha není známo. »O tom dni a hodině neví nikdo, ani andělé nebeští, leč Otec sám.« (Mat. 24, 36.) Pán Ježíš jakožto Bůh věděl, kdy bude soudný den a předpověděl některé události, jež se před koncem světa stanou.

1. Předně evangelium bude zvěstováno po všem světě mezi všemi národy, a i židé v hojném počtu obrátí se ke Kristu, jak předpověděno u sv. Matouše. (24, 14.) »A bude hlásáno toto evangelium o království po celém okrsku zemském na svědectví všem národům, a tehda přijde konec.« Třeba všichni lidé se neobrátí na víru Kristovu, přece v každém národě budou členové církve. Dokonce i židé ve značném počtu přijmou víru v Ježíše Krista, jak dí sv. Pavel: »Nechci, totiž bratři, abyste neznali toho tajemství, že totiž slepota připadla na Israele z části, dokud by plnost pohanů nevešla, a tak veškeren Israel spasen nebyl, jakož jest psáno: Přijde se Sionu Vykupitel a odvrátí bezbožnost od Jakuba.« (Řím. 11, 25.)

Židé se obrátí a přijmou učení Ježíše Krista hlavně zásluhou Henocha a Eliáše, kteří přijdou na svět hlásat pokání, jak předpověděl Malachiáš (4, 5): Aj, já pošlu vám proroka Eliáše prve, nežli přijde den Hospodinův veliký a hrozný, i obrátí srdce otců k synům, a srdce synů k otcům jejich, abych snad nepřišel a neudeřil zemi kletbou.« »Eliáš přijde sice a napraví všecko.« (Mat. 17, 11.) Že i Henoch přijde opět na svět, prorokoval sv. Jan (Zjev. 11, 3): »A dám dvěma svědkům svým a budou prorokovati tisíc dvě stě šedesát dnů, oblečeni jsouce v žínice.« »Vždyť i Henoch se líbil Bohu i přenešen byl do ráje, byl pro vzor kajícnosti pokolením. (Sir. 44, 16.)

2. Vystoupí také mnozí falešní proroci, mezi nimiž hlavně antikrist a budou konati veliké zdánlivé zázraky a tím přivedou mnohé k odpadu od víry. »Povstanou nepravi Kristové a nepraví proroci a budou činiti zázraky a divy, aby svedli, kdyby možno bylo, i vyvolené.« (Mar. 13, 22; Mat. 24, 23; Luk. 17, 23.)

»Ten den Páně nenastane, leč prve přijde odpad a objeví se člověk hříchu, syn záhuby, jenž se protivit a povyšovat bude proti všemu, což slove bohem, anebo čemu se vzdává pocta, takže se posadí ve chrámu Božím, a bude si počínati, jako by byl Bohem.« (II. Thes. 2, 3—4.)

Antikrist bude nejspíše člověk naplněný zlobou ďábelskou, nepřítel křesťanů, který svede k odpadu mnoho věřících. Bude nepřítelem Božím a bude požadovati božskou úctu. Nepraví proroci budou k němu lákati věrné křesťany, říkouce: Tuto jest, aneb, tamto jest. (Luk. 17, 23.) On pak sám bude se vydávati za Krista, říka: »Já jsem to! Čas se přiblížil. (Luk. 21, 8.)

Bude sice mnoho křesťanů v té době, ale poměrně k počtu obyvatelstva bude jich malý počet. Lžiproroci svedou mnohé, že se rozmnoží nepravost a ustydne láska mnohých. (Mat. 24, 11—12.) Posléze antikrist zavraždí Henocha i Eliáše, neboť když dokonají svědectví, zdvihne válku proti nim šelma, která vystupuje z propasti a přemůže je a zavraždí. (Zjev. 11, 7.) Potom i Bůh, aby ukrátil ty časy, aby nebyli v blud uvedeni také spravedliví (Mat. 24, 24), zavraždí dechem svým antikrista a zvítězí nad ním i nad jeho pomocníky, neboť jest Pán pánů a Král králů. (Zjev. 17, 14.) Tehdy se objeví onen bezbožník, kteréhož Pán Ježíš zahubí dechem úst svých a zničí jasem příchodu svého, jeho přítomnost bude působností satanovou veškerou mocí a s divy a zázraky a s veškerým podvodem nepravosti (II. Thes. 2, 8—9). Bůh uvrhne lžiproroka a šelmu »za živa do jezera ohnivého, hořícího sirou« (Zjev. 19, 20).

3. Lidstvo bude stíhati mor, hlad, válka, zemětřesení a jiné svízele. »Povstane národ proti národu, a království proti království, a budou zemětřesení veliká po místech a hlad a mor.« (Luk. 21, 10.) Počátek to bolestí. (Mar. 13, 8.) Tehdy bude soužení veliké, jakého nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude. (Mat. 24, 21. Mar. 13, 19.) A kdyby nebyli ukráceni dnové ti, nebyl by zachován nižádný člověk. (Mat. 24, 22.) Nastanou vzpoury a boje proti vrchnostem, přátelé a bratři budou se pronásledovati, nenáviděti a vydávati na smrt. (Luk. 21, 16.) »A uviděl jsem... hle zemětřesení veliké nastalo, slunce zčernalo jako šat žíněný a měsíc stal se celý jako krev.« (Zjev. 6, 12.)

4. Nevídané úkazy objeví se na nebi, zvláště znamení Kristovo, totiž kříž, a všichni národové budou zachváceni strachem a úzkostí. »A budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi soužení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití, tak že schnouti budou lidé strachem a očekáváním těch věcí, kteréž přijdou na všechen svět. Zatmí se slunce a

měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati (Mat. 24, 29), a tehdy uvidí Syna člověka an přichází v oblace s velikou mocí a slávou. (Luk. 21, 25—28.) Před dobytím a vyvrácením Jerusalema bylo viděti na obloze ohnivý meč; na konci věků před příchodem věčného soudce ukáže se na nebi skvoucí kříž. Když lidé spatří to znamení, schnouti budou strachem a očekáváním budoucího soudu.

III. *Vzkříšení mrtvých.*

1. Po trápení těch dnů »Bůh pošle anděly své s mohutným hlasem trouby i shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů a končin nebes až do končin jejich«. (Mat. 24, 31.)

Hlásnice anděla zazní a zaburácí hlas: »Mrtví, vstaňte z hrobu a pojďte k soudu!« V tom okamžiku otevrou se hroby a mrtví povstanou. »Přichází hodina, ve kterou všichni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho« (Jan 5, 28). Moře, propasti, řeky a doly vydají své mrtvé. »My všichni musíme se ukázati před soudnou stolicí Kristovou, aby každý obdržel to, co vykonal tělem, podle toho co vykonal, buď dobré neb zlé.« (II. Kor. 5, 10.) Peklo se otevře a vydá zatracence, vyprázdní se očistec, vyšle i nebe světce a světice k soudu. V tom okamžiku padne s nebe oheň a spálí celý povrch země, při čemž zahynou všichni lidé.

Všecky národy a všecka pokolení shromáždí se v údolí Josafat, neboť tak zní rozkaz Věčného. »Ať povstanou a táhnou národové vzhůru do údolí Josafat, neboť tam zasednu, abych soudil všecky národy. Nasaďte srpy, neboť dozrála žeň, pojďte a šlapejte, neboť plný jest lis a přetékají nádržky, ano veliká jest zloba jejich. A Hospodin ze Siona řváti bude a z Jerusalema vydá hlas svůj a třásti se budou nebe i země.« (Joel 3, 12—16.)

Duše se spojí s tělem a tělo bude opět oživeno, aby každý přijal to, co vykonal tělem, podle toho co vykonal buď dobré nebo zlé. (II. Kor. 5, 10.) Ale těla vzkříšených budou rozdílna, jak napsal sv. Pavel: Všichni nezemřeme, ale všichni budeme proměněni. (I. Kor. 15, 51.) Těla spravedlivých budou krásna, bude na nich zříti odlesk čisté a ctnostné duše; těla hříšníků budou ohyzdna. Těla lidí, kteří zemřeli v milosti Boží, budou míti tytéž vlastnosti jako mělo tělo Ježíše Krista po vzkříšení. Budou se stkvíti velikým jasem, budou jemná jako sluneční

paprsek, budou se rychle pohybovati s místa na místo a nesmrtelná. Kdo rozsíval dobré skutky v porušení, vstane v neporušitelnosti, kdo rozsíval v necti, vstane v slávě, kdo rozsíval v slabosti, vstane v síle, kdo rozsíval dobré v těle živočišném, vstane s tělem duchovním. (I. Kor. 15, 42.)

Vzkříšení z mrtvých jest pro spravedlivého kněze (řeholníka) radostné a slavné, ale pro hříšného hrozné a zoufalé. Abychom se báli hříchu, všímejme si pouze hříšného kněze a řeholníka. Než zazněla hlásnice andělova, odpočívalo jeho tělo v hrobě, jeho duše v pekle. Tělo necítilo bolesti, leželo mrtvé. Duši pak nepřipadalo peklo tak hrozné jako návrat do těla, jež bylo jí nástrojem hříchu. Ale Bůh poručil: »S rozkazem a s hlasem archandělovým a s troubou Boží« (I. Thes. 4, 15). Vstaňte z hrobu mrtví, vstaňte pastýři a stáda, vstaňte spravedliví i hříšníci. Ty, jenž jsi znesvětil stánek můj, povstaň z hrobu, abys pocítil mého hněvu za to, že jsi mému milosrdenství odpíral. Pojď na oči celému světu a ukaž své roucho, které mi máš vrátiti. Hle, jak jsi je pošpinil a pokálel! Proti své vůli vstoupí duše do žaláře svého těla a přinese si oheň, který ji v pekle ztravoval. Z jednoho hřbitova vystoupí spravedliví i hříšníci. Jaké to zahanbení pro kněze a řeholníka, který ustanoven byl, aby pečoval o spásu svěřených duší, když spatří své ovečky a poddané s tělem stkvoucím, když však sám ponese na svém těle známku věčného zatracení. On, vůdce a pastýř, jenž své tělo tak často krmil a napájel Tělem a Krví Páně, přichází na soud jako dědic pekla. Vidouce to, budou zděšeni hroznou bázní a budou hroziti se nenadálé spásy. Aj, kterak počteni jsou k synům Božím, a mezi svatými jest úděl jejich. (Sap. 5, 2, 5.)

2. Dobré oddělí od zlých. Potom zastkví se na nebi znamení sv. kříže a Pán Ježíš přijde v oblacích nebeských s velikou mocí a velebností, obklopen nesčetnými zástupy andělů. Sestoupí s nebe jako Bůh nebes i země, Pán všehomíra a Soudce spravedlivých i hříšníků a zasedne na soudné stolici. »Přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, tu posadí se na slavný trůn svůj.« (Mat. 25, 31.) Celá příroda se zachvěje, pokolení lidské ustrne při tom pohledu. Spravedliví i hříšníci padnou na tvář a budou se mu klaněti. Spravedliví zajásají a zvolají: »Hoden jest Beránek ten, jenž byl zabit, aby vzal moc a bohatství a moudrost i sílu a čest a slávu i chválu.« (Zjev. 5, 12.) Také hříšníci klesnou v prach,

ale z bázně a strachu, jako pochopové v zahradě getsemanské, když se jich Pán Ježíš otázal: »Koho hledáte?« Hříšníci budou s hrůzou křičeti k horám a skalám: »Padněte na nás a ukryjte nás před tím, jenž sedí na trůně a před hněvem Beránkovým, neboť přišel den ten veliký hněvu jejich.« (Zjev. 6, 16.) »Tehdy naříkati budou všichni národové.« (Mat. 24, 30.) Zástupy nevěrců, falešných křesťanů, pyšných a nemravných lidí budou zoufale naříkati a litovati svých bludů a hříchů. »Ó my pošetilci! Zbloudili jsme tedy s cesty pravdy, světlo spravedlnosti nesvítilo nám.« (Sap. 5, 6.) Ale jest to již pozdní lítost a marná. Ale ještě trpčeji budou stenati hříšní kněží a řeholníci, poněvadž hřešili s dokonalejším poznáním a s větší zlobou.

Nadešla chvíle účtování. Pán Ježíš sám nám oznámil, jak bude lidi souditi. »I rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlů a postaví ovce po své pravici, kozly pak po levici.« (Mat. 25, 32.) Nejprve tedy oddělí dobré od zlých, to jest ty, kdo zemřeli v milosti Boží, od těch, kdo zemřeli ve hříchu smrtelném. Vyjdou andělé a oddělí zlé z prostředka spravedlivých. Jako rybář třídí ryby ze sítě do košů, jako rolník vybírá z hrsti pšenice koukol, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, rozdělí andělé pokolení lidské na dva tábory. Po pravici věčného Soudce shromáždí spravedlivé, po jeho levici posťaví hříšníky. Tehdy budou rozděleni od sebe mnozí, kteří druhdy vespolek k sobě byli spojeni svazky pokrevními, příbuzenskými a přátelskými: Manžel a manželka, rodiče a děti, bratr a sestra. Tehdy rozděleni a odtrženi budou od sebe mnozí, kteří patřili k sobě společenským postavením, stavem a úřadem; postaven bude vedle sebe šlechtic i žebrák, král a poddaný, kněz i laik, řeholník i člověk světský.

Vmysleme se do osudu kněze a řeholníka, jenž bude odveden mezi zavržence po levici. Sv. Petr z Bloisu píše: »Jest něco potupnějšího než když budou postaveni pastýři mezi kozly, rybáři lidí mezi špatné ryby, dělníci na vinici Páně mezi révové ratolesti, jež jsou určeny k spálení?« Kdyby se mohl zavržený kněz a řeholník mezi zavrženci aspoň skrýti, že by se nedal od nich rozeznati. Ale není to možné! Každý na něm vidí nezrušitelnou známku kněžského posvěcení. Isaiáš přirovnává takového kněze a řeholníka k vojevůdci, jenž prohrál bitvu a marně usiluje, aby vyvázl z rukou pronásledovatelů. Proto trhá se sebe a odhazuje odznaky své důstojnosti, aby nebyl

poznán a skrývá se v zástupech prostých vojáků. Ale kam prchne, kam se poděje hříšný kněz před vševědoucím soudcem? Kterak se zbaví nezrušitelného znaku svého posvěcení? Právě to, co mělo jeho slávu zvýšiti, jest příčinou jeho pohany. »Co učiníte v den navštívení až pohroma z daleka přijde? Ke komu se o pomoc utečete a kde zanecháte bohatství své, abyste nebyli skloněni pod okovy nebo se zbitými abyste nepadli?« (Is. 10, 3.) Jak zrudne kněz a řeholník, když jej anděl vyvede ze středu spravedlivých a odvede mezi zatracence? Jak se zastydí, když na něm spočinou zraky spravedlivých i hříšníků, kteří se budou užasle tázati: Et tu, mi Brute? I ty jsi zavržen? Jak se začervená hanbou kněz (řeholník), když jej spatří rodiče, bratři, sestry a spolubratři, kteří jej pokládali za hodného kněze (řeholníka), když jej anděl povede na levici. Budou se diviti, říkajíce: Et tu, mi Brute? I tys byl nepřítelem Božím? Jaká to hanba pro kněze (řeholníka), který vyhledával jen vybranou společnost a vždy se tlačil do popředí, až jej povede anděl mezi zatracence po levici. Zajisté v tom okamžiku zvolá zoufalým hlasem: Vy hory, přikryjte mne, vy skály rozdrťte mne, abych ušel těm pohledům a užaslým poznámkám celého pokolení lidského!

3. Věčný soudce vyjeví před celým světem jejich dobré i zlé skutky. Sv. Jan ve svém Zjevení (20, 12) praví: »A uzřel jsem mrtvé, veliké i malé, ani stojí před trůnem i otevřely se knihy, též jiná kniha byla otevřena, to jest (kniha) života. A mrtví byli souzeni z toho, co bylo napsáno v knihách podle skutků jejich.« Jakým způsobem Kristus Pán skutky všech lidí před celým světem vyjeví, nevíme. Nepochybně paprskem božského světla vyjeví každému nitro duše jeho, takže každý jasně pozná vše, co v životě svém byl vykonal dobrého nebo zlého, a týmž nadpřirozeným světlem zároveň každému dá poznati ctnosti a hříchy všech ostatních lidí. Podobně asi jako druhdy Antioch, když jej stihla pomsta Boží, zvolají zlí: »Nyní se rozpomínám na zlé věci, které jsem učinil.« (1. Mak. 6, 12.)

Jisto jest, že Pán Bůh »osvítí i věci skryté v temnosti, nýbrž i na jevo uvede rady srdcí« (I. Kor. 4, 5). Nejprve ukáže záměry a úmysly svého Božského Srdce. Odhalí nezměrné poklady milosrdenství, shovívavosti, lásky a plánů svého Srdce. Tehdy poznají lidé rozmanité cesty, jimiž se ubírala milost Boží, aby zbloudilé, nevděčné hříšníky uvedla k Bohu. Celé

pokolení lidské, spravedliví i hříšníci zvědí a uznají, jak bylo Srdce Páně tiché, pokorné, mírné, jemnocitné, obětavé, velkomyslné a božské. Každý, i hříšník se přesvědčí, že Pán Ježíš nemohl více pro spásu jednotlivých lidí vykonati než vykonal.

Potom však otevře Bůh knihu svědomí, knihu života, aby zjevil srdce každého člověka zvláště. Svá dobrodiní postaví proti hříchům jednotlivých lidí. Illuminabit abscondita tenebrarum (ibid.) osvítí tajemství temnosti. Objasní temnost, v níž se skrývala s e b e l á s k a, kterou klamal hříšník sebe i ostatní. Osvítí temnotu, v níž se skrývala p ř e t v á ř k a, halící se pod rouškou skromnosti, trpělivosti, pobožnosti a horlivosti. Věčný soudce osvětlí tmu soukromého života a prozradí hříchy spáchané tajně, beze svědků. Hříšník myslil: Nikdo mne neviděl (Daniel 13, 20), ale Bůh viděl a dobře pamatuje. Tehdy žalovati bude kamení na hříšníka. Žalovati bude chodba, jídelna, hovorna, chor, zpovědnice, kazatelna, oltář, kostel. Tajemství přestane býti tajemstvím. Kolik slabostí, hříchů a neřestí vyjde najevo. Zvědí o nich bližní, poddaní, svěřené duše, rodiče, bratři, ctitelé a celý svět. Všichni zvědí a poznají jeho hlavní neřest a všechny hříchy. Proto hrozí Bůh u proroka Nahuna (3, 5) hříšníkům: »Já odkryji ti stydké údy napřed, ukáži národům tvou nahotu. Poházím tě pohaněním, potupou zahrnu tebe a vystavím tě na odiv.«

Až bude otevřeno srdce hříšného kněze (řeholníka), jež se podobalo obílenému hrobu, ozvou se výkřiky nevole mezi spravedlivými i hříšníky. Pán Bůh pak řekne takovému nešťastníku: »Přistup sem, osvětlím tvé hříchy! Proč přikázání má odříkáváš a mou smlouvu do úst béřeš, ty, jenž nenávidíš kázeň? (Žalm 49, 16.) Kdyby to bylo možno, byl bys znesvětil i má slova, poněvadž jsi je pronášel ústy nečistými. Stále jsi opakoval, že je ti můj zákon milejší nad zlato a topas, ale skutky svými jsi jej nenáviděl. Odisti disciplinam. Ty jsi mne zvolil za své dědictví, ale zapomněl jsi na mne et portionem tuam cum adulteris ponebas. S tebou počítala církev, že budeš světu světlem a solí, a ty jsi se stal kamenem úrazu, neboť dával jsi pohoršení synům své matky církve. Tolik zlého jsi spáchal a přece jsem mlčel. Snad jsi se domníval, že budu jako ty a tvé hříchy schválím; ale já ustanovil tento den, abych tě zahanbil před obličejem Boha, andělů a lidí.«

Věčný Soudce přirovná hříšného kněze (řeholníka) ke zbožným lidem světským, jimž se dokonalostí nevyrovnal,

ač měl býti jejich vzorem. Oni pak jej zahrnou výčitkami, že jeho život odporoval jeho kázáním, důstojnosti a milostem. Lidé světští zachovali Bohu věrnost uprostřed světa, a hříšný řeholník a kněz dal se světem zlákati ve stínu domu božího, ve stínu oltáře.

Pán Bůh postaví hříšného svého služebníka před hříšníky, jejichž neřesti odsuzoval a káral. Ti se nemálo podiví, že i on stojí uprostřed nich, a že jest ještě horším hříšníkem než oni sami. Ve svém úžasu řeknou: »Také ty jsi zchřadl jako my, stal ses podobným nám?!« »Kterak jsi spadla s nebe, jasná jitřenko?« (Is. 14, 10.) Když o tom rozjímal sv. Augustin, napsal: Běda mně hříšnému! Až přijde soudný den, až otevřeny budou knihy svědomí, až uslyším o sobě úsudek: Ejhle, člověk a jeho skutky! Pane Bože můj, co si počnu, až nebesa zjeví mé nepravosti, až povstane proti mně země? Nedovedu odpovědětí, nýbrž budu státi s pochýlenou hlavou, rozechvěn a zahanben. (Medit. c. 39.)

4. Pán Ježíš vynese rozsudek nad spravedlivými i nad hříšníky. Spravedlivé vezme do nebe, hříšníky zavrhne do pekla. Věčný Soudce vyzve anděly, svaté i pokolení lidské, aby pronesli rozsudek mezi ním a hříšníky: »Nyní tedy andělé a obyvatelé země, suďte mezi mnou a hříšným služebníkem. Což ještě více jsem měl učiniti služebníku svému a neučinil jsem. Proč tedy, an jsem právem očekával, že ponese hrozny dobrých skutků a zásluh, plodil neřest a hřích?« »Čekal, že bude činiti pravost, hle však, nepravost! Očekával právo, hle však, bezpráví. (Is. 5, 7.) Proto tedy, že lid můj rozumu nemá, veden bude do zajetí, urození hladem zhynou a množství jeho žízní uschne. Proto rozevrou pekla svůj jícen, roztáhnou svá ústa do nekonečna i sletí mocní i lid jeho, vznešení a slavní do nich. Sehnut bude každý, ponížen kde kdo, a oči pyšných budou pokořeny. Ale Hospodin zástupů vyvýšen bude soudem a Bůh svatý zjeví svatost svou spravedlností. A pásti se budou beránci dle obyčeje svého a co pustina urodí, cizinci snědí.« (Is. 5, 13—17.)

Po těch slovech zvolají spravedliví: »Bojte se Boha a vzdávejte mu čest, neboť přišla hodina soudu jeho a pokloňte se tomu, jenž stvořil nebe i zemi i moře i prameny vod. (Zjev. 14, 7.) Hoden jsi, Pane, vzíti knihu a otevřítí pečeti její, neboť jsi byl zabit a vykoupil jsi krví svou lidi

a učinil jsi je Bohu našemu královstvím a kněžími a budou kralovati na zemi.« (Zjev. 5, 9.) Leč i zavržení se ozvou a prohlásí: »Spravedlivý jsi, ó Hospodine, a spravedlivé jsou tvé soudy. (Ž. 118, 137.) Spravedlnost tvá je spravedlnost věčná a tvoje zákonodárství pravda.« (Ž. 118, 142.) Veškeré tvorstvo, kteréž je na nebi i na zemi a pod zemí, všecky jsem uslyšel praviti: Tomu, jenž sedí na trůně a Beránkovi chvála a čest i sláva a moc na věky věkův. (Zjev. 5, 13.)

Když vzdají všichni lidé božskou úctu Pánu Ježíši, obrátí se věčný Soudce k spravedlivým a vynese nad nimi rozsudek: »Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa. (Mat. 25, 34.) Zachovali jste přikázání v zákoně: Milovali jste Boha i bližního.« V zápětí vynese rozsudek i nad zatracenci, kteří budou státi po jeho levici: »Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. (Mat. 25, 41.) Vždyť jste nemilovali ani Boha ani bližního!«

IV. *Odejděte do ohně věčného!*

Představme si nyní zavrženého kněze a řeholníka, když slyší ta hrozná, neodvolatelná slova: Discedite a me! Odejděte ode mne!

1. Od koho má zavržený kněz a řeholník odejíti? »Ode mne«, praví Bůh. Popatři na mne naposled, už mne nikdy nespatříš! Pryč ode mne, slabochu, ačkoliv jsem tě za živa podporoval. Nevděčníku, kdysi jsem tě miloval, ale nyní tě nenávidím. Tolik požehnání jsem ti uděloval, tolik duchovních pokladů pro tebe i pro jiné svěřoval, nyní však pronáším nad tebou kletbu, zlořečení.

2. Pryč ode mne! A kam? In ignem, do jezera, jež hoří ohněm a sírou. Do ohně zžírajícího, jenž bude tím palčivější, čím větší odpor jsi kladl mé milosti a čím více hříchů jsi spáchal. Od věčnosti připravoval jsem ti blaženost, která přesahuje veliký smysl, blaženost mezi kůry andělskými v nebi, ale ty jsi se rozhodl pro trest zatracenců. Proto odejdi ode mne do ohně, jenž jest připraven ďáblu a andělům jeho.

3. Pryč ode mne! Ale na jak dlouho? Na věky! Posuď nyní mou spravedlnost! Tys usiloval o rozloučení se mnou, ač jsem vše vynaložil, abys zůstal se mnou spojen, jak ré-

vová ratolest s kmenem. Nyní jsi už dosáhl toho, po čem jsi dříve bažil. Proto odejdi ode mne na věčné věky.

Rozsudek jest vyhlášen, jest rozhodnuto navždy. Spravedliví vznášejí se k nebi, zatracenci padají do propasti pekelné. Vše jest skoncováno. Hřích a největší neštěstí, ctnost i nekonečná blaženost.

D o s l o v. Dnes ještě můžeme změniti a zabezpečiti svou budoucnost. Bude-li to ještě zítra možno, nevíme. Proto učiňme nezvratný úmysl, že se přičiníme, abychom byli spaseni.

Zpytujeme-li svůj život, poznáváme, že jsme často zasloužili odsouzení. Proto litujme svých hříchů: »Otče, zhřešil jsem! Celý život budu svých hříchů oplakávati. Uděl mi, Pane, pravou lítost a zkroušenost.

Ó nejdražší Vykupiteli, zde na světě řež a pal, ale ušetři mne na věčnosti. Pro tvé svaté, drahé rány, Jezu Kriste, smiluj se nad námi!

Nejsladší srdce Mariino, budiž mou spásou. Ó Maria, jedenkráte při soudu se synem svým rač nás smířiti, Synu svému rač nás poroučeti, k Synu svému rač nás přivésti.

Svatý Otče náš N., pomoz nám, abychom zařazeni byli do počtu tvých věrných synů a věčně se s tebou radovali. Amen.«

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 46.

13.

Peklo.

Příprava.

Úvod: Lukáš (16, 19—26).

Byl jeden člověk bohatý a ten se odíval v purpur a kment a hodoval každého dne skvostně. Jeden pak žebrák, jménem Lazar, ležel u vrat jeho pln vředů, a žádal se nasytit z drobtů, jež padaly se stolu bohatcova (a nikdo mu nedával). I stalo se, že ten žebrák zemřel a donesen byl od andělů do lůna Abrahamova; a umřel i ten boháč a pohřben byl v pekle. Když pak v mukách pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama zdaleka a Lazara v lůně jeho. I zvolal a řekl: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec

prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj, neboť se trápím v tomto plameni. Ale Abraham řekl jemu: Synu, rozpomeň se, že jsi obdržel své dobré věci ve svém životě a Lazar podobně věci zlé; nyní pak on se těší, ty však se trápíš. A mimo to jest mezi námi a vámi stanovena veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti odtud k vám, ani odonud k nám sem přepraviti.

I. *Peklo jest a trvá věčně.*

Posledně jsme uvažovali o rozsudku, který vyřkne Pán Ježíš nad hříšníky. Představme si nyní ten okamžik, kdy se otevře nezměrná propast, syčící a burácející ohnivými plameny, aby pohltila zatracence.

Zatracenci budou míti také život věčný. Budou užívati svého rozumu i vůle; po vzkříšení spojí se jejich duše opět s tělem. Povedou opět lidský a rozumový život jako kdysi na zemi, nebudou tedy bez vědomí, jako mrtvoly.

I bezbožní budou míti život věčný. Ale bude nanejvýše nešťastný, protože budou za své hříchy trpěti tresty věčné v pekle. Kristus Pán pravil: I půjdou tito do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného (Mat. 25, 46). Peklo popisuje trpitel Job těmito slovy: ...kraje temna, zakryté mrákotou smrti, kraje bídy a temnot, kde jen stín smrti, kde žádný řád, ale stálá hrůza sídlí (Job 10, 21—22). Při posledním soudu řekne věčný Soudce: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho (Mat. 25, 41). Život v pekle je tedy věčným trestem, věčnou pokutou za hříchy těžké, věčným prokletím za promrhaný život na světě.

Již v bájesloví pohanských národů mluví se o hadu, infernu, tartaru, o pekle. Homer, Plato, Virgil mluví o věčných mukách v podsvětí. Virgil nebyl trapistou, ani knězem, ani katolíkem, měl dobrý vkus a fantasii a přece nedovedl vymysliti nic hroznějšího než peklo. Dante Alighieri líčí pekelná muka velmi plasticky. — Písmo svaté mluví o pekle nesčetněkrát jasnými slovy. Žádný jiný článek víry není v Bibli tak dosvědčen, jako nauka o pekle. V Písmě sv. nazývá se peklo věčným trestem (Mat. 5, 22), kde červ neumírá a oheň nehasne (Mat. 9, 43), věčným ohněm, který připraven ďáblu a jeho andělům (Mat. 25, 41). Kristus Pán

mluvil o pekle v podobenství o bohatci a chudém Lazarovi (Luk. 16, 19—31). Při líčení posledního soudu předem oznámil svůj výrok nad hříšníky: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného. I půjdou tito do trápení věčného (Mat. 25, 41—46).

Sv. Jan ve Zjevení (21, 8) píše: Bázlivci však a nevěrci a ohavníci a vrazi a smilníci a čarodějníci a modláři a všichni lháři budou míti díl v jezeře, hořícím ohněm a sírou; to je smrt druhá. — A ďábel, jenž je sváděl, byl vržen do jezera ohnivého a sirnatého... a budou trápeni ve dne i v noci na věky věkův (Zjev. 20, 10).

Padl Babylon... Kolik se oslavoval a rozkošil, tolik mu dejte muk a zármutku... proto v jeden den přijdou rány jeho, smrt a zármutek i hlad a bude spálen ohněm, neboť silný jest Pán Bůh, jenž ho bude souditi (Zjev. 18, 2—8).

Kristovo podobenství o pšenici a koukoli, jenž bude z pole vytrhán a spálen, v přeneseném smyslu platí o pekle (Mat. 13, 30). I k největším obětem vyzývá nás Pán Ježíš, abychom unikli peklu: A pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji; lépe je tobě vejíti do života bezrukému, než abys maje obě ruce odešel do pekla v oheň neuhasitelný, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. A jestli noha tvá tě pohoršuje, utni ji; lépe jest tobě vejíti do života věčného kulhavému, než abys maje obě nohy uvržen byl do pekla v oheň neuhasitelný...; a pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je; lépe jest ti jednookému vejíti do království Božího, než abys maje obě oči uvržen byl do pekelného ohně, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne (Mar. 9, 42—47).

Na koncilu IV. Lateránském r. 1285, na koncilu Tridentském (Sess. XIV. c. 4) církev prohlásila zřetelně učení o věčných trestech v pekle za článek víry (dogma).

Moderní pochybovači ve své povrchnosti praví, že se »odtamtud ještě nikdo nevrátil«; ale přece Ježíš Kristus se z předpeklí vrátil. A i kdyby se někdo jiný vrátil, přec by nevěřili. »Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých«, děl Spasitel na konci podobenství o bohatci a Lazarovi (Luk. 16, 31).

Rozum nám dosvědčuje, že peklo jest. — Bůh jest spravedlivý; dobré odměňuje odměnou věčnou, zlé však trestá věčným trestem, neboť duše jest nesmrtelná a život pozemský jest pouze dobou zkoušky. V jakém stavu člověk zemře,

podle toho rozhodne Bůh o jeho věčném štěstí nebo neštěstí. Kdo zemře v přátelství Božím, potrvá jeho přátelství věčně, umře-li v nemilosti Boží, ve vzpouře vůči Bohu, potrvá s ním to nepřátelství a odloučení od Boha věčně. Kam strom padne, tam zůstane ležeti. (Kazat. 11, 3). O věčné slasti v nebi lidé nepochybují, ale věčné tresty v pekle popírají. Jsou to ovšem lidé, jejichž život není mravně čistý, kteří se tedy musí obávati pekla.

Společnost lidská by neobstála, kdyby nebylo věčné odplaty. Do jisté míry stát udrží mravní a právní řád i spravedlnost. Ale jsou mnohé přečiny a zločiny, které se vymykají rameni státnímu. Tajné zločiny, nevěra, nelaskavost, pikle, vyděračství, lichva, smilstvo nemohou zůstati bez trestu. Zločiny, jichž se dopustili vládcové, kteří nesměli býti stíháni za své skutky, nebyly by vůbec potrestány. Pozemská pravomoc má mnoho mezer a nedostatků, ale pravomoc Boží jest svrchovaně dokonalá a neomezená.

Mnozí lidé však namítají, že hřích jest vykonán v okamžiku, jak prý může býti trestán věčně? — Stát trestá přečiny a zločiny pokutou pomíjitelnou a časnou. Bůh však trestá podle své spravedlnosti veliké zločiny i tresty věčnými. Takový trest jest přiměřený vzpouře proti Bohu, která se jeví v každém těžkém hříchu. Vzpoura proti Bohu jest nekonečně větší zloba, než velezrada nebo vzpoura proti státu a jeho hlavě (není-li ovšem současně těžkým hříchem). Vždyť i stát, ač je pomíjející, trestá v jistém smyslu poddaného za okamžitý zločin trestem věčným. Vražda bývá spáchána v okamžiku, ale bývá pokutována smrtí. Trest smrti však zbavuje života navždy.

Peklo jest tedy v ruce Boží nástrojem spravedlnosti, současně však nástrojem lásky, neboť Bůh, hroze peklem a slibuje věčnou blaženost, udržuje náležitý pořádek ve společnosti lidské. Poukazováním na věčnou odměnu podporuje Bůh konání dobrých a milosrdných skutků, hrozbou peklem odvrací svět od tajných zločinů. K těm patří hlavně nevěra, pohrdání Bohem, popírání Boha a rouhání, které vedou do pekla. Lidé znají svědectví Kristovo a mučedníků, vidí požehnané ovoce křesťanství a přece nevěří. Proto propadnou věčným mukám pekelným, v něž nevěří. A zatracenců bude mnoho. »Málo jest těch, kteří nalézají úzkou a těsnou bránu k životu věčnému« (Mat. 7, 14).

II. *Tresty smyslů.*

1. Peklo jest místo, kde zatracenci trpí nejhroznější muky ohněm.

Peklo jest místo věčného ohně. »Oheň zapálen jest v prchlivosti mé — praví Hospodin — a hořeti bude až do pekla nejhlubšího.« Prorok Isaiáš líčí krajinu pekelnou na způsob Sodomy a Gomorhy: »Potoky její budou obráceny v smolu, prsť její v síru, a půda její bude hořící smolou. Ani v noci ani ve dne neuhasne, věčně bude vystupovati její dým, od rodu do rodu zpuštěna bude, na věky věkův nebude, kdo by šel přes ni.« (Is. 34, 9). »Peklo a smrt uvrženi jsou do jezera ohnivého. Toť jest smrt druhá.« (Zj. 20, 14). Sv. Jan praví ve Zjevení, že šelma a její prorok uvrženi jsou »za živa do jezera ohnivého, hořícího sírou«. (Zj. 19, 20). Proto táže se prorok: »Kdo z vás bude moci bydliti s ohněm sžírajícím? Kdo z vás bude moci bydliti s věčnými žáry?« (Is. 33, 14). Jaký bude ve své podstatě oheň pekelný, dokonale nevíme. Někteří bohoslovci praví, že to bude oheň přirozený, neboť zatracenci na světě toužili jen po materielních dobrech a proto budou trestáni materielním (skutečným) ohněm. Je-li však pekelný oheň odlišný od skutečného, bude tím horší. Když přirozený oheň, který jest stvořen pro dobro člověka, jest tak palčivý, čím více oheň pekelný, který jest od Boha stvořen jen pro trest za hříchy. Proto vzpomínka na oheň pekelný jest nejlepším mementem při pokušení.

2. Zatracenci budou trpěti výčitky svědomí a úzkost.

Peklo jest místem nářku. Pán Ježíš pravil, že v pekle jest »pláč a skřípění zubů«. (Mat. 25, 46). Představme si bojiště, na němž leží tisíce raněných, kteří pracují k smrti. Jak proniká naše srdce jejich vzlykot a stenání, jejich nářek a prosby. Vmysleme se do nemocnice, kde na sta lidí zápasí se smrtí, kde smrtelný chrapot, bolestné vzdechy a úpěnlivý nářek! To vše jest jen slabý obraz pekla, kde jest stín smrti, ustavičný pláč a skřípění zubů.

Zavrženci nemůže poskytnouti útěchy společnost, k níž jest odsouzen. Jsou tam zatracenci, kteří nemají pro nikoho ani příjemného pohledu, ani soustrasti. Vždyť jsou vyvrhelové společnosti, bídníci, opilci, vrazi, podvodníci a zločinci všech druhů. Ach, jak se bude styděti zavržence

mezi takovými společníky, zvláště byl-li zvyklý na vybranou, uhlazenou společnost na světě, a zvláště byl-li knězem a řeholníkem.

Zavržence stále přemítá jen o vlastním osudu, »neboť červ zlého svědomí nikdy neumírá«, a když vzpomene na ty, kdo mu dávali špatný příklad, jej sváděli, ke hříchu radili, hřích omlouvali a schvalovali, pak jim vše vyčte, je prokleje, proti nim zuří a je pronásleduje jako vrahy své duše. A tak slyšeti lze v pekle vzájemné proklínání, vášnivou nenávist, skřípění zubů a pronásledování. Dante líčí pekelnou společnost těmito slovy: »Tu různé řeči zněly k mému sluchu: vzdech bolesti a hněvu drzé lání, skřek děsný, rukou tlesk — až děsno sluchu.«

Zavržence nenaděje se dobrého ani od svého t ě l a, ani od své d u š e. Známo jest, že svatí a také hříšníci povstanou z mrtvých se svými těly. Rozšířeno jest mínění, že kdo čím hřeší, tím bude i trestán. Proto píše sv. Jan Zlatoústý o boháči, který hodoval na každý den skvostně: »Místo hudby slyšeti bude vzdechy, nářek a proklínání; místo drahých jídel a nápojů trpěti bude plameny a palčivou žízeň; za hříchy očí snášeti bude temnosti zevnitřní a mrákotu smrti; za marnou slávu a ctižádost týrán bude neumírajícím červem zlého svědomí; za pýchu zdědí zahanbení věčné; za žár smyslnosti trestán bude žárem pekelným.«

Zavržence nenalezne útěchy ve své duši, poněvadž přeplněna jest bolestí a zoufalstvím. Rozum dosvědčí člověku, že jest zavržen jen vlastní vinou. Bůh jej napomínal, trestal, hrozil a dával čas k pokání. Při tom tanou mu na mysli slova Písma svatého: Za to, že volal jsem a odpírali jste, že jsem svou ruku vztáhl a nikdo nedbal, že jste pohrdli všelikou mou radou, a mých domluv jste si nepovšimli: také já se smáti budu, až budete hynout, posmívati se, až na vás přikvačí hrůza, až vás zachvátí znenadání bída a zkáza jako bouře až se strhne, až přijde na vás soužení a úzkost.

Tu budou vzývat mne, ale nevyslyším, pilně mne hledat, ale nenajdou mne, za to, že v nenávisti měli kázeň, že si bázeň Páně neoblíbili, aniž uposlechli rady mojí, ale pohrdli všelikou mou domluvou. (Přísl. 1, 24.)

Zavržence jest nucen vyznati, že ztratil Boha a s ním vše dobré, všecko blaho, všecku radost, vše, k čemu byl stvořen. Proto přeplněna bude duše zatracencova hořkostí

a zoufalstvím, v němž bude proklínati sebe, všecky tvory i Tvůrce, a bude záviděti nebešťanům věčné blaženosti.

Říkat budou si vespolek, kajíce se, z duše zklíčené budou hořekovat: »To jsou ti, kteří byli nám kdysi na posměch, a které tupit bylo naším zvykem. My nemoudří mněli jsme, že jejich život je šílenství, a jejich konec že jest bezectný. Aj, kterak připočteni jsou k synům Božím, a mezi svatými jest úděl jejich. Zbloudili jsme tedy s cesty pravdy, světlo spravedlnosti nesvítilo nám, světlo moudrosti nevzešlo nám. Nasytili jsme se cest nepravosti a záhuby, schodili jsme neschůdné pustiny, ale cesty Páně nepoznali jsme. Co nám prospěla pýcha, aneb co nám pomohlo bohatství s chloubou? Pominulo to všecko jako stín, a jako prchavá pověst. (Moudr. 5, 4.)

Proto zatracenci proklínají den svého zrození. Den ten kéž by byl obrácen v temno, kéž se po něm netázal Bůh nahoře, kéž nikdy neosvítilo ho světlo. O kéž by zastřela jej tma a stín smrti, kéž byla mrákota na něm se usadila a jej zahalilo ponuré šero. Noc tu vichor černý kéž uchvátil, nebyla počítána mezi dny roku. (Job. 3, 4—6.)

Zavržení marně by hledali útěchy a úlevy u ďáblů, neboť ti sami trpí nekonečná muka a pasou se s ďábelskou radostí na mukách zavržených, kterým peklo připravili. Toť ovoce jejich činnosti: Když sami věčně zahynuli, mají aspoň z toho radost, že přivedli k záhubě též jiné. Tato ďábelská radost není ďáblům útěchou, neboť muka jejich jsou mnohem větší a bolestnější, než trápení zavržených lidí.

3. Zatracenci budou trpěti v pekle nevýslovnou opuštěnost a zoufalství.

Peklo jest temný žalář, tmavá propast. Ačkoliv hoří v pekle věčný oheň, přece jest tam čirá tma, neboť pekelný oheň nesvítí. Světlo plní člověka radostí, avšak tma působí na duši lidskou bolestně a kormutlivě. Vzpomeňme jen, jaká bolest obráží se na tváři slepcově, jaké stopy zůstavuje temný, podzemní žalář na tváři vězňově. Hrůza temnosti pekelné čiší ze slov trpitele Joba, jenž líčí peklo takto: »Kraje temna, zakrytých mrákotou smrti, kraje bídy a temnot, kde jen stín smrti, kde žádný řád, ale stálá hrůza sídlí.« (Job. 10, 20.) Temnost pekelnou můžeme přirovnati ke tmě egyptské, o níž praví kniha moudrosti: »Žádná moc ohně nemohla jim světla dáti, aniž bleskutné plameny hvězd mohly

osvěcovati tu přehroznou noc.« (Mat. 17, 5.) Sám Spasitel nazval peklo »temností zevnitřní«. (Mat. 25, 46.) Ani vězeň v podzemní kobce, ani zajatec v pustině necítí takové osamělosti, jako zavrženec v pekle. Je tam opuštěn od světa, od nebešťanů i od Boha.

Peklo jest místem zoufalství. Tak je líčí žalmista Páně: »Hříšník uzří a hněvati se bude, zuby svými skřípěti a chřadnouti bude.« (Ž. 111, 10.) Proto příhodný jest Danteův nápis na bráně pekelné: Mnou vchází se do města věčné strasti, mnou vchází se v noc, která nemá rána, mnou vchází se do zatracenců vlasti! Nech naděje čí noha sem se šine! Dante III.

Toť jest obraz pekla! — Peklo jest tmavá propast, kde věčný nářek; peklo jest sžírající oheň, v němž věčné zoufalství. Správný jest tedy výrok sv. Pavla: »Hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého!« (Žid. 10, 31.)

4. Zatracenci budou trpěti v pekle věčně, bez naděje na vykoupení nebo úlevu.

Na světě i taký člověk, jejž stíhá neštěstí za neštěstím, má přece naději, že bude lépe. Naděje vzpružuje lidi padlé, neštěstím zhroucené, nemocí zesláblé. Kdo nemá naděje, jest nešťasten. Praví přísloví: »Vezmi stromu listí — a uschne; vezměte člověku naději — a zničili jste blaho jeho.« Leč zavržence v pekle nemá naděje. Neposkytuje mu útěchy místo, do něhož byl uvržen, neboť peklo bude vždy zemí bídy a temnosti, kdež přebývá stín smrti, žádný řád a věčná hrůza. V pekle neustane pláč, nářek a skřípění zubů. V pekle nikdy neuhasne oheň sžírající a palčivé zoufalství. Marně prosí zavržence jen o kapku vody, o svlažení svých rtů prstem, namočeným ve vodě. V pekle nemá úlevy, koho stihla věčná kletba.

Nic není na světě horšího nežli jednotvárnost. Lidé vynakládají na to mnoho peněz, aby si dopřáli změny. Jezdí do lázní, na letní byt, chodí na lov, do divadel a plesů, nebo hoví sportu a turistice. Prší-li dva — tři dny, již se nudí. Trvá-li však špatné počasí měsíc nebo šest neděl, naříkají, že to nelze vydržeti. — Stihne-li člověka nemoc, která jej trápí týden, měsíc, čtvrt roku, pak těžko, přetěžko snáší její obtíže, bolesti a jednotvárnost. A přece požívá útěchy od svých domácích, přátel, lékaře, kteří nemocného ošetřují a rozptylují, kteří mu posluhují a jej utěšují. Nedivme se tomu, vždyť jednotvárnost se znechutí i v požitcích.

Leč zde na světě i nejtěžší nemoc pomine, i největší bolest občas se zmírní, i největší starosti přejdou, že se opět vyjasní zrak a na tváři objeví se úsměv. I po nejdelší noci vzejde slunce, i po nejdelším nečase ukáže se pohoda. Na světě máme přátele, kteří nám projevují soustrast a vřelým slovem ulehčují nám břemeno nemoci, neštěstí a zármutku. Na světě utěšuje nás pohled na nebe, kterého si můžeme svými kříži zasloužiti; dodává nám útěchy a úlevy vzpomínka na očistec, který si můžeme již na zemi odpykati; sílí nás památka na ukřižovaného Spasitele, který trpěl pro nás, a tou památkou oslazuje se každé naše utrpení.

Leč v pekle trvají muka bez přerušení, bez úlevy, bez obměny, vždy stejně a jednotvárně. Není tam východu a západu slunce, ani ročních počasí, není tam krás přírodních. V pekle není obměny v utrpení. Tam nezkvétá věda, umění a technika. Není tam neděle a bohoslužeb, není tam mládí ani stáří, není tam rodinného života. Není tam práce a odpočinku, není tam zaměstnání, zdaru při práci, ani uznání a odměny. V pekle jen neustálá muka a trápení. »Non est pax impiis« — Není pokoje bezbožným, praví Písmo svaté, a to platí větší měrou o zavržencích. Ani na okamžik muka jejich nepřestávají, ani okamžik nemají úlevy a pokoje. Je-li jednotvárnost i v požitcích nesnesitelná, čím více v pekle ve hrozné opuštěnosti, v nesmírných mukách uprostřed ohně a síry, ve společnosti jizlivých ďáblů a zlomyslných zavrženců. Jak hrozný bude tedy tikot pekelných hodin, které nemají jiných časových rozměrů nežli »věčně — nikdy — vždycky«. Věčně trvají muky pekelné, nikdy nepřestanou a vždycky budou stejně bolestné. Pravil sám Spasitel: »Červ jejich neumírá a oheň nehasne.« (Mar. 9, 47.) »Ani v noci, ani ve dne nehasne a věčně bude vystupovati její dým.« (Is. 34, 9.) »Hříšník uzří, ale již bude pozdě, a bude se hněvati a hněvem bude skřípěti zuby a bude chřadnouti v mukách pekelných (Ž. 111, 10), poněvadž si nemůže pomoci, a všecka žádost, všeliké přání bude marné. Hříšník v pekle uzří, že hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého.« Hrůzu ustavičných a neustávajících muk pekelných posuzujme podle výroku proroka Isaiáše: »Kdo z vás bude moci bydliti s ohněm sžírajícím? Kdo z vás bude moci bydliti s věčnými žáry?« (Is. 33, 14).

Hluboký zármutek, trvalá tíseň, otupělost a opuštěnost zmocní se zatracence. Neklid, bezradnost, zoufalství a krutý

žal budou hlodati v srdci zavržencově ve dne i v noci, dnes i zítra, od okamžiku zavržení až na věky. Stíhá je osud věčných vyhnanců, věčných vyděděnců, věčných trosečníků.

Nejhroznější na mukách pekelných jest to, že trvají bez konce, věčně. Ta vlastnost převyšuje všelikou představu. »Kdyby od země až do nejvyššího nebe byl jeden vrch z nejdrobnějšího písku a v tisíc letech anděl Páně z Božího poručení vzal toliko jedno pískové zrníčko z toho přehrozného vrchu, ach, jak dlouho musil by ten anděl čekati, než by všechen ten vrch sebral? Avšak jistá věc je, že by přece někdy byl konec toho ubírání a přišel by čas, že by ani jediného pískového zrníčka nepozůstávalo. Co pak? Přestalo-li by také tehdáž trápení člověka zatraceného v pekle? Nikoli! Ano, byť i sto tisíc takových, tak vysokých, ano vyšších pískových hor po tak prodloužilém ubírání sebráno bylo, ještě by netoliko nepřestal se trápiti člověk zatracený v pekle, ale také nejmenší naděje by nedostal, že jeho trápení potom přestane, aneb umenšeno bude . . .«

Kdyby zavržence jen slabě doufal, že po milionu let muka jeho přestanou, stav jeho byl by snesitelnější, ba dokonce peklo přestalo by býti peklem. Ale míti stále na paměti: Já jsem zde věčně, vždy budu trpěti a nikdy, vůbec nikdy nebudu vysvobozen, i po miliardách let stále budu hořeti, jako by věčnost dosud ani nenastala, toť myšlenka, která zdrcuje, která dělá peklo peklem. A přece jest to pravda! V pekle červ zlého svědomí nikdy neumírá a oheň nikdy nehasne. Ani ve dne, ani v noci peklo neuhasne, na věky vystupovati bude dým jeho. Vždyť »moc Boží sklenula ty brány stinné, proto nech naděje, čí noha sem se šine.« (Dante III.)

A kdyby zavržence chtěl v zoufalství mříže pekelné vyviklati, ony se nehnou, — kdyby chtěl bránu pekelnou vyvrátiti, ona nepovolí, — kdyby chtěl hradby pekelné proraziti, ony se ani nezachvějí. »Moc Boží sklenula ty brány stinné, nech naděje, čí noha sem se šine.«

Červ zlého svědomí hlodati bude tak dlouho, pokud potrvá hřích; a ten trvati bude věčně. Leč hlodati bude bez lítosti, bez odpuštění, bez krve Kristovy, která pekla neobrozuje, hlodati bude bez přestání, věčně.

Jak hrozná jest, ó Bože, pomsta tvá! A přece každý zavrženec vyznává a vyznati musí: Spravedlivý jsi, Hospodine, a spravedliví jsou soudové tvoji!

Protož volejme k Bohu: »Zbodni bázní svou tělo mé, neboť soudů tvých se obávám,« (Ž. 118, 120). Patříce na muka pekelná, litujme hříchů svých, a učiňme předsevzetí, že říditi se budeme slovy moudrého Siracha: Jako před tváří hada utíkej před hříchy. (Sir. 21, 2). Ano, »přisáhl a ustanovil jsem ostříhati soudů spravedlnosti boží«. (Ž. 118, 106).

Ve svých bolestech a zoufalství obracejí se zatracenci ke svým známým, příbuzným, kteří dosáhli blaženosti nebeské, a ke svatým patronům, prosíce o pomoc, úlevu a vysvobození. Ale oni odpovídají: Mezi námi a vámi stanovena jest veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti odsud k vám, ani odonud k nám sem přepraviti. (Luk. 16, 26). Jako turista, jenž se sřítí do propasti, marně volá o pomoc, tak podobně i zatracenci marně úpí o přispění světců. Ani andělé, ani Maria, Matka milosrdenství, nemůže jim pomoci.

I obrátí se zavržence ke svému Tvůrci a prosí: »Otče Abrahame, smiluj se nade mnou, ... neboť se trápím v tomto plameni« (Luk. 16, 24). Ale Bůh praví k zavrženci: »Odejdiž ode mne, zlořečený, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho« (Mat. 25, 41). Čas pokání přestal a doba milosrdenství uplynula!

Tak opuštěn a zamítnut ode všech, oddá se zavržence šílenému zoufalství, nezměrnému hoři. Lítost ohromná, lítost sžírající vyplní duši zavržencovu, větší žel snad než byla lítost sv. Petra a Maří Magdaleny; ale jest to lítost pozdní, neúčinná, která nezjednává odpuštění hříchů.

Kdyby se směl zatracenec vrátit na svět, žil by rád ve větší bídě než Lazar, konal by větší pokání než Maří Magdalena a Markéta Kortonská, podstoupil by větší muka než sv. Vavřinec a mrtvil by se více než všichni světci. Ale už je pozdě; pro zavržence nastala noc, kdy není možno nic záslužného konati.

Nuže, milí spolubratři, pokud máme čas, čiňme dobré (Gal. 6, 10). Čím více se šetříme, čím více svým nezřízeným žádostem hovíme, tím více budeme pykati. Nemylme se! Kdo se dopustí jednoho hříchu smrtelného a v něm zemře, pykati bude peklem; kdo však zemře s tisíci hříchy smrtelnými, pykati bude tisíckrát horším peklem. Jako každý dobrý skutek

bude na věčnosti odměněn, tak bude i každý hřích potrestán. Proto volejme: Ó Ježíši, zde na světě řež a pal, ale ušetři mne na věčnosti! Ó Maria, bráno nebeská, oroduj za nás!

III. *Ztráta Boha.*

Představme si na konec zavržence v propasti pekelné, jak zvedají ruce k nebi po nejvyšším, nekonečném Dobru, pro něž byli stvořeni a jak je sžírá touha po Bohu.

Podobně jako oko nevidělo, ucho neslyšelo, jaké blaho připravil Bůh nebešťanům, tak také oko nevidělo, ucho neslyšelo a na srdce lidské nevstoupilo, jaké tresty uchystal Bůh zavržencům v pekle. Slovo jich nevylíčí, rozum nepochopí. Leč nejhroznějším trestem pro zavržence jest ztráta Boha. Sv. Jan Zlat. soudí, že kdyby tresty smyslů, o nichž jsme doposud rozjímali, se zvýšily 10.000krát, že by se nedaly ani přirovnati k trestu, který záleží ve ztrátě Pána Boha. Hrozná jest to myšlenka: Jest Bůh, nekonečně dobrý, krásný a blažící — a já jsem to nejvyšší dobro svévolně ztratil na věky. Já jsem vyloučen ze slávy nebeské, vyloučen z požívání Boha na věky.

Představme si trosečníka, jenž na malé loďce tíhne ke skalisku, jež zahlédl na obzoru. Mocnými údery vesel přemáhá rozvířené vlny a měří vzdálenost od ostrova. Pud po zachování dodává mu síly, aby se probil vlnami. Již rozeznává obrysy ostrova, vidí zelené háje, které jej pobízejí: »Vytrvej ještě několik okamžiků a jsi zachráněn.« Znova tedy sbírá síly, již jen sto kroků dělí ho od ostrova. »Jsem zachráněn«, jásá plavec. Leč v tom okamžiku, co zdvihá vesla, smýkne sebou loďka na stranu a obrátí se jiným směrem. Rychlost její se zvětšuje, již se žene dál ve velikém oblouku. Veslař ocitl se ve zrádném víru. Všemi silami pokouší se loďku vyprostiti z kroužících vod; ale marně. Již se řítí kocábka v menších a menších kruzích ke středu, kde číhá smrt. Hrozné zklamání obráží se na tváři plavcově, zoufalý výkřik rozlehne se nad vodou — a plavec zmizí v jícnu zrádného víru.

Takovým plavcem jest člověk. Jeho plavba jest úsilí po spáse, jeho cílem jest Bůh. Jako onen plavec každý pohyb veslem vykonal proto, aby se zachránil, tak i člověk podle své přirozenosti a podle vůle Boží ve všech věcech hledá své blaho,

a v tom jen chybiti může, hledá-li je mimo zákon Boží, mimo Boha. Podle učení svaté víry poznáváme, že Bůh jest naším cílem a naším nejvyšším dobrem a blahem. Poznání to není na světě dokonalé, ale jakmile spadne přehrada mezi životem a věčností, spatříme Boha tváří v tvář a poznáme jej jakožto své nejvyšší dobro a jakožto poslední svůj cíl. Vážení bohoslovci a s nimi sv. Tomáš Aquinský učí, že Pán Bůh při soukromém soudu dá i hříšníku příležitost, aby Boha spatřil v jeho nekonečné slávě a kráse. Jako onen plavec spatřil luzný ostrov, cíl své vysilující plavby, tak i hříšník uzří Boha jakožto poslední cíl, pro nějž byl stvořen a v němž měl býti dokonale blažen. Ale jako onen trosečník, ocitnuv se ve smrtícím víru, pocítil hrozné zklamání, divokou bolest a celou tíži zoufalství, tak i hříšníka zmocní se nesmírné zklamání, nejpalčivější bolest a nejhroznější zoufalství, když mu Bůh, pro něhož byl člověk stvořen, rozkáže: »Odejdi ode mne, zlořečený, do ohně věčného, který připraven jest ďáblu a andělům jeho.« Kdyby pekelný oheň vyhasl, peklo by zůstalo čím jest, odehnáním od tváře Boží, vyloučením z požívání Boha.

Kdyby hříšník pozbyl pouze přístupu do města Božího, do nebeského Jerusaléma, kdyby ztratil právo toliko na trůn, se kterého svržen byl před věky jeden z pyšných andělů, kdyby pozbyl jenom nároku na spoluobčanství a členství v rodině Boží na nebesích, neželel by té ztráty tolik. Že však ztratil Boha, jenž jest posledním cílem, dokonalou náplní a smyslem života lidského, to jej zaplavuje nezměrným zoufalstvím, kterého duše nemůže snésti; a ta ztráta posledního cíle tvoří pro zavržence »peklo v pekle«. (Sv. Aug.). Kdyby pozbyl majetku a dobrého jména, kdyby ztratil otce, matku, přítele, nelitoval by tolik, vždyť jsou to ztráty dočasné a nahraditelné. Ale že byl odehnán od Boha, vyloučen z jeho blažívé přítomnosti a z požívání Boha na věky, to jej dohání k zoufalství, poněvadž v Bohu ztrácí nenahraditelné věčné dobro, blaho a krásu, pro něž byl stvořen a v němž měl býti dokonale blažen. Kdyby muka smyslů byla v pekle tisíckrát větší, přece by to nebylo nic proti ztrátě Boha a proti vyloučení z jeho požívání. Bůh jest nekonečné dobro, krása a pravda, a proto ztráta Boha jest nekonečné neštěstí. Vždyť zatracenec cítí nezkrotnou touhu po Bohu; jeho duše žízní a prahne po Tvůrci nezměrně více, než trosečník po zá-

chraně a nežli štvaný jelen po prameni vody. Touhy té nemůže se zavrženec zbaviti, poněvadž ji vložil do srdce Ten, jenž stvořil člověka, aby Boha poznal, jemu sloužil a blaženosti věčné dosáhl.

Jak divoká bolest, jak šílené zoufalství zalomcuje hříšnou duší, když uslyší slova Boží: »Odejdi ode mne!« Jaký žal a stud pocítí zavržence, když se mu budou ďáblové posmívati: »Kde jest Bůh tvůj? Nikdy ho již nespatříš! Proč jsi dal na světě přednost mstě, vášni, požitku, pýše, svéhlavosti a cizímu majetku před vůlí Boží? Pošetilče, proč jsi pohrdal Bohem?« — Jaká palčivá bolest pro zavržence, an ví, že ani Pán Ježíš, ani Panna Maria, ani světci, ani jeho příbuzní v nebi nemají s ním soustrasti. Proto v pekle panuje věčný pláč, lkání, a zoufalství. Zatracenci zmítáni jsou však také vztekem proti Bohu, jejž pokládají za věčného nepřítele, běsněním proti všem spaseným a zuřivostí proti svým svůdcům. Proto v pekle zní neustále skřípání zubů a kletby. Představ si v pekle kněze (řeholníka), jenž byl na zemi prostředníkem mezi nebem a zemí. Jak zoufalý je jeho osud!

Zoufalství zatracence jest tím větší, že jest sám příčinou svého zatracení.

V mnohých knihách se dočítáme o lidech, kteří se zřekli svého štěstí ve prospěch nějakého podniku nebo osoby, a přece skutku svého nelitovali. V životech svatých se vypravuje, jak světci se zřekli všeho pro slávu Boží a spásu svých bližních, a přece nikdy svého kroku neželeli. Ach, kdyby nešťastný zavržence mohl po pravdě říci, že obětoval své věčné blaho pro štěstí a dobro jiných, že nestrádá v pekle vlastní vinou, nýbrž z šílené obětavosti! Leč zatracenec nemůže zapomenouti, že jenom on, jenom on sám si zavinil ztrátu nebe a že jenom svobodným rozhodnutím se uvrhl do té ohnivé propasti. Proto skřípaje zuby, vyznává: »Já jsem chtěl býti zavržen! — Bylo mi možno a dosti snadno zasednouti na připravený trůn v nebi, a nyní úpím v pekle. Vy okamžiky, hodiny a léta, k čemu jsem vás použil?! Mohl jsem dosíci nebe, a dal jsem přednost peklu! Bůh Syn mi otevřel bránu nebeskou, a za mnou se zavřela brána pekelná. Duch Svatý mne učinil dědicem království Božího, a já jsem v pekle. Ach, kdybych měl z těch promrhaných týdnů a let jenom čtvrt hodinku!« — Leč marné přání, pozdní lítost, rozsudek již vyřčen!

A kdyby si zatracenec ustanovil, že zapomene na Boha i na peklo, byl by to pošetilý úmysl, poněvadž červ zlého svědomí nikdy neumírá, hryže stále. Přestává všecko mudrování a všecky vytáčky. Hrůza trestů pekelných, které prostupují všecky údy, ledví i srdce, morek i kosti, které zaplavují celou duši, rozum a vůli, soudnost i paměť, zachvátí zavržence zaslouženou měrou. Dotírají na zavržence vždy stejně bolestně a bez konce, takže bude stále naříkati, plakati a zuby skřípěti; vždyť není pokoje bezbožným a tím méně zavržencům.

Nejdobrotivější Bože, vysvoboď duši mou od brány pekelné! Pomni, že jsem dílo rukou tvých, že jsem obmyt nejdražší krví Ježíše Krista a posvěcen milostí Ducha Svatého. Ode dneška tedy hodlám žíti Tobě, abych s Tebou umíral a s Tebou věčně přebýval. Ode dneška hodlám věrně vykonávati povinnosti svého stavu, abych došel odměny věčné. Vždyť vím, že rozkoš jest krátká, ale trest věčný, a že krátké jest na světě utrpení, ale sláva v nebi neskonalá, že mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených a všem podle zásluhy bude odplaceno.

Nejblahoslavenější Panno Maria, Tobě obětuji své tělo i duši! Pokládej mne za svůj majetek, a neopouštěj mne, dokud neuvidíš, že jsem spasen!

Svatý Otče náš N., dej, abych ze svatého přijímání čerpal záruku slavného vzkříšení a blaženosti nebeské. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 47, 52.

IV.

Návrat k Bohu.

14.

Pokání.

Příprava.

Úvod: Mat. XXVI. 47, 57—8, 69—75.

Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel (do zahrady Getsemanské) a s ním zástup veliký s meči a kyji, poslání byvše od velekněží a starších lidu. Ti však, kteří jali Ježíše, odvedli ho k veleknězi Kaifášovi, kde zákoníci a starší se shromáždili. Petr šel za ním zdaleka až ke dvoru velekněze

a vešed dovnitř, seděl se služebníky, aby viděl konec. I přistoupila k němu jedna služebnice a řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským. Ale on zapřel přede všemi, řka: Nevím, co pravíš. A když vyšel do brány, uzřela ho jiná a řekla těm, kteříž tam byli: Také tento byl s Ježíšem Nazaretským. A opět zapřel s přísahou: Neznám toho člověka. A po malé chvíli přistoupili okolostojící a řekli Petrovi: V pravdě, i ty jsi z nich, neboť také mluva tvá tě prozrazuje. Tu počal se proklínati a přísahati, že nezná člověka toho. A hned kohout zazpíval. I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, které mu řekl: Prve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš. A vyšed ven, plakal hořce. —

I. *Pád sv. Petra.*

Ukončivše rozjímání o cíli a posledních věcech člověka, obraťme pozornost na pád a pokání sv. Petra. Pátrejme, proč jsme se též my častokráte odchýlili od svého cíle a jak se vrátíme na pravou cestu.

1. Předně pozorujme závažnou pravdu, že i apoštolové mohou klesnouti do hříchu, že i sloupy církve mohou se otřásti v základech; proto nesmíme žíti bezstarostně. Od hříchu nechrání stáří — Petr byl skoro nejstarší mezi apoštoly —; ani povolání, Petr byl přímo od Pána Ježíše povolán za apoštola; ani zvláštní dary od Boha, byl Petr vyznamenán od Krista mezi všemi apoštoly, jemu přislíbil Spasitel, že bude jeho nástupcem a knížetem apoštolů. Od hříchu nechrání dobré vychování, vždyť sv. Petr byl již tři roky ve škole Pána Ježíše; ani důvěrné obcování s Ježíšem Kristem, neboť sv. Petr požíval takové důvěry Spasitelovy, že jej vzal na horu Tábor i do zahrady Getsemanské — a přece padl do hříchu těžkého. Když tedy klesli apoštolové, mohu klopýtnouti též já. Jeden z nich, Jidáš, klesl tak hluboko, že již ze hříchu nepovstal. Protož »miláčkové moji, pracujte s bázní a třesením o své spáse«. (Fil. 2, 12.) Leč tato bázeň nemá býti malomyslná a zoufalá, nýbrž spasitelná. Protož neskládejme důvěry v sebe a ve své síly, nýbrž buďme na sebe opatrní a bdělí a modleme se: »Vigilate et orate,« »bděte a modlete se,« vybízí Spasitel. »Proto, bratří, vynasnažte se tím více, abyste dobrými skutky upevnili své po-

volání a vyvolení; neboť činíce to, nikdy nepadnete.« (2. Petr. 1, 10.)

Ta spasitelná bázeň má nás pobádati, abychom se k Bohu utíkali a v něho důvěřovali, »neboť Bůh jest, jenž započal ve vás dílo dobré, dokoná je až do dne Krista Ježíše.« (Fil. 1, 6.) »Ten, který začal ve vás dílo dobré, dokoná je.« (Fil. 4, 13.) Když pak nás Bůh podporuje, zmůžeme všecko! »Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.« (Fil. 4, 13.) Pročež nespoléhejme na sebe, nýbrž důvěřujme v Boha.

2. Kterak se to stalo, že sv. Petr klesl? Předně, že opomíjel modlitbu. Pán Ježíš jej s ostatními apoštoly napomínal: »Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.« — Sami ze sebe jsme slabí, a povolání naše vznešené; vystaveni jsme mnoha pokušením, zvláště ponoukání ďábelskému, který »žádá o nás, aby nás třídil jako pšenici«. (Luk. 22, 31.) Abychom tedy nepadli, musíme se opírati o Boha a jeho pomocí posílení, budeme pokušení přemáhati. Oporu u Boha nalezneme modlitbou. Jen proto kněží (řeholníci) klesají do hříchu, poněvadž zanedbávají modlitbu. Ducha modlitby, kterého nabyli v semináři a jemuž všecky věci časné mají napomáhati, zanedbávají. Nejdříve upouští kněz (řeholník) od modliteb soukromých a dobrovolných, které přísně nezavazují, potom dojde na přípravu a poděkování po mši svaté, pak na růženec, duchovní čtení, rozjímání a konečně na brevíř. »Aruit cor meum — srdce mé prahne, neboť jsem zapoměl jísti chléb svůj«, musí takový kněz zvolati se žalmistou. (Ž. 101, 5.) Modlitba jest chléb duchovního života, modlitba jest olej, který svítí milostí a živou věrou v duši knězově. Také sv. Petr opominul modlitbu. Pravil mu Pán Ježíš: »Zůstaňte tuto a bděte se mnou,« ale když se modlil hodinu a vrátil se, nalezl je spící. Protož i nám platí slovo Páně: Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. (Mat. 26, 41.)

Spasitel odporučoval nejen modlitbu, ale i bdělost: Vigilate! Kněz, nechce-li klesnouti do hříchu, musí býti bdělý na své oči, neboť ujišťuje prorok Jeremiáš: Smrt vstupuje okny našimi (Jer. 9, 21), jak to bolestně připomíná též král David, Šalomoun, Samson a mnozí jiní. Bdělý musí býti kněz i na své uši, na své myšlenky a duševní obrazy, i na své srdce, které se rádo přimyká ke tvorům. Také sv. Petr, opomenuv bdělostí, klesl.

3. Kníže apoštolské, sv. Petr, upadl do hříchu také proto, že přeceňoval sebe, své síly a svá dobrá předsevzetí. Spasitel jej varoval: »V pravdě pravím tobě: Dnes této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš.« (Mar. 14, 30.) — Ale Petr místo aby se strachoval, slyše výstražná slova vševědoucího Pána, místo aby prosil za odvrácení nebezpečí, místo aby se pokořil, — odporoval Pánu Ježíši a vynášeje se nad ostatní, pravil: »Bych měl umříti s tebou, nezapru tebe.« (Mar. 14, 31.) »Byť se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohoršim.« (Mat. 26, 33.) A pro tu sebedůvěru dopustil Pán, že kníže apoštolský klesl. Podobně i kněz, který přeceňuje své síly a spoléhá na dobrá předsevzetí, stojí na srázu k peklu: Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost.

Petr následoval Spasitele zdaleka a proto padl do hříchu. (Mat. 26, 58.) Když horlivost knězova ochabne a vlažnost vstoupí do srdce, není sluha Boží od pádu daleko. Vlažnost plíží se do srdce tehdy, když napomenutí Spasitelova z paměti naší mizí, a když příklad jeho v mysli naší bledne, neboť co člověk vidí jen z dálky, jen v slabých rysech, to nepůsobí. Když však dojem a vliv Krista Pána jest slabý, přijde svět se svými lákadly a zakrátko slaví vítězství nad srdcem knězovým. A to srdce, ta duše spoutána jest okovy hříchu.

4. Sv. Petr vydával se také do nebezpečí hříchu, neboť seděl mezi nepřáteli Pána Ježíše. Na takové místo nepatří učedník Kristův. »Kdo nebezpečí miluje, zahyne v něm, (Sir. 3, 27) a kdo se dotýká smůly, zamaže se od ní.« (Sir. 13, 1.) Na takových místech, kde panují nepřátelé Kristovi, plíží se na duchovní osobu pokušení; bázeň lidská jest jeho jméno. A nežli se nadá, již zapře svého Pána a Mistra. Tam se zapřádají řeči choulostivé, hovory víře nepřátelské, slova proti církvi — a kněz, aby se nezdál bigotním aneb omezeným, neodváží se odporovati. Snad se i zasměje vybranému vtipu a otázán na svůj názor, dá za pravdu nepříteli Kristovu, ač jest v srdci zcela opačného mínění. Tak couvá, klesá, až padne. Proto nemilujme návštěv v rodinách a ve společnostech, ani příliš nehledejme hluku organisátorského. Organisaci a politice mohou se úspěšně věnovati jen odborníci. Nemysleme nezřízeně na divadlo, koncerty a zábavy, neboť tam bývá Kristus zapírán a tupen. Nám stačí

zpovědnice, kazatelna, kostel, škola, zbožný spolek, a co více jest, od zlého jest. — Ještě však nebezpečnější jsou důvěrné styky s osobami druhého pohlaví. Kdo zde nebezpečí miluje, jistě zahyne v něm.

5. Přihlédněme ještě k okolnostem pádu sv. Petra. Pokušení, nebo lépe popud ke hříchu dostavil se od osoby, na kterou nikdo nemyslil. Popud vyšel ne od osoby vysoce postavené, která vládne sliby i hrozbami, nýbrž od prosté služky. Proto nepodceňujme žádné příležitosti ke hříchu. —

Sv. Petr nepovstal hned po pádu, setrval ve hříchu a proto klesl ještě dvakráte. Tak i hříšník nepovstane-li hned po prvním poklesku, nahromadí hřích na hřích, až do nich zabředne. — Vizme, jak se hříchy sv. Petra stupňují! Nejdřív svého Mistra zapřel, potom zapřel s křivou přísahou a konečně s proklínáním. Podobně klesá hříšník, neodporuje-li ihned pokušením a příležitosti.

II. *Pokání sv. Petra.*

Doposud jsme probírali pád sv. Petra a při tom jsme se rozpomínali, že jsme podobně sešli na scestí. Rozjímejme nyní též o jeho obrácení.

1. Sv. Petr uveden byl na cestu pokání milosrdným pohledem Pána Ježíše. I obrátil se Pán a pohleděl na Petra. (Luk. 22, 61.) Jeho pohled zasáhl nevěrného služebníka jako blesk; ten pohled vyprávěl, jak hluboce Petr klesl, jak byl nevděčný a nevěrný a jak lehkomyslně se vydal do blízkého nebezpečí hříchu. My kněží tolikrát jsme již rozjímali o hříchu, tolika pohledy již utkvěl na nás Kristus Pán, aby ozářil náš život minulý! Kéž by jeho pohled působil v těchto cvičeních na nás tak, jako na sv. Petra!

»A Petr rozpomenul se na slova Páně.« (Luk. 22, 61.) V jeho duši se rozbřesklo! Vzpomínal na lásku Božského Srdce Páně, které tak velice zarmoutil, na své sliby, jimž nedostál, na svůj nevděk a nevěrnost. Rozpomeňme se v těchto dnech na svůj cíl, který nám vyměřil Bůh jako lidem, křesťanům, řeholníkům a kněžím; vzpomínejme na své poklesky a nevděk vůči Božskému Srdci Páně, pomněme výčitek svého svědomí, které nás kárá, že jsme dosud

lehkomyslně a vlažně žili a pomýšlejme na návrat do domu otcovského.

Sv. Petr dojat oním pohledem Spasitelovým a svými vzpomínkami, zachvěl se na celém těle. »Co jsi to učinil?«, vyčítalo mu svědomí. Sv. Petr dojat milostivým pohledem Kristovým, povstává z hříchu. První bylo, že opustil místo hříchu a nebezpečí; egressus est foras. Podobně i hříšníku jest nezbytně potřebno, aby hřích nenáviděl a opustil nadobro blízkou příležitost k němu.

2. Sv. Petr litoval hříchů svých upřímně, »plakal hořce«. (Luc. 22, 62.) Ze srdce vycházela jeho lítost, že urazil dobrotivé Srdce Páně; jeho skutek se mu hnusil a nenáviděl jej. Exitus aquarum deduxerunt oculi ejus, celé prameny slz prolévaly jeho oči nad spáchaným zapřením. Lítost jeho spojena byla však s pokorou a důvěrou, takže doufal v odpuštění. Všimněme si rozdílu mezi lítostí Petrovou a Jidášovou. Také Jidáš litoval své zrady, ale přemítaje o velikosti svého hříchu, zapomněl na dobrotu a milosrdenství Srdce Ježíšova; lekal se svého činu, byl malomyslný a zoufalý, hromadil hřích na hřích, až ukončil svůj nešťastný život sebevraždou. Lítost, která srdce sužuje, která bere odvahu a důvěru, jest lítostí Jidášovou, a ta nepůsobí odpuštění hříchů. Zcela jinak jednal Petr. Věděl sice, že hřích jeho jest veliký, ale nezapomněl na nekonečnou dobrotu Božského Srdce. Proto zasvitla v jeho duši důvěra i odvaha, aby se utekl k Srdci Ježíšovu, a hledal v něm odpuštění a smíru. Lítost Petrova pláče hořce nad hříchy, ale nezoufá. Že sv. Petr nepozbyl důvěry v Božské Srdce Páně, ukázalo se v neděli ráno. Zvěděv, že Kristus Pán vstal z mrtvých, spěchal se sv. Janem ke hrobu, aby padl k jeho nohám a prosil za odpuštění. Kdyby nebyl měl důvěry, byl by se skryl a neodvážil se přijíti Spasiteli na oči.

3. Sv. Petr nespokojil se však s pouhou lítostí, nýbrž napravil svou chybu horlivostí apoštolskou. Sám Božský Spasitel dal mu k tomu příležitost, řka: Si diligis me, miluješ-li mne, pas ovce mé. (Jan 21, 15.) Je-li tvá lítost opravdová, starej se o mé věřící, které jsem krví svou vykoupil. To pokání za hříchy konal sv. Petr po celý život. Vytrvale kázal a hlásal Krista Pána v Jerusalemě, v Antiochii a v Římě, kde lásku k Spasiteli osvědčil smrtí mučednickou.

Zbožná legenda vypravuje, že kdykoli uslyšel kohoutí zpěv, pokaždé nad svým zapřením zaplakal. Když jsme s Petrem hřešili, čiňme s Petrem pokání!

Kristus Pán pokání sv. Petra přijal, nezavrhl jej, nýbrž respexit eum, pohleděl naň smutně, ne vyčítavě a hněvivě, jak toho Petr zasloužil. Ze všech apoštolů nejdříve se mu zjevil, pokládal jej stále za apoštola, konečně potvrdil ho za knížete apoštolů a za náměstka svého na zemi. Nebojme se tedy a neváhejme padnouti k nohám Spasitelovým, abychom obdrželi odpuštění hříchů, neboť Kristus Pán se nemění; jeho Srdce stále jest milostivé a milosrdné.

III. *Čiňme pokání.*

Sv. Petr klesl do hříchu, ale povstal z něho a činil celý život pokání. Též my jsme zhřešili, snad mnohem více a častěji než Petr, a hodláme z hříchu povstati. Odpuštění hříchů a smíření s Bohem dosáhneme contritione cordis, confessione oris et satisfactione operis, to jest: lítostí, zpovědí a pokáním. O dvou prvních podmínkách mluviti budeme ve zvláštním rozjímání; dnes mluvme jen o pokání, které máme konati po celý život. Sv. František z Assisi napsal: »Pán dal mně, bratru Františkovi, takto započíti pokání: když jsem byl ve hříších, zdálo se mi příliš trpko viděti malomocné; a sám Pán mne mezi ně uvedl a milosrdně jsem se jich ujal.« O něco později praví tam toto: »Přísně nařizuji pod poslušností všem bratřím, aby kdekoli jsou, se neodvážili žádati od sv. Stolice, ani sami ani prostřednictvím jiné osoby o nějakou listinu ani ve prospěch kostela, aneb nějakého místa, ani pod záminkou úřadu kazatelského aneb v osobním pronásledování, nýbrž kdekoli nebudou přijati, ať se utekou do jiné země, aby tam s požehnáním Božím konali pokání.« Z těchto slov vysvítá, že celý život konati máme pokání.

1. Nezbytnost pokání vyplývá z toho, že jsme hřešili a Boha uráželi. Kdyby nám Pán Bůh ve své dobrotě všecky hříchy odpustil, přece nás pravá lítost pobádá, abychom všemožně Pánu Bohu dostiučinili a vše napravili. Tuto snahu pozorujeme též u lidí. Čím více člověk lituje, že svého přítele urazil, tím usilovněji se snaží svůj poklesek napraviti. Krásně

se o tom vyslovil sv. Augustin: »Hřích nesmí býti nepotrestán; to by nebylo slušno, dobro a spravedlivo. Poněvadž však hřích musí býti potrestán, sám sobě trest ukládej, aby ti nebyl uložen od Boha.« Lépe jest tedy, ukládáme-li si tresty za hříchy sami, (nebojme se, že budeme na sebe nadmíru přísni), nežli čekáme-li tresty od Boha, který trestá citelně a bolestně. Vzpomeňme si jen na očistec! Proto i světci vedli život kající a přísně se trestali, ač mnozí z nich těžce nezhřešili. Sv. František z Assisi začal konati pokání za své lehké a všední hříchy (neboť těžkého se nikdy nedopustil) tím hrdinským činem, že zapřel svůj nejvyšší odpor proti malomocným a posluhoval jim, umýval je a líbal. Celý ostatní jeho život byl tuhým pokáním. Čteme-li životy světců, žasneme a hrozíme se ve své změkčilosti, jaké konali pokání. Někteří se postili sedmkrát po čtyřiceti dnech v roce, probděli celé noci na modlitbách, mrskali se do krve, snášeli úšklebky rozmařilého a lehkomyslného světa, ochotně přijímali tresty nespravedlivě uložené, snášeli hlad, žízeň a pronásledování, nestěžovali si v bolestech a nemocech a při tom pracovali do únavy, zpovídali větší část dne a kázali až osmkrát denně.

Církev, znajíc tíži všelikého hříchu, ukládala v prvních stoletích, kdy byla ještě víra živá a horlivost planoucí, těžké, dlouhé a citelné pokání za těžké a veřejně známé hříchy. Několik let musil veřejný hříšník čekati, postiti se a jiná pokání vykonávati, nežli mu byl hřích odpuštěn. Hřích člověka pokřtěného nebyl pokládán za maličkost a slabost, nýbrž za hrozný zločin, který vyžaduje přiměřeného pokání.

Zajisté nebudeme-li sami dbáti kajícnosti a pokání, postará se o to Bůh, aby nás vyburcoval z liknavosti časnými tresty, které trpěti budeme zde aneb v očistci. Proto podle slov sv. Augustina máme raději sami se trestati a káti, a nevyčkávati trestů Božích.

2. Duch kajícnosti a pokání jest také proto potřebný, poněvadž nás chrání od pádu do hříchu. Znajíce svou křehkost, ohraďme se duchem kajícím, přísně mrtvíce v sobě vášně, ostříhajíce svých smyslů a varujíce se blízké příležitosti. Abychom umrtvili v sobě vášně, ochránili své smysly a vystřehli se příležitosti ke hříchu, k tomu třeba ducha kajícího. Proto učí sněm Tridentský, že celý život křesťanův má býti ustavičným pokáním.

3. Je-li pokání potřebno a důležito pro každého křesťana, tím více pro kněze (řeholníky), jejichž životním úkolem jest křesťanská dokonalost. Ale naše smyslná a změkčilá přirozenost se hrozí pokání, obětavosti a umrtvování. Všemožné záminky člověk předstírá, aby se jim vyhnul. Abychom si tedy pokání ulehčili, uvažujme, čeho třeba šetřiti při konání pokání. Dvojí rozeznáváme pokání, totiž poenitentia passiva et poenitentia activa, pokání činné a trpné; ono pokání snášíme, nebo ukládají nám je jiní, toto si sami ukládáme.

a) Pokání trpné záleží v tom, že trpělivě snášíme, co nepříjemného, obtížného a trpkého se nám denně přihází, neboť milostivý Bůh přijímá to od nás jako pokání, jen když vše z jeho ruky obětavě přijímáme a trpělivě neseme. Ejhle, jaká to příležitost konati pokání! Zajisté mnoho nepříjemností člověka potkává: nemoc, bolest, pokušení, duchovní opuštěnost, pochybnosti, také nepříjemné počasí, urážky od těch, s nimiž musíme se stýkati, někdy příkré jednání představených, kteří nemají pro naše záliby porozumění, potom i obtíže ve vykonávání povinností a denní práce. Často bývá knězi (řeholníku) obtížná poslušnost, denní pořádek, společný život a společné pobožnosti! Jak často zakusí kněz nevděku, snižování a pohrdání! Dáme-li jen trochu pozor, najdeme křížů hojnost!

Toto trpné pokání má stupně, a proto můžeme je vždy dokonaleji konati. Spasitelno jest již tehdy, když křížky trpělivě, bez reptání a nářku snášíme. Dokonalejší jest, neseme-li denní kříže ochotně a s úmyslem, abychom si odpykali hříchy. Ještě dokonalejší jest pokání, přijímáme-li kříže s láskou a radostí, a když toužíme ještě více a častěji trpěti, jak si to přála sv. Teresie, pravíc: »Pane, zde pal a řež, ale ušetři mne na věčnosti.«

Zvláště máme se cvičiti v trpném pokání, neboť vyniká mnohými přednostmi nad pokání činné. Jmenované pokání trpné můžeme konati každého dne, každou hodinu, ale pokání činné, dobrovolně uložené, nemůžeme tak často vykonávati. Vždyť nemůžeme se stále postiti, stále bdíti, stále modliti se a stále bičovati.

Trpné pokání, to vnitřní sebezapření neškodí zdraví, a proto mohou je konati též kněží slabí a neduživí; kdežto činné pokání, nemoudře prováděné, může zdraví škoditi. —

Ke konání trpného pokání nepotřebujeme dovolení; to se rozumí samo sebou, že smíme a máme kříže trpělivě nésti, kdežto veliké pokání dobrovolné nemáme začínati bez porady a svolení svého zpovědníka. — Při dobrovolném neboli činném pokání namanou se člověku myšlenky samolibé, ješitné, často ukáže se i svévole a tvrdohlavost, čímž zásluha dobrovolného pokání se značně zmenšuje. Při trpném pokání toho nebezpečí nebývá. — Trpné pokání spojeno bývá s mnoha jinými ctnostmi, neboť k jeho vykonávání potřebí jest víry, která všude vidí řízení a prst Boží; také trpělivosti, poslušnosti, lásky k bližnímu a jiných ctností, což při dobrovolném pokání obyčejně nebývá. Pročež vykonávejme opatrně trpné pokání, čiňme z potřeby ctnost, neboť všem křížkům, které se nám přiházejí, nemůžeme uniknouti.

b) Leč mluvme také o činném čili dobrovolně podnikaném pokání. Ani na to nesmíme zapomínati. Pomiňme všechna zvláštní a neobyčejná kající cvičení, kterých nemáme bez dovolení zpovědníkova podnikati a všimněme si jen obyčejných a běžných skutků kajících, které lze snadno konati a při tom dosíci velikých zásluh.

Znamenitý skutek kající doporučuje nám žalmista Páně: »In quo, corrigit adolescentior viam suam? In custodiendo sermones tuos.« (Ž. 118, 9.) »Jak se zachová jinoch na cestě pravé? Bude-li chovati se podle tvých řečí.« Žalmista tedy doporučuje změnu a nápravu života. Podobné pokání vykonal Zacheus, slíbiv Pánu Ježíši takto: »Čím jsem koho oklamal, vracím čtyřnásobně.« Chybil-li jsem neposlušností, vykonám pokání poslušností; prohřešil-li jsem se pýchou, napravím se pokorou; byl-li jsem vlažný v dobrém, odpykám horlivostí; klesl-li jsem ctižádostí, polepším se skromností.

Výborným skutkem kajícím jest poslušnost, neboť jí křižujeme vůli, která se vzpouzí Bohu. Uražený bývá nejlépe usmířen obětí a dostiučiněním a čím větší obětní dar, tím cennější oběť. Pro nás však velikou cenu má svobodná vůle. Když pak ji podáváme Bohu za oběť poslušností, dáváme Bohu příjemné dostiučinění.

Pokání můžeme činiti mrtvením očí, uší, jazyka i všech tělesných a duševních smyslů. Tyto kající skutky jsou proto spasitelné, poněvadž nás chrání od

mnoha hříchů, poněvadž takové pokání můžeme konati vždy a všude, zároveň však své smysly posvěcujeme. Tím také trestáme smysly, kterými jsme Boha uráželi. Z nástrojů hříchu činíme zdroje spravedlnosti podle slov sv. Pavla: »Jako jste dávali údy své ve službu nečistotě a nepravosti, tak nyní dejte údy své ve službu spravedlnosti ku posvěcení.« (Řím. 6, 19.)

Pokání konáme, když se vytrvale modlíme, pilně pracujeme, postíme a dáváme almužnu.

Pokání možno konati, mrtvíme-li tělo mírným postem, rozumným mrskáním, kajícími pásy a bděním. Výborným činem pokání jest půst, neboť jím odpíráme tělu, co mu patří. Lepším však pokáním jest zapírání vnitřních smyslů, rozumu, vůle, paměti, obraznosti a soudnosti. Nejlepším pokáním jest však boj proti hříchu, půst od hříchu.

Půst hlavní a všeobecný jest půst duchovní, zdržujeme-li se hříchů a nezřízených žádostí, což jest dokonalý půst: Abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, umírněně a spravedlivě žili v tomto věku. Jakou odměnu slibuje takovému postu apoštol? Očekáváme blaženou naději a zjevení slávy Boží, Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista. Postní čas života neboli životní půst zachováváme, když spravedlivě žijeme, když se zdržujeme hříchů a nezřízených žádostí. Poněvadž tento půst není bez odměny, očekáváme blaženou naději a zjevení slávy velikého Boha a Spasitele našeho, Ježíše Krista. V té naději, když stane se skutkem (na věčnosti), obdržíme denár, desetinásobně. Mzda uděluje se dělníkům na vinici Páně. (Sv. Augustin.) Rovněž i my, budeme-li síti do těla a do své duše sebezápor, pokání, dobré skutky, uvarujeme se hříchu a budeme žnouti na věčnosti odměnu a slávu věčnou.

Mezi skutky kajícími jsou Bohu příjemny zvláště ty, které nazýváme p r i m i t i a e, p r v o t i n y. Ze Starého zákona známo jest, že si Bůh vyhradil všecky prvotiny. Co se nejdříve narodilo a na poli urodilo, náleželo Bohu a muselo býti buď obětováno, neb obětí vykoupeno. Proto jest Pánu Bohu zvláště příjemno, když mu obětujeme první okamžiky nenadálé r a d o s t i, první chvíle nějakého p o ž i t k u, na příklad krásného r o z h l e d u po krajině, chutného pokrmu nebo nápoje, ukojené z v ě d a v o s t i, obdržíce dlouho čekaný dopis nebo noviny, anebo první ovoce a podobně. —

Jisto jest, že jakožto hříšníci jsme povinni konati pokání a že se Pán Bůh spokojuje malými dary, jen když vycházejí ze srdce upřímného. Dáme-li na sebe jen trochu pozor, naskytne se nám často příležitost k pokání činnému i trpnému. Proto v těchto posvátných dnech, kdy se máme duchovně obroditi, rozněťme srdce ke kajícnosti, neboť celý život náš jakožto křesťanů a kněží (řeholníků) má býti neustálým pokáním. Následujme příkladu svatých, hlavně svého sv. patrona ne-li v patách, alespoň zdaleka, abychom podle jeho vzoru konali pokání a s ním také dosáhli odměny věčné. Amen.

Modlitba. Žalm De profundis.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 18, 21, 25.

15.

Zpověď.

Příprava.

Úvod: Jan 20, 19—23.

»Když byl večer toho dne, prvního to v týdnu, a pro strach před židy dveře byly zavřeny, kde byli učedníci shromážděni, Ježíš přišel a postavil se uprostřed a řekl jim: Pokoj vám! A to pověděv, ukázal jim ruce i bok. A zaradovali se učedníci, spatřivše Pána. Tu řekl jim opět: Pokoj vám! Jako mě poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv, dechl (na ně) a řekl jim: Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterýmž zadržíte, zadrženy jsou.«

I. *Pojem a prospěšnost zpovědi.*

Každý z nás slíbil při posledních exerciciích, že bude věren Ježíši Kristu. Ale na každém z nás osvědčuje se pořekadlo: Nitimur in vetitum, cupimusque negata: Kloníme se k tomu, co zakázáno, a žádáme, co zapovězeno. (Ovidius.) Rozvažujíce o stavu duše své po vysvěcení a nyní, nuceni jsme vyznati s básníkem: (Horác) Non sum qualis eram: nejsem tím, kterým jsem byl dříve. Peccare humanum — hřešiti, toť křehkost lidská, a řekneme-li, že hříchu nemáme, sami sebe klameme, a pravdy v nás není. (I. Jan 1, 8.)

Blažen, kdo obstál v pokušeních proti víře a mravům, blaženější, kdo obstál s pochvalou; ale nešťasten, kdo v po-

kušeních klesl. Toho čeká soud Boží, jako pyšné anděly a pyšné prarodiče. Není nám jiné pomoci, jest naše zavržení neodvratné? Není možno vyhnouti se nešťastné smrti, zdrcujícímu soudu soukromému, zahanbení před celým světem při soudu veřejném? Není možno ujíti peklu? — Díky Bohu, ještě můžeme býti spaseni; pro nás ustanovil Bůh soud milosrdenství, totiž sv. zpověď. »A víte, že on (Ježíš Kristus) se zjevil, aby sňal hříchy naše.« (I. Jan 3, 5.)

Přinesli ke Kristu Pánu ochrnulého ležícího na loži. A vida Ježíš víru jejich, řekl ochrnulému: Buď dobré mysli, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji. A tu, někteří ze zákoníků si pomyslili: Tento se rouhá. A Ježíš znaje smýšlení jejich, řekl: Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Co jest snáze říci: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji aneb říci: Vstaň a choď? Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi hříchy odpouštěti, tedy dí ochrnulému: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. I vstal a odešel do domu svého. (Mat. 9, 2—7.)

Hříchem urážíme Pána Boha a proto jedině on může hříchy odpouštěti. Toto právo osvědčil Ježíš Kristus zázrakem, uzdraviv člověka ochrnulého. Právo odpouštěti hříchy udělil Pán Ježíš sv. apoštolům a všem řádným jejich nástupcům, řka: Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; komu zadržíte, zadrženy jsou. (Jan 20.) — Bůh hříchem uražený má právo klásti též podmínky, za kterých chce hříšníku odpustiti. A proto Pán Ježíš praví ke všem lidem: Jdi k tomu neb onomu zástupci mému na zemi, oznam mu své hříchy, a on ti je odpustí. Tedy svátostné vyznání hříchů knězi od církve ustanovenému jest jedinou cestou k odpuštění hříchů. Proto nazývá sněm Tridentský sv. zpověď druhým ráhnem po ztroskotání lodi. Prvním ráhnem po pádu lidstva jest křest, druhým pak sv. zpověď.

Snažme se dokonale pochopiti toto nevystihlé milosrdenství Boží, děkujme na kolenou za lásku Ježíše Krista k nám a vzbuzujme naději, že i při svých hříších dosáhneme spasení.

2. Přiměřenost a vznešenost zpovědi.

Zpověď jest přiměřena povaze lidské. Přiznati se, toť přirozeno. Vy sami se pamatujete, když se vraceli vaši rodiče z práce neb z kostela aneb z procházky, že jste je rádi očekávali. Ale když jste se provinili, byli jste zamlklí,

nesmělí a bojácní, takže se rodiče tázali: Copak se stalo? — Dali jste se do pláče a vypravovali: »Tatínku, maminko, rozbil jsem sklenici, vázu, talíř aneb podobně, prosím vás, odpusťte mi, já se polepším.« Tím se vám ulevilo, nabyli jste klidu a vnitřní spokojenosti. V nezkažené povaze plane touha přiznati se. Proto praví přísloví: Sdělená radost, dvojí radost; sdělený žal, poloviční žal. Leč i špatné a ničemné povahy se přiznávají. Dočítáme se leckdy v novinách, že ten neb onen zločinec, nemoha snésti výčitek svědomí, sám se ohlásil u soudu.

Básník a konvertita Klemens Brentano se kořil protestantské básnířce Louise Henselové. Jednou se sešli na hostině a usedli vedle sebe, jak od hostitele byla jim místa vykázána. Brentano vypravoval své vyvolené celý svůj životopis a při jednom místě se Louisa začervenala a pravila: »Pane Brentano, takové věci se nevypravují dámě; jste katolík, řekněte to knězi.« — Brentano se udeřil do čela a poznamenal: »Mne pošetilého! Jsem katolík, znám svátost pokání, a teprv pastorova dcera musela mi to připamatovat.« — Ejhle, do srdce lidského vepsána jest touha a žádost přiznati se ke svým chybám. Proto Kristus Pán nežádá od nás nic nemožného, nic nepřirozeného, když velí, abychom se zpovídali.

2. Účinky. Svatá zpověď svědčí zároveň o nekonečné moudrosti Boží. 1. Počátkem hříchu jest pýcha; pro ni klesli andělé i lidé. Leč ve sv. zpovědi toto hlavní zlo se ničí, poněvadž kajícník se musí před knězem, člověkem křehkým, pokořiti a vyznati své chyby, o nichž třeba nikdo neví. 2. Zpověď osvěcuje. Poznej sebe sama — poznej své nitro, své slabosti, hříchy, příležitosti. Kajícník musí vzpomínati, čím se provinil proti Bohu, sobě a bližnímu; co a jak činil a jaké povinnosti nedostál. Tak nabývá poznání o své mravní nehodnosti.

3. Zpověď posvěcuje, napravuje a polepšuje. Dnes jest doba bohatá na povahy mělké, nestálé a mnohý kněz (řeholník) přinesl si do stavu kněžského zárodky této choroby. »Justum et tenacem proposíti virum« — člověka stálého s pevnými zásadami těžko nalézti (Horác). Ryzí povahu nenahradí učenost neb osvěta, ani sláva, ani svobodomyslnost, ale svědomitost, vědomí odpovědnosti. A tu právě nalézáme ve zpovědi. Sám nevěrec

Voltaire pravil: »Zpověď jest silnou uzdou, která od neřestí zdržuje a odstrašuje nás od tajných hříchů.«

4. Zpověď oblažuje. Omnes beati esse volunt — pro blaho stvořen jest člověk. Ale veškeré štěstí pozemské jest prázdné, nenasycuje nás, nehasí žízně vypráhlého srdce; štěstí podobno jest vodě mořské, která žízeň ještě více dráždí, která pálí a trýzní. »Inquietum cor meum, donec requiescat in te« — nepokojno jest srdce lidské, pokud nespočine v Bohu.

»Je-li v světě jaké blaho,
srdce čisté se jím zpájí;
je-li jaká strast a trýzeň,
svědomí zlé nejlíp zná ji.«

(Vladimír Šťastný.)

»Blaze duši, která tuší,
že s ní Boží milost dlí;
běda duši, kterou kruší
tíže zlého svědomí.«

(Sv. Čech. »Šotek.«)

5. Zpověď utěšuje. Jako dítko, jež chybí, nabude útěchy přiznáním, jako zločinec dojde klidu po vyznání svého hříchu, tak hříšník ve zpovědi nabývá pokoje a míru, kterého svět dáti nemůže. S dobrým svědomím můžeme říci, že příčinou nespokojenosti a rozháranosti bývá hříšný život; »neboť k Bohu kdo přilnul, Bůh sám mu stačí, o nic mu nejde«. (Verdaguer.)

6. Zpověď působí blahodárně na celou lidskou společnost, na představené i poddané, na pány i sluhy. Zpověď chrání cti a dobrého jména, zachovává zdraví a veselou mysl; odstraňuje pohoršení, nepřátelství, rozbíjí hříšné schůzky, trhá tajné a hříšné spolky; vede k všeliké ctnosti, čistotě, poslušnosti a spokojenosti. Napomáhá trpělivosti, svornosti, lásce bratrské a spravedlnosti. Co dobrého, svatého a ctnostného církev na sobě má, to sluší přičítati sv. zpovědi, která jest největším dobrodiním Božím.

7. Nevystihlá moudrost Boží vedla Ježíše Krista, aby ustanovil zpověď; leč v ní září také Boží všemohouc-

nost. Kdykoli řekl Spasitel uzdravenému: »Vstaň a choď, odpouštějí se tobě hříchové tvoji,« po každé se židé divili. Zasluhovala ta slova obdivu, neboť měla božský účinek. »Vpravdě,« dí sv. Jan Zlatoústý, »obrácení hříšníka jest hrozný skutek, že andělé žasnou, nebe se obdivuje, země se chvěje, tělo nechápe, duše sotva vystihuje, ucho stěží postřehuje, celé stvoření téměř nestačí pochopiti a s posvátnou bázní to věří, poněvadž jest to hrozné«.

Kněz mající pravomoc, sedě ve zpovědnici, zastává úřad Ježíše Krista v plném rozsahu; on má právo odpustiti a též zadržeti hříchy, jak podle spravedlnosti uzná za dobré. A jak o hříšníku rozhodne, tak to přijme a potvrdí Bůh. Zpověď zajisté měl na mysli prorok Zachariáš, an psal: »V ten den bude studnice otevřena domu Davidovu i obyvatelům jerusalemským k obmytí hříšníka a nečistého.« (Zach. 13; 1.) Obmytí to stává se z rozkazu Ježíše Krista a pro zásluhy vylité jeho krve, jak praví sv. Jan: Ježíš Kristus nás miloval a obmyl ve své krvi. (Zjev. 1, 1. 5.) Při každé zpovědi září všemohoucnost Boží v obmytí hříšníka, v tom duchovním zázraku, jejž sv. Chrysostom cení výše, nežli vzkříšení Lazara z mrtvých.

Ejhle, tak přiměřená, blahodárná jest zpověď pro člověka; takovou hlásá moudrost, milosrdenství a moc Boží. Prosme tedy milého Spasitele, abychom se stali hodnými těchto milostí, plynoucích ze svátosti pokání.

II. *Součásti sv. zpovědi.*

Takové ovoce přináší zpověď jednotlivci i celému lidstvu, koná-li se s přípravou a s upřímným úmyslem.

Podle soudu sv. otcův církevních jest malomocnost obrazem hříchu, jelikož poskvrňuje a rozežírá duši. Pán Ježíš rozkázal oněm 10 malomocným, aby se ukázali kněžím a podobných slov mohl by užíti vůči hříšníku: »Jdi a ukaž svou duši knězím.« Zpovědníci však nejsou vševědoucí, neznají kajícníkova nitra, a proto kajícník má svůj duševní stav popsati slušnými, zřetelnými a úplnými slovy.

1. Příprava ke sv. zpovědi má býti pečlivá a vážná, neboť běží o platné přijetí svaté svátosti a odpuštění hříchů. Někteří však katolíci nepřistupují ke zpovědi s dokonalým

úmyslem. Nemyslíce vážně na svou vinu a urážku Boží, usilují pouze o prominutí hříchů, jak to nejsnáze jde; proto jsou vlažní a lehkomyslní u vykonávání pokání a jeho podstatných součástek. Mnohé přivádí ke zpovědi ponejvíce jen zármutek a vnitřní rozervanost, nikoli však bolest nad urážkou Pána Boha a touha po dostiučinění za spáchané hříchy. Oni stále si myslili, že jsou zbožni, ctnostni a dobrým úmyslům věrni, až je vyrušil pád do hříchu. Ihned stali se malomyslnými, jako dříve byli domýšliví na svou dokonalost. Takové vede ke zpovědi sebeláska a pýcha. Jdou ke zpovědi, poněvadž vědí, že ve zpovědi naleznou útěchy a ztraceného klidu. Jiní konečně spatřují ve zpovědníku více člověka nežli náměstka Božího, a proto znova a znova přicházejí ke zpovědi, aby se zeptali, zdali mají vskutku té či oné chyby se varovati, tu neb onu oběť přinésti, to neb ono cvičení započíti, neboť se vzpouzejí přemáhati a obětovati sebe. Jiní opět považují sv. zpověď ne tak za samostatnou svátost, ale spíše za přípravu k sv. přijímání. A proto přicházejí ke zpovědi, aby se vymluvili, sobě posteskli, pochybností se zbavili; nemyslí však na prvním místě na své provinění, na dostiučinění a nápravu života. Jiní zase chodí ke zpovědi ze zvyku. Předešlé důvody nejsou úplně špatné, ale nakaženy jsou sebeláskou, a proto tací kajícníci nebývají účastni všech účinků sv. zpovědi. Kdo by se však zpovídal z pokrytectví, aby byl pokládán za zbožného křesťana, nebo proto, že zpovědník jest svatý aneb z jakýchkoli časných pohnutek, toho zpověď byla by neplatná a svatokrádežná. Dokonalý a čistý úmysl záleží v tom, že kajícník si žádá, aby usmířil uraženého Pána Boha, nejvyššího dobrodince, aby vykonal pokání a potrestal se za své hříchy, aby dosáhl posvěcující milosti Boží a život svůj dokonale napravil.

2. Kdo má takový úmysl, ten vykoná přípravu ke sv. zpovědi pečlivě a řádně. — Katolík, který má svědomí úzkostlivé, konává přípravu ke zpovědi s velikými mukami a pravou trýzní. Sám si hledá a kreslí obtíže, zvláště při zpytování svědomí a vzbuzení lítosti. To jest nerozumno. Bůh nežádá věcí nemožných. Kdo vynaloží na přípravu ke zpovědi takovou péči, jako na jiné důležité a závažné věci, ten může býti klidný. — Jiní opět chybují opačně. Jsouce toho názoru, že znají své nitro dokonale, zpytují svědomí jen povrchně a přinášejí do zpovědi stále stejné hříchy.

Abychom se uvarovali obou těch výstředních chyb, stanovme si ke zpovědi určitý den v týdnu a pokud možno určitou hodinu, abychom se včasně připravili. Již při vstávání toho dne vzpomínejme, že hodláme jíti ke zpovědi, již tehdy vzbuzujme zkroušenost a lítost; tím si ulehčíme vzbuzení lítosti po zpytování svědomí. Potom zvláště při mši sv. zabývejme se svátostí pokání; do pozdvihování zpytujme svědomí, při pozdvihování prosme o pravou a dokonalou lítost a po pozdvihování vzbuzujme lítost.

3. Při zpytování svědomí přemýšlejme klidně, vážně a opravdově, čím jsme se provinili. Pohlédněme do nejtajnějších záhybů duše, všímejme si nejosobnějších citů a žádostí, pronikněme až na dno duše. Slyšme slova spisovatele a cestovatele Chateaubrianda: »Srdce na pohled nejjasnější podobá se studnici na poušti Alachme; hladina zdá se býti tichá a čistá, ale pohlédneš-li na dno pokojné, uzříš ohromného krokodýla, jejž chová studnice ve vodách svých.« — Tak i katolík, zpytuje-li řádně svědomí, spatří mnohdy na dně duše zárodek hrozné vášně, hrubou chybu a poklesek. Ptejme se nejdříve: Byla má poslední zpověď platná a vykonal jsem uložené pokání? Vzpomínejme, jak jsme dostáli předsevzetí, které jsme učinili při poslední zpovědi; jak jsme pochybili vůči Bohu, sobě a bližnímu, nebo jak jsme zachovávali přikázání Boží, církevní, jak jsme dostáli povinnostem svého stavu a úřadu. Projděme hříchy osobní a cizí, jichž jsme se dopustili myšlenkami, žádostmi, slovy a skutky. Rozvažujme, jak jsme napravili učiněnou škodu na cti, dobrém jménu a na majetku. Zvláštní pozornost věnujme svým hlavním a často opětovaným hříchům a blízké příležitosti ke hříchu, pak i opomenutí dobrého.

Nedej se zaslepiti sebeláskou, která stále hříchy omlouvá, ráda je umenšuje a počet jich snižuje. Zvláště při této generální sv. zpovědi buď opravdový a horlivý. Snad i o tobě platí slovo básníkovo: Tacitum vivit in pectore vulnus — tajná v srdci jitří se rána, a proto »jestliže dnes uslyšíte hlas Hospodinův, nezatvrzujte srdcí svých«. (Ž. 94, 8.) Lépe jest z hříchu se vyznati tajně ve zpovědi, než nepokojně žíti, nešťastně zemříti a na věčnosti před celým světem býti zahanben. Zpytuj svědomí tak, jako bys měl hned po zpovědi zemříti. Začátečníci mohou použíti zpovědního zrcadla. Těm, kdož chodí ke zpovědi týdně, stačí na

zpytování svědomí 10 minut, před měsíční zpovědí zpytuj svědomí půl hodiny. Na generální zpověď připravuj se podle potřeby asi hodinu i více.

4. Po řádném zpytování svědomí vzbuďme lítost. Ta jest k odpuštění hříchů ve zpovědi nezbytně potřebna; od ní nemůže zprostiti ani Bůh, ani zpovědník. V některých případech lze dosíci odpuštění hříchů beze zpovědi, ale bez lítosti nikdy! Lítost pak musí býti vzbuzena před zpovědí, nejposléze před rozhřešením. Lítost jest duševní bolest a ošklivost nad hříchem, který jest urážkou Boha a jediným pravým zlem; lítost zavírá v sobě pevný úmysl nikdy již těžce nehřešiti a příležitosti ke hříchu se varovati. Když litujeme hříchů proto, že jsme urazili Boha, Stvořitele, Ježíše Krista, svého Spasitele, a Ducha Svatého, svého posvětitele, který jest nejvyšší dobro, nejvyšší láska, krása a dokonalost, jest to lítost dokonalá. Vždyť pohnutku k lítosti nalézáme v Bohu. Když však litujeme hříchů proto, že jsme nebe ztratili a pekla zasloužili, pociťujeme lítost nadpřirozenou nedokonalou, která také dostačuje ke zpovědi. Já bych ji nazval »lítostí dostatečnou«. V tomto případě staráme se spíše o sebe a o svůj osud. Pohnutkou k lítosti jsme my sami. Jest to tedy lítost trochu sobecká, ale i ta dostačuje k odpuštění hříchů ve zpovědi. Mimo zpověď nikoli. Mimo zpověď shlazuje hříchy jenom lítost dokonalá. Proto více máme usilovati o lítost dokonalou. Lítost uzavírá v sobě také pevný úmysl napraviti to, co jsme hříchem pokazili, na př. nahraditi čest, dobré jméno a majetek (odprošení, náhrada).

Mnozí však přicházejí ke zpovědi s lítostí nedostatečnou. Dávají to najevo již volbou zpovědníka. Duchovního vůdce má si každý voliti po zralé úvaze a modlitbě; má hleděti na svůj duchovní prospěch a věčné spasení, nikoli však na to, který zpovědník jest »hodný«, t. j. který se netáže a který nechává kajícníka jíti starou cestou. Aby se zpovědník nemusil tázati, zpovídej se upřímně a podrobně.

Také ti jeví lítost nedostatečnou, kteří když jejich zpovědník jest nepřítomen, zpověď buď odloží aneb vykonají s nechutí. Tak nejednají duše, které vedeny jsou Duchem Božím; to jest pouhý osobní kult. Takový kajícník hledá zpovědníka a ne Boha. Moudrý a horlivý zpověd-

ník schvaluje, když jeho kajicník občas, na př. za 2 neb 3 měsíce jde ke zpovědi k jinému knězi. Z toho důvodu mají řeholnice mimořádné zpovědníky. Nedostatečnou lítost projevují také ti, kdo rok od roku opakují stejné a staré dobrovolné hříchy, poněvadž nemají opravdové vůle se polepšiti a zdokonaliti. Jejich zpovědní formule jest stále stejná, jako formule obecné zpovědi. A poněvadž nemají opravdové vůle se polepšiti, nemají také opravdové lítosti. Zcela nedostatečnou lítost prozrazují ti, kdo každý svůj hřích omlouvají, na jiné svalují, aneb chyby jiných vypravují. Ti chtějí vlastně říci: Ten aneb ta zhřešila, nikoliv já. Taková zpověď jest obyčejně neplatná.

Ti však, kdo litují hříchů jen proto, že hřích je oloupil o majetek, o čest, postavení, o dobré jméno anebo zdraví, když jen proto litují, že byli potrestáni, zahanbeni a zlehčeni před lidmi, mají lítost přirozenou. Ta nestačí k odpuštění hříchů, a proto zpověď jejich jest úplně neplatná. Lituje-li zloděj hříchu jen proto, že si při krádeži zlámal nohu, jeho lítost nemá ve zpovědi ceny. Kdyby však litoval krádeže proto, že urazil Boha a uškodil bližnímu, měl by lítost nadpřirozenou a tedy dobrou.

Litujme tedy hříchů proto, že jsme urazili Boha Stvořitele, Vykupitele a Posvětitele a spáchali jediné pravé zlo, které zasluhuje trestu Božího. Pomněme, jak Bůh miloval nás. On tak veliký, nás nepatrné a bídné. Proto volejme k Bohu: »Otče, zhřešil jsem, již nejsem hoden slouti synem tvým; učiň mne jako jednoho ze svých služebníků.« (Luk. 15, 18—19.) K lítosti nejsou nutny slzy, vzdechy a nálada, nýbrž uznání vlastní viny a přání, abychom se hříchů nebyli dopustili.

Předsevzetí souvisí s lítostí. Kdo upřímně hříchů lituje, tím samým má také úmysl se jich varovati. Máme-li na sobě těžké hříchy, musíme míti předsevzetí, že se budoucně budeme vystříhati všech těžkých hříchů. Jest radno, abychom předsevzetí výslovně vzbudili po lítosti.

Kdo se zpovídá jenom z lehkých hříchů, má vzbuditi pevný úmysl, že se bude aspoň jednoho z nich varovati, nebo že se přičiní, aby počet jednoho nebo několika dobrovolných všedních hříchů umenšil. Správnější jest, bojujeme-li proti jednomu hříchu, až do jeho úplného vykořenění.

III. *Vyznání hříchů.*

1. Žaloba čili vyznání hříchů ve zpovědnici má býti upřímná a úplná. Kajícník musí žalovati na sebe všecky těžké hříchy, jejich přibližný počet a okolnosti, které hřích buďto nápadně zvětšují aneb nápadně zmenšují. Na př. lež jest hřích. Kdo však lže, aby bližního pošpinil, dopouští se dvojího hříchu, totiž proti pravdě a proti lásce k bližnímu, čili on pomlouvá. Kdo však lže z nouze, nemá tak velikého hříchu, jako ten, kdo lže ze zlomyslnosti. Jestliže tedy některá okolnost hřích náš nápadně zvětšuje aneb zmenšuje, musíme ji také oznámiti. Zapomene-li kajícník po řádné přípravě udati těžký hřích a litoval-li všech hříchů svých, dosáhne odpuštění i onoho zapomenutého hříchu, a zpověď jest platná. Ale při nejbližší zpovědi musí onen zapomenutý hřích oznámiti.

2. Buďme ve zpovědi upřímni. Nenechme se zaslepiti nemístným studem a nezamlčujme žádného hříchu. Tím bychom zpečetili své zavržení. Vzpomínejme na tyto pravdy: Nestyděl jsem se hřešiti před tváří Boží, před andělem strážným, ani před svatými, proč bych se styděl vyznati hřích ve zpovědi? — Jestliže mne tíží a mučí stud před jediným člověkem, tím více by mne mučil při posledním soudu před celým světem, před spolubratry, před rodiči a lidmi, kteří si mne na světě vážili. Pokoření ve zpovědi jest mi spasitelné, pokoření při posledním soudu bylo by mi k zavržení. Zpovědník mnou nemůže pohrdati, neboť on zná svou vlastní křehkost. Není na světě hříchu, aby se ho nemohl i kněz dopustiti. (Sv. Augustin.) Zpovědník ví, kolik sebezapření a pokoření bylo kajícníku třeba, než se odhodlal vyznati těžký a veliký hřích, a poněvadž z toho boje vyšel jako vítěz, proto si ho váží. S jakou láskou přijímal Pán Ježíš kající hříšníky, kterak by mohl jeho zástupce jednati jinak?

3. Zpovídejme se pokorně. Byli jsme Bohu nevděčni, urazivše jej hříchem; jsme žebráci, nemocní, pobloudilci — Bůh jest naším Pánem, lékařem a světlem. Že jsme se obrátili, náleží zásluha hlavně milosti Boží. Proto opravdově vyznávejme: Já bídný hříšník.

Mnozí však i při vyznání hříchů chybují. Mluví potichu a nesrozumitelně nebo tak rychle, že zpovědník nerozumí. Tím se stává zpověď neúplnou, a jedná-li se o těžký hřích, neplatnou. Někteří mluví všeobecně, na př.: Zhřešil jsem proti lásce bratrské, místo aby udali onen hřích vlastním jménem, neboť hříchů proti lásce bratrské jest mnoho. Někteří opět vypočítávají všecky slabosti a nedokonalosti, ale skutečné a dobrovolné všední hříchy zamlčují. Mezi těmi může se skrývati nebezpečný aneb pro okolnosti těžký hřích — a tak jest zpověď neplatná. Poněvadž mají na mysli jen své slabosti, stěží vzbudí upřímnou dokonalou lítost. Mnozí uzavírají do zpovědi hřích nebo řadu hříchů z minulého života, ačkoli jich nelitovali. Tím se neničí tresty za ony hříchy, nýbrž hlavně lítostí.

Zbožný a svědomitý kněz chodí ke sv. zpovědi dvakrát nebo alespoň jednou měsíčně. Nábožní věřící, kteří se zpovídají asi šestkrát do roka, mívají obyčejně velmi citlivé svědomí a velikou vytrvalost v dobrém; na nich jest pozorovati opravdové polepšení a horlivost po každé sv. zpovědi. Chodí-li členové bratrstev, Třetích řádů a Mariánských družin ke zpovědi týdně, buďme jim ochotnými zpovědníky a duchovními vůdci. Bohoslovci, řeholníci a řeholnice ať se zpovídají podle nařízení svých stanov (řehole), t. j. týdně.

Je-li třeba, jděme i častěji ke sv. zpovědi. Neodkládejme se zpovědí! Co můžeš vykonati dnes, neodkládej na zítřek. Odkládáním bychom vinu jen zvětšili. Vzbuzení dokonalé lítosti nad těžkým hříchem uzavírá v sobě pevný úmysl, »co nejdříve se zpovídati«. Podle církevních předpisů rozumí se nejbližší zpovědí »zpověď velikonoční«, jak usoudil prof. Dr. Vřešťál v Č. k. duch. r. 1923. Doufám však, že zbožný křesťan, tím spíše kněz, vykoná nejbližší zpověď aspoň ve čtrnácti dnech, i když je velmi zaměstnán a má daleko na dráhu. Podle svrchu uvedeného posudku »nejbližší zpovědí« bohoslovců a osob řeholních, jimž jest předepsána týdenní zpověď, jest právě ona nejbližší týdenní zpověď. Pro terciáře (sv. Františka) třeba rozuměti »nejbližší zpovědí« zpověď měsíční, neboť řehole jim nařizuje měsíční zpověď. Tato zásada platí též pro kněze-terciáře.

Zachovej při vyznání hříchů tento pořádek: 1. Nejdříve udej hřích nebo hříchy, které tě nejvíce tíží, abys neztratil snad odvahy z nich se zpovídati. 2. Potom udej dobrovolné

a vědomé všední hříchy s pevným úmyslem jich se varovati. 3. Konečně jednu nebo dvě slabosti a nedokonalosti také s úmyslem tyto chyby vykořeniti; ostatních slabostí jen lituj! Tím stane se zpověď přehlednou, říznou a jasnou.

Kdyby pak někdo zoufal nad svými hříchy, že Bůh je ani odpustiti nemůže, ať vzpomene na slova Písma sv.: »Živ jest Bůh, že nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.« (Ezech. 33, 11.) — Potoků krve potřeba bylo k smazání chyby před lidmi: Bohu na jediné slze dosti, je-li prolita před zpovědí.

Můj Ježíši, milosrdenství! V Tebe jsem, Hospodine, doufal, nebudu zahanben na věky. Amen.

Adsit nobis, quaesumus Domine, virtus Spiritus Sancti, quae et corda nostra clementer expurget et ab omnibus tueatur adversis. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. II., kap. 6, kn. III., kap. 20.

16.

Kázeň těla.

Příprava.

Úvod: Mat. 16, 24—28.

Na to řekl Ježíš učedníkům svým: Chcete-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj a následuj mne. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? Aneb jakou dá člověk výměnu za věčný život svůj? Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými a tehda odplatí jednomu každému podle skutků jeho.

I. *Pojem a účel umrtvování.*

Ježíš Kristus volá na celý svět: Vezmi kříž, zapři se, umrtvuj se, ukřižuj tělo své s jeho žádostmi, utni ruku i nohu, vyloupni své oko, nastav druhé líce, království Boží násilí trpí! — Slyší-li ta slova člověk světu oddaný, který sebe i všechny své skutky pokládá za dokonalé, který se má za nadčlověka, ano i za boha, ten se rozhněvá nebo pohrdlivě

zasměje. Mluvíš-li o těch věcech se zbožnými katolíky, táží se tě, co vlastně ta slova znamenají a co obsahují.

Slova »mrtvení, umrtvování« připomínají bolestný pojem smrti a umírání. »Sebezápor, sebezapření« značí odříkání si věcí příjemných, nevyhovování přáním a požitkům.

Na vysvětlení třeba předeslati:

Umrtvování není podrýváním zdraví a ničením života, nirvanou a thanatem. Není vyhledáváním útrap a nepříjemností za každou cenu. Není zákazem životní radosti, není věčným zármutkem, jenž zastírá tváře mrakem a hrbí lidské postavy; není těžkým břemenem, jež člověku nakládá křesťanský život. Evangelium značí radost a pokoj. Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím radujte se! Vlídnost vaše buď známa mezi lidem. (Filip. 4, 4.) Zármutek obrátí se v radost. (Jan 16, 20.)

Umrtvování není cílem, náplní a jediným smyslem křesťanského života, proto nemá nám nahánětí strachu a budití v nás odpor. Umrtvování jest pouze pomůckou k nabytí a zachování ctnostného života, milosti Boží. Slovo mrtvení čteme často v evangeliu. Bylo průvodkyní a podmínkou života Kristova, ale jest i průvodkyní života našeho. Přece však nemá rušiti životní radosti, nýbrž ji vštěpovati a rozvíjeti; nemá našich tváří haliti do smutku (fariseové) a utlačeného lidství, nýbrž má je oblévati jasem spokojenosti a radosti. Veselého dárce miluje Bůh (II. Kor. 4, 7).

Umrtvování jest zapírání nižší lidské přirozenosti podle zásad zákona Božího tím, že nesplňujeme svých nerozumných a nemravných žádostí, nýbrž se z nich vymaňujeme, je ovládáme a jsme jejich pány. — Ve vychovatelských spisech čteme o »kázni« a »sebeovládání«, které doporučuje nám sebe ovládati a býti pánem sama sebe. To není nic jiného než umrtvování čili sebezapírání. »Vládni nad svými vášněmi«, značí: umrtvuj je. Neprováděj, co ti našeptávají tvé nízké sklony tělesné, nýbrž konej to, co ti velí rozum věrou osvícený. Umírej pro nižší přirozenost! Buď pánem sebe sama, ovládej se, jednej rozumně a prozřetelně, žij ctnostně!

Zapírati se znamená: Potlačuj v mysli hříšné myšlenky a v srdci nezřízené žádosti! Měj na uzdě své smysly, zvláště zrak, chuť a hmat, kroť svou zvědavost a svůj jazyk! Jinými

slovy: Neměj na mysli ukojení svých smyslných chtíčů a převrácených náklonností, nýbrž pečuj o zachování svých povinností, totiž vůle Boží, zákona Božího.

Z toho jest patrno, že umrtvování není nic zlého, nepřirozeného a smutného. Ovšem bývá na čas bolestné, jako operace, působí mnoho bolestí, ale jest zřejmě věcí rozumnou, nutnou, spasitelnou, užitečnou, mnohdy i vznešenou. Nakonec umrtvování přináší radost, štěstí, vítězství a věčnou slávu.

Co jsou vášně nebo náruživosti? Vášně jsou tělesné touhy, přání a tužby; jsou to dojmy, pocity, záliby, odpor a city, jež povstávají v našich pěti smyslech tělesných při pohledu na smyslové dobro nebo zlo, když nám je představí obrazivost. Vášně hýbají naší tělesnou přirozeností, ji rozněcují, dráždí a ženou k dobru skutečnému nebo domnělému. Dosažení dobra pociťujeme jako ukojení a radost, nedosažení jako smutek a bolest. Vášně však budí v nás též odklon, odpor a útěk od zla skutečného nebo domnělého. Vyváznutí ze zla jeví se jako radost; postižení zlem jako bolest a smutek. Vášně jsou tedy vzrušení tělesných smyslů nebo vznět tělesné dychtivosti při postřehu smyslového dobra nebo zla. Počátky zraku a sluchu jsou jaksi na hmotě méně závislé a podávají hmotný předmět velmi zduchovnělý. Tyto počátky může vůle kdykoliv přerušiti. Dojmy čichu, chuti a hmatu jsou mnohem hmotnější a jsou ještě méně pod naší vládou, než zrak a sluch. Oko můžeme zavříti, uši zacpati a dojem zmizí. Ale když jsou vzrušeny čich, chuť a hmat, marně rozkazuješ, aby zápach přestal, zub nebolel a chuť k jídlu zmizela. I když je počátek hříšný, nemůžeš ho přerušiti, můžeš mu jediné odepříti souhlas. Pak se ti nepřičítá, neboť hřích je ve vůli a záleží v souhlasu jejím k něčemu zlému. Kde není souhlasu vůle, tam není hříchu.

Každý dojem, počátek, postřeh a vznět smyslů, neboli vášeň působí značné tělesné vzrušení, zvláště je-li počátek silný nebo často opakovaný. Každá vášeň přivádí krev do varu, působí změny v srdci, v oběhu krve; poznáš ji na tváři, na hlase a vůbec v celém těle. Hlavně čich, chuť a hmat působí na fysické ústrojí, pročež nezřízené hovění čichu, chuti a hmatu působí škodlivě na tělesné ústrojí a vytváří v něm otupělost a chorobnou dráždivost. Proto pramenem vášní jsou hlavně tyto tři smysly, nejvíce ovšem chuť a hmat. Proto napomíná apoštol:

Podle ducha žijte a žádostí těla nevykonávejte! Kdo rozsévá na svém těle, z těla bude sklízet záhubu. (Gal. 6, 8.) — Pramenem vášní jsou všechny smysly tělesné a jejich počátky; nejsilnější ze smyslů je hmat (cit). Dodavatelkou vášní je obrazivost, která působí spojení mezi tělesnými smysly a duší.

Duše jest podstatou, formou člověka, tedy vyšší jeho částí; tělo jest nižší částí člověka. Duše oživuje tělo a dává mu život; duše oživuje též činnost smyslů. Kde není lidské duše, tam není ani lidského těla. Pouze spojením lidské duše s tělem povstává člověk.

Vyššími schopnostmi duše jsou rozum a vůle, jimiž se liší člověk od zvířete a podobá se Bohu. Nižší schopnosti duše jsou čtyři: Smysl povšechný sděluje duši postřehy pěti tělesných smyslů; obrazivost postřehy a obrazy přijímá; soudnost je oceňuje a třídí; paměť je přechovává.

Vášně dělíme na dychtění rozumové a smyslové podle toho, toužíme-li po dobru rozumovém nebo po dobru smyslovém. Zde mluvíme jen o dychtění smyslovém, které může býti dobré nebo zlé, podle předmětu, okolností a úmyslu, pro něž po něčem toužíme. Smysly touží po zážitcích příjemných a bojí se škodlivých věcí.

Vášní počítáme jedenácte. Vášní prostých neboli smyslově chtivých, které jen touží nebo se bojí, jest šest: 1. Tělesná nebo smyslová láska ke skutečnému nebo domnělému dobru, 2. nenávist ke zlu, 3. touha po vzdáleném dobru, 4. odpor ke zlu a útěk před ním, 5. radost z dosaženého dobra, 6. smutek nebo bolest ze zla.

Ostatních pět vášní přemáhá překážky, zabraňující naší radosti, nebo brání se proti škodám. Proto slují vznícené čili smyslově náhlivé. Jsou to 7. naděje (nikoli ctnost naděje), toužící po dosaženém dobru, 8. zoufalství, vzdávající se naděje, 9. bázeň z možného zla, 10. odvážnost, útočící na překážky, 11. hněv neboli žhavý pocit nevole. Z toho rozdělení plyne, že je dvojí hnutí nižší částí duše. Tyto vášně, jsouce hnutími nižší lidské přirozenosti, nesmějí člověku vládnouti, nýbrž musí poslouchati rozumu a vůle.

Vášně samy v sobě nejsou ani dobré, ani zlé; ale mohou se státi dobrými nebo špatnými podle směru, jímž se samy ubírají, anebo podle směru, jejž jim sami dáme. Užijeme-li vášní

k dobru a ke ctnosti, jsou dobré, spasitelné a záslužné; zneužijeme-li jich ke hříchu, jsou zlé.

Vášně však často rozum předbíhají a propukají dříve, než člověk vše rozváží a tím zabíhají na pole hříchu. Po prvotním hříchu má každý člověk sklon ke zlému. Proto se náruživosti vymykají řízení rozumu, opouštějí meze ctnosti, činí nás hříšníky, hodnými hany a trestu. Vášně vyvěrají hlavně z lásky smyslné, tělesné, hmotné. Předměty, jež ji budí, jsou rovněž tělesné a hmotné, často také hříšné. Proto vášně odporují pravidelně lásce Boží, dusí ji, překážejí lásce Boží. Proto pravil Gerson: »Na tolik pokročíš (v ctnosti), na kolik se přemůžeš.« Jeho slovo stalo se okřídleným heslem nauky asketické. Sv. Augustin děl: »Kde ubývá vášní, tam roste láska (k Bohu); kde jsou náruživosti umrtveny, je láska dokonalá. Kdo chceš tedy Boží lásku rozmnožovati, zmenšuj své vášně.« Vášně rostou hlavně osobními hříchy a hříšnými návyky (neřestmi).

Proto mluvíce o vášních, máme obyčejně na mysli nezřízené, hříšné vášně, neboli smyslné chtíče, nízké sklony, nízké pudy neboli nezřízené náruživosti. Pramenem vášní jsou tělesné smysly a jejich dojmy. Obrazivost často naše počitky zesiluje nebo zeslabuje a tak stává se zdrojem všech našich žádostí a nechutí, všech našich vášní. Náruživosti nutno ovládati a umlčovati podle mravních zákonů (desatera Božích přikázání).

Vášeň není chorobou duše. Stoikové zatracovali každý vznět, každou vášeň, jako zlou a nedůstojnou člověka. Chtěli míti lidstvo tvrdé a chladné jako skála, jímž (lidstvem) nic nepohne, nevzruší, nenadchne a nerozohní. Bez vášní byl by člověk jako mumie; byl by to stav nemožný a nepřirozený. Svatost nespočívá v tom, aby lidé ohniví stali se chladnými a chladné povahy lidmi vznětlivými, nýbrž svatost záleží v zušlechtění vlastní letory. Smiř se tedy se svou povahou a využitkuj jí ke službě Boží, ke spáse své i svých bližních. Vášně řízené rozumem jsou výborným prostředkem duchovního a duševního života. Pročež je vychovávej podle vzoru světců a lidí zbožných.

Vášně jsou schopnosti, mohutnosti tělesné a možno jimi mnoho vykonati. Hledají dobro a prchají od zla. Proto musíme svým vášním vštípiti pravdu, že nejvyšším dobrem jest Bůh, a jediným, pravým zlem na světě jest hřích, na věčnosti pak peklo.

Ušlechtilé vášně měl sám Pán Ježíš, který je posvětil tím, že všechny byly naprosto a dokonale podrobeny jeho rozumu a napomáhaly jeho nejsvětější lásce. Jeho vášně byly svaté a pudily ho k zastávání úřadu učitelského, kněžského a pastýřského. Světci byli vesměs velmi vášniví lidé, ale jejich vášně byly ovládány rozumem a posvěcovány milostí Boží. Kristus Pán dal nám příklad, že možno a nutno vášně posvětiti, je říditi a upjati na nejdokonalejší bytost, na Boha.

Kristus Pán, maje skutečné a pravé lidské tělo, pociťoval také tělesná hnutí, ale ta byla v naprosté podřízenosti jeho rozumu a vůle, byly to tedy svaté vášně. Proto se hněval na zatvrzelost fariseů, plakal nad smrtí Lazarovou, radoval se, že mohl požívati beránka velikonočního, plakal nad zatvrzelým Jerusalemem, cítil hořkost a bázeň z utrpení a smrti. To byla tělesná hnutí, city, dojmy, jež náležejí k vášním. Nejsou tedy taková tělesná hnutí hříšná, nejsou známkou nedokonalosti, neboť Ježíš Kristus byl svatý a nejdokonalejší. Necítiti žádného hnutí mysli a citu, není lidské, ani možné. Ale tyto city a dojmy nesmějí se uchýliti z mezí zákona Božího k věcem nerozumným a nemravným.

Svatí a světice Boží pociťovali v sobě vášně jako my, ale podrobovali je službě Boží, ušlechťovali ctnostmi a posvěcovali je milostí Boží. Tak jim napomáhaly vášně k horlivosti v úřadě, v zapírání sebe a ve vytrvalosti až do konce.

3. Umrtvování jest příkazem rozumu pro každého, kdo chce správně jednati a rozumně žíti. Co jest nižší, má se podrobovati vyššímu, co slepé, má se svěřovati vedení vidoucího, co nerozumné, má se říditi rozumným. Naše tělo má smysly, které poznávají a žádají. Tělo však jest nižší přirozenosti než duše, která jest svobodná a rozumná. Podstatu člověka vytváří duše, pročež tělo má býti ovládáno duší svobodnou a rozumnou. Tělo jest slepé ve svých pudech, nerozumné ve svých snahách jako splašený kůň. Proto vyšší přirozenost, totiž naše duše, obdařená rozumem a vůlí, musí ovládati pudy tělesné podle pravidel mravního zákona.

Sv. Pavel píše: Vidím jiný zákon v údech svých, který odporuje zákonu mysli mé a jímá mne zákonem hříchu, jenž jest v údech mých. (Řím. 7, 23.) Toho rozporu mezi duší a tělem nepociťoval Adam, pokud nezhřešil, neboť z ruky Boží vyšel dokonalý. Jeho nižší přirozenost podrobovala se ve všem přirozenosti vyšší. Tak tomu bylo i u Ježíše Krista a

u Panny Marie. Rozpor ten nastal v lidech až po hříchu Adamově, který lidskou přirozenost porušil a naklonil více ke zlému než k dobrému. Proto od té doby zuří v každém člověku boj těla proti duši, boj pudů proti rozumu, boj zla proti ctnosti.

Ten rozpor pozorovali již pohané. Ovidius vyznal: Vidím lepší věci, ale jdu za tím, co jest horší. Školu křesťanského umrtvování založil Spasitel světa, Ježíš Kristus, sám jsa vzorem sebezapírání od jeslí až na kříž. On razil heslo: Zapři sebe sám! — Proto sv. Pavel čítá za pravé učedníky Kristovy ty, kdo ukřižovali své tělo s vášněmi a žádostmi (Gal. 5, 24).

Umrtvováním spěje člověk k ucelené, ryzí, mravní a ctnostné povaze, čili k charakteru. Svět oplývá změkčilými povahami, které hovějí smyslnému životu, zábavám, požitkům, zkrátka nemají pevné vůle něco si odepříti a býti pány svých pudů. Změkčilost ničí sílu vůle, utápí v rozkoších rozum a podlamuje charakter. Zato silná vůle, rozum osvícený věrou, krátce mrtvení, vede člověka k charakteru, k ryzí, pevné a ctnostné povaze. Svět chce k pevné povaze vychovati vědou a sportem, ale z toho má zisk jen rozum a zdraví, nikoli však vůle, která zůstává stále slabá.

Sebezápor napomáhá ke ctnostem. Mrtvení nebojuje proti přirozenosti, ani proti šlechetným vášním, nýbrž vše, co jest v přirozenosti a ve vášních dobrého, podporuje. I vášní lze využíti k dobrému. Jen ten stane se svatým, kdo vášnivě miluje Boha, ctnost a počestnost. Bez ušlechtilých vášní nelze konati hrdinských ctností, neboť jen zápal lásky Boží jest schopen, aby oslavil P. Boha na zemi a pošinul svět na cestu ctnosti, poctivosti a služby Boží. Vykořeniti vášně a zničiti vlastní lásku znamená vpravdě zapřáhnouti svou lásku a ušlechtilé vášně do služby Boží, nemilovati sebe, nýbrž Boha, nehledati ve vášních ukojení vlastních choutek, nýbrž vůle Boží.

Umrtvování jest tedy spasitelné a ve svých účincích neocenitelné. Jest sice trpké a namáhavé, ale jeho účelem jest především naše dobro, naše posvěcení a spása. Vlivem sebezáporu vyrůstá ctnost. Jako na poli zbaveném plevele bujně roste osení, tak v srdci odříkavém klíčí a rozvíjejí se ctnosti. Sv. Tomáš Kempenský napsal: Tak každý pokročí ve ctnostech, jak se sám zapře. Umrtvování jest tedy svaté násilí, které svádí duši na královskou cestu Božího života

a tvoří hrdiny. Jest balsámem na silnou vůli a na nejšlechetnější schopnosti, jest vyrovnáním nepořádku a nečestnosti v lidské povaze po hříchu prvotním. Mrtvení zajišťuje člověku panství nad žádostivostí, chrání ho od mnoha chyb a hříšných předmětů. Duši uvádí do takového stavu, že se lehce soustřeďuje a povznáší k nadsmyslným věcem, snadno se modlí a rozjímá a nabývá v modlitbě hojné útěchy. Tak jeví se mrtvení pro ty, kdož touží po vyšší dokonalosti, nejen užitečným, nýbrž i nutným, protože se nelze dopracovati dokonalosti a svatosti bez horlivého cvičení se v modlitbě a rozjímání, bez soustředění mysli a vroucího spojení s Bohem. To všechno předpokládá však horlivé mrtvení.

Sebezapření ruší přichylnost srdce ke tvorům a k věcem, které od Boha odlučují, sílí naši pokaženou přirozenost, jež tíhne spíše ke tvorům než ke Stvořiteli, jež se věnuje spíše svému »já«, než službě Boží. Sebezápor usměrňuje život za metou ctnosti, zásluh a života věčného. Proto křesťanské umrtvování podnikáme dobrovolně, jednak pro cíle vlastní, k utužení svého charakteru, neboli mravného člověka, jednak ve prospěch vlasti a lidstva, jsouce schopni obětovati své síly pro dobro bližních. Posléze mrtvení provozujeme pro život věčný, který si utvrzením ve ctnostech zabezpečujeme. Umrtvováním stáváme se lidmi silné vůle a nezlomného charakteru, opravdovými hrdiny, kteří dovedou vítěziti nad sebou samými. Umrtvováním stáváme se ctnostnými lidmi a svatými členy království Božího na zemi. Všichni světci a světice Boží se cvičili v mrtvení, někdy velmi strohém a bolestném, aby vybudovali a uchovali své ctnosti pro veliký den Páně.

II. *Kázeň těla.*

(Poznámky.)

1. Jest zřejmá pravda, že v duchovním snažení o křesťanskou dokonalost a svatost třeba nižší naši část (tělo, smysly) podrobiti vyšší části (duši, rozumu). Činnost rozumu a smyslů si vzájemně překážejí, buď že tříští naši pozornost, nebo že smysly nějak zasahují do činnosti rozumu, čímž se kalí rozumová činnost ve své čistotě rozumové. Dokud nás smysly poutají k věcem pozemským a pomíjejícím, dokud přechováváme v srdci věci bezcenné a nízké, nejsme způsobilí k úzkému, kontemplativnímu spojení s Bohem. I když nedokonalé

věci nejsou ani lehkými hříchy, jsou přece menší nebo větší překážkou spojení s Bohem. Proto musíme všechny ty smyslové překážky odstraniti, jako škodlivé a zhoubné. Smysly jsou branami k duši, jsou nástroji a ústrojím, jež nás spojuje se světem. Pozorná bdělost musí tedy začínati u bran našich vnějších a vnitřních smyslů. Nebude-li jich vůle ovládati celou silou své svobody, smysly se vzbouří a strhnou samu vůli k nedovoleným radostem. Tato obranná práce jmenuje se mrtvením smyslů.

Mrtvení liší se od kajícnosti. Skutek kající jest čin, kterým chceme P. Boha usmířiti za spáchané hříchy. Charakteristické pro kající skutky jest to, že je může konati pouze člověk, jenž hřešil, a že je koná s úmyslem, aby Bohu dostiučinil, Boha usmířil. Účelem kajícnosti a úmyslem kajícníka jest tedy dostiučinění za hříchy, usmíření Boha čili pokání.

Sebezápor však jest úkon, kterým potlačujeme, zeslabujeme a takořka mrtvíme žádostivost smyslnou. V mrtvení může se cvičiti též člověk, který hříchu nespáchal, jemu stačí, že cítí v sobě nezřízenou žádostivost. Charakteristické pro umrtvování jest to, že je konáme s úmyslem mrtviti a zapírati nižší žádostivost. Náruživý lovec trpělivě snáší na čekané velikou zimu, ale proto přece se neumrtvuje. Turista, který při výstupu na vrchol hory pociťuje únavu, také se neumrtvuje.

Velmi často však kajícnost a mrtvení pojí se v jednom a témž skutku, máme-li totiž současně úmysl mrtviti smysly a zároveň tím i P. Boha usmířiti za své hříchy. Potom jest takový čin skutkem kajícím i umrtvováním zároveň, jsa konán pro stejný účel. Pokání a mrtvení jest v tomto případě totéž, liší se jen úmyslem. Tak možno mrtviti pět smyslů, když jim odpíráme věci příjemné nebo působíme jim bolest. Mrtvení těla a smyslů jest záslužné. Jest radno, abychom úmysl sebezapírání spojovali s kajícností.

2. Způsoby mrtvení těla. Mrtvíce tělo (a smysly), odnímáme mu věci příjemné a působíme mu nepříjemnosti a bolest. Přesto takové trýznění nemá mravní ceny, nekonáme-li je proto, abychom se uvarovali zlého a spojili se s Bohem. Proto mrtvením není sebetrýzeň indických džangů, únava při lovu kamzíků, mravný život zápasníků, bolesti vznikající ze šněrovačky a z těsné obuvi, ani vysílení tancem.

Tedy mrtvení konáme ze strachu před hříchem a z lásky k Bohu.

a) Celé tělo možno mrtviti několika způsoby. Mrtvení těla jest zvláště potřebné těm kněžím, řeholníkům a křesťanům, kteří mají vše, čeho si vůbec mohou přáti. Zvláště nutno je doporučiti takovým křesťanům, jimž život skýtá mnoho radosti a požitků, miláčkům štěstěny, kteří nevědí, co jest to »odříci si něco«, co je utrpení. Ti jsou blízci nebezpečí, že upadnou v osidla bujného těla a pýchy, která se zvláště objevuje u nich. Proto doporučuje církev svým dítkám zásadu: »Carnis terat superbiam potus cibique parcitas.« Bujnost tělesnou potírej skromností v jídle a nápoji! Zajisté půst jest nejpřirozenějším umrtvováním. Projevem, symbolem tělesného života jest pokrm a nápoj, neboť udržují tělo a napomáhají mu ke vzrůstu a k životu. Bez pokrmu by tělo zahynulo. Proto základní ovládání těla musí se týkati výživy. Z toho důvodu církev a všechny řehole nařizují půst, čili zdržování v jistých dobách výživných masitých pokrmů, někdy zas nařizují újmu v jídle, čili jedno nasycení a dvoje občerstvení denně. Postem v jídle a v nápoji tedy odnímáme tělu, co mu patří, působíme mu nepříjemnost, čili mrtvíme se. Proto postních dnů využitkujme k mrtvení a k pokání. Půst nepřehánějme, ale řiďme se přesně literou, nařízením.

b) Mezi kající skutky tělesné náleží mrskání důtkami. Dříve bylo mrskání obecně známo (flagellanti), nyní jest zjevem řídkým, známým jen v přísných řeholích. Komu jest mrskání předepsáno, ať se řídí nařízením; věřící ať užívají mrskání jen výjimečně. Mrskání nesmí se zvrhnouti v surovost, aby tělo nekrvácelo a neonemocnělo, tím méně ovšem v sadismus (Francie, Poryní), který by byl velmi hříšný. Svatí krotili tělo kajícími pásy čili ostrými řetízky (cilicium) a kajícími spodními rouchy, jež byla utkána ze žíní a nebo z jiných drsných látek. Tyto věci lze najíti v přísných řádech. Za pokání nebo k mrtvení lze je na krátký čas kněžím a řeholníkům (s dovolením zpovědníka) doporučiti. Věřící mohli by jich s výslovným dovolením zpovědníka použíti ve velmi řídkých případech pro noční dobu.

c) Svatí trýznili tělo bděním, omezujíce spánek na dvě — tři hodiny. Toto mrtvení konali hlavně světci jižních krajů. Většinou používali k odpočinku horkého dne, v noci však

pracovali a se modlili. V tom smyslu nutno obyčejně pohlížeti na bdění jižních světců. U nás jest pracovní dobou den, v noci odpočíváme. Spánku člověk potřebuje nutně, více než jídla, proto třeba zde velké opatrnosti, aby tělo nezchřadlo, neonemocnělo a člověk se nestal k práci nezpůsobilým, což by byl hřích. Dospělý a zdravý člověk potřebuje denně šest hodin spánku. Bdění provozují mniši a jeptišky, kteří konají o půl noci církevní hodinky, nebo noční adorace, anebo mají noční hlídku v nemocnici. Ti ať se přidržují svých předpisů. Kněží a věřící ať takového mrtvení nekonají, leč snad jednou dvakrát za rok s dovolením zpovědníka, aby přes den nezanedbávali svých povinností. A přece mohou se všichni kněží, řeholníci a věřící cvičiti ve bdění, ovšem jiného druhu, když totiž ráno časně vstanou a jdou na pátou mši svatou, aby potom mohli včas do práce a do úřadu (uvařili snídani a uklidili byt). To platí hlavně též těm, kdo chtějí o nedělích a svátcích na celodenní výlet. V těchto případech je bdění rozumné, bez škody a záslužné.

d) Svatí mrtvili své tělo tím, že spávali na holé zemi, na prkně, nebo na tvrdé kožešině. Jiní si dávali pod hlavu kámen. I v těchto přísnostech smíme příkladu svatých následovati jen s dovolením zpovědníkovým, který je udělí v případě, že kajícník neutrpí škody na zdraví a nepozbude spůsobilosti k denní práci. Průměrným katolíkům dostačí, spí-li na slamníku, nebo na tvrdé matraci, povrhujíce ložem měkkým a přepychovým.

e) Někteří světci a světice mrtvili své tělo, své smysly a celého člověka tím, že ošetřovali morem nakažené, nezhojitelné a odpor vzbuzující nemocné. Vynikl v tom sv. Rochus, sv. Kajetán, sv. Jan z Boha, sv. František Solanus († 1610), sv. Kamil Lellis († 1614), sv. Alois Gonzaga a j., kteří viděli v nemocných trpícího Krista. Sv. Alžběta Durynská ráda ošetřovala malomocné, líbala jim ruce i nohy, ba položila malomocného i do postele manželovy. Sv. František z Assisi podal ruku malomocnému a políbil ho na tvář. Jinému vymyl rány a ošetřil celé tělo. Někteří světci tak úžasně se přemohli, že líbali hnisavé rány a vyssáli nemocným hnis z rány vlastními ústy, na př. sv. František Solanus a sv. Alžběta Portugalská († 1625). Sv. Maria Františka Fremiotová († 1641) milovala nemocné tak, že líbala jejich

vředy a prala jim prádlo, neboť viděla v nemocných samého Krista.

Tyto zjevy nutno posuzovati jako výslovný rozkaz Boží, jejž poznáváme již z toho, že světci se nenakazili, ba tím hrdinským skutkem nemocného uzdravili. Snad je chránila i neobyčejná otužilost a lhostejnost k nákaze. Neznali tehdy bacillů a nebáli se jich.

Moderní ošetřovatel nemocných přidrží se přesně všech lékařských předpisů a bezpečnostních opatření v pavilonech, ve styku s nemocnými, při trvání karantény, stran antiseptických pomůcek, a teprve se schválením lékařovým odebéře se mezi zdravé. Zanedbání těchto předpisů je hřích proti 5. přikázání Božímu. Ošetřovatel se dostatečně umrtvuje, když přidělené nemocné svědomitě ošetří, po nich učistí, postel a prádlo obstará, podá jim včas léky, vymění převazy, když u nich v noci bdí, obslouží je, změří teplotu, připravi na zaopatření a na smrt. Ošetřování nemocných jest již samo sebou velikým sebezapřením a obětí. Dokonalost možno hledati v tom, že ošetřujeme vlídně a svědomitě osoby, k nimž a k jejichž nemoci pociťujeme odpor, že konáme přesně hlídku a svědomitě plníme rozkazy lékařovy, při tom však plníme všechny duchovní své povinosti v klášteře. Ošetřovatel musí pečlivě bdíti nad svým zdravím podle lékařských a řádových předpisů. Musí však míti na paměti též zdravé lidi (členy domácnosti), s nimiž se stýká, aby nepřenesl nemoc na ně. Každé přestoupení těchto předpisů jest hříšné. Kdo by se svévolně vydal do nebezpečí těžké nemoci, hřešil by těžce.

f) Sv. Raymund Nonnatus († 1240) vstoupil do řádu pro vykupování zajatců z rukou Saracénů a sám zastával otrocké služby místo vysvobozeného zajatce. Rovněž tak jiní světci vytrpěli zajetí, žalář, otrockou službu na lodích, aby pomohli na svobodu svým bližním. Tím ovšem mrtvili celé své tělo i smysly.

Podobných služeb nemůžeme bližnímu prokázati za naší doby. Ale vždy máme povinnost vysvobozovati nevinně uvězněné, nespravedlivě nařčené a pronásledované bližní. Máme tedy ochotně obětovati peníze a ztrátu času, obtíže cesty a nepříjemnosti úředního jednání, aby nespravedlivě nařčený a trestaný bližní nabyl svobody, aby učiněné bezpráví bylo napraveno.

g) Nejznámějším mrtvením těla jest práce tělesná a duševní. Práce vyčerpává síly tělesné i duševní, čili krotí tělo i ducha. Odvrací ducha od lehkomyslných a hříšných myšlenek, učí pořádku, kázni a svědomitosti. Unavený člověk prahne po odpočinku a spánku, netouží po rozkoších a zábavách. Práci však nemáme konati jen a pouze pro mzdu, nýbrž i proto, abychom se uvarovali zahálky, která jest semeništěm hříchu. Pracujme z lásky k Bohu a z lásky k bližnímu (rodině, povolání duchovnímu). Takto práci posvětíme na modlitbu a práce stane se dobrým skutkem. Pročež před každou prací vzbuď dobrý úmysl: »Toto konám k větší cti a slávě Božíl Z lásky k Bohu a z lásky k poslušnosti začínám dnešní práci.«

Při práci se umrtvujeme tím, že jsme trpěliví a vytrvalí. S klidnou myslí konejme těžké a prosté denní práce, trpělivě snášejme též následky práce: únavu, hlad, ošoupaný oděv a tvrdé ruce. V případě, že naše práce není uznána a oceněna, máme příležitost k umrtvování. Práce duševní člověka více vyčerpává než tělesná, a proto je vyšším stupněm mrtvení a jest záslužnější. Proto kněz, učitel a úředník má nárok na delší dovolenou než řemeslník a dělník. Nejvíce vyčerpává práce vědecká a umělecká. Sv. Jeroným používal za mrtvení studium semitských jazyků.

Své tělo dokonale mrtvíme, když své denní práce konáme s láskou a svědomitě. Velikost života nezáleží v nadlidských činech, nýbrž v malých denních věcech, v tom šedém denním zaměstnání v domácnosti, v dílně, na poli, ve škole, v úřadě, ve věrném plnění povinností. Konáme-li své denní zaměstnání svědomitě, jsme velicí. Snaha naše nes se za tím cílem, abychom někdy konali své práce ještě svědomitěji nebo vykonali více než obyčejně. To jest cesta k požehnané, veliké životní metě, k velikému životu. Věrným plněním denních prací a pobožností dosáhneme svatosti.

Bratr laik Tovaryšstva Ježíšova, jménem Jan de Soto, zaměstnával se po celý svůj život v klášteře krejčovinou. Když přišla jeho poslední hodinka, přijal svaté svátosti a poprosil pak, aby mu podali jehlu zapíchnutou v polštáříčku, pověšeném na stěně. Vzal jehlu do rukou a pravil radostně k okolo stojícím: »Hle, zde můj klíč od brány nebeské«. Bratr chtěl tím říci, že si pilnou prací rukou svých vysloužil nebe. — Jako krejčímu jest klíčem k nebes bráně jehla, tak truhláři hoblík, zámečníku kladivo, zahradníku rýč, kuchařce vařečka, písaři péro,

učiteli školní kniha, řeholníku kříž, knězi kalich s paténou. Kdo to vše uváží, věnuje se s větší chutí pracím svého stavu.

(Doslov.) Bez sebezáporu nikdo se neuvaruje hříchu a nezachová si na dlouho milosti Boží posvěcující. Proto chceme-li žíti bohabojně a zabezpečiti si život věčný, musíme se po celý život zapírati a své tělo křižovati, jak to činil sv. Pavel: S Kristem ukřižován jsem; žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus. Co však žiji v těle, žiji ve víře v Syna Božího, jenž mě zamiloval a sebe samého vydal za mne. (Gal. 2, 20.) Skrze něhož svět ukřižován jest mně a já světu. (Gal. 6, 14.) Zvláště kněží a řeholní osoby mají býti pamětlivi slov sv. Pavla: Trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen. (I. Kor. 9, 27.)

Povoluješ-li žádostem tělesným, řítíš se do neřesti, a neřest vede do pekla. Jaký život, taková smrt. Po hříšném životě následuje obyčejně nešťastná smrt. Nuže, bratři, jsme povinni nikoli tělu, abychom podle těla žili. Neboť žijete-li podle těla, zemřete; jestli však duchem skony těla umrtvujete, budete žíti. (Řím. 8, 12.) Drž tedy na uzdě celé tělo. (Jak. 3, 2.)

Pamatuj, že jsi údem duchovního těla Kristova, čili svaté církve katolické, jejíž hlavou jest sám Ježíš Kristus. Jsi vštípen do duchovního těla Kristova. Pročež žij podle jeho vzoru a křižuj v sobě tělesné žádosti. Odumírej s Kristem tělu a světu a žij životem odříkavým. »Neboť jestliže jsme byli vštípeni v něj co do podobnosti smrti jeho, zajisté i co do vzkříšení budeme v něj vštípeni, to vědouce, že starý člověk náš byl spolu s ním ukřižován, aby se zrušilo tělo hříchu a to k tomu konci, bychom nežili již hříchu. Nekraluj tedy hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádostí jeho, ani nedávejte údů svých hříchu za nástroj nepravosti. (Řím. 6, 5, 12.)

Zapírání jest často velmi hořké, ale bez boje a bez obětí není vítězství. Také Kristus Pán musel trpěti, aby vešel do své slávy. »Pročež tedy Kristus za nás vytrpěl podle těla, ozbrojte se i vy touž myšlenkou; neboť kdo vytrpěl podle těla, upustil od hříchů, tak aby zbývající čas v těle nežil již chtíčům lidským, nýbrž vůli Boží.« (I. Petr 4, 1.)

Pročež poslouchejme vždy hlasu svého rozumu, věrou a milostí Boží osvíceného, nikoli hlasu těla, jež touží po pohodlí, požitcích a rozkoších. Naším vzorem buď Ježíš ukřižovaný. Je-li Kristus ve vás, tělo sice je mrtvé, duch však žije pro ospravedlnění. (Řím. 8, 10.) Život odříkavý jest zárukou vytrvalosti

v dobru, podmínkou růstu v milosti Boží a rukojemstvím života věčného. Ovoce sebezáporu jest sladké, ve spojení s milostí posvěcující však věčné. Pročež řiďme se slovy sv. Pavla: Povždy nosíme mrtvení Ježíše Krista na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem. (II. Kor. 4, 10.) Ode mne však daleko budiž, abych se honosil, leč v kříži Pána našeho, Ježíše Krista, skrze něhož svět ukřižován jest mně a já světu. Já nosím jizvy Pána Ježíše na svém těle. (Gal. 6, 14, 17.) S přispěním Božím máme naději, že s veškerou neohrožeností, jako vždy, tak i nyní, Kristus bude zveleben na našem těle, ať životem, ať smrtí. Vždyť pro nás žíti jest Kristus a umříti zisk. (Fil. 1, 20.) Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 14, 38.

17.

Kázeň smyslů tělesných.

Příprava.

Úvod: Nuže, bratři, jsme povinni nikoli tělu, abychom podle těla žili. Neboť žijete-li podle těla, zemřete; jestli však duchem kony těla umrtvujete, budete žíti. (Řím. 8, 12—13.) Nekraluj tedy hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádostí jeho, ani nedávejte údů svých hříchu za nástroj nepravostí. (Řím. 6, 12.)

Poněvadž tedy Kristus za nás vytrpěl podle těla, ozbrojte se i vy touž myšlenkou; neboť kdo vytrpěl podle těla, upustil od hříchů, tak aby zbývající čas v těle nežil již chtíčům lidským, nýbrž vůli Boží.

I. *Důležitost smyslů.*

Pramenem vášní jsou tělesné smysly a jejich dojmy. Smysly nás spojují se světem. Očima a ušima vniká zkažený svět do naší duše; jazykem však projevuje se naše nitro světu. Pročež musíme pilně střežiti tyto výpadní brány.

Smysly jsou však nejen zdrojem hříchu a zla, nýbrž i radosti ze života, krásna, dobra, ctnosti a zásluh.

Mysleme si člověka, jenž pozbyl s l u c h u. Náhle, jako by mu někdo zastřel oponou část světa. Vidí kolem sebe život, ale on neslyší jeho ruchu. Vidí chodce, vozy, dráhu, mlátičku, kováře, ale zvuků nevnímá. Vidí, jak lidé otvírají ústa, patří na větve zmítané větrem, na rozhoupané zvony, vodopád, ale kolem něho panuje mrtvé ticho.

Dejme tomu, že ten muž oslepne. Černá opona mu zastřela celý svět! Tvar, barva, prostor jsou mu utajeny. Nezří ulice, věží, hor a řek; zhaslo mu slunce, hvězdy, vše zahalil mrak temnoty. Poněvadž nemá sluchu, je opuštěn, jako by všude sám.

Ale ten člověk má aspoň představy a dojmy z dřívějšího života. On je uchovává a jsou mu krásnější než skutečnost. Aspoň v tom ideálním světě žije a se raduje.

Mysleme si, že týž člověk ještě pozbude i hmatu. Hle, žije ve světě, ale svět pro něho neexistuje. Je to živá mrtvola, nešťastný člověk!

Představte si však člověka od narození hluchého, slepého a němého, který nikdy nepoznal, co je světlo, barva a zvuk! Ach, jaká prázdnota, smutek a chudoba je v jeho nitru! Stojí to pernou práci, než mu vštípíte dosti malé vědomosti o světě, o lidech a Bohu!

Z toho chápeme důležitost smyslů pro život časný i duchovní. Buďme vděčni dobrotivému Bohu, že nás vyzbrojil jasnými smysly a používejme jich k slávě Boží. Ostříhejme smyslů, aby nezabloudily na scestí zla a hříchu. Vigilate et orate! Jaká to převrácenost, užíváme-li smyslů proti jejich Dárci, proti Bohu! A přece se to děje. Většina hříchů pochází ze zneužívání očí, uší, jazyka, hmatu, obraznosti a paměti. Proto řiďme smysly podle rozumu a vůle, osvícených zákonem Božím.

(Všeobecné pokyny.) a) Mrtvíce patero smyslů, odříkáme si takový předmět, po němž smysly touží, na př. chutný pokrm. Dáme-li však úmyslně smyslům pocítiti nepříjemnost a bolest na př. jíme-li nechutný pokrm, posloucháme-li při dobročinném koncertě špatný zpěv, jest to vyšší stupeň mrtvení, neboť jest mnohem účinnější, než pouhé odepření si věci příjemné.

b) Smyslové a kající mrtvení jest tím vyšší a dokonalejší, čím šlechetnější jest náš úmysl. Provozujeme-li mrtvení, abychom se uvarovali hříchu a tím se vyhnuli trestům časným a očistcovým, jest to záslužné. Podnikáme-li však sebezápor z lásky k uražené svatosti Boží, jest to záslužnější, neboť úkon zapírání a kajícnosti stává se tím úmyslem skutkem lásky k Bohu. Tato pohnutka jest zřejmě šlechetnější a dodává sebezáporu větší ceny.

Mrtvením usilujeme zavésti pořádek do duchovního života

buď ovládáním, nebo potlačováním smyslů. Zřejmě však světější a šlechetnější jest pokus o soustředění a pozdvižení duše k modlitbě a k lásce k Bohu. Na velikosti a trvání kajících skutků (mrtvení) nezáleží tolik, jako na čistém a záslužném úmyslu, pro nějž se umrtvujeme.

c) Sebezápor je tím cennější, čím více smyslnost ujařmujeme a jí odpíráme. Pravidelně má člověk některé smysly vyvinutější a citlivější, než ostatní, a když právě ony citlivé smysly mrtví, má to větší cenu, než zapírá-li smysly méně citlivé. Také nutno bráti v úvahu osobu, která se umrtvuje. Každý se vyhýbá tomu, co jest jeho smyslnosti nejodpornější. Leč právě to jest pro něho nejlepším a nejcennějším úkonem sebezáporu, koná-li to, co jest mu nejprotivnější. Sv. František z Assisi nemohl v mládí snésti pohledu na malomocné. Začal tedy konati pokání tím, co mu bylo nejodpornější: Šel ošetřovat malomocných. Kdo se nechce mrtviti v tom, co se jeho osobní smyslnosti příčí, ten se vůbec neumrtvuje.

Svatí se věnovali více mrtvení smyslů, než kajícnosti, zvláště takoví, kteří těžce nehřešili a proto pokání méně potřebovali. »Trestám tělo své a uvádím je v porobu,« napsal sv. Pavel.

Pohnutkou k trýznění těla a smyslů byla svatým touha, aby zjednali duchu vládu nad tělem, nad nižším smyslným člověkem. Vloudil-li se vlivem smyslnosti do jejich duchovního života sebemenší nepořádek, když na př. nedostatečně bděli nad smyslnými představami a náklonnostmi, když spáchali sebemenší nevěrnost a nedbalost ve službě Boží z tělesné pohodlnosti, pak ten nesoulad na sobě a na svém těle nenáviděli a trestali. Proto jednali s tělem až krutě, na př. sv. Petr z Alkantary učinil s tělem smlouvu, že mu nikdy nedopřeje odpočinku a klidu.

d) V mrtvení nesmíme býti výstřední. Mrtvením smyslů nesmíme si nikdy způsobiti tělesnou ochablost, vysílení, neschopnost k práci a nemoc. Počínej si tak, abys učinil nezřízené žádosti neškodnými, aniž tělo a zdraví ničíš. Zdraví a síly musí zůstati nedotčeny. Větší cenu před Bohem má plnění povinností a denních prací, než mrtvení a trpělivost v nemoci. Kdo by nemírným a nerozumným sebezáporem stal se nezpůsobilým k zastávání svých povinností, ten by hřešil. Ve velikém mrtvení, jež svatí podnikali jen na zvláštní rozkaz Boží, nesmíme svatých následovati, nýbrž je pouze obdivovati.

II. *Kázeň smyslů.*

1. Mrtvení očí. Smysl zraku jest velmi vzácný. Pán Bůh nám jej dal proto, abychom obdivovali jeho díla, abychom z nich Boha poznali, milovali a jemu sloužili. Udělil nám zrak také proto, abychom poznali svět, pokud jest to užitečno. Užívajíce takto zraku, jednáme mravně a užíváme svého práva. Člověk jako tvor společenský má bližní znáti, musí tedy na ně hleděti. — Leč následkem hříchu prvotního jest duše nejvíce ohrožena smyslem zraku. Většina nepočestných představ, hnutí, žádostí a skutků pochází z tohoto smyslu. Obrazivost nám tyto předměty představí ve vábném rouchu a probudí v nás zlé žádosti a vášně. Hlavní příčinou smyslnosti je pohled na osoby druhého pohlaví.

Chceme-li zachovati čistotu těla a nevinnost srdce, nesmíme pohlížeti (neslušně) na sebe, na osoby jiné, zvláště ne na osoby jiného pohlaví, na sochy, obrazy a na zvířata, když nás to láká ke hříchům proti 6. a 9. přikázání Božímu, ať v myšlenkách, nebo žádostech, anebo skutcích. Musíme se rovněž varovati četby oplzlých novin, časopisů, knih a zdržovati se pohledu na neslušné sochy a obrazy.

Mrtvěme tedy zrak a zachovejme skromnost očí. Svatí se snažili horlivě o naprostou čistotu těla i duše. Proto byli ve styku s osobami jiného pohlaví velmi opatrní a střežili svých smyslů, hlavně očí, před každou nezřízeností. Sv. František z Assisi kromě sv. Kláry a sv. Anežky, její sestry, neznal od pohledu jiné ženy. Podobně sv. Alois se nikdy nepodíval do obličeje Marie Rakouské, ač byl pážetem a klopil oči též před matkou.

Sv. Františka Chantalová a jiné světice mrtvily zrak tak dokonale, že stýkaly se s osobami, aniž si je řádně prohlédly. Nepoznaly jich, měly-li ony osoby jiný oděv.

Náš pohled buď klidný, cudný, krátký a vážný. Zrak náš může býti po případě pevný, ale nikdy vyzývavý. Nebezpečné bývají pohledy dlouhé, upřené, zkoumavé, vyzývavé, z nichž obyčejně čiší vilnost a žádostivost tělesná. Zpozorujeme-li takový pohled, máme sklopiti oči a odejíti. Stálé klopení očí se nedoporučuje, aby rozmlouvající nás nepodezíral, že nemáme čistého svědomí.

Skromnější pohled má míti žena než muž, řeholnice než žena, řeholník než světský kněz. Řiďme se v krocení očí trpite-

lem Jobem: Uzavřel jsem smlouvu s očima svýma, že nebudu ani přemýšleti o panně. (Job. 31. 1.)

Pohled do obličeje, na ruce po zápěstí, na nohy po kotníky nevyvolává obyčejně smyslnost. Méně slušné a tudíž nebezpečnější jsou části těla zahalené šatem, které se sice netýkají pohlavního života, ale smyslnost více vzrušují. Od nečistých částí těla musíme ihned zrak odvrátiti, jak se samo sebou rozumí, neběží-li o naprostou nutnost (v nemocnici, při úrazu). Pohoršuje-li tě oko tvé, vylup a odvrz je od sebe (Mat. 18, 9). Kdo je příliš citlivý, toho může pohoršiti i pohled do obličeje, jiný necítí žádostivosti ani při pohledu na méně slušné místo. Bezpečnější však je opatrnost!

Veliké opatrnosti jest třeba ve výběru novin, časopisů, knih a pohlednic pro školní a dospívající mládež, pro kněze a řeholníky. Četba nemravná rozplameňuje nejnižší pudy a působí déle než pohled.

Styk s osobami druhého pohlaví buď řídký, krátký a před svědky. Sv. František z Assisi viděl v každé panně nevěstu Kristovu a z úcty se na ni nepodíval. Každý zvědavý pohled zdál se mu zasahováním do práv Kristových. Ženy a dívky mají pohlížeti na muže jako na bratry Kristovy, na kněze a řeholníky jako na apoštoly. V tom se svatému Františku nemáme pouze obdivovati, nýbrž ho v tom i následovati.

Pohled a myšlenka bývají úzce spiaty. Pohled působí na obrazivost, která jsouc pobouřena vyvolává vášeň, a vášeň strhuje do hříchu. »Oko působí a šíří smrt«, napsala sv. Kateřina Sienská. Nevázaný pohled má v zápětí lehkomyslnost, rozmařilost srdce, touhu po nepočestném úboru, který usmrcuje pak duši bližního.

Smyslem zraku však vstupují do srdce našeho též závist, pýcha, hněv, lakota, nestřídmost a lenost, vidíme-li osoby oddané rozmařilosti a přepychu. Proto třeba oči mrtviti, aby jimi nevešla do duše smrt. Užívejme zraku ke cti a chvále Boží a k prospěchu bližního! Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou!

2. S l u c h. Po zraku jest nejdůležitější sluch, kterým nabýváme poznání Boha, lidí a světa. Zrak vede nás k Bohu pohledem, sluchem Pán Bůh ukládá do duše slovo a zákon Boží. Slova života, moudrost věčnou vnímáme sluchem, jsouce poučováni a povzbuzováni od představených a bližních. Leč sluchem vcházejí do duše také hříšné a zlé řeči, výroky a slova.

Proto třeba sluch zavírati řečem rouhavým, lživým, nepočestným a nelaskavým, čili krotiti zvědavost uší.

Svatí prchali na poušť, do samot a do klášterů před lidskou společností, aby se uchránili zbytečných a rozrušujících řečí. Toho sice Pán Bůh nežádá ode všech lidí, ale k mrtvení zvědavosti musí se odhodlati všichni, kdo chtějí býti jen poněkud dokonalými. Mají tedy následovati příkladu svatých v tom, že se nestýkají s lidskou společností a osobami jiného pohlaví častěji a déle, než je to dovoleno (v klášteřích) a než je to prospěšno a potřebno pro jejich život duchovní. Oni tedy chodí do společnosti (hovorny) a dotazují se na běžné události jen potud, pokud toho vyžaduje duchovní prospěch. Neshánějí se po osobních a místních novinkách, neradi slyší klevety. V tomto oboru se zbožné osoby málo umrtvují a měly by v tom býti na sebe zvláště přísné. Především však je třeba, abychom střežili svých uší od hříšných řečí, vtipů a žertů, jakéhokoli druhu: proti bázni Boží, zbožnosti, čistotě, proti lásce k bližnímu a proti každé ctnosti.

Také divadla, taneční zábavy, koncerty bývají na závadu soustředěnosti. Rovněž světské (zamilované, ale slušné) písně jsou překážkou sebranosti, nikoli však písně zbožné (kostelní). Méně slušný žert, vtip a humor jest nepřípustný a hříšný. Zato slušné žerty a vtipy mohou býti v době odpočinku a zábavy dobrým skutkem.

Sv. Kateřina Sienská napsala o sluchu a jazyku tato slova: »Sluch mívá potěšení z řečí neslušných a pomlouvačných, když je přijímá bez vyšetření a nespravedlivě. Škodí si naslouchaje rouhání a lživému hanobení bližního, vydává v nebezpečí duši při urážkách, hněvivé a nenávistné řeči, při hanění dobra a schvalování zla, jehož je svědkem, při křivém svědectví a rouhání, když nasloucháním dodává hříšníku odvahy.«

Prakticky můžeme mrtviti sluch, když trpělivě slyšíme poznámky o sobě, nebo když sneseme urážky od lidí bezbožných i od lidí Bohu oddaných. Sneseme-li špatnou hudbu a zpěv na dobročinných koncertech, slyšíme-li v pracovně (bytě) ruch velkoměsta, továrny, zábavné místnosti v sousedství. Vydržíme-li v ruchu školní třídy, při stenání nemocných v nemocnici, při zábavě lidí světských ve vlaku, při chrápání bližního doma. Naopak zase odříkáme-li si z lásky k Bohu a k bližnímu krásnou hudbu a zpěv, milou zábavu při návštěvě, odmítneme-li skromně pochvalu, přerušíme-li řeč s bližním na místech, kde třeba mlčeti

(kostel, sákristie, klášter). Velmi záslužně umrtvujeme sluch, cvičíme-li katolickou mládež ve zpěvu kostelních písní a v církevní hudbě.*)

Pročež používejme sluchu, abychom Pána Boha, dobro a ctnost poznali a je plnili. »Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.« (Jan 8, 47.) Otevírejme sluch, abychom se obeznámili se svými povinnostmi a zaměstnáním, ale zavírejme sluch řečem bezbožným a hříšným.

3. Čich nám dal P. Bůh proto, abychom se chránili morového nezdravého okolí a též proto, abychom jídla a nápoje rozpoznávali. Smysl čichu není příliš duši nebezpečný. Kdo však vyhledává jeho ukojení, prozrazuje neumrtvenost. Pán Bůh hrozil u Isaiáše (3, 29) navoněným ženám a dívkám jerusalemským velkými tresty. Člověk zbožný nezjednává si těchto smyslových příjemností ani v bytě, ani když se baví s bližními, aniž se voňavkuje, aniž čichá k chutnému jídlu a nápoji, aniž vyhledává lačně vůně květin a zahrad. Hříchem jest vyhledávati takové vůně, která dráždí k nemravnosti. Mrtviti čich můžeme tím, že mu odpíráme věci příjemné a ochotně snášíme dojmy nepříjemné. V záporu čichu cvičí se kněz ve zpovědnici, v přeplněné školní třídě, u lůžka nemocného. Učitelka ve škole, ošetřovatel a ošetřovatelka v nemocnici, milosrdná sestra v chorobincích, sirotčincích a ve věznicích, matka při vychovávání dětí, dělník v továrně, čeledín ve chlévě. Vyhledávejme tedy vůně ctnosti a modlitby, a Pán Bůh přitáhne nás k sobě líbezností své božské lásky.

4. Chuť — řeč. Chuť nám dal Pán Bůh, abychom rozeznali věci jedlé od věcí nejedlých a jedovatých, a též proto, abychom jídlo lépe strávili. Neumrtvenost v jídle a pití nazývá se nestřídmostí. Přirozeně touží člověk po jídlu chutnějším a hrozí se nechutného. Nesmí však hověti labužnictví. Tomu propadá člověk, jenž si vybírá lahůdky, hledí-li příliš na pečlivou přípravu a servírování, požívá-li příliš mnoho, nedodržuje-li času k jídlu a jí mezi dnem, a konečně hltavostí a hrubými způsoby při jídle. Chuť mrtvíme, jsme-li spokojeni každým podaným jídlem, jíme-li slušně, střídmě a v pravý čas. Jídla příliš lahodná a kořeněná, jakož i silné nápoje svádějí k nemravnosti a k neřestem. Leč nestřídmost mívá v zápětí také duševní zaslepenost, nezřízenou veselost, povídavost a šaškov-

*) Každý duchovní správce má pečovati o důstojný a umělecký zpěv a hudbu v kostele pro slávu Boží a pro povzbuzení věřících.

ské chování, kterým pozbýváme vážnosti. Vyšší stupeň mrtvení chuti jest, když požíváme jídel a nápojů, které nám nechutnají nebo jsou dokonce odporné. Tak se mohou zapírati nemocní, požívající odporných léků a lidé odkázaní na společný stůl (v klášteře). Výborným mrtvením jest lačnost od půl noci do mše svaté a do sv. přijímání, zvláště máme-li hlad a žízeň a je-li mše sv. pozdě. Chuť umrtvuje též ten, kdo se zříká mlsků, cukrovinek a (jižního) ovoce. Příležitost k mrtvení chuti má též kuřák a šňupal, když kouří nebo šňupá méně nebo nic. Požívání vybraných jídel a nápojů může býti záslužné, jíme-li a pijeme-li je z nařízení lékaře a tím tedy z poslušnosti. Svatí sypali si do jídla popel, nebo požívali pokrmů polo zkažených (Jan Kř. Vianney), ale v tom nesmíme svatých následovati bez vnuknutí Božího. Nám postačí, jíme-li jídlo nedosti slané, sladké a mastné, a to jen zřídka, při náhodném nedopatření kuchaře.

Duše, upřímně po dokonalosti toužící, ráda se oddává postům a újmě v mezích poslušnosti. Chceme-li dosíci dokonalosti, musíme mrtviti chuť v jídle a pití. Varujme se lahůdek, požívejme jen nutných pokrmů a nápojů, včas a s měrou. Každé zapření chuti stane se nám stupněm k požívání Pána Boha na věčnosti.

b) Ř e č dal Pán Bůh člověku samému, čímž ho vyznamenal nad všemi tvory. Řeči používati máme, abychom Pána Boha ctili, chválili, prosili a děkovali, jemu zpívali, a svým bližním Boha a jeho zákon hlásali. Také proto máme dar řeči, abychom se o spáse a časných potřebách s bližními dorozumívali a hříchy své knězi vyznávali. Často však lidé jazyka zneužívají k rouhání, k pohaně církve, k řečem pyšným, nelaskavým a hříšným. Proto třeba jazyk mrtviti. O mrtvení jazyka platí totéž, co jsme řekli o mrtvení sluchu.

Ústa, jakožto nástroj řeči, jsou výpadní branou všech náruživostí, podrážděné hněvivosti, uražené pýchy, prudkého odporu, nenávisti atd. Okem a uchem vchází svět do duše, slovem vychází zase duše do světa, vnáší do něho své myšlenky, žádosti a city. Duše stává se při mluvení a zábavě roztržitou.

Duši škodí zvláště prázdné mluvení a povídavost, která se obírá řečmi bezcennými, denními novinkami, osobními a místními klepy, sportem a radovánkami, divadlem a modou. Mluvením ubíjí se čas a zanedbávají povinnosti. Při mluvení mnohém neobejdeme se bez hříchu. (Přísl. 10, 19.)

Ústa pronášejí však také řeči nelaskavé, pyšné, nemravné

a bezbožné. Jazyk je malý úd, ale škodí velice. Viz, jak malý oheň zapálí veliký les! Každá přirozenost divokých zvířat dá se zkrotiti, ptáci, hadi a všechna ostatní zvířata mohou býti člověkem zkrocena, ale jazyk nemůže žádný člověk zkrotiti — toto nepokojné zlo plné usmrcujícího jedu. (Jakub 3, 5.) Míní-li kdo, že je zbožný a nekrotí jazyka svého, ten nemá žádné zbožnosti. (Jakub 1, 26.)

c) Duši škodí řeči posuzovačné, pomlouvačné, utrhačné, zlolajné, které odporují lásce bližeňské, tropí různice, sváry, soudy, pračky, rozvrat.

d) Neobyčejně jsou škodlivé řeči necudné a svůdné, které jsou vždy pohoršlivé, nezůstávajíce bez vlivu na člověka, jenž je slyší. Kdo také řeči mluví, páchá dvojí hřích: osobní a cizí, jehož se dopouští posluchač.

Vzorem krocení jazyka budiž ti bl. Petr Sienský († 1289), který se halil v neustálé mlčení. Byl hřebenářem a terciářem sv. Františka. Když prodával na trhu hřebeny, udal pouze jedním slovem cenu svého výrobku a ihned položil si prst na ústa. Pro svou rozšafnost byl členem městské rady a jeho výroky požívaly veliké vážnosti. Dovedl mluviti včas a na pravém místě. Jeho svátek připadá na 10. prosince.

Svatí se oddávali horlivě mlčení, zvláště sv. Jan Křtitel, sv. Benedikt z Nursie, sv. Antonín Poustevník. Uchylovali se proto do samot a do klášterů, aby nemusili mluviti. K následování svatých v mlčení nemáme potřebí ani pevného zdraví, ani zvláštních tělesných sil, jest tedy každému možné. Ale přes to jest k zachování mlčení nutná velmi silná vůle. Mlčení má velký účinek na všechny, kdož po dokonalosti touží. Snadno soustřeďují mysl, pozdvihují myšlenky k Bohu a s ním obcují. Obcování s Bohem plní duši sladkostí, vnitřní život se obohacuje milostmi, jež Bůh takovým mlčelivým a sebraným duším štědře rozdává, snaha po ctnostech roste, do srdce vstupuje pokoj Boží a mnohé jiné ctnosti. Mrtvení jazyka třeba doporučovati zvláště lidem živé povahy a ženám.

Jazyk krotíme na místech posvátných, v kostele, na kůru, v sákristii, na hřbitovech, v klášteřích, při posvátných obřadech a průvodech, varujíce se šeptání a žertů. Tam je každé slovo a vtip nemístný, ba hříšný. Také v úřadovnách, ústavech, kancelářích a dílnách při práci možno se cvičiti v mlčení. V klášteřích je stanovena určitá doba k mlčení pro všechny členy.

Jazyk mrtvíme vhodně ve společnosti vznešených nebo

starých osob, ponechávajíce jim hlavní slovo, ač předmětu zábavy rozumíme. Své mínění a vědomosti uplatníme, až jsme otázáni.

V mlčení se můžeme cvičiti hlavně při práci, při níž buď vůbec nic nemluvíme nebo pronášíme jen nejpotřebnější slova. Můžeme si též určiti denní dobu, v níž nepromluvíme slova. — Dobrým cvičením v mlčení jest úmysl, že o určitých věcech, na př. o nichž rádi mluvíme, nebudeme hovořiti. Školou zapírání jest též to, když na zlomyslnou otázku a vtip neodpovídáme. Užitečno a spasitelno jest nemluviti kousavě, hanlivě, hrubě, vypínavě, zlostně, podezřívavě, potupně a triviálně. Jazyk a s ním celého člověka výborně krotíme, když si na své obtíže, práce, postavení a utrpěná bezpráví nestěžujeme a když o svých představených (rodičích) a bližních jen uctivě mluvíme.

Velikým mrtvením jazyka, hlavně ženského, jest zachování svěřeného tajemství. (Sv. Jan Nep.) Řeholní osoby se dostatečně cvičí v krocení jazyka, zachovávají-li řeholní mlčení, jak jest nařízeno.

Po práci mírně veselé řeči se doporučují všem lidem, zvláště osobám duševně pracujícím, aby se osvěžili a tíži práce se sebe střásli. Takovou zábavu dlužno též doporučiti osobám smutné povahy (melancholikům). Pročež rozpomínejme se na následky neopatrných slov. Zlé slovo škodí nejvíce nám, prozrazujíc naši nedokonalost. Nemluv nikdy nerozvážně a cvič se v mlčení.

Ve styku s lidmi domácími (bratry) doporučiti třeba rozmluvy příjemně veselé, při nichž se zapomíná na denní práce a starosti, zpříjemňuje pobyt a styk, získávají se osoby, s nimiž obcujeme, pro naše (dobré) záměry. Veselý rozhovor odvrací duši od starostí, připravuje jí útěchu, rozptyluje a uklidňuje. — Ve styku s lidmi cizími doporučuje se řeč slušná a skromná, kořeněná slušným (salonním) žertem, vtipem a humorem, užívá-li se jich s měrou a na pravém místě (s osobami sobě rovnými a níže postavenými). Taková řeč jest známkou dobrých mravů, jemného taktu a milého jednání, jež sluší knězi i řeholní osobě. Ve styku s osobami vysoce postavenými buďme zdvořilí a pokorní.

Kdybychom sami a všichni lidé s námi krotili jazyk, byl by ráj na světě. Za patrona mlčení vybeřme si sv. Benedikta z Nursie.

5. Hmat dal nám Pán Bůh proto, abychom rozeznávali předměty podle tvrdosti, teploty a velikosti, nestačí-li k jejich

rozeznání zrak. Také k opatřování výživy a pro zpříjemnění života dal nám Pán Bůh tento smysl. Rukou, nohou a citu máme užívati, abychom před Pánem Bohem klekali, spínali k němu ruce, vykonávali bohoslužby a sv. obřady, abychom pracovali a obstarávali si oděv, byt a stravu.

Podle úsudku svatých smysl hmatu jest nejnebezpečnější ze všech smyslů, poněvadž cit sídlí v celém těle a jest základem a oporou všech ostatních smyslů. Ze všech smyslů tělesných jest nejvíce vyvinut cit. Zkušenost učí, že se často zvrhuje v pocity neslušné a působí mnoho smutných pádů do hříchu nečistoty, přepychu, změkčilosti, nestřídmosti. Proto každý člověk musí tento smysl nejvíce a na prvním místě umrtvovati. Bojujme proti němu zdrželivostí, opatrností, skromností a přísností života. Užívejme všech duchovních zbraní, jichž nám poskytuje víra, chceme-li vítězně bojovati proti smyslnosti.

Hmat (cit, smyslnost) umrtvujeme, když krásných, třpytných předmětů a šperků nebereme do rukou, když nesaháme na hebká roucha a nábytek. Dotek takových věcí není hříšný, ale může někdy v citlivých lidech vyvolati neslušný pocit.

Hmat lze mrtviti, vystříháme-li se hebkého lože a nábytku, hedvábného prádla, jemného obleku a obuvi. Krotíme-li tělo prací tělesnou, snášíme-li zimu a horko. Vyšším stupněm mrtvení hmatu jest mrskání, kající roucho, spánek na tvrdém loži.

Hmat, cit a smyslnost krotíme, varujeme-li se úkonů, které zavdávají příčinu k smyslnosti a mohou býti někdy i těžkým hříchem. Nehlaďme dětí a dospělých lidí po vlasech a po tváři. Netiskněme podané ruky, zvláště běží-li o osobu jiného pohlaví, sami nepodávejme ruky osobě, k níž cítíme náklonnost. Líbání rukou knězi a dámám buď letmé a studené. Kněz a řeholník nemá dámě ruky líbati, není to důstojno kněze a řeholní osoby. Políbení matky a sestry (otce, bratra) buď letmé a studené. Líbati vzdálenější příbuzné a cizí osoby vede pravidelně k hříchu i těžkému. Tisknouti na prsa nemáme nikoho; objetí matky a sestry (otce, bratra) buď takové, jako to činí kněží u oltáře. Líbati a objímati vzdálené příbuzné a cizí osoby je pravidelně těžký hřích. Smyslnost krotíme, varujeme-li se tanců, zvláště tanců moderních, které jsou těžkým hříchem, jsouce hrubě nemravné.

Příležitost k mrtvení citu a smyslnosti míváme ve vlaku, v tramvaji, v shromaždištích a v hustých zástupech lidstva. Dotýkati se bez omluvné příčiny osoby jiného pohlaví na místech

šatem zahalených jest hříšné, obyčejně těžce hříšné. Dotek míst stydkých u jiné osoby jest vždy těžký hřích, neběží-li o lékaře nebo ošetřovatele v nemoci a při úrazu. Mrtviti smyslnost máme též při nutném doteku vlastního těla. Také nemáme hladiti zvířata, kočky, psy atd., neboť takový pocit může se zvrhnouti v necudný. Svého těla v případě nutnosti (mytí, koupání, převlékání) můžeme se dotknouti, ale dotekem nesmíme zvířiti smyslnost tělesnou. Pozorujeme-li sebemenší podráždění, musíme mysl odvrátiti a doteku se úplně vzdáti.

Smyslnost jest u každého člověka vášní největší a nejvyvinutější a proto při mrtvení má každý člověk potírati nejdříve svou smyslnost. Pročež člověk, jenž zachovává stavovskou čistotu, jest mravný a značně dokonalý.

Při mrtvení hmatu, citu a smyslnosti nutná jest rozvaha. Máme zničiti nezřízenou žádostivost, nikoliv své síly a zdraví.

(Doslov.) Tvrdou zdá se býti řeč tohoto rozjímání, ale ovoce sebezáporu jest sladké. Praví Tomáš Kempenský: »Ne tím, že svým náklonnostem povolujeme, dosáhneme pravého pokoje, ale tím, že jim odpíráme.« — Pokoj v srdci! Co jest lepšího a dražšího na světě?

Zapírati se není v naší moci. Ke zlému jsme nakloněni od své mladosti a pokušení bývají někdy těžká. Proto třeba modlitby. Proste a bude vám dáno! Sv. Augustin dí: Bůh neporoučí nic nemožného. Ale když poručí, přeje si, abys konal, co zmůžeš a od něho si vyprosil, co sám nemůžeš! Vzpomínka na utrpení Páně naučí nás trpělivosti. Sv. Josef z Leonissy měl býti operován. Když sluhové přinesli provazy, aby světce uvázali na pitevní stůl, sv. Josef zvolal: »Nač ty provazy? Památka na ukřižování Páně je pevnější než tato pouta. Řežte mě, jak vám libo, budu trpělivý!« — Vzpomínka na trpícího Spasitele učiní též nás trpělivými. Trp s Kristem a pro Krista, a budeš s Kristem oslaven! Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 20.

18.
Pokora.

Příprava.

Úvod: Luk. 3, 3—16.

I chodil (sv. Jan Křtitel) po vší krajině jordánské a kázal křest pokání. Tehdy pravil k zástupům, kteříž vycházeli, aby pokřtěni byli od něho: Neopovažujte se říkati otce máme

Abrahama, neboť pravím vám, že mocen jest Bůh z tohoto kamení vzbuditi syny Abrahamovi. (v. 8.) Přišli k němu celníci i vojáci. A když se lid domníval a všichni myslili o Janovi v srdcích svých, zdali není snad Kristus, odpověděl Jan všechněm, řka: Já† křtím vás vodou, přijde však mocnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho.

I. *Pokorný se podrobuje Bohu a vrchnostem.*

Muž přioděný kožešinou velbloudí kázal na březích Jordánu pokání. Zraky všech vrstev obyvatelstva židovského obracely se k němu. Okolo jména Jan otáčel se hovor v rodinách, na náměstích i v radách. Jméno Jan Křtitel hýbalo širokými vrstvami. I velerada židovská posílá své lidi k Janovi, aby se optali, je-li on Kristus, zaslíbený Mesiáš. Slavený Jan však odpovídá: Já nejsem hoden ani řeménku rozvázati u obuvi Mesiáše. Sv. Jan Křtitel stojící na výsluní přízně lidské úzkostlivě se vyhýbá poctám a sám sebe posuzuje střízlivě, skromně. Jedním slovem on jest p o k o r n ý, neboť pokora jest skromné posuzování sama sebe a vyhýbání se poctám lidským. Věnujme toto rozjímání pokoře.

1. Základem pokory jest p o z n á n í s a m a s e b e. Zvláště však třeba si dobře uvědomiti svou vlastní slabost a nicotu, jakož i závislosti na Bohu. Pokorný člověk se podrobuje dokonale Pánu Bohu i vrchnostem. Pozoruje-li člověk střízlivě svůj poměr k Bohu, nucen jest skloniti čelo své až do prachu. Bůh jest nekonečné a nejvyšší dobro. Každé jiné dobro má původ v Bohu. Že jsou na světě tvorové, kteří žijí a trvají, jest zásluhou Boží. Bohu jsem povinen díky za svůj život i za to, že mi jej po všecky okamžiky udržuje, chrání a zachovává, neboť kdyby mne přestal zachovávati, okamžitě bych se rozpadl v hromadu prachu a popela, nebo v pouhé nic. Co jsem tedy vůči svému Stvořiteli? Nic. Lidé si zakládají na své síle, kráse, zdraví, na svých duševních schopnostech, zvláště na učenosti a zkušenosti. Ale v nejhlubším nitru nucen jest mnohý člověk — třeba jen nerad vyznati, že jeho zdraví, síla, krása, dovednost v práci a věhlas jest sotva nadprostřední, že stává mnohem větší počet lidí, kteří ho v tělesných darech a schopnostech předčí. V nejhlubších záhybech srdce mnoha lidí spočívá přesvědčení, že jejich vědomosti jsou chatrné a neúplné, jejich pak zkušenost nedostatečna a snadno vyčerpatelna.

Všecky přirozené vlastnosti mám od Pána Boha, a kdyby

mi je Bůh přestal udělovati a opatrovati, ihned bych všech přirozených darů a schopností pozbyl. Nesmím se jimi chlubiti.

2. Obraťme pozornost na nadpřirozené schopnosti a tažme se: »Čí jsou dobré skutky a nadpřirozené zásluhy, jichž jsem si získal? — Jsou moje, poněvadž dobrotivý Bůh mi je přenechává a odměňuje, ačkoliv bych bez pomoci Boží nebyl schopen ani nepatrné částečky z nich vykonati. »Bez milosti Boží, — dí sv. Augustin — nemůžeme ani mnoho, ani málo, nýbrž zhola nic pro nebe vykonati. Ačkoliv jest k dobrému skutku třeba součinnosti člověka, aby totiž milosti Boží používal, přece nesmí si ani na tom zakládati, neboť vydá Pánu Bohu přísný počet, jak milosti Boží využitkoval k dobrému. A kdyby člověk z každé milosti těžil, přece by se nesměl povyšovati, neboť konal by jen to, k čemuž jest jakožto tvor zavázán. Tak i vy, když učiníte všecko, co vám bylo přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme; co jsme měli učiniti, učinili jsme.« (Luk. 17, 10.)

Nám nepatří tedy nic, nežli hříchy a náklonnost ke zlému. Nanejvýš tím se smíme chlubiti. Proto pravil sv. Řehoř: »Vzpomínka na vlastní ošklivost jest ochránkyní pokory.« Sv. Bernard uděluje nám radu: »Měj na mysli tyto dvě věci: Co jsi? — Nádoba neplechy! — Čím budeš? — Pokrmem červů!«

Znajíce tedy svou nepatrnost a nicotu před Bohem i před lidmi, mějme sami sebe v nevážnosti a pohrdejme sebou; podrobujme se však Pánu Bohu, jenž jest původcem veškerého dobra a dokonalosti. A máme-li na duši nebo na těle jakous dobrou vlastnost, nebuďme na ni hrdi a nikterak se nepyšněme přednostmi, které pouze ve své domýšlivosti na sobě pozorujeme, kterých však ve skutečnosti nemáme. Pokorný člověk podrobuje se dokonale Pánu Bohu a uznává ho za svého neomezeného Pána a podrobuje se pro Boha vrchnosti duchovní i světské.

II. *Hříšnost.*

Takto sebe poznajíce, snadno zahájíme úkony pokory. Pokorný s bolestí uznává své hříchy a nedokonalosti, a třeba jsou to jen lehké hříchy, upřímně jich lituje. Pokorný ví, že jeho duše jest hluboká propast křehkosti a nedokonalosti a často do té prohlubně sestupuje, aby ji zasypal zásluhami Ježíše Krista, aby vypudil z duše smyslnost, pýchu, mlsnost a liknavost v dobrém.

Denně pášeme mnoho zlého a jenom to jest naším pravým vlastnictvím. Jsme tedy chudší a nuznější před Bohem nežli dlužník, který stojí před věřitelem bez jediného haléře. Místo chvály a spokojenosti zasluhujeme trestů Božích. Nebe a země měly by námi pohrdati a nás nohama deptati, jak se píše v Knize moudrosti: Za štít vezme svatost nepřemožitelnou a tvrdý hněv za břitký meč. Bude pak bojovat s ním okruh země proti pošetilcům. (Sap. 5, 20.) Spoléháme-li na to, že naše hříchy byly pouze lehké, pomněme, kdo nás uchránil od hříchů těžkých? — Pouze milosrdenství Boží! — Vězme pak, že za jeden lehký hřích zasluhujeme většího pohrdání, než nám může připraviti celý svět. Protož napomíná Duch Svatý: Synu můj, nebuď bez bázně pro odpuštěný hřích.

Abychom svou nicotu lépe pochopili, vmysleme se do své hříšnosti, nikoli jak se nám ve skutečnosti jeví, nýbrž jak bychom vypadali, kdyby nám Pán Bůh nebyl v pokušeních přispěl ku pomoci. Tato myšlenka jest spasitelna hlavně pro toho, jejž Bůh vyvedl z hříšného světa na cestu pokání a dokonalosti křesťanské. Takový pokorně se přiznává: »Kdyby nebyl Hospodin pomocí mou, byla by duše má již bezmála v peklích. Pozoruji-li, že klesá má noha, milost tvá, Hospodine, podpírá mne.« (Ž. 93, 17.) Pročež pokorně se bij v prsa a volej se celníkem: »Bože, buď milostiv mně hříšnému!« (Luk. 18, 13.)

2. Oblékli jsme roucho kněžské, abychom se pokořovali a mrtvili. Ale jak často pod různými záminkami hověli jsme smyslnosti, ctižádosti, mlsnosti a lakomství. Přes všechna předsevzetí, výstrahy, bolestné následky a tresty povolovali jsme svým smyslům.

Znáš sebe sama? Myslíš si, že jsi pokorný, ale považ toto: Pracuješ pro dobrou věc. Ale nakonec jsi zneuznán, nedoceněn nebo pokořen, a hned se rozčiluješ, že již ani prstem nehneš, ať se o to stará, kdo chce, že máš toho nevděku dost! — Ejhle, z toho poznávám, že jsi nepracoval pro dobrou věc nezištně, nýbrž pro svou čest, neboli jsi pyšný.

Chodíš do kostela, k sv. svátostem, nosíš kolárek, tonsuru a kněžský šat. Změří-li si tě však někdo pohrdlivě a výsměšně, hned sklopíš oči a stydíš se. — Ejhle, nemáš pokory, která trpí ráda i posměch pro víru a spravedlnost. Ještě dáš na lidský úsudek.

Pravíš, že jsi pokorný, a přece nerad prodléváš doma, ve vlaku, ve spolcích s lidmi prostými a chudými, nerad klečíš v kostele vedle žebráka, štítíš se jíti k sv. přijímání po člověku, páchnoucím stuchlinou. — Vidíš z toho, že jsi v srdci změkčilý, povýšený, pyšný.

Žiješ v přesvědčení, že jsi pokorný, a přece nerad mluvíš a stýkáš se s člověkem, který tě urazil, na tebe právem žaloval, jenž tě pokořil. — Ejhle, nejsi pokorný, ani vlídný!

Jsi přesvědčen o své veliké pokoře, a přece honíš se po novinkách v módě, prádle, oděvu, v zařízení bytu, krátce opičíš se po vzoru knížat a šlechty. — Ejhle, nejsi pokorný a skromný.

Mnohdy po rozjímání a pokoře oddáváme se ješitnosti a ctižádosti, leckdy hned po rozjímání o lásce bratrské vzplaneme hněvem proti bližnímu a děláme uražené. Často, častokráte přesvědčili jsme se, jak pravdivý jest výrok: Kdo vysoko stojí, hluboko padá. Proto pokorný člověk sobě nedůvěřuje a nespoléhá na své mravní síly, nýbrž v pomoc Boží. Jednejme podobně! Při každé ranní modlitbě, při každé mši sv. nebo sv. přijímání, při každém pokušení úpěnlivě prosme Boha, aby nás od hříchu, hlavně těžkého chránil. Nebylo na světě vznešenějšího stavu než apoštolský, nebylo lepší společnosti než Kristova, nebylo světějšího styku než přátelství s Ježíšem Kristem, a přece žil mezi apoštoly Jidáš, zrádce. Ani stav, ni důstojnost, ni místo, ani věk, ani vynikající vlastnosti nechrání od pádu do hříchu. »Nejsi světější než David, ani chytřejší než Šalomoun, ani silnější než Samson,« volá sv. Jeronym, »a všichni tři zhřešili.« Proto nedůvěřujme sobě a nedomnívejme se, že jsme před hříchem jisti, neboť nikdy nemáme ke hříchu blíže, než když si myslíme, že jsme nad hřích povznešeni.

3. Pokorný člověk jsa přesvědčen, že každý hřích musí býti buď na světě nebo na věčnosti potrestán, trpělivě snáší časné tresty za hříchy, totiž kříže, neštěstí, nemoc, obtíže při vykonávání úřadu, nehody při práci, tvrdé rozkazy představených, zneuznání od spolubratří, spravedlivé i nespravedlivé stesky a tresty. Neboť i takový, jenž má dobrý úmysl, bývá od jednoho posuzován s uznáním a pochvalou, od druhého však stejně dobrého bývá zneuznán a naprosto odsouzen. Pokornému však nevadí, že není pochopen, uznán a oceněn, nýbrž přeje si, aby s ním ostatní zacházeli tak, jak si toho pro své

hříchy zaslouží. Pokorný nikdy nebručí a nenaříká, když se naň zapomíná, když se s ním zachází, jako by nebyl zrovna tak dobrý a schopný jako jiní, když naň skládají nepatrné práce a úřady, když mu ukládají nejhorší a nejnižší práce ve farnosti, když jest napomínán, kárán, pokořován, trestán a urážen.

To jest právě jádrem pokory, že o sobě skromně smýšlíme a z toho důvodu pokořování a snižování od bližních trpělivě přijímáme a snášíme. Svatý František z Assisi se nezarmoutil a nevzplanul hněvem proti těm, kdo s ním zacházeli jako s bláznem a zločincem. Jeho heslem bylo »býti bláznem pro Krista«. Nemáme-li tolik síly, abychom byli blázny pro Krista, buďme aspoň nejnižšími služebníky všech spolubratří a bližních.

4. Když pokorný člověk rozjímá o své hříšnosti, o svém nevděku a lhostejnosti k Bohu, opravdu se diví, že mu Bůh uděluje tolik dobrodiní pro život duševní i tělesný. Překvapuje ho, že se Bůh stále nad ním smilovává, shovívá, chrání, ba dokonce že mu skýtá míru svědomí a duševní spokojenosti. Za své hříchy nanejvýše smí očekávati tresty a duchovní opuštěnost, kdežto Bůh s ním nakládá šlechetně a dopřává mu všelikého dobra. Proto pokorný člověk s dvojnásobnou vděčností dary Boží přijímá a jich si váží, uznávaje, že jich není hoden.

Hodláme-li se přesvědčiti, jsme-li pokorni, vzpomínejme předně, zdali před Bohem uznáváme svou hříšnost, 2. zda pokorně prosíme Boha, aby nás hříchu, hlavně těžkého chránil, 3. zdali trpělivě snášíme tresty Boží i lidské, 4. zdali uznáváme, že nejsme darů Božích hodni.

III. *Milosti Boží jsem, co jsem.*

Pokorný člověk ať vykoná cokoliv, nepřipisuje to sobě, nýbrž milosti Boží. Proto také si nepřeje, aby jeho dobré skutky byly vynášeny, nehledá za ně odměny, ale těší se, přispívá-li k slávě Boží.

Přirozeno jest, když člověk sám ze sebe nic není, nic nemá a nic nesvede, že si nesmí připisovati úspěch a zdar svého díla. Dobrý výsledek závisí na vůli Boží a na příznivých okolnostech, jež Prozřetelnost Boží stanoví. Z hloubi duše povinni jsme se sv. Pavlem vyznati: Já jsem sil, Apollo zaléval a Bůh dal vzrůst. Tuto myšlenku pronesl Pán Ježíš v podobenství o hospodáři a služebníku. Když se vrátí služebník večer s pole, nezavolá ho pán k jídlu, nýbrž poručí, aby mu při večeři poslu-

hoval. Po večeři pak mu dovolí, aby sám pojedl. I otázal se Pán Ježíš posluchačů: Zdali hospodář děkuje služebníku tomu, když učiní, co mu rozkázal? A sám si odpověděl: Služebníci neužiteční jsme; co jsme měli učiniti, učinili jsme. (Luk. 17, 10.)

Sv. František z Assisi ačkoli splnil vše, co měl pro slávu Boží vykonati, přece se považoval a nazýval služebníkem neužitečným. Odůvodňoval svůj názor takto: Kdyby byl Bůh udělil lupiči tolik milostí jako mně, byl by mnohem lepší a dokonalejší než já. — Pokorný tedy vykoná-li svůj úkol na kazatelně, v kostele, ve zpovědnici, ve škole, ve spolku, ve farnosti tak řádně a dokonale, jak mu bylo nařízeno, jest vděčen Bohu a jemu díky vzdává za milost, kterou mu pomáhal.

2. Poněvadž vše, co pokorný člověk koná, připisuje pouze milosti Boží, nepřeje si za své dobré skutky chvály a odměny, nýbrž těší se, že přispěl svou hřivnou ke cti a slávě Boží. Pokorný nepřičiňuje se proto, aby se zalichotil a zalíbil představeným, spolubratřím, lidem, církevním a světským úřadům, aby byl u nich oblíben, chválen, vysoce titulován a vyznamenáván. Pokorný nikdy o sobě nemluví ani pochvalně ani hanlivě; nechlubí se svými schopnostmi a zásluhami, ale také neodhaluje svých slabostí a provinění. Na pravém místě (ve zpovědnici) nebojí se ke svým chybám přihlásiti a je vyznati. Pokorný představenému svých chyb neomlouvá a nikdy se tak nezahodí, aby je lží nebo odvoláním na cizí poklesky zmenšoval a zastíral. Při práci nehledí pokorný člověk na svou vlastní čest a slávu, nýbrž na čest a slávu Boží.

Když někdo sv. Františka z Assisi chválil, odbyl ho světec slovy: »Nechvalte mne, neboť můj konec jest nejistý. Bez milosti Boží mohu ještě tak hluboce klesnouti, že zhřeším proti slibu čistoty. Ať se hříšník postí, modlí, pláče, své tělo mrská, ale proto přece nemá práva, aby se chlubil.« Jindy opět svatý František pravil: »Člověk má jen takovou cenu, jakou má před Bohem.« — Sv. František prchal před chválou lidskou. Když proti své vůli byl od zástupů pochválen, poručil svému průvodci, bratru Egidovi, aby mu činil výčitky, jej kárał, haněl spílal mu a nohama po něm šlapal. Světec pak při tom neustále opakoval: »Bůh tě požehnej, nejmilejší synu, ty máš pravdu.« — Kdybychom hledali chvály a slávy lidské, řekl by nám Pán Ježíš při posledním soudu slova, jimiž odsoudil pýchu fariseův: »Vzali jste již odplatu svou.«

Chceme-li se přesvědčiti, jsme-li pokorni, vzpomínejme, zdali jsme si na své práci zakládali a byli na ni hrdi; zdali jsme pracovali proto, abychom dosáhli cti, chvály a odměny; zdali jsme se z chvály radovali a z pokárání rmoutili.

IV. *Nejsem lepši bratří svých.*

Pokorný člověk se pro své schopnosti, práce a zásluhy nepovyšuje nad ostatní. Svatí apoštolové se kdysi přeli, kdo jest z nich první. Pán Ježíš hádku jejich vyslechl a potom řekl: »Chce-li kdo prvním býti, buď ze všech nejposlednější a služebníkem všech.« (Marek.) Jindy opět přistoupili k němu apoštolové s otázkou: »Kdo pak jest nejvyšším v království nebeském?« I zavolav Ježíš malíčké pachole, postavil je uprostřed nich a řekl: »Amen, pravím vám, neobrátíte-li se a nebudete-li jako pacholata, nevejdete do království nebeského.« Pokorný člověk se nad bližního nevyvyšuje, naopak bližnímu rád ustupuje, dává mu přednost, ceně jeho dobré stránky, ale nečiní to nápadně. Pokorný uznává a váží si schopností, dovednosti, učenosti, zkušenosti svého bližního. Svou vážnost ukazuje tím, že mu dává přednost. Ustupuje do pozadí ve společnosti, popřávaje jiným čestnějšího místa a prvního slova, ponechávaje jim jejich lepší názor a přesvědčení, dalek jsa všelikého vtírání okázalosti a rozepří. Pokorný dbá napomenutí Páně: Když budeš pozván, jdi a posaď se na poslední místo, neboť kdo se povyšuje, bude ponížen. — Pokora jeví se též v soukromí. Pokorný člověk líbuje si v jednoduchém prádle, oděvu a spokojuje se prostým zařízením v bytu.

Buďme pamětlivi, že pokorný nestaví své pokory na obdiv, nýbrž ustupuje jiným nenápadně. Kdo jest pokorný jen proto, aby byl za pokorného pokládán, přestává býti pokorným.

Když běží o důležitý nebo čestný úřad, pokorný myslí na bližního, nikoli na sebe, neboť zná své slabosti. A to jest velmi rozumno, neboť s takým úkolem a úřadem bývá spojena veliká zodpovědnost, a zklame-li úředník nebo pracovník naděje do něho kladené, propadne nemilosti a hanbě.

Pokorný představený může se osobní úctě vyhnouti, nikoli však úctě úřední a stavovské, jíž z úřední povinnosti podle vůle Boží vyžadovati a hájiti jest mu uloženo. — Pokorný představený ochotně se podrobuje Bohu a děkuje mu za svůj úřad, radostně poslouchá své vyšší vrchnosti a plní svědomitě před-

pisy svého úřadu. Představený však nikdy se nesmí pokořovati před svými poddanými, neboť jeho úřad vyžaduje, aby mu pokoru projevovali poddaní, nikoli on jim. Představený musí své autority hájiti a ji od poddaných vyžadovati. Kdyby osvědčoval pokoru k svým poddaným, jednal by nepedagogicky a nerozumně. Pokorný představený projevuje pokoru k poddaným tím, že je k nim vlídný, mírný a laskavý. Ctností představených jest milostivost, v níž svým poddaným důtky zmírňují a tresty odpouštějí.

K pokořování má i představený mnoho příležitosti. Slyší-li na příklad z druhých nebo třetích úst nepříznivou kritiku, již o něm pronesli poddaní, laici nebo vrchní představení, má příležitost se pokořiti. Snese-li oprávněnou kritiku mužně a má-li úmysl se polepšiti, je to čin velikého sebezapření a pokory. V pokoře může se představený cvičiti, vidí-li nevšímavost, chlad a podceňování svých poddaných. Je to vysoký stupeň pokory, když to vše strpí bez urážky, hněvu a mstivosti a když z toho čerpá poučení pro svůj úřad. Nejvyšším stupněm pokory jest sebezapření představeného, který byv od vrchních představených nebo od svých rádců laskavě na chybu upozorněn, chybu svou uzná a budoucně se jí vystříhá. Tedy i představení kráčejí školou pokořování a útrap.

Mimo okruh svého úřadu, ve styku s lidmi cizími, s bližními, má se představený pokořovati jako každý jiný člověk, ač ve styku se známými jest těžko rozlišovati osobu představeného od jeho úřadu. Pokorný představený není na svůj úřad hrdý, nýbrž jest si vědom, že mnoho jiných mužů by jej zastávalo stejně svědomitě a prospěšně jako on, nebo za daných okolností ještě lépe než on. Pokorný člověk svěřený sobě úkol nebo úřad ochotně na rozkaz vrchních představených přepouští svému bližnímu, dobře věda, že nikdo není nenahraditelný. Jedním člověkem církev ani neobstojí, ani nepadne. Vězme, že mocen jest Bůh, by i z kamení vzbudil syny Abrahámovy.

Krásným vzorem takové pokory byl sv. Jan Křtitel, jenž po křtu Páně ustoupil do pozadí a poslal ke Kristu své učedníky, řka: Mně třeba se umenšovati, jemu však nutno růsti. Pokorný člověk dává svému bližnímu přednost i ve všedním životě, přeje mu lepšího bytu, oděvu, prádla i sousta. Pokory se nezříká a pokorným býti nepřestává člověk, hlavně působící ve veřejném životě a zastávající úřad, brání-li své napadené

cti osobní nebo stavovské. Jest to však hrdinská ctnost a známkou svatosti, když hájení své cti přenecháme jen Pánu Bohu.

2. Pokorný ani hřešícím spolubratrem nepohrdá, jsa přesvědčen, že by sám za podobných okolností právě tak, ba snad ještě hlouběji klesl. Vizme příklad Ježíše Krista, jak vyhledává a stoluje s hříšníky, tvrdě, že nemocní potřebují lékaře, nikoli zdraví. Matouše celníka přijímá za apoštola, nestydí se mluviti se Samaritánkou u studnice Jakobovy, ba i cizoložnice, na niž mu žalovali nejhorší hříchy, milosrdně se ujal. Nepohrdejme tedy ani těmi, kdo veřejně a pohoršlivě zhřešili, nýbrž hleďme je polepšiti a přiměti k pokání, pamatujíce na slova sv. Augustina, že není na světě hříchu, aby se ho i kněz a řeholník nemohl dopustiti.

V. *Pýcha.*

Zpytujme svědomí nikoli však v otázkách, nýbrž v krátkém pojednání o pýše.

Pýcha jest přeceňování sebe sama a nezřízená žádost po přednosti a chvále od jiných. Pýcha se čítá mezi hlavní hříchy, poněvadž vede ke mnoha jiným hříchům. Z pýchy vyvěrá ctižádost a její průvodkyně pokrytectví a lidská bázeň. Z těch tří pramenů plynou nesčíslné lži, neustálé výmluvy, chlubení, tvrdošíjná neústupnost, rozepře a hádky. Z toho zase povstává zištnost a žárlivost s nesčíslnými hříchy proti lásce bratrské, neboť pyšný se rmoutí z cizího úspěchu, raduje se však z jeho nezdaru a neštěstí. Pyšný ve své zlobě a zlomyslnosti svého bližního podceňuje a jím pohrdá, svým pak úsudkem, pomluvou, hanou, nadávkami a zlomyslnými poznámkami u jiných jej snižuje. Pyšný pro své skutečné anebo domnělé přirozené i nadpřirozené vlastnosti se nadýmá a chytře jich používá, aby si zjednal obdiv, úctu, chválu a slávu lidskou.

Nepostřehli jsme na sobě podobných výhonků pýchy? — Bojujme rozhodně a statečně proti pýše! Na knězi (řeholníku) není nic zhoubnějšího a směšnějšího než pýcha. Ctižádost odporuje první zásadě spravedlnosti, jež velí, abychom dávali každému, co mu patří. Všecko dobro má původ v Bohu, proto »králi pak věků nesmrtelnému, neviditelnému, jedinému Bohu čest a sláva na věky věků«. (I. Timoth. 1, 17.) »Ohavností jest Hospodinu každý hrdý« (Přísl. 15, 5.), proto se Bůh pyšným protiví a pokorným dává milost. Ctižádost jest matkou mnoha hříchů, jak praví moudrý Sirach: »Počátek všelikého hříchu

jest pýcha« (Sirach 10, 15). »Nedopouštěj, by panovala v mysli tvé nebo ve slovu tvém pýcha, neboť z ní vznikla všecka zkáza« (Tob. 4, 14). Pýcha srazila s nebe pyšné anděly, vyhnala prarodiče z ráje, potřela faraona, učinila Nabuchodonosora zvířetem, Antiocha vydala červům za živa. Pýcha přiměla Davida ke sčítání lidu, pýcha nutkala Ezechiáše, aby se chlubil poklady svého paláce, a trest Boží stihl oba. Svatý Pavel v I. listě k Římanům (21, 26) dí, že Bůh přenechá pyšné lidi jejich převrácenosti, jejich nezřízeným chtíčům a nestoudným výstřednostem. Kolik řeholníků a kněží přivedla pýcha k odpadu a nevázanosti!

VI. *Základ dokonalosti.*

Pokora jest matkou, jest základem všech jiných ctností, neboť navádí křesťana k tomu, aby se podroboval Bohu i vrchnostem, a aby svědomitě konal své povinnosti.

Bez pokory nelze býti ctnostným, bez pokory nelze nabýti posvěcující milosti, neboť »Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost« (Jak. 4, 6).

Bez milosti posvěcující nelze nic záslužného pro nebe vykonati. Bez ctností a zásluh nelze dosíci spasení. Proto bez pokory nemožno přijíti do nebe. Sám Pán Ježíš to vyslovil: »V pravdě pravím vám: Neobrátíte-li se a nebudete-li jako dítky, nevejdete do království nebeského.« (Mat. 18.) Bez pokory ani nejzáslužnější skutky nemají valné ceny, ani největší ctnosti dlouhého trvání a všeliké mrtvení nemá zásluhy.

Bez pokory nelze dosíci křesťanské dokonalosti, ani v dokonalosti prospívati. »Chceš-li býti velký?« táže se svatý Augustin a odpovídá: »Začni od nejmenšího! — Zamýšlíš vystavěti vysokou budovu vznešenosti (dokonalosti)? — Přemýšlej nejprve o základu pokory!«

A přece duchovní stav nás zavazuje, abychom o dokonalost usilovali, abychom byli lepší, umrtvenější, ctnostnější a dokonalejší.

Bez pokory nejsme prospěšni bližnímu, neboť jak by mohl Bůh naší práci žehnati, když hledáme svou vlastní slávu?

Bez pokory nelze dosíci dvojího cíle stavu kněžského, totiž vlastního posvěcení a spásy bližního. Bez pokory nelze v duchovním životě nabýti pokoje a štěstí, tím méně lze šířiti pokoj Kristův mezi lidmi.

Posléze podle pokory třídí Pán Bůh světce a světice Boží v nebi, rozdávaje jim křesla věčné slávy a blaženosti. Když se apoštolové tázali, kdo jest v nebi nejvyšším, povolal Pán Ježíš pachole a pravil: »Kdo se tedy poníží jako dítko toto, ten jest větší v království nebeském.« (Mat. 18, 4.)

Abychom se tedy Bohu líbili a spaseni byli, musíme býti jako pacholata. Svým vlastním přičiněním a milostí Boží musíme se státi takovými, jako jsou dítky svou přirozeností, totiž prosti, skromni, pokorni, nevinni, poslušni atd. To však není snadné. Bez ustavičného cviku a bez pomoci Boží nestaneme se dětsky pokornými. Abychom si pokoru osvojili a do ní se vžili, musíme se v pokoře cvičiti.

Pro Bůh, jen se nebojme, že jsouce pokorni, přestaneme býti silnými osobnostmi a pevnými charaktery! Právě ten, kdo se odhodlá k pokornému smýšlení, bude prost lidské bázně a ohledů, bude statečným a neochvějným charakterem, celým mužem, který za všech okolností jde přímo k cíli. Jen takový kněz je pravým mužem a neohroženým bojovníkem Božím. Taký muž stojí pevně jako žulová skála, o niž se tříští vlny pochlebování, lidské přízně, prospěchářství, úplatnosti, mamonu, stranické nespravedlnosti a lidské slávy. Pokorný nezakolísá tam, kde prospěchář a straník zaváhá, poněvadž myslí na své já. Takoví kněží jsou tedy nejvěrnějšími následovníky Kristovými, jsou nejstatečnějšími borci v říši Kristově, v církvi (v řádech), ve farnostech a ve veřejném životě. Zde, v pokoře, je vrcholný, kulminační bod v následování Krista, jak na cestě mravní dokonalosti, tak na cestě k nebi.

Ustavičně buď opakováno, že pokora jest základem duchovního života. Bez pokory není ctnosti, ale také bez modlitby není pokory. Blahosl. Aimon Taparella to dobře věděl, proto říkával: »Kde se můžeme nejlépe naučiti podivuhodnému učení o ponižování sebe? Kde pojímati nejsnáze božské učení Krále pokory? Není-liž to v modlitbě, jež nás osvěcuje nebeským světlem?

VII. *Cvič se v pokoře.*

Zásada zní: Bez pokořování sebe není pokora možna. Učme se pokoře od Krista Pána, jenž o sobě pravil: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« (Mat. 11, 29.) O Pánu Ježíši píše sv. Pavel: »Sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka. Ponížil sebe samého, stav se poslušným až k smrti,

a to k smrti kříže. Jméno Ježíš, t. j. Spasitel obdržel, když se ponížil a jako hříšný člověk přijal obřízku. Kristus, soudce všelikého stvoření, podrobil se lidskému, stranickému soudci. Ježíš, král slávy, snesl potupu, jíž mu připravil Herodes, který dal Pána Ježíše ustrojiti jako blázna a vésti zástupy poutníků, kteří přišli do Jerusalema na velikonoce, aby jej zostudil v očích celého národa. Kristus, král budoucího věku, snáší políčky, plivání, nadávky, bičování i ďábelskou korunovaci v žaláři, kde mu vtiskli na hlavu trnovou korunu. Ježíš, radost duchů nebeských, vleče na Kalvarii kříž a nechává se naň přibíti jako lupič, vrah nebo vlastizrádce. Svatý Augustin vykládaje o pokoře Páně, volá ke křesťanu: »Uč se, prachu pozemský, uč se pokoře!« — Vzpomeňme na svatého Františka z Assisi, jak hlásá o sobě, že jest největším hříšníkem a podle toho výroku také činí pokání, snáší opovržení a křivdy. — Vizme svatého Bonaventuru, jak přijímá posly s kardinálským kloboukem v kuchyni, kde myje náčiní. Máme-li v úmyslu býti pokornými, nezbývá, než abychom se v pokoře cvičili, t. j. vykonávali nízké a pokořující práce. Úkonem pokory jest na příklad zametati světnici a chodby, přinésti si vodu, dříví a uhlí, udělati si dračky, čistiti lampy, sbírati na chodbách a jiných místech pohozené sirky, papíry a smetí. Skutkem pokory jest umývati náčiní, podlahu, okna, prášiti koberce, stírati pavučiny, v zahradě pracovati a podobné úkony.

Výborným cvičením v pokoře jest poslušnost. Pokorný člověk (kněz, řeholník) rád přijímá pokyny a upozornění představených (faráře, vikáře, biskupa), trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží vyslechne napomenutí a pokárání, přijme trest, jsa si vědom, že si toho zasloužil. Jest to znakem veliké pýchy a povýšenosti, je-li poddaný tak nedůtklivý, že nesnese od představeného ani slůvka. Známkou pýchy jest každá výmluva a ohražení se poddaného, je-li od představeného napomínán. Projevem veliké pýchy lze nazvati, když poddaný dělá uraženého a čeká, že ho snad představený odprosí.

Pokorný člověk ohlašuje správci domu, že z domova odchází a udává hodinu, kdy se vrátí. Nepodniká nic bez vědomí představeného ve škole, v kostele, ve spolku a ve farnosti. Dovolenou vyjedná nejdříve se svým nejbližším představeným. Poškodí-li něco v domácnosti, oznámí to správci domu.

Pokora jest kritickým bodem na cestě dokonalosti, na němž mnozí lidé se zastaví, nebo se dokonce vrátí. Všechny možné

požadavky ascése a dokonalosti, jakož i umrtvování všelikého druhu, dovedeme strpěti a prováděti, jenom k poslednímu požadavku dokonalosti, totiž k pokoře, nemáme chuti a odvahy. A přece celá dokonalost bez pokory nemá valné ceny!

Pokořovati se! Jak tvrdý a trpký to oříšek! Nám samým schází odvaha se pokořovati a představení jen neradi své podřízené pokoří, aby jich neroztrpčili a proti sobě nepopudili. Proto Pán Bůh z lásky k nám sesílá na nás mnohá pokoření, jež jsou proto tak citelna a bolestna, jelikož nezávisí na vůli naší, nýbrž na vůli a Prozřetelnosti Boží. Jest to úzkost svědomí, nepokoj duševní, vrtochy, výčitky svědomí, obtížná a ponižující pokušení, jež nás dohánějí k tomu, že jako pokorni bohoslovci (novici) žebráme zpovědníka o radu a útěchu. Jindy navštěvuje nás Bůh chorobou nebo nemocí, která nám nedovoluje, abychom svůj úřad zastávali, ač si myslíme, že to nikdo jiný nedovede, než my. Častokrát Bůh dopustí, že se ve své sebelásce přepočteme a naše práce nemá žádoucího úspěchu. Mnohdy nechápeme vůle svých představených a když vše řádně vykonáme, stihne nás pokárání; jindy opět představený jsa na omylu, udělí nespravedlivou důtku nebo i trest. Leckdy bez vlastní viny přijdeme do lidských řečí a jsme obětí jízlivých, pomlouvačných jazyků.

Když nás Pán Bůh takto navštíví, věrme, že to činí z lásky k nám. Koho Bůh miluje, křížem ho navštěvuje. Právě tehdy nám skýtá příležitost, abychom dosáhli vysokého stupně pokory. Nepoddávejme se sklíčenosti, zármutku, nevrlosti nebo hněvu, nýbrž raději přisvědčme královskému pěvci: »Dobře mi, žes mne ráčil pokořiti, abych se naučil ustanovením tvým.« (Ž. 118, 71.)

(Doslov.) Prospěch plynoucí z pokory lze označiti slovy Moudrosti: »Spolu s ní přišlo mi všecko dobré.« (Moudr. 7, 11.) Blahoslavení kněží (řeholníci), kteří jsou pokorni, neboť oni dosáhnou na světě dokonalé lásky k Bohu a na věčnosti nekonečné slávy.

Pokorní kněží, jsouce přesvědčeni o své nicotě a úplné závislosti na Bohu, vzbuzují při všech úkonech dobrý úmysl, kterým nabývají jejich denní skutky zásluhy pro nebe. Mají lásku k Bohu a zároveň tedy lásku ke kříži a utrpení, neboť láska se zkouší a osvědčuje v neštěstí. Pokorní kněží horlí ze všech sil pro slávu Boží, v sebe nedůvěřují, pročež jsou ve svých řečech skromni, rozvážni a moudří, neboť »kde pokora, tam moudrost«.

(Přísl. 11.) Pokorní kněží jsou poslušni a upřímni ke svým představeným, jsou trpělivi a odevzdáni do vůle Boží ve všech křížích, jsouce přesvědčeni, že zasloužili od Boha mnohem více trestů. Pokorní kněží jsou lhostejni ke každé štaci a úřadu, neboť uznávají, že jsou každého úřadu nehodni, ale s milostí Boží každého schopni. Pokorní kněží jsou laskavi a mírni, k jiným shovívavi, k sobě přísni. Pokorní vládnou pokojem srdce, tím pokojem, kterého svět nemá a dáti nemůže a oplývají štěstím. Snižování, pohrdání a příkoří, jež pyšné lidi mate a skličuje, jest pokorným kněžím slastí, takže kdekoli jsou, nosí nebe s sebou. Pokora jest kvasem ctnosti, jest perlou, pokladem a klíčem rajským.

Jaká nás čeká odměna, budeme-li vpravdě pokorni, o tom nás poučuje zjevení, jež viděl průvodce svatého Františka, bratr Pacifik. Ten trvaje kdysi v kostele na modlitbách, spatřil mnoho křesel na nebi, ale jedno z nich bylo mnohem krásnější, drahocennější a lesklejší. Pln údivu přemítal bratr Pacifik pro koho jest to křeslo připraveno. Co tak přemýšlel, uslyšel s nebe hlas: »Tento trůn byl zřízen pro padlého anděla, nyní však jest připraven pro pokorného svatého Františka!« A nedivme se tomu, neboť sám Ježíš Kristus řekl: Kdo bude pokorný jako nevinné pachole, bude v nebi nejprvnějším. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 2, 7, kn. II., kap. 2. kn. III., kap. 4, 8, 40.

V.

Škola Páně.

19.

Úcta k bližnímu.

(Styk s bližními doma, ve spolcích a ve společnosti.)

Úvod: I všedše do domu, nalezli dítko s Marií, matkou jeho, a padše, klaněli se jemu a otevřevše náklady své, obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. (Mat. 2, 11.)

Sv. tři králové přišli do Betlema, aby vzdali Spasiteli světa božskou úctu: klaněli se jemu. Klaněním dáváme na jevo Pánu Bohu, že ho pokládáme za svého stvořitele, udržovatele, nejvyššího pána nad životem a smrtí a za svého budoucího spra-

vedlivého soudce. On jediný může nám pomoci a proto ho vzýváme: »Smiluj se nad námi!« Před Bohem klekáme čili adorujeme.

Svaté a anděly ctíme proto, poněvadž jsou přátelé a miláčkové Boží a naši pomocníci. Ze své moci nemohou nás vyslyšeti a nám pomáhati, ale svou přímluvou u Boha nám vyprošují dary duchovní i časné. Proto je vzýváme: »Orodujte za nás!« Nejvíce ctíme Pannu Marii, Matku Boží, a pak sv. zakladatele řádu a naše sv. spolubratry a patrony.

Leč i zástupce Boží na světě, t. j. duchovní a světskou vrchnost z vůle Boží ctíme, jich posloucháme, jsme jim vděčni a je milujeme. Sv. Otci, zástupci Ježíše Krista na světě, líbáme kleče prsten na ruce, rodičům a kněžím líbáme ruce.

Leč i své bližní ctíme, a to tím, že ve styku s nimi šetříme pravidel slušnosti, že je pozdravujeme, dáváme čestnější místo a pod. Rozjímejme o úctě k bližnímu.

I. *Stinné a světlé stránky bližních.*

Člověk jest tvor společenský (sociální). Žije tedy společně se sobě rovnými lidmi. Společenskou jednotku tvoří rodina, obec, stát (klášter, řád), církev. Člověk, který by chtěl žíti sám na pustém ostrově, jako Robinson, poznal by za dva dny nevýhody svého postavení. Neměl by stravy, oděvu, ani bytu. Neměl by rozumné bytosti, jíž by svěřil hnutí svého srdce, neměl by pomocníka v práci a opatrovníka v nemoci, neměl by vzoru a učitele, neměl by pro duchovní život zpovědníka a kněze. V tom postavení by duševně zakrněl a tělesně zdivočel.

Z knih i z vlastní zkušenosti víme, že jedinec závisí na celku. Třídy a stavy lidské jsou závisly na jiných třídách a vrstvách, třídy zase na celku. A všichni lidé, třídy a národové jsou poddáni Bohu.

Ani my nejsme vyňati z toho obecného zákona. I my jsme závislí předně na svých bližních (na úřednících, řemeslnících, hospodářích, bratřích) a na jiných lidech. Duchovně jsme závislí na biskupu a kněžích. K poustevničení nemáme příležitosti. Ani na poušti bychom se neobešli alespoň jednou za rok bez kněze, u něhož třeba vykonati velikonoční zpověď a jíti ku sv. přijímání. Ostatně život činný (kněžský, klášterní) jest dokonalejší než poustevnický. Právě denní povinnosti, poslušnost, denní pořádek, denní přijímání svátostí nás činí dokonalejšími.

Posviťme si nyní na povahy a letory lidí, s nimiž se stýkáme a žijeme, doma, ve spolcích a ve veřejném životě, kteří jsou našimi bratry v Kristu. Dívejme se předně jen na jejich stinné stránky.

V životě vůbec, i v duchovních domech, potkáváme se s lidmi dvojího druhu. Jedni jsou vášnivé, prudké povahy, vybuchnou hned zlostně a hrozivě. Těžko je s nimi se stýkati, zvláště dělají-li výstupy pro každou maličkost. Oni za to někdy skutečně nemohou, jest to stinný rys jejich povahy. Dobré při tom jest, že jak rychle vzplanou, tak rychle také jejich hněv zmizí a za chvilku nevědí o ničem. — Lidé jiného druhu jsou povahy chladné, ba studené, které přijímají vše s chladným úsměvem, s rozvahou a starostlivým čelem. Jsou-li popuzeni k hněvu, dovedou jej znamenitě utajiti pod maskou studené zdvořilosti. V radosti i žalosti zachovávají určité meze, nikdy a nikde si nezadají. Lidé tohoto ražení požívají větší vážnosti (respektu), ale jest jisto, že jich nikdo nemiluje. Lidé výbušní, kteří jsou v celku srdce dobrého, mají více přátel a jsou oblíbenější.

Mezi těmito póly jest celá stupnice odstínů obou povah.

a) Skupinu pro sebe tvoří tichošlápci, bázlivci, patolízalové a přetvářenci. Jsou většinou neškodní lidé, ale neschopní přátelství. Vzbuzují u sobě rovných lásku, u jiných lidí pohrdání. S takými lze snadno žíti. Ti si to nechtějí s nikým pokaziti, do ničeho se nepletou a hrozí se zodpovědnosti. Když přijde do tuhého, vše poprou.

b) Jiným druhem povah jsou důvěřivci, citlivky a pochlebníci. Mají duši na jazyku; na první potkání pro každého horují a jemu se svěřují. Nejsou u vážných lidí ceněni, jejich povaha budí shovívavý úsměv, ale lze s nimi dobře se snésti a bývají občas příjemnými společníky. Jsou to výborní poddaní, ale vyžadují hedvábné ruky představeného.

c) Do jiné skupiny lze zařaditi lidi indiskrétní, klepaře, pomluvače, donašeče, udavače a zrádce. Tací lidé, co nevědí, nepovědí. Podle příznivého nebo zaujatého svého stanoviska vůči bližnímu (bratru) vše přikrášlí nebo zhaní, zveličí nebo umenší; z anděla dovedou udělati ďábla, a naopak z obyčejného slova zločin, nebo hrdinskou ctnost. Žíti s nimi je obtížno a nebezpečno, zatáhnou člověka do hádek, pomluv, do nepřátelství, soudů a novinářských polemik. Jsou nenáviděni, nebezpečni a

život s nimi je peklem. Abychom s takovými bližními dovedli žíti, musíme se vyzbrojiti trpělivostí, opatrností a bezúhonným, skrytým životem.

d) Novou třídu povah tvoří žvanilové, smíškové, kříklouni a přeháněči. Jsou nemístně hlučni, veseli. Dovedou hodinu mluviti o ničem. Jejich zprávy třeba odstupňovati devadesáti procenty, abychom se přiblížili k pravdě. Tací mluvkové sklízejí ve společnosti pohrdavý úsměv. Snésti se s nimi není nesnadno, zachováváme-li mlčení a jsme-li trpělivi.

e) Horší druh povah jsou posuzovači, kritici, sarkastici, špičkovatelé, škarohlídové, neotesanci, hubaři, svárlivci, řemeslní haněči, závistníci a lakomci. Ti jsou ve společnosti a hlavně v domácnosti míjeni, nenáviděni, obáváni a pohrdáni. Sebe lepší návrh, skutek a zásluhu dovedou ztrhati, zesměšňovati a zdeptati v bláto. Jejich kousavých slov, jedovatých úsudků, okázale provozované hrubosti bojí se každý. Nejlépe se jim vyhnouti a nedati jim příležitosti (příčiny) k rozmluvě a ke styku. Před takými raději se zavříti na klíč. Život s nimi je hrozný a vyžaduje velikého zapírání a dokonalé ctnosti.

f) Jinou skupinu tvoří lidé samolibí, chlubilové, tvrdohlavci, zarputilci a nepoddajní. V jejich ústech sídlí slova »já«, jen oni vše znají a konají, jen jejich zásluhy jsou pravé, ostatní jsou blbci a lenoši. Opak tvoří tvrdošíjníci, zarputilci a nepoddajní, kteří lpí na svém úsudku, jsou přesvědčeni o své povýšenosti a smějí se každé autoritě. Tací bývají velmi špatnými poddanými, horšími ještě představenými a nepříjemnými společníky. Z jejich společnosti každý utíká do samoty; dovedou znervosniti celý dům, spolek a celou společnost. Život s takými je pln odříkání a bolesti. Tací lidé budí všude odpor, nekázeň a nepřátelství, v hlavě i v údech, nahoře i dole.

g) Do jiné třídy možno zařaditi neuznalce, nevděčníky, nespravedlivce a pronásledovatele. S nevděčníky lze se snésti, nejsme-li citlivi a nekonáme-li dobra jen pro díky. Zato s nespravedlivými kollegy, představenými a členy spolků je život těžký a bolestný. Špatným rysem nespravedlivých lidí bývá mstivost a tvrdost srdce proti těm, kdo se jejich nespravedlnosti vzeprou. Proti nespravedlivým lze se obrniti pouze přesným plněním povinností, aby na nás nemohli dotírati, a velikou dávkou svaté trpělivosti.

h) V jiné kastě jsou lidé nervosní, nespokojenci, podrývači, buřiči a mstiví. Ti jsou schopni rozvrátiti celý dům, spolek,

podnik a společnost. Jsou velmi špatnými poddanými i představenými, dávajíce svými výstředními počiny špatný příklad neukázněnosti, anebo naopak jsouce jako ředitelé nadmíru komisní a svérázní. Takové povahy jsou míjeny ode všech řádných a svědomitých lidí. Jejich údělem bývá osamocenost, která stíhá též všechny zvláštnůstkáře a podivíny. Zvláště podivíni jsou opuštěni ode všech a bývají nešťastni s jinými i sami se sebou.

a) Mezi chladné povahy lze počítati samotáře, nemluvy a podmračence. Život s nimi je snesitelný, ale nepříjemný. Samotáři jdou životem osamoceně a bez účasti bližních

b) Do jiného oddělení chladných lidí patří neochotní, neteční a necitové. Styk s takými není příjemný. Tací lidé bývají trestáni tím, že nemají přátel v nehodách, poněvadž nikdo jich nemá rád.

c) Na třetí místo bych zařadil lidi smutné, zasmušilce, bolestíny a fňukaly. Život s nimi plyne jako na hřbitově. Lidé se jim vyhýbají a jim se posmívají. Pro takové lidi si připravme vhodný žert nebo zábavné historky, aby se rozveselili.

To jest asi zrcadlo lidských slabostí. Když se do toho zrcadla nešlechetnosti podíváš, spatříš v něm své bližní, domácí a spolubratry. Když však se do něho podívají tvoji bližní a domácí, spatří v něm tebe. Jak se nám protiví chyby na bližních, tak se hnusí bližním chyby na nás. Povahy lze nejlépe studovati v neštěstí, při hře a u sklenice. In vino veritas!

2. Nikdy však nezapomínejme, že titíž lidé vedle svých slabostí mají též světlé stránky, dobré vlastnosti, ctnosti a zásluhy. Proto musíme klepati na dobré struny jejich srdce, aby se z nich ozval přátelský souzvuk, náklonnost a přátelství. Nedovedeme-li v jejich povaze nalézti přátelského souzvuku, zpytujme vlastní své svědomí. »Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.« Všech svých bližních, dokonalých i chybujících, máme si vážiti jakožto lidí, katolíků, kněží (řeholníků) a představených (rodičů, učitelů, zaměstnavatelů atd.). Svých bližních máme si vážiti pro jejich zdraví, sílu, podnikavost, práce, dovednost, opatrnost; pro jejich duševní a mravní hodnoty, jako jsou vlohy, vědomosti, vzdělání, zachovalost, bezúhonnost, mravnost, pevná ryzí povaha, ctnostný život, zbožnost a svatost. Kněz (řeholník), který své povinnosti (řeholi) zachovává a žije podle evangelia (řehole), je hrdina. Vážiti si máme bližního hlavně proto, že jest bratrem Ježíše Krista, chrámem Ducha Svatého, dědicem království Božího v nebi a spoludědicem

věčné slávy. Úcty a dobrého jména potřebuje každý člověk na světě, zvláště kdo působí v životě veřejném, v úřadě, spolku atd. Potřebuje jí učeň i mistr, rodiče i děti, úředník i občan. Ne nadarmo čítáme v novinách inseráty: Hledám mravného hocha, poctivého úředníka, svědomitou vychovatelku atd. Na dobré jméno, na dobrou pověst dotazuje se i církev, hodlajíc někoho prohlásiti za svatého. Úctu vzdáváme bližnímu podle pravidel slušnosti slovem i zevnějším úkonem, a to buď pro úřad a stav (rodiče, představený, kněz), anebo pro osobní chvalitebné vlastnosti. Pokorný člověk může se osobní úctě vyhnouti. Leč úctu úřední a stavovskou (otec, kněz, představený) musí ode všech bez výjimky požadovati, jí po případě hájiti a vymáhati od nesvědomitých poddaných, poněvadž je to zákon Boží. »Kdo vás slyší, mne slyší. Kdo neslyší církve, buď ti jako pohan a publikán. Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni, neboť oni bdí nad vámi, jakožto ti, kteří vydají počet za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se vzdechy.« (Žid. 13, 17.) Každý kněz má se tedy střežiti všelikého slova a skutku, jímž by svou i bližního důstojnost zlehčil.

Úctu vzdáváme bližním, když jim v úřadě, ve spolku, na ulici, ve společnosti, v průvodě, v kostele a při sv. přijímání dáváme přednost podle stáří, postavení a zásluh. Když bližního zdravíme, ukloníme se a podobně. Mnozí starší lidé, úředníci a představení velmi těžce nesou, uzmeme-li jim čestnější místo, jež jim právem náleží. Pamatujme si pravidlo: Kdo ctí bližního, prokazuje tím úctu i sobě samému. V jeho slušném chování zračí se dobrá výchova, vzdělání a vkus. Kdo bližního zneuctívá, snižuje sama sebe, neboť ukazuje, že je nevychovaný, nevzdělaný a hrubý. »Kdo cti nemá, jinému jí nedá,« dí přísloví. Člověk, jenž domácí a své bližní uráží denně a stále, stane se záhy bezectným a pohrdaným. »S tím nenavazujte styků, je to neomalenec,« zní obecný úsudek.

Na tyto ctnostné i křehké a zlé osoby jsme upoutáni svým životním zaměstnáním, musíme s nimi žíti, nebo se alespoň stýkati. Ale podle vůle Boží jsme povinni s nimi se snášeti, je ctíti, býti jim vděčni a je milovati, neboť my sami nejsme lepší než oni. Jsme jako oni nevědomí, zapomětliví, křehcí a zlí. My i oni máme z rozkazu Božího usilovati o křesťanskou dokonalost. Abychom jí dosáhli, jsme povinni všichni bez rozdílu uhladiti ostré hrany své povahy, zladiti křiklavé tóny své duše v souzvuk přátelství a lásky bratrské, zkrátka musíme se za-

píráním dopracovati ušlechtilé, ryzí, ctnostné povahy podle vzoru božského Mistra, Ježíše Krista. Musíme se státi druhými Kristy.

II. *Ctnosti společenské.*

Mnohem snáze bychom prošli životem, kdybychom se mohli někam uschovati a jenom zdaleka, podle toho, jak bychom za dobré uznali, zasahovali do běhu světa a v něm se uplatňovali. Byl by to život mnohem pohodlnější. Poněvadž však jsme odkázáni na místo a na lidi, na domácnost, spolky a společnost, musíme se míti stále na pozoru ve styku s lidmi a domácími, abychom nikde nenarazili, naopak unikli nepříjemnostem a zklamáním, která kazí i sebe lepší snahy a otravují nejlepší povahy. Po nedorozumění a po zklamání ztroskotá každý dobrý záměr a každé krásné dílo. Rovněž i my zde shromáždění jsme odkázáni vzájemně na sebe. Abychom se uživili a došli spásy, musíme nutně společně žíti. Náš vzájemný poměr určen jest evangeliem (řeholí). Představme si domácnost, kde by žádný člen neposlouchal, kde by panoval pěstní řád jako na divokém západu v amerických preriích —! To by byla peleš lotrovská, hotové peklo! Proto, aby náš život byl lidsky snesitelný a pokud možno příjemný, musíme se nutně říditi evangeliem (řeholí).

Sv. František z Assisi, ač nebyl velmi školený, byl výborným psychologem. Zůstavil pro styk s lidmi ve své řeholi návod, který je jedinečný. V kap. 3. napsal: »Radím pak a napomínám bratry své v Pánu Ježíši Kristu, ... aby se nehádali, nepřeli a jiných neposuzovali; nýbrž ať jsou tiši, mírumilovni, skromni, vlídni a pokorni, uctivě mluvíce s každým, jak se sluší.« Tato slova jsou pro domácí, společenský, spolkový a zvláště duchovní (klášterní) život tak dokonalá, že lepších v církvi nalézti nelze. Rozjímejme o těch slovech!

1. P o k o r a jest skromné posuzování sebe a vyhýbání se poctám. Pokorný podrobuje se Bohu a uznává svou hříšnost; své dobré skutky a zásluhy nepřipisuje sobě, nýbrž milosti Boží. Pokorný poddává se duchovní i světské vrchnosti. Bližnímu rád ustupuje a dává mu přednost, ceně jeho dobré stránky, ale nečiní to nápadně. Hřešícím spolubratrem nepohrdá, dobře věda, že by za podobných okolností právě tak, nebo ještě hlouběji klesl.

Pokorný člověk netouží po tom, aby v rodině, spolku, společnosti a při zábavě vedl hlavní slovo a udával tón. Nejsou

všichni lidé stejní, ani co do národnosti a náboženství, ani co do osobních schopností, zvyků a obyčejů, ani co do smýšlení a vkusu. Co jest jednomu příjemné, druhému je odporné. Někdo miluje řeči dlouhé, jiný krátké a věcné. Co jednomu lichotí, jiného hněte. Čím se jednomu zavděčíš, druhého urazíš. Nejsme všichni stejného názoru a jednoho vkusu. Kdo nezná smýšlení bližního a jeho vkusu, anebo kdo těch věcí nedbá, stěží si bližního získá. Zato kdo se přizpůsobí vkusu a názorům bližního (ovšem ve smyslu dobrém), bude míti úspěch. Každý člověk má svého »koníčka«, svou zvláštní zálibu, čili modlu, na př. své cti, svého prospěchu a obyčejně své zábavy a rozkoše. Kdo vyhoví jejich zálibám, ovšem pokud naše svědomí to dovoluje, nakloní si jejich srdce a se srdcem získá je i pro své záměry. Proto skromný a opatrný člověk snaží se poznati hlavní zálibu svého bližního a pamatuje na ni ve svých slovech a při svém jednání. Obyčejně libůstky bližního nebývají nejšlechetnější a nejlepší stránkou jeho povahy, nýbrž méně ušlechtilou stránkou. Když však jeho záliby nejsou hříšné, máme se jim přizpůsobiti. Může to býti žert, zábava, procházka, zpěv, hudba, věda, zkušenosti, hra a podobné věci, jimiž si získáváme bližního.

Bližní získáváme vhodným vtipem a žertem. I velcí mužové a světci rádi si zažertují a vtipná řeč člověka doporučuje. Žertem prozrazuje se bodrá povaha, vtipem chytrý člověk, humorem přeplněné srdce. Žertem dovedeme někdy i odraziti urážku, nebo sobě a jiným osladíme nehodu a nepříjemnou situaci. Žertem ulomíme urážce ostří, žertem dovedeme mnohdy lépe pokárati než domluvou.

Bližní si nakloňujeme zábavnou řečí. Nelze neustále pracovati, studovati, jísti, spáti a modliti se, nýbrž nutný jest nám i odpočinek, hra a zábava. Příjemný a lehký rozhovor je zábava. Baviti se máme s domácími lidmi, manžel s manželkou, rodiče s dětmi, přítel s přítelem, vyšší s nižším. Jinak ovšem se bavíme s dětmi, jinak s přáteli, jinak s představenými, jinak s pány. I v tom třeba zachovávati míru a velkou opatrnost.

Sčetlý člověk používá k zábavě pěkných, zajímavých příběhů a příhod, případných vtipů, objevů vědeckých nebo technických. Třeba však těchto vypravování užívati v pravý čas. Příjemná zábava, uhlazený sloh a elegantní vystupování má mnohdy větší cenu než doktorát.

Pokorný člověk se přizpůsobuje i chybám bližního, a to tím, že je trpělivě snáší: Sv. apoštol Pavel napsal: Neste břemena

jeden druhého a tak naplníte zákon Kristův (Gal. 6, 2). Žiješ snad s lidmi, kteří mají divnou povahu, a život s nimi připadá ti za těžký. Co počíti? Jsi-li moudrý, hleď si na ně zvyknouti, jako si zvykáš na ošklivý obličej, jinak budeš jednati neopatrně a proviníš se proti lásce bližeństké a bratrské. S počátku jde z nich hrůza, ale časem mizí jejich odpornost a jsou snesitelni. Lze s nimi pracovati doma, ve spolcích, v duchovní správě i v politice.

Jsi-li však pyšný a vychloubavý, zprotivíš se nejen lidem pyšným, ale i pokorným. Moudrost a opatrnost vyžadují, abys nemluvil o sobě, zejména ve spolcích a ve větší společnosti. Chválíš-li se, je to marnivost, haníš-li se, je to malichernost. Obé jest trapné pro posluchače. Proto mluv, jsi-li vybídnut a žádá-li toho prospěch dobré věci. Nikdy neříkej, že ti bližní nesahá ani po kotníky.

Neskromní lidé mají ve zvyku při všem odporovati. Řekneš-li, že je to bílé, oni tvrdí, že je to černé. Jsou na světě lidé rození oposičníci. Máš-li ten zlozvyk, nesmíš mu povolovati, neboť zaviňuje zhoubné hádky, rozepře, kyselost a věčný boj v rodině, ve spolku a společnosti.

Vždy a s každým výrokem, i když není hříšný, nemůžeme souhlasiti. Káže-li ti rozvaha, spravedlnost a opatrnost, abys projevil nesouhlas, učiň to co možná uctivě, skromně, umírněně. Poukaž na to, že souhlasiti jest obtížno, méně spravedlivo, anebo uveď důvody opačného mínění. Zvláště máš-li projeviti nesouhlas osobám výše postaveným a představeným, v rodině, ve spolku a v církvi (řádu), projev to se všemožnou opatrností, umírněností a pokorou. Ničím si lidí neznepřátelíš více, než připomínáním povinností staršímu, představenému a knězi.

2. Výborným průvodcem v životě jest t i c h o s t. Ctnost tichosti nás učí, abychom oprávněnou zlost přizpůsobovali zdravému rozumu a svědomí, jak se na křesťana sluší. Hněvivý člověk jest na obtíž sobě i bližnímu. Naším úkolem jest, abychom byli tiši, vlídni, mírni a mírumilovni. Tichý člověk trpělivě vše snáší a vyhýbá se mrzutostem. Raději polkne zlost, než by porušil mír.

Mnozí lidé mají ve zvyku o svých bližních vtipkovati a je špičkovati. Láska však a opatrnost nedovolují dobírati si bližního: Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim! Pročež uvidíme-li, že naše pichlavé poznámky bližního dráždí, ustaňme a mluvme o lhostejných věcech. — Sami však buďme tiši a sná-

šejme popichování, zvláště když se nám nějaké dílo podaří. Mnoho jest lidí závistivých nebo takových, kdo nás chtějí připraviti o vážnost nebo přízeň u lidí, a proto si nás dobírají, aby nás vyprovokovali ke slovům a činům nepromyšleným. Právě tehdy snesme úsměšky, abychom dokázali, že jsme vskutku prozíraví a rozšafní. Tím budeme své dílo nebo svou vážnost korunovati.

Nemáme se hašteřiti, nýbrž býti svorni. Nikdy se nedomnívejme, že jen my jsme dovední, učení, svatí, a že všichni ostatní jsou nepraktičtí, nováčci a hříšníci.

Je to velmi bolestné, když staří kollegové (kněží, řeholníci) nazývají mladé kollegy (kněze) mladíky a hochy. Urážení mladí (kněží, řeholníci) splácejí to obyčejně svým starším bratřím přezdívkou: starý nebo dědek. »Starý má dnes roupy«, říkávají. Varujme se všech přezdívek, přídomků a narážek, které míří proti tělesným, nebo duchovním slabostem bližního. Nic bližního tolik nebolí a ničím ho proti sobě více nepopudíš, než vyčítáš-li mu majetkové, tělesné, duševní a rodinné vady.

Neohlížej se na jiné, jsou-li pokorni a tiši, nýbrž sám se pokorným a tichým osvědčuj ve slovech i skutcích. Měj jazyk na uzdě, nevnucuj svého mínění jiným, nelpi tvrdohlavě na svých úsudcích. Nemluv stále o sobě, svých zkušenostech, přednostech, pracích a zásluhách. Vyjadřuj se vůči všem bližním a zvláště vůči starším, domácím, kněžím a představeným uctivě, slušně a uhlazeně, jak toho jejich důstojnost vyžaduje. Proto vykej i nejmladším kněžím (členům řádu) a oslovuj je jejich titulem.

Tichost a mírnost nesmíme zaměňovati s přílišnou důvěřivostí. Zlí lidé důvěřivosti zneužívají, vtipkovatelé jí nadužívají. Proto třeba se míti na pozoru při rozmluvách vůbec, zvláště však se zlými. »Mějte se na pozoru před lidmi.« (Mat. 10, 17.) Přílišná důvěřivost jest zdrojem mnoha zklamání, kdežto opatrná mlčelivost jest matkou moudrosti. Není rozumno před lidmi rozvíjeti své záměry, úmysly a předsevzetí, neboť tím, že zasvěcujeme zlé lidi do svých záměrů, dáváme jim do ruky zbraň, aby nám záměry hatili a kladli jim překážky. Hra s vyloženými kartami vede k prohře, k porážce.

Někdy ani nesmíme pravdy vyjeviti, buď z úřední povinnosti, nebo z opatrnosti. Pravdu musíme říci jen svému představenému, nikoli však lidem cizím, kteří jsou zvědavi nebo slídily. Lháti nesmíme, ale smíme pravdu zamlčeti nebo od-

pověděti vyhýbavě nebo říci přímo »nevím (to pro tebe)«, aby cizí nebo zlý člověk, který není oprávněn pravdu znáti, nebyl do našich vnitřních záležitostí zasvěcen a nemohl nám uškoditi. Sám Kristus Pán nepověděl plné pravdy synům Zebedeovým, ani Petrovi o jeho konci života, ani nezjevil, kdy bude poslední soud, ač to věděl, ale prohlásil, že to ví Bůh Otec. Tedy z opatrnosti zamlčel pravdu. Tedy i my buďme opatrni a nesvěřujme jiným svých záměrů a nezasvěcujme jich do věcí, jichž věděti nesmějí, nebo nemusí. Zpovědní tajemství nutno zachovati vůbec vůči všem lidem. Pravidelně nemá kněz ani to prozraditi, které osoby byly u něho u zpovědi, nebo jak často chodí ke zpovědi. Mlčí-li o této vzdálené okolnosti, bývá to prospěšno a užitečno oběma stranám (zpovědníku i kajícníku).

Čtnosti tichosti buďme pamětlivi při osvěžení a při zábavě. Někdo má ve zvyku upřílišňovati. Vše nesmírně chváliti, ač věc nevyniká nad průměr. Když se lidé přesvědčí, že chvála byla přemrštěná, je to na škodu chválené věci i na úkor jejího oslavovatele. — Jiní lidé zase vše zhaní, ztrhají a na každém a na všem vidí jen chyby. Haníme-li někoho za jeho zády, ten, kdo nás slyší, si pomyslí: Před tímto člověkem si dám pozor! Jak bude za chvíli mluviti o mně? Tak se olupujeme o důvěru lidí. Pak máme všechny proti sobě a musíme se připraviti, že o sobě uslyšíme ještě horší úsudek, než jej pronášíme o jiných. Chyby a poklesky cizí nesmí býti naší zálibou, ani předmětem našich řečí a zábav. Mluvíme-li o jiných, mluvme jen dobré věci, tím nikoho nepohoršíme a sobě neuškodíme. Naopak povzbudíme posluchače k dobrému.

Sdělujeme-li někomu pravdu, která se týká jeho samého, buďme velmi opatrni a mírni. Pravda bývá obyčejně trpká, neboť kdo z nás je bez chyby? Říci někomu trpkou pravdu, aby ho to příliš nebolelo, není lehko. Běží-li o záležitost přítomnou, mluvme o ní jako o minulé. Kdo je moudrý, ten se dovtípí; nedovtípí-li se, raději mlčme. — Není to valným doporučením, chlubí-li se někdo, že každému řekne pravdu do očí. Je to rys hrubé, zlomyslné, mstivé a hříšné povahy. Zvláště výše postaveným osobám smíme říci pravdu jen s největší pokorou, mírností, uhlazeností a laskavostí. Proto rozvážný člověk, jsa k tomu zavázán úřadem, sděluje svůj lepší názor představenému spíše jako připomínku na věc nepovšimnutou než jako radu. Věc důležitou nutno vždy představenému sděliti, neboť není mu lehko vše potřebné hned postřehnouti. Upozorňující

poznamená, zda s tím představený souhlasí. Když představený projeví souhlas, poddaný řekne podrobnosti. Nesouhlasí-li představený a věc je důležitá, vyčká příhodnější doby, nebo udá skromně své důvody. Potom spadne odpovědnost na představeného.

Starší lidé mají zlozvyk, že se mladším pletou do práce a do úřadu. Vznikají z toho jen mrzutosti. Každý má odpovědnost jen za svůj úřad a za vlastní práci. — Velmi bolestně a zhoubně působí, když starší kolegové (bratří) se přenáhlí a vyhubují mladším před ostatními domácími nebo i před cizími lidmi. Známkou nevázanosti jest, když mladý člověk staršímu, zešedivělému bližnímu (představenému), knězi odmlouvá, proti jeho vedení brojí, když jej zesměšňuje a zlehčuje. Tím ničí jeho autoritu a svou dobrou pověst.

Veliký hřích jest to, když někdo kollegu nespravedlivě u představeného, rodičů, učitelů, kněží, osočí a obžaluje. Tím je sveden představený špatným směrem, jedná nesprávně a nespravedlivě. Když však vidíš po delší dobu na členu domácnosti (bratru) chybu proti zákonu Božímu (řeholi), domácímu pořádku, máš povinnost spravedlivě, t. j. podle pravdy o tom rodiče (představeného) uvědomiti, aby se chybující nedopustil hříchu těžkého anebo neudělal pohoršení. Kdybys to učiniti opominul, byl bys pak vinen cizími hříchy, jichž se onen bližní dopustí. (Ke hříchu mlčeti.)

3. V obcování s bližním buďme mírumilovní, nikdy nedávajíce příčiny ke sváru, rozepři, hádce, výměně slov, nedorozumění, nevraživosti a kyselosti. Snažme se zachovati mír a pokoj. Urazíme-li bližního, jest naší povinností ho odprositi. Stane-li se urážka veřejně, musíme odprositi veřejně před těmi osobami, které byly urážce přítomny. Soukromou urážku odprošujeme zase soukromě. Stane-li se nedorozumění, pokořme se a podejme ruku napřed k smíru. Rádi odpouštějme, neboť čekáme od Boha též za své hříchy odpuštění. Když uražený bližní nabídne smír, je to veliký a záslužný skutek u Boha. Spravedlnost však žádá, aby smíru vyhledával vinník. Je-li urážka veliká a bolestná, je odprošení před zpovědí nutné, jinak je zpověď svatokrádežná a rozhřešení neplatné, poněvadž hříšník je ve svědomí zavázán učiněnou škodu na cti napraviti, čili dáti uraženému bližnímu dostiučinění. Nemáš však býti hned uražený pro každou maličkost, pro každé nepromyšlené slovo,

nemáš se rozhorlovati a dělati mučedníka. Mnohdy bližní na nic zlého ani nemyslí.

Odpouštěj každému! Nedbej stavu, věku, povolání, stejně odpouštěj příteli jako nepříteli.

Odpustiti příteli je skutek dobrý, ale odpustiti i nepříteli, je skutek nejen dobrý, ale i hrdinský, neboť vyžaduje tím většího sebezapření. Uč se od svého Spasitele, jenž se modlil za ty, kteří ho křižovali a následuj příkladu jeho mučedníka Štěpána, který prosil za ty, kteří ho kamenovali.

Odpouštěj všecko! Žádná urážka a žádné bezpráví nemůže býti tak veliké, aby se před ním naše milosrdenství zastavilo.

Odpouštějme ochotně! Nedejme se prositi, nedělejme drahoty! Nabídněme odpuštění vždy ještě dříve, než jsme o ně žádáni.

Odpouštějme bez výhrad! Nepřipínejme k svému odpuštění podmínek! Odpuštění, má-li býti pravé a celé, musí býti bezpodmínečné.

Odpouštěj úplně a nikoliv jen částečně! Nezůstávej na polovině cesty, nýbrž dojdi až do konce. Pravé odpuštění nemůže býti polovičaté.

Odpouštěj nejen jednou, ale vždycky! Vždy, znova a znova musíš k němu býti nakloněn. Když se svatý Petr tázal Pána, kolikrát má odpouštěti a myslil, že sedmkráte už by bylo dosti, pravil mu Pán: »Ne do sedmikráte, ale do sedmdesátkrát sedmkráte,« což značí asi tolik, jako nesčetněkráte, vždy.

A když odpustíme, nikdy tohoto svého kroku nelitujme, nepřipomínejme a nevyčítejme!

Kdyby se snad někdy naše nepoddajná mysl vzpírala odpustiti, vzpomeňme si na trest, jenž stihl služebníka, který svému spolusluženíkovi nechtěl odpustiti, a zároveň pomni též výstrahy, kterou Kristus Pán ke svému podobenství připojil a jež zní: »Tak i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých« (Mat. 18, 35).

Cvičme se v těchto ctnostech z lásky ke Kristu, jenž pravil: »Já jsem tichý a pokorný srdcem.« Kdo jedná podle vzoru Ježíše Krista, kráčí po cestě vnitřního mrtvení, které jest záslužnější než mrtvení vnější. Který člověk (kněz) je pokorný, tichý, uctivý a smiřlivý, ten ukazuje, že ovládá své vášně, že stoupá po cestě svatosti. Svým jednáním dává svědectví o dobré výchově, o vnitřní kázni a dobrých mravech, prozrazuje duševní rovnováhu, vysoký stupeň duchovního vzdělání a ryzí povahu.

Konečně člověk, který tyto ctnosti pěstuje, jest nejšťastnějším mužem na světě, neboť nemá nepřátel.

4. Korunou úcty k bližnímu jest láska bratrská. Bratra duchovního milujeme nejen pro tělesné a duševní vlastnosti, ale pro Boha. Jestiť rozumným a svobodným tvorem Božím, jest obrazem, přítelem a přijatým dítkem Boha Otce, jest duchovním bratrem Ježíše Krista, chrámem Ducha Svatého, jest mu slíben život věčný v království nebeském. Jest naším bratrem na světě a jest naším přáním, abychom byli jednou jeho druhy a bratry, až bude měšťanem nebeského Jerusaléma. Milujme se, jsmeť synové jedné matky církve (jednoho otce sv. N.), chráněnci společné patronky Panny Marie, účastníci jedné nejsvětější večeře Páně ve svatém přijímání. Milujme se, neboť kde láska, tam mír; kde mír, tam Bůh.

Bezpečnou cestou k srdci každého člověka jest pomoc v nehodě, přispění v nouzi a v nedostatku. Pomocné ruky hledá každý, je mu milá a jejím dotekem vzbuzuje se vděčnost. Pomoci v nouzi umějí využitkovati Imky, Iwky, Sokol, politici a diplomati. Buďme tedy soucitní a štědří vůči bližním, pamatujme na Charitu, Vincenciány a jiné dobročinné spolky a ústavy.

Vžij se do těchto pokynů a uplatňuj je v životě! Budeš jako dobrý strom, který nese dobré ovoce doma, ve spolcích a ve společnosti. Zdá-li se ti život jednotvárným, nudným, stěžuješ-li si, že ve ctnostech málo prospíváš, — ejhle, zde máš široké pole slušné zábavy a duchovního zdokonalení. Budeš-li si počínati podle těchto pravidel opatrnosti a slušnosti, tvé srdce se zušlechtí, zdokonalí, tvé ctnosti se vytříbí a budeš platným učedníkem a apoštolem Kristovým. »Podle ovoce poznáte je!« Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 4, 8, 10, 14, 16, kn. III., kap. 23, 28.

20.

Úcta ke kněžím a představeným.

I. *Úcta ke kněžím.*

V knize moudrého Sirachovce v kap. 50. líčí se zásluhy a horlivost ve službě Boží velekněze Šimona II., syna Oniášova: »Šimon, syn Oniášův, velekněz za svého života opravil dům

Boží, opevnil chrám, plošinu chrámovou podepřel, zdvojil stěny chrámové. Pečoval o lid svůj, aby nezahynul. Jako hvězda jitřní mezi mraky, jako úplněk a jako slunce stkvěl se ve chrámě Božím. Jako duha v nádherných oblacích, jako růže a jako lilie, které jsou u proudů vody, jako obláček vystupující z hořícího kadidla, tak byl čistý a krásný. Jako oliva a cypřiš vysoko se pnoucí byl, když na sebe vzal nádherné roucho. Když vystupoval k oltáři svatému, dodával lesku posvátné ohradě a kolem něho věnec synů, jako cedrové mlází na hoře libanonské. A když dokonal oběť nejvyššího krále, vztáhl ruku k oběti mokré a obětoval z krve hroznu.

Zazněly trouby kněží a tehdy všecek lid společně rychle padl na tvář svou, aby se klaněl Pánu Bohu svému a prosby přednášel všemohoucímu Bohu nejvyššímu. I vzdávali zpěváci chválu hlasy svými a v širém chrámě rozléhal se zvuk plný líbeznosti. A lid po druhé se skláněl, aby se ukázala moc Boží.

»A nyní dobrořečte Bohu všemohoucímu, který činí veliké věci na celém světě! Kéž nám dá radost srdce, aby byl pokoj v Israeli za dnů našich na věky!«

Tak nadšeně mluví svatopisec o vzorném knězi. Takové úcty požíval kněz ve Starém zákoně. Čím větší úcty zasluhuje kněz Nového zákona, který obětuje u oltáře samého Syna Božího!

1. V nejstarších dobách vykonávali kněžský úřad starešinové, nejstarší muži kmene a rodu. Ve Starém zákoně obětovali a zastupovali Boha u národa židovského muži z rodu Aronova. Pokud žil na světě Pán Ježíš, sám vykonával kněžský úřad. Maje se světa odejíti k Otci, ustanovil za své náměstky apoštoly, kterým dal moc světiti biskupy a kněze. Kněží jsou tedy zástupci a náměstkové Ježíše Krista na světě, jsou prostředníky mezi Bohem a lidmi. Největší milosti a dobra uděluje nám Pán Bůh skrze kněze.

Pierre L' Ermite takto mluvil na kongresu, který se radil v Paříži o tom, jak získati mladé lidi na kněžství:

Kněz, který stojí na výši svého vznešeného povolání, jest bytostí nejpotřebnější, nejkrásnější a nejlaskavější ze všech. — Nejpotřebnější, protože předmětem jeho práce jest duše, nejhlavnější to částka člověka. — Co prospívá člověku, kdyby celý svět získal, ale trpěl na duši své? — Viděl jsem na vlastní oči, jak hluboko může klesnouti obec, nemá-li už kněze. —

Každý živočich jí, pije, pracuje a spí. — Nečiní-li člověk více, připodobňuje se ponenáhlu zvířeti. — A právě kněz pozvedá spolubližnímu hlavu, ukazuje mu nebe, probouzí, udržuje a vyvyšuje božství, které je v nás všech.

Kněžství je úřadem nejkrásnějším. Neboť kněz žije ve výšinách a povznáší se nad vášně lidské. — On je člověkem pro všechny — pro spravedlivé, a ještě více pro hříšníky..., přítelem svým přátelům, a ještě více svým nepřátelům. — Jeho politikou jest evangelium, a jiná politika mu nesvědčí.

A konečně kněžství je úřadem nejlaskavějším. Kněz je ve farnosti jedincem světla a lásky. Kněz je člověkem věčného odpuštění. Jestiť služebníkem toho, který pravil: »Nechci zhasiti knot, ze kterého se ještě kouří... Nechci zlomiti třtinu nalomenou...« — Kněz jest jako náš Mistr, Ježíš Kristus, přítelem maličkých, vyučuje je v náboženství a připravuje ku přijímání: následujeť je stále v životě. — Kněz jest přítelem nemocných a jest jim nápomocen na jejich bolestné cestě. — Kněz je přítelem zemřelých a za ně se modlí po všechny dny. — Kněz je takovým přítelem, kterému se se vším svěřujeme..., který rodiny nemá, ale patří každé rodině..., který navštěvuje místa zoufalství a rozžehá tam hvězdu útěchy a naděje. — Matky, dávejte své syny na kněžství!

2. Když se mladý Tobiáš navrátil s archandělem Rafaelem do domu otcovského, navrhl otci svému, aby dal archandělu polovici majetku. »On mě vedl a přivedl ve zdraví nazpět, vymítl ďábla z mé manželky, vysvobodil mne od ryby a tobě otevřel oči.«

Podobný úkol konal Ježíš Kristus a plní každý kněz. Katolický kněz zastává předně úřad učitele a léčí duchovní slepotu lidí, která jest horší než slepota tělesná.

Zeptejme se učenců, kdo jest Bůh, kdo stvořil prvního člověka a jaký má člověk cíl na světě, co jest po smrti? Odpovědí: Nevíme a nebudeme věděti!

To jest ta duchovní slepota, že člověk nezná anebo nechce znáti Boha a svých povinností k němu. V takové slepotě by žil celý svět, kdyby nebylo kněží. Úřad učitelský v církvi vykonává papež a biskupové, na druhém místě kněží a jáhnové. Ve věcech víry a mravů jest vyučující církev neomylná, t. j. nemůže pobloudíti v hlásání a výkladu učení Ježíše Krista. Nad kněžími bdí neviditelná hlava církve, Ježíš Kristus, a viditelná hlava, římský papež, řádný náměstek Ježíše Krista.

O církvi vyučující pravil Spasitel: »Vy jste světlo světa, vy jste sůl světa!« (Mat. 5, 14). Tento úřad učitelský zastávají biskupové a kněží ve všech národech a zemích, neboť Kristus Pán jim rozkázal: »Jdouce, učte všechny národy« (Mat. 28, 19).

Ale náboženské vyučování týká se i zbožných a dokonalých křesťanů, neboť cestu dokonalosti, cestu k nebi, hlásají a ukazují věřícím kněží. Bez návodu kazatelů a spisovatelů bylo by málo lidí, kteří by znali správnou cestu dokonalosti. Mnozí totiž pokládají za důležité to, co důležito není, a zase přezírají to, co právě jest základem křesťanské dokonalosti.

Kněží hlásají slovo Boží. Vyučují svět ve víře a v mravech, a to slovem i perem. Bez hlásání evangelia nebyla by se víra Kristova rozšířila; bez kázání, přednášek, školního vyučování a misií, bez duchovních spisů by se víra neudržela. Kdykoli ze země byli vyhnáni kněží, zahnízdila se tam pověra a pohanství. Příklad máme na afrických a asijských národech, mezi nimiž před 1900 lety rozkvetly diecése velikou svatostí a vědou. Kněží nám ukazují cestu k nebi a jsou nám na ní vůdci.

Proto važme si kněží, neboť jsou nositeli učení Kristova, jsou učiteli světa, jsou světlem a solí světa. Bez kněží neznali bychom evangelia pokoje, neznali cesty spásy a nevešli bychom do života věčného.

3. Archanděl Rafael chránil Tobiáše, aby ho ryba nepolkla. Duchovní rybáři, kněží a biskupové, chrání náš život duchovní. Kněží a biskupové jsou pastýři duší, jsou strážci duchovního života, který pozůstává z milosti Boží. Jenom oni obětují mši svatou a toliko oni proměňují a podávají Tělo Páně.

Mše svatá jest oběť Nového zákona. Kněz obětuje Bohu Otci nebeskému samého Syna Božího, Ježíše Krista, Bohočlověka. Podává Bohu svýma rukama totéž, co obětoval na kříži Kristus Pán, totiž Kristovo tělo a krev. Krvavou oběť kříže obnovuje nekrvavě. — Oběť mše sv. jest oběť zázračná, božská, nekonečná. Není úkonu světějšího na nebi, ani na zemi, než jest mše svatá. Je to slavná oběť, jež dokonale, rovnocenně s božskou velebností Boha Otce velebí, blaží a usmiřuje. Jedinou mší svatou vysíláme k Bohu prosby, které jsou účinnější než modlitby archandělů, světců a Matky Boží, P. Marie. Oběť mše svaté jest božská modlitba a oběť prosebná. — Mší svatou vzdáváme Bohu Otci božské díky za všechny milosti a dary duševní, tělesné a časné. — Mše svatá jest dokonalou obětí smíření. Pro jedinou mši sv. Otec nebeský jest ochoten odpustiti

všechny hříchy světa. — Mší svatou vzdáváme Bohu Otci božskou chválu a slávu, jíž se ani zdaleka nevyrovnají oběti starozákonní, ani chvály vzdávané Bohu od andělů, svatých a Rodičky Boží. Kdybychom to upřímně ocenili, nevynechali bychom ani jediné mše svaté a vážili bychom si kněží jako apoštolů, ba jako Krista, neboť kněz jest druhým Kristem.

Nikdo na světě, ani nejmocnější panovník, ani genius (veleduch) ve vědě, umění a v technice, nemůže proměniti chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Této moci neměli arciotcové a proroci, ani andělé a archandělé, ani Rodička Boží. Pouze kněz, biskup a papež má tuto moc, a to pro své kněžské posvěcení. Pouze kněží a biskupové proměňují a podávají Tělo Páně věřícím. Svaté přijímání jest pramenem největších milostí, neboť přijímáme samého Ježíše Krista, který jest zdrojem všeliké milosti, posvěcení a svatosti. Kristus Ježíš pravil: »Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vskřísím v den poslední« (Jan 6, 54, 55). Tedy kněz zachraňuje naše duše pro život věčný. Kdybychom neměli kněží, neměli bychom mezi sebou Krista Pána, ani oběti, ani svátostí a nebyli bychom spaseni. Proto si máme kněží vážiti jako zástupců Kristových a prostředníků mezi nebem a zemí, mezi Bohem a námi!

4. Archanděl Rafael vymítl ďábla z manželky Tobiášovy. Stejný úkol koná katolický kněz ve sv. křtu a ve zpovědnici. Kde jest hřích smrtelný, tam jest království ďáblovo. Kněz boří říši satanovu v duši lidské. Hříchy smí odpouštěti pouze Bůh a jeho jménem a v jeho zastoupení katolický biskup a kněz. Je to moc v pravdě božská. Rozhodne-li kněz, že hříšník zasluhuje rozhřešení a když je udělí, Bůh Otec nebeský toto rozhřešení schválí a hřích odpustí. Zadrží-li však kněz hříchy, zadrží je i Bůh. »Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim« (Jan 20, 23). Této moci nemá nikdo jiný na světě, leč jen biskupové a kněží.

Kněží nám odpouštějí hříchy. Není člověka na světě, aby byl tak svatý a neměl na sobě ani jediného všedního hříchu. Správně a příhodně se modlíme v Otčenáši: »Odpusť nám naše viny.« Kdo spáchá jen jediný těžký hřích, nemůže býti spasen bez kněžského rozhřešení, ať skutečného nebo (při neštěstí) žádaného a potvrzeného slibem co nejdříve jíti ke zpovědi. Této moci kněžské musí se podrobiti každá moc na světě. A

i ten člověk, který se nikdy nedopustil hříchu smrtelného, potřebuje kněze, neboť všední dobrovolné hříchy vedou pravidelně ke hříchu těžkému. Bez duchovního vůdce, bez jeho přispění ve zpovědi, ve svátostech a při mši svaté neobstál by žádný člověk v pokušeních.

Proto máme si kněží vážiti jako samého Ježíše Krista, jenž odpouštěl hříchy z vlastní moci, jakožto pravý Bůh a člověk.

Sám sv. apoštol Pavel pobádá nás k veliké úctě ke kněžím, řka: »Způsobilost naše jest z Boha, který nás také uzpůsobil k tomu, abychom byli služebníky zákona Nového, nikoli litery, nýbrž ducha; neboť litera zabíjí, ale duch oživuje.

Jestliže však služba smrti (Starého zákona) literami vrytá na kamenech byla ve slávě, takže synové israelští nemohli pohleděti ve tvář Mojžíšovu pro záři jeho obličeje, která pomíjela, kterak nebude více ještě ve slávě služba ducha (t. j. Nového zákona). Neboť jestli služba odsouzení byla slávou, mnohem více oplývá slávou služba spravedlnosti« (II. Kor. 3, 4—9).

5. Kněz zasluhuje úcty nejen pro svůj úřad, nýbrž i pro oběť svého života. Často i zbožní lidé knězi závidí pohodlného života. Stav kněžský je sice krásný, ale nejtěžší ze všech stavů na světě. Pomněme, že kněz jest druhým Kristem, zástupcem Kristovým, který byl trpitelem a obětí. Srdce kněžské je také ovinuto trnovou korunou. Je to život plný odříkání a námahy na cestě ctnosti. Dokonalost křesťanská a zvláště kněžská (řeholní) vyžaduje velikého úsilí, bojů a namáhání. Duševní boj jest nejtěžší.

Leč i vnější duchovní správa čili pastýřská práce na osadě, kněžské úkony u oltáře, ve zpovědnici, na kazatelně, na hřbitově, ve škole, při zaopatřování a u psacího stolu jsou těžkou duševní, často též obtížnou prací tělesnou. Kněz jí také chléb o dvou kůrkách. Duševní práce jest vždy namáhavější než tělesná. Vésti lidi k Bohu a k ctnostnému životu jest práce velmi těžká a od lidí neuznávaná, nevděčná. Kdo bližnímu připomíná povinnosti, není oblíben. A kněz stále musí volati: Dávejte, co je Božího, Bohu!

Život kněze (řeholní osoby) jest skutečným obětováním sebe, obětí duchovního povolání. Kněz se zříká světa, neboť pro kolárek (hábit) jest mu přístup do mnoha čestných a dobrých společností znemožněn. V přítomnosti kněze jest společnost jako na trní, a kněz se jí proto raději vyhne. Kněz se zříká

světa a jeho dovolených rozkoší, neboť hříšných rozkoší se zříká na křtu sv. každý katolík. Odříká se svobody své vůle a zavazuje se přísnou poslušností k biskupovi (představenému). Obětuje své tělo Bohu, zříkaje se rodiny, a zasnubuje se s Ježíšem Kristem a s církví, aby pečoval o duchovní dítky celé své farní osady. Vzdává se naděje na bohatství, moc a slávu, neboť jeho majetek patří rovným dílem jemu, církvi a chudým.

Kněžský život jest vydlážděn kříži a trním. V den prvotin zří jen růže a listí, ale brzy obé opadá a zbude jen trní. Žije osamocen, bez důvěrné duše, bez přítele, nevidí obyčejně úspěchů svých prací, ani nedochází u světa porozumění a ocenění. Ti, jimž žehná, mnohdy mu spílají. Ti, jež vede k Bohu, mu zlořečí. Ti, jimž věnuje život, splácejí mu nevděkem, nebo aspoň chladem. Skoro vše, co kněz vidí a slyší, strhuje ho do nížin, ale on sám i s jinými chce stoupati k výšinám. To jest úkol Sisyfův. Kněz jest zkrátka obětovaný, muž bolesti, muž obětí. Jen Bůh ho sílí, zvedá, těší, odměňuje, jen Bůh působí, že kněz může denně volati: Sursum corda, vzhůru srdce! Zbožný kněz hledá a nalézá útěchy a štěstí pouze v Bohu a v modlitbě. Čím úžeji přilne k Bohu, tím jest šťastnější.

Za oběť svého života zasluhuje kněz jistě od všech poctivých lidí, zvláště od zbožných katolíků (spolubratří) plného vděku a úcty.

Stav kněžský nemůže býti se světa vyhlazen, kněžství potrvá do skonání světa, jako církev sama. Slíbil to sám Ježíš Kristus, řka: »Já jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa« (Mat. 28, 20). Církev bez kněží a biskupů nelze si mysliti. Kdyby však Bůh dopustil, ač se to nestane, že by poslední kněz klesl vražednou rukou, bylo by světu běda. Pokolení lidské by dospělo tam, kam poklesli pohané při vší své kultuře, totiž do pověry, nevěry, do neřestí a zoufalství, zkrátka propadlo by znovu modlářství a konečnému zániku. Vše, co je na člověku šlechetného a božského, by zaniklo. Kterýs myslitel prohlásil: »Zavřete chrámy, zbořte oltáře, odstraňte mši svatou a svátosti, vyžeňte kněze — a národy za krátko budou se klaněti a obětovati hovadům.«

Považme tedy, kdyby nebylo kněží, že by nebylo církve, nebylo by oběti novozákonní, ani svátostí; neměli a neznali bychom Krista, za to však propadli bychom ponižující modloslužbě a nakonec peklu. Proto važme si kněží všech, zvláště kněží ctnostných a horlivých.

Spatříme-li na kněžích chyby, nedostatky a hříchy, považme, že jsou lidé s vášněmi jako my, nikoli andělé. Také oni teprve spějí k dokonalosti; nejsou ještě dokonalí jako andělé. Oni zajisté za své chyby a hříchy konají pokání. Pamatujme spíše na své vlastní hříchy a na to, že kněží jsou vystaveni větším pokušením a nástrahám ve světě než nekněží. Pokládejme slabosti kněží za trest Boží, uložený za naše vlastní hříchy a používejme té příležitosti k trpnému pokání. Z chyb kněží učme se, jak máme býti na sebe opatrni, abychom neklesli do podobných chyb a cvičme se právě v opačných ctnostech. Prospějeme své duši a též chybujícímu knězi, když se za něho pomodlíme. Klepy a pomluvami se nic nenapraví.

6. Pro velikou duchovní moc máme býti ke kněžím uctivi a za jejich dobrodiní vděčni. Mudřec Sirach (7, 31) praví: »Ze vší duše boj se Hospodina a jeho kněze měj v úctě.« Sv. František z Assisi říkával, že kdyby potkal současně anděla a kněze, že by dříve políbil ruku knězi a potom teprv andělovi. V závěti napsal tato zlatá slova: »A těch a všech jiných (kněží) jsem ochoten se báti, je milovati a ctíti jako své pány... A činím to proto, poněvadž z nejsvětějšího Syna Božího tělesnýma očima na tomto světě nic nevnímám, leč nejsvětější jeho Tělo a nejsvětější jeho Krev, kterou tolíko oni proměňují a jiným podávají... A všecky učitele víry a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem Božím, máme ctíti a jich si vážiti jakožto těch, kdo nám slouží duchem a životem. A potom dal mi Pán takovou důvěru ke kněžím pro jejich posvěcení, že kdyby mě pronásledovali, chtěl bych se k nim pod ochranu utíkati. A kdybych měl moudrost Šalomounovu a nalezl bych prosté kněze na farách, nechtěl bych kázati proti jejich vůli.«

Úctu a vděčnost ke všem kněžím, mladým i starým, máme projevovati uctivým a slušným chováním, ochotou, službami, pozornostmi a zvláště uctivou řečí.

Vděčnost ke kněžím projevujeme hlavně modlitbou, aby jim Bůh žehnal, chránil je a sílil při hlásání slova Božího, při udělování sv. svátostí a v pastýřském úřadě na osadě. Zkrátka, aby zůstali muži apoštolskými, vzornými a svědomitými, aby byli světu světlem a solí. Modlíce se za kněze, prospíváme i sobě samým, neboť pro hodného kněze Bůh uděluje více milostí celé osadě (řádu) a dobrý příklad knězův je mocnějším voláním než kázání. Ti, kdož se za kněze modlí, budou jednou v nebi účastni též jeho zásluh. »Kdo proroka přijímá, proto že

je prorok, obdrží odplatu proroka. (Mat. 10, 41.) Kdo vás přijímá, mne přijímá a kdo mne přijímá, přijímá toho, jenž mě poslal,« děl Kristus. (Mat. 10, 40.)

Také půst a dobré skutky máme obětovati Bohu za kněze, aby byli úřadu svému věrni, ve službě Boží vytrvalí, aby jejich těžká, neoceněná práce nesla církvi požehnání. Vážme si každého slova kněžského, jako by vyšlo z úst samého Krista Pána. Kněze hodného ctěme jako světce, jako Kristova apoštola, jako Krista samého. Máme však zvláštní úctu projevovati též čekatelům kněžství: bohoslovcům, minoristům a jáhnům. —

Velmi hřeší člověk, který je ke kněžím neuctivý a hrubý. Pohrdání knězem jest těžký hřích. Třeba zdůrazniti, že nikoho Pán Bůh tolik netrestá již zde na světě, jako toho, kdo kněze nenávidí, pronásleduje, jim křivdí, kdo je zlehčuje, očerňuje, pomlouvá a tupí. »Běda tobě Jerusaléme, který kamenuješ proroky a zabíjíš ty, kteří jsou posláni k tobě!« (Luk. 13, 34.) (Mat. 23, 34.)

7. Od vynikajícího muže, univ. profesora dra A. V., jsem slyšel kritiku. Němečtí kněží nejsou horlivější než čeští. Spíše prý na nich pozoroval jakýsi druh mechanismu při funkcích. Ale jsou si své kněžské moci a autority vědomi a hrdi na svůj úřad. Toho vědomí autority u nás není v dostatečné míře.

Na druhé straně němečtí věřící vidí ve kněžích své vůdce a podřizují se ve všem jejich autoritě. Naši věřící hledí na kněze spíše jako na člověka, než na zástupce, úředníka církve a Krista. Je u nás — jako u jiných Slovanů — málo vyvinut smysl pro autoritu. —

Pročež ze vší duše boj se Hospodina a jeho kněze měj ve veliké úctě, abys pro svou úctu ke kněžím došel u nejvyššího velekněze, Ježíše Krista, odměny věčné. Kdo proroka přijímá, proto že jest prorok, obdrží v nebi odplatu proroka.

II. *Úcta k představeným.*

Úcty zasluhují všichni lidé, kteří zastávají samostatné postavení ve společnosti a lidé starší než jsme my. Největší úcty však zasluhují naši představení.

Duchovní vrchnosti jsou: Katecheta (ve škole), farář, vikář, biskup, sbor kardinálský a sv. Otec. V klášteřích jsou to sakristán, prefekt, magister, představený místní, provinciální a generální. Ve světských podnicích jest představeným šef závodu, hospodář, mistr, správce školy, přednosta úřadu. Světskou

vrchností jest starosta obce, správce okresní pol. správy, státní úřady a president. V rodině jest představeným otec a matka, po př. poručník. Zde budeme mluviti hlavně o duchovní vrchnosti.

Ti, kdož musí své vrchnosti v oboru její působnosti poslouchati, slují poddanými. Poddaným ukládá čtvrté přikázání Boží (řehole), po případě i společenská smlouva (sliby), aby svou vrchnost ctili a jí si vážili. Moc, již představení vykonávají nad poddanými, sluje autorita.

Moc představených čili autorita jest od Boha svěřený úkol, který velí vrchnostem, aby poddané řídily a zároveň ukládá poddaným povinnost, aby své vrchnosti poslouchali. Představený jest hlava společnosti, jest všude první. Cokoli nařizuje, toho účelem jest prospěch a blaho celku, i když jest rozkaz jednotlivci trpký. Moc představenská jest oboustranná moc. Čím větší vážnost má představený, tím větší vážnosti požívá společnost; čím menší význam má představený, tím nicotnější jest celek.

Představený podle oboru působnosti jest duchovním vůdcem společnosti, jíž vede ke křesťanské dokonalosti podle zásad evangelia (řehole), stanov, společného života, denního pořádku a chvalitebných zvyklostí.

Představený jest otcem, hospodářem společnosti a stará se o všechny časné potřeby poddaných. Jako vůdce, správce a otec má právo dohlížeti, napomínati a trestati poddané; má právo dávati dovolení, podporovati dobré snahy, chváliti a odměňovati poddané. Jeho moc je veliká, sahajíc tak daleko jako evangelium (řehole) a svědomí. Smí nařizovati a zakazovati i pod těžkým hříchem. Představení jsou zástupci sv. Otce (generála řádu) a Ježíše Krista samého.

Autoritu rozdělujeme na dvojí: obávanou a milovanou. Autorita prýštící ze strachu (cit autority) je vědomí, že představení mohou nás z moci svého úřadu donutiti i trestem, abychom konali to, co za dobré uznají. — Tato autorita ze strachu přechází v autoritu z obdivu a z úcty, poznají-li poddaní, že rozkazy představeného nevyplývají z rozmaru a libovůle, nýbrž směřují k jejich prospěchu a ku blahu obecnému. Tato autorita slučuje v sobě lásku k podřízeným s moudrostí otcovskou. Působí zde tedy »kouzlo osobnosti« představeného, poddaní se ho tedy nebojí, nýbrž ho milují.

Podle čtvrtého přikázání Božího (slibu poslušnosti) obsahuje pojem úcty tyto ctnosti: Úctu, poslušnost, lásku a vděčnost, které mají poddaní svým nadřízeným osvědčovati.

Představenými bývají lidé schopní, zkušení a svědomití, kteří požívají důvěry svých vrchních představených. Vrchní představení je sem postavili z vůle Boží a z moci svého úřadu a vyzbrojili je potřebnou mocí.

Představený má školní a soukromé vzdělání, má věk a zkušenosti, má schopnosti, jimiž na svůj úřad stačí. K zastávání úřadu jest však bezpodmínečně nutný charakter, neboť nestačí jen oboru působnosti rozuměti, nýbrž nutno pro dobro celku pracovati a dobré věci neústupně hájiti. Charakter lze právem u všech duchovních představených předpokládati. Posléze mají představení missi a direktivu od svých vrchních představených.

Představený má větší r o z h l e d o poměrech v domě, v církvi a ve světě. K němu se sbíhají nitky z celého domu, diecése, církve (řádu), z duchovních i světských úřadů. Představený má nejen zkušenosti, nýbrž jest co nejlépe informován o všech duchovních i hmotných poměrech společnosti. K tomu ještě přistupují pokyny od vrchních představených a úředních rádců. Představený zná tedy cíl své společnosti a zná prostředky k jeho dosažení.

Nestačí však jen zkušenosti a informovanost, nýbrž je potřebí též p e v n é p o v a h y, aby představený se zastával věci pro celek nejvýhodnější a nejlepší. Takový muž přijde snad do rozporu s vlastními poddanými, nebo i s vrchním vedením, jimž bude nucen dokázati svou svědomitost a nestrannost.

Představenému naskytnou se leckdy těžké rozpory mezi prospěchem celku a srdcem, které by rádo vyhovělo a pomohlo jednotlivci, ale ústava (stanovy), obecné blaho a finanční síly toho nedovolí. Někteří představení hledají východisko z takových rozporů sliby. Poněvadž jich nemohou splniti, hromadí se proti nim nechuť a snad i nenávist, ač si toho jejich ušlechtilá povaha nezaslouží.

Pročež představení ať si zvyknou říkati, a poddaní slýchati přímo: Ano! — Ne! — Bývají přece chvíle, kdy i nejlaskavější otec musí říci svému dítěti rozhodně: »Ne!«, když dítě žádá věci nemožné nebo zbytečné. Nikdo proto nemůže otce viniti z tvrdosti. Ale představený, který hájí svědomitě zájmů celku, bývá často podezříván z tvrdosti a stranictví, bývá též napadán těmi, kteří mají plná ústa laciného soucitu k trpícím

kollegům. Nemístná povolnost, odporující ústavě, a dobročinnost z fondů celé společnosti bývá na škodu nejen představenému, nýbrž i celku, ba i tomu, jenž se dobročinnosti a výsad dovolává.

Představený musí někdy s krvácejícím srdcem odmítati též splnitelná a užitečná přání poddaných, protože ústava (stanovy) a hospodářský stav společnosti toho nedovolují. Tuto ideální spravedlnost nesmí postižený poddaný pokládati za nepřízeň, stranictví, nespravedlnost a tvrdost představeného. Právě v této době jest potřebí, aby v čele společností stáli muži pevné povahy, rozhodného, avšak klidného vystoupení, aby hájili společných zájmů své společnosti. Je to, vzhledem na velmi rozšířenou demagogii a nezodpovědnost, jakož i na zištnost jednotlivců, úkol velmi nevděčný. Někdy teprve po letech, někdy vůbec se nedostane představenému uznání za takovou správu celku. Odměnou takovým představeným jest klidné svědomí, že konali vůli Boží a vůli svých vrchních představených, v zájmu celku, vždy poctivě a nezištně.

Kdo si buduje autoritu, přihlíží k okolnostem a k prostředkům. Všímá si tedy nejprve sama sebe, aby byl charakterní a měl pevné mravní zásady. Musí býti rozumný a zkušený. Ač i mladý člověk může míti zkušenosti, obyčejně je mají lidé starší. Kdo svých povinností představenských neplní, těžko si udrží autoritu. Autoritu buduje si představený vlastními činy a zásluhami. Vůle představeného musí býti tedy ukázněná, nesmí se zvrhnouti ve zvůli a náladovost. Proto se na představených osvědčuje pořekadlo: »Kdo neumí poslouchati, nedovede poroučeti.«

Udržeti si autoritu bývá nesnadnější než jí nabýti. Pomůcky k udržení autority jsou tytéž, jako k jejímu nabytí. Musí býti po celý život důsledně prováděny, což je velmi obtížno. O autoritu dlužno sváděti opravdový boj se sebou samým a se svým okolím. Představený musí se stále přemáhati, aby zůstal důsledný, nesmlouvavý, rozumný a charakterní. Svědomitého představeného, dbajícího autority své i poddaných, hněte často nesvědomitost poddaných, kteří sice své autority hájí, ale cizí, hlavně představenskou, ničí. Představitel autority musí přesně plniti své povinnosti, aby mohl vymáhati plnění povinností od poddaných. Nadřízený musí býti vzorem slušného chování, jak k vyšším, tak i k níže postaveným. Má vyžadovati úctu, posluš-

nost a lásku, ale nesmí od poddaných strpěti lichocení, pochlebování, patolízalství a otrocké oddanosti.

Přirozeno, že úřad představenský vyžaduje stálé práce a bdělosti, všestranné péče a napětí duševních i tělesných sil, působí veliké starosti a ukládá odpovědnost před Bohem, církví (řádem) a světem.

Pro své práce, starosti, odpovědnost a moc zasluhují představení od svých poddaných největší úcty, poslušnosti, lásky a vděčnosti. Tak to velí IV. přikázání Boží (řeholní slib poslušnosti).

Kdo přijme v jakékoli společnosti zaměstnání (úřad), vezme na sebe povinnost, že bude plniti zákony této společnosti, čili zaváže se k poslušnosti a úctě představeného, ať jest to spolek výdělečný, náboženský, nebo kulturní. Zedník, vstupující do práce, tím samým přijímá povinnost, že bude při práci poslouchati a ctíti políra, asistenta, stavitele a architekta. Kněz před svěcením slibuje poslušnost a úctu svému biskupovi, řeholník při slibech svému představenému. Žádá-li tedy vrchnost od poddaných poslušnost a úctu, vyžaduje pouze to, k čemu má právo podle zákona Božího i lidského. Projevují-li poddaní své vrchnosti úctu, neprokazují představeným milost, nýbrž konají pouze svou povinnost, k níž se dobrovolně zavázali.

Z vůle Boží i my žijeme v závislosti na jiných, na představených. O nás platí slova setníkova: »I já jsem člověk pod mocí postavený« (Mat. 8, 9).

V obcování s vyššími opatrnost velí, abychom se vyhnuli všemu, co by rušilo žádoucí mír a shodu. Poddanému není milý ten představený, jenž jej předstihl a zaujímá místo, na něž si odstrčený poddaný činil nárok. Představenému není milý poddaný, který dává na jevo, že byl přeskočen. Chudý je zaujat proti bohatému, rolník proti úředníku, žák proti učiteli, dělník proti továrníku, krátce nižší proti vyššímu. Vyšší naopak nerad slyší kritiku, upozorňování a dobře míněné rady svých podřízených. Představený také nerad vidí, když ho poddaný předstihuje. Tyto věci mohou býti poddanému velmi osudné. Není tedy moudré, když se služebná lépe šatí než paní, když laik chce býti chytřejší než kněz, žák než učitel. Každé sebevědomí podřízeného proti představenému se špatně vyplácí. Rozumný a opatrný poddaný tedy nekalí poměr k představenému ani slovem, ani jednáním. Ctnostný poddaný dává najevo svou

závislost na představeným ochotně, z lásky k Bohu a pro svatý mír.

Každé sebevědomí podřízeného proti vrchnímu se špatně vyplácí. Proto člověk rozvážný, má-li lepší náhled, sděluje jej představenému spíše jako upomínku na něco zapomenutého než jako radu. Není však urážkou vrchního, upozorní-li podřízený na něco důležitého, neboť není představenému lehko, aby vše potřebné včas postřehl. Jde-li při tom o výhodu upozorňujícího, poznamená: zdali vrchní s tím souhlasí. Souhlasí-li, řekne více, nesouhlasí-li a je to věc důležitá, nepozbude mysli a udá skromně důvody. I když potom narazí na obtíže, nezaloží navždy rukou v klín, ale počká, až okolnosti budou příznivější. Mnoho dobrého se pronedbá, poněvadž se nepodnikne.

Úctu k představeným projevujeme uctivým smýšlením, řečí a chováním. Kdykoli představeného navštívíme, pozdravíme ho vlídně a uctivě; kdykoliv ho potkáme, pozdravíme napřed a slušně. Dříve než o něco požádáme, než něco sdělíme nebo na něco upozorníme, vždy představeného oslovíme jeho nejvyšším titulem. A kdo chce ukázati větší noblessu a úctu, předešle: »prosím«. V řeči užívá podřízený slušných obratů, mluví vážně a uctivě, jak se sluší. Ve společnosti dává šéfovi ve všem přednost. Jda s ním po jeho levici, otevře mu dveře, nechá ho jíti napřed. Chová se k němu tak, jako by se choval k sv. apoštolům a k Ježíši Kristu, kdyby dleli osobně mezi námi. Nepěkné chování jest skvrnou života a mnoho se jím pokazí. I oprávněné požadavky se jím poškodí. Způsoby slušné jsou ozdobou člověka, získávají přízeň a nahradí i mnohé nedostatky, na př. učenost, urozenost a bohatství.

Abychom se naučili úctě k představeným, vzpomeňme si na vojenskou subordinaci, na disciplinu v závodech, dílnách, továrnách a v úřadech. A tam bývají někdy představenými sobci, kteří nadužívají sil podřízených. Naši představení nás spravují z vůle Boží a podle vůle Boží. My poddaní jsme dobrovolně přistoupili na zákony stavu duchovního a z lásky k Bohu jsme přijali závazek, že budeme vrchnost ctíti a jí poslouchati. Nikoli však pro časný zisk, nýbrž pro odměnu věčnou, ač nám z toho plynou i časné výhody.

Ctíme-li představeného, ctíme tím samy sebe. Představme si vojsko! Dobrý vůdce, má-li špatné vojsko, nepořídí nic. Velí-li špatný vůdce dobrému vojsku, nezmohou nic. Jen když dobrý vůdce vede dobré vojsko, vykonají činy nadlidské. Autorita jest

svatý majetek, společný představeným i poddaným. Kdo poníží svého představeného, ten zneuctí sám sebe, neboť čím ukázněnější jest společnost, tím má delší trvání, lepší pověst, větší vliv a význam, jak celek, tak jednotlivec. Kdo podrývá moc představených a bratří, oslabuje celou společnost a s ní rovněž svou vlastní moc a význam. V upadajícím spolku jest i jednotlivec bez vážnosti. Bezmocný, t. j. od poddaných umlčený a o svou moc oloupený představený, jest hanbou celku. Jest to ostudou pro celek, když svým nespravedlivým jednáním proti vrchnosti dá si společnost vysvědčení o své nekázni, nevázanosti, zlořádech, neposlušnosti a nespolehlivosti. Kdo tedy ničí úctu představeného, prohlašuje o sobě, že je podlý člověk, že je muž bez kázně, který nedovedl svých vášní ovládati. Svou vzpourou proti představeným podrývá základy celé společnosti. Špatným příkladem se nakazí též ostatní poddaní a pak zavládne anarchie. Království proti sobě rozdělené zpustne (Mat. 12, 25).

A přece i v našich řadách někdy brojí se proti vrchnosti. Jsou kněží (bratři), kteří se vměšují do úřadu představeného. Sotva otevře představený ústa, už mu do jeho nařízení mluví a jeho rozkazy opravují. Vykonávají na ostatní poddané vliv, aby rozkaz nebyl proveden podle vůle představeného, nýbrž podle jejich vůle. V domě zařizují místnosti a chodby proti poznané vůli svého představeného, v kostele pořádají slavnosti, pobožnosti, kázání, výzdobu oltářů, hudbu a zpěv bez dovolení a proti vůli představeného. Chtějí ovládnouti celý kostel, hřbitov, školu, hospodářství a osadu. Mají u sebe klíče od světnic, knihovny, depositáře, a když jich představený potřebuje, aby klíče teprve sháněl. V zahradě, na dvoře a v kůlnách zařizují se jako majitelé proti vůli představeného.

Někteří poddaní ničí úctu představeného neposlušností. Nechtějí se mu podrobiti, když vše nejde podle jejich hlavy. Nemohou-li svou vůlí proraziti, nechají všeho a řeknou, že jsou nervosní. Tím dávají špatný příklad a rozvracejí nejen úctu k představenému, ale celou společnost.

Jiní oslabují moc a úctu představeného tím, že si neberou na věci, vycházky, různé úkony a návštěvy dovolení. Jiní ničí úctu představených tím, že prostě svou vůli představeným oznamují, neprosíce o dovolení. Bez oslovení představeného řkou: »Musím do Prahy, musím do města,« místo aby řekli: »Prosím, P. N. o dovolení, abych směl do Prahy, do města« atd. Takoví

poddaní dávají najevo, že jsou nevychovaní, že nikde nebyli a nic nezkusili.

Jsou případy, že poddaní slova představeného i ve shromáždění bratří jízlivě kritisují, dělají poznámky, krátce dělají si z něho dobrý den. To je ovšem surovost a hřích.

Někteří poddaní představeného ignorují, chodíce kolem něho, jako by ho v domě nebylo, a dávajíce mu najevo pohrdání. Tím prozrazují takoví poddaní, že jsou duševními omezenci a při tom hrubci. Pohrdání představeným jest těžký hřích.

Jaké bývají toho následky? Odbojní poddaní odejmou představenému chuť ke správě úřadu a k práci. Úřad, jenž mu přináší jen trpkosti, rozčilování a mrzutosti, se mu znechutí. Iniciativa jeho naprosto ochabne, stane se k celku lhostejným a ochabne v horlivosti. Obranou proti zpupnosti poddaných vyčerpává své síly, jichž byl by mohl použíti k prospěchu a rozkvětu celku. — Jest uveden v pochybnost, je-li opravdu schopen ke svému úřadu, stane se nerozhodným, ztratí jistý krok a direktivu. A následek toho jest, že hyne celá společnost, neboť nemá cílevědomého vůdce; je to stádo bez pastýře. Poněvadž představený má stejně citlivé srdce, po tolikerém nevděku proti poddaným zahořkne, a propast mezi představeným a poddanými se rozevře do nekonečna. Nastane boj a rozklad společnosti. Kde spravuje společnost představený doživotní, tam je hůře. Zklamaný představený se trápí a brzo umírá. Kde je představený změnitelný, myslí na vzdání se úřadu a roztrpčen odchází. Poddaní dovedou někdy vědomě nebo i nevědomky ubíti a zničiti svého nejlepšího přítele a vůdce. Zvláště v malých komunitách dochází k rozmíškám, neboť tam hrany povah častěji na sebe narážejí.

Porušení povinné úcty k vrchnosti jest hříchem, buď těžkým, nebo lehkým, což poznáme rozumem, nikoli citem. Chová-li se podřízený ke své vrchnosti opovržlivě a o ní mluví s pohrdáním, jest to těžké provinění proti úctě. Těžce může hřešiti poddaný, když se vrchnosti vysmívá pro její křehkosti a vady. Zdvihne-li podřízený ruku proti představenému, i když k úderu nedojde, nebo když lehce představeného uhodí, mohlo by to býti těžkým hříchem. Těžké ublížení na těle jest hříchem smrtelným. Když poddaný svému představenému spílá, zvláště veřejně, jest to hřích smrtelný.

Stydí-li se poddaný za svou vrchnost, dávaje najevo opovržení a bez dostatečné příčiny, jest to hřích těžký. Děje-li se

to bez opovržení a z příčiny spravedlivé, není takový stud hříchem.

Napomenouti vrchnost smějí soukromě toliko zřízení rádcové a to s velikou úctou a pokorou. Jiní poddaní nesmějí představeného napomínati ani soukromě. Kdyby však běželo někdy o odvrácení tajného a velikého zla, jež jest známo jen jednomu poddanému, směl by ve vší uctivosti a s pokorou svého představeného soukromě napomenouti, aby se zabránilo pohoršení nebo těžkému hříchu. Při tom třeba dbáti těchto podmínek: Předně poddaný uváží, není-li zde výše postavený, aby vrchnost snáze napomenul; za druhé, napomenutí musí se státi způsobem, jenž se na poddaného sluší, na př. zkormouceným pohledem, prosbou a podobně, nikdy však slovem příkrým a hněvivým; za třetí ať považí, zda má oprávněnou naději, že jeho napomenutí něco zmůže. Jinak bylo by napomenutí poddaného olejem do ohně. Obyčejně nemají poddaní své vrchnosti upozorňovati na její povinnosti, nýbrž tím horlivěji mají své vlastní povinnosti k představeným plniti a tím vroucněji se za ni modliti.

Všichni poddaní, uctiví i odbojní, ať považí tyto zásady: Jen šílenec podrývá moc a vážnost svých představených z důvodů osobních nebo i nespravedlivých, že byl totiž potrestán. — Autorita jest drahocenným majetkem, jenž jest společný představeným i poddaným. — Autorita jest myslitelna pouze tak, že podřízený sebe sama zapře, skloní se k poslušnosti a obětuje jí svou vlastní vůli. Poddaní ať považí, že představený má direktivu od vyšších představených, že má úřední rádce a že má větší rozhled než ostatní.

Pokud smí představený trpěti neúctu a podrývání své moci? — Jedná-li se o věci malicherné, může jednou i dvakrát mlčeti. Nikdy však nesmí trpěti, aby to podrývání, třebas malé, stalo se zvykem. Jedná-li se o věc důležitou, musí již napoprve zakročiti, jinak by jeho moc byla zničena. V tomto případě musí použíti všech právních prostředků, (Codex, stanovy), aby odbojného poddaného důrazně a vážně upozornil, že chybuje. Představený má k disposici napomenutí, trest, obžalobu u vyšší moci.

Pro lásku k Bohu (slib poslušnosti), pro zákon obecné závislosti lidí na vzájemném postavení, pro touhu po zachování a rozkvět celého duchovního stavu — ctěme své představené! V pojmu úcty zahrnuta jest úcta, poslušnost, láska a vděčnost.

Kde není těchto ctností, tam nemůže býti spokojenosti, svornosti, vývoje a rozkvětu; tam nemůže býti touhy po dokonalosti a svatosti. Takový dům, diecése, řád se zvrhne v bolševické peklo.

Představeným třeba zdůrazniti, aby se varovali každé myšlenky, slova i skutku, jimiž by mohli poškoditi svou vážnost a úctu u poddaných. Chyby představených jsou čtverého druhu: 1. kult vlastní osoby, 2. slabost vůči poddaným, 3. kamarádství, 4. hrubost.

1. Představený nesmí si mysliti, že sahá hlavou nad oblaky, že je neomylný a neschopen chyby. Je směšné, když si chce získati nebo udržeti autoritu výrokem: »Já, úřední osoba, já představitel domácnosti — ostatní jsou smeť.« Takovému povýšenému představenému se vzdává pak jen »úřední« úcta a poslušnost. O lásce a vděčnosti nemůže býti ani řeči.

2. Druhou vadou bývá slabost vůči poddaným. Pro svatý pokoj, pro mír v domě představený zavírá oko, někdy i obě, mlčí, vzdychá a trápí se. Zatím pozbývá poslední špetky moci a vážnosti.

3. Představený nesmí projevovati nevhodným kamarádským způsobem svou přízeň osobám mladým. »Kryšpínku, buď tak laskav a udělej mi laskavě to a to.« — Pro styk s poddanými je nejlepší vykání. Tyká-li představený někomu, pak se mu může státi, že mladík řekne o 20 let staršímu představenému kamarádsky: »Bratře v Kristu, připal mi cigaretu!«

4. Představený nesmí vysloviti nadávky i když jej hrubý podřízený provokuje. I ve hněvu musí zůstati slušný, důstojný, povýšený nad sprostotu.

Leč i když náš představený není prost vad a slabostí, musíme mu vzdávati úctu, poslušnost, lásku a vděčnost. Musíme si odmysliti osobnost od úřadu. Poddaný musí si představovati, že nestojí zde pan N., nýbrž »můj šéf, zástupce církve a Krista«. Pamatujme, že i nám chybí mnoho ctností poddanských. — Nastane-li na vojně zmatek, platí zásada: Ve zmatku je lepší rozkaz špatný než žádný. Z toho plyne, že i chybujících a nedokonalých představených musíme poslouchati, je ctíti, jim vděčnost ukazovati a je milovati, krátce vždy se svěřovati jejich vedení, neboť jinak zavládla by v našich řadách nekázeň, zmatek, anarchie a rozklad. Tím více tedy máme si vážiti představených schopných a svědomitých. Modleme se vroucně

k Bohu, aby dal své církvi za představené muže svaté a apoštolské.

Končím napomenutím sv. Pavla (Žid. 13, 17): »Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni, neboť oni bdí nad vámi jakožto ti, kteří vydají účet za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se vzdechy, neboť to by vám nebylo užitečno.« Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. II., kap. 3., kn. III., kap. 45.

21.

Láska bližeňská a bratrská.

Příprava.

Úvod: Evang. Mat. 22, 34—40.

»Fariseové, uslyševše, že přivedl k mlčení Saduceje, sešli se vespolek; i otázal se ho jeden z nich zákonník, pokoušeje ho: Mistře, které přikázání v zákoně jest veliké? Ježíš pak řekl jemu: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních záleží celý zákon i proroci.« (V. Mojž. 6, 5.—3. Mojž. 19, 18.)

I. *Pojem a důležitost lásky.*

Vedeme život společenský. Podmínkou shody jest láska bratrská. Jest pak láska bratrská odrůdou l á s k y k b l i ž n í m u, která velí milovati a dobrého přáti všem lidem, nehledě na jejich národnost a náboženství, ať jsou dobří nebo zlí, zároveň velí láska k bližnímu milovati a dobré přáti andělům, svatým v nebi a duším v očistci. Toliko zavržení v pekle a ďáblové jsou vyňati z lásky k bližnímu. L á s k a b r a t r s k á velí nám milovati a dobrého přáti takovým bližním, kteří jsou stejné rodiny, víry, stejného povolání (řádu), kteří s námi žijí společně. —

Bratry můžeme milovati dvojím způsobem. Někdo miluje svého tělesného nebo duchovního bratra proto, že to velí slušnost a mravnost, anebo proto, že má z té lásky jakýkoli prospěch. To jest přirozená láska bratrská.

Jiný opět miluje a dobrého přeje bratru pro Boha. Vždyť spatřuje v něm rozumného a svobodného tvora Božího, který

jest obrazem, přítelem a synem Božím. Ví, že jeho bratr jest zároveň duchovním bratrem Ježíše Krista, od něhož byl vykoupen krvavou smrtí na kříži. Jest si vědom, že bratr jest chrámem Ducha Sv., od něhož povolán jest k slávě nebeské. On tedy miluje bližního pro úzký svazek, který bratra poutá k Bohu, anebo krátce řečeno, on miluje spolubratra pro Boha. Taková láska bratrská jest jedině pravá a sluje theologická čili božská. Bohoslovci učinili o ní tento výměr: Jest božská ctnost, kterou milujeme bližního neb spolubratra pro Boha.

Bratrská láska přirozená není špatná ani hříšná, neboť praví Písmo sv.: »Všecko tedy, co chcete, aby vám lidé činili i vy tak čiňte jim,« na jiném místě praví se takto: »Čeho nechceš, by od jiného dálo se tobě, hleď, abys ty nikdy nečinil jinému« (Tob. 4, 16). Leč tato láska nestačí, poněvadž nevyhovuje rozkazu a přikázání Božímu.

Spasitel náš pravil: »Druhé pak (přikázání) jest podobné tomu: Milovati budeš bližního jako sebe samého« (Mat. 22, 39). K tomu přikázání přidává se sv. Pavel těmito jasnými slovy: »Toto přikázání máme od Boha, aby ten, kdo miluje Boha, miloval též bratra svého.« (I. Jan 4, 21.) Z toho vysvítá, že máme milovati bližního a spolubratra tou láskou, kterou milujeme Boha.

b) Lásku bratrskou Kristus Pán zvláště miloval a nařizoval, řka: »Totoť jest přikázání mé, abyste se vespolek milovali, jakož i já miloval jsem vás, tak abyste se milovali vespolek.« — To jest přikázání mé — ne snad jen rada nebo pouhé přání — to jest můj rozkaz, abyste se milovali navzájem. Tento zákon vyřkl Spasitel při poslední večeři, v době vážné, v čase rozloučení, ve chvíli rozechvění, jaké bývá u lože smrtelného. Byla to tedy poslední vůle Spasitelova. Jakou lásku k bližnímu žádá od nás Pán Ježíš? — Takovou, kterou on sám nás miloval. Podle výroku sv. Tomáše Akvinského miloval nás Spasitel zřízeně a mocně. Ne pro krásu tělesnou, ne pro pěknou postavu a hladkou tvář, ne pro chytrost a dovednost, nýbrž miloval nás jakožto své duchovní bratry, jako dítky Boží, jakožto chrámy Ducha Svatého. Jen to v nás miloval, co přispívá ke chvále Boží.

Kristus Pán lnul k nám také láskou mocnou, neboť není na světě větší lásky, než když přítel obětuje za přítele život. Leč Spasitel zemřel za nás již tehdy, když jsme byli jeho nepřáteli. Proto musíme i my milovati spolubratry zřízeně a mocně.

c) Láska bratrská jest známkou pravého učedníka a následovníka Kristova: »Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým« (Jan 13, 35). — Kristus Pán neřekl, když se budete správně modliti, často postiti a tělo mrtviti, když budete vypadati hubení a umrtvení, když budete dávati almužny a konati skutky milosrdenství, nýbrž když se budete vzájemně milovati. Láska bratrská jest neklamným znamením následování Ježíše Krista, neboť on ji ustanovil za odznak svých učedníků. Také fariseové se modlili, postili a dávali almužnu, ale přece nebyli učedníky Spasitelovými, poněvadž neměli lásky k bližnímu. Ve kterém domě není lásky bratrské, kde oko, které se při modlitbě vroucně pozdvihuje ke kříži, ihned zas nevraživě spočívá na bratru; kde jazyk, který zpívá v kostele chválu Boží, hned po službách Božích proti bratru hořkostí se podlívá; kde plane bledý obličej nejen postem, ale též závistí a hněvem, tam nevládne duch Kristův, tam nejsou učedníci Kristovi.

Opustili jsme otce své pozemské a máme nyní jednoho Otce, kterýž jest na nebesích, a proto jsme opravdu bratřími duchovními. Po každém sv. přijímání proudí v našich žilách jedna a stejná krev Ježíše Krista; jsme tedy duchovně pokrevní bratři, a proto máme se bratrsky milovati.

d) Lásce bratrské učil nás Spasitel také příkladem. Skutky apoštolské vypravují, že Kristus chodil »všude dobře čině a uzdravuje«, nedbaje nevděku, kterého se za to dožil (Sk. 10, 38). Tak nás miloval, že vzal na sebe naše hříchy, aby nám zjednal život duchovní. Na kříži pak se modlil za své mučitele, řka: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí« (Luk. 23, 34). Tu modlitbu vykonal za všechny lidi a hlavně též za nás, neboť i my jsme zatížili jeho kříž, i my jsme mu zasadili mnohou krvavou ránu svými hříchy. Zajisté vznešený příklad dal nám Spasitel, abychom se vzájemně milovali jak on miloval nás, neboť »větší lásky nemá žádný nad tu, aby kdo položil život za své přátele« (Jan 15, 13).

e) Svatí apoštolové, znajíce důležitost lásky k bližnímu, nepřestávali věřící nabádati k vespolné lásce: Buďte tedy následovníky Božími, jako dítky milé a žijte v lásce, jakož i Kristus miloval nás. (Efes. 5, 1—2.) — Oblecte se tedy jako vyvolení Boží . . . v milosrdnost, dobrotu, pokoru, mírnost, shovívavost . . ., ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazkem dokonalým. (Kol. 3, 12—14.) — »Především mějte vytrvalou lásku

k sobě vespolek, neboť láska přikrývá množství hříchů« (I. Petr. 4, 8). — Je-li láska k bližnímu tak potřebná a důležitá, čím více láska bratrská!

f) Otevřme životopis sv. Františka z Assisi. František měl již od přirozenosti srdce útrpné ke všem nemocným, trpícím a chudým. Z lásky nadpřirozené pomáhal, kde a jak mohl, neboť spatřoval v trpícím bližním trpícího Spasitele. Proto učinil slib, že ničeho neodepře, kdo by ho prosil ve jménu Pána Ježíše, a kdyby neměl co dáti, ustanovil, že věnuje nuznému svůj šat. Zvláště miloval malomocné, k nimž prorok Isaiáš přirovnal trpícího Spasitele (Is. 53, 4), a Pán jej odměnil tak, že »odcházeje od nich, co se mu prve trpkým zdálo, proměnilo se ve sladkost duše i těla«. — Tím větší láskou lnul ke svým bratřím. Jeho zásadou bylo: Takovou má člověk důstojnost, jakou má cenu před Bohem. Proto ctil své bratry jakožto přijaté syny Boží, miloval je jakožto duchovní bratry Ježíše Krista a chrámy Ducha Svatého, oslovoval své bratry významnými slovy: Synáčkové moji! Když pak nucen byl kárati, oslovil chybujícího slovem »bratře«. Sv. František miloval své bratry láskou účinnou a citovou, jako miluje matka své dítko. Podobnou lásku bratrskou nastínil v 6. kapitole řehole, kde napsal: »Jestliže matka živí a miluje syna svého tělesného, tím bedlivěji má každý milovati a pečovati o bratra svého duchovního.«

II. *Láska bratrská.*

1. Stupně lásky k bližnímu. Láska bližeńská jest poutem, jež spojuje celý svět. Ona udržuje rodiny, spolky (řády), obce, národy a státy. Láska bližeńská nám velí, abychom o bližních příznivě smýšleli, slušně s nimi mluvili a dobře s nimi jednali. Ale naši bližní nejsou nám stejně blízcí a proto nemají stejných nároků na naši lásku citovou (přející) a účinnou.

Nejbližšími bližními jsou manželé, mají si tudíž osvědčovati největší lásku citovou i účinnou. Stupně lásky bližeńské od nejvyššího k nejnižšímu jsou tyto: Nejbližším bližním jest manželu manželka, manželce manžel. Rodičům nejbližší jsou dítky, dítkám rodiče, sourozencům sourozenci, pokrevencům pokrevenci, příbuzným příbuzní. Hlava domácnosti má vedle členů rodiny nejvíce milovati služebné, služební opět svého pána, na druhém pak místě služebníci své spolusložebné. Zaměstnavatel jest povinen největší lásku osvědčovati svým zaměstnancům, zaměstnanci opět svému zaměstnavateli a sobě

(zaměstnancům) navzájem. Stejný poměr jest mezi hospodářem a čeládkou, učitelem a žáky, mistrem a učedníky.

Ve společnosti a ve stavech jest poměr lásky bližeuské podobný. Farář má milovati farníky své farnosti, farníci svého faráře, farníci jedné osady sebe vzájemně. Biskup má lnouti největší láskou k diecesánům, diecesáni k biskupovi a na druhém místě diecesáni k sobě vespolek. Klášterní představený povinován jest největší láskou ke svým poddaným, řeholníci k představenému svého kláštera, na druhém místě členové kláštera k sobě navzájem.

Katolík má lnouti láskou ke katolíkům své farní osady, své diecése, národa (státu) a pak ke všem katolíkům světa. Po katolících jsme povinni milovati pravoslavné a křesťany, potom i židy, mohamedány a pohany. Podle státní příslušnosti máme lásku osvědčovati nejprve příslušníkům svého rodiště (bydliště), země, národa a státu, potom členům spřátelených států a všem ostatním lidem.

V každé z těchto tříd a vrstev větší lásky zasluhují lidé zbožní a ctnostní, než hříšníci a bezbožníci, ač ani nepřátelé a hříšníci nejsou vyloučeni z naší lásky.

V uvedeném pořadí třeba osvědčovati bližnímu lásku účinnou. Je-li manželka ve stejném nebezpečí jako dítě, musí manžel nejprve zachrániti manželku a potom teprve dítě. Nejdříve třeba přispěti na pomoc katolíku vlastní farnosti a teprve katolíku z cizí farnosti; spíše katolíku než křesťanu, dříve zbožnému člověku než bezbožnému, — předpokládaje stejné nebezpečí a stejné okolnosti. —

Láska citová (přející) může se někdy vymyknouti z toho pořadí, neboť není vždy v naší moci. Mladým matkám se zdává, že manžel miluje více dítě než manželku, pročež bývají na své dítko žárlivy. Leč lásku účinnou, mající sídlo v rozumu a vůli, musíme projevovati v nahoře uvedeném pořádku. Manželka musí tedy více milovati manžela než svou matku.

Láska účinná projevuje se skutky. Potřeby bližního jsou trojího druhu: duchovní, tělesné a vnější. Jako třeba dodržovati pořad při osvědčování lásky v osobách, tak jest nutný pořad, pokud se týká potřeb bližního. Nejdříve musíme pečovati o nadpřirozené duchovní statky bližního, to jest o jeho spásu, o milost posvěcující, o víru a ctnost bližního. Na druhém místě máme se starati o přirozené duchovní statky bližního, o jeho rozum (vzdělání, vyučení), o vůli a svo-

bodu bližního. Do druhé třídy náležejí statky tělesné, na př. život, zdraví, zdravé údy a životní potřeby (oděv, byt, strava). Do třetí třídy řadíme statky vnější, jako jest čest a majetek, k jejichž ochraně máme bližnímu napomáhati.

Statky duchovní mají přednost před tělesnými a vnějšími, tedy spása před svobodou, zdraví před jměním. Proto k nemocnému bližnímu voláme nejen lékaře, nýbrž i kněze, aby nemocného zaopatřil, čímž pečujeme o nadpřirozený duchovní statek bližního, o jeho duši. — I úhlavnímu nepříteli přejeme spásy a milosti Boží, zdraví duševního a tělesného, cti a majetku. Aspoň takovou lásku musíme míti ke každému člověku bez výjimky, jinak hřešili bychom proti lásce bližeňské.

2. Vlastnosti lásky bratrské. Láska bratrská, aby se srovnávala s vůlí Boží, musí býti srdečná, účinná a všeobecná.

a) Láska bratrská nesmí sídliti pouze na jazyku, nýbrž v upřímném srdci. Láska jeví se ve smýšlení, ve slovech a skutcích. Milující člověk není proti bližnímu zaujat, nýbrž otcovsky a bratrsky s ním smýšlí, všeho dobra pro duši, tělo a majetek přeje, nad ním bdí, dobře mu radí, pomáhá a za něho se modlí.

Láskou křesťanskou zanícený katolík přeje bratřím úspěchu v práci a v každém podniku. Ve správě kostela a farnosti, ve zpovědnici a na kazatelně, ve spolcích i v politice, na poli vědeckém i literárním, v hospodářství i v domácnosti, ve škole i v pracovnách. Jejich čest pokládá za společný majetek celého stavu. Láskou křesťanskou oživený člověk přeje bratru též uznání a vyznamenání, jehož se mu dostane od představených (biskupa), i když sám byl pominut a jeho vlastní zásluhy přehlédnuty. Milující člověk varuje se lichocení do očí a osočování za zády.

Pravá láska bratrská raduje se ze štěstí spolubratrova a přeje mu ho ze srdce. Jen povahy nízké a podlé oddávají se závisti, žárlivosti a řevnivosti.

Stihne-li bratra pokoření, zármutek, nehoda a neštěstí s bolestí to pozoruje, nešťastného těší, povzbuzuje a jemu pomáhá. Pravá láska bratrská raduje se s radujícími a pláče s truchlícími. Jen člověk neupřímný a zlý přeje bližnímu zlého. Sobec ovšem nemá touhy bližnímu poraditi a pomoci. Láska bratrská však jest obětavá, ochotná, úslužná a s chybami bližního trpělivá. Ráda podporuje bližního, dává podnět k práci, dodává odvahy, udává směr a těší se z každého úspěchu. Jen proto

mnozí velicí mužové vynikli, poněvadž žili v prostředí svatých, učených a pracovitých kněží a bratří.

Milující člověk křivdy trpělivě snáší a odpouští. Lásku pravou ukazuje ten, kdo v pravý čas a na pravém místě (představený, zpovědník, kazatel) chybujícího bratra napomene a hříšníka pokárá. Vše objímající láska podporuje své bližní modlitbou vytrvalou, obětováním mše svaté a svatého přijímání. Milující člověk jest bližnímu vzorem zbožného života a příkladné smrti.

Láska jest účinná; jeví se netoliko ve slovech, nýbrž i ve skutcích. Člověk naplněný láskou blíženskou ukazuje bližnímu dlaň, nikdy však pěst. Největší láskou jest každý povinován ke své rodině, v níž žije. Pečuje tedy o blaho duševní (pobožnosti, posty, svátky, sv. svátosti), tělesné (zdraví, zdravé údy) a časné (majetek, mzda) své manželky a dětí. Členové rodiny pak mají stejnou povinnost k hlavě domácnosti, jsouce poctiví, pracovití a uctiví ke své vrchnosti. Hospodář dává zaměstnancům spravedlivou mzdu, ujímá se jich v nemoci (nemocenské pojištění) a ve stáří. Přednosta domácnosti poctivě si vydělává vlastní denní chléb pro sebe a svou domácnost, dává Bohu, což jest Božího, a státu, což jeho jest (daně).

V duchovním oboru prospíváš bližnímu tím, že ho poučuješ a jemu radíš, nešťastné těšíš a jim pomáháš, křivdy trpělivě snášíš a odpouštíš. Chybující napomínáš, hříšníky káráš a modlíš se za živé a zemřelé. Láska bratrská nám velí, abychom těžce nemocného bližního upomenuli a připravili na zaopatření. Tuto povinnost má manžel k manželce a naopak, děti k rodičům a naopak, kněz ke knězi, domácí k domácím, přítel k příteli.

Lásky k bližnímu dbalý katolík (kněz, řeholník) mluví a jedná s každým člověkem uctivě a slušně, jak toho vyžaduje postavení a zásluhy bližního. Není podlízavý, ani hrubý. Při nezdaru milující katolík svého bližního těší, zvedá, pomáhá a utrpěné hmotné škody napravuje. Představený i v případě nezdaru uzná práci poddaného a nepostaví se na stranu nepřátel, nýbrž na stranu spravedlivou.

Milující katolík pečuje ze všech sil o hmotné zabezpečení své rodiny a členů domácnosti. Zaměstnancům dává spravedlivou mzdu a dělí se s nimi o čistý zisk, aby jim zabezpečil existenci rodiny a klidné stáří.

Otvírá dlaň a kapsu, běží-li o zvelebení služeb Božích, kostelů a hřbitovů, podporuje nábožná bratrstva a lidumilné

spolky katolické (charita). Žebrákům a mrzákům uděluje almužnu, po případě výživu, přispívá na oblečení chudiny, podporuje a navštěvuje nemocné, chudým lidem přispívá na katolický pohřeb. Pohostí bližního (Milosrdné bratry a sestry) a ujme se nespravedlivě trestaných a uvězněných.

b) Láska bratrská nezná přetvářky. Sv. František a každý světec vůbec přetvářku z duše nenáviděl a nestrpěl jí ani na sobě, ani na svých bratrech. Když lékař sv. Františkovi poručil, aby nosil na plášti vlněnou podšívku, světec pravil: »S radostí, ale jen tehdy, když budu míti podobnou podšívku svrchu, aby všichni viděli, jak jsem změkčilý.« — Každý řádný a spravedlivý člověk zatracuje přetvářku ve slovech i skutcích! Varuje se sám pochlebných slov, když s bližním mluví, a nevynáší na veřejnost jeho chyb a slabostí. Zajisté jako peklo tvrdá jest přetvářka!

c) Láska nezná závisti a pomluvy. Milující nerozšiřuje klepů a pomluv mezi lidmi, nevypravuje o svých představených a soudruzích chyb, které si vymyslil. — Zajisté přetvářka, závist a pomluva jsou kamenem úrazu pro život společenský, hlavně však duchovní. »Lepší jest zloděj nežli lhář, ačkoli záhubu dědí oba«, praví moudrý Sirach. (Sir. 20, 26.)

Když náhodná přetvářka, závist a pomluva dojdou zaslouženého trestu, pokáraný vinník nestává se zarputilým, zlostným a mstivým, nýbrž kajícím. Běda tomu domu, kde sídlí zlomyslnost a mstivost. Tehdy naplňují se slova proroka Ozeáše: »Slyšte slovo Hospodinovo, synové Israelovi, neboť soud má Hospodin s obyvateli země (této). Neb není poctivosti, není lásky a není znalosti Boha v zemi. Křivá přísaha, podvod a vražda, krádež a cizoložství rozmohlo se, proto kvílí země a chřadnou všichni její obyvatelé.« (Ozeáš 4, 1—2.) Zajisté ztrpčen jest v takovém domě (ústavu) pobyt také těm, kdo zlomyslností a mstou nejsou dotčeni. Slyšme však také, jaké blaho působí láska bratrská. »Láska jest shovívavá, dobrotivá; láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou.« (I. Kor. 13, 4—6.) Kde vládne taková láska, tam vládne pokoj a štěstí, které si svět ani pomysliti nemůže.

3. Pravá láska bratrská musí býti všeobecná. Má se odnášeti ke všem tělesným a duchovním bratřím. Nemáme hleděti jenom na zevnějšek, vlohy, dovednost a popularnost, nýbrž máme milovati a lásku osvědčovati také bratřím neučeným,

prostým, pohodlným, liknavým a chybujícím. Snáze pořídíme s chybujícím laskavostí než tresty. Toho zákona lásky šetřiti mají hlavně představení, aby si získali a uchovali důvěru svých poddaných. Sv. František napsal v 6. kap. své řehole: »Kdekoli jsou a se nacházejí bratří, ať se ukáží k sobě domácími a ať důvěrně oznámí druh druhu své nedostatky.« — Jestliže představení, rodiče, mistři, učitelé jenom jednoho vyznamenávají a s jinými jednají odměřeně, podrývají v nich důvěru k sobě a zároveň berou poddaným odvahu, aby své potřeby představeným upřímně vyjevili. Tím otvírají se dveře nespokojenosti a neupřímnosti.

Přívětivost nebrání představenému ve vykonávání úřadu a nebéře mu možnost, aby po případě podřízeného upozornil, napomenul nebo pokáral. Píšeť Šalomoun: »Lepší rány od toho, kdo tě miluje, než lstivé polibky toho, kdo ti nepřeje.« (Přísl. 27, 6.)

Láska bratrská má obsáhnouti všecky bratry domu (ústavu), v němž bydlíme, potom celou diecési (řád) a konečně celý stav duchovní. Není sice třeba, abychom všecky a každého zvláště stejně horoucně milovali, ale nadpřirozeně, totiž pro Boha, musíme milovati všecky. Ale přece láska ke členům duchovního stavu má býti větší než jest láska mateřská. »Jestliže matka živí a miluje syna svého pokrevného, tím bedlivěji má každý milovati a pečovati o bratra svého duchovního.« Zde odvolávám se na slova proroka Isaiáše: »Může zapomenout na své dítko žena, bez citu s plodem své krve býti? A byť i ona se zapomenula, já přece nezapomenu tě, dí Hospodin.« (Is. 49, 15.) Z toho soudím, že kdyby vlastní matka dítka svého nemilovala, v nedostatku naň nemyslila a pomoci mu odepřela, duchovní bratr přece nesmí svého bratra opustiti, nýbrž ze srdce mu lásku osvědčovati.

Bůh není přijímatelem osob, proto přikázal ve Starém zákoně takto: »Bude-li bydliti příchozí v zemi vaší a bude-li se zdržovati mezi vámi, nevytýkejte mu; ale ať je mezi vámi jako tu zrozený, a budete jej milovati jako sami sebe, nebo i vy jste byli příchozí v zemi egyptské. Já Hospodin, Bůh váš.« — Také do našeho domu (ústavu) zavítají občas spolubratří z cizích farností a diecésí. Těm tedy máme osvědčovati lásku bratrskou pravým pohostinstvím. I nejprostší oběd i nejnuznější večeře, která poskytnuta jest z lásky bratrské a kořeněna přátelstvím, lépe chutná než hostina, při níž dává se hostu najevo, že jest

nevítaný a nemilý. Vždyť sami jsme poutníky a cizinci na tomto světě, a kdekoli jsme a se nacházíme, máme se ukazovati domácími a přátelskými k spolubratřím a jiným hostům. Zvláštní lásku má aktivní duchovenstvo projevovati pensistům a řeholníkům, žijícím ve farní osadě. Máme také osvědčovati křesťanské pohostinství sběračům řeholních ústavů, známým i neznámým, obsloužiti je, podati občerstvení, »umýti nohy« a posloužiti jim jako andělům Páně. — V chudé poustevně žilo několik mnichů život chudý a odříkavý. Přišel k nim spolubratr v hábitě rozedraném, vyhladovělý a na smrt unavený. Pohostili jej, posilnili a uložili do nejlepší cely. Poutník, louče se ráno s nimi, pravil: »Odplať vám to Pán, jenž nenechává ani podané sklenice vody bez odplaty.« Bratři, omlouvajíce se chudobou, spatřili pojednou, jak zasvítila poutníkova tvář i roucho a jak se vznesl k nebi. Poznali, že hostili samého Spasitele.

III. *Pomůcky k zachování lásky bratrské.*

Nejlepší pomůckou k zachování lásky bratrské v rodině a ve společnosti jest zapření svých názorů, libůstek, nezvyklého vystupování a podivínství. Pokud to dovoluje zákon Boží, máme se přípodobniti ve všem ostatním.

K ovládání jazyka zůstavila nám sv. Teresie († 1582) tato zlatá pravidla: Mluv málo, zvláště ve společnosti. Nevychloubej se nikdy, pomlč o svých vědomostech, o dobrých skutcích, o svých předcích (příbuzných), leč pokládáš-li to za velmi užitečné. Ale pak se vyjadřuj pokorně, jsa si vědom, že mluvíš o svěřených darech Božích. Neomlouvej se nikdy, nemáš-li k omluvě velmi důležitých důvodů. Varuj se rozepří, zvláště ve věcech podřadných. Mluv s každým mírně a přívětivě. Varuj se přehánění a nikdy netvrď to, o čemž nemáš jistoty, ať je to cokoliv. Nemluv nikdy bez rozmyslu, aby ti neuklouzlo nepromyšlené slovo. Začne-li někdo řeč o věci duchovní, vyslechni ho pokorně. Při každé rozmluvě a zábavě zmiň se o věcech duchovních alespoň slovem. Tak se vystřehneš neužitečných řečí a nelaskavých výroků.« Kéž bychom sv. Teresie v těchto zásadách následovali!

Pokud se týče skutků a jednání se spolubratry, řiďme se pořekadlem: Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim! V duchovní společnosti (rodině, spolku, ústavě) buďme slepí, hluší a němí, nevšímejme si ničeho, co nespadá do našeho úřadu a povinností.

K zachování lásky bratrské třeba o b ě t a v o s t i i s naší strany, a proto vystříhejme se všeho, co nám i jiným jest obtížno, protivno a nesnesitelno.

b) Jednání naše buď skromné, přátelské, slušné a uhlazené. Buď květinou v zahradě Boží, která vůní a krásou obrací k sobě zraky spolubratří, nikoli bodlákem, který rozdává rány na vše strany. Nebuď hrdý, domýšlivý a hrubý.

c) Přece však i při největší opatrnosti bratří může se nám dostati urážky, a právě tehdy osvědčujme vůči urážejícímu pravou lásku bratrskou. Nesplácejme mu pichlavou poznámkou, ještě větší urážkou, nadávkou a mstou, nýbrž ihned urážku odpusťme, zapomeňme na ni a přičítejme ji ne tak zlé vůli jako přenáhlení. Uražený obyčejně se vzrušuje a ustanovuje si, že všechen styk s bratrem přeruší. Když pak mu to někdo vytkne, odpoví: »Nestýkám se s ním, abych se nemusil zlobiti, abych nebyl netrpělivý; já hledím žíti s každým v pokoji a proto se mu raději vyhnu, neboť nemohu se s ním snésti.«

V Otčenáši modlíme se denně: »Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.« — Těmi slovy dovoláváme se milosrdenství Božího, aby nám Pán Bůh v té míře hříchy odpustil, jakož my odpouštíme svým provinilcům. Omlouvejme tedy v srdci chybu svého bratra a vzpomeňme na chyby své vlastní. Když sami odpustíme, i nám bude odpuštěno. Nestačí však odpustiti urážku jenom jednou nebo dvakrát nebo 7krát, nýbrž 70krát, čili pokaždé i při sebevětší urážce. Neučiníme-li toho, uvrhne nás Pán Bůh do temného žaláře (očistce) na tak dlouho, pokud neodpykáme a nezaplatíme posledního haléře.

d) Podle učení sněmu tridentského zanechal Pán Ježíš Nejsvětější Svátost Oltářní církvi svaté jako známku lásky a jednoty. Jako se vyrábí chléb z mnoha zrnek a víno z mnoha hroznů, tak také mají věřící a zvláště kněží (řeholníci) býti jedna duše a jedno srdce, neboť všichni jedí a pijí u jednoho posvátného stolu Tělo a Krev Kristovu. Tak tomu bylo u všech pravých křesťanů, kněží a řeholníků. Pročež nečiňme výjimky a nebuďme jako Jidáš, který přijímal při poslední večeři do srdce plného zrady, nepřátelství a msty. »Protož přinášíš-li dar svůj na oltář a tu se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, nechejž daru svého před oltářem a nejprve jdi, smiř se s bratrem svým a potom přijda, obětuj dar svůj.« (Mat. 5, 23—24.) Ani oběť, ani dobrý skutek, aniž mrtvení, ba ani mu-

čednická smrt není Bohu příjemná, pokud bratr můj má něco proti mně. I mši sv. máme odložiti, abychom se nejprve smířili. »Pokoje s Bohem nedosáhneme bez pokoje s bližními, ani odpuštění hříchů, sami hříchy bližního zadrževše, ani lásky Boha Otce, majíce nenávist ke svým bratřím.« (Tertull.) Vždyť praví sv. Pavel: »Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, lásky však kdybych neměl, byl bych jako měď zvučící nebo zvonec znějící. A kdybych měl proroctví a znal všecka tajemství a veškeru vědu a kdybych měl všecku víru, takže bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl. A kdybych rozdal na pokrmy chudých veškeren statek svůj a vydal své tělo k spálení, lásky však kdybych neměl, nic by mi to neprospělo.« (I. Kor. 13, 1—3.)

Sám Kristus Pán praví u sv. Marka: »Milovati bližního jako sebe sama jest větší věc nad všecky zápaly a oběti.« (Mar. 12, 33.) — Především mějme tedy lásku k spolubratřím, kteráž jest svazkem dokonalosti. (Kolos. 3.)

Proč pak máme tolik usilovati o lásku bratrskou, lásku srdečnou, účinnou a všeobecnou? — To vysvítá ze slov Spasitelových, která vyřkne při posledním soudu nad pokolením spravedlivých. Jeho slova týkají se účinné lásky k bližnímu: »Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa; neboť lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mě, nah jsem byl a přioděli jste mě, nemocen jsem byl a navštívili jste mě, v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně. Tu odpovědí jemu spravedliví: Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě, aneb žíznivého, jako hosta, aneb nahého, kdy nemocného, neb v žaláři a přišli jsme k tobě? A král odpovídaje, řekne jim: V pravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili.« Mat. 25, 34.

Nejmilejší Spasiteli, který jsi miloval své až do konce, dej nám dar pravé lásky bratrské, abychom všichni byli jedna duše a jedno srdce. Nejblah. Panno Maria, Matko krásného milování, bázně Boží, poznání a svaté naděje, oroduj za nás, abychom žili v takové lásce bratrské, jaká panovala v domečku tvém v Nazaretě. Svatý N., Serafe lásky, rozněť srdce a ledví naše tou láskou bratrskou, kterou miluješ všecky své duchovní syny! Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 15.

VI.

Následování Krista.

22.

Trpělivost.

Příprava.

Úvod: I. Petr 2, 19—24.

»To zajisté jest milost, jestli kdo ze svědomitosti k Bohu snáší útrapy, trpě nespravedlivě. Neboť jaká jest to sláva, jestliže prohřešujíce se, rány snášíte? Ale jestli dobře činíce, trpíte a to snášíte, to jest milost u Boha. Neboť k tomu jste povoláni, ježto i Kristus trpěl za vás, zůstavuje vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho. On hříchu neučinil, aniž se nalezla lest v ústech jeho; když mu spílali, nespílal v odvetu; když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě. On vznesl naše hříchy sám na svém těle na dřevo, abychom odemrouce hříchům, žili spravedlnosti; jeho zsinalostí byli jste uzdraveni.«

I. *Pojem a prospěch trpělivosti.*

1. Trpělivost jest mravní ctnost, kterou mysl v utrpení neklesá a přílišnému bolu se neoddává. Touto vlastností mravního charakteru vítězili první křesťané nad svými pronásledovateli a mučiteli. Bez trpělivosti není lásky. Trvá-li utrpení déle, třeba jest vytrvalosti, jinak by mravní charakter nebyl zocelen. Vytrvalost nesmí se zvrhnouti ve svéhlavost a neústupnost, aniž klesnouti na slabošství. (Kachník, Mravní charakter, 145—6.)

Ježíš Kristus jest nám vzorem trpělivosti v práci, v nouzi, v útrapách a nemocech. Byl trpělivý k apoštolům, když mu nerozuměli, když se přeli o první místo, svolávali oheň na nevděčné město, zrazovali ho od smrti na kříži a když se ho dotazovali na říši Kristovu. Jevil trpělivost k věřícím, kdykoli chápali jeho slova hmotně a převráceně, když reptali při zaslíbení nejsvětější svátosti oltářní, když ho chtěli učiniti králem, když jej obtěžovali dětmi, nemocnými a hospodářskými svými starostmi.

Prozrazoval neobyčejnou trpělivost vůči farizeům a zákoníkům, vůči saduceům i herodiánům, kteří ho pozorovali, léčky mu strojili, nespravedlivě vinili ze hříchu a ze spojenectví s ďáblem; kteří mu spílali do samaritánů, obžerců a rouhačů,

kteří ho nenáviděli a snovali proti němu ďábelský záměr justiční vraždy. Jako tichý a trpělivý beránek dal si svázati ruce, dal se vyslýchati od soudců. Strpěl políček od sluhy, vzal na bedra potupný oděv a potom kříž; trpělivě snášel rouhání, vise na kříži. Modlil se za své nepřátele, bez odmluvy rozepjal svaté ruce na kříž a zemřel. Tak jednal Beránek Boží, který sňal hříchy světa.

Nejblahosl. P. Maria jest nám po Kristu největším vzorem trpělivosti. Od té chvíle, kdy slyšela slova Simeonova »hle, tento jest postaven ku pádu a ku povstání... a na znamení, jemuž budou odpírati a tvou vlastní duši pronikne meč bolesti« (Luk. 2, 34, 35), naplnilo se srdce její mořem bolesti a soužení. Žádná matka nemilovala svého syna více a netrpěla více než ona. A přece trpělivě vyslechla slova Simeonova, podstoupila útěk do Egypta, snesla trpělivě ztrátu Krista v chrámě, nezoufala, jdouc křížovou cestou a pod křížem Páně. Svou trpělivostí stala se královnou mučedníků.

II. *Příčiny a zásluhy trpělivosti.*

Podle zkušenosti víme, že svět je slzavé údolí, že život je bojem, během o závod, útokem na nebe. Abychom zbožně žili a spásy došli, musíme zapírati své vášně a konati dobré, čili milovati Boha dokonale. Musíme však milovati též bližní a snášeti jejich slabosti a hříchy. Z vlastní naší slabosti, ze zloby bližních a z dopuštění Božího vyvěrají všechny naše útrapy, čili kalich utrpení. — Bez útrap není žádný člověk, neboť není pod sluncem nikdo dokonalý jako anděl, aniž žije ve společnosti andělů. Strázně mohou se týkati naší duše, těla a majetku.

a) Pamatujme stále, že všechny útrapy jsou p r s t e m B o ž í m. Svízele sesílá na nás Pán Bůh jako trest za naše hříchy, nebo dopouští je, abychom se v dobru zdokonalili a osvědčili se ve službě Boží. Bez vůle a dopuštění Božího nic se neděje. »Neboť Hospodin, koho miluje, trestá a jako otec v synu zalibuje sobě« (Přísl. 3, 12). Všichni, kdo se líbili Bohu skrze mnohé zármutky prošli věrně (Judit. 8, 23). Kristus Pán pravil: Kalich, který mi dal Otec (18, 11). Těmi slovy nás upozornil, že Pán Bůh předurčil lidi k věčné slávě, ale zároveň předem ustanovil i naše soužení, kterých jest nám třeba k dosažení spásy, a to tak, že když se zpěčujeme přijímati útrapy, tím také rušíme pořádek předurčených milostí Božích, ke spáse potřebných, a tím se vydáváme v nebezpečí zavržení. Proto ve svých

křížích neobviňujme bližních, nepřátel, ani nešťastných okolností životních, kteří strázně zavinili, nýbrž patřme na Boha, který jako nejlaskavější otec všechny věci pořádá k našemu věčnému blahu.

b) Naše trampoty jsou krátké. Každé soužení jest bolestné, ale jest to »soužení kratičké a lehké« (2. Kor. 4, 17). Krátké samo o sobě a ještě kratší u přirovnání s věčností. Jest to zlo lehké, přirovnáme-li je ke hříchům, za něž trpělivým snášením křížů můžeme dostiučiniti. Jest to zlo lehké u přirovnání s milostmi, kterých nám Pán Bůh dopřává, abychom soužení snáze snášeli. Jest to zlo lehké, pomyslíme-li na muka pekelná, jichž jsme za hříchy zasloužili a pomníme-li veliké odměny, již nám Pán Bůh za trpělivé nesení křížů uchystal. Ze svízelů trpělivě snášených vzniká veliké, věčné dobro. Dobro to převyšuje naše zásluhy. Předčí všechny ostatní dobré věci, poněvadž nebude závislé na časných nehodách a změnách, nýbrž bude trvati bez konce. Nebude míti závistníků, takže ho budeme užívati bez odporu, aniž na úkor jiných, tedy cele a plně. Tyto myšlenky nás naplní ochotou snášeti trpělivě všechny kříže.

c) Kříže jsou lékem. Často si zakládáme na svých schopnostech, podnicích, pracích a zásluhách, leckdy se také přeceňujeme, pokud ovšem nebeský Lékař nezačne zkoumati naše ctnosti utrpením. Spoléháme na svou bezúhonnost, na pevné zásady utvrzené dobrým úmyslem, jsme hrdi na touhu po nábožném životě, na milosti a vroucí city, jimiž Bůh odměňoval naše pobožnosti. Přijde-li však zkouška, t. j. utrpení, teprve tehdy seznáme, jak jsou naše zásady plytké a dobré úmysly nestálé. Ihned si stěžujeme, se znepokojujeme a kolísáme v odevzdanosti do vůle Boží. Pokud zlato neprojde ohněm, neznáme jeho hodnoty a ceny. Rovněž tak pokud neprojdeme ohněm utrpení a pokořování, nevíme, jakou cenu má naše ctnost a svatost. Útrapy a bolesti nás učí pokoře, opatrnosti, spasitelné bázni a spoléhání na Boha. Tvá kázeň mne vždycky vede k dobrému a sama nejlépe poučí. (Žalm 17, 36.)

Ty víš, o Bože, co mi pomáhá k duchovnímu prospěchu; víš dobře, jak útrapy dovedou vyčistiti rez mých nepravostí. Zda nemusel i Kristus Pán trpěti těch věcí, aby vešel do slávy své? (Luk. 24, 26.) Kolik potu, pokání a krve stálo to světce, než si zasloužili nebe? Ježíš Kristus proto tolik trpěl, aby nám dodal odvahy k napodobení jeho vzoru. Království nebeské násilí

trpí, a ti, kdo násilí užívají, uchvacují ho. (Mat. 11, 12.) Násilí činíme sobě, když odpíráme svým hříšným náklonnostem, proti nim bojujeme a se zapíráme. Násilí činíme Bohu, když se modlíme, horlivě rozjímáme, mši svatou nábožně slyšíme a sv. svátosti hodně přijímáme. To vše předpokládá trpělivost, sebezapření.

Proto buďme v útrapách trpělivi, nesme je z lásky k Bohu a pak se nám stanou lékem proti pokušením, hříchu a neřestem. Budou nám pramenem očištění a zdrojem milosti Boží. Utrpení vede k dokonalosti, k obnově původního člověka, jakým byl od Boha stvořen v ráji.

d) Svízele jsou zdrojem zásluh. Mnozí lidé provázejí Pána jen na horu Tábor, nikoliv na horu Kalvárii. Nesmíme následovati těch, kdo Krista Pána v době utrpení zrádně opouštějí. To jsou slaboši, kteří ctí Boha ústy, nikoli skutky. Jejich služba má cenu slámy, nikoliv zlata. Zato však soužení, jež z lásky k Bohu snášíme, má cenu zlata, za něž si můžeme koupiti nebe, neboť Pán Ježíš slíbil nám za dobré skutky odměnu v nebi. Ceny nabývají pro zásluhy Ježíše Krista a pro jeho slib. »Utrpení tohoto času nejsou ničím proti budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás« (Řím. 8, 18). Ti, kteříž se slzami rozsívají, s plesáním žíti budou. Chodíce sem i tam pláčí, rozsívajíce semena svá; opět pak choditi budou s plesáním, snášejíce snopy své (Ž. 125, 5—6). Proto ze svých křížů máme se těšiti: Radujte se v ten den a veselte se; nebo aj odplata vaše veliká jest v nebesích (Luk. 6, 23).

Ničím nemůžeme si odplaty v nebi bezpečněji zasloužiti, než trpělivým snášením protivenství z lásky k Bohu a následováním trpícího Spasitele. Z toho plyne, že nebe není pouhým darem Božím, nýbrž i odplatou za naše zásluhy. »Neboť nynější soužení naše, které jest pomíjející, lehké, zjednává nám v míře přenesmírné slávu věčnou, plnovážnou.« (2. Kor. 4, 17.)

e) Kříže nás uchovávají v bázni Boží a ve ctnostech. Na osadě žil chudý, zbožný občan. Dokud sháněl starostlivě každý kousek chleba, aby se uživil, byl kostel jeho radostí. Celé hodiny prokleče před svatostánkem a volal o smilování. Po čase se naň usmálo štěstí. Opravdu si pomohl a první, kdo pocítil jeho »vděčnost«, byl Bůh. Cesta do kostela zdála se mu pojednou dlouhou a přikázání Boží těžkými. Ostatek si již domyslíte. Přišlo neštěstí. V malé chvíli ztratil všechen svůj majetek, — ale našel opět Boha a jeho službu. Také pro něho

bylo utrpení pramenem nového života — duševního. Nemám tedy pravdu, když dím zdánlivě tvrdá slova: »Bylo by na světě mnohem hůře, kdybychom neměli utrpení«? Více duší by hořelo jednou v pekle, kdyby Bůh jich nezkrušil křížem a nepřivedl jich k rozumu, kterého štěstím pozbyli. Země je příliš svůdná a její lesk by oslepil mnohého! Proto užívá Pán hořkého léku utrpení. Toť hluboký smysl našeho přísloví: »Koho Bůh miluje, křížem ho navštěvuje.«

Na konec důležitou otázku: »Nereptal jsi již také — když zkřížil Bůh tvoje plány?« A snad jsi ani netušil, jak velké milosrdenství ti prokázal Pán. Možná, že bys byl na věky zahynul, kdybys byl dostal místo, o které jsi se tolik ucházel. Pravdivé slovo řekl kdysi sv. Augustin: »Bůh je velice milosrdný, proto nás často nevyslyší.« Buď tedy rozumný! Bůh dovede nejlépe posouditi, co ti prospívá a co by ti škodilo. Smíš se modliti, aby tě zbavil utrpení — ale pokaždé připoj slova Ježíšova: »Ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň!«

Trpělivost však neznamená zásadu Lva Nikolajeviče Tolstoje: Nebraň se křivdě, nebraň zlu! Snes křivdu a lidé přestanou křivditi! Nebraň se a přestanou biti! Nežaluj a přestanou soudy! Vyhni se zbrani a přestanou války! — Také trpělivost má meze. Sám Kristus Pán se bránil, řka: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém, jestli však dobře, proč mě tepeš? (Jan 18, 23.) Ze skutků apoštolských, kap. 24, v. 10—24, známa jest nádherná obhajoba sv. Pavla před vladařem Felixem v Caesarei.

Každý člověk má nezadatelné právo na život, zdraví, na občanskou (politickou) a náboženskou svobodu, na rodinu, na volbu povolání, na lidskou stavovskou čest, na majetek, na dostatečnou výživu (oděv, byt a stravu), na vykonávání svého zaměstnání a úřadu.

Kdo by nám tedy tato zásadní práva upíral a nám je bral, tomu se musíme ze spravedlnosti brániti. Spravedlnost pro všechny, tedy i pro mne! Kdybychom se nebránili, stali bychom se otroky, neboť lidé by naší slabosti (domnělé tolstojovské ctnosti) využitkovali ke škodě našeho majetku, práv, cti, zdraví a života. Účelem člověka na světě není trpěti za každou cenu, nýbrž sloužiti Bohu. Úkolem církve není výchova mučedníků, nýbrž vyznavačů. Úkolem států není ničení majetku, práv, cti a života poddaných, nýbrž hmotný, právní, kulturní a náboženský prospěch občanů.

Trpělivost nesmí se zvrhnouti ve slabošství a otupělost, z níž vyrůstá na vládnoucí straně tyranství. Trpělivost musíme tedy míti se slabostmi, nevědomostí a zlomyslností bližních. Leč proti bezpráví a proti zločinu smíme a musíme se brániti, aby společenský a mravní řád byl udržen. V zásadních a nezadatelných právech na majetek, zdraví (zdravé údy), dobré jméno a na život musíme se brániti všemi právními prostředky. Člověka vraha, který nespravedlivě ukládá o náš život, smíme v sebeobraně též zabiti.

Trpělivost musíme tedy míti pouze ve věcech podřadných, se slabostmi, nevědomostí a zlomyslností lidskou.

II. *Kdy je nutná trpělivost.*

1. Trpělivost při práci.

Trpělivost máme osvědčovati předně při práci a při povinnostech svého stavu. Ačkoli stav kněžský a řeholní jsou Bohu blízky a skýtají mnoho blaha, přece ne nedostává se v nich křížů a obtíží, jež pro porušenou lidskou přirozenost provázejí nás i po vysvěcení a po slibech celým životem. Pán Ježíš nazývá práce a obtíže kněžské břemenem čili jhem, jež máme trpělivě nésti: »Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pokoj duším svým; neboť jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké« (Mat. 11, 29). Práce a obtíže duchovní a řeholní nejsou tedy nepřekonatelné, ale dodávají útěchy.

Jsme dělníky na vinici Páně, úředníky církve. Pán Ježíš nám svěřil vynikající místo zahradníků, učitelů, dozorců, lékařů a soudců. Sv. Paschasius dí: Nejsme povoláni na vinici k lenošení, nýbrž k práci a to k práci se všech sil. Tedy mladí i staří, hodnostáři i prostí členové stavu, zdraví i churaví, nadaní i méně nadaní máme pracovati ze všech sil duševních i tělesných k cti a slávě Boží.

Pečovati máme předně o své vlastní posvěcení a zdokonalení podle vzoru božského Srdce Páně. Apoštolové pokládali za svůj úkol vytrvati při modlitbě a službě slova (Skut. 6, 4). Chceme-li jiným svítiti na cestu spásy, sami musíme prve hořeti ctnostmi. Cesta dokonalosti křesťanské však vyžaduje velké námahy, času a trpělivosti. Někdy i se slzami zasíváme do svého srdce ctnosti, řežeme suché větve vášní, stříháme zakrnělé snítky nedokonalostí a slabostí; duši svou zaléváme modlitbou a zúrodňujeme svatými svátostmi.

Veliké trpělivosti potřebujeme při denním zaměstnání, při pracích stavovských. Již denní rozvrh kněžský (řeholní život) vyžadují stálého zapírání, tedy i trpělivosti. Rovněž tak modlitba breviáře (v choru), pobožnosti veřejné i soukromé předpokládají stálou trpělivost. Pravá velikost života záleží v konání té »šedé« denní práce, nikoli v nadlidských činech. Bez trpělivosti nelze býti činným na vinici Páně. Přípravu na kázání a do zpovědnice, na mši svatou (hlavně pozdní) konáme jen tehdy řádně, jsme-li vyzbrojeni trpělivostí. Vyššího stupně trpělivosti potřebujeme ve škole, při udělování sv. svátostí, při pohřbech, průvodech, schůzích kněžských, sjezdech a při visitaci. Mnohý člověk jest od přirozenosti výbušné, zlostné povahy a právě ten potřebuje ke každé práci veliké míry trpělivosti. Jsme-li při svých pracích mrzuti, nevlídni, hněvivi, škodíme sobě na duši i na pověsti a také křivdíme svým svěřencům a církvi. Trpělivosti potřebuje učenec i řemeslník, hodnostář i bohoslovec, kněz i řeholník, stařec i dítě.

K netrpělivosti svádějí neúspěchy a dlouhé čekání na úspěch. Mnohý kněz v tiché úvaze přiznává si jako apoštolové: I vyšli a vstoupili na loď, a té noci nechytili nic (Jan 21, 3). Také on lovil duše po dlouhá léta v kostele, ve škole, na okrajích velkoměst, v hospodách, schůzích, sjezdech — a nepolapil nic. Zvláště velice trpí neúspěchem kněží horliví, pro Boha planoucí, — rovněž kněží pachtící se po vyznamenáních a po vysokých úřadech. Bolestného zklamání dožívají se často též takoví kněží (řeholníci), kteří podnikají nadlidské skutky a práce ve prospěch lidstva, církve (řádu). V neúspěchu pamatujme na to, že práce ve službě Boží nikdy není marná. Nevidíme a neznáme, jak působí neviditelná milost Boží. Snad i nám řekne Pán: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete (Jan 21, 6). Úspěch svých prací uvidíme až na věčnosti. Pán Bůh častokráte oddaluje naše úspěchy, abychom nezpyšněli a uznali, že vzrůst dává Bůh, ačkoli my sázíme a zaléváme. Proto trpělivě nesme břímě dne i horka, rok z roku buďme horlivi a trpělivi, neboť i nám slíbil Ježíš Kristus peníz, denár, totiž věčnou blaženost. Kdybychom neviděli úspěchu ani v podvečer života, přece doufejme, neboť odplata naše bude v nebesích veliká. Mnozí Krista Pána chválí a jemu dobrořečí, dokud se jim od něho dostává radosti. Skryje-li se Ježíš a jen maličko je opustí, již si stýskají nebo jsou sklíčeni. Kdo však miluje Ježíše pro něho samého a ne pro vlastní svou útěchu, velebí ho v soužení a v úzkosti srdce zrovna

tak, jako když mu dává největší útěchu. A kdyby mu útěchy nikdy ani nepopřál, i pak by ho přece velebil a neustal by mu vzdávati díky. (Násl. Krista.)

2. Trpělivost v nouzi.

Příčinou netrpělivosti bývá též nouze, t. j. nedostatek jídla, oděvu a špatný byt. Pán Ježíš vypravoval krásné podobenství o marnotratném synu, který prohýřil otcovský podíl v cizině. »A když všecko utratil, nastal v té krajině hlad veliký a počal trpěti nouzi. I přál si naplniti břicho své lusky, které jedli vepři« (Luk. 15, 14—16). Jak je hlad nepříjemný, zvěděli jsme za války. Teď však, kdo chce pracovati, netrpí nouze. Naše congrua sustentatio vzdaluje od našich dveří hlad a bídu. Ale přece tací, kteří žijí společně na př. na faře, v klášteře, leckdy musí jísti stravu, jež jim nechutná a jejich žaludek obtěžuje, nebo touží po stravě lepší a delikátnější. Ozbrojme se trpělivostí a nebuďme vybíraví. Vzpomeňme na apoštoly, když z hladu vytírali klasy, mysleme na kobylky a med sv. Jana Křtitele, na žízeň a hlad Ježíše Krista na kříži, na světce, kteří sypali popel do jídla, na misionáře v pustinách! Jistě že se spokojíme prostou stravou. Sv. František z Assisi, stavě tři kostely, jídal vyžebraný chléb. Lačněme a žízněme po spravedlnosti Boží a pečujme, aby naše duše nehynula hladem po Bohu.

Nepříjemně se pociťuje chudoba v oděvu a bytu. Někteří kněží a řeholníci (někdy i tací, kteří vyšli z velmi chudých rodin) touží po skvěle zařízeném bytě, po hedvábném prádle a elegantním oděvu. Když toho nemohou dosíci, jsou netrpělivi a nešťastni. Tací ať vzpomenou na příklad Páně, který děl: Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil (Luk. 9, 58). Ať se rozpomenou na příchod sv. rodiny do Betléma o štědrém dnu a na její pobyt v Egyptě. Duchovní osoba, jež hledá všemožného pohodlí a přepychu, měla by se styděti, že působí hanbu chudému Spasiteli. Věšeti na sebe věci nepotřebné a přepychové, opatřovati si do příbytku věci zbytečné, nesouhlasí se svatým povoláním. (Slibem chudoby přinesli jsme Bohu oběť za všechny statky pozemské.) Proto malé nepohodlí nesmí nás rozhořčovati. A přece nejsme-li vším dobře opatřeni, chybí-li nám něco v jídle, pití, oděvu a nábytku, není konce steskům a stížnostem. (Proto zastyďme se, že nedodržujeme slibu svého a buďme trpělivi.) Chudoba, jíž

ve svém stavu snášíme, tlačí nás mnohem méně, než statisíce lidí ve světě, kteří ve své chudobě a bídě nemají útěchy a naděje. My naopak prosti jsme mnoha starostí, které tíží laiky s rodinami, a nad to nás povzbuzuje stonásobná odměna v nebi, již nám Spasitel přislíbil. Co se horšíš, že se ti nevede tak, jak bys chtěl nebo si přál? Kdo pak má všechno podle své vůle? Já ne, ty ne a vůbec nikdo na světě (Následování Krista).

Místo, kde není Otec nebeský, jest místem nouze. Duše od Boha odloučená pociťuje hlad po Bohu, který jediný může duši vyplniti, nasytiti a ukojiti. Nespokojená jest duše, dokud nespočine v Bohu. Duše nasycená hříchem a vášní cítí hlad po Bohu živém a pravém. Hříchy a vášně jsou bůžkové, jsou modly, kteří sejí do duše okamžité přesycení, ale potom trvalou prázdnotu a hlad. Lačněme tedy po Bohu!

3. Trpělivost v útrapách.

Člověk je rozumný tvor Boží společenský. Život samotářský působí člověku obtíže duchovní i časné. Tak vznikly rodiny, obce, státy a společnosti. Ačkoliv společnost, v níž žijeme, jest pokřtěná, po př. posvěcená Bohu, přece není prosta následků dědičného a osobních hříchů. Jest to společnost křehkých, chybujících tvorů Božích, kteří podle návodu víry (řehole) usilují (podle okolností více méně) o křesťanskou dokonalost. Leč i já sám jsem křehkým, chybujícím a vášnivým člověkem. Má vlastní nevědomost, nedbalost, křehkost a zavilost působí mým bližním různé útrapy. Rovněž tak z nevědomosti, nedbalosti, křehkosti a zlomyslnosti bližních, mezi nimiž žiji, vznikají mi mnohé kříže a trápení. Pramenem mých křížů jest obyčejně křehkost a zlomyslnost mých bližních, častokráte však má vlastní zapomětlivost, nedbalost, křehkost a zavilost, jíž působím křivdu svým bližním. A ti mi splácejí rovné rovným, t. j. zlobu zlobou, křivdu křivdou. Poněvadž nedbám napomenutí Páně »co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim,« nedbají té zásady ani jiní a oplácejí mi zlo zlem. Mnohé útrapy si děláme my lidé sami.

V životě, tedy i v duchovních domech, potkáváme lidi dvojího druhu. Jedni jsou vášnivé, prudké povahy, vybuchují hned zlostně a hrozivě. Těžko je s nimi vyjíti, dělají-li výstupy pro každou maličkost. Oni za to někdy skutečně nemohou, jest to rys jejich povahy. Dobré při tom bývá, že jak rychle vzplanou, tak rychle také jejich zlost zmizí, za chvilku o ničem nevědí. — Lidé jiného druhu jsou povahy chladné, ba studené, které při-

jímají vše s chladným úsměvem, s rozvahou a starostlivým čelem. A jsou-li popuzeni ke hněvu, dovedou jej znamenitě utajiti pod maskou studené zdvořilosti. V radosti a též v nepříjemném postavení zachovávají určité meze, nikdy a nikde si nezadají. Lidé tohoto druhu požívají větší vážnosti a respektu, ale jest jisto, že jich nikdo nemiluje. Lidé výbušní, kteří jsou vcelku srdce dobrého, mají více přátel a jsou oblíbenější.

Mezi těmito extrémy jest celá stupnice odstínů obou letor. Jsou to bázliví tichošlápkové a lísalové, přetvářenci a pochlebníci, 2. důvěřivci a citlivky, 3. indiskrétní lidé (donášeči, klepaři) udávači, zrádci, 4. otevření lidé (smíškové, mluvkové, křiklouni, svárlivci, 5. kritici, špičkovatelé, utrhači, hubaři, řemeslní haněči, škarohlídové, závistníci, lakomci), 6. drzí lidé (samolibí, chlubilové, tvrdohlavci, zarputilci a nepoddajní), 7. nevděčníci (nespravedliví, neuznalí, pronásledovatelé), 8. buřiči (podrývači a mstiví), 9. nervosní a podivíni. Jiní opět jeví se jako podmračení nemluvové a samotáři, 2. netečníci a necitové, 3. bolestínové (smutní a fňukalové).

Kdybychom však zpytovali svědomí a chtěli se upřímně přiznati, dali bychom si vysvědčení, že klesáme denně do stejných chyb, jako naši domácí a známí, že nemáme ušlechtilejší povahy než oni, krátce nejsme lepší než ostatní. Všichni jsme hříšníci. A oni jsou nuceni snášeti výstřednosti naší letory, patřiti na kazy naší povahy a snášeti vrtochy naší nálady. Rozvážíme-li to vše upřímně, budeme ke svým domácím, poddaným, příbuzným a známým značně trpělivější, než dosud.

Nepříjemnosti povstávají nám ze stálého styku s lidmi nejrozmanitějších povah a rozmarů. Každý člověk je nucen žíti v určité rodině, ve společném domě a osadě. S lidmi se stýkáme doma, při práci, v dílně, továrně, v úřadě, na ulici, na zábavě, v divadle, na hostině atd. Je-li ti život s domácími, příbuznými, přáteli a známými trpký a těžký, považ jen, že ti Pán Bůh tyto osoby dal za bratry, za rodiče, za příbuzné, společníky a za občany. Jest to nejsvětější vůle Boží, abys žil a stýkal se s nimi v přátelství a lásce. Pomni, že to Bůh tak zařídil. Bůh měl úmysl, aby na tebe výchovně působili a nedali vzrůsti tvým chybám. Bůh si přeje, abys trpělivostí, povolností a mírností své domácí a známé napravoval a tím si získával zásluhy.

I s nejodpornějšími lidmi budeš spokojeně žíti, budeš-li se říditi těmito slovy: »Buď přesvědčen, že jsi vstoupil jen proto

do semináře (kláštera), aby tě v něm každý jeho příslušník ořezával, ohlazoval a cídil. Pak budeš se chovati ke všem svým kollegům a obyvatelům (kláštera) tak, jako bys byl kusem dřeva, z něhož má řezbář řezati krásnou uměleckou sochu.« Budeš-li tak smýšleti, utváří se tvůj život k spokojenosti tvé i ostatních a učiníš velký pokrok ve ctnosti.

Musíš-li tedy slyšeti od jiných nepříjemná slova, donesou-li se k tvým uším klepy, pomluvy a očerňování, jimiž domácí a přátelé přetřásají tvá slova, práce a záměry, pomysli na Krista Pána, že ani on jich nebyl ušetřen, ač byl nejsvětější. Tu pak není lepšího léku než býti trpělív, zapříti sebe a odevzdati se do vůle Boží. Kristus Pán chtěl trpěti, chtěl býti opovržen, a ty opovažuješ sobě stýskati? Mnozí milují Ježíše, ale jen dokud jich nestihne nic zlého. (Násl. Krista.)

Oboří-li se na tebe někdo hrubými slovy, výčitkami, nadávkami, kletbami a chce-li dáti se s tebou do hádky, vzpomeň si na to, že i Krista Pána nazvali spojencem belzebuba, žroutem a pijanem, svůdcem lidu a rouhačem. Představ si živě, jak služebník Annášův dal Pánu Ježíši políček. Doufám, že pak všecko příkoří sneseš trpělivě. Kristus Pán měl odmlouvače i protivníky, a ty bys měl rád jen samé přátele a dobrodince? — Někdy ovšem náš bratr v Kristu umoudří se jen v tom případě, vidí-li, že máme též dar jazyka a pevnou šíji. K těm zbraním se utecme jen zřídka a v nejzasší nouzi, jen z pedagogických pohnutek. Účinek mívá však jen slušné a rozvážné slovo.

Dotýká-li se tě nepříjemně prostinké a urážlivé chování méně vzdělaných členů domu a společnosti, nesplácej povýšeným pohledem a slovem, zůstaň klidný, jako by se nic nestalo. Řekni si: Dobře mi, Pane, žes mne pokořil, abych se naučil tvým spravedlivým ustanovením (Ž. 118, 71) a odvrhl od sebe všechnu vypínavost a opovážlivost. Žiješ-li s osobami hrubého a vzpurného vystupování, s lidmi nešetrnými a klackovitými, nemysli, že je hrubostí odzbrojíš. Připomeň si raději políčky, zášijky a rány, jež Pán Ježíš trpěl v žaláři, a budeš trpělivější. Když tě urážlivé chování velmi rozčiluje, pamatuj, že Pánu Ježíši katané plvali do tváře. Mnozí lidé jdou za Kristem až k lámání chleba (Luk. 24, 35), ale málokdo až k pití kalicha utrpení (Mat. 20, 22). Všichni by se rádi s Kristem radovali, ale málokdo by pro něho rád trpěl.

Trápí-li tě neuznání, nevděk, nespravedlnost a jsi-li pronásledován záštím a mstou, pamatuj na zradu Jidášovu, na útěk apoštolů a na křížovou cestu Páně.

Nemusil-liž to Kristus trpěti, aby vešel do slávy své? Trp s Kristem pro Krista, chceš-li jednou královati s Kristem! Zač pak by Bůh korunoval tvou trpělivost, kdyby tě nic zlého nesoužilo? Nechceš-li nic zlého trpěti, kterak budeš přítelem Kristovým? Vzdej se všeho a nalezneš vše; vyhosti ze sebe žádostivost a najdeš za to pokoj. (Následování Krista.)

b) Útrapy působí nám svět, t. j. zlí lidé. Špatný svět se svou vědou, uměním, literaturou a politikou dovede i nejzářivější ctnost podezřívati, i nejryzejší skutek zesměšniti. Vše, co je spojeno s katolickou věrou a mravností, svět opovážlivě posuzuje a kritisuje. Kdo chceš svatý život vésti, buď připraven na úšklebky lidí »pokrokových« a vzdělanců vůbec, kteří vůči svědomitému katolíku, knězi a řeholníku nedbají »svobody svědomí«, nýbrž jej snižují posměchem, potupou a pomluvou. Svědomitého kněze zahrnují mnohdy i tak zvaní vzdělanci sprostotou, nenávistí a pronásledováním. Využívají učitelského stolce, knihy a novin k tomu, aby dobrou pověst katolické církve a jejích služebníků zničili.

Vláčí-li tě svět blátem pomluv a lží, považ, kdo tě ostouzí. Jsou to lidé, jichž věda a umění mnohdy zanikne s jejich smrtí. I oni otročí modě »pokroku« a tancují pod důtkami liberalismu. Snadno se dávají svésti k nespravedlnosti, aby se svým veličinám zavděčili, a podléhají stejně omylům a klamu. Oni svůj omyl poznají, až bude pozdě, až se budou na věčnosti obdivovati těm, jimiž za živa pohrdali. To jsou ti, kteří nám byli někdy k posměchu a za přísloví potupy (Moudr. 5, 3). Buď tedy trpěliv! — Pomluvy přestanou, ale zásluha tvé trpělivosti potrvá na věky. Blaho, jež trpělivostí si připravuješ, jest věčné. Nic není Bohu milejšího, nic na světě tobě samému spasitelnějšího, než ochotně trpěti pro Krista. Ústrky, proklínání a zlořečení světa odloučí tě od nezřízené lásky k lidem, k nimž bys snad přilnul, kdyby tě za tvé skutky chválili. Pro útrapy světa snáze získáš lásku Ježíše Krista a tím vroucněji k němu přilneš. »Blahoslavení jste, když vám zlořečiti a protivenství činiti budou a všecko zlé o vás lživě mluviti budou, pro mne,« děl Kristus Pán (Mat. 5, 11). Dobře jest pro nás, dolehnou-li na nás čas od času těžkosti a protivenství, protože začasté přípo-

menou člověku, aby se zde na zemi cítil jen jako ve vyhnanství a neskládal své naděje na nic pozemského. (Násl. Krista.)

Urazí-li v nás někdo úředníka církevního, máme právo své cti hájiti; ale větší zásluhu máme, odevzdáváme-li svou obranu do rukou Božích.

c) Někdy bývá i světská i duchovní vrchnost pramenem utrpení. Buď pro naši odlišnou povahu, neprozřetelnost, nebo holubičí prostotu, nebo pro obhroublé chování dostává se nám od vrchností všelijakých šikanů, justamentů, dresůr a zkoušek trpělivosti. V tom případě, máme-li čisté svědomí, těšme se slovy Následování Krista: Kdo Boha miluje, smí se i v soužení chlubiti; neboť taková chlouba jest chlubením v kříži Páně (Gal. 6, 15). Dávej Bohu, co jest Božího, úřadu, co jest úředního a sobě samému přičítej, co jest tvého, to jest: Bohu za milost díky vzdávej, úřady v uctivosti měj, a uznej, že jen na tobě jest vina a že zasloužíš trestu.

Vzpomeňme si jen při každé urážce na mírnost Pána Ježíše. Horších potup a proklínání (blasfemií) nemůže nikdo vymysliti než židé proti Kristu. Vyřítí-li se někdo hněvivě proti tobě slovy, že jsi posedlý ďáblem, že jsi rouhačem, prokletcem, žroutem a pijanem, svůdcem a vyssávačem lidu, pomysli si: To přeslechl i Kristus Pán, nač bych se proto rozčiloval? Když svět spílal Kristu, bude proklínati i tebe. Není učedník nad mistra! Ale Kristus, když mu zlořečili, nevyhrožoval, nýbrž jako nejmírnější beránek neotevřel úst svých.

Pán Bůh i nyní jest k nám mírný. Netrestá prchlivě rouhačů, křivopřísežníků, zrádců, cizoložníků, bezbožníků a svatokrádců, nýbrž shovívá obyčejně a dává vycházeti slunci nad spravedlivými i nad hříšníky. Pán Bůh je shovívavý i k tobě!

Nositelé křížů jsou trojí. Jedni nesou příkoří s netrpělivostí, s reptáním a s nářky. Ti nemají z nesení křížů užitku pro nebe. Jiní nesou urážky a kříže neradi, ale bez netrpělivosti. Dělají z nouze ctnost. Rádi by se útrap zbyli, ale nejde-li to, nereptají a mají zásluhu. Opět jiní příkoří a kříže, jež jim sesílá Bůh a ukládají lidé, snášejí ze soucitu k trpícímu Spasiteli, tedy z lásky k Bohu. S jakousi radostí ujímají se křížů a svízelů jako jha Páně a nesou je ochotně a dosti snadno. Ti jsou nejšťastnějšími nositeli křížů a mají největší zásluhu u Boha.

Nedejme se vydrážditi sebe horším slovem nebo skutkem k netrpělivosti a zlosti. Jsme-li prudké, výbušné povahy, raději se vyhněme sporům a křikům. Zde je místné pořekadlo: Kdo

uteče, vyhraje. I Kristus Pán utíkal se do samoty a k modlitbě, byl-li příliš pronásledován. V útrapách stěžujme si Bohu, nikoli lidem. Není zakázáno modliti se k Bohu, aby nám odňal kalich utrpení, je-li to Boží vůle a prospěje-li nám to k spáse. Ve všem, též v útrapách, odevzdávejme se do přesvaté vůle Boží. Naučíš-li se kříž rád nésti, kříž zase ponese tebe a uvede tě k žádoucímu cíli, tam totiž, kde konec bude všemu utrpení. Zde na zemi ovšem ne. Nikdo nepochopí věcí nebeských, kdo se nepodvolí snášeti pro Krista protivenství. Sami buďme vždy mírni a usilujme o zachování míru a lásky bratrské. Rádi, ihned a ze srdce odpouštějme každému a všecko. »Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim vinníkům.« Potom i o nás naplní se slova Kristova: Blahoslavení pokorní, neboť zemi vládnouti budou (Mat. 5, 4), čili podle sv. Augustina: oni budou ode všech ctěni a milováni a statky pozemskými v pokoji vládnouti budou; čili podle sv. Jeronyma, neboť oni budou vládnouti právoplatnou zemí živých, neboli nebem.

4. Trpělivost v nemoci a smrti.

a) Nemoc jest obávaným poslem Božím. Teprve v nemoci ceníme si zdraví a poznáváme, jak jsme proti tomuto daru Božímu hřešili a málo si ho vážili.

A přece i nemoc jest katolíku užitečna. Poznáváme v ní svoji slabost, oprošťujeme se od ješitnosti a od náklonnosti k věcem pozemským. Nemoc odvrací od nás vlnobití smyslných vášní, láme moc největšího nepřítele našeho, totiž těla. Poznáváme prst Boží, konáme pokání za hříchy a slibujeme Pánu Bohu, že příště využitkujeme zdraví k horlivější službě Boží a ke konání svých povinností. Přijímáme nový úřad apoštolský, totiž modlitby a trpělivosti, a zahajujeme prázdniny v apoštolátu slova a skutků. Nastává doba, kdy možno získati největších zásluh pro nebe, neboť nemoc jest zatěžkací zkouškou ctnosti a trpělivosti. Překvapí-li nás nemoc, přijměme ji z ruky Boží tak ochotně a trpělivě, jako přijímáme zdraví a sílu. »Bůh tomu chce« a má jistě závažný důvod, aby nás navštívil. Tak ochotně snášela po 28 let nemoc sv. Klára z Assisi, a po 38 let sv. Lydvína. Je-li nemoc vážná a nebezpečná, ihned povoláme kněze, abychom učinili pořádek s Pánem Bohem a se svým svědomím. Pozveme lékaře, aby nemoc vyšetřil a vyléčil. Odevzdáme se do vůle Boží a do ochrany sv. patronů. Největším naším pokladem je nesmrtelná duše a proto se o ni

staráme nejdříve. Svaté svátosti přijměme nábožně, s opravdovou přípravou, pokud máme jasnou mysl a vládneme svými smysly. Po každé nemoci může následovati smrt. Lékaře poslouchámě ve všem dopodrobna a prosíme Pána Boha, aby lékař naši nemoc dobře rozpoznal a úspěšně léčil. Svaté své patrony i patrony nemocných vzýváme, aby nám vyprosili zdraví, nebo šťastnou hodinku smrti.

Svým domácím se podrobíme úplně, aby nás uložili do pokoje, nebo odvezli do nemocnice, jak za dobré uznají. Ošetřovatelům projevujeme vděčnost za každou laskavost a službu. V jídle, nápoji a obsluze nebuďme vyběraví, léků užívejme podle předpisu lékařova. V osamocenosti se utíkejme k modlitbě a rozjímání o bolestném utrpení Páně, o bolestné Matce Boží a svatých patronech. Nemůžeme-li se modliti, pohlížejme na kříž. V nemoci rozjímej, že lidský život jest krátká křížová cesta. Trpělivost však jí dodává takové ceny, že jméno tvé bude vepsáno do knihy života. Utrpení krátké, ale sláva jest neskonalá, mnoho povolaných, ale málo vyvolených a všem bude odplaceno. Tato radostná a potěšitelná myšlenka povzbudí tě, abys trpělivě snášel nemoc samu, rovněž i její průvodkyně, bolest, slabost, zármutek, hlad a žízeň, nespavost, jakož i následky nemoci, vysílení a smrt. Pevně se drž Ježíše za živa i v smrti a spoléhej na jeho věrnost; on† jediný může ti ještě pomoci, když žádná jiná pomoc nestačí. Děkuj ještě Pánu, že tě navštívil:

Děkuji ti, žes neušetřil mých provinění, nýbrž mne šleha! ranami trpkými, žes na mne totiž sesílal a mne skličoval útrapami vně i vnitř.

Starostí si nepřipouštějme! — Některý nemocný se trápí myšlenkou, že bez něho úřad (farnost, obchod, závod, hospodářství) se neobejde. Utěšme se myšlenkou, že za války šlo vše i bez nás. — Jiný se rmoutí, že je domácím na obtíž. Leč i domácí lidé mají se cvičiti v trpělivosti a rádi nemocnému poslouží. — Opět jiný se souží myšlenkou, že v nemoci své vyžaduje zvláštností od svých domácích v jídle, nápoji, ve vydáních atd. Takový ať pomyslí, že každý člen rodiny (domácnosti, kláštera) v nemoci by zaviňoval zvláštnosti a každý by mu je rád povolil a prokazoval. — Zase jiný se trápí pomyšlením, že lenoší a jiní pracují a získávají si zásluh. Nuže, i nemocný může se obohatiti zásluhou pokory a trpělivosti a to hojnější měrou než zdraví a pracující členové domácnosti. —

Jiný opět se stydí, že nemůže se postiti, konati pobožnosti, navštěvovati kostel. Ejhle, i nemocný se postí požívaje pouze předepsaných léků a pokrmů, ale postí se hlavně v duši, nemoha konati svého úřadu. Nejhorší nemocní jsou ti, kteří se v srdci ptají Pána Boha, proč je tak trestá a zkouší. — Některý nemocný jest netečný ke všemu, nemůže ani mysliti, ani se modliti. Jiný (souchotinář) má čilou, jasnou mysl a kuje plány pro budoucnost. Z toho vidíme, že kdo si chce získati zásluh a ctností teprve až na smrtelné posteli, je na omylu. Mysl těžce nemocného bývá často zatemněna, tělo vysíleno a proto při nejlepší vůli nemůže mnoho dobrého vykonati. Zbývá mu jediná ctnost a zásluha, totiž trpělivost.

Proto pokud jsme zdraví, konejme ctnosti a získávejme zásluh. Nuže, pokud máme čas, čiňme dobré. (Gal. 6, 10.)

K nemocným buďme my zdraví velice pozorni, úslužni a trpělivi. Ošetřujme je tak, jak bychom si přáli, abychom sami v nemoci byli ošetřováni. Buďme však k nemocným též rázní, a nedovolujme jim nic, s čím lékař nesouhlasí.

b) Těžká nemoc častokráte končí smrtí, která jest trestem za hřích prvotní, ale i největším časným trestem za hříchy osobní.

Bolestí nás naplňuje, vidíme-li, že se náš rodný dům rozpadává. Kdybychom však měli záruku, že na jeho rozvalinách bude postaven dům mnohem krásnější, proměnila by se naše žalost v radost. Naše tělo, křehký stánek duše, rozpadne se rovněž v prach a popel, ať se bráníme jakkoli. To nám působí bolest. Ale pomněme, že Pán Bůh naše tělo vzkřísí a vyzdobí slávou věčnou a že bude nesmrtelno. Vždyť víme, že sboural-li se pozemský náš příbytek stánkový, máme budovu u Boha, příbytek nikoli rukama udělaný, věčný v nebesích (II. Kor. 5, 1). Vždyť naše vlast jest v nebesích, odkud také jako Spasitele očekáváme Pána našeho Ježíše Krista, jenž promění nízké tělo naše, aby bylo podobno tělu slávy jeho (Fil. 3, 21). Musí zajisté porušitelné toto tělo obléci neporušitelnost a smrtelné toto tělo obléci nesmrtelnost (I. Kor. 15, 53).

V každé těžké nemoci, hlavně však při smrti, volejme k Bohu o pomoc s Tobiášem:

Není pod nebem nikoho, kdo by mne potěšil, leč ty, Pane Bože můj, nebeský lékaři duší, jenž šviháš i uzdravuješ, uvádíš do hrobu a zase z něho vyvádíš. (Tob. 13, 2.)

Když se nemoc zhorší a nastane nebezpečí smrti, požádejme o zaopatření, učiňme pořízení o svém majetku, rozlučme se s domácími a odevzdejme se do rukou spravedlivého, ale i nekonečně milosrdného Pána Boha. Ve smrtelných úzkostech opakujme často slova: »Můj Ježíši, milosrdenství!« Naučme se této modlitbě, na kterou udělila církev svatá pro hodinku smrti plnomocné odpustky:

»Bože můj, již nyní s klidným a ochotným srdcem z ruky tvé přijímám jakýkoli způsob smrti, jejž jsi mi určil, se všemi úzkostmi, tresty a bolestmi.«

D o s l o v. Netrpělivost jest kazem povahy. Netrpělivý není pánem nad sebou, poněvadž se neřídí rozumem, nýbrž prchlivostí. Všecko ukvapuje, jedná pošetile a nerozvážně, nevyčkávaje úsudku rozumového. Nejsa pánem své vůle, dává se ovládati náruživostmi, nezřízenými žádostmi, ošklivostí, tesklivostí, bázní, žádostí jídla, pití. Tyto vášně pohrávají člověkem, jako větry loďkou bez vesla a bez kormidla. Proto děl Kristus Pán: Vytrvalostí svou získáte duše své. (Luk. 21, 19.) Přímý následek netrpělivosti jest nestálost v dobrém. Trpělivosti nabýváme m o d l i t b o u. Často a horlivě se k Bohu modleme o svatou trpělivost. 2. Abychom nabyli trpělivosti, musíme se v ní cvičiti. Učme se snášeti malé křivdy svých domácích a bližních, trpělivě mlčme k jejich slabostem a chybám. Odhodlaně přijímejme z ruky Boží nepříznivé počasí, nouzi, únavu duševní i tělesnou, nemoc a bolest. Pociťuješ-li nevolnost, seber se na mysli a prones v duši nábožný povzdech. 3. Ráno vzbuď dobrý úmysl, že budeš trpěliv a připrav svou duši na možné nepříjemnosti, křivdy, potupy, na obtížné rozkazy a práce, na nedostatek a půst, na bolest a nemoc. Náhlá křivda uvede z rovnováhy i dokonalé lidi. Považ dobře, že život jest boj; míru a vítězství se dočkáš až po boji, po smrti.

Trp rád a vždy, stále a neomrzele. Trpělivé lidi Pán Bůh zvláště sílí a chrání. Upustíš-li od trpělivosti, přestane ti Bůh skýtati útěchy nebeské a propadneš vlažnosti. Kdo nyní o kříži rád slýchá a podle toho si i počíná, nebude se pak strachovati rozsudku, že jest věčně zavržen. Odměnou trpělivosti jest blahoslavenství Boží již zde na zemi. »Blahoslavení jste, vy chudí, neboť vaše jest království Boží! Blahoslavení, kteří nyní lačníte, nebo budete nasyceni! Blahoslavení, kteří nyní pláčete, nebo budete se smáti! Blahoslavení budete, když lidé budou vás nenáviděti a vás vyobcují a potupí, jméno vaše jako špatné

vyvrhnou pro Syna člověka! Radujte se v ten den a veselte se, neboť aj, odplata vaše hojná jest v nebesích. (Luk. 6, 20—23.) Každé protivenství trpělivě snášené jest penízem, za který si vykupujeme království Boží. Za krátkou trpělivost obdržíme slávu věčnou. »Utrpení tohoto času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. (Řím. 8, 18.) Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 12, kn. II., kap. 9, kn. III., kap. 18, 19, 20.

23.

Modlitba.

Úvod:

I stalo se, když se (Pán Ježíš) na jednom místě modlil, že jak přestal, řekl mu jeden z učedníků jeho: »Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan Křtitel naučil učedníky své.« A on řekl jim: »Když se modlíte, říkejte: Otče náš.« (Luk. 11, 1—2.)

I. *Nutnost modlitby.*

Cesta spásy jest nesnadna. Vystlána jest bojem a zapíráním sebe. Odkud pak načerpáme síly k boji o nebe? — Z modlitby! Veliké povinnosti béře na bedra kněz při svěcení. Aby jim dostál, potřebuje nezbytně pomoci od Boha, a pomoc Boží vyprošuje si na modlitbách. Stíhá-li nás často pokušení, zvítězíme nad ním modlitbou. Navštěvuje-li nás neštěstí a kříže, nabudeme úlevy v modlitbě. Každý hřích vzdaluje nás od Boha.

Jak se k Bohu přiblížíme? Opět modlitbou. Potřebujeme-li pro své práce Božího požehnání, oddejme se modlitbě. Modlitba jest páska, jež nás víže k Pánu Bohu, jest to úkon, jímž předstupujeme před Boha jako dítky k otci, dělníci k hospodáři, jako zástupci Kristovi na zemi k Otci nebeskému. Modlitba jest duší víry, neboť modlitbou vyznáváme, že nic nejsme; že však všecko zmůžeme v Bohu, jenž nás sílí. »Beze mne nic nemůžete činiti,« řekl Pán Ježíš (Jan 15, 5). Mezi lidskou modlitbou a milosrdenstvím Božím jest vždy trvající spojitost. »Neodvracej se od modlitby, a Bůh ti neodejme milosrdenství,« děl sv. Augustin.

Lidé za našich časů málo se modlí, ba ještě se modlitbě vysmívají. A právě to jest nejhlubší rána našeho věku, to jest nejhorší nemoc naší doby. Proto tolik bezpráví, nesvědomitosti a bezuzdnosti. Žel, že i někteří kněží a řeholníci pro mnohé

práce v horlivé modlitbě ochabují, neboť hlavně z toho důvodu vyskytli se po válce v řadách duchovních osob nespokojenci. Sv. Alfons z Liguori v předmluvě ke knize nadepsané »O důležitosti modlitby« pronesl tato zdrcující slova: »Kolik lidí hřeší, ve hříchu žije a v hříchu umírá! A to proto, že se nemodlí. Právě to jest smutné, že jest málo kazatelů a zpovědníků, kteří by k modlitbě povzbuzovali. Co se mne týče,« dí sv. Alfons, »často jsem pravil a vždy budu opakovati, že spasení závisí pouze na modlitbě. Přeji si, aby všichni kazatelé a zpovědníci opakovali: »Modlete se, modlete se, nepřestávejte se modliti, neboť budete-li se modliti, buďte ubezpečeni, že budete spaseni; nebudete-li se modliti, vězte, že vaše zavržení jest neodvratno.«

b) Jak jest modlitba důležita, poznáváme z příkladu Ježíše Krista. Ve dvanácti letech spěchal do chrámu; než započal úřad učitelský, uchýlil se na poušť, aby se čtyřicet dní modlil a postil. Konaje zázraky, pozdvihoval zraků k nebi; po namáhavé práci učitelské uchyloval se do ústraní a trval po celou noc na modlitbách. Před volbou apoštolů se modlil a častokráte ji svým posluchačům doporučoval, až sami přišli a poprosili: »Pane, nauč nás modliti se.« (Luk. 11, 1.) Svůj úřad dokončil velekněžskou modlitbou v Getsemani, modlil se při poslední večeři i na kříži. Život svůj dokonal modlitbou. »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.« (Luk. 23, 46.) Proto apoštol Páně sv. Pavel pravil: »Bez ustání se modlete! Trvejte na modlitbě, bdíce v ní s děkováním, modlete se zároveň i za nás.« (I. Thes. 5, 17 a Kolos. 4, 2.) »Vždycky jest třeba se modliti a nikdy nepřestávati.«

Panna Maria se modlí v Nazaretě, v Betlémě, ve večeřadle jerusalemském. Sv. František z Assisi oddával se modlitbě v jeskyni, v Porciunkuli, na Alverně, modlil se na cestách, ve dne i v noci, v kostelích i ve volné přírodě. Vizme světce (své patrony), jak ochotně spínali ruce k modlitbě, jak vytrvale klečívali před křížem a svatostánkem.

2. Serafy modlitby máme býti i my. Vždycky třeba jest modliti se a nepřestávati. Ráno i večer, před i po jídle, před prací i po ní, když hodiny bijí, když kráčíme po chodbě a po schodech, když rozsvěcujeme lampu, když zvoní klekání, když svolává zvon na mši sv., když lká umíráček.

Modlitba jest nábožné povznesení mysli k Bohu s úmyslem, abychom vyžádali si od Boha potřebných

milostí a darů. Každá nábožná myšlenka, úmysl, záměr, každý nábožný vzdech nebo slovo, každé sepnutí rukou, znamení kříže, pokleknutí před svatostánkem, pozdravení kříže, zkrátka každá nábožná myšlenka, slovo nebo skutek, jež konáme, myslíce na Pána Boha, jest modlitba. Modlitba jest bohoslužba, skutek bohopocty, neboť jí uznáváme Pána Boha za svého svrchovaného Pána.

Věnujme tentokráte pozornost modlitbě kněžské, modlitbě *breviáře* (hodinkám). Sluha Páně přijímá na se při svěcení povinnost, že se bude denně modliti církevní hodinky čili breviář. Stejnou povinnost ukládají řeholníku slavné sliby. Každá povinnost jest obtížna, jest břemenem, a proto i breviář jest těžkou povinností. Leč považme, že při modlitbě breviáře pronášíme táž slova, jež vyřkl nebo diktoval sám Duch Svatý, jež napsali svatí Otcové církevní a církev svatá. Co jest nejkrásnějšího v Písmu svatém, sneseno jest v breviáři; nejkrásnější myšlenky a modlitby svatých Otců a církve pojaty byly do breviáře. A výbor nejlepších modliteb, hymnů, žalmů a úryvků Písma sv. přednášíme denně Otci nebeskému, modlíce se ve spojení s celým klérem, s celou církví. Takové modlitbě Pán Bůh neodolá. On ji uslyší a vyslyší. Lidé nazývají breviář »ženou kněze«, naznačujíce tím žertovným názvem nerozlučitelnost pojmu kněze a církevních hodinek. Blažený každý kněz, jenž na konci života může říci: Septies in die laudem dixi Tibi. Abychom si modlitbu breviáře usnadnili, anticipujme matutinum a laudy již k večeru předcházejícího dne, ráno pak před nebo po mši sv. pomodleme se malé hóry, po obědě nešpory a kompletář. Zachováme-li tento pořádek, nebude nám breviář obtíží, nýbrž potřebou. Bl. Jan Sarkander († 1620) tak miloval modlitbu breviáře, že jsa ve vězení v Olomouci spoután, jazykem obracel listy v breviáři a modlil se officium.

Rádi se modleme breviář. Jest to regulativ života. Jím zaháníme nudu, špatné myšlenky, lehkomyslnost a nepořádnost. Breviář vštěpuje nám smysl pro pořádek a pro povinnost. Učí nás charakteru. Nejdůstojnějším místem k modlitbě breviáře jest kostel (chor). V době sv. Augustína modlili se kněží breviář společně v kostele.

Modlíce se v kostele, konáme čestnou stráž u svatostánku. Protož konejme modlitbu breviáře digne, attente et devote. Náš zevnějšek ať vydává o nás svědectví, že jsme si plně vědomi přítomnosti Krista Pána v nejsvětější Svátosti Oltářní.

Klečme (stůjme a klaňme se) uctivě. Kdybychom stáli před vladařem, nebo před biskupem a papežem, dávali bychom pozor na každý krok, slovo a úklonu. Pamatujme tedy, že ve Velebné Svátosti přítomen jest Král všech králů a Pán všech pánů.

Breviář (chor) jest teploměrem, jímž se měří láska k Bohu. Kdo z vlastní viny breviář (chor) vynechává, nemá nároku na titul řádného kněze (řeholníka).

Řeholníci a řeholnice mají povinnost modliti se církevní hodinky společně v choru. Modlitba v choru jest velmi obtížna, zvláště v zimě a po únavném vyučování ve škole. Leč pomněme, že konajíce chor, máme zásluhu dvojí, totiž modlitby a poslušnosti. V choru se modlí mezi námi Ježíš Kristus, pročež modlitba chorová jest nejmocnější. Tam vystupujeme korporativně jako společnost a unanimi voce velebíme a prosíme Boha za sebe i za své dobrodince. Společnému hlasu chorové modlitby Pán Bůh neodolá, zvláště když z našeho středu zaznívá hlas Ježíše Krista.

Jak jest Bohu společná modlitba breviáře milá, vizme z tohoto příkladu: Blahosl. Ondřej z Hyspella († 1253), františkán v klášteře Karčeri u Assisi, došel milosti, že se mu zjevil Ježíš Kristus v podobě krásného dítka. Světec však uslyšev zvonek, zvoucí k nešporám, opustil nebeské zjevení a šel do choru. Když pak se vrátil do celly, spatřil tam čekajícího Ježíška, jenž mu řekl: »Správně jsi jednal, poslechnuv hlasu zvonku, já ti budu milostiv.«

Rozpomeňme se nyní, kolik času věnujeme modlitbě, kolik práci a kolik zábavě. Nemáme tlumiti v sobě pro přílišnou práci ducha sv. modlitby a zbožnosti. Modleme se rádi růženec, křížovou cestu, přípravu a poděkování na svaté přijímání (na mši sv.), vykonávejme nábožně společné modlitby v kostele (choru), modleme se v každém pokušení. Buďme tak pobožni, aby o nás bližní napsali, co zaznamenali o sv. Bonaventurovi: Aut orans, aut laborans. (Buď se modlil, nebo pracoval.) Není větší chvály, než řekne-li se o duchovní osobě: Byl nábožný a pracovitý.

II. *Předmět a vlastnosti modlitby.*

Třeba nežijeme v řádu rozjímavém, přece se velmi často a mnoho modlíme. Konáme ranní a večerní modlitbu, rozjímání, přípravu a poděkování po mši sv. a k sv. přijímání, modlíme

se breviář, Anděl Páně, křížovou cestu, mešní pobožnosti, navštěvujeme po jídle nejsvětější Svátost Oltářní. Tyto modlitby zaberou denně několik hodin. — A přece mnohdy cítíme, že nás Pán Bůh nechce vyslyšeti. Příčinou toho jest, že se nemodlíme tak, jak si to Pán Bůh od nás žádá. Chceme-li býti vyslyšeni, musíme splniti určité podmínky a pak nás Bůh jistotně vyslyší.

Máme o tom v Písmě sv. slavnostná zaslíbení: Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno. (Mat. 7, 7—8.) Kristus Pán nám přislíbil, že budeme-li se modliti j e h o j m é n e m, budeme vyslyšeni: Amen, amen, pravím vám, budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám. (Jan 16, 23.)

Na modlitbách Pána Boha chválíme, jemu děkujeme, za své hříchy usmiřujeme a o dary prosíme. Při modlitbě prosebné nutno dodržeti určitý pořad. Nejdříve musíme se modliti o n a d p ř i r o z e n é d u c h o v n í s t a t k y, o svou spásu, o milost posvěcující, o víru a ctnosti. Poněvadž hřích jest překážkou spásy, musíme se modliti hlavně v pokušení a v blízké příležitosti ke hříchu, abychom v milosti Boží obstáli. Na druhém místě máme se modliti o přirozené d u c h o v n í s t a t k y, za osvícení rozumu, upevnění vůle a c náboženskou (duchovní) svobodu, abychom zbožně a správně jednali. Potom teprve máme vysílati k Bohu modlitby o statky tělesné, o zachování života, zdraví, zdravých údů, jichž chceme užívati podle zákona Božího. Na konec modlíme se o s t a t k y v n ě j š í, o zachování cti a dobrého jména, o Boží požehnání pro majetek, a o životní potřeby (oděv, byt, strava). Statky duchovní mají přednost před tělesnými a vnějšími. Nejdokonalejší však jest taková modlitba, necháváme-li Pánu Bohu na vůli, aby nám dal to, čeho ke spáse nejvíce potřebujeme.

Žádané věci dosáhneme od Boha tehdy, nepřekáží-li žádaný dar našemu spasení. Prosíme-li o dary, jež naší spáse zřejmě prospívají, budeme jistě vyslyšeni. Modlíme-li se v p o k u š e n í, splňuje Bůh prosbu naši ihned a okamžitě spěje nám na pomoc. Kdyby však žádaná věc byla nám na škodu (a z nerozumu často i o takovou věc prosíme), nebyl by Bůh dobrotiv, kdyby nám dal, co žádáme, jako by nebyla vzornou matkou žena, jež by svéhlavému dítku dala nůž, s kterým chce si hráti. I když neobdržíme od Boha žádané věci, přece bývá naše prosba vyslyšena, neboť místo méně prospěšné věci udělí nám Bůh jinou,

nám vpravdě spasitelnou, o kterou bychom jistojistě žádali, kdyby mysl naše proniknouti mohla temnotu ji skličující a kdybychom nahlédnouti mohli do úradků prozřetelnosti Boží. Leč vyslyšena bývá jenom náležitě a dobře konaná modlitba. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis. Prosíte a nebéřete, protože zle prosíte. (Jak. 4, 3.) Abychom byli vyslyšeni, musíme se modliti nábožně, pokorně, důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale.

1. Modlitby třeba konati nábožně čili s úmyslem »modliti se«. Modlitba vnitřní sama plodí ten úmysl, ke slovní modlitbě třeba vzbuditi úmysl, že se chceme modliti. Mysl naše musí býti obrácena ke slovům a smyslu modlitby, jíž pronášíme a upjata na Boha. Pročež napomíná Sirach: »Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, který pokouší Boha.« (Sir. 18. 23.) Kdo při modlitbě čistí brýle, nehty, hledí z okna, nemodlí se nábožně, nýbrž roztržitě.

2. Modleme se pokorně, majíce na mysli svou křehkost a hříšnost. Příklad máme na samém Ježíši Kristu. Přišed do zahrady getsemanské, padl na tvář svou, modle se a řka: Otče můj, jestli možno, nechť odejde ode mne kalich tento. (Mat. 26, 39.) Příkladem pokorné modlitby jest nám publikán, jenž přišed do chrámu, padl na zemi, bil se v prsa a neodvážil se pozvednouti hlavy, když pravil: Bože, buď milostiv mně hříšnému! Pán Ježíš o něm řekl, že odešel z chrámu ospravedlněn, kdežto farizej sestoupil do města s novým těžkým hříchem. — Sv. František ve spisech svých dí, že nejsme ani hodni nejsvětější jméno Boží a Ježíšovo ústy pronésti.

3. Modlitba naše musí býti důvěrná, abychom se vší jistotou očekávali, že nás Bůh vyslyší. Sám Kristus Pán nás o tom ubezpečil, řka: Všecko, začkoli modlíce se, prosíte, věřte, že vezmete a stane se vám. (Mar. 11, 24; Mat. 21, 22.) — Jinde opět pravil: Každý zajisté, kdo prosí, béře, a kdo hledá, nalézá; a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. (Luk. 11, 9.) A začkoli budete prositi Otce ve jménu mém, to učiním, aby oslaven byl Otec v Synu. Budete-li prositi ve jménu mém, to učiním. (Jan 14, 13.)

Důvěřujme v pomoc a vyslyšení Boží, neboť Bůh jest věrný a všemohoucí. Co slíbil, jistě splní a splniti může. Důvěřujme v něho, ač jsme ho často hříchy svými urazili. Stará-li se Bůh o každý nerost, bylinu, živočicha, pečuje-li o vrabce na střeše, čím více o nás, své dítky. Kolik podstoupí, kolik obětuje

otec pro své dětí! A myslíte, milí spolubratří, že Bůh má méně citlivé, méně laskavé a méně obětavé srdce než otec pozemský? Důvěřujme v Boha! Pán Ježíš naučil nás modlitbě, jejíž první slovo zní »Otče náš«.

Absalon se vzbouřil proti otci Davidu králi a vytáhl proti němu s vojskem do pole. David přece však Absalona neproklínal, ač ho syn velice urazil a pokořil, nýbrž před bitvou dal vyhlásiti celému vojsku: Zachovejte mi syna mého Absalona! A po vítězné bitvě tázal se velitele Chusi: Je-li živ syn můj Absalon? A když zvěděl, že ho zabili, zarmoutil se a vstoupiv do večeřadla nad branou plakal: Synu můj, Absalone, Absalone, synu můj, ó kdybych byl umřel za tebe, Absalone, synu můj, synu můj Absalone!« (II. Král. 18, 32.)

Tak veliké oběti schopno jest srdce otcovské, že synu nejen hřích promíjí, ale ochotno jest i život za chybující dítě položiti, kdyby se polepšilo a obrátilo. A myslíte, milí bratří, že Bůh, Otec náš nebeský, není mnohem obětavější? Pročež důvěřujme v pomoc Boží!

K takové důvěře povzbuzoval nás Pán Ježíš v tomto podobenství: Který z vás, kdyby ho prosil syn za chléb, zdali kamene podá jemu? Aneb prosil-li by za rybu, zdali hada podá jemu? Poněvadž tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati synům svým, čím více Otec váš, jenž jest v nebesích, dá věci dobré těm, kteříž ho prosí. (Mat. 7, 9—11.) Sv. Lukáš rozvádí to přirovnání a dodává: Aneb prosil-li by syn za vejce, zdali podá jemu štíra? (Luk. 11, 12.)

Naše modlitby nebývají vyslyšeny obyčejně pro n e d ů v ě r u. Naši nedůvěru plodí hřích. Protož hříchů svých před modlitbou litujme, zahlaďme hříchy dokonalou lítostí a svatou zpovědí; potom naše důvěra opět ožije. Vždyť neprosíme jménem svým, nýbrž jménem Ježíše Krista, dovolávajíce se jeho zásluh. Pročež napomíná sv. Jakub: Jestliže pak kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej od Boha, kterýž dává všechněm hojně a neomlouvá, a bude mu (moudrost) dána. Žádejž pak s důvěrností, nic nepochybuje, neboť kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, které se větrem hýbají a zmítají. (Jak. 1, 5—6.) Pročež volejme na modlitbě se žalmistou Páně: Smiluj se nade mnou, ó Bože, smiluj se nade mnou, neboť v Tebe doufá duše má. A ve stínu křídel tvých naději míti budu. (Ž. 56, 2.)

4. Modleme se s odevzdaností do vůle Boží, ponechávajíce nejsvětější vůli jeho, kdy a jak nás chce vyslyšeti. Pán Ježíš buď nám vzorem: »...ne má vůle, ale tvá se staň.«

5. Modlitba naše musí býti vytrvalá, i když nejsme ihned vyslyšeni. Buďme vytrvalí jako žena kananejská. Pán Ježíš přišel do Foenicie k Tyru a Sidonu, kde přiběhla k němu žena a prosila: Smiluj se nade mnou, Pane, Synu Davidův, dcera má zle trápena jest od ďábla.« Pán Ježíš jí ani slova neodpověděl. Když však za ním volala, přimluvili se za ni apoštolové. Ale Kristus Pán zamítl jejich přímluvu, řka, že jest poslán k ovcím israelským. Leč žena i přes to přišla, klaněla se Pánu Ježíši a znova prosila. Spasitel odvětil záporně: Není dobré vzíti chleba synům a vrci psům. Ale žena odvětila: »Pane, i štěňátka jedí drobty, jež padají se stolu pánů jejich.« — Tehdy zastavil se Ježíš a řekl: Ženo, veliká jest víra tvá, staniž se tobě, jakož chceš. (Mat. 15, 22—28.)

A ještě podivnější příklad vypravoval Spasitel, aby nás povzbudil k vytrvalé modlitbě. Jakýs člověk přišel o půlnoci ku svému příteli a prosil: Příteli, půjč mi tři chleby, neboť můj přítel mne navštívil a nemám mu co předložiti. Ale ten přítel uvnitř odvětil: Nečiň mi nepříjemnosti! Dveře jsou zavřeny, a dítky už se mnou spí, nesmím jich vyburcovati ze spánku. Leč prosící přítel nedal se odbýti, tloukl na dvéře neustále. Konečně odpočívající vstal a vyhověl prosbě přítele tlukoucího, ne proto, že byl přítelem, ale pro jeho nezbednost a neodbytnost. Na konec doložil Spasitel: Pročež proste, a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno. (Luk. 11, 5—9.)

Kdo se modlí ve jménu Ježíše Krista pobožně, pokorně, důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale, ten bude jistě vyslyšen. Moc takové modlitby jest zázračná. Zajisté pravím vám, řekl Spasitel, budete-li míti víru a nebudete-li pochybovati, netoliko učiníte, co se stalo fíkovému stromu, ale kdybyste i této hoře řekli: Zdvihni se a vrhni se do moře, stane se. A všecko, začkoli prositi budete na modlitbách, věříce, vezmete. (Mat. 21, 21.) — Na jiném místě prohlásil Pán Ježíš toto: Zajisté pravím vám, že kdožkoli řekne hoře této: Zdvihni se a uvrhni se v moře! a nebude pochybovati v srdci svém, ale věřiti, že se tak stane, cožkoli dí, staneť se jemu.

Protož pravím vám, všecko začkoli modlíce se, prosíte, věžte, že vezmete a stane se vám.

III. *Buď zbožný!*

Smí-li se obyčejný poddaný člověk přiblížiti k mocným tohoto světa, a důvěrně se s nimi stýkati, pokládá to on i ostatní lidé za velikou čest. Jak lačně pachtí se lidé za takovou ctí a slávou. Leč stýkati se s Pánem všech pánů a s Králem všech králů, s Bohem, s ním rozmlouvati jako přítel s přítelem a tento zbožný styk si navyknouti, to jest největší čest. Snaha po takovém styku jest nejušlechtilejší snahou. Té cti požívá zbožný kněz neustále, neboť jeho život jest nepřetržitou modlitbou. Ačkoliv se stále srdcem a ústy nemodlí, přece však, poněvadž pro Boha pracuje a usiluje ve všem se mu líbiti, každá jeho práce a každá jeho myšlenka může býti pokládána za modlitbu. Takto vyplňuje předpis evangelický: Oportet semper orare. Modlitba jest svatá páska, která jej stále s Bohem víže a v nejdůvěrnějším styku s Bohem uchovává. Kolik dobra, milosti plyne mu z takového vyznamenání!

Modlitba dodává trpělivosti. »Chceš-li,« praví sv. Bonaventura ve svých meditacích, kap. 36., »obtíže a zkoušky trpělivě snésti, pokušení přemoci, nezřízené žádosti umlčeti, léčky ďábelské poznati a jim se vyhnouti,... chceš-li svou duši dobrými myšlenkami a zbožnými žádostmi rozehřáti a posilniti,... chceš-li své chyby vykořeniti a ctností nabýti,... chceš-li se k viděním a k nebeským radostem povznésti: buď mužem modlitby.« Sv. Bernard přidává: »Často přistupujeme s lhostejným a vypráhlým srdcem k oltáři a ke stolu Páně; jakmile však se přikloníme k modlitbě a v ní vytrváme, nabudeme milosti, naše srdce se rozšíří a blahodárná rosa zbožnosti padne do našeho nitra.« Sv. Augustin tvrdí, že v dokonalosti stejnoměrně pokračujeme s duchem modlitby. Recte novit vivere, qui recte novit orare. Dobře žije ten, kdo dobře se modlí.

Zbožný kněz ničeho si nežádá od tvorů, kteří jsou právě tak slabí a chudí jako on, nýbrž všeho očekává od Boha. V modlitbě svěřuje nám Bůh klíče od svých pokladů, abychom je odemknuli a z nich brali, pamětlivi přislíbení Ježíše Krista: Petite et accipietis! Bůh zná přísahu Spasitelovu: Amen, amen, pravím vám, budete-li zač prositi ve jménu mém, dáť vám. Když nám Pán Bůh modlitbu nařídil, dal najevo ochotu nás vyslyšeti.

Bůh zná a oceňuje slib a nesmírné zásluhy svého Syna, jež získal pro všecky, kdo ho vzývají: Dives in omnes, qui invocant illum. Konečně i kdyby nám nebyl dal Pán Ježíš slibu, že budeme vyslyšeni, naše důvěra by stačila, aby Boha přiměla, aby nám pomohl a nás zachránil, poněvadž důvěra ho ctí a ukazuje, že jméno jeho známe, to sladké jméno, jímž podle jeho vůle začínáme modlitby, totiž jméno: Otče náš. —

Už pro tu důvěru by nás vyslyšel, neboť praví žalmista: Poněvadž ve mně doufal, vysvobodím jej, ochráním ho, neboť poznal jméno mé; volati bude ke mně a já ho vyslyším, s ním budu v soužení, vytrhnu jej a oslavím. (Ž. 90, 14.) — Vzývej mne v den soužení a já vytrhnu tě, a ty mne budeš oslavovati. (Ž. 49, 15.)

3. Modlitba poskytuje nám útěchy v křížích a protivenstvích. Tristatur aliquis vestrum oret! Má-li kdo z vás zármutek, modliž se. (Jak. 5, 13.) Jakou slast pociťuje duše zhroucená pod břemenem utrpení, zármutku, neštěstí a bídy, smí-li přituliti se k Srdci Božímu tak, jako dítko tiskne se na prsa svého otce. Veliká úleva jest to pro srdce kněžské, že smí sděliti Bohu svou žalost, ukázati rány, jež svět jeho srdci zasadil a když smí mu prozraditi a požadovati příčinu zármutku svého srdce.

Modlitba naplňuje srdce nevýslovnou slastí, neboť často, častokrát proměňuje zející pustinu v rozkošný ráj. Sv. Pavel a sv. Antonín, poustevníci, byli v životě velice blaženi a příčinou jejich blaženosti byla modlitba. Vpravdě zbožný kněz ujišťoval, že kdyby naň Pán Bůh seslal nejtrpčí soužení, jaké si lze představiti, aneb nejhlodavější starostí ho navštívil, že by po čtvrthodinové modlitbě nabyl opět duševního klidu a obvyklé spokojenosti. Sv. Bernard napsal jakémus muži, jenž kolísal mezi láskou k samotě a k světu, tato slova: »Kdybys zkusil jen částky té vybrané pšenice (totiž modlitby), kterou se Jerusalem novozákonní vyživuje, jsem přesvědčen, že bys s radostí a ochotou přenechal světu jeho ubohé a tvrdé radosti.«

Modlitba zahání utrpení, pozdvihuje v malomyslnosti, dodává síly v nesnázích a usnadňuje obtíže. Buďme muži modlitby! Nebudou-li se modliti kněží a řeholní osoby, kdo pak bude se na světě modliti?

Modleme se nejen za sebe, nýbrž i za rodiče, příbuzné, přátele, kteří na naši modlitbu spoléhají, obětujme pobožnosti za duše v očistci, které budou na nás vzpomínat, až budeme

umírat. Modleme se za svěřené sobě osoby a duše. Hlásání slova Božího bylo od počátku spojeno s modlitbou, jak svědčí Skutky apoštolské: My pak pilni budeme modlitby a posluhování slova Božího. (Skutk. 6, 4.) Pamatujme, že duch modlitby a zbožnosti jest vlastně ona často jmenovaná »milost stavovská«, která nám pomáhá v povolání setrvati, která vzniká buď svěcením nebo (slavnou) profesí. Pročež slyšme napomenutí sv. Pavla: Napomínám tě, abys vzbudil milost Boží, která jest v tobě skrze skládání rukou mých! O ducha modlitby a zbožnosti prosme při mši sv. a při sv. přijímání, neboť slíbil Bůh, že vyleje na dům Davidův ducha milosti a modlitby, z něhož plyne spása věčná. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 2, 26, kn. IV. kap. 15.

24.

Kázeň duševních mohutností.

Příprava.

Úvod: I. Petr 4, 1.

Kristus za nás vytrpěl podle těla; ozbrojte se i vy touž myšlenkou, neboť kdo vytrpěl podle těla, upustil od hříchů, tak aby zbývající čas v těle nežil již chtíčům lidským, nýbrž vůli Boží.

I. *Pojem a záslužnost.*

Mrtvení smyslů a těla, neboli vnější zapírání, samo ze sebe nemá mravní ceny. Nabývá mravní ceny teprve úmyslem, že se chceme uvarovati hříchu a přilnouti k Bohu. Některé zevní mrtvení předpokládá silné zdraví, takže ho mnozí konati nemohou a nesmějí.

Mnohem záslužnější jest m r t v e n í v n i t ř n í c h s m y s l ů. Duchovní skutky jsou již samy sebou mravně dobré a člověka posvěcují. Cenou svou převyšují velice tělesné přísnosti; proto máme dávati přednost mrtvení vnitřnímu. Na příklad m o d l i t b a jest již sama o sobě dobrá a posvěcuje člověka, předčí tedy posty. Skutky lásky k Bohu a bližnímu jsou samy v sobě dobré a proto jim náleží přednost před posty. I v tom případě, když se postíme z poslušnosti k církvi (řeholi), čímž stává se půst ctností, jsa posvěcen dobrým úmyslem a poslušností, přece modlitba, skutky lásky k Bohu a k bližnímu jsou

záslužnější než půst. Modlitba a skutky lásky k Bohu jsou bohopoctou, klaněním se Bohu, což jest dokonalejší skutek než poslušnost k církvi (řeholi). Po úctě a službě Boží mají největší cenu skutky lásky k bližnímu. Proto přisluhovati v nemocnici churavým jest záslužnější, než se postiti. Z toho důvodu bohoslovci se domnívají, že kdo s velikou tělesnou námahou ošetřuje nemocné, buď z povolání nebo jen dobrovolně, jest zproštěn postní povinnosti.

K vnitřnímu sebezáporu potřebujeme větší námahy a mravní síly. Mnohem většího přemáhání vyžaduje potlačení hněvu, závisti, msty, než snášení občasného hladu a žízně. Pracnější jest modlitba, než rozmluva s nemocným. Snáze lze si odříci sklenici piva, než snésti zneuznání a nespravedlivý trest. Proto jest vnitřní sebezápor záslužnější než mrtvení zevní.

Kázeň duševních činností neboli vnitřních smyslů vyniká nad tělesné umrtvování též proto, poněvadž vnitřní sebezápor působí na duši přímo a ji zdokonaluje, kdežto vnější, tělesné mrtvení, dotýká se přímo těla a prospívá duši jen nepřímo, prostředečně. Duše však jest nesmírně cennější než tělo. Vnitřním mrtvením se udržuje a upevňuje fysický a mravní řád (pořádek) v životě duševním, čehož tělesná kajícnost přímo učiniti nemůže. Kdo ovládá na př. bujnou obrazivost nebo bouřlivou povahu, obnovuje pořádek v přirozené činnosti duševní. Kdo přemáhá hněv, nenávist, pýchu, udržuje mravní řád v duši. Tělesnou kajícností a vnějším mrtvením nepořádek v duši se neodstraňuje, alespoň ne mravní, a fysický jen nepřímo.

Není řídkým zjevem, že osoby oddané tělesné kajícnosti a mrtvení, poskvrnily se duchovními neřestmi, na př. pýchou, tvrdostí srdce, svéhlavostí, vzepřením se církvi a představeným. Cařihradský patriarcha Jan, zvaný »Postitel«, byl pyšným intrikánem, který si osoboval titul papežský (ekumenický patriarcha). Bratrstva flagellantů (mrskačů) vzepřela se kněžím i církvi. Proto napsal sv. František Saleský v Bohumile 3, 23: »Dobře jest tělo své křižovati, ale mnohem potřebnější jest, abychom ovládali své náklonnosti a vášně, a pak očišťovali a zušlechťovali své srdce.«

Co jsou v n i t ř n í s m y s l y? Vnitřními smysly rozumíme čtyři nižší schopnosti duševní, které zjednávají spojení duše s vnějšími, tělesnými smysly, se zrakem, sluchem atd. Jsou to: S m y s l p o v š e c h n ý, jenž všechny tělesné postřehy sděluje duši; o b r a z i v o s t, která pomocí smyslu povšechného při-

jímá obrazy a postřehy. Smysl oceňovací čili soudnost je oceňuje a třídí; paměť je přechovává.

Po prvním hříchu a pro osobní hříchy nejsou tyto vnitřní smysly neomylné. Nutno je kontrolovati a jejich poznatky a žádosti podrobovati rozumu a vůli. Rozum a vůli pak nutno podříditi Bohu a jeho nejsvětějšímu zákonu, čímž se obnoví soulad a mravní řád v duši.

Není zvláštností, že činnost rozumu a smyslů si vzájemně překážejí, buď tím, že tříští naši pozornost, nebo že rozum nějak zasahuje do činnosti smyslů, což kalí čistotu rozumového poznání. Smysly nás příliš poutají k zemi a ke tvorům. Jsouce upoutáni k věcem pozemským a pomíjejícím, přechováváme i v duši věci bezcenné a nízké, které nás odlučují od Boha. Někteří lidé pro rodinný majetek zanedbávají službu Boží. Proto musíme odvrhnouti od sebe tyto smyslné překážky, jako zhoubné a škodlivé; na př. vlažnost, přílnutí ke tvorům, zbytečná slova, jemná hnutí smyslnosti, hněvu, závisti, nevražívosti a podobných křehkostí, od nichž třeba se očistiti, abychom úžeji přilnuli k Bohu nejčistšímu a nejsvětějšímu. I představy takových slabostí třeba odmítati a zavrhovati. Tedy rozum věrou osvícený a vůle v Bohu zakotvená musí smysly ovládati. Nižší schopnosti duševní dlužno podříditi vyšším.

II. *Kázeň nižších schopností duševních.*

a) Smysl povšechný třídí a uvádí na jednotný základ všechny postřehy našich pěti smyslů tělesných a je sděluje duši. Jest ústředím, do něhož se sbíhají a v němž se pořádají všechny zprávy a dojmy přijaté pěti smysly tělesnými. Tímto smyslem povšechným nebudeme se zabývati, neboť mrtvíme-li tělesné smysly, ušetříme ho všech nebezpečných dojmů.

b) Obrazivost (fantasie) přijímá ze smyslu povšechného obrazy věcí, jež postřehly tělesné smysly. Obrazivost je přechovává, znova vyvolává, i když dojem smyslů ustane a spojujíc sobě podobné obrazy, může tvořiti nové představy. Obrazivost dodává přímo nižší smyslnosti dojmy pro její činnost.

Obrazotvornost dal nám Pán Bůh proto, aby nás povznášela k Bohu a k nebi. Ale po prvním hříchu stala se obrazivost velikou překážkou našeho posvěcování. Mnohdy možno ji nazvati blouznivostí, neboť přehání a přestřeluje v podávání obrazů. Ve věcech Božích někdy zase nedoceňuje, zkreslu-

je. Všechna smyslná hnutí našich vášní (hněvu, lakomství, nečistoty) pocházejí od obrazivosti, jež nám je maluje ne jak jsou, ne podle víry a rozumu, nýbrž podle převráceného a lživého zdání. I svatí pociťovali šalebnou hru obrazivosti. Sv. Terezie nazývala obrazivost mlýnskou klapačkou. Uvolněná fantasie působí mnoho velikých škod, proto ji třeba umrtvovati. Obrazivost pilně mrtvili všichni světci a světice Boží.

Obrazotvornost mrtvíme tím, když jí chráníme od zbytečných, nízkých a nebezpečných vzpomínek na osoby, věci a vědomosti, které odvracejí od Boha, vedou k zálibám smyslů a poskrvňují čistou duši. Obrazivosti máme určiti směr, od něhož nesmí odbočovati. Poskytneme jí k přemítání osoby, věci a poznatky potřebné, užitečné, nábožné a svaté, aby ji úplně zaujaly a zaměstnaly. Obrazivost jest v mladých letech velmi živá, pročež dlužno doporučiti krocení fantasie hlavně mládeži.

c) Soudnost (vis aestimativa) přijaté obrazy a dojmy srovnává a oceňuje. V přijatých dojmech odhaluje stránky, jichž samy smysly nepocítily a nepostřehly. Smysl oceňovací čili soudnost sluje u zvířete pudem. U člověka je to jakýsi nižší rozum, jenž přirovnává a třídí dojmy a oceňuje předměty, jako rozum přirovnává všeobecné pojmy a tvoří o nich úsudky.

Smysl oceňovací nevyžaduje zvláštní úvahy. Je-li obrazivost dobře vedena a má-li rozumový úsudek převahu, nepovstanou ve smyslu odhadčím nesprávná, pošetilá a směšná oceňování pojmů a věcí. Kázni smyslu oceňovacího mají se učiti hlavně mladí lidé, ženy a lidé vznětlivé povahy.

d) Paměť smyslová přechovává dojmy smyslů i jejich pocity, současně též pátrá po jejich původu a spojuje zprávy smyslů s minulostí.

Paměť dal nám Pán Bůh proto, abychom si lásku Boží, která se nám ukázala na Ježíši Kristu, připomínali, na svůj věčný cíl pamatovali a za Boží dobrodiní byli vděčni. Paměť může nás vésti k dobru i ke zlu, podle toho, přechovává-li představy dobré nebo zlé. Paměť bývá velmi často pravým skladištěm všech nezřízeností. Živě a přesně vybavuje nám předměty našich nezřízených vášní, předvádí věci pomíjející, zbytečné i hříšné, představuje nám osoby, připomíná rozmluvy, nesnáze, bezpráví, krátce vše, co nás pobuřuje a rozčiluje, čímž se od Boha vzdalujeme a zaséváme do srdce neklid. Paměť porušená hříchy snadno podržuje vzpomínky škodlivé, nebez-

pečné a svůdné, ale těžko přijímá a uchovává myšlenky užitečné a svaté.

Z nezkrocené paměti vzniká trojí n e b e z p e č í. První povstává ze styku s osobami a věcmi tohoto světa, které vyvolávají v duši omyly, nedokonalosti, smyslnou žádostivost, které však také zaviňují ztrátu času, roztržitost v modlitbě a v práci, zkrátka poskvrňují duši tisícerými chybami. — Pomocí paměti škodí nám ďábel, vyvolávaje v ní přeludy, smyslné představy, které svádějí k pýše, lakomství, závisti, nečistotě, hněvu atd. Ďábel vnuká duši neoprávněnou nenávist k bližnímu, zálibu v marnostech a šálí duši rozmanitými způsoby. — T ř e t í škodu připravuje nám paměť, když plní duši neklidem, nervositou, rozechvěním, čímž se stává paměť překážkou sebrané mysli, pobožnosti, pamatování na Boha a na spojení s Bohem. Kde jakou nepříjemnost, pokoření, bezpráví a škodu nám předvádí. Ke službě Boží třeba však pokoje, míru a klidu. Proto nutno paměť mrtviti.

Paměť mrtvíme, zahánějíce vzpomínky na zbytečné a nebezpečné předměty, na osoby, výjevy, události, na obrazy, četbu a věci. Dostaví-li se taková nebezpečná myšlenka, ihned ji potlačíme a upřeme paměť na věci přítomné, na práci, modlitbu, nebo na věci lhostejné, které od vzpomínek odvracejí. Ihned vzýváme v modlitbě Boha o pomoc. Všech nezřízených tužeb a přání se hrdinsky zřekneme a přejeme si jen toho, co žádá od nás Bůh a co nařizují představení. Tato krotící uzda pomáhá však jen tehdy, když ucpeme prameny, z nichž paměť čerpá, totiž tělesné smysly. Zde nutno znova zdůrazniti mrtvení těla a jeho smyslů. Mrtvení paměti musíme konati s rozvahou, soustavně a vytrvale. Proto stálé bdělosti nad pamětí jest třeba. Bdělost jeví se v tom, že se nezastavujeme u smyslových dojmů zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu; necháme je přejíti bez povšimnutí, neskládáme jich v paměti. Tak se cvičíme ve svatém zapomínání.

Paměť mrtvíme také tím, že přijímáme, shledáváme a podržujeme v paměti vše, co mysl nábožně zaujímá a povzbuzuje k dobrému. Vybavujeme si tedy vzpomínky na kázání, duchovní cvičení, rozjímání a na dobrý příklad lidí zbožných. Chováme v paměti napomenutí rodičů, vychovatelů a zpovědníků; vzpomínáme na příklady světců, na výroky svatých Otců a vynikajících mužů. V paměti si nastřádáme jakousi sbírku, pokladnici

zbožnosti, obětavosti a ctnosti. Cvičíme se v tom denně a po každém rozjímání tento dobrý úmysl obnovíme.

Mrtvení a očišťování paměti naplňuje duši svatým klidem, sladkým a hlubokým pokojem. Kázeň paměti vypuzuje z duše touhy po věcech pozemských, čímž se vystříháme nebezpečenství mnoha hříchů. Jsme bezpečnější v pokušeních ďábelských, ježto ďábel používá k pokušení obyčejně obrazů nastřádaných v paměti. Jsme přístupnější vlivu milosti Boží a působení Ducha Svatého, který rozum osvěcuje a vůli posiluje.

Modleme se tedy k Pánu Bohu, aby nám dal sílu k přemáhání vnitřních smyslů.

III. *Kázeň rozumu.*

Prvotním hříchem i osobními hříchy jest náš rozum zatemněn, podléhá hlavně vlivu vůle a smyslů. Nepoznává dokonale a v každém případě, co jest duši užitečno a spasitelno, může se mýliti. A i když poznává dokonalejší úmysly a činy, jest v tom brzděn nižšími i vyššími nezřízenými vášněmi. Na ten nesoulad stěžoval si již sv. Pavel, znali jej všichni zbožní lidé, cítíme jej také my.

Vůle naše byla rovněž oslabena prvotním a osobními hříchy, takže jest nakloněna ke zlému. Vůle posilovaná milostí Boží může však dokonale ovládnouti vášně a říditi se rozumem, usměrněným podle zákona Božího. Za tím účelem musíme používati pomůcek spásy, hlavně modlitby, mše svaté a svatých svátostí. Že je tomu tak, poznáváme ze života světců, z nichž někteří se nedopustili za celý život ani jednoho těžkého hříchu. Proto třeba krotiti rozum, ale hlavně vůli, a obé očišťovati.

1. Rozum nám dal Pán Bůh, abychom Boha a svůj cíl poznali a používali rozumu ke službě Boží a ku spáse.

Rozum jest převzácná schopnost lidská, kterou se člověk liší ode všech zemských tvorů a vyniká nad ně. Rozumem získává si vlády nad tvory, nad přírodou a přirozenými silami, jak možno poznati na pokroku vědy přírodovědecké a technické. Člověk chápe rozumem souvislost a příčinnost v přírodě i ve vesmíru, poznává mravní a právní řád, ba razí si cestu až k nadpřirozeným poznatkům a k nejvyššímu Pánu světa, k všemohoucímu Bohu.

Svůj rozum musíme dokonale podrobiti rozumu Božímu a podle možnosti máme odstraniti překážky toho dokonalého podrobení.

Rozum nutno též vychovávati a udržovati v kázni, aby se nevzepřel Bohu a Božímu řádu, čili člověk nesmí svého rozumu zneužívati. Čím je kdo chytřejší, prozíravější a učenější, tím do většího neštěstí klesne sám a uvede v ně své okolí, když se zvrhne v mazaného člověka, podvodníka, zločince a neznaboha. — Bludaři zavinili veliký mravní úpadek svými sice nepravdivými, ale chytře z celku vytrženými a svůdně spojenými hesly a naukami. — Kolik důvtipu a badání bylo třeba k sestrojení moderních zbraní!

Rozum nesmí se tedy uchýliti na scestí. »Svící tvého těla jest oko tvé; je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tvé tělo. Je-li však špatné, bude i tělo tvé tmavým. Hleď tedy ať to světlo, které jest v tobě, není tmou.« (Luk. 11, 34.) Okem rozuměl zde Kristus Pán rozum, který má býti pramenem poznání, světla, nikoli však zdrojem zaslepenosti. Je-li rozum zdravý, celé jednání bude jasné a světlé, čili bude správné, čestné a mravné.

a) Nejvíce škody a zmatků zaviňuje duševní lenost. Duchovní lenoch štítí se námahy ducha a zakopává svou hřivnu. Největším pokladem duše jest rozum, který nutno tříbiti, vzdělávati. Duševní lenost jest neřest, která se jeví nechutí k učení se náboženství, k modlitbě, rozjímání, k duchovní četbě a k poslouchání slova Božího. Duševní lenoch nenapíná rozumu, aby Boha a Boží zákon poznal, pochopil a dovedl odpověděti sobě a jiným na různé námitky proti víře. Zůstává povrchním, lhostejným a při pokušení odpadá od víry.

Proto třeba duševní lenost potírati horlivostí v poznání Boha a zákona Božího, buď ve škole, poslouchánim slova Božího, četbou, přednáškami nebo odebíráním katolických knih a časopisů. Poznati Boha jest nejdůležitější povinností každého člověka. Věřící člověk nikdy neřekne: »Já vím dost o víře a jsem dost dokonalý!« Kdyby to někdo řekl, už by couval a byl zpátečníkem. Proto i kněží a řeholníci musí se stále v bohovědě vzdělávati.

Z duchovní lenosti vzniká náboženská nevědomost, kterou zavrhujeme. Nevědomost pozoruje leckdy katecheta ve škole, farář na mládeži. Někteří lidé neznají katechismu a biblické dějepravy, neumějí řádně přijímati svatých svátostí. Nevědomost náboženskou prozrazují někteří »pokroková« redaktoři. Upřímní učenci přiznávají, že náboženské vědy (dokonale) neovládají. Někteří vzdělanci čerpají poučení o kato-

lické víře z protestantských učebnic. Proto tolik předsudků, zkreslených názorů, nenávisti k víře katolické. — Jest tedy povinností každého katolíka, aby se ve víře dokonale vzdělal. Kdo nezná základních pravd náboženských, nemůže býti spasen.

b) Opakem duchovní lenosti jest n e z ř í z e n á t o u h a po vědomostech, čili zvídavost. V y v ě r á - l i z pýchy nebo lehkomyslnosti, nutno ji též krotiti, aby se nezvrhla.

Zřízená touha po vědomostech jest chvalitebná. Naše doba řídí se pravidlem, že by měl člověk pokud možno věděti vše. Základem vzdělanosti jest škola a soustavné soukromé vzdělání. Nejnutnější vědou jest nauka Ježíše Krista, božského učitele. O správném poměru člověka k Bohu, k sobě, k bližnímu, ke tvorům živým i neživotným, k majetku, poučuje nás víra katolická, jež jest krátce obsažena v katechismu. Z pojednání o víře (Věřím v Boha) poznáváme jediné správný s v ě t o v ý n á z o r, který nezklame ani v životě, ani při smrti, ani na věčnosti. M r a v n í světový názor jest obsažen v pojednání o desateru Božích přikázání a o pateru přikázání církevních.

Uceleného vzdělání nabýváme ve školách, které mají na duševní vývoj člověka největší vliv. Uceleného, mravního a ctnostného charakteru dostává se katolíku ve škole katolické, pročež usilujeme o náboženské (katolické) školství.

Moderní škola prý poskytuje mládeži širokého rozhledu, ale za to vědomosti mládeže jsou mělké; také prý na výchovu vůle nedává dostatečného důrazu. Škola náboženská šla více do hloubky při menším okruhu vědění. Dávala však přes to mládeži potřebný vědecký základ. Kromě toho učila větší svědomitosti, vštěpovala mládeži vědomí odpovědnosti a budovala v srdcích mravní základ pro život. Moderní katolické školy poskytují mládeži stejné vzdělání jako jiné školy, ale zároveň vštěpují mládeži mravní zásady pro životní boj. Vzdělanost bez mravnosti nic člověku neprospívá.

Největší péči musíme věnovati oboru, jehož ve svém zaměstnání a úřadě potřebujeme. Nezřízená touha po poznatcích se obyčejně zvrhne. Mladí lidé obírají se leckdy studiem filosofických systémů, studiem různých křesťanských a pohanských (buddhismus) náboženství a srovnavací vědou náboženskou, ač nemají k tomu dostatečné vědecké průpravy z bohovědy katolické a z vědy filosofické. Takové studium vede k osudným omylům i k odpadu od víry. Někteří lidé zabývají se obory cizími, ale ve vlastním oboru (vědění) se nezdokonalují.

Jiní lidé opět zanedbávají potřebné a užitečné vědy, hlavně náboženskou a stavovskou výuku, a zabývají se otázkami marnými, zkoumajíce bez důvodu nebo nedovolenými prostředky (pověrou, vykládáním karet, spiritismem) taje Boží a budoucnost, nebo hledají pravdy beze spojitosti k jejímu cíli, k Bohu, anebo bez důvodu si vytyčují cíle vysoké a nad lidské síly. Vše to je nerozumné, mnohdy hříšné. Takové snahy jsou překážkou rozumnosti a křesťanské dokonalosti.

Nesoulad ve vědění vzniká též z jiných pramenů. Osvětu, vzdělání a pokrok šíří tisk, film, radio a gramofony. Tyto poznatky však často odporují učení Kristovu a odvádějí od Boha; nejsou methodické, nýbrž roztříštěné.

Následek toho jest zmatek pojmů, názorů a poznatků, a rozháranost povahy. Přibývá vědomostí, ale upadá mravnost a víra. Šíří se spory a hádky, plní se nemocnice, blázince a vězení, stoupá zločinnost a počet sebevražd. Není-li osvěta pravá, souhlasící s moudrostí Boží, jest zmatek zaviněný nepravým pokrokem horší, než prostá nevzdělanost, která ve své nedostatečnosti neodmítá pomoci, již lidstvu nabízí víra.

c) Povrchní, roztříštěné nebo jednostranné vzdělání člověka nadýmá a vede k odboji proti Bohu a proti lidem. Křesťanská výchova, hlavně asketika neboli návod k životu duchovnímu, zjednává však rovnováhu a pořádek v lidské duši, všímá si dvou bezpečných základů všeho smýšlení a snažení, víry a mravnosti. Proto křesťanská vzdělanost zůstává pokorná, nevynáší se nad Boha, ani nad bližní, nýbrž podrobuje se zákonu Božímu, církvi a světským vrchnostem. Svatý Augustin, sv. Tomáš Aquinský a Pasteur, největší učenci všech tří věků, byli věřící, zbožní a pokorní.

Chceš-li tedy ukázniti svůj rozum, varuj se duchovní lenosti a nevědomosti, kroť nezřízenou touhu po vědomostech, aby ses uvaroval zmatků, nepovyšuj se nad Boha, ani nad lidi. Překotný shon po poznatcích neobohacuje ani duše ani rozumu, nýbrž znepokojuje. Zárukou pravé vzdělanosti jest píle, živá víra, mravný život, pokora a úcta k bližnímu. »Kde pýcha, tam zahanbení, ale kde pokora, tam moudrost.« (Přísl. 11, 2.)

2. Leč nejen ve výchově rozumu možno se dopustiti chyb, nýbrž také jeho používáním. Lidský rozum může se mýliti, a omyly rozumu bývají překážkou křesťanské dokonalosti. Jsou to zbytečné myšlenky, ukvapený úsudek, umíněný úsudek.

a) Zbytečné, marné a neužitečné myšlenky sídlí v paměti. Proto očišťujeme-li paměť, očišťujeme též rozum, aby se obíral více dobrem, ctností, Bohem, prostředky spásy a službou Boží. Duševní těkavosti se uvarujeme duchovní četbou, modlitbou, rozjímáním a skutky lásky k Bohu i k bližnímu.

b) Rozum se uchyluje na scestí při u k v a p e n é m ú s u d k u. Ukvapený úsudek jest prudké hnutí duševní, nedbající pravidel opatrnosti, čímž nás přivádí do mnoha poklesků.

Ukvapenost v úsudku škodí tak, jako překotnost v pohybech tělesných. Kdo skáče přes tři schody, snadno přijde k úrazu. Chceme-li jednati opatrně, podrobujme svůj úsudek úsudku moudřejších, starších a představených. Nikdy nerozhodujme o svých skutcích bez zralé úvahy, vážíce před Bohem vše, co jest pro a co proti. Rozvážný muž zabývá se povahou věci, místa, času, okolností. Není to prostý úkon rozumu, nýbrž pozorování, bedlivé zkoumání, hluboké rozvažování, tedy výsledek mnoha duševních úkonů. Nerozvážný soudí o věcech a úkolech bez promyšlení, nevšímá si, oč běží, proč se to děje, kdy a kde. Proto se dopouští nesprávného a mylného úsudku, sebeklamu a často i hříchu. Sv. Bernard napsal: »Rozvážnost očišťuje ducha, vede na uzdě vášně, řídí jednání, brání přehmatům, spravuje mravy, zařizuje život podle pořádku a spravedlnosti, dává životu dokonalé poznání věcí božských i lidských, zavádí řád a svornost. Proniká k věcem skrytým, vyhledává pravých, zkoumá pravdě podobné, odhaluje lest a přetvářku. Ve štěstí předvídá utrpení, v neštěstí dodává síly.«

c) Rozum může pochybiti u m í n ě n ý m ú s u d k e m. Svéhlavost při nazírání a při posuzování věcí nazývá se též vlastním názorem, vlastním úsudkem. Taková umíněnost nám škodí v každém oboru. Zamezuje zdravý úsudek o věcech a lidech, o vědách a umění, o politice a národohospodářství. Vnucování vlastního úsudku bližnímu, ba i představenému, působí dojmem pohrdání, v některých případech vede i k rozporu s věrou a církví (Hus, Luther). Lpění na vlastním úsudku vyvěrá buď z duševní omezenosti, z nedostatku rozhledu a nutné opatrnosti, anebo z bezmezné pýchy. Úkolem opatrnosti jest říditi všechno naše jednání a celý náš život. Není však možno, aby jednotlivec věděl vše a dovedl uvážiti všechny otázky, týkající se přikázaného dobra a zakázaného zla. Vyžaduje to velikého vzdělání, zkušenosti, styku s lidmi i s věcmi, jakož i dlouhého času. Proto potřebujeme poučení od bližních, hlavně lidí starších, učitelů,

představených a zpovědníků, lidí zkušených a v dobru utvrzených. Učelivý člověk vyhledává rady moudrých. Ač jest soudnost člověku vrozena, přece může ji každý zdokonalovati pozorováním, cvikem, radou starších. Rozumný člověk nezanedbává poučení z pohodlnosti, ani z pýchy jím nepohrdá.

Rozum svůj ukázňujeme autokritikou (sebepoznáním), jež nám ukazuje naše duševní, tělesné a majetkové slabosti a nedostatky. Sebepoznání učí nás skromnosti a pokoře. Rozum výborně mrtvíme pokorou, když se dokonale podrobujeme Bohu a zjevení Božímu. Rozum můžeme mrtviti, podrobujíce své názory a vědomosti církevní autoritě. Rozum nejčastěji lze umrtvovati uznáním lidské autority, čili poslušností vůči rozkazům a podnikům svých představených.

IV. *Kázeň vůle.*

Stejně vzácným darem lidské duše jest vůle, která potřebuje větší ukázněnosti než rozum. Vášně mají větší vliv na vůli než na rozum, a porušená vůle pak působí na rozhodování rozumu.

Za rozhodování vůle má člověk plnou odpovědnost. Ostatní schopnosti duševní nepodléhají tak dokonale našemu rozhodnutí, nejsme tedy za ně tolik odpovědni jako za vůli. Co ze svobodné vůle chceme a konáme, za to jsme plně odpovědni. Ze srdce »vycházejí zlé myšlenky, vraždy, smilstva, krádeže, křivá svědectví a rouhání. To jsou věci, které poskvrňují člověka, neumytýma rukama však jísti, neposkvrňuje člověka,« děl Kristus Pán (Mat. 15, 19—20). Srdcem rozuměl Spasitel smýšlení, svobodnou vůli.

Může-li se vůle tak zkaziti, nutno ji vychovávati. Neukázněná vůle jest tyranem, slepým vůdcem. Vůli svou vychováváme modlitbou a pěstováním duchovního života.

a) Často spínej ruce k Bohu, a pros o sílu, abys co dobré a pravé jest volil a konal, co zlé a hříšné, toho se varoval. Vzorem buď ti církev svatá, která všechny důležité podniky, prohlášení článků víry, začátek školního roku a vyučování zahajuje modlitbou: Veni Sancte Spiritus! — V hymnu Veni Creator Spiritus, mentes tuorum visita se modlíme: Accende lumen sensibus, infunde amorem cordibus, infirma nostri corporis virtute firmans perpeti. Hostem repellas longius, pacemque dones protinus, ductore sic te praevio vitemus omne noxium. — Proste a bude vám dáno!

b) Rozum působí na vůli mocným vlivem. Zdokonalujeme-li rozum, odvracíme i vůli od zlého. Pamatujme na přítomnost Boží, na Kristův příklad, na tresty Boží, na poslední věci člověka, abychom odvrátili vůli od hříchu. Nejlepší hradbou vůle jest vzpomínka na Boha a na jeho spravedlnost. Víme, že Pán Bůh i nejmenší dobrý skutek spravedlivě odmění, každý pak i nejmenší hřích podle míry našeho provinění potrestá.

c) Na vůli mají veliký vliv vášně tělesné. Krotíme-li tedy smyslnost a zlé náruživosti, ukázňujeme i vůli. Člověk smyslný a vášnivý není schopen vychovati si pevnou vůli. Nejdřív oprostěme vůli od otročení tělu, vraťme jí svobodu, a potom teprve ji nakloníme k nebeským ideálům.

d) Na cestu kázně uvádíme vůli, usilujíce o křesťanskou dokonalost. Pročež cvičme se v modlitbě, rozjímání, vzbuzujme denně dobrý úmysl, navštěvujme služby Boží, přijímejme sv. svátosti, podrobujme se Bohu i vrchnostem — a naše vůle se utvrdí v dobru. Kdo své vůle nevychovává, zůstane slabochem, vrtkavým člověkem, zrádcem lepšího svého přesvědčení. Nejlepším lékem pro slabou vůli jest častá zpověď a hodné svaté přijímání.

2. Největší vadou vůle jest sobectví, sebeláska. Přílišná láska k sobě samému jest buď nedokonalost nebo i hřích, podle její velikosti a podle okolností. Někdy člověk sobecký, hledající sebe, svým sobeckým úmyslem kazí své dobré skutky a zásluhy, někdy se neřídí radou svědomí a radou bližního, někdy dokonce přestoupí přikázání Boží. Není tedy větší překážky na cestě dokonalosti a spásy než sebeláska, sobectví.

Úkolem člověka není provádění svévole a sobectví, nýbrž plnění vůle Boží, ostříhání zákona Božího. Kdo hoví svévoli, zabředá do hříchů i nepořádků, a ztrácí časem přízeň i milost Boží. Konáme-li skutky špatné, Bůh nás nenávidí. Konáme-li věci zdánlivě dobré anebo lhostejné, musíme se obávati, že nejsme Bohu milí. Konáme-li skutky dobré, musí býti prosty sobectví, aby se Bohu dokonale líbily. Kdo koná ctnostné skutky ze sebelásky, nekoná pro Boha nic. Vzal již svou odplatu. Sobec myslí si o sobě, že je nejdokonalejší, což je pýcha. Ztratí klid svědomí, nemá radosti z dobrých skutků, poněvadž duše jeho není připravena k přijímání milosti. Myslí si, že je šťasten v náruči Boží, a nepozoruje svého sobectví. Mnoho pokušení, neklidu a hříchů plodí sebeláska. »Odstraň svévoli a přestane peklo,« napsal sv. Bernard.

Svévoli a sobectví vykořeniti dlužno sebezáporem. Tauler napsal: Začněte u sebe a především odřekněte se sebe. Nevytrhnete-li sebelásky ze srdce a daleko-li jí neodhodíte, všude, na všech cestách a při všech podnicích naleznete nepokoj a překážky. Kdo se nevzdává sebe, nemá pokoje, nenalézá toho, po čem touží, jsa podoben bloudícímu cestovateli. Proto zřekněte se sebelásky a sobectví!

Nejlepší školou k potírání sebelásky a sobectví jest poslušnost k Bohu, čili zachovávání přikázání a poslušnost k představeným, rodičům, kněžím atd. Poslušnost totiž jest možná jen tehdy, zřekne-li se poddaný vlastní vůle (sebelásky, sobectví) a plní vůli rozkazujícího. Chceš-li mrtviti vůli, buď poslušný! Poslušnost jest nejlepším mrtvením vůle.

3. Vůli svou zdokonalíme poslouchajíce vůle Boží neboli milujíce Boha. Boha miluje ten, kdo zachovává Boží přikázání a pro Boha koná své povinnosti.

Milujme tedy Boha, svědomitě až do nejmenších podrobností plníce přikázání Boží. Zničme svou vůli a plňme vůli Boží v myšlenkách, žádostech, slovech i skutcích, abychom neměli vůle vlastní, nýbrž jednali pouze podle vůle Boží. Tak zničíme v sobě prameny svévole a sebelásky, totiž pýchu. Naše pokora a poslušnost vůči Bohu nabudou dokonalosti, ocitneme se úplně v moci Boží, jak tomu býti má a musí. Pak si nedovedeme přáti nic jiného, leč co Bůh chce a proto, že to Bůh chce. Odložíce sebelásku a sobectví, oblečeme člověka nového, stvořeného podle nejsvětější vůle Boží.

Zpozorujeme-li, že ve svých záměrech a skutcích hledáme sebe, hned odvrzme myšlenku na sebe. Čím rychleji a rozhodněji, tím bude náš boj menší a utrpení kratší. Čím častěji se cvičíme v odříkání, tím je snazší. Potom vzklíčí v duši božská ctnost lásky Boží, která jest ze všech ctností největší a nejzáslužnější. Předčí víru i naději. Láska pak naučí nás věnovati všechny síly a schopnosti, všecky záměry a činy, všechnu vůli a náklonnosti chvále a službě Boží, což jest život svatý.

Poslouchej tedy hlasu milosti Boží, hlasu svědomí a rozumu, nikoli vlastní svévole. Mrtvení duševních mohutností jest zárukou vytrvalosti v dobru, podmínkou růstu v milosti Boží a rukojemstvím života věčného. »Kristus za nás vytrpěl podle těla, ozbrojte se i vy touž myšlenkou; neboť kdo vytrpěl podle těla, upustil od hříchů, tak aby zbývající čas v těle nežil již chtíčům lidským, nýbrž vůli Boží« (I. Petr 4, 1). Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 11, 24, 26.

25.

Rozjímání.

Úvod: Žalm 76, 3—7, 12—13.

V den svého soužení Pána vyhledávám, ruce své v noci vzpínám neúnavně; nechce dát se potěšit má duše. Vzpomínám-li na Boha, musím vzdychat, přemýšlím-li, malátní duch můj. Oči mé probdí každou noční hlídku. Rozvažuji o dnech dávných věků, léta minulá si připomínám. Rozjímám v noci se sebou sám mluvě, přemítám a zkoumám ve svém duchu. — Budu rozpomínat se na činy Páně, ano vzpomínat na tvé dávné divy. Budu přemýšlet o veškerých tvých skutcích, rozjímati o úradcích tvojich.

Naším úkolem jest obléci Krista (Gal. 3, 27), abychom se svému Pánu a Mistru co nejvíce připodobnili a na své pozemské pouti byli obrazem Kristovým, druhými Kristy. Nejlepší pomůckou k tomu jest (vedle modlitby a svatých svátostí) rozjímání.

Mnoha lidem, ba i některým kněžím a řeholním osobám slovo rozjímání nahání nemalého strachu. A přece rozjímání jest lehké a potřebné všem, kdo mají snahu rozumně žíti. Abychom se tedy povzbudili a utvrdili v modlitbě rozjímavé, uvažujme o rozjímání.

I. *Potřeba rozjímání.*

1. Rozjímání jest potřebno již v řádu přirozeném, chce-li člověk žíti rozumně a důstojně. Pozorujme dělníka, jenž se připravuje ku práci. On také nejdříve rozjímá. Přemýšlí, jak by svůj úkol dobře, pohodlně a rychle vykonal. Především myslí na účel, kterého chce dosíci, volí pomůcky a nástroje, jimiž by svého účelu dosáhl, nezapomíná ani na překážky a obtíže, které nutno překonati, aby dílo řádně a včas dokonal. On nejdříve rozjímá.

Patřeme na poutníka! Studuje mapu, vyměřuje vzdálenost, pátrá po pěšinách, aby si nadešel a co nejdříve byl u cíle. Cestovatel zkoumá jízdní řád, vyhledává nejlepší spojení, odhaduje vydání. Snaží se vykonati cestu pohodlně, užitečně a zajímavě. Nezapomíná ani na možná nebezpečí, překážky a potíže, aby byl na vše připraven. Zkrátka on rozjímá o své cestě, o jejím průběhu a počíná vše s rozvahou.

Chce-li si někdo nakloniti vysoce postavenou osobu, studuje předem její povahu, přemýšlí o vhodném způsobu, jímž by svou prosbu projevil a hledá příznivou příležitost ke slyšení. Také dítky při hře rozjímají, aby chytře, opatrně a lstivě svého soupeře předstihly. A tak ve mnoha jiných případech člověk rozjímá, aby jednal, pracoval a žil moudře a prozřetelně.

Je-li rozjímání již ve všedním životě potřebno, tím potřebnější jest v životě křesťanském, nadpřirozeném a duchovním.

Rozjímající člověk vniká hluboko do učení Kristova. Zevrubně a důkladně do nejmenších odstínů všímá si všech podrobností a snaží se, aby co nejvíce vědomostí vytěžil pro duchovní život a pro spásu.

Předně vidí, že nelze dvěma pánům sloužiti, že se nutno rozhodnouti pro službu Boží. Když uvažuje o Bohu a jeho vlastnostech, poznává dobrotu a milosrdenství Boží a proto vzplane k Bohu láskou. Lásku k Bohu a touhu po spojení s Bohem oslabuje, po případě ničí hřích. Proto se hříchu bojí a varuje. Když pozoruje hrozné následky hříchu, pozná v něm jediné a pravé zlo na světě, pročež hřích nenávidí. Varuje se tedy příležitosti ke hříchu a chápe se všech prostředků spásy, aby žil v milosti posvěcující a byl dítkem Božím. Rozjímající snaží se pak přiblížiti k Bohu umrtvováním, modlitbou, rozjímáním a přijímáním sv. svátostí.

V rozjímání nabýváme pravého ponětí o pokušení těla, světa a ďábla. Ďábel nám zatemní rozum a oslabí vůli, aby náš odpor byl slabší. Nejprve pochlebuje, že nejsme těžkého hříchu schopni, potom líčí hřích jako veliké blaho a štěstí, které vyniká nad všelikou nám známou blaženost, konečně lživě nám našeptává, že hřích, k němuž nás svádí, jest jen malichernost, které si Bůh ani nepovšimne, abychom aspoň kousíček toho blaha okusili, že to nebude těžký hřích.

Po hříchu však ďábel změní taktiku. Staví nám na oči naši úžasnou křehkost a vrtkavost v dobrém, z níž vůbec nepovstaneme, nýbrž stále budeme klesati, až bude z nás navyklý hříšník. Potom ukáže nám hřích v pravé podobě, jako nízkost, věrolomnost a hanbu, za niž se třeba styděti před Bohem, před lidmi a před zpovědníkem. Ďábel vysmívá se hříšníku: »Hledal jsi blaho a našel muka zlého svědomí, trápení a bolest.« Radí hříšníku, aby hřích zamlčel nebo ke zpovědi vůbec nešel. Zveličuje naši vinu a praví, že nám Bůh ani odpustiti nemůže.

Rozjímající však těchto obtíží obyčejně nepocítí, neboť stále si připomíná, že hřích je pravé a největší zlo na světě. Jest hanebný a v následcích hrozný. Proto nejlepší zbraní jest rázné zamítnutí hříchu modlitbou, sebezáporem a útěkem. Z rozjímání však nabýváme poučky, že hřích — každý i největší — Bůh nám odpustí, vykonáme-li přiměřené pokání. Bůh se dokonce raduje z obrácení hříšníka. Zpovědník pak si váží hříšníka, který je upřímný a kající, neboť ví, že svou pýchu a neřest hrdinsky přemohl. Je hrdina, který více miluje Boha než sebe, více duši než rozkoš.

Láska k Bohu nabádá rozjímajícího k napodobení ctností Ježíše Krista, Panny Marie a svatých. Touha po spojení s Bohem učí zapírati nízké vášně mrtvením těla a smyslů, vede do zpovědnice a ke stolu Páně. Naděje na věčnou odměnu v nebi pudí člověka ke ctnostem a k získávání zásluh pro nebe.

Láska k Bohu přenáší se též na ostatní ctitele Boží, na bližní, na církev. Rozjímající tedy snaží se zažehnati lásku Boží v srdci rodiny, osady, národa. Proto koná své stavovské povinnosti co nejsvědomitěji, jest svému okolí vzorem zbožnosti. Lidí, živočichů a věcí váží si potud, pokud je oceňuje Bůh a pokud jsou mu užitečni ke spáse. Více však miluje Boha, než sebe, své zdraví a majetek. Nikdy by se nedopustil hříchu, i kdyby jím na oko a na chvíli sobě a bližnímu vypomohl. Miluje Boha z celé duše, nade všecko.

Rozjímání vede nás na cestu svatosti. Abychom pronikli až na kořen těchto pravd, užijme několika přirovnání. Čím jest chléb tělu, čím olej lampě, čím vláha bylině, tím jest rozjímání v duchovním životě. Jako chléb tělo sytí a podporuje jeho vývoj, tak rozjímáním živí se a podporuje život duchovní, nadpřirozený. Jako bez pokrmu tělo chřadne a zmírá, tak nedbalostí v modlitbě rozjímavé duše slábne a duchovně (hříchem) umírá. Mějme tedy na paměti věčné pravdy a závazný příklad Kristův, využitkujme pohnutek a prostředků víry ke spáse své duše. Bez rozjímání neuvarujeme se hříchu, ani v dobrém nevytrváme, aniž si nashromáždíme ctností a zásluh. Kdo nerozjímá, tomu se duchovní život znechutí, přilne ke světu, až se stane k duchovním věcem slepým a hluchým.

Rozjímání jest teploměrem duchovního života. Kdo je vynechává úplně, ztratí obyčejně milost Boží i milost povolání.

Kdo nesytí duše chlebem rozjímání, podlehne tělu, které žádá proti duchu, upadne do pekelných nástrah, neboť nemá

světla nebeského. Zapomene na svůj cíl, na své duchovní postavení a povinnosti. Abychom vytrvali v dobrém a v kněžství (řádu), potřebujeme zvláštní milosti Boží. Ale čím pak si jí zasloužíme, když nerozjímáme a se nemodlíme? Pán Bůh používá modlitby za vodovod, jímž k nám přitéká pramen milosti. Proste a bude vám dáno! Kdo tedy klesá do hříchu těžkého, ten jistě zanedbává rozjímání úplně, anebo koná je velmi netečně. Pročež ďábel usiluje veškerou mocí, aby odvrátil kněze (řeholníky) od modlitby a od rozjímání. Podaří-li se mu to, jest vítězem. Vždyť takový kněz (řeholník) maje oči, nevidí, maje uši, neslyší. Chceš-li se tedy uvarovati hříchu a vytrvati v dobrém, musíš rozjímati. »Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis.« »Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci a na věky nezhřešíš.« (Sir. 7, 40.)

Nepřilévá-li se do lampy svítiva, světlo bledne, slábne, až zhasne. Nepřikládá-li se na oheň paliva, oheň opadává, až dohoří. Podobně také světlo ctnosti a vzor dobrého života, nemá-li duchovní potravy, bledne, hasne, zkomírá, až zhasne. Výživou ctnosti jest rozjímání o Ježíši Kristu a jeho učení. Světlo, jež on vyzařuje, nám svítí, nás prozařuje, v nás se obráží jako v křišťálu, aby zase dopadalo na jiné. »Tak sviť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a velebili Otce mého, kterýž jest v nebesích.« — V rozjímání poznáváme cestu ctnosti, modlitba však nás na ni uvádí a na ní podporuje.

Zahradník nejlépe ví, kolik práce a péče nutno věnovati květině, než se rozvije. Semeno třeba pěstovati ve zvláště připravené půdě, nutno je zalévati a přechovávati na teplém místě, aby vzklíčilo, vyrostlo v květinu a aby se na ní ukázal květ. Podobné péče a práce potřebují dobrá předsevzetí a úmysly, které v nás uzrály při duchovních cvičeních. I když dobrý úmysl v srdci vzklíčí, přece v pozdějších dobách třeba veliké péče, aby v duši zakořenil, vypučel, zesílil, zkvetl a přinesl ovoce. Pročež třeba dobré úmysly zalévati častým připomínáním pohnutek, které nás při duchovních cvičeních přiměly k oněm předsevzetím. Dobrá předsevzetí potřebují tepla a světla, které kane do duše uvažováním o vznešeném příkladu Ježíše Krista, Panny Marie, svatých spolubratří a svatých patronů. Dobrá předsevzetí nutno chrániti od mrazu, což se děje tím, že se stydíme za svou vlažnost a duchovní lhostejnost. Jedním slovem máme se sv. Pavlem síti, s Apollonem zalévati a pak dá Pán Bůh vzrůst, květ a ovoce. K tomu dopomáhá

rozjímání, neboť nás poučuje o naší křehkosti. Modlitbou však si vyprošujeme sílu a vytrvalost v dobrém.

»Spravedlivý žije z víry.« (Žid. 10, 38). Jako člověk žije z rozumu, tak spravedlivý, pravý křesťan, dítko Boží, žije z víry. Chodí ve světle víry, vše posuzuje podle zásad víry, podle nadpřirozených pohnutek jedná, věrou svůj život ušlechtuje, a Bohu se připodobňuje. Zásady Ježíše Krista, jak je zdělil ve svém kázání na hoře, budí odpor v naší přirozené povaze. Vždyť blahoslaví chudé, tiché, lkající, hladové, milosrdné a ty, kdo se přemáhají, aby byli čisti, pokojní, trpělivi v protivenství, v bezpráví a pronásledování. Tyto zásady odporují naší povaze a zásadám světa, který nám je vštěpuje výchovou ve škole, četbou a ve stycích se světem. Pročež musíme se zapírati a se vžíti do zásad Ježíše Krista, abychom v sobě potlačili, umlčeli a ze srdce vykořenili zásady světské. Toho dosáhneme toliko rozjímáním. V něm se spřátelujeme s duchem Ježíše Krista, jenž má proniknouti a ovládnouti naše smýšlení a jednání. Jenom rozjímáním utvrzujeme svou víru tak, že je kvasem života nadpřirozeného, vpravdě křesťanského. Jen »spravedlivý žije z víry«. Rozjímání upozorňuje nás na hrozící nebezpečí a modlitbou se ho zbavujeme.

Kněz, jenž pečuje o spásu svěřených duší modlitbou, příkladem a vyučováním, potřebuje rozjímání dvojnásob. Jeho úkolem jest vedení duší k nebi, což provozuje modlitbou a sv. svátostmi, jimiž kane do srdcí láska k Bohu. Ale kterak může věřící nadchnouti k lásce Boží, je-li sám vlažný, ne-li studený? Jak pak roznítí žár lásky Boží u věřících? Na to odpovídá žalmista Páně: »Zahřálo se srdce mé ve mně a v rozjímání mém rozpálil se oheň.« (Žalm 38, 4.) — Bez rozjímání nelze zastávati úřadu prostředníka mezi Bohem a lidem. Protož strachoval se sv. Řehoř o biskupy, když světili na kněze muže, kteří neměli úcty a lásky k modlitbě rozjímavé. Svatý Bernard napomínal papeže Eugena III., aby skládal ruce toliko na ty, kteří jeví lásku a horlivost v rozjímání. Sv. Karel Boromejský nesvětil klerika, pokud se nepřesvědčil, že zná a miluje vnitřní modlitbu. Všichni světci byli přesvědčeni, že skládáním rukou biskupových stává se člověk knězem a teprv pravidelným rozjímáním řádným knězem.

Sv. Augustin objasňuje tuto pravdu pěkným příkladem. Dítko potřebuje k zachování života a k vývoji tělesnému potravy. Kdyby je matka krmila chlebem a masem, dítko by

přece zahynulo hladem; neboť nemá zubů a takové potravy nesnese. Pročež matka sama potravu požije, zpracuje a jako mléko podá ji nemluvněti. Podobně kněz musí pravdy svaté víry nejprve sám zažíti, duchovně zpracovati a proměniti v mléko, a teprv je podávati věřícím srozumitelně, lehce a zajímavě. Toho přirovnání užil již sv. Pavel v listu ke Korintanům: »A já, bratří, nemohl jsem vám mluviti jako k duchovním, ale jako tělesným. Jako maličkým v Kristu mléko dal jsem vám k pití, ne silný pokrm, neboť nemohli jste ještě snésti.« (I. Kor. 3, 1—2.) Kdo promyslí a v rozjímání probere učení a příklad Božského Spasitele, ten bude míti dostatek látky ke kázáním, neboť ex abundantia cordis os loquitur; z plnosti srdce ústa přetékají. (Mat. 2, 34.)

V rozjímání poznáváme krásu ctnosti a modlitbou si ke ctnostnému životu vyprošujeme milost, sílu a vytrvalost.

II. *Podstata rozjímání.*

Co jest rozjímání? — Rozjímání není vnitřní styk s Bohem, při němž Bůh uděluje duši zvláštní světlo, vytržení a zjevení. Takových darů dostává se jen vyvoleným a svatým duším. Rozjímání jest něco snadného a každému člověku možného. Snadno člověk rozjímá o věcech časných a všedních. Rovněž tak snadno lze uvažovati též o věcech duchovních. Abychom tedy jasně poznali, co jest rozjímání, popíšeme je na několika příkladech. Rozjímání podobá se umění sochařskému, zahradnickému a učitelskému.

Rozjímání jest práce sochařská. Jak tvoří sochař? Pozoruje bedlivě zářivý vzor nebo jen v obrazivosti zářící krásný model. Před ním leží mramorový balvan neb kláda. Z toho nevzhledného kamene má vytesati sochu podobnou skutečnému anebo myšlenému vzoru. Sochař tedy nejprve prohlíží vzor, všímá si postavy, rozměrů, výrazu tváře; studuje celý vzor. Potom vezme dláto a kladivo a dá se do práce. Nejdříve odletují z balvanu velké kusy, potom stále menší a menší. Sochař chopí se potom jemnějšího dláta. Znenáhla vystoupí z balvanu obrysy hlavy, trupu, rukou i nohou. Potom se chopí jemného dláta, tesá opatrně, aby vyznačil jemné svaly, tahy obličeje, jemné záhyby šatů a vlasů — až jest socha podobna vzoru. Práce jest dokonána.

Podobně počínáme si při rozjímání. Před námi stojí ve své ideální dokonalosti Božský Spasitel, jemuž se máme připodob-

niti. Také my svůj vzor prohlížíme, studujeme jeho povahu, jak cítí, smýšlí, mluví a jedná. Potom zkoumáme své vlastní city, myšlenky, slova i skutky, na kolik jsou Božskému vzoru podobny. Poté pátráme po důvodech, které nás pobízejí, abychom vyplenili své chyby, jež porušují naši podobnost s Kristem Pánem. Tím horlivěji však následujme jeho ctností. Dovedeme-li to, budeme živými obrazy Ježíše Krista. Takto konejme svá rozjímání.

2. Duchovní úvaha jest práce zahradnická. Zpozoruje-li zahradník na záhoně samý plevel, pýr a bodláky, ustanoví si, že tam založí pěkný záhon. Nejdříve tedy vytrhá trávu a plevel, vyrýpe kořeny bodláků, zryje zemi hluboko, uhrabe, srovná a teprve potom nasází květiny. Mladé sazenice pilně zalévá, a ukáže-li se plevel opět, s neúnavnou pílí znova záhon okope a vyčistí. Tak povstane pěkný záhon a ze záhonů líbezná zahrada.

Také naše srdce má býti zahradou Boží, v níž má stále prodlévati Kristus Pán. Ale v našem srdci bují plevel a pýr. Dobrá předsevzetí a úmysly se tam skoro dusí! Jest tedy naší povinností, abychom pýr a bodláčí vyplenili, to jest, špatné náklonnosti ze srdce vykořenili a zasázeli tam růže ctností. Ctnosti máme zalévati modlitbou a ošetřovati sebezáporem, aby se ujaly, rostly a rozkvetly. Zvláště nechť tam zkvétá fialka pokory, lilie čistoty, růže lásky Boží a bratrské, a sedmikráska chudoby. Když se tyto ctnosti ujmou, buďme na stráži, aby se tam opětně nezahnízdil plevel nezřízených žádostí. Ukáže-li se jenom slabý výhonek vášně, ihned ji vytrhněme i s kořenem, ihned se utecme k modlitbě, odstraňme příležitost ke zlému a obnovme dobrá předsevzetí. Tak rozkvete v našem srdci krásná zahrádka, do které rádo zavítá Božské Srdce Páně.

3. Rozjímání jest školou. Ochotně a radostně žáci navštěvují přednášky učeného profesora. Dávají pozor na každou přednášku, ukládají jeho slova do paměti, a též později o nich přemýšlejí. Doma přednesenou látku pilně studují, aby se do ní vžili, aby byla jejich duchovním majetkem.

Jdeme-li tedy na rozjímání, mysleme si, že jdeme do školy, v níž vyučuje Ježíš Kristus, věčná pravda, cesta a život. Je to božský učitel! Není pod sluncem lepšího, učenějšího a světějšího. »Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného!« (Jan 6, 69.) Posaďme se tedy k nohám Pána Ježíše jako Maria, a vnímejme jeho slova celou duší. Jednou poslouchejme,

jak učí pokoře, jindy milosrdenství, opět jindy lásce k bližnímu atd. Učme se ve škole Páně ctnostem, abychom vysvlékli starého člověka s hříchy a vášněmi a oblekli člověka nového, který jest podle Srdce Páně. Jako žáci v těžkých a nesnadných případech se odvolávají na svého profesora, tak i my v pokušeních vzpomínejme a přidržujme se slov Páně. Potom i my budeme míti úspěch v duchovním životě. Čím jest slepci vůdce, churavému lék, nováčku rádce a oku světlo, tím jest rozjímání duši.

III. *Postup při rozjímání.*

Jak si počínati při rozjímání? Známe tři způsoby, z nichž nejznámější jest mi způsob svatého Petra z Alkantary. Rozjímací methody sv. Ignáce a sv. Alfonsa jsou si velmi podobny.

Sv. Petr nás navádí, abychom při rozjímání zaměstnali všechny schopnosti duševní, hlavně paměť, rozum a vůli. Rozjímání (podobně jako modlitba) jest pozdvižení mysli k Bohu, duchovní styk s Bohem, a pobožná rozmluva s Otcem nebeským. Látku k rozjímání podává nám kniha, v níž jest látka rozdělena obyčejně na dva nebo tři body, které obsahují hlavní myšlenky. Leč nesmíme se rozjímání oddati bez přípravy. »Ante orationem praepara animam tuam. Před modlitbou připrav svou duši,« vybízí nás Písmo svaté.

1. P ř í p r a v a. Poznamenejme se svatým křížem, abychom rozjímání vykonali s myslí sebranou a obraťme pozornost k Bohu. Vzbuďme nejdříve víru v přítomnost Boží: »Věřím, že jsi zde, Bože, přítomen, klaním se ti, neboť vím, že na mne patříš.« — Pokořme se před Bohem a litujme svých hříchů: »Uznávám, že pro své hříchy nejsem hoden prodlévati před tvým nejsvětějším obličejem a proto lituji svých hříchů.« Poněvadž bez vůle Boží nemůžeme ani jméno »Ježíš« se zásluhou pro nebe vysloviti, prosme o požehnání a světlo s nebe: »Leč důvěřuje se ve tvou nekonečnou dobrotu a milosrdenství, pokorně prosím o milost, abych vykonal toto rozjímání ke tvé větší cti a chvále a ve prospěch své ubohé duše.« Abychom si zajistili užitek z rozjímání, prosme takto: »Osviť můj rozum, obměkči srdce a posilni mou vůli, abych tě vždy dokonaleji poznával, vroucněji miloval a věrněji tobě sloužil.« O tu milost prosíme na přímluvu Panny Marie, našich svatých (spolubratří) patronů a anděla strážce.

2. Druhým dílem rozjímání jest četba z rozjímací knihy. Pročítejme rozjímání hlasitě, pomalu, rozvážně a pobožně. Dlužno doporučiti, aby se četl napřed pouze jeden bod, potom asi za 10 minut druhý a na konci půlhodiny třetí. Ty tři body tvoří nerozlučný celek; obyčejně třetím bodem rozjímání vrcholí. (K večernímu rozjímání užívejme jiné knihy rozjímací.) Když se předčítá, naslouchejme pozorně, vštipme si každé slovo do paměti, zvláště to, které nás dojalo.

3. Ve třetím dílu nastává nám nejdůležitější úkol. Máme o přečtené látce uvažovati. Je to asi taková práce, jakou koná dějepisec, když pročítá starou listinu. Každého slova, slohu, spojitosti, každé čárky a tečky si všímá. Nejdříve povolejme na pomoc svou paměť. Jestliže jsme byli někdy svědky živelní pohromy, naše paměť s velikou podrobností líčí nám vše, jako bychom tu příhodu znova viděli. Když se o neštěstí jen dočteme v novinách, béřeme na pomoc druhou vlastnost duševní, totiž obrazivost čili fantasii. Ta nám vykreslí neštěstí zrovna tak živě. Vidíme v duchu zatopenou krajinu, domy jako ostrovy; na nich zříme lidi, starce, ženy i děti, jak vše volá o pomoc. Zříme loďky, jak zápolí s proudem kalných vod a vyvážejí nešťastníky na blízké návrší. — Je-li tedy naše obrazivost tak veliká a schopná v líčení světských výjevů, napněme ji také v duchovních věcech! Čteme-li v rozjímání o Kristu Pánu, jak vyučuje, koná divy nebo cestuje, přidružme se k němu jako apoštolové, anebo posaďme se k jeho nohám jako Maria. Promysleme všechny okolnosti, prohlédněme si přítomné u něho osoby, místo, čas, roční dobu, svátky, o nichž se děje zmínka. Pozorujme vše podrobně, jako bychom byli skutečně přítomni. Stejně si počínejme, rozjímajíce o Panně Marii, apoštolech a jiných světcích. Takovýmto lehkým rozjímáním o Kristu Pánu, P. Marii a svatých říkáme konsiderace čili pozorování.

Když si všecko jasně představíme, přiberme na pomoc rozum a dávejme si otázky. Kdo vykonal ten zázrak, kdo to mluví, kdo mlčí, kdo kárá, kdo kráčí s místa na místo? A odpovídáme si: Ježíš Kristus, Syn Boží. Kdo je tam s ním? Apoštolové, učedníci, přátelé, nepřátelé, hříšníci, nemocní atd. Mysleme si, že jsme přítomni s nimi. Proč to Kristus Pán učí, koná, mluví, mlčí, dovoluje, snáší a trpí? Jaké měl k tomu důvody? — Tažme se dále: Jak dokonale jedná, za jakých okolností, proč nejednal jinak? — Jednám já také tak, jako

Kristus Pán, konám to, čemu slovem a příkladem učil? Jednám jako apoštolové, přátelé nebo nepřátelé Kristovi? Jednám tedy správně, nebo snad nedokonale, či hříšně? Jsem již dokonalý a vycvičený ve ctnosti, kterou mi dnes Kristus Pán odporučuje? — Proč mám o tu ctnost usilovati? Které důvody mě zvláště pobádají, abych se jí ozdobil?

Pak přejděme v myšlenkách k sobě: Kdy, kde a jak mohu se dnes v této ctnosti cvičiti? Které překážky dlužno zdolati? Jakých prostředků použiji, abych se v té ctnosti vycvičil? Dávejme si tedy otázky: Kdo, co, kde, čí pomocí, proč, kterak a kdy? Dáme-li si na všecky ty otázky odpovědi, zaměstnáme rozum dostatečně.

Potom zaměstnáme v ů l i čili srdce. Obdivujme se Spasiteli, děkujme mu za jeho vznešená slova a božský příklad. Rozjímajíce o ctnostech, o příkladu a slovech Páně, děkujme mu za milost, že nás osvítil, abychom jasněji poznali jeho vůli na onom příkladu. Uvažujíce o utrpení a smrti Páně, děkujme mu za nekonečnou lásku. Přemítajíce o slávě z mrtvých vstalého Spasitele, vzdáváme díky za to, že nám připravil příbytek v nebesích.

Při rozjímání o pomíjitelnosti lidí, živočichů a věcí děkujme, že nás vytrhl ze starostí a křížů, které poutají k věcem časným. Při úvaze o smrti, že nás uchránil náhlé a nenadálé smrti. Rozjímajíce o nebi, že nás povolal ke kněžství a dává milosti k dosažení života věčného. Každé rozjímání nutká nás k díkům, proto při žádném rozjímání nezapomínejme děkovati Bohu za všeobecná dobrodiní, že nás stvořil, vykoupil a posvětil, že nám zůstavil nejsvětější Svátost Oltářní, že nám dal Marii Pannu za matku, že nás povolal do církve, k stavu kněžskému (řádu), k slávě nebeské.

4. P ř e d s e v z e t í. Zvláště důležitý jest čtvrtý díl rozjímání, totiž dobrý úmysl čili předsevzetí. Když rozvažujeme o slovech, skutcích a ctnostech Páně, ozve se v nás touha, abychom se stkvěli podobnými ctnostmi jako náš božský vzor, jako P. Maria a světci. Hledáme-li na sobě ctnosti, bývámenemálo překvapeni, že jsme často opomíjeli konati dobré, že ctností nemáme, nebo jen málo a nepatrné. Zmocní se nás ihned stud a lítost. Proto pokořme se před Bohem a litujme své vlažnosti. Z lítosti vyvine se předsevzetí, čili pevný a nezvratný úmysl, že vše napravíme, že se budeme cvičiti ve ctnostech a že použijeme všech pomůcek ke konání ctností, ba

že budeme vyhledávati příležitost ke cvičbě ve ctnostech. Ráno učiňme předsevzetí na celý den a zpytujme se večer, zdali jsme mu dostáli. Najdeme-li na sobě poklesky, litujme jich. Zvláště si volme takové předsevzetí, které potírá a vykořeňuje naše navyklé slabosti, náš nejčastější hřích a největší vášeň. Dobrý úmysl posvěťme pokorou a důvěrou v pomoc Boží. Nakonec samy sebe Pánu Bohu obětujme a dejme Bohu v oběť zásluhy Ježíše Krista, Panny Marie a všech svatých.

5. Prosba o milost. Zbývá ještě poslední, pátý díl rozjímání, v němž prosíme Pána Boha o milosti a dary duchovní, abychom svému předsevzetí opravdu dostáli. Prosíme též o jiné milosti a dary, jež jsou potřebné pro život dokonalý.

Vysílejme k Pánu Bohu prosby za obrácení všech národů, o vzorné vládce a úředníky, za církev a její příslušníky. Vyprošujme milost setrvání spravedlivým a milost obrácení hříšníkům. Modleme se za duše v očistci, za všecky pokoušené, zarmoucené, zoufalé, nemocné a umírající. Poté modleme se za své vlastní potřeby: Za odpuštění svých hříchů, za pokoru, za lásku k Bohu a bližnímu, o milost setrvání v dobrém, za ochranu Boží, abychom vše konali ke cti a slávě Boží a pro spásu duší. Bez pomoci Boží nemůžeme konati nic dobrého a záslužného.

K takovému rozjímání nepotřebujeme jiné knihy než svatá evangelia nebo jinou knihu Písma svatého. Máme-li knihu rozjímací, snadno si slova upravíme a doplníme podle svého stavu. Nejsme-li při rozjímání ihned pobožni a zaujati látkou rozjímací, neklesejme na mysli, nýbrž vyčkávejme pokorně pomoci Boží. Cvikem staneme se duchovními mysliteli, rozjímateli. Ani velkým světcům se každé rozjímání nezdařilo. Často Pán Bůh člověka zkouší, aby uznal svou nicotu před Bohem. Mnohdy staneme přede dveřmi trůnu Božího, jako Lazar, až Pán Bůh přijde a dveře otevře. V takových okamžicích se pokořme, vzpomeňme na své hříchy a promrhané milosti Boží. Již to jest milost, že svou vinu uznáme.

Shrneme-li krátce všechno, co jsme slyšeli, počínáme si při rozjímání takto: 1. Vykonáme přípravu, 2. přečteme látku k rozjímání, 3. uvažujeme o přečteném pamětí, rozumem a vůlí, 4. učiníme dobrý úmysl a 5. prosíme Pána Boha o milost k vykonání předsevzetí a také o jiné milosti pro život dokonalý. Rozjímání jest také výbornou přípravou na kázání. I na

procházce lze rozjímati, na př. o mešním evangeliu, o perikopě budoucí neděle atd.

Jinak lze rozjímati použitím pěti smyslů: zraku, čichu, sluchu, hmatu a chuti. Tak snadno lze rozjímati o událostech ze života Pána Ježíše a Panny Marie. Na př. o narození, obětování v chrámu, o útěku do Egypta, o skrytém životě Páně v Nazaretě, o poslední večeři a o utrpení Páně (konsiderace). Podle tohoto návodu lze krásně rozjímati o pekle, o nebi, očistci a jiných pravdách. Po přípravné modlitbě a po čtení tažme se: Koho vidím? Co mluví, co by chtěl říci? Co praví o něm jiní? Co cítí, jak to snáší! Co zakusil na kříži? Jakou bolest cítil? Tak rozjímali jsme o pekle, takže není třeba dále se o tom šířiti.

Třetí a poslední způsob rozjímání lze konati takto: Odříkáváme si ústní, známé modlitby, ale pomalu, rozjímajíce o každém slově zvláště a pokaždé vzbuzujeme lítost, díky a dobrý úmysl s prosbou o přispění Boží. Modlíme se na příklad O t č e náš. Boha nazýváme otcem. Velké to vyznamenání pro nás! Bůh nás horoucně miluje. Pročež máme ho milovati dětinnou láskou i my, máme ho poslouchati, ctíti a velebiti. Jako dítko Boží mám býti důstojným členem svého stavu, nesmím Otce svého hněvati hříchem. — Modlíme se Otče n á š. Jsme tedy bratři. Máme se snášeti, a žíti svorně, máme býti jedno srdce a jedna duše. — Takto můžeme se obírati jedinou modlitbou celé hodiny. Sv. František z Assisi největší část dne zabýval se slovy: »Můj Bůh a mé všecko.« Při tom proléval proudy slz, litoval hříchů a tříbil ducha svého k dobrému. — Takové rozjímání lze doporučiti v nemoci, po namáhavé duševní práci a na cestách. Při tom máme ještě tu výhodu, že vykonáme své obvyklé modlitby pozorně a pobožně. Takto lze rozjímati také o litaniích a žalmech.

(Doslov.) S pomocí Boží poznali jsme, jak potřebno, prospěšno a snadno jest rozjímání. Sáhněme po tomto prostředku spásy, osvojme si jej, abychom prospívali ve škole Srdce Páně, abychom dokonale žili a se připodobnili svému božskému Mistru, Ježíši Kristu. Toliko rozjímáním nabývají naše dobrá předsevzetí živoucí mízy a mají vliv na náš život.

Pane Ježíši, posilni mě svou milostí, abych nikdy rozjímání nevynechal! Panno Maria, tobě obětuji své předsevzetí. Sv. N., Serafe modlitby, veď mne cestou rozjímavé modlitby až k věčnému patření na Boha tváří v tvář, kdy mi bude rozjímání slastí a odměnou. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 5, kn. III., kap. 3.

26.

Kázeň duševních vášní.

Úvod: Je-li Kristus ve vás, tělo sice je mrtvé, duch však žije pro ospravedlnění. (Řím. 8, 10.) Ode mne však daleko budiž, abych se honosil, leč v kříži Pána našeho, Ježíše Krista, skrze nějž svět ukřižován jest mně a já světu. (Gal. 6, 14.)

O vášních všeobecně.

Co jest vášeň nebo náruživost? — Vášně jsou tělesné touhy, přání, záliby, odpor, nechuť, nelibost, pocity a city, jež hýbají naší tělesnou přirozeností, ji rozněcují, dráždí a ženou k činům nebo k útěku. Náruživosti jsou hnutí nižší lidské přirozenosti, jež touží po dobrech skutečných nebo aspoň domnělých, nebo pobádají k útěku a obraně proti zlu skutečnému nebo domnělému. Vášně nemají vládnouti, nýbrž mají poslouchati rozumu a vůle. Pramenem vášní jsou smysly tělesné a jejich dojmy. Sv. apoštol je dělí do tří tříd: Žádost očí, žádost těla a pýcha života, tedy požitky tělesné, touha po mamonu a po moci.

Jest šest *prostých vášní*, které nepotřebují přemáhati překážek, které se staví do cesty dobru: Jsou to tělesná nebo smyslová láska skutečného nebo domnělého dobra, 2. touha po vzdáleném dobru, 3. radost z dosaženého dobra, 4. nenávist ke zlu, 5. odpor ke zlu a útěk před ním, 6. smutek nebo bolest ze zla. Ostatní vášně či náruživosti jsou vznícené, které musí přemáhati překážky, jež se staví do cesty. Jsou to 7. naděje (nikoli ctnost naděje) čili touha po dosažitelném dobru; 8. zoufalství je vzdání se naděje, 9. bázeň jest strach z možného zla, 10. hněv jest žhavý pocit nevole, 11. odvážlivost jest opak bázně a útočí na překážky.

Každý věk má své převládající vášně. V dětství, jinošství, v mužném věku i ve stáří jeví se odlišné choutky a sklony. Vášně zvláštní pozorujeme též u různých pohlaví. U mužů převládá hmotná síla a rozum, u žen obrazivost a cit. Na vývoj a sílu vášní má vliv letora živá nebo studená. Povahu podmiňuje skladba krve, nervů, žluči a míz. Také podnebí, roční počasí, výživa, nemoci, vychování, zaměstnání, zábavy a společenské postavení působí na vášně, na smyslovou dychtivost a

na obrazotvornost. Proto jest potřebí znáti příčiny vášní, abychom je (vášně) zjistili, zhodnotili, určili jim správný směr a zjednali si duševní rovnováhu. Vášně samy o sobě nejsou ani dobré ani špatné. Ale mohou se státi dobrými nebo zlými podle toho, jakým směrem se samy ubírají, nebo jaký směr jim dáme. Užíváme-li vášní k dobru a ctnosti, jsou dobré; použijeme-li jich ke zlému, budou hříšné, špatné. Jsou tedy vášně svaté a jsou vášně hříšné.

Dobré i zlé lidi navštěvují bázeň, touhy a radosti. Zlí však počínají si nezřízeně a k hříšnému účelu; pociťují tedy špatnou bázeň, zlé touhy a nezřízené radosti. Kdežto dobří lidé, jsouce poslušni rozumu, mají spasitelnou bázeň, dobré touhy a ušlechtilé radosti. Ovoce jest podle jakosti stromu buď dobré nebo zlé. Smyslová dychtivost jest součástí přirozenosti lidské. Ctnost však přirozenosti neničí, nýbrž ji zdokonaluje. Abychom vášní využili ke křesťanské dokonalosti, musíme jejich nezřízenost odstraniti, jejich hnutí říditi a je podřizovati vládě rozumu. Jsou-li vášně poddány rozumu a mají-li správný směr, budou n á m prokazovati veliké služby v pěstění ctnosti. (Aby se člověk uzdravil, není třeba zničiti všechny šťávy tělesné, nýbrž stačí zjednati v nich správnou rovnováhu. Ohně, vědy, techniky a umění také lze užiti k dobru i ke zlu. A vášně jsou oheň.) Vášně bývají prudké a příliš změkčilé ve svých vznětech, nebo se odvracejí od svého přirozeného účelu, jímž jest vyhledávání dober, jež rozum schvaluje. Proto třeba proti nezřízeným vášním bez oddechu bojovati, aby neunikly naší bdělosti a nevloudily se do našeho smýšlení a jednání.

Slyšel jsem výrok: Čím znamenitější člověk, tím má větší vášně. — Vždyť vášně jsou schopnosti, mohutnosti, jež člověka ženou k činům, sílí ho a dodávají mu naděje, odvahy a vytrvalosti, — ať v dobrém nebo ve zlém. Dobré vášně jsou požehnáním a pobídkou k svatosti, zlé vášně jsou neštěstím a pohromou pro člověka. Svatí a světice boží byli vesměs velicí vášnivci, neboť jen ten, kdo Boha vášnivě miluje, hrdinsky koná své povinnosti a pro Boha se obětuje, — jest svatý.

Kristus Pán, maje pravé tělo, nebyl prost vášní, tělesných vznětů; ale ty byly v naprosté podřízenosti jeho rozumu a vůli, byly to tedy svaté vášně. Proto se Kristus Pán hněval na zatvrzelost fariseů, plakal nad smrtí Lazarovou, radoval se z požívání beránka velikonočního, cítil hořkost a bázeň ze svého utrpení a smrti. To byla tělesná hnutí, city, jež náležejí k váš-

ním. Nejsou tedy hnutí tělesná hříšná, nejsou známkou nedokonalosti, neboť Ježíš Kristus byl svatost sama. Necítiti žádného vznětu, býti bez citu, není lidské, ani vůbec možné. Ale tyto vzněty a city nesmí se uchýliti z mezí zákona Božího, k věcem nedovoleným a hříšným. —

1. Nejmocnější vášní jest smyslová l á s k a. Jest to hnutí duševní, vábící k předmětu, jenž se jeví dobrým, krásným a dokonalým, nebo slibuje majiteli prospěch a působí mu příjemnosti. Proto milující touží po sjednocení s milým předmětem. Jakožto vášeň jest láska duševní hnutí, toužící po sjednocení s milým smyslovým předmětem, jejž poznala obrazivostí. Pán Bůh dal každému člověku sklony a způsobilost k dosažení jeho cíle věčného i časného. Rozumu dal touhu po pravdě, vůli udělil lásku k dobru, jedinému to předmětu, jenž ji (vůli) může vábiti a zaujmouti. Mezi vůlí a dobrem jest vrozená přitažlivost, podobně jako mezi rozumem a pravdou, okem a barvou, sluchem a tónem. Klame-li se někdy vůle a přilne ke zlu, učiní to pouze omylem a v domněnce, že žádaná věc je dobrá, nikoli zlá. Dobro a krásno jest totéž, jedna věc, toliko rozum je rozlišuje. Předmětem a pohnutkou lásky jest dobro a krása věcí.

Láska jest pramenem všeho snažení, všeho cítění a všech vášní. Láska ovládá vše v nás a může vše dobré i všechno zlé. Pokud láska zůstává v náležitých mezích, jest bohatým zdrojem všeho dobra. Stane-li se však láska divou šelmou, unikne rozumu a pak není na světě neštěstí, jehož by nepůsobila, není nepořádku, jejž by nevnášela do našeho života. Rozkazuje tužbám a všem vášním, jest východiskem všech myšlenek, slov, skutků a hnutí duševních. Ona touží, doufá a se rozohňuje. Naskytne-li se překážka, hněvá se, překonává překážky, rozbíjí vše, co se jí staví do cesty. Láska jest stvořena za dárkyni dobra, ale zvrhne-li se, jest pramenem všelikého špatnosti a nevázanosti. Vášeň lásky měla by poslouchati rozumu, měla by hořeti jen pro pravá dobra, aby dosáhla dokonalosti křesťanské. Opustí-li však stezku dobra, stane se násilnickou a divokou vášní, plnící svět nezřízeností a neštěstím.

Láska jest tedy dobrá a špatná. Každá duše musí voliti mezi touto dvojí láskou. Předmětem lásky může býti věc, tvor, bližní, já a Bůh. Mezi všemi láskami jest nejpřednější, nejsvětější a nejzáslužnější l á s k a k B o h u. Tato láska jest povinností nejvyšší a účelem lidského života, jest to první a nejvyšší zákon Kristův. Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce, z celé

duše, z celé mysli, nade všecko. (Mat. 22, 37; Mar. 12, 28.) Jest nejdůležitější a nejzásložnější ctnost, božská ctnost a největší z božských ctností. Kdo má dokonalou lásku k Bohu, jest svatý.

O této ctnosti pojednáme ve zvláštním rozjímání.

b) Po Bohu na prvním místě má každý člověk milovati sebe. Láska k sobě má ze všech vášní nejhlubší kořeny, sílu a prudkost. Jest člověku vrozená a proto dobrá, je-li udržována v náležitých mezích. Ale často se z nich vymyká a stává se špatnou. Nezřízená láska k sobě jest pramenem všech špatných vášní a všech životních nezřízeností.

Meze křesťanské lásky k sobě jsou tyto:

Člověk smí a má sama sebe milovati, t. j. má pečovati o svou duši, tělo, čest a majetek. Tato láska musí však býti křesťanská či spořádaná podle vůle Boží. Křesťan si váží své osobnosti a hledí si osvojiti dobra, jež vedou k cíli nadpřirozenému, k Bohu. Nekřesťanská sebeláska směřuje pouze k cíli pozemskému.

Máme se milovati pro Boha, neboť i Bůh nás miluje: Stvořil nás, vykoupil a posvěcuje za tím účelem, abychom měli podíl na jeho blaženosti v nebi. Koho miluje Bůh, smíme i my milovati. Když nás Bůh vyznamenává a volá k věčné blaženosti, máme si sami sebe vážiti a se milovati.

Bůh miluje především naši duši, kterou stvořil ke svému obrazu. Syn Boží ji očistil ve své krvi. Proto i my musíme na prvním místě milovati svou duši, pečujíce o svou spásu, jelikož duše je nesmrtelná. Lásku ke své duši projevujeme tím, když se pilně vystříháme těžkého i dobrovolného všedního hříchu. »Ti však, kteří činí nepravost, jsou nepřátelé sebe samých« (Tob. 12, 10). — Když se všemožně varujeme příležitosti ke hříchu, milujeme se řádně a křesťansky.

Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm (Sir. 3, 7), praví Písmo. Duši svou miluje, kdo srdnatě bojuje proti všelikému pokušení. Dobrý boj jsem bojoval, dí apoštol Pavel (III. Tim. 4, 7). — Kdo se po hříchu ihned s Pánem Bohem smiřuje v kající zpovědi, prozrazuje k sobě křesťanskou lásku. Nebudete-li pokání činiti, všichni podobně zahynete (Luk. 13, 3). Neprodlévej se obrátiti k Pánu, aniž odkládej den ode dne, neboť náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty zahubí tě (Eccli 5, 8).

Duši své osvědčujeme lásku pečujíce o mravní zdokonalení modlitbou, dobrými skutky, svědomitým zachováváním

přikázání Božích a církevních (řehole). — Také tím svou duši milujeme, když své tělo a smysly přemáháme a mrtvíme. »Trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen«, děl sv. Pavel (I. Kor. 9, 27).

Křesťan miluje sebe zřízeně také tehdy, když pečuje o své t ě l o, které jest příbytkem a nástrojem duše, chrámem Ducha Svatého, údem těla Kristova, které bude vzkříšeno z mrtvých a bude požívati věčné slávy. Křesťanskou lásku projevujeme tělu tím, že pečujeme o své zdraví, o zdravé údy, o čistotu těla a přirozenou jeho sličnost, o zdravý byt, o cudný oděv a dostatečnou stravu. Největší ušlechtilosti tělesné dosáhneme, zachovajíce stavovskou neporušenost.

Křesťan sebe miluje, an se stará i o č a s n é s t a t k y: o čest a dobré jméno, i o majetek. Těchto darů Božích má užívati k slávě Boží, k prospěchu vlastnímu a své rodiny, jakož i ku blahu (podpoře) církve a bližního.

c) Také láska k b l i ž n í m u musí býti ukázněná, křesťanská. Bližního máme milovati jako sebe samy. Máme tedy dobro a zlo bližního pociťovati jako své vlastní. — Bližnímu musíme přáti dober duševních, tělesných a časných, z lásky k bližnímu a z lásky k Bohu, nikoli pouze a toliko pro své potěšení a užitek. Naše láska k bližnímu musí vyhledávati dobra (ctnosti), prospěchu a potěšení bližního. Láska bliženská má pronikati naše tužby, slova i skutky, má se jeviti oddaností a obětavostí. Tato láska však smí přáti bližnímu jen dober skutečných a pravých, tedy spásy pro duši, zdraví pro tělo, cti v jeho zaměstnání a majetku k jeho výživě. Při lásce k bližnímu varujme se žárlivosti, která vzniká z našeho sobectví. O lásce k bližnímu pojednáme ve zvláštním rozjímání.

Takto spořádaná láska k Bohu, k sobě a k bližnímu jest křesťanská a záslužná u Boha.

2. Opakem lásky jest n e n á v i s t. Předmětem lásky je dobro, předmětem nenávisti jest zlo. Nenávist jest nelíbost nebo odpor, jejž cítíme ke skutečnému nebo domnělému zlu. Jako není možno nenáviděti dobra, není možno milovati zlo. Nenávidíme-li dobro a milujeme-li zlo, děje se to jen omylem. Nenávist není dobrá ani zlá, nýbrž stává se jí okolnostmi. Jediné a pravé zlo na světě jest hřích a neřest. Pročež nenávist ke hříchu a hříšnému zvyku (neřesti) jest úkon ctnosti.

Nenávist ve špatném smyslu jest velikou nezřízeností, zmatkem ve vůli, pramenem hříchů a neštěstím. Nenávist vzniká

někdy z přirozeného odporu, roztrpčenosti, pomatenosti, melancholie a z šílenství. Mravní příčinu nenávisti zavdává hněv, závist, urážka, utrpěná škoda majetková, nevšímavost; s naší strany vzniká nenávist z uražené naší pýchy, marnivosti, ctižádosti, lakoty, pohodlnosti a ze strachu před trestem. Zkrátka každá naše vášeň může sploditi slepou, nesmiřitelnou nenávist.

Chceme-li tedy v sobě potlačiti nenávist, musíme krotiti všechny vášně, především vášeň svou největší a hlavní (na př. hněv). Nenávist vykořeníme ze srdce pěstováním ctností, hlavně lásky k bližnímu.

I nepřátele dlužno milovati. Hledíme-li na nepřátele jako na lidi, kteří nám přejí a působí zlé, nemůžeme na nich jejich zloby milovati, neboť jejich smýšlení, slova a skutky protiví se spravedlnosti Boží. Tedy hřích a zlobu na bližních nelze milovati, člověka však určeného pro nebe nutno milovati. — Naši nepřátelé jsou však lidé vykoupení a určení pro věčnou slávu. V tomto smyslu nesmíme nepřátel vylučovati z lásky. Musíme jim přáti věčné spásy a milosti Boží pro duši, zdraví pro tělo, dobré pověsti v zaměstnání a majetku k výživě. — Láska je blahovolná náklonnost k určitému člověku, ale není podstatným znakem lásky (láska citová, přející). Není však nutno ani možno pociťovati ke každému člověku náklonnost a citovou lásku, tedy ani k nepřátelům. Lásku k nepřátelům dáváme na jevo odpuštěním, modlitbou, přáním spásy a milosti Boží; přáním zdraví, dobré pověsti a majetku; a pomocí v nedostatku. Kdo pro Boha osvědčuje lásku k nepříteli skutky, mimo případ nutnosti a mimo nebezpečí, že opominutím úsluhy vznikne pohoršení, má lásku dokonalou k nepřátelům.

Sv. Kateřina Sienská napsala: Urazte rohy své pýše! Učiníte-li to, uhasíte nenávist, kterou srdce vaše živí proti těm, kdož vám způsobili bezpráví. Nenávidíte-li bližního, jste nepřáteli Božími a činíte bezpráví Kristu, který velí milovati nepřítele jako sebe sama. Kdo živí v sobě nesmiřitelnou nenávist, páchá těžký hřích. — Živme tedy v sobě nenávist ke hříchu a k neřesti.

3. Umrtvujme také své touhy. T o u h a jest hnutí duševní po vzdáleném dobru, které nám představuje obrazivost. Mrtviti dlužno všechny touhy, odporující zákonu Božímu, a upravovati musíme touhy lhostejné, které by mohly poskvrniti duši.

a) V mezích umírněnosti musíme udržovati touhy po dobrech duchovních, mravních a nadpřirozených. Bylo by neroz-

umné a nepřístojné, kdybychom z ješitnosti, z lidských ohledů a z přirozené záliby toužili po velikých ctnostech, a mimořádných darech a po moci konati zázraky. I takové touhy máme krotiti pokorou, umírněností a rozvahou.

b) Potlačovati nebo aspoň spravovati musíme touhy, které vyvěrají ze sklonů smyslových a z pozemského smýšlení.

Touhy smyslové mají úzké hranice, utuchají hned po dojmu a jeví se jako pocit ukojení. Dítě toužící po cukrovinkách, odvrátí-li oči na něco jiného, zapomene na svou touhu. Dostane-li však mlsky, je ukojeno.

Nebezpečné jsou touhy, vycházející z pozemského smýšlení. Je to touha po majetku, bohatství, titulech, hodnostech, šlechtictví, úřadech, stycích, po rodičích, dětech atd. Nebo jsou to touhy po osobních a mravních přednostech, na př. po kráse, síle, uhlazenosti, po zdraví, po učenosti, umělectví, bystrosti, po správné soudnosti, po povznešenosti a ušlechtilých citech. Takové touhy nemají mezí, jsou to propasti beze dna a bez břehů. Svádějí člověka až k pošetilostem, k nemoci a k šílenství. Každé dobro osobní a časné, po němž toužíme, nevede ke hříchu, ale pro naši velikou křehkost často nás odvrací od Boha. Třeba tedy bdíti nad touhami a cvičiti se v pokoře a odříkání.

Své touhy můžeme vybíti jiným směrem. Mějme touhu po slávě Boží, po spáse své a po spáse duší. Tyto touhy jsou velmi dokonalé, záslužné a není při nich nebezpečí. Touha po rozšíření slávy Pána Boha a království Božího na zemi rovná se dokonalé lásce Boží. Taková touha má nás zžírati po celý život.

4. Opakem touhy jest o d p o r. Odpor je duševní hnutí, odpuzující nás ode zla, jímž jsme ohroženi. Takové pudové a nepřekonatelné odpuzování nutí nás prchati před vším, v čemž tušíme jistou škodu a zhoubu. Tuto vášeň třeba mrtviti jako hněv, o němž brzy pojednáme.

Tuto vášeň mrtvíme hlavně tím, že přemáháme odpor k pěstění ctností a že se vyhýbáme ze všech sil všelikým překážkám duchovního pokroku. Této věci musí dbáti zvláště osoby duchovní a řeholní, chtějí-li přemoci odpor přirozenosti a připraviti srdce na milosti a na vnuknutí Boží. Čím vyšší cíl, tím větší pokory a velkodušnosti vyžaduje.

5. Mrtviti třeba též r a d o s t. Radost jest hnutí duševní, těšící se z právě dosaženého dobra. Radost nám připravují smysly tělesné i duševní. R a d o s t (laetitia), stupňuje se v p l e s á n í (exultatio), jež proniká slovy a gesty na venek,

a ve slast (jucunditas), jež ukojuje mimořádnými účinky tělo i duši.

Radost nutno též mrtviti. Láska jest pramenem vášní, a radost jest příčinou lásky, která se jeví smýšlením, slovy, skutky. Všechny tyto projevy lásky, touhy a potěšení podporovány jsou radostí. Proto neovládneme-li radosti, zpronevěříme se Bohu a jeho zákonu, upadneme do všech nedokonalostí a hříchů, zvláště do roztržitosti, vlažnosti a do slepoty duchovní. Nepravá radost hledá štěstí ve věcech pomíjejících, v blahobytu, v přátelstvích, v pohodlném životě, v mravných světských zábavách.

Velmi důležito jest krotiti radost smyslů vnějších (očí, uší, chuti atd.). Přílišné smyslové radosti zbavují nás nejčistších radostí duševních; duše nespěje k Bohu, nýbrž ulpívá na zemi. Nezřízená potěšení smyslová zatemňují rozum a úsudek, vypuzují z duše opatrnost, a tím maří pěstění ctnosti. Smysly nakonec převládnou nad rozumem a vůlí, v duši nastane zmatek, v němž bude loviti svět a ďábel. Láska k světu převýší lásku k Bohu. Žalmista napsal: Nechce se dáti potěšiti duše má. Vzpomněl jsem si na Boha a radostí byla uchvácena duše má (Žal. 76, 3). Dokonalá duše vzdává se potěšení smyslů a raduje se v Bohu. Radostí vnějších užívejme jen v dovolených mezích, zřídka a s rozvahou. Obětujme zvláště první pocity radosti Pánu Bohu (první ovoce, novinky, radostné překvapení).

Pravé radosti oddává se ten, kdo má potěšení z věcí Božích, z řízení a moci, z dobroty a z lásky Boží, z věčné blaženosti a odměny. Pravou radost má ten, kdo má čisté svědomí a kdo nikdy vědomě nepřestupuje zákona Božího, snaže se denně býti podobnějším Ježíši Kristu. »Naše chlouba jest svědectví našeho svědomí« (II. Kor. 1, 12).

6. Mrtviti nutno též smutek. Trapný a nepříjemný cit, vznikající z hmotného nebo mravního zla, sluje smutek. Jest to vnitřní, duševní bolest nad zlem minulým, přítomným a budoucím. Smutek nad hříchy, vlažností, nad úpadkem náboženského a mravního života, nad nespravedlností a nad neštěstím bližního jest dovolený a záslužný. Ženy Jerusalemské, truchlící nad Pánem Ježíšem, měly záslužný smutek. Srdce moudrých tam bývá, kde je truchlozpěv, ale srdce bláznů tam, kde veselí (Kaz. 7, 5). Smutek člověka napravuje. Odpykává si jím hříchy a tresty, posvěcuje se jím ve ctnosti a odvrací se od tvorů a věcí. Přílišný a nezřízený smutek jest neužitečný a hříšný.

První stupeň smutku je úzkost a neklid, zmítající duší pod tlakem nevyhnutelného a nevyléčitelného zla. Ochromí-li tento neklid i tělesné síly, sluje skleslostí. Smutek pociťovaný nad neštěstím bližního, sluje milosrdenství. Povstane-li však v naší duši zármutek nad dobrem bližního a přejeme-li mu, aby toho dobra pozbyl, sluje náš smutek závistí.

Smutek nezřízený působí zhoubně na duši i na tělo. Zbavuje duši veškeré síly, brání v hledání pravdy a ctnosti. Zarmoucený člověk soustřeďuje všechno myšlení na jeden bod, na onen nepříjemný cit a ničeho si nevšímá. Proto koná své povinnosti povrchně a nedbale. Svitá-li mu naděje, že kormutlivou záležitost překoná, pracuje horlivě, pozbude-li však veškeré naděje na odpomoc, oddá se tupé bolesti a zoufalství nad sebou, stane se nepřístupným útěše a uzavře se do svých trapných a trpkých myšlenek. Smutek působí zhoubně i na tělo. Ze zármutku vznikají nemoci, mrtvice a předčasná smrt.

Smutku využívá ďábel k pokušením, sváděje nás k omrzelosti v duchovním životě a k nechuti v dobrých skutcích, líče je jako nepříjemné, neúspěšné a pracné. Ďábel tone v moři věčného zármutku a proto jej našeptává i zbožným duším, aby se staly trudnomyslnými. Ze zármutku a trudnomyslnosti vzniká v duši strach, znechucení v modlitbě, lenost v přemýšlení a v rozjímání, duše se stane neklidnou, bezradnou, nesoudnou, nesmělou a vysílenou. Smutek duši ochromuje.

Smutek nutno tedy přemáhati. Přirozenou odpomocí jest slušná zábava, procházka, hudba, dovolená četba, sport atd. Také slzy, jež bližní nad námi uroní, mohou nám poskytnouti úlevy.

Nejlépe však zahánějí smutek ctnosti a důvody duchovní. Odvracejme trudné myšlenky a přemítejme o věcech dobrých, užitečných a příjemných. Hledejme rady a útěchy u lidí nábožných, u zpovědníka (představeného, rodičů atd.). Dívejme se na své útrapy světlem víry a nikoli očima přehnaných a často lživých dojmů své obrazivosti. Tato pomůcka smutek zmírňuje nebo i zaplašuje. Mnohdy totiž velké neštěstí je současně velikou Boží milostí a z časného zla vykvétá veliké dobro mravní. Tak oceňuj ztrátu majetku, cti, zdraví atd. Nezabírej si příliš hrozícího zla, ale připrav se na ně, abys je odvrátil nebo zmírnil. Pamatuj, že utrpení jest nejlepší příležitostí, abys osvědčil svou ctnost a vytrvalost v dobru. Trpělivostí se smutek nejlépe přemáhá.

Hlavní oporou ve smutku jest myšlenka na Pána Boha. On jest náš Otec, nikoli kat, on nám seslal kříž a určil čas, kdy jej musíme nésti. On je nejdobrotivější a všemohoucí, aby nám kříž ukrátil. Bez jeho vůle ani vlas s hlavy nespadne. Proto v zármutku vzbuzuj důvěru v Boha a v jeho milosrdenství. Pomni na odměnu, již ti za tento zármutek v nebi chystá. Neboť nynější soužení naše, které jest pomíjející, lehké, zjednává nám v míře přenesmírné slávu věčnou, plnovážnou (II. Kor. 4, 17).

7. V dovolených mezích nutno též udržovati naději. Naděje jako vášeň jest duševní hnutí náhlivosti po budoucím a dosažitelném dobru, ač obtížném. Předmětem naděje jest dobro budoucí, obtížné, ale dosažitelné.

Naděje řízená opatrností jest podporou vůle a velikou vzpruhou k dobrým skutkům. Poznajíce obtíže a zároveň dosažitelnost dobra žádaného, zdvojnásobíme své úsilí, radost pak z dosaženého dobra učiní nás čilejšími a pilnějšími. Sv. Pavel napsal: Proto neklesáme na mysli, nýbrž ačkoli vnější člověk náš se hubí, přece člověk náš vnitřní se obnovuje den ode dne (II. Kor. 4, 16). Dobré pak čiňme bez ustání, neboť časem svým budeme žnouti, neochabneme-li (Gal. 6, 9). Radost z dosažitelného dobra proniká duši i tělo. Ve tvářích lidí plných naděje, čteme klid a odhodlanost, jež jim vlévá do duše obrazivost. Oni planou touhou, aby bojovali za dobro a přemáhali vše, co se jim staví do cesty.

Naděje však nesmí vybočiti z mezí. Nemá býti opovážlivá, nýbrž mírněná pokorou, aby nezašla do krajností. Nesmí býti vrtkavá a upadnouti do zoufalství, před nímž chrání velkodušnost, jež vede k činům velikým a nebojí se obtíží. — Naději usměrňujeme tím, že se neváženie nezřízeně na dobra pozemská a pomíjející, na př. majetek, postavení, vyznamenání, nýbrž snažíme se o dobra nadpřirozená a věčná. Nespoléháme na lidské prostředky, nýbrž spíše na řízení Boží. Nepachtíme se za věcmi nemožnými, příliš vysokými, což jest nerozumné a opovážlivé, nýbrž spokojujeme se svými běžnými úkoly a povinnostmi. Velikost života nezáleží v nadlidských činech, nýbrž v malých denních věcech, v tom šedém denním zaměstnání, ve věrném plnění povinností. Konáme-li je svědomitě, jsme velicí. Snaha naše nes se za tím cílem, abychom někdy konali své práce ještě svědomitěji, nebo vykonali více, než obyčejně. To je cesta k požehnané, veliké životní metě, k velikému životu.

8. Mrtviti nutno též z o u f á n í. Jest to hnutí duševní, odpuzující od budoucího dobra, jež se nám jeví nedosažitelným. Jest opakem naděje, která pudí člověka k dobru dosažitelnému. Zoufání však pokládá dobro za nedosažitelné.

Nad milosrdenstvím Božím nesmíme zoufati, byl by to hřích proti Duchu Svatému. Pomněme, že nás Ježíš Kristus vykoupil, ve svatých svátostech na cestě do nebe posiluje a chce, aby všichni byli spaseni. Svatí, andělé a duše v očistci se za nás u Boha přimlouvají, církev se za nás modlí a obětuje mše svaté. Proto nevzdávejme se naděje na spásu, jako by bylo nemožno, aby nám Bůh hříchy odpustil, nebo potřebných milostí udělil, aniž si mysleme, že nemáme síly, abychom se z hříšných náklonností vyprostili. Vše mohu v tom, jenž mě posiluje, děl sv. Pavel.

Nemáme zoufati ani v záležitostech těla, cti a majetku, neboť Bůh nás miluje a nad námi bdí. Ani vlas s hlavy nespadne bez vědomí a vůle Boží. Co se tedy bojíte malověrní!

Zoufalé myšlenky přemáhejme vzbuzováním naděje, modlitbou, dobrými skutky a ctnostným životem. Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž podle velikého milosrdenství svého nás znovuzrodil k živé naději zmrtvých vstáním Ježíše Krista, k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, uchovanému v nebesích pro vás, kteří jste mocí Boží chráněni skrze víru ke spáse připravené k tomu, aby se zjevila v čase posledním (I. Petr 1, 3). Sv. Pavel napsal: Pavel, služebník Boží a apoštol Ježíše Krista pro víru vyvolenců Božích, a pro poznání pravdy, která jest k zbožnosti, k naději v život věčný, který zaslíbil neklamný Bůh před věčnými časy (Tit. 1, 1). Proto v zoufalých myšlenkách volejme: Vzhůru srdce!

9. Důležité jest mrtvení b á z n ě. Bázeň jako vášeň jest duševní hnutí, odpuzující od zla budoucího, které jest nevyhnutelné a silnější než my. Bázeň povstává přemýšlením o hrozícím zlu, kterému lze těžko a nesnadno uniknouti. Proto rozeznáváme šestero druhů bázně. Zbabělost odpuzuje od práce pro obtíže, jež se při ní vyskytují. Stud se leká poškození dobré pověsti. Hanba je ošklivost nad skutkem spáchaným. Ohromení vzniká, vidíme-li zlo, z něhož není východiska. Omráčení vzniká schvácením při úvaze o zlu. Úzkost povstává pohledem na zlo nepředvídané a nepřekonatelné. Bázeň může býti uži-

tečná a spasitelná, je-li odůvodněna rozumem. Bázeň může pobádati k dobrému.

Bázlivost jest duševní stav ustrašeného člověka, zvětšující nebezpečí. Jest planá a vždy neužitečná. Má pět stupňů: Hrůzu, přestrašení, vyděšení a ulekanost. Každé bázlivosti musíme se ze všech sil varovati a ji přemáhati.

Bázeň jest dobrá a spasitelná v těchto případech:

a) Nade vše boj se znelíbiti se Bohu hříchem a ztratiti milost Boží. Bázeň Boží jest největší dar Ducha Svatého, jenž nám pomáhá, abychom z úcty k Boží velebnosti vystříhali se všeho, co se Bohu nelíbí. Bázeň Boží podobá se strachu hodného dítka, jež se bojí milované a milující rodiče uraziti. Člověk naplněný bázní Boží chrání se každého hříchu, aby neuvalil na sebe hněv Boží. Tento dar Boží jest zřídlem blahoslavenství. Blahoslavený muž, kterýž se bojí Hospodina, mocné na zemi bude símě jeho, a rodina jeho bude požehnána (Ž. 111, 1—2). Bázeň Boží měl Josef Egyptský, který v pokušení pravil: Kterak mohu to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému? (I. Moj. 39, 9).

Každou bázeň máme potlačovati, ať se zdá sebe více oprávněnou. Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabíti nemohou, ale bojte se toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla (Mat. 10, 28). Zdaliž neprodávají dvou vrabců za peníze? A nespadne z nich ani jeden na zem bez Otce vašeho. Vaše však vlasy na hlavě jsou všecky sečteny. Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců (Mat. 10, 29—31).

Bázlivý člověk nemá v sebe důvěry a neosvědčuje se ani v tom, v čemž vyniká a se vyzná. Na těžší úkoly se neodváží a tak stále jest pozadu a jeho schopnosti nenesou mu užitku. Život bázlivého člověka plyne bez úspěchů a bez zásluh. Proto nutno bázeň zaháněti a jí odpírati statečností a vytrvalostí. Statečnost utišuje bázeň a vytrvalost vede ku zdaru.

10. Krotiti máme též o d v a h u, která jest opakem bázně. Odvážnost jest duševní hnutí, pobádající k útoku na překážky, jež nám brání v dosažení očekávaného dobra. Bázeň prchá před zlem budoucím, majíc je za silnější sebe, odvážnost však se proti zlu staví a doufá ve vítězství.

Statečnost jest dobrá, užíváme-li jí v pravý čas a držíme-li ji v pravých mezích, aby nevybočila v nerozvážnost nebo ve zbabělost. Křesťanská statečnost jest hlavní ctnost, jež nám

pomáhá přes všechny obtíže podnikati a konati dobré, raději vše strpěti než bychom se dopustili hříchu. Skvělým příkladem statečnosti jest matka machabejská a jejích sedm synů, kteří pro zákon Boží podstoupili hroznou smrt před očima své matky. Statečností vyznamenávali se všichni mučedníci (sv. Jan Nep., bl. Jan Sarkander).

Přílišnou odvahu musíme však krotiti. Odvážlivý člověk, nedbající nebezpečí a okolností, uprostřed nebezpečí se zarazí a ztratí odvahu. Kdo však předem uváží všechny možnosti, bojuje s rozvahou a vytrvale. Proto třeba v pokušeních a v nesnázích zbožného života říditi se opatrností a nebezpečí nevyhledávati. Nesmíme se pouštěti do skutků a podniků, které naše síly přesahují, nýbrž konati předepsané denní pobožnosti, mrtvení a práce. Pak nás nic nepřekvapí a nezmate, neboť jdeme osvědčenou a vyšlapanou cestou. I k obyčejnému, ale vytrvalému životu v milosti Boží, třeba hrdinské statečnosti.

11. K životu zbožnému náleží krocení h n ě v u. Hněv jest prudké hnutí duševní, jež nás pudí, abychom pomstili zlo způsobené nám nebo těm, jež milujeme. Jsou tři druhy hněvu: Popuzení, čili krátké a náhlé hnutí při duševní nebo tělesné bolesti. Obyčejně prudce vzplane, ale brzy se vybije. Zlost jest delší hněv, živený pamatováním na utrpěné bezpráví. Bouří více v duši než na venek. Někdy se skrývá pod maskou zdánlivého klidu a lhostejnosti, aby v dané chvíli tím bouřlivěji vzplanul. Zuřivost čili vztek jest trvalý hněv, jenž překračuje meze rozumu a spravedlnosti, nezná oddechu, dokud se nepomstí. Jeví se záchvaty zuření.

Nezřízený hněv škodí tělu. Neustálé podráždění rozrušuje smysly, škodí tělesné soustavě, srdci, mozku, žluči a způsobuje nemoci a mrtvici.

V lidské společnosti hněv působí zhoubně. Co nejhoršího a nejbolestnějšího člověk zná a zmůže, to ve hněvu poví. Ze zlosti ublíží na těle, na cti i na majetku; dopustí se i vraždy, zrady vlasti a církve. Hněv nejvíce škodí duši. Zahaluje rozum mlhou vášně, naplňuje duši nepořádkem a zmatkem. Ohluší rozhněvaného člověka tak, že nechce slyšeti nic, co by hněv zmírnilo, ale otevře sluch donašečům, čím jeho hořkost, zloba a nevrlost roste. Zuřivý člověk podobá se zvířeti, jež nesnese červené barvy. Nevinný úsměv, pohyb hlavy, lhostejný pohled jej rozbouří. I nejsvětější přátelství zruší z nicotné záminky, i nejsvětější závazky (k rodině, církvi, k Bohu) v zuřivosti své

přetrhá. Ničím se nedá rozhněvaný člověk odvrátiti od nespravedlivého a hrubého usilování. Žádná vášeň nezatemňuje rozumu tak, jako hněv.

Proto třeba hněv všemožně krotiti. Sv. Pavel píše: Veškerá hořkost a zlost a hněv i křik a utrhání odstup od vás s veškerou zlobou. Buďte však k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějíce jeden druhému, jakož i Bůh odpustil vám v Kristu (Ef. 4, 31—32). Hněv jest zlo vyléčitelné. Lék dává nám víra a rozum. Při prvním hněvu sebeřme mysl a rozum proti vášni. Představme si, jak ošklivě vyjímá se hněv na jiných, jak jejich povahu a duši poskvrňuje. Varujme se záležitostí nadlidských, které plodí lítost a bolest pro lidský nevděk. Varujme se lidí a společností hašteřivých. Učme se od Krista, od svatých trpělivosti, lásce, mírnosti, milosrdenství a soucitu.

Učme se tichosti, která nás učí potlačovati všelikou mstivost a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole. Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pokoj duším svým (Mat. 11, 29).

Sv. Štěpán prosil Boha, aby odpustil těm, kdo ho kamenovali. (Skutky 7.) Vzorem tichosti buď nám sv. František Salesský.

Někdy jest hněv záslužný a sluje spravedlivý, t. j. rozumem náležitě ovládaná nelibost a ošklivost nad hříchem vlastním a cizím. Spravedlivý hněv plyne z horlivosti o čest Boží a o spásu duší. Spravedlivým hněvem zahořel Mojžíš, když uzřel modloslužbu israelských pod Sinajem. Ve spravedlivém hněvu vyhnal Pán Ježíš prodavače z chrámu. —

Z toho všeho vidíme, jak důležité a záslužné jest mrtvení vášní. Bez krocení vášní neuvarujeme se hříchu a neřesti, bez potlačování vášní nedosáhneme ctnosti a zásluh. Pravdu děl Kristus Pán: Zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne!

Na potlačení vášní uvádějí učitelé duchovního života tři pravidla:

a) Nejprve a nejvíce bojuj proti své hlavní vášni. Tu poznáš podle toho, kterého hříchu se nejčastěji dopouštíš. U někoho je to pomluvačnost, u jiného opilství, klení, chlípnost, lživost a podobně. Pravidelně bývají u lidí nejvíce vyvinuty pýcha, hněv, závist a chlípnost. Některá z těch vášní tě ujařmuje, jsi v jejím zajetí, nasazuje ti na oči brýle, jimiž nazíráš na celý život. Zlostný vidí v každém člověku zlomyslníka, závistivý nepřítele, pessimista stíny. Tuto vášeň mrtvi denně;

večer se zpytuj, kolikrát jsi do ní upadl. Ulož si přiměřené pokání a učiň pevný úmysl, že se budeš cvičiti v opačné ctnosti.

b) Odpírej hned prvnímu vznětu vášně, pokud je malá a slabá. Když se vášeň rozbouří a rozohní, marna byla by tvá námaha, abys ji ukrotil. Malá jiskra zaviní požár města, lesa a celého pohoří. Následky malého poklesku se stupňují často ve velikou neřest. Císař Nero bavil se jako chlapec trápením much, v dospělém věku trápil tisíce křesťanů na křížích ohněm. — Nestřežený pohled na krásnou ženu svedl Davida k cizoložství a k vraždě. — Žádost když počne, porodí hřích, hřích pak spáchaný zplodí smrt. (Jak. 1, 15.)

Nepotlačená nepřízeň k bližnímu zaviní hněv, nepřátelství, různice, někdy též vraždu. Z lakomé šetrnosti může povstati lakomství, lichva, podvod i krádež. Proto »principiis obsta!« Přemáhej první počátky vášně.

c) Stále se v něčem zapírej a kroť. Řemeslník, umělec, učenec, vojín, sportovec stále se cvičí ve svém oboru, neboť bez cviku pozbývá zručnosti. Mistr Jan Kubelík cvičil se v mladých letech denně 6 hodin ve hře na housle. Proto i bojovník Kristův má se stále cvičiti v zapírání svých vášní, aby v něm zavládla harmonie ducha Kristova. Církev žádá malé sebezapření v pátek (půst) a v postním čase, o nedělích a svátcích (mše svatá), v době velikonoční (sv. zpověď a přijímání), ukládá též sebezápor, nařizujíc modlitbu, úkony lásky k bližnímu a k nepřátelům, aby katolík se naučil kázni a schopen byl po případě strpěti i veliké a hrdinské sebezapření, ztrátu majetku, rodiny a mučednictví.

Učitelé duchovního života radí, abys při potírání vášní začal svou nejmenší slabostí a dotud ji potíral, až ji úplně ze srdce vykořeníš. Potom přistup k vyhubení druhé, třetí atd. vášně, až je odstraníš všechny. To jest ovšem práce zabírající nejen měsíce, ale dlouhá léta. Při tom měj bedlivý pozor na svou hlavní vášeň, aby tě neujařmila.

Člověk neukázněný, neumrtvený jest šelma, sopka, zrádný vodní proud, lavina. Ideálním člověkem jest muž ukázněný, umrtvený, podobající se Ježíši Kristu a Panně Marii.

Bez mrtvení těla a smyslů nelze se vystříci hříchu a není možno si uchovati na dlouho milost Boží posvěcující. Kdo chce žíti bohabojně a dosíci spásy, musí křižovati své tělo jako sv. Pavel: S Kristem jsem ukřižován; žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus (Gal. 2, 20). Skrze něhož svět ukři-

žován jest mně a já Kristu (Gal. 6, 14). Zvláště pak duchovní osoby mají býti pamětlivy slov sv. Pavla: Trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen. (I. Kor. 9, 27.) Nekraluj tedy hřích ve smrtelném těle vašem, tak abyste poslouchali žádostí jeho, ani nedávejte údů svých hříchu za nástroj nepravosti. (Řím. 6, 12.)

Na konec pamatuj si několik hesel sv. Jana od Kříže:

Usiluj ne o to, co je lehčí, nýbrž obtížnější!
Nebaž po chutném, nýbrž po odporném!
Nehledej, co se ti líbí, nýbrž nelíbí!
Nemysli na odpočinek, nýbrž na práci!
Nevzbuzuj tužeb, nýbrž se jich vzdávej!
Nejdi za žádostmi, nýbrž se jich zříkej!
Nehledej věcí nejlehčích, nýbrž nejobtížnějších!

Pro lásku Boží tuž po odříkání všeho pozemského, po dokonalé chudobě ducha a po vyloučení všeho, co je na světě. Majákem buď tobě Bůh!

Pán Bůh pak dá ti pokoj a štěstí, jehož svět nemá a dáti nemůže. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 6, 12, 55.

VII.

Rady evangelické.

27.

Poslušnost.

I. *Povinnosti představených.*

Příprava.

Úvod: I. Moj. 22, 1—12.

Bůh zkoušeje Abrahama, pravil jemu: Vezmi jednorozeného svého syna, jejž miluješ, Isáka, a obětuj ho v zápalnou oběť na jedné hoře, kterou ti ukáži. Abraham vydal se na cestu se synem Isákem; vzdělal na hoře oltář a narovnal na něm dříví. Když svázal Isáka a položil na hranici, chopil se meče, aby obětoval svého syna. A hle, anděl mu zabránil, řka: »Abrahame, nevztahuj své ruky na chlapce, neboť nyní poznávám, že se Boha bojíš.«

Pán Bůh nás povolal do řádu, abychom byli křesťansky spravedliví a dokonalí. Dokonalosti máme hledati ve věrném

zachovávání řehole a stanov. To jest jediné bezpečná a správná cesta k svatosti. Jádrem každé řehole jsou svaté sliby poslušnosti, chudoby a čistoty. Jako Abraham obětoval Bohu, co měl nejdražšího, podobně i my jsme slibem poslušnosti obětovali Bohu svůj nejdražší poklad, svobodnou vůli, a slíbili jsme poslouchati svých úřadujících představených ve všem, co není proti řeholi a proti svědomí, čili pokud sahá jejich kompetence (moc).

Z knih i ze zkušenosti jest nám známo, že jednotlivec závisí na celku. Třídy a stavy lidské jsou závislé na jiných třídách, vrstvách a celku. Všude na světě jsou podřízení a vrchnosti, a všichni lidé vesměs poddáni jsou Bohu. Bez jednotné správy a všeobecné závislosti nemůže obstáti, ani svého cíle dosíci žádná společnost. Tím méně může obstáti bez poslušnosti církev, diecése, řád a klášter, poněvadž účelem každého řádu jest cíl duchovní, cíl velmi vznešený. Představeným rozumí se otec (matka), hospodář, mistr, zaměstnavatel, učitel, farář, katecheta, biskup, Sv. Otec; ve světském oboru starosta, hejtman, státní úřady a president.

1. Pojem představenské moci (autority). Slovo poslušnost jest korrelativní a uzavírá v sobě dva pojmy: Moc představených a závislost poddaných. Moc představených neboli autorita jest od Boha svěřený úkol, který velí vrchnostem, aby poddané řídily a zároveň ukládá poddaným povinnost, aby své vrchnosti v mezích její právomoci poslouchali. Moc představenská čili autorita jest sbližující, jednotící síla, která zúrodňuje dary Božího zjevení a nadpřirozené milosti, která sbližuje, jednotí a zoceluje osoby a místa. Autorita jest svatý majetek, společný představeným i poddaným. —

Autorita (představenská moc) jest nezbytně nutná a stejně potřebná v rodině, ve společnosti, v klášteře, v církvi, ve státě, při každém podniku a práci. Každá autorita pochází od Boha a každý člověk obdařený mocí představenskou jest zástupcem Božím. Božský ráz a božský původ autority jest základem práv a povinností vrchnosti duchovní, světské, rodičů a hospodářů vůči poddaným, členům rodiny a zaměstnancům. Odstraníme-li z autority její božský původ, nabude ošklivého rázu utlačování, zneužívání moci, privileje, ba tyranie. Zřejmo jest, že každý skutek a čin protináboženský ničí a pod-

kopává autoritu. Případné zneužití autority, možné omyly a poklesky, jichž se také představený může dopustiti, nezmenšují nikterak potřebu a prospěšnost autority. Naopak právě omyly a poklesky autority nás přímo vybízejí, abychom si přáli a modlili se za to, aby autorita měla vpravdě v celém svém rozsahu ráz duchovní, duchovně křesťanský, shodující se s posvátností jejího původu a její povahy.

Není autority, která by nebyla božského původu a bez takové autority nelze žíti ani jednotlivci, ani společnosti. Autorita jest převaha, na jejímž základě připisujeme osobě, nebo instituci v některém směru charakter objektivní instance. Tato převaha se může vyvinouti ve skutečnou moc, založenou na úctě. Vnější projevy této úcty mohou býti zapsány v právu. Psychologický stav úcty a vážnosti je charakteristickým pro autoritu ve smyslu pravém a původním. Odvozenou autoritu určuje právní stav. Autorita není myslitelná bez pojmu úcty, není to tedy jen poměr podřízenosti a nadřízenosti. Prestýž se liší od autority mimovolným imponováním. Autoritu si uvědomujeme, uznáváme ji, i když je nám snad nepříjemná. Prestýž je neuvědomělá, je to jakýsi nižší druh autority. K víře v autoritu je nutno její poznání. Autorita je o s o b n í (vyplývající z osobnosti) a p ř e n e s e n á (vyplývající z úřadu a úkolu, jejž majitel autority zastává). Autoritu možno též děliti na charismatickou (založenou na pojmu milosti Boží), legální (úředníkovu, plynoucí ze zákona) a účelovou (na příklad autorita vůdce loupežníků). Rozdělení je matematicky nepřesné. Prvky jedné jsou i prvky druhé. Autorita papežská je na příklad i charismatická i legální.

Potřeba autority vyplývá ze zkušenosti, že není možno nalézti pouhou zkušeností, ani pouhou spekulací absolutní pravdy a normy života. Autorita je do jisté míry výsledkem společenské setrvačnosti. Kdo se osvědčil jednou, o tom je přesvědčení, že se osvědčí i jindy. Autorita se též rozšíří na jiné obory.

Demokracie hledá autoritu ve většině. Bylo by to správné, kdyby to byl součet největších schopností jednotlivců. Hraje tu však větší úlohu sensitivní povaha t. zv. duše davu. Matkou autority je nerozhodnost lidí. Kdo se dovede ujmouti vedení, vede. Musí však uměti raziti hesla. Autorita je odůvodněna mravní myšlenkou, danou přirozeným řádem. Nesnadno se řeší problém poslušnosti a uznání autority, když nesouhlasíme s názorem. Taková autorita neruší mravní svobody. Kde autorita

je uznávána aktem rozumu, nemůže povstat spor mezi autoritou a přesvědčením poddaných. Je několik druhů autorit: rodičovská, silnějších, starších, náboženská, hlav států, vůdců a většiny, v právu a ve státě, úřední, kast, v militarismu, zaměstnavatelů, vědecká a autorita ducha.

Představený jest hlava společnosti. Jest všude první, ale nemůže obstáti sám, poněvadž jest odkázán na jiné spolupracovníky. Ani papež nemůže odstraniti biskupů, nebo udělati z nich bezmocné figurky, ani papež nemůže neslyšeti jejich rad. Jest sice pravda, že představený dále vidí, více slyší, dokonaleji cítí, ale to jen proto, že vidí, slyší a cítí pomocí poddaných. Proto má pohlížeti na společné zájmy očima celku, má slyšeti ušima celku, má cítiti srdcem celé společnosti. Kde se představený od celku odloučí a hledí na vše pouze jen svýma vlastníma očima, tam již dohospodařil.

Představený jako hlava společnosti poroučí, podřízení poslouchají. Cokoliv však představený poroučí, toho **účelem musí býti prospěch a blaho celku**, i kdyby byl rozkaz jednotlivci trpký.

Předmětem rozkazu musí býti **duchovní a hmotné blaho** společnosti. Představený tedy jako pečlivý otec usiluje o rozvoj a rozkvět své společnosti a všech jednotlivců. Všímá si všeho, co prospívá k duchovnímu, mravnímu, kulturnímu, sociálnímu a hospodářskému růstu společnosti. Pečuje o spásu duší, o zdraví a dobrou pověst poddaných, o vzdělání a majetek své družiny. Má na zřeteli všechny potřeby a blaho každého a všech poddaných. Studiem, prací, vytrvalostí, dozorem a péčí o poddané udržuje trvalý pořádek a neustále větší rozkvět společnosti. K tomu napomáhá přímá cesta upřímné a poctivé lásky k bližnímu, která velí, aby představený ze všech lidí nejvíce miloval své poddané. Představený sleduje konečný cíl společnosti a všímá si všech zařízení, jež vedou k tomu cíli. Vyhovuje všem oprávněným a užitečným tužbám, zamítá však přání, jež jsou tomu cíli na závadu a na škodu, nehledě na osobu a na její dočasné rozladění. Svědomitý představený nemá na zřeteli svých sobeckých zájmů, nýbrž hledí na prospěch celku.

Proto jest svatou povinností představených, aby se v důležitých případech poradili se svými rádci. Všichni velicí muži měli své předchůdce, průkopníky a rádce, kteří s nimi pracovali, myslili a je podporovali. Není to zmenšením chvály a

zásluh představeného, když přijme upozornění, radu, po případě napomenutí svých rádců, nýbrž v tom spočívá chvála a sláva představeného, že jest tak velkodušný a pokorný, aby uznal, že udělená rada jest dobrá a prospěšná. Rádcové jsou jako harfa. Velkodušný představený vyloudí z nich jiskry nadšení, smíru, požehnání a blahodárné činnosti v okruhu diecése (provincie). Špatný představený udělá z nich němé diváky, kteří ho však po straně posuzují a pomlouvají, kteří utvoří proti němu stranu.

Moc představenská jest dvojsečný meč, jest oboustraná moc. Čím větší moc má představený, tím větší moc má společnost; a naopak, čím menší jest význam představeného, tím nicotnější jest celek. Má-li představený za poddané ničemy a mravní sket, nepořídí s nimi nic, i kdyby byl andělem. Obrátí-li na ně ostří své moci, zničí je, ale tím zničí i sebe, neboť představený bez poddaných jest nula. Naopak zase nejlepší společnost, má-li v čele sketu a ničemu, nic nedokáže. Jen společné úsilí vede k vítězství, k cíli. Působí-li však dobrý představený na snaživé, obětavé a prozíravé poddané, pak taková společnost probije se k cíli přes všecky překážky a vykoná skutky, jež budou svítit před Bohem i před lidmi. Má-li však představený za poddané lidi omezené, pohodlné, nedbalé, málo s nimi pořídí, neboť nejlepší jeho úmysly, nejdůležitější rozkazy odrazí se od nedbalých poddaných bez účinku.

2. Vlastnosti představeného. a) Představený musí býti moudrý (zkušený), aby svůj úřad zastával správně a dobře. Musí míti potřebnou kvalifikaci.

b) Představený musí býti dobrý, aby s láskou objímal své podřízené, jako otec dítky. Představení a poddaní jsou jako jedna bytost, která nesmí býti rozdělena, neřku-li státi proti sobě. Láska se někdy projevuje též odepřením žádosti.

c) Představený musí býti silný a mocný, aby dovedl chrániti své společnosti od nepřátel zevních i vnitřních. Musí zjednati svému žezlu úctu předně u poddaných, když podniká užitečné věci pro společnost, když trestá přestupníky a odměňuje dobré. Má však svým úřadem zjednávati též úctu sobě a své společnosti navenek, u lidí cizích.

d) Představený musí býti spravedlivý, aby dával každému, co mu patří, a vyžadoval od každého plnění povinností.

3. Povinnosti představených. Představení mají své poddané vésti k Bohu a naváděti k dobrému, svědomitě

dbajíce toho, aby poddaní zachovávali řeholi, stanovy, společný život a denní pořádek. Povinni jsou dohlížeti a trvati na tom, aby podřízení vykonávali předepsané pobožnosti a práce. Vynaložtež vše, abyste podřízené chránili příležitosti ke hříchu, varovali je špatného příkladu, pohoršlivých knih a novin.

b) Představení mají ostatní členy svým příkladem povzbuzovati k svědomitosti, k modlitbě a práci, neboť slova dojímají, ale příklady táhnou. Představení stůjtež v čele každého dobrého podniku a práce, aby poddaný věděl, že není osamocen a nebojuje sám. Aby si byl vědom, že v případě nezdaru, bude přece jeho práce uznána, a kdyby podlehl, že představený nepostaví se na stranu nepřátel, nýbrž na stranu spravedlivou. Představený má se tedy děliti o práci s poddanými, má dávati iniciativu, popud k dobrému. Ale nebylo by dobré, kdyby chtěl zastati vše jenom sám a poddané nepřipustil k práci, jako by poddaní nebyli takové práce hodni nebo schopni. V dovolených mezích může jim dáti volnou ruku, aby se naučili svědomitosti a samostatnosti. V takové práci obyčejně kvete láska k povolání a zdar v působení.

c) Představený má pečovati o všecky časné potřeby svých poddaných. Povinen jest zaopatřiti jim potřebný oděv, prádlo, obuv, přiměřenou celu s nábytkem a celou stravu, jež má býti přiměřená a společná pro celou komunitu. To jsou věci, bez nichž se nikdo neobejde. Blahovolný představený sám jednou měsíčně se dotazuje na potřeby svých poddaných. Nestará-li se kdo o svoje a zvláště o domácí své, zapřel víru a jest horší než nevěřící. (I. Tim. 5, 8.)

Jest dokázaná a vyzkoušená věc, že řeholní osoby, nedostanou-li svých potřeb v klášteře, oddají se rekursům u lidí světských. Rekurs jest něco ponižujícího nejen pro poddaného, ale i pro představeného. Jest to illustrace křiklavých a nespravedlivých poměrů v klášteře. Slíbili jsme Bohu chudobu, ale nikoli bídu. — Představení mají opatřiti poddaným potřebné pomůcky, knihy, náčiní, nástroje, aby lehčeji a dokonaleji své povinnosti zastali, ve svém oboru se zdokonalili a něco řádného vykonali. Nemají však pracovníka už v počátcích chváliti, nýbrž rozumně pobádati a v ušlechtilé snaze podporovati; mají všecko zkoušeti, přijímati nebo zavrhovati a každé práci poddaných žehnati. A když poddaný svůj úkol dobře nebo výborně do-

koná, třeba mu dáti najevo trochu toho uznání. V tom spočívá pobídka k nové snaze a práci.

d) S poddanými mají představení zacházeti bratrsky a vlídně, mají je milovati a býti jim přátelsky nakloněni, aby poddaní byli duševně klidni a spokojeni, svěřené práce a úřady radostně vykonávali a měli k vrchnosti důvěru. Jsme bratři, závisíme druh na druhu. Řeholník jest odloučen od rodičů, příbuzných a přátel, ať tedy ví, že má otce a matku v představeném, ať cítí se mezi spolubratry jako doma. Pán Ježíš pravil ke svým věrným »miláčkové moji«, a svatý František oslovoval své druhy »nejmilejší bratři a na věky požehnaní synové«. S poddanými ať jednají po právu a spravedlnosti, poněvadž nadržování nebo sekýrování toho neb onoho poddaného působí rozkladně na celou společnost. Tak se tvoří obory zájmů, tak povstávají v klášteře (ústavu) strany.

e) Jiným úkolem představených jest chybující poddané napomínati, jim domlouvati, kárati a trestati. Jest to právo i trpká povinnost. Představený nesmí býti canis mutus, qui latrare nescit, nesmí býti slabochem a tichošlápkem. Ale má trestati tak, aby poddaný i z trestu vycítil laskavou otcovskou ruku. Tresty za přestupky se ukládají proto, aby se provinilec napravil a jiným dána byla výstraha, anebo aby byla společnost zbavena svého škůdce (trest smrti). Nikdy ovšem nesmí při trestu hráti úlohu mstivost, nýbrž zřetel na obecné blaho. Tresty lze promíjeti, je-li naděje na polepšení vinníka, nikoli z lhostejnosti k učiněnému bezpráví. Trestání budiž řídké. Kde trest není již řídkou a odstrašující výjimkou, kde i duše ušlechtilé musí se před ním strachovati, kdežto duše zpupné se trestům smějí, tam jest otráven nejlepší život. Tam panuje otrocké ovzduší.

Moc představeného jest veliká, sahajíc tak daleko jako řehole a svědomí. Vše smí nařídíti, co neodporuje řeholi a co není hříchem. Cokoli řehole, stanovy, klášterní pořádek a prozřetelnost poroučejí, radí nebo doporučují, smí nařídíti i pod poslušností, běží-li ovšem o věc důležitou. Naopak, co řehole, stanovy, denní pořádek a prozřetelnost zakazují, před čím varují a co odsuzují, smí představený zakázati i pod poslušností. Ale takových rozkazů a zákazů představený má užívati jen zřídka, jen v nejhorším případě.

4. Chyby představených. Nastává mi povinnost promluviti o chybách představených. Jest známo, že za před-

stavené volívají se obyčejně lidé bezúhonní a vynikající. A přece i oni jsou křehcí, slabí a proměnliví; i oni mají své vady a nedostatky jako ostatní lidé. Čím větší má kdo vlohy, tím mocnější má vášně. Člověk povznesený na první místo neztrácí své bývalé slabosti, vášnivosti a nicoty. Jest svatá pravda: Honores mutant mores. Jen u lidí velmi dokonalých ta změna se neukazuje tak nápadně. Pokud jest člověk poddaným, nemá příležitost, aby jeho vášně se náležitě rozvinuly a uplatnily; o to již se starají představení a spolubratři. Jakmile však stane se člověk představeným, nabude široké moci a volnosti, octne se v takovém postavení, v němž mohou se volně vyvíjeti hlavně ty vášně, jež činí vládu nenáviděnou, totiž pánovitost, bezohlednost a ukrutnost, ctižádost, pýcha, samolibost a svéhlavost, — sobectví, marnotratnost a lakomství. A jedna jediná z těch vášní může zničiti všecky vznešené a ušlechtilé snahy představeného.

Představený sám podkopává svou moc neznalostí, nespravedlností, slabostí, ztrnulým lpěním na přežitých tradicích a zneužíváním.

a) Neznalostí svých povinností a práv. Každý představený má tedy pozorně prostudovati zákoník, Codex juris canonici, řeholi, stanovy a hlavně jmenovací dekrét. Tam nalezne rozsah i meze své právomoci, aby nechybil překročením nebo zadáváním svých práv.

b) Nespravedlností může chybiti představený, když vůči poddaným užívá dvojího lokte. Jednomu projde vše, jinému nic. Obyčejně lidem velké huby a ostrých loktů více promíjejí, ač neradi a jen pro pokoj v domě, než lidem svědomitým a pokorným, na něž si každý troufá. — Spravedlnost neznamená pouze nekrásti, nelhati a nepodváděti. Znamená též, abychom učiněné křivdy napravili, dobrého hájili a vymáhali na poddaných plnění povinností. Spravedlivi jsme, dáváme-li každému, což jeho jest, ať se to týká majetku, cti a práv, v nichž ho nezkracujeme. Spravedlnost však také žádá, abychom se ujímali těch, jimž se děje křivda, zvláště ubohých, slabých, sirotků a na prvním místě svých poddaných. Každý člověk má býti spravedlivý ke každému, k poddanému, představenému i k sobě rovnému.

Z nespravedlnosti rodí se oposice, odpor a strany. — Někdy však nespravedlnost představených jest jenom zdánlivá a domnělá. Za větší a jakostnější práci zasluhuje poddaný také

větší mravní a čestné odměny. Přičiň se i ty a budeš rovněž tak odměněn a vyznamenán! — Někdy také tak zvané sekýrování není nic jiného, než výchova podřízeného k práci a kázni.

c) Slabostí. Některý představený již ve vystupování jest nejistý, v jednání nedůsledný, v rozkazech nerozhodný a nesmělý. Mnohý chce svou slabost zakrýti rouškou pokory, která však ve vykonávání úřadu nemá místa. Pokorný řeholník může se osobní úctě vyhnouti, nikoli však úctě úřední a stavovské, které z úřední povinnosti hájiti a vyžadovati jest nám uloženo. Jiný představený vidí chyby a dělá, jako by jich neviděl. Tím poddaní nabývají odvahy k přestupkům. Proti chybám třeba zakročiti včas, t. j. asi po třetím případu. Není radno nechati růsti plevel, až se nedá vykořeniti. Ke srážce se vzdornými a nesvědomitými dojíti musí, čím později, tím hůře. Raději tedy první mrzutost než poslední. Opět jiný nedovede jindy pronésti rozhodného slova, leč když se rozhněvá, když věci dospějí k nejhoršímu. Pro takové představené jest výborným a snad jediným prostředkem k zachování autority pravidelné capitulum culparum. Tam se dá říci vše, a to s rozvahou.

d) Ztrnulostí. Někteří představení hovívají pohodlným a lichotivým tradicím a zvykům, které již zastaraly a se přežily. Takovým přežitkem může býti dosti malicherná věc, na př. jeden bod v denním pořádku, pořádek pobožností nebo mší, nazírání na působnost řeholníků a podobně. Poddaní nesou takové tradice nelibě a jsou v té nevýhodě, že se nemohou proti privilegované vrchnosti brániti. Autorita nesmí býti ztrnulá, nesmí dusiti všeliký nový život. Představený má býti na stráži. Vida ratolesti nového života, nový obor činnosti nebo záměrů, jsou-li dobré a stavu přiměřené, má je podporovati. Když tak nejedná, utvoří se mezi vrchností a poddanými strany, které si vzájemně nerozumějí, sobě nedůvěřují; každá hledí jenom na svůj prospěch, posléze se vzájemně potírají. Tak povstává mezi nimi propast, neustálá válka. V takové společnosti i nejlepší úmysly a snahy zůstanou nepochopeny a neprovedeny, neboť není vzájemné součinnosti a podpory.

e) Zneužíváním. Mnohý představený podkopává svou moc zneužíváním autority. Představený jest prvním členem a prvním bratrem společnosti. Jest prvním a nejmocnějším údem společnosti, ale přece jen údem a členem. Zapomene-li na svou příslušnost k celku, není neštěstí ani o vlas menší, než když celek zapomene na vrchnost a dělá si, co chce. Oddá-li se

představený panovačnosti, bezohlednosti a krutosti, přivede to k tyranskému osamocení. Bude nenáviděn, pomlouván, nevážen od poddaných, které svým jednáním dohání k tomu, aby podrývali moc vrchnostenskou, čímž zahazují poddaní sami sebe. O takovém představeném říkají poddaní takto: »Počkej, až ti vypadne veslo z rukou, my ti to vrátíme i s úroky.« Rigorosní představený uvádí ve zmatek klidné a trpné povahy; svědomité poddané vrhá do otrockého puntičkářství.

Sv. Augustin v díle »O městě Božím« vylíčil své názory o státě a vrchnostech. Vyjímáme zde několik vět o ideálu řádného představeného.

Každá vláda je pomíjející a pro jednotlivce končí neodvolatelně smrtí. Sv. Augustin pokládá proto za vedlejší, komu je člověk v tomto životě poddán, jen když jím není donucován k bezbožnosti a nespravedlnosti. Bůh udílí vládu dobrým i zlým, aby právě nebyla pokládána za něco velikého a krajně žádoucího, ano dopouští i vládu tyranů, již třeba pokládati za zkoušku trpělivosti. Jest ovšem velkým štěstím pro svět, když se panování dostane Božím milosrdenstvím člověku spravedlivému a vlády schopnému. Taková vláda neporoučí z panovačnosti, nýbrž z povinnosti, a vede k pravému souladu ve státě, stejně tak, jako v církvi, v rodině a společnostech (řádech), ježto má na zřeteli blaho poddaných, a to nejen hmotné, ale i mravní a věčné.

Podle toho líčí sv. Augustin svůj ideál křesťanského vládce, jehož zve též jedině šťastným. Vládne spravedlivě, nedá se svésti k vypínavosti ani lichocením, ani přílišnou ponížeností svého okolí, chce sloužiti svou mocí Bohu a touží více po účasti v říši věčné, než po panství pozemském. Trestní moci užívá s rozmyslem, rád odpouští a vyvažuje nutná tvrdá opatření vždy milosrdenstvím a dobrodiním. Je tím skromnější, čím větší nádheru by mohl rozvinouti, je pokorný, milosrdný a zbožný, vládne raději svým vášním než národům (poddaným), a to vše nikoli pro vnější dojem, ale z opravdové lásky k Bohu. Tento obraz vládce to byl, který nejúčinněji působil z nauky Augustinovy o státě na další generace.

Představený ctižádostivý, pyšný, samolibý a svéhlavý, který při každé příležitosti vystrkuje svou autoritu, stává se znenáhla směšným. Přestupování hranice moci a důstojnosti má za následek rozmrzelost poddaných, nechuť ku práci a přemýšlení, netečnost, nesamostatnost a nedůvěru ve vlastní síly. Jest tedy

dobře, když představený ponechá poddaným v dovolených mezích volnou ruku a dá jim příležitost, aby se cvičili ve svědomitosti, pozornosti, samostatnosti a iniciativě. V takových okolnostech prozrazují hodní poddaní radostné snažení, zdatnost, rozvoj schopností a lásku k povolání. Ať představený pamatuje, že poddaní nejsou loutky, nýbrž myslící, cítící a pracující členové společnosti.

Některý představený ničí svou moc a vážnost tím, že jest marnotratník, sobec a lakomec. Jeden rozhazuje plnýma rukama peníze, jež nepatří jemu, nýbrž celé společnosti, utrácí peníze, jež poddaní těžce vydělali. Není to hořké, pro poddané, mají-li takovou vrchnost? Sobec hledí stále jen na sebe, ať běží o jídlo, prádlo, byt nebo pohodlí, ale své poddané odbývá všelijak. Lakomec nepřeje ani sobě ani poddaným, a jedinou jeho radostí jest hromaditi peníze. Že ty peníze nejsou požehnané, víme ze zkušenosti.

Jest svatou povinností představených, aby svou moc si zachovali. Ale ať pamatují, že jejich moc roste jenom ve zdravé, snaživé a představenému oddané společnosti. Čím jest představený světější, charakternější, inteligentnější, zkušenější a prozíravější, tím jest větší jeho autorita.

II. *Povinnosti poddaných.*

Závislost poddaných na představených ukládá poddaným za povinnost, aby své vrchnosti v mezích její právomoci poslouchali.

Poddanství není věcí snadnou a příjemnou, ale k zachování celku a k prospěchu celku i jednotlivců je nevyhnutelně potřebné. Z podrobení se plyne užitek nejen představeným, ale i všem poddaným a každému z poddaných zvláště. Podvolení se, poslušnost, respekt, uctivost a vděčnost, nejsou sice životní nutností všech lidí, ale jsou to ctnosti, které poddaného člověka pozvedají a vyvyšují. Proto ten, kdo přijímá na sebe dobrovolně určitý závazek, na př. práci v podniku, členství ve společnosti, členství v řádu, přijímá současně též závazek, že se podrobí příslušné autoritě čili vedení z ohledu na společné blaho všech spolupracovníků v tom kterém spolku nebo podniku, ano i z ohledu na blaho kraje, vlasti, řádu a církve, v nichž dotčený spolek nebo závod (klášter) stojí.

Pokrokářství a hmotařství kladou mezi vrchnost a poddané, mezi zaměstnavatele a zaměstnance zájem zištnosti a sobecký

třídní boj. Křesťanství naopak sjednocuje duchovní, světské a hospodářské vrchnosti s poddanými po stránce duchovní, hmotné a hospodářské. Katolická nauka o práci a mzdě budí na obou protilehlých stranách důvěru, spravedlnost a vzájemnou lásku. I v čele hmotné výroby stojí Bůh, který jest láska, a proto ani při hmotných zájmech nemá místa mamon. To jest ta duchovně-hmotná obroda, které učí církev. V tom smyslu duchovní práce i hmotná výroba stanou se pomůckou k dosažení blaha duchovního i hmotného v celé lidské rodině.

Komunismus založený na materialismu stižen jest kletbou Boží, neboť mechanisovaná práce, kasárnické bydlení, odměřené příjmy podle třídního měřítka a nikoli podle jakosti práce, uniformita v oděvu a společná strava — jsou pro všechny lidi nesnesitelným břemenem, pravým otroctvím. Proto myslím, že komunismus i v malém měřítku jest v praxi neproveditelný. Z komunismu rodí se nespokojenost, závist, soupeření, zavilý hněv a bezmocná zášť proti všem. Přirozenou jednotkou společenskou a majetkovou jest r o d i n a. Nevýhody společného života (práce, obydlí a majetku) pociťují se i v duchovních komunitách. Trpce je nesou zvláště povahy průbojné, ctižádostivé, výstřední a samorostlé, jimž ukládá komunita určité meze a závory v činnosti, ve způsobu života, v oděvu a stravě. Klášterní život není pro každého. V klášteře musí člověk sebe dokonale zapříti, aby v něm žil Kristus, jehož vůli poznáváme z řehole (stanov) a z rozkazů představeného, který jest zástupcem Kristovým.

Zato však zásluha lidí žijících přesně podle řehole jest obrovská, dostupující výše mučednictví. V řeholi dovede dokonale a spokojeně žíti jen velmi charakterní a ctnostný člověk. Lidé méně ctnostní upadají v řeholi částečně rovněž do nespokojenosti, závisti, soupeření, hněvu a do zášti. Východiskem z těchto chyb a slabostí jest úsilí o křesťanskou dokonalost. Prvním krokem k řeholní dokonalosti jest poslušnost. Když se však sejdou v klášteře lidé ctnostní, jdoucí s nadšením a s kázní za stejným cílem, žijí v Kristově pokoji a ve svaté lásce, které svět ani nezná; vzájemnou radou a pomocí vykonají díla nadlidská.

Celou látku o poslušnosti stavím na těchto základech:

a) Za našich časů jen šílenec podrývá moc a vážnost své vrchnosti z osobních nebo i z nespravedlivých příčin, že byl zaslouženě potrestán.

b) Autorita jest drahocenný majetek společný představeným i poddaným.

c) Autorita jest myslitelna pouze tak, že podřízený sebe sama zapře, skloní se k poslušnosti a obětuje jí svou vlastní vůli.

Základem křesťanské poslušnosti jest zapření vlastní vůle pro Boha, jak dobře vystihl sv. František, řka: »Bratři však, kteří jsou poddanými, ať se rozpomenou, že se pro Boha zřekli vlastní vůle.« Pouze taková poslušnost, mající původ ve vůli Boží, jest záslužna pro nebe a sluje svobodná čili křesťanská. Poslušnost slíbená řeholní vrchnosti sluje řeholní čili dobrovolná. Kdo poslouchá proto, aby nebyl trestán, poslouchá nuceně, otrocky; a taková poslušnost nemá u P. Boha ceny. Sv. František kladl na poslušnost velikou váhu. V 10. kapitole praví: »Z toho důvodu přísně jim nařizuji, aby poslouchali svých ministrů ve všem, co zachovávati Bohu slíbili a co není proti jejich svědomí a naší řeholi.«

Poslouchati máme a smíme pouze svého úřadujícího představeného, nikoli jiných lidí. Nanejvýše jsme povinni poslouchati toho člověka, jemuž představený svěřil část své moci a nařídil nám, abychom se v určitém oboru správy nebo v určitých případech spravovali jeho rozkazy, pokud on (představený) jich neobmezí nebo neodvolá. Vázáni jsme tedy poslušností pouze k svému představenému, nikoli k jiným lidem sebe výše postaveným. Žádá-li toho společenský takt, dobrý mrav nebo láska k bližnímu, můžeme žádosti cizího člověka vyhověti, tedy poslechnouti, ale nejsme k tomu vázáni povinností (slibem), nýbrž jen slušností nebo láskou k bližnímu. Není tedy naší povinností poslouchati spolubratří, cizích lidí, cizích představených, nýbrž jen svého úřadujícího představeného. Z toho také plyne, že nikdo nás nesmí veřejně (úředně) napomínati, udělovati důtku nebo trest. Rovněž ani my nesmíme jiným rozkazovati, je napomínati a kárati, neboť tu moc má pouze náš úřadující představený. Kdyby nám tedy někdo nařizoval nebo zakazoval konati něco proti vůli úřadujícího představeného, nesmíme pod hříchem toho člověka poslechnouti. Připomenouti bližnímu jeho povinnosti jest v určitých případech dovoleno, ale musí se to státi soukromě a bratrsky. Veřejné napomenutí jest výsadou představených.

1. Řeholní poslušnost musí býti předně ochotná a rychlá. Ochota jeví se tím, že poddaný radostně a okamžitě

jest odhodlán rozkaz představeného vykonati. S vykonáním rozkazu nesmíme odkládati, ani jej svěřovati jinému. »Co můžeš vykonati dnes, neodkládej na zítřek.« Neochotný jest ten řeholník, jenž se k rozkazu mračí nebo bručí a po straně proti rozkazu reptá. Jest pravda, že každý rozkaz ukládá člověku sebezapření, že se i řeholník časem rozkazů přesytí, ale považme, že Pán Ježíš poslouchal třiatřicet let bez postesknutí, poslouchal i tehdy, když Otec nebeský žádal od něho potupnou smrt na kříži. Takových obětí řeholní poslušnost nezná, neboť ani nejpřísnější řehole neukládá svým členům takového zapření vůle, aby obětovali život. Proto aspoň ty malé oběti nesme trpělivě! Některý řeholník rozkaz obručí; ale přece svůj úkol vykoná. S takovými třeba míti strpení a soustrast. Pán Ježíš vypravoval podobenství o dvou synech, jež otec poslal na pole. Starší řekl otci »nepůjdu nikam« a potom přece šel a pracoval. Mladší sice slíbil, ale zůstal doma. I ptal se Pán Ježíš: Kdo splnil vůli svého otce? Zajisté rozbroukaný starší syn. Věřte mi, není trpčí povinnosti představeného, než má-li rozkazovati poddaným neochotným, bručivým a reptajícím.

Kdysi se stalo, že bratr Juniper sázel stromek a neposlechl okamžitě volání sv. Františka. A hle, sv. patriarcha jeho práci proklel, a stromek stal se zákrskem.

2. Poslušnost musí býti pokorná a prostá. Podřízený nemá rozumovati, je-li rozkaz vhodný, včasný, přiměřený, užitečný, moudrý, nýbrž má své mínění podrobiti úsudku představeného. Prostě poslouchá ten, kdo přijímá rozkaz bez odporu, trpkosti a hněvu. Sv. František nestrpěl na svých bratřích ani nejmenší nepoddajnosti, neboť viděl v ní pýchu, která jest počátkem všeliké nepravosti.

Kdysi se prohřešil kterýs bratr neposlušností, ale vystřízlivěv, litoval své chyby. Sv. František přijal jeho prosbu za odpuštění, ale přece nařídil, aby mu vzali kapuci a vrhli ji do ohně. Chodil potom chudák bez kapuce. — Jiný bratr zase, který byl houževnatě neposlušen, byl potrestán takto: Světec dal mu svléci hábit a postaviv jej do jámy, zasypal hlínou až po krk. »Milý bratře, jsi mrtev?« tázal se světec. A onen ubožák, lítostí dojat až k slzám, odpověděl: »Vím, Otče můj, že pro svou neposlušnost měl bych umříti.« Těmi slovy usmířený patriarcha pravil: »Jsi-li opravdu mrtev, jak má řeholník světu a jeho vášním odumříti, vystup z jámy!« Když se to stalo, řekl mu sv. František: »Poslouchej představeného i v malých vě-

cech, nevzpírej se jeho rozkazům, jako bys byl mrtev. Nechci míti za učedníky živé, ale mrtvé.« —

3. Poslušnost má býti slepá. Řeholník má přijímati rozkazy ochotně a pokorně, má je vykonati ihned, bez odporu v duši a nemá pátrati po příčině, proč mu představený rozkaz udělil. To jest poslušnost slepá. V tomto případě řeholník podrobuje poslušnosti nejen vůli, ale i rozum. Podřízený nemá si hráti na soudce své vrchnosti, nemá uvažovati, proč to nařídila, co tím zamýšlí, proč právě mně a ne tomu, jenž jest pro tuto úlohu schopnější? Kdo poslouchá slepě, koná svou povinnost podle slov Písma sv.: »Slyš, Israeli, a mlč!«

Mudrování o rozkazu špatně se vyplatilo našim prarodičům v ráji, kdežto slepá poslušnost Abrahámova byla odměněna zaslíbením Mesiáše. Sv. František miloval slepou poslušnost a požadoval ji ode všech. »Žádný rozkaz nepovažujme za nemožný«, děl sv. patriarcha. »Opravdu poslušný řeholník musí se podobati holi v ruce pocestného, slepci, jejž představený vede a bezvládné mrtvole. Položte mrtvolu, kam chcete, nebude se vzpouzeti. Posaďte ji na trůn, a nebude se pyšniti, položte ji na purpur a objeví se ještě bledší. Vizte, to jest pravá poslušnost.«

Okamžitá a ochotná poslušnost bez této slepé poddajnosti není možna. Jak se staneme slepě poslušnými? Odpověď na to jest nasnadě. Vizme v každém rozkazu představeného rozkaz Boží a v osobě představeného zástupce Ježíše Krista. Vše, co učil a konal Kristus Pán, Matka Boží, svatí a světice Boží odůvodněno bylo slovy sv. Pavla: »Každý buď poddán mocnostem vyšším; neboť není mocnosti leč od Boha, a ty, které jsou, od Boha zřízeny jsou. Proto kdo se protiví mocnosti, zřízení Božímu se protiví.« (Řím. 13, 1.) Pán Bůh neprovozuje svou moc nad lidmi přímo, nýbrž skrze vrchnosti. Každý představený jest náměstkem Božím na světě. Sám Spasitel to uznal, řka k Pilátovi: »Neměl bys žádné moci nade mnou, kdyby tobě nebyla dána shůry.« Proto dbejme slov Mojžíšových (V. 17, 10) »A učiň, co ti řeknou představení místa, které si Hospodin vyvolí.« Pročež nehleďme na to, je-li představený starší, učenější, světější nebo zkušenější, nýbrž pouze na to, že jest náš představený, že jest náměstkem Božím. Čím jest představený nedokonalejší, mladší a bezvýznamnější, tím jest naše poslušnost záslužnější.

4. Poslušnost má býti všeobecná a dokonalá. Poslušnost musí býti všeobecná a dokonalá, aby podřízený poslouchal vždy a ve všem, co není proti svědomí a řeholi. Sv. Bonaventura líčí řeholní poslušnost těmi slovy: »Aby řeholní poslušnost byla Bohu příjemná, musí býti rychlá bez odkladu, pobožná bez omrzelosti, dobrovolná bez odmluvy a reptání, prostá bez posuzování, trvalá bez přestání, poctivá bez vyhýbání, radostná bez zármutku, vytrvalá bez malomyslnosti a všeobecná bez výjimky.« Vštípme si do srdce výrok sv. Bernarda: »Vpravdě poslušný řeholník nedává pozor na to, co se rozkazuje, spokojen jsa tím, že se rozkazuje.«

Rozpomeňme se, jak jsme dosud poslouchali. Co by řekl sv. František tomu řeholníku, jenž se dokonce svému představenému protiví, jeho rozkaz svým chováním nebo slovy zlehčuje, a to často ne soukromě, nýbrž před spolubratry, ba i před lidmi světskými.

Naše národní povaha jest nepoddajná, vzdorná. Vychovávala nás k tomu škola, literatura, divadlo (Lucerna, Jan Výrava), dějiny (Hus, Bílá Hora, robota). Neradi poslouchámе a máme plná ústa svobody. Ale svobodou si představujeme nepořádek, bolševictví. Nám chybí smysl pro jednotu, kázeň, pro celek, pro všeobecné dobro; krátce jsme sobci. Proto učme se mysliti na celek, na všeobecné dobro, podřiďme se vůdčí myšlence čili podrobme se vůli představených. Obyčejně největší rebelanti, stanou-li se představenými, bývají buď tyrany nebo bezradnými lidmi. Pěstujme více poslušnost než kritiku.

Je obecně známou věcí u nás, že přednosta úřadu nikdy ničemu nerozumí a ostatní personál je buď neschopný, anebo líný. Ještě štěstí, že se v každém úřadě najde otevřená hlava, která zachrání přednostu, personál i úřad. Tím zachráncem bývá náš chlubil. Stejně je tomu i ve veřejných korporacích a v každém, i nejnepatrnějším společku.

Byli jsme vedeni k tomu, abychom každý rozkaz bývalé vlády považovali za bezpráví. Tím jsme pokládali poslušnost za otroctví. Nyní však si třeba uvědomiti, že každý rozkaz není bezprávím, nýbrž dobrodiním. To platí hlavně o rozkazích duchovní vrchnosti.

Měli bychom navštíviti úřadovny a kanceláře, nepravím dílny a továrny. Tam bychom spatřili poslušnost, jaké jsme v žádném klášteře nespatřili, ačkoliv jest to poslušnost placená

a otrocká. Co musí podřízený úředník od svého šéfa snésti, kolik bezohlednosti, sekatury, ba i tyranství! Jistě bychom se zarazili! Přirovnávajíce obtíže řeholní poslušnosti k obtížím poslušnosti světské, jsme nuceni vyznati, že se s námi zachází jako v rukavičkách, že rozkazy našich představených nemají ani desátý díl té břitkosti, jakou obsahují rozkazy světských šéfů. Uznávám sice, že světský úředník poslouchá svého šéfa jenom v úřadě a že jest potom svým pánem. V tom mají světští poddaní ulehčeno. Ale považme, že jsme řeholníky, že jsme složili slib poslušnosti na celý život. Duchovní představení usilují pouze o dobro celku a každého poddaného zvláště. Neposlušný řeholník jest sám proti sobě, neboť nepoddajností škodí celku i sobě samému. Představený nechce nám působiti nepříjemnosti, nemá úmyslu se nám mstíti, nýbrž nám všem prospěti. Každá společnost bez jednotného vedení a bez kázně poddaných zanikne. Svornost a kázeň jsou základy mocné církve, velikých států a vlivných společností (řádů).

Na vojně platí zásada: »Ve zmatku jest i špatný rozkaz lepší než žádný.« Proto třeba poslouchati i méně schopných a méně zkušených představených, aby nenastal všeobecný zmatek a rozklad společnosti (řádu).

Některý státní, církevní a řeholní zákon není dosti jasný a může míti různý výklad. V tom případě musí poddaný (úředník) splniti služební příkaz i tehdy, má-li jiný názor na výklad zákona. Vykládati zákon ve složitých případech náleží představenému (biskupovi). Odpor poddaného (úředníka) proti služebnímu příkazu z toho důvodu, že poddaný subjektivně chápe zákon jinak než představený, ochromil by podstatně chod administrativy (správy). Neposlušnost měla by za následek disciplinární vyšetřování nebo i suspensi.

Je-li podřízený v pochybnosti, zdali ten který rozkaz jest dovolený nebo hříšný, lépe jest poslechnouti. Přece však jest radno, aby poddaný v takovém případě své obtíže a nesnáze svému představenému uctivě vyložil. Když představený trvá i potom na svém rozkazu, třeba poslechnouti. Kdyby však představený nařídil něco, co jest zjevným hříchem nebo přestupkem řehole, má se poddaný říditi výrokem Písma sv.: »Více sluší poslouchati Boha než lidí.«

5. Z toho, co jsme řekli o poslušnosti, jest zřejmo, že poslušnost jest v e l m i o b t í ž n á p o v i n n o s t. Proto představení mají své poddané spravovati účelně, spravedlivě a svatě. Roz-

kazy jejich mají býti důstojné, rozvážné, spravedlivé, pro poddaného co možná přiměřené, směřující k všeobecnému blahu. Rozkaz vášnivý, tvrdý, nespravedlivý, mstivý působí jako bodající osten; rozkaz vážný, účelný a promyšlený unáší poddaného k poslušnosti jako proud. Proto ať představení pamatují, že Bůh požádá jednou duše poddaných z jejich rukou. Rozkaz představeného, není-li spojen s dobrým příkladem, nemůže poddaného nadchnouti, nýbrž poslušnost mu ztěžuje a ztrpčuje. Pročež ať pamatují představení slov sv. Pavla: »Ve všem sám sebe prokazuj jako vzor dobrých skutků; (prokazuje) v učení neporušenost, vážnost; slovo zdravé, bezúhonné« (Tit. 2, 7).

Mluviti o chybách představených jest vždy povážlivo a nebezpečno pro poddané i představené. O kněžích a rodičích nemá se nikdy špatně mluviti. Co však třeba konati, když se poddanému děje opravdu křivda a bezpráví? Jednotlivci zbývá jen to východisko, že se chová tak, aby představený neměl podnětu k zneužití své moci, aby mu odňal chuť i příležitost k zneužití moci. Není to snadné, ale přece velmi záslužné a pro poddaného čestné. Vystupovati proti moci představeného není věcí každého — jest to jen výjimka a výsada zvláště vážných mužů, předpokládající velikou rozvahu, umírněnost, pokoru a lásku. V našich klášteřích jest to úkol diskretů a definitorů, jejichž úřad je k tomu opravňuje a zavazuje. Ovšem každý jednotlivec má právo a povinnost ohraditi se proti zneužití moci představeného při visitaci. Nepomůže-li P. provinciál, jest zde P. visitator a P. generál řádu, po případě svatá Stolice. A nedostane-li se nám dostiučinění na světě, v nebi jest Soudce nejsvětější a nejspravedlivější. Pamatujme si však, že otázky o zneužití autority nemáme řešiti, ať jsme již sami představenými nebo poddanými, nikdy, pokud jsme rozrušeni, se srdcem rozjitřeným, kypícím hněvem, nenávistí, uraženou pýchou a zklamáním. Vášeň zaslepuje představeného stejně jako poddaného.

Zásluhy naprosté, všeobecné a slepé poslušnosti jsou ohromné, poněvadž poslušnost dovršuje a uceluje souhlas vůle naší s vůlí Boží. »Nezapomínej na můj zákon a mých příkazů... neboť život dlouhý, léta šťastná... přinesou ti.« (Přísl. 3.) »Nakloňte ucho své a pojďte ke mně; poslouchejte a živa bude duše vaše, učiním s vámi smlouvu věčnou.« (Isai 55, 3.) Jako Abrahám poslušností získal si požehnání Božího, podobně řeholník poslušností nabývá spokojenosti, duchovní útěchy, klidu

svědomí, Božího požehnání a života věčného. »Lepší jest poslušnost než oběti«, praví Písmo sv.

Naopak zase řeholník neposlušný dopouští se dvojího hříchu: proti zákonu Božímu a proti slibu. Neposlušnost jest matkou nespokojenosti, duševní rozervanosti a příležitostí ke hříchům jiným.

Neposlušným řeholníkům hrozí Bůh takto: »Poněvadž jsem vás volal a odpírali jste, vztáhl jsem ruku svou, a nebylo, kdo by pohleděl, [pohrdli jste všelikou radou mou a domlouvání mého jste zanedbali], protož já k zahynutí vašemu smáti se budu, když přijde na vás to, čeho jste se báli, když připadne na vás náhlá bída a zahynutí jako moře vám nastane« (Moudr. 5).

Ó Bože, netrestej mne v prchlivosti svého hněvu pro častou neposlušnost. Lituji srdečně, že jsem byl neposlušen. Hodlám nyní věrně poslouchati, abych připočten byl na věčnosti k poslušným a věrným synům svatého Otce N. Pane Ježíši, poslušný až k smrti, nauč mne poslouchati. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 9, 19, kn. III., kap. 13.

28.

Chudoba.*)

Příprava.

Úvod: Mat. 19, 16—21.

»Tu přistoupil k němu kdosi a řekl: »Mistře dobrý; co dobrého mám činiti, abych obdržel život věčný?« On pak řekl jemu: »Co se mě ptáš o dobrém? Jediný jest dobrý (Bůh). Chceš-li však vejíti do života, zachovávej přikázání.« Dí jemu: »Která?« A Ježíš řekl: »Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, cti otce svého i matku svou a milovati budeš bližního svého jako sebe samého.« Dí jemu mládenec: »To všecko zachovával jsem od svého mládí. Čeho se mi ještě nedostává?« Řekl mu Ježíš: »Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej, co máš, a dej chudým a budeš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne!«

*) Račte si látku upraviti podle vlastní řehole a stanov.

Dokonalou, naprostou a slepou poslušností zříká se řeholník svých statků duchovních: rozum a vůli podrobuje totiž rozumu a vůli svého představeného. Vedle statků duchovních jsou také statky hmotné, jako jsou domy, pole, závody, továrny, peníze a cenné papíry. Kdo těchto zevnějších statků postrádá, nazývá se chudým a jeho stav chudobou.

Majetkové rozvrstvení lidstva jest přibližně takové: 70% lidí nemá majetku vůbec a živí se prací tělesnou nebo duševní. 17% lidí má reální majetek a živí se na něm svou prací tělesnou a duševní. 9% lidí má takový majetek, že by je bez práce uživil, ale oni přece na něm pracují. 4% lidí má tak veliký majetek, že je živí bez osobní práce duševní a tělesné. — Z toho plyne, že 96% lidstva pracuje a 4% nepracují. 70% lidí možno nazvati chudými, 17% zámožnými a 13% bohatými. Je tedy chudoba zjevem všeobecným. V Německu jest na 60 milionů obyvatelů pouze 2.465 multimilionářů. Nejbohatším národem jsou Francouzi, největšími kapitalisty jsou židé. Podle výkazů berních úřadů 1930 má Československo 607 poplatníků, kteří přiznali roční příjem mezi 500.000 až 1 mil. Kč. A má dále 302 poplatníky s příjmem přes 1 milion Kč ročně. Z nich má 47 příjem 2 až 3 miliony Kč, 34 příjem 3 až 5 milionů Kč ročně. — Tedy pouze setina procenta, čili z 10 tisíc lidí jest jeden obyvatel multimilionářem, který nemusí pracovati. V Praze je takových mužů 34, v Mukačevě 27. Národ náš jest chudý, nemaje moře, průplavů, kolonií a bohatých dolů.

Majetkové poměry za 2.000 let se téměř nezměnily. V pohanském Římě za imperia bylo majetných lidí 15%, zatím co 85% se plazilo jako bídní otroci před svými pány, nejsouce jisti životem ani jediného dne. (Pastýřský list J. E. biskupa Dra Kašpara, r. 1931.)

Badáme-li o řeholní chudobě, nabýváme názoru, že to není chudoba v obyčejném smyslu. I v nejchudších řádech a kongregacích má každý člen zajištěné životní minimum do smrti (oděv, byt, stravu, pohřeb). Toho však u chudých lidí světských nebývá: Přes všechny sociální reformy strádá mnoho lidí bídou, hlavně v nezaměstnanosti a ve stáří. Proto kněží (congrua sustentatio) a řeholní osoby jsou chudí duchem, to jest, ač mají zabezpečené životní potřeby jako jednotlivci nebo právní celek do smrti, přece žijí tak, jako by neměli dostatečného majetku,

užívajíce svěřeného jmění skrovně podle příkazů řehole a stanov, a pouze s dovolením svých představených. Životní úroveň kněží a řeholních osob pohybuje se na rovni chudé úřednické rodiny, která počítá průměrně na osobu 400—500 Kč měsíčně. V chudých řádech a kongregacích počítá se na osobu ještě menší měsíční položka.

Někteří lidé po rodičích majetku nezdědili anebo majetku pozbyli neštěstím. Jiní lidé mají majetek a přece žijí skrovně jako lidé nemajetní a používají statků svých k oslavě Boží, pro svou rodinu, k podpoře chudých, nemocných, misií a jiných dobrých účelů. Konečně jsou lidé, kteří se dobrovolně zřekli majetku skutečného i možného a z lásky k Bohu žijí v chudobě. To jest dobrovolná chudoba, kterou slibují řeholníci, a ta jest nejdokonalejší. Proto slib řeholní chudoby jest zřeknutí všeho právního nároku na statky časné a jejich užívání.

Slibem chudoby zříká se tedy nastávající řeholník vlastnictví. Všecky věci, které mu do té chvíle patřily, staly se mu cizími, a proto nemá práva je prodati, darovati, vyměniti anebo jinak jimi vládnouti. Zároveň také zříká se řeholník všelikého práva na úrok, výtěžek a užívání těch věcí, jež mu do nedávna náležely, jak ve svůj vlastní prospěch, tak ve prospěch jiných osob. Zřeknutí týká se nejen toho statku, kterým nastávající řeholník ve světě vládl, nýbrž i toho majetku, který spravuje v klášteře. Proto ani klášter, ani cela, ani nábytek, ani řeholní šat nám nepatří. Z toho důvodu nesmí řeholník bez dovolení představeného nic prodávati, vyměňovati, darovati, ani přijímati. Vlastnictví těch věcí, které v žebravém řádě spravujeme, nenáleží představeným, ani řeholníkům toho kterého kláštera, ani celému řádu, nýbrž společnému Otci chudých, římskému papeži, nebo v určitých případech dobrodincům.

Napsal sv. František v 6. hlavě řehole: »Bratři, ať si ničeho nepřivlastňují, ani domu, ani místa, ani jakékoli věci.« Dle toho přísného zákazu všichni Bratří Menší, ať jsou poddaní, ať představení, nemají si vůbec ničeho vlastniti, ale spokojeni býti pouhým užíváním věcí. Užívání věcí dovolených budiž skrovné, chudobě přiměřené a nikoli lehkomyslné a přepychové.

2. Nedostačuje však, když řeholník chudobu zachovává jen v zevnějšku a při tom v srdci proti chudobě reptá a po majetku touží. Kristus Pán nepravil: »Blahoslavení chudí,« nýbrž »blahoslavení chudí duchem,« t. j. tací, kdo všecky statky časné vskutku a dobrovolně opustili a v srdci po majetku nebaží, nebo

aspoň si na nich nezakládají. Takých dokonalých duší jest málo. Většina lidí a velká část řeholníků jest jenom zevnějškem chudá, ale srdcem nezřekla se statků časných, nýbrž lpí na nich houževnatě jako dříve ve světě. To jsou jen zdánlivě chudí a jména řeholního nezasluhují. Praví sv. Vincenc Paulánský: »Býti chudým nic neprospívá, když chudoby nemilujeme a když z lásky ke Kristu radostně nesnášíme, co obtížného chudoba obsahuje.« — Chceme-li býti duchovně chudými, nelpěme na věcech dovolených, nebažme po zakázaných a nenaříkejme, jestliže s dopuštěním Božím trpíme v něčem nedostatek. Slyšme vůdce života duchovního Alf. Rodriguesa: »Chceš-li kdo věděti, jsi-li chudý duchem, zkoušej se, zdali obyčejné následky chudoby, jako jsou hlad, žízeň, zima, únava a nedostatek v oděvu, chudobu v cele miluješ a zdali se těšíš, že můžeš nositi šat chatrný, že se ti při stole něčeho nedostává, nebo že vykázána tobě horší cela než jinému.« K tomu dodává sv. Bernard: »Bolestno jest pozorovati, že mnozí chudobou se vynášejí a při tom chtějí býti chudi jen v té míře, pokud netrpí v něčem nedostatku a pokud ve všem oplývají blahobytem. To však není chudoba, nýbrž bohatství, jakého ani u lidí světských není.«

Kdo se zřekli majetku a ani v duši po bohatství netouží, o těch platí slova Spasitelova: »Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.« Takovou chudobu velebí sv. František: »To jest ta vznešenost svrchované chudoby, která vás, bratry mé nejmilejší, dědici a vládci království Božího ustanovila, statky sice chudými učinila, ale ctnostmi povýšila. To buď vaším údělem, jenž vás uvádí do země živých, jehož se zcela přidržujíce, nic jiného pod sluncem pro jméno Pána našeho Ježíše Krista na věky míti nechtějte.« (Řeh. VII.)

II. *Názory o chudobě.*

Světáci pokládají chudobu za neštěstí. Kdo jest bohatý, bývá od nich do očí veleben a po straně sledován závistivým pohledem. Pán Ježíš pravil však o bohatství toto: »Běda vám bohatým, neboť již máte potěšení své.« (Luk. 6, 24.) »V pravdě pravím vám: Boháč vejde těžko do království nebeského. Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království nebeského.« (Mat. 19, 23—24.) Svět hlásá »blahoslavení bohatí« — a Kristus Pán blahoslaví chudé duchem, poněvadž jim připadne království nebeské. Svět pochlebuje bohatým »blaze vám« — a Pán Ježíš hrozí »běda vám bohatým«. Zajisté

běda těm boháčům, kteří hledají útěchy, štěstí a ukojení ve statcích toho světa, kteří žijí jenom přítomnému požitku, na svůj konec a cíl nemyslíce, neboť v hodinu smrti zastaveni budou ve shonu po rozkoších a objeví se před Bohem s břemenem hříchů, které je strhnou do propasti pekelné.

Spasitel nedoporučoval chudobu jen slovy, nýbrž celým s v ý m ž i v o t e m. Narodiv se v opuštěné jeskyni, právem mohl říci: »Lišky mají doupata, a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.« (Luk. 9, 58.) Neměl vlastního příbytku ani v mužných letech, neměl kapitálu, z něhož by žil, nýbrž s učedníky svými vydržován byl od zbožných žen Jerusalemských. »Nebo znáte tu milost Pána našeho Ježíše Krista, že totiž jsa bohatý, stal se pro vás chudým, abyste vy zbohatli chudobou jeho.« (II. Kor. 8, 9.) Při smrti pak ani to tvrdé lůžko, které mu ustlal nevděk vlastního národa, totiž kříž nebyl jeho vlastnictvím, ani ta koruna z trní spletená nebyla jeho majetkem, ba i roucha svého byl oloupen, takže mohl říci s trpitelem Jobem: »Nahý vyšel jsem z lůna své matky a zas nahý se tam navrátím.« (Job 1, 21.) Chudoba byla zajisté pravou nevěstou Ježíše Krista.

Tuto nevěstu měli ve veliké vážnosti apoštolové a první křesťané, kteří »vše, co měli, prodali a položili k nohám apoštolův«. V pozdějších stoletích stála však opuštěna a nenáviděna, až ve XIII. stol. povstal veliký muž, který v zanícení volal. Pane Ježíši Kriste, ukaž mi cestu chudoby! Smiluj se nade mnou a nad mou paní Chudobou, kterou miluji tak, že bez ní klidu nenalézám.« Byl to s v. F r a n t i š e k, j e n ž z a h o ř e l l á s k o u k c h u d o b ě, kterou sv. Ambrož nazval »matkou a živitelkou všech ctností« a veliký papež Řehoř »ochránkyní pokory«. O své nevěstě chudobě prohlásil se sv. František takto: »Vězte, bratří, že chudoba jest poklad ukrytý v poli evangelia, že jest základem řádu, vybraná cesta spásy, podpora pokory; jest ctnost, jež sestoupila s nebe, jejíž cena jest taková, že my, hliněné nádoby, nejsme jí hodni.«

C h u d o b a j e s t z á k l a d e m ř á d u ž e b r a v é h o. Dokud a kde se chudoba v plném rozsahu zachovává, tam a potud řád zkvétá, a kde v řadách bratří chudoba klesá, řád hyne. Pravil to sám sv. František: »Svatá chudoba jest základem řádu našeho; když od ní bratři upustí, roztrhají se svazky tohoto bratrstva; jestliže ji zachovají a budou světu dobrým pří-

kladem, svět je vyživí.« Jaký osud stíhá svatou chudobu v tomto domě řeholním a jaký u mne samého?

III. *Chudoba žebravých řádů.*

Abychom svatou chudobu přesně až do smrti zachovali, sv. František některé věci z užívání našeho vyloučil vůbec, užívání některých věcí nám dovolil, ale jen v míře skrovné a v souhlasu se svatou chudobou.

Ve čtvrté kapitole své řehole napsal: Přísně přikazuji všem bratřím, aby nikterak peněz nepřijímali, ani osobně ani skrze prostředníka. — Penězi rozumíme minci raženou a papírové bankovky. V době sv. Františka provozoval se obchod výměnou přírodnin za látky zpracované; na př. za dobytek a obilí dalo se vyměniti pole, dům, sukno, mouka a podobné věci. V pozdějších stoletích staly se výhradním prostředkem smluv kupních peníze a proto ustanovil sv. Otec pro každý náš klášter syndika, který má dle rozkazu sv. Stolice plné právo peníze přijímati a na potřeby bratří vydávati. V naší provincii ustanoven jest syndikem představený kláštera. Mimo něho nemá nikdo z řeholníků práva peníze přijímati.

Přijímati peníze znamená: získati peníze ve svou moc anebo v užívání, a v užívání jiných lidí, právně s nimi nakládati, kupovati za ně, darovati je nebo je uložiti v peněžním ústavě. Proto hřešil by každý Bratr Menší, kdyby darované nebo vlastní prací vydobyté peníze představenému neodvedl. Překročí-li zadržený obnos 10 Kč, hřeší těžce. Hřešil by také ten, kdo by v dopise, v knize neb poukázkou doručené peníze, anebo peníze za svou práci udělené, uložil u osoby světské, aby mu za ně potřeby koupila nebo v přestávkách kupovala. Hřešil by stejně také ten, kdo by rodiče, přátele nebo cizí lidi o peníze prosil, anebo kdyby naopak zase sbíral nebo vydával peníze ve prospěch bližních. Neméně by hřešil ten, kdo by o peníze hrál anebo sázky uzavíral. Není také pod hříchem dovoleno, aby některý bratr cizí peníze u sebe přechovával, aby měl v cele klíč od peněz někde venku uložených, nebo aby byl funkcionářem v peněžním ústavě. Omezuji se zde jen na případy nejobyčejnější. Ale již z toho patrno, že nemáme vůbec s penězi přijíti ve styk. Dokonce i to jest zakázáno, že nemáme býti příčinou, aby někdo k vůli nám peníze vydával a utrácel. Kdyby však někdo pro syndika určené peníze doručil, byla by to mera contrectatio pecuniae čili pouhý

dotyk peněz, který jest dovolen. Svěřené peníze mají se vyplatiti na věci představeným ustanovené a ne k jiným účelům.

Spořitelní knížky, dlužní úpisy, směnky, akcie, zástavní listy jsou peníze. Penězi však nejsou poštovní známky, kolky, vstupenky, lístky na tramway neb na dráhu; takové věci může každý s dobrým svědomím přijímati, ale musí pokaždé vyžádati si od představeného »benedicite« čili požehnání (dovolení).

Syndikové mají pamatovati, že nejsou majiteli a vlastníky peněz, nýbrž toliko správci, kteří mají počet klásti vrchním představeným a Bohu vševědoucímu. Generálními stanovami zřízeno jest v každém klášteře několik, nebo aspoň jeden diskreta, který má právo a povinnost každý měsíc účty prohlížeti a podepisovati. Jedná-li se o větší výdej, má se syndikus s nimi poraditi a říditi se jejich vótem. Hranici vydání na opravy kostela a kláštera stanoví P. Provincial a generální stanovy. Syndikové nemají práva kupovati, ani pro sebe, ani pro jiné, věci nepotřebné a zbytečné, ani věci přepychové a drahocenné, které se nesrovnávají s chudobou. Při vydávání peněz nemají se říditi svými choutkami, nýbrž rozumem. Nemají také nositi při sobě peněz, nýbrž ukládati a střežiti je na místě vykázaném, poněvadž nošení peněz stává se příležitostí a příčinou mnohých přestupků proti sv. chudobě. I syndikové mohou si získati slibem chudoby velikých zásluh, když přestávají na stejné stravě, jako poddaní, když se spokojí stejným oděvem, prádlem a bytem jako poddaní. — Na druhé straně nemají na penězích lpěti, a mají rádi a ochotně ve zjevné a pravé potřebě bratří je vydávati.

Pamatujme však, milí spolubratři, že nejen skutečné přijímání peněz, nýbrž i touha a žádost po penězích jest nám zakázána. Praví sám Duch sv.: »Mnozí přišli ku pádu pro zlato, a pro jeho lesk je záhuba stihla. Dřevem úrazu bývá zlato těm, kteří mu obětují; běda těm, kteří se honí za ním, a každý neopatrný zahyne jím.« (Sir. 31, 6—7.) Platí-li to o všech, kdo zlato a peníze nezřízeně milují, tím více se to rozumí o bratřích Menších, kteří se slibem zavázali k nejvyšší chudobě, a to dobrovolně a z lásky k Bohu. Jidáš byl apoštolem a společníkem Ježíše Krista. Poněvadž však nosil měšec a ty věci, které Pánu byly věnovány, zaslepily ho peníze tak, že stal se zrádcem Mistra svého a v zoufalství se oběsil. V osmé kapitole druhé řehole (1221) napsal sv. František toto: »Nemáme si více za-

kládati na penězích nežli na kamení. Kdo jsou peněz žádostivi, a kdo je pokládají za více než za kamení, takové chce ďábel zaslepiti. Varujme se tudíž, když jsme vše opustili, abychom pro tak špatnou věc království Božího neztratili. A kdyby se snad přihodilo, což Bůh uchovej, že by některý bratr peníze a mince sbíral a při sobě měl — všichni bratři ať jej pokládají za falešného bratra, za zloděje, lupiče a za Jidáše, měšec nosícího, leč by opravdu pokání činil.« — Haec ipsissima verba. Proto zachovávejme řeholi v této věci ad litteram... doslovně, doslovně, po třetí pravím doslovně.

2. Sv. řehole zakazuje nám také nositi bez potřeby obuv. Potřeba k nošení obuvi nastati může stran řeholníka, když jest churavý, revmatický, podagrický a nemocný. Ale i takový může v letní době nositi sandály. Používati obuvi dovoleno jest také, když jest veliká zima, mnoho sněhu, veliká voda, když jest deštivo a blátivo. Také tehdy, koná-li řeholník obtížnou cestu, na př. na misiích, na sbírce, nebo koná-li obtížnou práci, na př. v zahradě, ve sklepě, kde jest voda.

Vidí-li řeholník potřebu nazouti boty, má s důvěrou prositi představeného o dovolení. Jen tehdy, kdyby představený nebyl přítomen, a kdyby řeholník najisto předvídal, že by mu představený jistě dovolil, mohl by i bez dovolení obuvi užíti. Představený, je-li přítomen a uzná-li potřebu k nošení obuvi, má dovolení uděliti. Varujme se však, abychom dovolení neproměnili ve zvyk. Kdo smí užívati obuvi v zimě, pozbývá toho práva, když nastane jaro a léto. Z toho však nenásleduje, je-li onen řeholník příští zimy zdráv, že smí obuv opět nositi, neboť dovolení platí jen tak dlouho, pokud potřeba a příčina trvá. Mějme se na pozoru, aby nám sandály nebyly obuví slavnostní, že bychom jich užívali jen o visitaci.

K starým a churavým bratřím, kteří chodí v botách, buďme shovívaví a nehoršeme se nad nimi.

3. V řeholi zakázáno jest nám také obláčeti se v drahá roucha a jezditi koňmo. Těchto přestupků nemůžeme se tak snadno dopustiti. Pamatujme však, že máme hábit stále nositi a nemáme ho pro pohodlí ani na večer odkládati. Za naší doby necestujeme koňmo, nýbrž drahou. Sv. chudoba nám velí, abychom necestovali zbytečně, pro pouhou zábavu, abychom jezdili ve III. a nanejvýše v II. třídě.

4. Kromě přijímání peněz osobně nebo skrze prostředníka, kromě používání drahých šatů, obuvi a jezdeckého koně dovo-

leno jest nám užívati všech ostatních věcí, ale v míře skrovné, souhlasící s chudobou. V našem řádě obsahuje chudoba více bodů, nežli v jiných řádech, poněvadž jiní řeholníci jakožto společnost mohou míti majetek. My nemáme majetku, ani jako jednotlivci, ani jako společnost.

Ta všeobecná chudoba řádu má význam vlastně jen pro představené. My poddaní nejsme na tom hůře než poddaní jiných reformovaných řádů, neboť i oni musí sobě brátí na vše dovolení a o vše poprositi právě jako my. Nejsme tedy ubožší než ostatní řeholníci. Naše chudoba není žebračení, neboť všichni vykladatelé řehole tvrdí, že naše výživa má státi na úrovni chudé úřednické rodiny.

Zato představení pociťují tu všeobecnou chudobu dost často, mají-li platiti účty a nemají-li dostatečných příjmů k úhradě vydání. Neboť nemáme fondů, ani kapitálů! Opravy budov a řeholní dorost nás vyčerpávají.

Nejčastěji chybujeme v těchto věcech: a) Nebereme si od představeného dovolení, abychom směli něco darovati, vyměniti nebo přijmouti. Jedná-li se o nepatrné devocionalie, jako jsou obrázky, aluminiové medailky, tištěné modlitbičky, můžeme je i bez dovolení představeného přijímati, vyměňovati a darovati Ve věcech cennějších vyžádejme si nejprve dovolení.

b) Proti sv. chudobě může se řeholník prohřešiti, když kupuje pro sebe nebo pro klášter nepotřebné zásoby.

c) Nejčastěji však chybujeme tím, že nešetříme věcí klášterních, jako jsou knihy, obrazy, paramenty, kuchyňské nádobí, zahradnické nářadí, nábytek v cellách, když nedbáme čistoty na chodbách, pořádku v jídelně, ve špižírně, v cellách, v depositářích.

Také tím chybujeme, necháme-li věci klášterní z nedbalosti zkaziti, pohoditi, rozvléci. Viděl jsem v jednom kláštěře, že se tam zkazilo asi 1 q nulky mouky a dostali ji vepři — za války. My jsme potom jedli mrkev. Jinde jsem viděl žebřík u stromu celou zimu v zahradě, ač jsem na to několikrát upozornil. Různé náčiní jsem často uklízel. Když něco v kláštěře poškodíme nebo rozbijeme, máme se u představeného obžalovati a říkati kulpu. To platí pro všechny poddané, kněze, řeholníky, kleriky a lajky.

d) V tom zase může představený chybovati proti sv. chudobě, když kupuje pro klášter a pro kostel věci drahocenné, nákladný nábytek, drahé ozdoby, zvláště slouží-li ony věci více pohodlí a přepychu, nežli potřebě. Dostane-li řeholník

vzácné knihy, nábytek, obrazy darem, jest hřích mnohem menší, nebo vůbec žádný.

Neodpustitelným hříchem jest, když členové kláštera plýtvají klášternímí zásobami. Požívatiny, palivo, svítivo, látky a prádlo jsou dnes drahé, a představeného stojí to moc starostí a prošení, než je opatří. Kdyby se tak hospodařilo v měšťanské rodině, řeklo by se o ní, že jest nešetrná. Co se potom má říci o nás? Věcí opotřebovaných, ale přece ještě užitečných, neodhazujme hned do starého haraburdí. Nemusí býti pořád vše nové. Učme se šetřiti! Neusilujme, aby naše cela vypadala jako salon. Naopak zase chyboval by řeholník velice, kdyby cenné knihy, obrazy a umělecká díla rozdal anebo rozprodal.

Nelpěme na věcech, které v cele máme, třebas jsme je z domova přinesli, neboť nejsou naším vlastnictvím. Kdyby nám je představený vzal a dal jinému, měl by k tomu plné právo.

Když jsme chudi, nestyďme se konati nižší práce. Uklidit si celu, zametati ji, donésti si uhlí a dříví, mésti chodby a pavučiny. Znal jsem jednoho kvardiána a definítora † P. Dominika († 1914), který nemaje sluhy, sám metl chodby.

Jsme-li chudi, musíme pilně a vytrvale pracovati, abychom se uživili. Kdo celý den prochodí a prolelkuje, ten jest trubcem mezi včelami, ten jest velikým hříšníkem proti chudobě. Pracovati musíme všichni, jest to zákon Boží: Modli se a pracuj! Varujme se zahálky; neboť zahálka jest podšívka hříchu. Zvláště bratří řemeslníci mohou na výživu konventu přispívati svou tělesnou prací. V potu tváře jísti budeš chléb, dí Písmo.

Buďme také spokojeni se stravou a nápojem. Když se nám někdy něco nelíbí, nereptejme a vzpomeňme starého přísloví: Si non habes satis, memento paupertatis — nemáš-li dost, vzpomeň si na chudobu! Pamatujme také, že užívání věcí, v řeholi nezakázaných, může nám představený zakázati. Nepachtěme se, abychom měli mnoho knih pro soukromou potřebu. Kdo se stěhuje z kláštera do kláštera s několika bednami, není pravým a chudým františkánem.

IV. *Odměna.*

Když Spasitel vyhlásil chudobu za základ dokonalosti a odkryl nástrahy, které bohatství v sobě skrývá, otázal se ho sv. Petr: »Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe, čeho se nám tedy za to dostane?« (Mat. 19, 27.) — Podobná

otázka ozývá se také v našem srdci. A svatá řehole odpovídá nám, že za slib chudoby slíbena jest nám odplata časná i věčná. — Chudoba jest základem dokonalosti dle výroku Spasitelova: »Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej, co máš a dej chudým a pojď a následuj mne.« (Mat. 19, 21.) A kdo na světě může odhadnouti cenu dokonalosti? Duch svatý praví: »Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na duši své zkázu utrpěl?« Proto cena celého světa nedá se přirovnati k ceně dokonalosti. Chudoba obohacuje nás zásluhami; ona jest matkou a živitelkou ctností, zvláště pokory a pobožnosti. Pokorným dává Bůh milost, a pobožnost chudého nebývá oslyšena. »Žádost ubohých vyslyšíš Hospodine a nakloníš ucho své ku přání srdce jejich.« (Ž. 10, 17.) Chudoba jest matkou sv. čistoty, neboť v nedostatku, v postu a odříkání tělo poddáno bývá duchu. Chudoba zajišťuje pokoj a svornost, neboť kde chudoba, tam nemají místa tvrdá slova »mé« a »tvé«. Chudoba živí důvěru v Boha, neboť chudý pozdvihuje očí k Tomu, který zvířatům přiměřenou potravu dává i mladým krkavcům, volajícím k němu.« (Ž. 146, 9.) Opravdu tedy chudoba jest základem a podporou dokonalosti.

Chudoba jest základem řádu. Pravilť sám svatý František: »Když od ní bratří upustí, roztrhají se svazky tohoto bratrstva, pakli ji zachovají, zkvétati bude.« Rozkvět řádu záleží v tom, že má dostatek schopných a zbožných členů. Chceme-li, aby naše provincie zkvétala, zachovávejme chudobu. Vizme, že právě ty provincie kvetou, kde se zachovává nejpřísnější observance. S nápravou má každý začíti sám u sebe. Nedbejme na to, že ten neb onen jest nesvědomitý, že se proti řeholní chudobě prohřešuje, ale přičiňme se, abychom sami svědomitě chudobu zachovávali.

Nelekejme se chudoby! Světští kněží říkávají: Řeholníci chudobu slíbili, a my ji zachováváme. Není to sice úplná pravda, aspoň o nás ten výrok neplatí, ale velmi mnozí lidé ve světě, ač mají krásné postavení ve společnosti, více musí s chudobou zápasiti a mají více starostí o budoucnost nežli my, v klášteře. Vyplňuje se tu slovo Páně: »Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a vše ostatní bude vám přidáno.«

Nebojme se chudoby! Duch sv. praví: »Neboj se, synu můj, žijeme sice chudě, dostane se nám však mnoho dobrého, budeme-li se báti Boha a vystříháme-li se všelikého hříchu a budeme-li činiti dobře.« (Tob. 4, 23.) Sv. František pravil: »Kdyby

na světě zbyl jen jeden bochník chleba, bratři moji, budou-li zachovávati chudobu, obdrží z něho polovici.«

Sv. chudoba zajišťuje nám velikou odměnu v nebi. »V pravdě, pravím vám, že vy, kteří jste mne následovali, při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na slavné stolici své, seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáct pokolení israelských. A každý, kdož opustí dům, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.« (Mat. 19, 28—30.)

Podobné zaslíbení učinil nám Spasitel u svatého Lukáše: »V pravdě, pravím vám: Není nikoho, jenž opustil dům, neb rodiče, neb bratry pro království Boží aby neobdržel více v čase tomto a v budoucím věku život věčný.« (Luk. 18, 29.) Podobně u sv. Marka: »V pravdě pravím vám: Není nikoho, jenž opustil dům neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb dítky, neb pole pro mne a pro evangelium, aby neobdržel stokrát tolik: nyní v tomto věku a v budoucím věku život věčný.« (Mar. 10, 29.)

Nemýlil se sv. František, když takto velebil chudobu: »To jest ta vznešenost svrchované chudoby, která vás, bratři moji nejmilejší, dědici a vládci království Božího ustanovila, statky sice chudými učinila, ale ctnostmi povýšila. Ta buď vaším údělem, který uvádí do země živých, kterého, nejmilejší bratří, dokonale se přidržujíce, pro jméno Pána našeho Ježíše Krista na věky nic jiného pod sluncem míti nechtějte.« Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 17, 22.

29.

Čistota.

Úvod: I. Mojž. 39, 1, 4—5, 7—9.

Josef tedy odveden byl do Egypta; tam ho koupil Putifar, dvořenín faraonův, velitel osobní stráže, Egypťan, nalezl tedy Josef milost před svým pánem, jenž ustanovil ho nade vším, takže spravoval sobě svěřený dům. Hospodin žehnal domu Egypťana pro Josefa. Po delší době upřela Putifarova paní zraky své na něho a pravila: Spi se mnou. On však nesvolil k nešlechetnému skutku, pravil k ní: »Hle, pán můj všecky věci mi odevzdal, nic

není, co by nebylo v mé moci kromě tebe, která jsi jeho manželka; kterak bych tedy mohl tak zlou věc učiniti a hřešiti proti Bohu svému?«

I. *Krása čistoty.*

Slibem poslušnosti zříká se řeholník vlastní své vůle a koná jen to, co mu velí vůle představených. Slibem chudoby zříká se majetku i práva na jmění. Třetím hřebem, kterým připoutáni jsme k řeholi, jest svatá čistota, kterou jsme se zřekli všelikě chlípnosti vnitřní i vnější v myšlenkách, představách i žádostech, v řečích i skutcích. Čistota jest totiž ctnost mravní, která nepřipouští anebo u jistých lidí omezuje smyslnou žádostivost. Proto slib řeholní čistoty jest Bohu pod přísahou učiněná přípověď, zachovati po celý život úplnou zdrželivost těla i duše. Tento slib jest mnohem vznešenější slibu chudoby, neboť oním zříká se řeholník pouze statků zevnějších, tímto však statků těla a smyslů.

Čistota jest poklad, kterým jen malá část lidstva může se honositi. Čistota povznáší duši za čistou oběť podávanou Pánu Bohu, za nevěstu Ježíše Krista, osobu pak za nádobu milosti Boží a za anděla v těle. Proto jest také slib čistoty perlou církve a přední okrasou řeholního stavu.

Krásu a přednosti čistoty chápou jen duše ideální, velikomyslné, jak praví Pán Ježíš u sv. Matouše: »Ne všichni chápají slova toho, nýbrž ti, kterým jest dáno. Jsouť panicové, kteří se tak narodili z matky a jsou panicové, kteří učiněni jsou jimi od lidí a jsou panicové, kteří sami oddali se panictví pro království nebeské. Kdo může chápati, chápej.« (Mat. 19, 11, 12.) Jenom neposkvrněný Beránek Boží mohl tu andělskou a světu dříve neznámou ctnost na svět přinésti, neboť podle sv. Bonaventury byl »panicem, syn Panny neposkvrněné a ženichem panen«. Kristus Pán vyzdobil svou lidskou přirozenost takovou čistotou, k níž nemůže býti nic přirovnáno; byla mu tak vrozena jako bílá barva květu lilie a tak milá jako zřítelnice oka. Z lásky k čistotě vyvolil za svou matku Pannu neposkvrněnou, neporušenou, bez poskvrny početou. Pán Ježíš miluje čistotu tak, že se nazývá ženichem čistých duší a v nebi vyznamenává je nad všechny ostatní, jak vypravuje Zjevení sv. Jana: »I uslyšel jsem hlas s nebe jako hukot mnoha vod a jako rachot velikého hromu; a hlas, kterýž jsem uslyšel, byl jako citerních pěvců, kteří hrají

na své citery. I zpívali píseň novou před trůnem... a nikdo nemohl se naučiti té písni, leč oni 144.000, kteří jsou vykoupeni ze země. Toť jsou ti, kteří se neposkvrnili s ženami, neboť jsou panicové. Ti jsou to, kteří následují Beránka, kamkoli jde.« (Apoc. XIV. 2—4.) Také již zde na zemi osvědčoval Pán Ježíš zvláštní lásku k čistému sv. Josefu, sv. Janu Křtiteli, sv. Janu apoštolu, sv. Františku, sv. Antonínu, sv. Bonaventurovi, sv. Aloisovi a jiným čistým duším.

Krása sv. čistoty dá se přirovnati ke kráse květu, k lesku hvězdy, k záři drahokamu. Šalomoun projevil obdiv nad krásou čistoty těmi slovy: »Ó jak krásné jest čisté pokolení ve skvělosti; nesmrtelná jest zajisté památka jeho, neboť známo jest u Boha i u lidí.« (Moudr. 4, 1.) Krásnou ctností nazývá se čistota. Osobu, která září čistotou těla i duše, každý musí míti v úctě. Dokonce i nestoudník, který žije v kalu nečistoty, když vidí čistou osobu, zachvěje se a s povzdechem pomyslí: Kéž bych byl tak čistý a svatý! Vždyť čistota — hlavně kněžská a řeholní — vnucuje každému úctu; ona jest podmínkou i zárukou apoštolské činnosti. Ona táhne k sobě a dobývá pro Spasitele duší dobrých, upřímných, o spásu starostlivých. Naproti tomu padlý kněz neb řeholník propadá nenávisti a pohrdání lidu, stává se břemenem řádu a ohavou před Bohem.

Čistota duše povznáší nás k důstojnosti andělské, jak píše sv. Ambrož: »Nedivte se, že bojují za vás andělé; čistota učinila z vás anděly.« Ba můžeme říci, že čistota vyvyšuje nás nad anděly, neboť oni neznají pokušení, nemajíce těla.

Příkladem buď nám sv. František. On patřil k těm šťastným duším, které zachovaly neporušenou čistotu až do smrti. A přece kolik měl on příležitostí ke hříchu a pokušení proti sv. čistotě. Ve svém mládí byl vůdcem veselé, dovádivé společnosti mladíků assiských, pořadatelem slavností, výletů a rytířských her, ale přece nikdy nesklonil se k požitkům tělesným. Když pak se posvětil službě Boží, ostříhal svých smyslů a bděl nad nimi neustále; mrtvil tělo postem a odříkáním a neupustil od té bdělosti ani tehdy, když vášeň již dávno potlačil. Přišlo-li naň pokušení, chápal se heroických prostředků; častokráte položil se do sněhu neb mrazivé vody, častokráte vrhl se do bodláčí nebo do žhavého uhlí, aby každou jiskru pekelného pokušení uhasil. Napodobujme v tom sv. Františka.

II. *Úskalí.*

(Pro mužské posluchače.)

Kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl! (I. Kor. 10, 12.) To platí o všech lidech, ale zvláště o mladých duchovních osobách. Mladý muž hledí na ženu ideálně. Všecky krásy světa, všechny dokonalosti v ní vidí. Slyšel jsem však od zkušené a studované dámy tato slova: »Dívka s jedním mluví, s druhým při tom koketuje a na třetího myslí současně.« Každá i nejideálnější dívka má reservu, aby měla dva i tři mladíky v hrsti. Kdyby odpadl jeden, aby měla v zásobě jiného. V každé ženě ozývá se hluboké sobectví, velmi lidská a velmi ženská touha: Milovati a býti milována, nalézati vzájemnou oporu, útěchu a lásku v muži. Osamělost a samostatné postavení žena pokládá za neštěstí. Zůstati starou pannou jest pro ženu pomyšlení hrozné. Proto každá žena hledá oporu v muži sňatkem. Též samostatné ženy (úřednice, učitelky) děsí se osamělého života a hledají opory v silnějším muži. Říkávají: »Co si začnu bez muže, ani hřebík si neumím sama zatlouci! Na svobodnou dívku každý si troufá, jako na vdovu, každý ji kritisuje a podezřívá, kdyby žila jako světice. Kdežto o vdanou ženu se nikdo nestará, a hledí se na ni pod zorným úhlem mužova postavení.«

Co tedy hledá každá dívka, co jest jejím i d e á l e m ? — Každá hledá předně o b d i v a z á b a v u. Dívce nejvíce lichotí, je-li středem společnosti, když se mládenci kolem ní rojí a když pozoruje závistivé pohledy svých sokyní. Dívka ráda chodí s hezkým hochem a velice jí lichotí, když neutrální, stará babička je nadšeně pochválí: »Děti, jak vám to sluší, dejž vám Pán Bůh štěstí!« Mladá dívka plesá, vidí-li závistivé pohledy méně šťastných družek, kterých nikdo nedoprovází a o ně se netrhá, nebo pozoruje-li znechucené tváře prací a dětmi usoužených vdaných paniček, jimž se usazuje podzim do vlasů.

Výstřední dívky se dokonce chlubí tím, že povstaly k vůli nim hádky, pračky a souboje. Byl-li zmařen v boji o její přízeň lidský život, je to pro ni nejvyšším vyznamenáním.

Největší pozornost věnuje svět nevěstě. Proto každá dívka touží po té cti. Myslí na nejdražší svatební šaty, závoj a věneček, na svatební průvod, gratulace a dary. Titul nevěsta zní v srdci dívčině báječnou hudbou. Býti středem pozornosti, obdivu a závisti, slouti jednou jedinkrát v životě nevěstou, toť čest

a slast pro dívku nekonečná. Ale na povinnosti manželské a mateřské, které jsou často těžké a kruté, nemyslí žádná.

Cílem každé dívky sebe ideálnější jest hmotné zabezpečení sňatkem. Bohatšímu, lépe situovanému, vzdělanějšímu dává obyčejně přednost před spořádaným, charakterním, ale níže postaveným a chudším mladíkem. Kterás učitelka prohlásila: »Vdala bych se, kdyby ženich pro mne přijel osmiválcovým vlastním autem, kdyby mi připravil třípokojový byt a dvě služebné. Jinak se nevdám!« — Leckterá dívka jest odhodlána zajistiti si sňatek i hříchem, ač jest jinak velmi opatrná. — Už z toho jest patrno, že flirtování dívek s mladými duchovními osobami jest pouhou zábavou, pouhým rozmarem pro změnu.

Styk dívky a mladíka vede pravidelně k pádu. Ženy jsou citovější, vášnivější než muži, a proto je Bůh vyzbrojil větší stydlivostí. Když se žena zvrhne a oddá špatnosti, jest horší nežli muž. Muž bývá sice útočnější, ale žena dovede si chytřeji vyhledati příležitost ke hříchu a jest svůdnější.

Nutno zvláště zdůrazniti, že dámy, které se interesují o kněze a mladé duchovní osoby, jsou nečestné a nepočestné. — Co hledá žena na duchovních? Předně zábavu. Světské hochy zná, ví o jejich slabostech a zvycích. Chce tedy vyzkoušeti osoby duchovní, chce vniknouti do jejich duše a smýšlení. Má v úmyslu vyzkoušeti jejich odolnost, po případě touží po tom, aby se jí kořila Bohu zasvěcená osoba. Chce viděti nádobu Boží pokořenou. Když však pro ni mladá duchovní osoba opustí kněžský stav a obleče civilní šat, ztratí pro ni kouzlo a přitažlivost, — odkopne jej. Takových a sličnějších hochů viděla na sta. Ženy, které koketují s duchovními osobami, mají v sobě něco ďábelského. Touží po svatokrádeži. Když duchovní osoba svolí k lákání ženy, buď se mu cynicky vysměje, nebo jej strhne do hanby a až se jí omrzí, odkopne jej. — Vdané ženy, které flirtují s knězem, jsou nebezpečnější a vynalézavější, neboť se nemusí obávati následků hříchu. K těm musí býti kněz ráznější, po případě hrubší, aby se jich zbavil. Msta zhrzené ženy proti knězi a řeholníku bývá přímo ďábelská. Neštítí se pomluvy, udavačských dopisů, ani skandálů. Proto nejrozumnější jest, je-li mladý kněz a řeholník k ženám hned od počátku upjatý, »pyšný« a komisní.

Nezkušený bohoslovec a klerik praví si v duši: »Ona jest jiná, než ostatní!« — Není tomu tak. Všechny ženy jsou stejné, všechny mají stejné slabosti a záměry. Při seznámení dělá

světici, zadá-li si však kněz a řeholník, hraje vládkyni a mstitelku. Duchovní, který se dá svésti, stane se pro celý svůj život mravním a finančním otrokem zneuctěné ženy a jejího příbuzenstva.

Na konec zmiňuji se též o dobrých vlastnostech ženy. Žena jest citově založena a jeví sklon k nábožnosti. Ženy mají velké nadšení, houževnatou vytrvalost a neobyčejnou obětavost. Proto zbožné ženy a řeholnice kráčejí po cestě dokonalosti věrněji a rozhodněji než muži. Pravidelně žena dosahuje větší osobní svatosti než muž. Po právu třeba o manželkách vyznati, že obyčejně zachovávají svému muži věrnost svědomitěji, nežli muži manželkám. Proto kněz a řeholník má si počestných žen a řeholnic vážiti, ale nesmí s nimi uzavírati přátelství.

(Pro ženské posluchače.)

Kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl! (I. Kor. 10, 12). To platí o všech lidech, ale zvláště o dívkách a mladých řeholnicích. Dívka s počátku hledí na muže ideálně. Vidí v něm silnější, rozvážnější a vzdělanější osobu, krátce něco více, než jest sama. Každá žena hledá v muži útěchu a radu, lásku a oporu sňatkem. Zůstati starou pannou jest pro ženu hrozné pomyšlení. Též samostatné ženy (úřednice, učitelky) dějí se osamělého života a hledají opory v silnějším muži. Říkávají: »Co si začnu bez muže, ani hřebík neumím zatlouci, ani obraz pověsiti. Na svobodnou dívku každý si troufá — jako na vdovu, každý ji kritisuje a podezírá, kdyby žila jako světice. Kdežto o vdanou ženu nikdo se nestará, a hledí se na ni pod zorným úhlem mužova postavení.« Muž tedy bývá ideálem každé dívky. To jest přirozená cesta k sňatku, k manželství. Leč ne každá známost vede do přístavu manželského. Mnohá dívka má o tom smutné zkušenosti.

Leckterý muž, mladý i starý, svobodný i ženatý, zajímá se o dívky i o vdané ženy více, než dovoluje zákon Boží. Nečiní to z úcty a pro blaho ženy, nýbrž z čistého sobectví. I nejideálnější mladík hledá konec konců jen blaho vlastní. Chce se příjemně baviti, blýskati partnerkou a konečně užívati. Moderní mladík řekl v Praze slečně, již po tři měsíce doprovázel: »Slečno, já s vámi nechodím, abych se na vás díval jako na obrázek, ale abych též něco užil« (Lidové listy, 1930). Tím ovšem dívka známost ihned přerušila.

Styk dívky a mladíka vede pravidelně k pádu. Ženy jsou citovější, vášnivější než muži, a proto je Pán Bůh vyzbrojil větší stydlivostí. Když se žena zvrhne a oddá špatnosti, jest horší nežli muž. Muž bývá sice útočnější, ale žena dovede si chytřeji vyhledati příležitost ke hříchu a jest svůdnější.

Muž ženatý, který zapřádá známost s dívkami, vdanými ženami a řeholnicemi, není čestný a počestný. Toho se musí každá poctivá žena varovati a je-li třeba, též hrubě odbýti. Také svobodný muž, zajímající se o řeholnice, jest nečestný a nepočestný. Ten chce duchovní osobu ponížiti a uvrci do hanby. Je v tom něco ďábelského, když muž touží po takové svatokrádeži.

Leč i vážný uchazeč, který se může a chce s dívkou oženiti, má na mysli nejprve sebe. Žádá, aby mu později jako manželka obětovala své mládí, krásu a panenství. To jest přirozený a dovolený cíl každého nastávajícího manžela. V domácnosti jako manžel chce míti veliké pohodlí, pokud se týká bytu, prádla, oděvu a jídla. Ženu považuje poněkud za služku, která má jemu zpříjemniti život v každém oboru. »Hospodského života a stravy mám právě tak dost, teď se ožením.«

Celé břemeno výchovy dětí složí na ramena ženy, aby je vyživila, vychovala, vypiplala. Sám však nerad slyší dětský pláč a utíká z domova, přenechávaje celou domácnost a děti manželce. Když manželka ve své kráse povadne a vyčerpá se dětmi, některý ničemný manžel hledá náhradu u ženy mladší, nedbaje hříchu a kletby Boží.

Manžel pracuje pouze v jednom oboru, aby opatřil rodině příjmy, potom však čte noviny, kouří cigarety, chodí do kavárny, jinak chce míti svatý pokoj a pohodlí. Materialisticky založený manžel usuzuje krutě a cynicky: »Já ti dal své jméno a postavení, já tě živím a šatím, nyní musíš mi obstarati vše, co mi zpříjemňuje život.« Leckterý muž, jenž má veliké bohatství, vydržuje si dvojí domácnost. Tak vznikají v rodině hádky, rozvody a tragedie.

Z toho je patrno, že manželství ukládá oběma manželům těžké povinnosti. Manželství pravé a řádné není pouze rájem na zemi, nýbrž i doživotní školou trpělivosti a sebezapření.

Žena je založena citově, proto ji každý nevděk a bezpráví více bolí než muže. Žena má též větší sklon k nábožnosti nežli muž. Katolická žena jest vybavena nadšením, houževnatou vytrvalostí a neobyčejnou trpělivostí. Řádná katolická manželka

obdařená dětmi jest pravou mučednicí. Pilná hospodyně napracuje se v domácnosti jako služka.

Ženy vůbec zachovávají pravidelně svým mužům manželskou věrnost poctivěji, než muži svým ženám. Zbožné ženy (řeholnice) kráčejí po cestě dokonalosti věrněji a nadšeněji než muži. Obyčejně žena dosáhne větší osobní svatosti než muž. Za to však zbožný muž dobude si větších zásluh svou činností.

(Pokračování:)

Kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl a proto varuj se všelíké příležitosti ke hříchu. Nebezpečí hříšné příležitosti vedle jiných světců postřehl také sv. František, který v 11. kapitole řehole napsal takto: »Přísně nařizuji všem bratřím, aby neměli podezřelých styků a řečí se ženami a aby nevcházeli do ženských klášterů.«

Tato slova vysvětluje sv. Bonaventura ve výkladu řehole Františkovy takto: Podezřelým stykem rozumí se nejen ten, který jest s nějakou podezřelou osobou, ale i všeliký styk s jakoukoli osobou ženskou, když místo, čas a jiné okolnosti nevylučují příležitosti ke zlé domněnce. Proto mám zato, že se zde zapovídá takové podezření ve styku se ženami, které v bratru vzbuzuje veliké pokušení, nebo které dává podnět k hříchu, neb které vzbuzuje v jiných pohoršení. A tak domnívám se, že se zde zapovídají všeliké podezřelé rozmluvy, které se odnášejí k jakékoliv necudnosti aneb které mohou vzbuzovati pohoršení neb odůvodněné podezření nějaké necudnosti.

Sv. Bonaventura klade zde důraz na příležitost a podezření zlého. S ním souhlasí ostatní vykladatelé řehole, připomínajíce slova Písma sv.: »Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm.« (Eccli 3, 27.) — K tomu zavázán jest každý člen řádu zákonem Božím jako každý jiný křesťan a zároveň také řeholí. Zákon Boží velí, abychom se varovali zlé příležitosti a řehole napomíná, abychom nedávali ostatním bratřím pohoršení a nebudili v nich podezření. Ke konci dodává svatý Bonaventura: »Varuj se osob, z kterých by povstati mohlo podezření zlého a neodvolávej se na staré pořekadlo: mně postačuje dobré svědomí a proto nedbám na to, co o mně lidé mluví.« (Kerkh. cap. XI. N. 5.)

Tomu totiž odporují slova sv. Pavla: »Bedlivi buďte dobrého nejen před Bohem, nýbrž i přede všemi lidmi.« (Řím. 12, 17.) O nás řeholnících platí také slova jeho, jež napsal v listě k Ti-

tovi: »Ve všem prokazuj sám sebe jako vzor dobrých skutků; (prokazuj) v učení neporušenost, vážnost, slovo zdravé, bezúhonné, aby odpůrce se zastyděl, nemaje co zlého mluviti o nás.« (Tit. 2, 7—8.)

Podezření ve styku se ženami může povstati stran místa, času, způsobu, věku a počtu návštěv.

a) Podezření zlého může povstati stran místa, když řeholník vyhledává k návštěvě místo soukromé, osamělé, tmavé; z takových schůzek soudívají lidé to, co vyřkla věčná Pravda: »Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. Kdo však činí pravdu, jde ke světlu, aby skutkové jeho se zjevili, neboť v Bohu jsou konány.« (Jan 3, 21.)

b) Stran času může býti ženská společnost podezřelá a hříšná, když stává se večer, v přítmí nebo v ten čas, když všichni ostatní spolubratří jsou v kostele, v choru, v refektáři nebo někde jinde. Který řeholník v takovou dobu návštěvy přijímá nebo koná, plete osidlo sám na sebe. Praví Písmo svaté: »Noc jest nepřítelkyní duše« a sv. Cyprián dí: »Ďáblu nebude moci ujíti služebník Boží, který do osidla jeho se vplete, neboť těžko, kdo požije jedu, živ bude a kdo na břehu spí, obávati se má, aby neutonul.«

c) Stran způsobu vzniká podezření o řeholníku a jeho návštěvě, když rozmlouvá se ženou sám a nikoho v přítomnosti netrpí. Když jedná s ženou důvěrně a přátelsky, když často s jednou a touž osobou rozmlouvá. Také ten se prohřešuje, kdo stále, vyzývavě, vřele a nezkroceně pohlíží ženě do očí a do tváře, zapomínaje na slova věčné Pravdy: »Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu aby jí požádal, již scizoložil s ní v srdci svém.« (Mat. 5, 28.) — Toho zajisté pamětliv byl náš bl. Antonín ze Stronkonia, že po 40 let chodě dům od domu na sbírku do obličeje ženy nepohleděl. Sem náleží nepřístojné přibližování se k ženě, zbytečné smíchy, vtipy, důvěrné zdvořilosti, lehkovážné a svévolné rozkládání rukou, dotek vlasů a tváře. (Sir. 9, 5. 3. 7. 8. 9.) Pomněme, že tak nedůtklivý jest květ čistoty, že »dechnutím nakažen, pohledem usušen a dotekem raněn bývá.«

d) Také věk může býti příčinou hříchu a podezření, když řeholník i žena jest mladá a lehkovážná. Tehdy vyplňuje se podobenství sv. Cypriana: »Jako vyskakují ze žhavého uhlí jiskry, tak vyvěrají z podobné společnosti žádosti.« Protož na-

pomíná sv. Efrem: »Přihodí-li se, že musíš mluviti s ženou, která kvete mladostí a krásou, odbuď rozmluvu slovy nejkratšími a užívej mlčelivosti, neboť při mnohém mluvení nebude hřích scházeti.«

e) Podobně i časté společnosti, návštěvy, výlety a spolkové schůze v ženských kroužcích bývají příčinou hříchu i podezření, když řeholník bez náležité příčiny často a dlouho s ní rozmlouvá nebo se baví. Z takových zábav mívá řeholník takový užitek jako plevy přiložené k ohni, neb aspoň jako syrové dřevo, které sice nechytne hned plamenem, ale přece vysýchá a plamene schopným se stává. Návštěvy v rodinách a v soukromých domech jsou proto zakázány. Také časté dopisování, dary a podobné věci nebývají bez hříchu a bez podezření. Nejsmutnější však známkou stavu řeholníka bývá, nechce-li se vzdáti společnosti nějaké osoby. Takový řeholník jest již zaslepen a pádu blízek, vždyť »rozkoš ani na poslušenství ani na počestnost nedbá«. — Tolik o styku s ženami. Nespoléhejme tedy na své mravní síly. David byl usedlý muž, Šalomoun největší mudřec, Samson nejmocnější silák, a přece klesli. Varujme se tedy tváře vrásčité stejně jako hladké, roucha řeholnice stejně jako úboru kokety. »Kdo se domnívá, že stojí, hleď, abys nepadl« (I. Kor. 10, 12).

e) Příležitost ke hříchu povstati může také mezi řeholníky samými. Vzdálenou příležitostí může býti také to, když se dva řeholníci vodí ruku v ruce. Mnohdy i slušné, ale zbytečné dotýkání může vzbuditi u řeholníka zlou žádostivost, u jiných pak, kdo to pozorují, špatné mínění.

Řeholníci pamětlivi slibu sv. čistoty mají býti opatrní, rozvážní a bdělí nad jazykem. Nedávejme si vzájemně pohoršení řečí nebo zábavou! Jazyk jest malý úd, ale velikého zla bývá příčinou. »Ale co z úst pochází, jde ze srdce a to poskvrňuje člověka. Ze srdce zajisté vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání; to jsou věci, které poskvrňují člověka.« (Mat. 15, 19—20.) Řeholník, jenž stále mluví jen o ženách a různých příhodách ze života žen, dokazuje, že nemá ducha řeholního. Takový dlí tělem v klášteře, ale duchem ve světě. »Čím srdce přeplněno, tím ústa přetékají.«

Řeholníci, kteří vtipkují a někdy odvažují se i něco dvojsmyslného prohoditi, ať vzpomenou slov sv. Cypriána: »Můžeš-li

býti zároveň Kristův a Belialův? Co je do vtipů a smyslnosti hercův tomu, kdo ukřižoval tělo své s žádostmi jeho. Kterak můžeš se dnes smáti smyslnosti a zítra stolovati s Kristem?« Dobře si pamatujme a zachovávejme slova sv. Pavla: »Smilstvo pak a všeliká nečistota nebuď ani jmenována mezi vámi, jakož sluší na svaté; ani mrzkost a bláznivé mluvení neb šprýmování, kterážto věc nenáležitá, ale raději díkůčinění. Nikdo vás nesváděj marnými řečmi (nečistoty), neboť pro tyto věci hněv Boží přichází na neposlušníky; nestávejte se tedy účastníky jejich.« (Efez. 5, 6, 7.)

Varujme se proto blízké příležitosti a zlého příkladu. Opatrně jednejme a mluvme nejen před Bohem, ale i před lidmi a spolubratřími. O každém z nás platí slova sv. Pavla k Titovi: »Ve všem prokazuj sám sebe jako vzor dobrých skutků: prokazuj v učení neporušenost, vážnost, slovo zdravé, bezúhonné, aby odpůrce se zastyděl, nemaje, co zlého mluviti o nás.« (Tit. 2, 7—8.)

III. *Hradba čistoty.*

Ačkoliv se někdo úzkostlivě varuje všeliké příležitosti ke hříchu, přece bývá nečistě pokoušen. My víme, že Bůh nikoho nepokouší; ale dopouští, abychom byli pokoušeni, a proto pokušení nečistá mají původ předně v ďáblu, který našeptává naší mysli myšlenky neslušné a kreslí v duši takové obrazy a potom v bujnosti těla. Čím jest člověk starší, čím více vchází do mužných let, tím prudčí a častější má pokušení. Nemáme se však rmoutiti, že na nás pokušení dorážejí, neboť to jest důkazem lásky a milosti Boží; čím kdo světější, tím častější a větší má pokušení. »Poněvadž jsi byl příjemný Bohu,« pravil archanděl Tobiáši, »bylo třeba, bys byl zkoušen.« (Tob. 12, 13.) Sám sv. Pavel naříkal: »Abych pro nesmírnost zjevení se nevyvyšoval, byl mi dán osten pro tělo, anděl to satanův, aby mě poličkoval. Pro něj jsem prosil třikráte Pána, aby odstoupil ode mne. Ale on mi řekl: Postačí ti moje milosti.« (II. Kor. 12, 7—8.)

Nejlepšími prostředky k zachování sv. čistoty jsou: modlitba, bdělost, rozhodnost, sv. svátosti.

a) Pokorný řeholník uznávaje svou slabost, vzývá pomoc Boží na modlitbách, jak nás k tomu vybízí kniha Moudrosti: »Když však jsem poznal, že se jí nedomohu jinak leč dá-li Bůh, přistoupil jsem ku Pánu a prosil jsem ho; řekl jsem z ce-

lého srdce svého.« (Sap. 8, 21.) — Sám Kristus Pán nás napomínal: »... modlete se, abyste nevešli v pokušení.« — Proto skládejme veškerou naději v Boha, kterýž nás z pokušení vytrhne.

b) Jiným prostředkem k zachování čistoty jest bdělost nad sebou a nad smysly. Pokora nutí nás, abychom kráčeli obezřele, vždyť jdeme po kraji propasti. Bděme tedy nad očima jako trpitel Job: »Učinil jsem závazek svým očím, na pannu že ani nepomyslím.« (Job 31, 1.) Lepšího napomenutí k bdělosti nenalézáme v Písmě sv. než u moudrého Siracha (Sir. IX. 5, 3, 8, 9, 7). Ten mluví zjevně, jako by znal naše nebezpečí. Poslyšme jen několik: »Na pannu neupírej zraků, aby snad nebyla ti ku pádu krása její.« »Odvrať oko své od krasavice a nekochej se pohledem na krásu cizí.« »Pro krásu ženskou mnozí zahynuli; a lásku jak oheň rozněcuje.« »Nezevluj po ulicích města, netoulej se po zákoutích jeho.« Pamatujme si tato slova, neboť z pohledu vzniká myšlenka, z myšlenky žádost, ze žádosti svolení. Bděme také nad jazykem a sluchem, neboť povídavost nebývá bez hříchu. »Smilstvo a všeliká nečistota nebudiž ani jmenována mezi vámi.« Mrtvěme tělo své, jak praví sv. Pavel: »Ti však, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi.« (Gal. 5.) A na jiném místě: »Trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad, kázav jiným, sám nebyl zavržen.« (I. Kor. 9, 27.) — Varujme se nestřídmosti, opilosti a zahálky. »Ta byla nepravost Sodomy, sestry tvé, pýcha, sytost chleba, hojnost a zahálka její.« (Ezech. 16.)

c) K zachování sv. čistoty dobrým prostředkem jest rozhodný, pevný úmysl čistotu zachovati podle slov Páně: »ne všichni chápou slova toho, ale kterým dáno jest«. Bojujme rozhodně a statečně proti každému hnutí tělesnému hned v počátku. »Království Boží trpí násilí, a ti, kdo násilí užívají, dobývají ho.« Nebude korunován, leč kdo statečně bojoval. Známo jest z dějepisu, že zápasníci římští, ačkoli žili uprostřed rozmařilého národa, zdržovali se nečistých výstředností, aby si sílu tělesnou zachovali. Když tedy oni pro světskou slávu, pro ten vavřínový věnec vítězný zříkali se necudnosti, čím více my, když bojujeme za korunu života věčného.

d) Posilujme se k tomu boji sv. svátostmi, vyznávejme upřímně svá pokušení ve sv. zpovědi a přistupujme s důvěrou k sv. přijímání, kteréž nazývá se »pšenicí vyvolených a vínem plodícím panice« a prosme svátostného Spasitele, řkouce:

»Srdce čisté stvoř ve mně, Bože.« Pevné předsevzetí a úplná odevzdanost do vůle Boží usnadní nám boj za andělskou, vznešenou a obdivuhodnou ctnost sv. čistoty.

Jaká odměna kyne nám za uchování sv. čistoty, předpověděl sv. Jan ve Zjevení: »I slyšel jsem hlas s nebe jako hlas vod mnohých a jako hlas hromu velikého; a hlas, který jsem slyšel, byl jako od harfeníků, kteří hrají na harfy své; a zpívali píseň novou před trůnem a nikdo nemohl se naučiti té písni, leč oni 144 tisíce, kteříž jsou koupeni ze země. Toť jsou ti, kteří se neposkvrnili s ženami, neboť panicové jsou. Ti jsou to, kteří následují Beránka, kamkoli jde. Oni byli koupeni z lidí jako prvotiny pro Boha a pro Beránka, a v ústech lež se nenalezla, neboť jsou bez poskvrny.« (Zjev. 14, 2.)

Duchovní četba: Následování Krista, kn. I., kap. 6.

VIII.

Spojení s Bohem.

30.

Nejsvětější svátost oltářní (B. Srdce Páně).

Úvod: Ev. Jan, 6, 27—33.

Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka; neboť toho zpečetil Otec, Bůh. I řekli jemu: Co máme činiti, abychom konali díla Boží? — Ježíš odpověděl a řekl jim: To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož on poslal. Tu řekli jemu: Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě věřili? Co konáš? Otcové naši jedli mannu na poušti, jakož je psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu. Tedy řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám: nikoliv Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. Neboť chléb Boží jest ten, který sestupuje s nebe a dává život světu.

I. *Zaslíbení a ustanovení nejsv. svátosti.*

Za jezerem Genezaretským nasytil Pán Ježíš dvěma rybami a pěti ječnými chleby pět tisíc mužů, mnoho žen a dětí. Drobtů zbylo dvanáct košů. Stalo se to krátce před třetími svátky velikonočními (po vystoupení Kristově), v pátek. Toho dne

večer kráčel Kristus Ježíš po hladině mořské jako po pevné zemi, míře do města Kafarnaa.

V sobotu šel v Kafarnau do synagogy a učil. Mezi posluchači byli též ti, jež předešlého dne zázračně nasytil. Jejich horlivost zasluhovala chvály, ale úmyslu dobrého neměli. »Amen, amen, pravím vám, hledáte mě ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasytili se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka.« (Jan 6, 26.) I tázali se židé, jak by si měli opatřiti ten zázračný pokrm. Pán Ježíš je poučil, že nabudou onoho pokrmu, budou-li věřiti v jeho poslání od Boha Otce. Nad tím se židé horšili a žádali, aby dokázal zázraky, že poslán jest nasycovati zázračně lidstvo, jako Mojžíš israelity na poušti. Kristus Pán však je opravil, že mannu nedával Mojžíš, nýbrž Bůh a dodal: »Otec můj dává vám pravý chléb s nebe, neboť chléb Boží jest ten, kterýž sestupuje s nebe a dává život světu.« (Jan 6, 32—33.) — I prosili ho židé: »Pane, povždy nám dávej ten chléb.« A řekl jim Ježíš: »Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mně, nebude žízniti nikdy.« (Jan 6, 34—35.) — »Já jsem chléb, který s nebe sestoupil« (Jan 6, 41).

Když to židé slyšeli, reptali a pravili: Není-liž to Ježíš, syn Josefův, jehož otce i matku známe? Kterak tedy praví: S nebe jsem sestoupil? — Ježíš tedy odpověděl a řekl jim: Nereptejte vespolek! »Kdo věří ve mne, má život věčný. Otcové vaši jedli na poušti mannu, a zemřeli. To jest chléb s nebe sestupující, aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest, (které dám) za život světa« (Jan 6, 48—52).

Tedy hádali se židé vespolek, říkouce: Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu? Proto řekl jim Ježíš: »Amen, amen, pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj« (Jan 6, 53—56).

Po těch slovech propukla mezi posluchači všeobecná nespokojenost, a sami učedníci Ježíšovi pravili: Tvrdá jest ta řeč,

kdo jí může poslouchat? — Tehdy mnozí z učedníků odešli a nevrátili se. Ježíš pak řekl ke dvanácti (apoštolům): Chcete-liž i vy odejíti? I odpověděl Šimon Petr: »Pane, ke komu půjdeme. Ty máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží« (Jan 6, 61; 68—70).

Těmi zřejmými a jasnými slovy přislíbil Pán Ježíš, že dá své tělo za pokrm a svou krev za nápoj svým věřícím. Nejprve vzbudil v posluchačích touhu po duchovním chlebu, potom prohlásil sama sebe za duchovní pokrm, posléze naznačil způsob, jak chce býti požíván, ač ještě se nezmínil o svátostném požívání pod způsobou chleba a vína, neboť to chtěl prohlásiti až při poslední večeři. Tak těm slovům rozuměli židé, učedníci i apoštolové, a chápali je dobře a správně. Kdyby byl chtěl Spasitel říci něco jiného těmi slovy, byl by svá slova vysvětlil a židy i učedníky patřičně poučil, aby ho neopustili. Bylo by svatou povinností Ježíše Krista, aby vyvedl židy, učedníky, apoštoly a celou církev z bludu. Ale Pán Ježíš neodvolal ani slova. Dal tedy na jevo, že tomu, co prohlásil o požívání těla a své krve, rozuměl ve vlastním slova smyslu, nikoliv obrazně, čili že dá za pokrm své pravé a skutečné tělo a svou pravou, skutečnou krev.

2. Co Pán Ježíš přislíbil, to také splnil při poslední večeři, ustanoviv nejsvětější svátost oltářní. (Mat. 26, 17—30. Mar. 14, 22—24. Lukáš 22, 19—20. I. Kor. 11, 23—25. Jan 13, 18—30.)

Ve čtvrtek velikonoční sv. Petr a sv. Jan objednali v domě Markově večeřadlo. »Když pak byl večer, přišel se dvanácti do večeřadla.« (Mar. 14, 17.) Dle našeho rozdělení časového byl to čtvrtek, první den chlebů přesných či první den svátků velikonočních. Toho dne konali židé památku vysvobození z Egypta a požívali beránka, jenž byl nabodnut na dvě hůlky, které měly podobu kříže. Když přišli do večeřadla, pravil Pán Ježíš: »S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl, neboť pravím vám, že již nebudu ho více jísti, dokavad se nenaplní v království Božím.« (Luk. 22, 15—16). — Stojíce, pojedli beránka velikonočního a po jídle umyli si ruce. Při té příležitosti umýval Pán Ježíš apoštolům nohy. Večeře velikonoční sestávala potom ještě ze tří kalichů vína, z nichž první smíšen byl se šťavou jarních travin a zeleniny. Každý kalich koloval vždy kolem stolu, až byl vyprázdněn. Po víně požívali židé zvláště připravených jídel z ovoce. Mezitím poučoval Ježíš Kristus apoštoly, aby se vzá-

jemně milovali, předpověděl zradu Jidášovu a tklivě se s apoštoly loučil. Když pak služebníci přinesli čtvrtý kalich vína a chleby přesné čili nekvašené, povstal Pán Ježíš plný velebnosti, celý zářící jako velekněz Nového zákona, vzal chléb do svatých a velebných rukou a pozdvihnuv očí k nebesům k Bohu Otci všemohoucímu, díky čině, žehnal, lámal a dával učedníkům svým, řka: »Vezměte a jezte, totoť jest Tělo mé, kteréž se za vás vydává.« Podobně vzal kalich s vínem a opět díky čině, žehnal a dával učedníkům, řka: »Vezměte a pijte z toho všichni, totoť jest Krev má Nového zákona, kteráž se za vás a za mnohé vylévá na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku.« (Luk. 22, 19—20. Mat. 26, 26—28.)

Tím skutkem splnil Pán Ježíš svůj slib. Po jeho přesvatých slovech nekvašený chléb přestal býti chlebem a stal se Tělem Ježíše Krista; z chleba zbyla jen způsoba čili podoba, totiž tvar, barva, chuť a velikost, ale podstata chleba všemohoucím slovem Spasitelovým vymizela. Podobně víno přestalo býti vínem a stalo se Krví Ježíše Krista; jenom způsoba zbyla, totiž barva, množství a chuť, ale podstata vína proměnila se v Krev Spasitelovu.

Slova Ježíše Krista byla zřejmá, srozumitelná a jasná. On neřekl: »Toto bude tělo mé,« ani »toto znamená tělo mé,« nýbrž »to jest Tělo mé«. Ta slova nemohl Spasitel říci srozumitelněji. Bylo povinností Ježíše Krista, aby toto nesmírně důležité ustanovení vyjádřil jasně, aby vyvedl z nejistoty nejen apoštoly, nýbrž i církev s jejími příslušníky všech věků až do skonání světa. Kdyby byl myslil svá slova obrazně, byl by zavinil v církvi modloslužbu, totiž klanění se chlebu a vínu jako Bohu. Leč z nedbalosti nebo bezbožnosti viniti Ježíše Krista bylo by rouháním. Ze Starého zákona víme, jak Bůh modloslužbu nenáviděl a trestal; proto nemohl ani Bůh Otec, ani Ježíš Kristus, Syn Boží a dokonatel zjevení Božího, dopustiti, aby pronesl slova, jež by zavinila v církvi modloslužbu.

Kristus Pán zakládal nový zákon, ustanovoval novou svátost a oběť, hlásal nový článek víry, a proto musil mluviti jasně a určitě. Kdo by tedy ta slova vykládal jinak, dopouštěl by se vzpoury proti Boží moudrosti a všemohoucnosti, neboť tvrdil by tím, že Ježíš Kristus buď nemohl dáti Těla svého za pokrm a Krve své za nápoj, aneb že nesplnil svého slibu. Kdo by ta slova jinak vykládal, dopouštěl by se rouhání, neboť by pochyboval o pravdomluvnosti Ježíše Krista.

Tak těm slovům rozuměli sv. apoštolové. Svatý Pavel napsal v I. listě ke Korintským: »Já zajisté přijal jsem od Pána, což i vydal jsem vám, že Pán Ježíš tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb a díky učiniv, lámal a řekl: Vezměte a jezte, toto jest tělo mé... Podobně i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi, to čiňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku... Protož, kdokoli jísti bude chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude Tělem a Krví Páně... Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje Těla Páně...« (I. Kor. 11, 23—29.)

Sv. Pavel mluví o těle a krvi Kristově, nikoli o chlebě a víně. Kromě toho ještě hrozí peklem těm věřícím, kteří přijímají Krista nehodně, hříšně a svatokrádežně. Za nehodné požívání chleba a vína nemohl by hroziti věčným zatracením. Vždyť sám Kristus pravil fariseům, že neumytýma rukama jísti člověka neposkvrňuje. »Nenahlížíte-li, že vše, co vchází do úst, jde do břicha a vypouští se do stoky? Co však vychází z úst, jde ze srdce, a to poskvrňuje člověka, totiž vraždy, cizoložství, krádeže, rouhání. To jsou věci, které poskvrňují člověka, neumytýma však rukama jísti neposkvrňuje člověka. (Mat. 15, 15—20.)

Krásné svědectví zanechal nám o nejsvětější svátosti apoštol Ondřej. Přiveden byv před soudce Egeáše v achajském městě Patrasu, zdráhal se obětovati bohům a pravil: Já všemohoucímu Bohu, který jest jediný a pravý Bůh, obětuji každodenně; ne však maso býků a krev kozlů, nýbrž neposkvrněného Beránka na oltáři. Když pak jeho tělo všechen věřící lid požije, Beránek, který obětován byl, zůstane celý a živý.« Toto svědectví zachovali nám kněží a jáhnové achajští.

Víru v přítomnost Ježíše Krista v nejsvětější svátosti hlásali všichni Otcové církevní, ba i bludaři prvních devíti století křesťanských; tak věřili křesťané v dobách apoštolských i v době naší. Tehdy zajisté zvláštním způsobem vyplnilo se slovo archanděla Gabriela: »Neboť nemožná není u Boha nižádná věc.« (Luk. 1, 37.)

Poslední večeře Páně neměla by pro nás tak velikého významu, kdyby Spasitel nebyl řekl: To čiňte na mou památku!« Toť jest slovo nesmírného dosahu. Tím ustanovil Pán Ježíš, aby apoštolové konali totéž, co on. Posvětil apoštoly na kněze Nového zákona a dal jim moc světiti biskupy a kněze, ustanovil oběť novozákonní. Ono slovo vyřkl proto, 1. aby mezi

námi stále přebýval, 2. aby se za nás obětoval při mši svaté a 3. aby byl pokrmem našich duší.

II. *Aby mezi námi přebýval.*

»Rozkoš má jest býti se syny lidskými« (Přísl. 8, 31), volá k nám Spasitel. Od prvního úderu svého srdce až do posledního dechu na kříži Ježíš Kristus nás miloval a myslil na nás. Láska planula v jeho srdci jako výheň, láska horoucí, obětavá a trpělivá až k smrti. Tou láskou roznícen trpěl žízeň, hlad, žár slunce i příval deště. Pro tu lásku vytryskl z jeho čela krvavý pot, pro tu lásku rozepjal ruce na kříž a dal si otevříti bok. Z jeho srdce, jako z výhně žárem planoucí, vyšlehly plameny, aby zažehly srdce všech lidí, zvláště však srdce těch, kdo se zasvětili jeho službě. Nevyčerpatelna byla jeho láska. Přijav tělo lidské, stal se naším bratrem. Ustanoviv pro nás Nejsvětější Svátost, stal se naším pokrmem a obětí. Ještě na kříži dal nám matku, abychom nezůstali sirotky a pak položil za nás život na oltáři sv. kříže. Toť láska bezpříkladná, láska božská.

Nyní srdce Spasitelovo již nebuší, ustalo tlouci na kříži, ale láska jeho není vyčerpána. Všechnu lásku, kterou nám ukázal při svém vtělení, v životě i ve smrti, vložil do nejsvětější Svátosti Oltářní. Tam přítomen jest jako Bůh i člověk, tam jeho oslavené a živé tělo i živá krev, tam jeho živá duše i to milující Srdce. Tam jest Bůh, tam se nebe sklání k zemi, tam se vznáší země k nebi, tam koří se tisíce a miliony blažených duchů nebeských, kteří žasnou nad tímto divem lásky Boží.

Prodlévajíce v kostele při mši svaté, na požehnání a při adoraci, vmysleme se do svého postavení, že jsme překročili bránu domu Božího a že stojíme před tváří Boží. Poddaní touží po návštěvě vladařova hradu a chvějí se úctou, jdouce palácem. Pročež kostel, dům Boží, buď nám posvátný, a chvíle ztrávené v kostele naší slastí, neboť Bůh se sklání k nám. Jiná vyznání křesťanská nemají mezi sebou Pána Boha, poněvadž nemají nejsvětější svátosti. Proto radujme se a buďme hrdi na to, že Bůh přebývá mezi námi!

Ve svatostánku jest pramen všech divů, nejen památka nebo dar, nýbrž Dárce sám, tam ne paprsek božské lásky, nýbrž sama Výheň, samo Slunce, Ježíš Kristus. Svatostánek jest žalář, a v něm Ježíš, vězeň lásky, který se dává věznit, aby byl životem světa. Těmi mřížemi a oponou volá: »Pojďte ke mně

všichni! Kdož žízní a lační (po spravedlnosti), pojď ke mně.« — Ó Božská Lásko, který skutek tvůj prozrazuje největší a nejněžnější lásku? Zajisté ustanovení nejsvětější Svátosti, v níž se celý dáváš milující duši. Blahoslavený františkán, bratr laik, Humilis z Bisignano († 1637) praví: Ustanovením této svátosti projevil Spasitel větší lásku, nežli svým utrpením, neboť utrpení pobízí nás k soucitu a lásce, ale tato svátost, ač v nás probouzí stejné city, přece jen zapaluje v nás ještě větší lásku, když rozjímáme, že Pán Ježíš nechává se od nás požívati, dotýkati, přenášeti a nakládati se sebou jako s vlastnictvím.« — Ó lásko neskonalá! Tys miloval nás až do konce života i do konce věků!

Lidé touží po tom, aby navázali společenské styky se šlechtici ducha, práce a majetku. Kdo je uveden do vládnoucích vrstev, pokládá se za blaženého. Stojí ho to ovšem mnoho práce a peněz, než pronikne do paláců a hradů. Leč v nejsv. svátosti bydlí Král králů a Pán pánů. Nežádá od nás písemné žádosti o audienci (slyšení), ale přijímá všechny a vždy. »Pojďte ke mně všichni!« — Pozvání ke stolu vládcovu pokládají všichni lidé za mimořádné vyznamenání. Ejhle, ke stolu Páně mají volný přístup všichni čistého srdce. — Lidé vyznamenaní přízní vládcovou vynakládají vše, aby si onu přízeň uchovali pro sebe i pro svůj rod. Přičiňme se, abychom si uchovali milost a přízeň Boží ve všech pokušeních až do smrti.

b) S l o v o t ě l e m učiněné přebývá mezi námi jako náš bratr a přítel. Není sice Pán Ježíš přítomen v lesku své slávy jako na hoře Tábor, nebo po vzkříšení, aneb když se zjevil Šavlovi na cestě do Damašku, nýbrž v prostotě a pokoře. Kdyby zde byl ve své slávě, celý svět by se chvěl, věřil a klaněl se, ale člověk neměl by takové zásluhy, jako když se chvěje, věří a klaní se mu pod způsobami chleba a vína. Na kříži skrylo se jeho božství, v nejsv. svátosti také člověčenství. Ve s v a t o s t á n k u jeví se pokora Pána Ježíše více než při vtělení. Tehdy přijal na se způsobu služebníka, nyní však způsobu chleba a vína. A my přece klesáme na kolena a voláme se sv. Tomášem: »Pán můj a Bůh můj,« aneb se sv. Františkem: »Bůh můj a mé všecko.«

c) Ve svatostánku přebývá svátostný Spasitel jako náš p a s t ý ř. On pobízí nás k nejlepší pastvě, střeží a varuje nás, když na nás číhá vlk, nebo když před námi zeje propast. Ale i když klesneme, bere nás na ramena a ukrývá nás v ráně svého Srdce. Zde přítomen jest jako náš o t e c a u č i t e l,

který dítky vyučuje, radí, povzbuzuje a poskytuje výživy. Zde náš lékař, který hojí rány duše, léčí nemoci, předpisuje léky; celý den a celou noc čeká a volá k sobě nemocné a raněné duše a pro každou má radu i lék a nad žádnou nezoufá. Zde náš vůdce, který nás vede a sílí v boji proti ďáblu, světu i tělu. Zde náš velekněz podle řádu Melchisedechova, který se za nás dnem i nocí obětuje, stále za nás vzývá milosrdenství Boha Otce, připomínaje mu svou smrt. Zde naše síla a vytrvalost, zde silák ozbrojený, Kristus, který hájí své církve a zvláště stavu duchovního. Pán Ježíš zjevil se řeholníku, který klesaje pod tíží řeholního života, chtěl z řádu vystoupiti a pravil: »Vše, co se ti zdá těžkým a přísným, ponoř do mého krvácejícího boku, a vše stane se ti milým a sladkým.« Kdo ctí a hodně požívá svátostného Spasitele, neuzří smrti na věky. Zde jest vrchol a koruna vykupitelského díla Spasitelova. Odtud proudí světlo a milost do celého světa, zde střed a srdce církevního života, zde střed všehomíra, kde vrcholí všecky divy Boží všemohoucnosti, kde soustřeďuje se všecko svaté a božské, co chová církev katolická.

A co si přeje Pán Ježíš za všechnu lásku k nám? On to řekl jednou větou: »Dej mi, synu můj, své srdce!« — Na naše srdce má políceno tělo, svět a ďábel. I ďábel žádá od nás srdce, i náhončí ďáblovi, čili zlý svět, bojují o naše srdce. — Komu je tedy dáme? Dejme své srdce do úschovy nejsvětějšímu Srdci Páně, které nás neoklame a nepodvede. Jediné u něho jest pokoj, štěstí a spása, u něho nejhojnější odměna. Božské Srdce Ježíšovo chce založiti království čisté lásky ve všech srdcích a chce zničiti vládu satanovu. V pobožnosti k Srdci Páně najdeš všelikou pomoc, jíž potřebuješ ve svém stavu a zaměstnání, mír v rodině, posilu v práci, požehnání ve všech podnicích, nebeskou útěchu v křížích a věčnou oslavu v nebesích. Božské Srdce bude ti útočištěm v boji životním a především v hodinu smrti. Kdo se nejsvětějšímu Srdci úplně zasvětí a věnuje, nezahyne na věky, jak nás ujistil sám Pán Ježíš.

III. *Usmíření.*

Vidíme-li, že člověk nevinný trpí, že ctnost jest zlehčena posměchem a upřímná láska pohrdáním, cítíme v srdci odpor a usilujeme, aby pravda a právo nabyly vrchu.

Vizme nyní, jakým nevděkem splácí svět za lásku svátostného Spasitele. Dnem i nocí čeká Pán Ježíš na duše, aby

jim žehnal, je sílil a je uzdravoval. Ale dům Boží a svatostánek jsou věci, na které svět myslí nejméně. Přijdou-li vlažní věřící do kostela, chovají se velmi často neuctivě. Přicházejí bez úcty, tupě přehlédnou prostory chrámové, a srdce jejich zůstává chladné, ústa němá, mysl zaujatá věcmi mimo kostel. Postojí, polelkují a zase spěchají svou cestou. Jiní přicházejí, aby něco viděli a byli viděni. — Vzpomeňme také na rouhání lidí zlých, kteří hanobí a vylupují svatá místa; pomněme, jak ďábelsky zuří proti svatým Hostiím, upadnou-li jim do rukou. Jazyk se hrozí podobné výjevy líčiti. I připadá nám, že utrpení Páně dosud trvá, a snad ještě hroznější muka se opětují než na kříži.

Pán Ježíš zjevil se sv. Markétě z Alacoque r. 1675 a pravil: »Co mne nejvíce bolí, jest to, že i mně zasvěcené duše tak se mnou nakládají.« — Některá duchovní osoba přijdouc do kostela, ani řádně nepoklekne, zasedne hřmotně do lavice, rozkašle se bez potřeby, jen aby na sebe upozornila. Mnohý katolík šeptá, směje se, vtipkuje, nebo pokračuje polohlasitě v zábavě, kterou ve dveřích kostelních přerušil. Jiný se ohlíží, aby věděl, kolik a které věrné duše má Pán Bůh v kostele.

Při modlitbě stojí mnohý jako rodský kolos, jiný pohodlně se opírá neb i leží na pultě lavice, jiný pro pohodlí podepře si o pult lokty a ve dlaních chová zamyšlenou hlavu. Klečí-li, opírá se na všech stranách. Při sebemenší příležitosti dává se do smíchu. Hlučné smrkání a kašel jsou mnohým v kostele věcí nezbytnou.

Onen chlad, nevšímavost, nevděk, na který si Pán Ježíš stěžoval, začíná obyčejně vlažností v modlitbě a ve službě Boží. Dokonce i sv. přijímání takovým zevšední. Abychom se rozplamenili láskou k svátostnému Spasiteli, oddejme se rozjímání o mši svaté, o sv. přijímání a o přítomnosti Kristově v nejsvětější svátosti. I nejučenější člověk zkostnatí, je-li toho názoru, že už ví dost. Mnozí věřící zůstávají po celý život nevyspělými dětmi v duchovním oboru, poněvadž jsou líní se učiti, rozjímati a se cvičiti ve ctnostech. Stěžují si pak na jednotvárnost náboženského života, ač by měli kárati svou pohodlnost. Z toho důvodu ubývá adoratorů i přijímatelů nejsv. svátosti.

Nedej se tedy svésti k vlažnosti a omrzelosti, nýbrž přidej na horlivosti. Nudí-li tě staré modlitby, vyber si jiné. Láska je vynalézavá.

Přicházej do kostela s posvátnou b á z n í. Vzpomeň po každé na slovo Boží: »Sezuj obuv svou (t. j. odlož vše, co není

svaté), neboť místo, na němž stojíš, země svatá jest.« (Exod. 3, 5.) Padni na kolena, bij se v prsa a prones ústy případnou adoraci (klanění) na př.: »Klaníme se Tobě, nejsvětější Pane Ježíši Kriste, zde i ve všech chrámech Tvých, které jsou po veškerém světě, a dobrořečíme Tobě, neboť svatým křížem svět jsi vykoupil.« S posvátnou hrůzou prodlévejme ve chrámu Páně a vykonávejme před Božím obličejem modlitby digne, attente ac devote — náležitě, pozorně a pobožně.

Dej Pánu Ježíši náhradu za všechnu vlažnost, neuctivost a chlad světa. Nebudou-li se modliti osoby duchovní a Bohu zasvěcené, od koho můžeš očekávati pokání a usmíření Boha? Obětuj Kristu Pánu své modlitby, zapírání, kříže, ctnosti a zásluhy jako náhradu a dostiučinění za nevděčný svět a za hříšníky. Buď věrným následovníkem a apoštolem Kristovým, buď nadšeným stoupencem Ježíšovým. Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?

Zajděme občas i mimo bohoslužby do kostela a pokloňme se Ježíši Kristu. Adorace buď nám slavnostní recepcí, slyšením u Krále králů a Pána pánův. Buď holdem, čestným defilém před Božským Mistrem. Při adoraci učiňme slib: »Kdyby tě, Spasiteli, všichni opustili, já tě neopustím!« —

»Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a se lopotíte, a já vás občerstvím« (Mat. 11, 28). Toto pozvání platí hlavně kněžím a řeholníkům, kteří bydlíme s Pánem Ježíšem pod jednou střechou.

On přijímá všecky, ctnostné i vlažné a všem dává milosti, aby byli spaseni. »Nebojte se,« praví sám Spasitel, »nepřišel jsem svět soudit, ale spasit« (Jan 12, 47). Proto nedopusťme, aby si Spasitel i na nás kněze a řeholní osoby stěžoval: »Hledal jsem, kdo by mne potěšil a nenalezl jsem nikoho.« (Ž. 68.) Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. IV., kap. 5, 16.

31.

Svaté přijímání.

Příprava.

Úvod: Ev. sv. Jana 6, 51—58.

Tehdy odpověděl a řekl Pán Ježíš židům: Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho,

žív bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest, (které dám) za život světa. Tedy hádali se židé vespolek, říkouce: Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu? Proto řekl jim Ježíš: Amen, amen, pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Jako mne poslal živý Otec i já živ jsem pro Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové (vaši) jedli a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.

I. *Účinky sv. přijímání.*

Vedle modlitby nejdůležitější oporou na pouti k nebi jest sv. zpověď a sv. přijímání. Milosti Boží nabýváme ve sv. zpovědi. Rozmnožujeme ji svatým přijímáním.

1. Co jest sv. přijímání?

Svaté přijímání jest požívání těla a krve Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti Oltářní. U stolu Páně jíme a pijeme opravdové a živé tělo Ježíše Krista, pravou a živou jeho krev, i když přijímáme jen pod jednou způsobou, neboť pod způsobou chleba jest celý Pán Ježíš přítomen, s oslaveným tělem i krví, s božstvím i člověčenstvím, s duší a božským srdcem. Svatí Otcové nazývají sv. přijímání »chlebem nebeským, mannou, chlebem andělským, hostinou a svatbou Beránka Božího, medem ze skály, večeří Páně, chlebem života, pokrmem na cestu do života věčného, spojováním s Kristem«.

Proč pak církev časté a denní sv. přijímání tolik doporučuje? — Církev a duchovní představení nabádají věřící k častému sv. přijímání proto, poněvadž jeho účinky jsou vpravdě zázračné.

a) Svaté přijímání spojuje nás co nejúžeji s Kristem Pánem; stáváme se s Pánem Ježíšem jednou bytostí. Užší spojení se Spasitelem není na světě možno. Kristus Pán jest v nás osobně přítomen, takže jsme v Kristu a on v nás. »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm« (Jan 6, 57).

Svaté přijímání proměňuje nás v Krista Pána. Jako zažitý pokrm stává se naším tělem a krví, tak tělo Ježíše Krista proniká na způsob kvasu naše tělo. Jeho krev směšuje se s krví

naší a proudí naším tělem. Stáváme se tedy pokrevenci Ježíše Krista. Sv. Cyril Alexandrijský praví o tom takto: »Jako když se přileje do roztaveného vosku jiný roztavený vosk, oba se spolu spojí, podobně i ten, kdo přijímá tělo a krev Páně, tak se s Kristem spojuje, že Kristus přebývá v něm a on v Kristu.« Správně se tedy nazývá sv. přijímání communio, t. j. spojování.« Jest to tedy pravá duchovní svatba s Kristem Pánem (nuptiae spirituales). Ve sv. přijímání stáváme se pravými Kristofy, t. j. Kristonoši. Svatým přijímáním sděluje nám Pán Ježíš své smýšlení, svůj život a činí nás sobě podobnými již na zemi, jako jsou mu podobni světci ve slávě nebeské. »Nejmilejší, nyní jsme synové Boží a ještě se neukázalo, co budeme. Víme ť, že když se ukáže, podobni jemu budeme, neboť viděti jej budeme tak, jak jest« (Jan 3, 2).

b) Svaté přijímání rozmnožuje v nás milost Boží posvěcující; působí, že milost Boží v nás vzrůstá, sílí a se množí, jsme bohatší tou milostí, Bohu milejší a máme právo doufati na věčnosti větší slávu a větší blaženost. Kristus Pán ve sv. přijímání rozmnožuje v nás víru, naději a lásku, upevňuje v našem srdci nadpřirozené mravní ctnosti a rozhojňuje v nás dary Ducha Svatého. Obyčejný pokrm a nápoj rozmnožuje sílu tělesnou a podporuje vzrůst těla. Také svátostný pokrm a nápoj rozmnožuje a zvětšuje nadpřirozený život, totiž posvěcující milost Boží. Milost Boží rozmnožuje se sice též v jiných svátostech (živých), ale přece nejvíce ve svatém přijímání, neboť »jako při křtu zrozeni býváme k novému životu, jako při biřmování býváme posilováni, tak býváme v nejsvětější Svátosti živeni« (Řím. katech. II. díl, IV. část, hlava 11.), poněvadž přijímáme původce a pramen všeho posvěcení, milosti a dobra, samého Ježíše Krista. Jest tedy sv. přijímání pravou hostinou andělskou, při níž nám Ježíš Kristus ukazuje svou přízeň a lásku. Jako chléb a víno jsou nejvydatnější potravou k zachování života a k vývoji tělesnému, tak tělo a krev Ježíše Krista k rozmnožení života nadpřirozeného. Ve svatém přijímání vylévá Spasitel nejbohatší proudy milosti posvěcující do duše, což se nestává při žádné jiné svátosti, ani svátostině tak hojnou měrou.

c) Svaté přijímání potlačuje zlou žádostivost a sílí naši lásku k Bohu, ono rozpaluje a utužuje v nás lásku k Bohu, a tím oslabuje zlé žádosti, které jsou ovocem hříchu dědičného. Vášně se pak neozývají a nesvádějí ke

zlému tak bouřlivě. Proto je snáze potlačujeme, utlumujeme a zároveň s větší ochotou konáme dobré.

Hřích prvotní čili dědičný zůstavil v naší povaze hluboké jizvy, totiž zlé žádosti: pýchu, hněv, závist, lakotu, vzdor, neposlušnost, lenost a nepočestnost. Nejmocnější žádostí bývá pýcha, požívačnost a nečistota. Tyto náklonnosti, podnícené hříchy osobními, bývají pramenem pokušení a bojů, poněvadž lákají člověka ke hříchu a přivádějí ho často na pokraj věčné záhuby; s druhé strany zase ztěžují konání dobrých skutků. Proto člověk, který se snaží Bohu věrně sloužiti, častokráte vzdychá a volá o pomoc. Té pomoci dostává se mu ve svatém přijímání. »Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím« (Mat. 11, 29), vyzývá nás Pán Ježíš a přichází k nám ve svatém přijímání, aby roznítil srdce naše láskou k Bohu, neboť on jest láska sama, jest výheň láskou planoucí. V tomto tajemství dává nám nezměrný důkaz lásky, on pravý Pelikán, jenž živí nás vlastní krví. Na této lásce Kristově podpaluje se a zažíhá naše láska k Bohu, která jest pak mocnější nežli žár vášně. Zbožný katolík měl by po svatém přijímání volati »hoří, hoří v srdci a ledvích mých oheň lásky Boží«.

Vrcholem lásky k Bohu jest touha po obětech ve službě Boží a tu nám vštěpuje sv. přijímání. Kristus Pán dodává v této svátosti vyvoleným duším síly k mučednictví, které jest vrcholem a korunou obětavosti křesťanské.

Světci dobře chápali lásku Ježíše Krista v Nejsvětější Svátosti. Proto zářila tvář ctih. Johanky z Kříže po sv. přijímání tak, jako červená růže na výsluní. Sv. Filip Nerejský pocítil takový žár lásky k Bohu, že se rozšířila a otevřela jeho prsa. Z těla sv. Petra Regaláta († 1456) po sv. přijímání vyšlehly plameny a vznesly se až nad střechu. Když sv. František z Assisi přijímal tělo Páně, celá hora Alverna se zajiskřila ohněm a plameny. Sv. Václav, sv. Paškál Baylon († 1592) a sv. Alfons z Liguori jsou vzory dokonalé lásky ke Kristu svátostnému.

Tu lásku zajisté chápal sv. Pavel, volaje: »Láska Kristova pudí nás« (II. Kor. 5, 14). Nyní chápeme zajisté výrok Ježíše Krista: »Oheň na zem pustit jsem přišel, a co chci jiného, leč aby se vznítil« (Luk. 12, 49). Tato láska k Bohu zmenšuje a oslabuje hříšné náklonnosti tak, že se ozývají řídčeji a slaběji. »Tato

svátost«, prohlašuje římský katechismus, »drží také tělesnou žádostivost na uzdě a utlumuje ji; neboť rozněcujíc duši ohněm lásky Boží, nezbytně musí žár tělesnosti hasiti.« (II. díl, IV. část, hlava 53.) Pročež sv. přijímání jest pramenem dokonalé cudnosti, která napravuje v kajícníku bývalé poklesky a jejich mravní následky, a která se vyrovná čistotě panické. Cudnost jest dokonalé a trvalé odříkání se nedovoleného užívání pudu pohlavního. Kdo se dokonale napravil a přísně zachovává stavovskou čistotu, žije cudně. — Svaté přijímání jest základem a pilířem panické čistoty, která jest vrcholem a korunou mravní dokonalosti.

d) Svaté přijímání očišťuje nás od všedních hříchů, poněvadž rozmnožuje milost Boží posvěcující a rozněcuje lásku k Bohu; tím se odvrací srdce od náklonnosti ke hříchům všedním a zároveň vlévá se do duše lítost nad nimi. Čím větší jest lítost nad hříchy, tím více se nám všedních hříchů odpouští. Proto se modlíme před samým přijímáním »konfiteor«. —

Úbytkem všedních hříchů rostou božské i mravní ctnosti a dary Ducha Svatého, čímž zvyšuje se duchovní život. Účinkem sv. přijímání jest důvěrné obcování s Bohem, jež se jeví v dětské příchylnosti člověka k Bohu, v příchylnosti, jakou projevuje nevinné dítě otci a matce. Z toho vzniká důvěrná modlitba, která nepotřebuje slov a modlitební knihy. Taková modlitba koná se jen gemitibus cordis, zbožnými povzdechy, rozmluvou s Pánem Bohem, odevzdaností do vůle Boží. Důvěrná modlitba má původ ve sv. přijímání.

Svaté přijímání chrání od pádu do hříchu těžkého. Výslovně pravil Spasitel: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.« (Jan 6, 57.) To znamená: Kdo hodně přijímá, zůstane ve spojení s Pánem Ježíšem a neodloučí se od něho hříchem těžkým. Vždyť sv. přijímání oslabuje zlou žádostivost, chrání v pokušeních, uděluje hojné milosti a tak usnadňuje člověku boj proti tělu, světu a ďáblu. Sám sv. Tomáš Akvinský praví: »Tato svátost, jsouc znamením utrpení Páně, kterým byl ďábel přemožen, maří každý útok zlého ducha.« (Summa III. díl, 79, 6.)

Pán Ježíš vlévá nám do duše své smýšlení, dává žíti svým přesvatým životem a činí nás sobě podobnými, jak učí sv. Tomáš Akvinský v tomto přirovnání: »Jako roub bere planému stromku všechnu drsnost a činí jej schopným nésti šlechtěné ovoce, tak Tělo Kristovo, kterým býváme ve sv. při-

jímání vštípeni, napravuje všecky naše chyby, uděluje nám Boží milost a zároveň dává schopnost, abychom konali dle jeho příkladu dobré skutky.« (Tom. Aq. Op. 58, c. 25.) — Proto sněm Tridentský káže nám věřiti, že nejsvětější Svátost není pouze pokrmem duševním, nýbrž zároveň pomůckou spásy, kterou se očišťujeme od lehkých a vystříháme těžkých hříchů. (Sněm Trid. zased. XIII., hlava 2.)

Sv. přijímání chrání nejen v pokušeních, nýbrž dodává nám v nich útěchy, zvláště trvají-li pokušení dlouho a nedopřávají-li nám oddechu. Svátostný Spasitel vštěpuje do naší vůle ráznost v přemáhání dobrovolných všedních hříchů a vyzbrojuje nás vytrvalostí v boji proti tělu, světu a ďáblu.

Svaté přijímání zbavuje nás časných trestů za hříchy, t. j. ono ničí a splácí tresty, kterých jsme hříchy zasloužili a za které bychom pykati musili buď na světě aneb v očistci. Častým svatým přijímáním můžeme se tedy uvarovati rozličných nehod, neštěstí a podobných trapných příhod, které by nás pro naše hříchy stihly. — Svaté přijímání zvyšuje totiž lásku k Bohu, budí v duši pokání a zvyšuje lásku k dobrým skutkům, k modlitbě, postu a k almužně, kterými si zjednáváme Božího milosrdenství.

Chléb andělský dodává nám též útěchy ve křížích, bolestech a v nemoci, ba naplňuje nás radostí v trampotách. Věrné kněze v kněžském povolání utěšuje a vlévá jim do duše spokojenost a životní štěstí při všem odříkání, pracích a nevděku světa. Ze svaté hostiny čerpáme též zvláštní ochranu Boží v nebezpečích, nehodách a neštěstí, jež nás mohou potkati v našem zaměstnání, na cestách a při obecných pohromách.

e) Svaté přijímání jest konečně zárukou života věčného, totiž slavného vzkříšení a blaženosti věčné, neboť přijímáme Dárce nesmrtelnosti. (Sv. Cyril Alex.) — Ježíš Kristus dává se nám jakožto rukojmí, že můžeme s jistotou a bezpečností očekávati věčné slávy, neboť on to přislíbil: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední.« (Jan 6, 55.) — Častým svatým přijímáním nabýváme milosti setrvání až do konce: »Vy pak jste to, kteří jste vytrvali se mnou v mých pokušeních a já vám odkazuji království, jakož mně odkázal Otec můj, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém a seděli na stolicích, soudíce dvanácte pokolení israelských.« (Luk. 22, 28—30.) — Kdo v Kristu Pánu zůstává, kdo jest živým duchovním údem

jeho duchovního těla, musí přijíti tam, kde jest hlava, kde jest Kristus Pán, musí býti oslaven jako on sám. Poněvadž naše tělo jest nositelem a živým chrámem nejsvětějšího Božího Těla, jest povinností Ježíše Krista, aby nás z prachu a rozkladu vzkřísil a proto vkládá při sv. přijímání do našeho těla kvas tělesné nesmrtelnosti. Zde dostává člověk posilu, aby na poušti tohoto života nezemdlel, nýbrž, jako prorok Eliáš, statečně dospěl až k nebeské hoře Horeb. Ve sv. přijímání nabýváme tedy mravní jistoty spásy.

f) Svaté přijímání podporuje také život tělesný; málokdy se o tom mluví a píše, ale jest tomu tak. Ono zeslabuje tělesnou žádostivost, zvláště závist, hněv, ješitnost a nečistotu, které podrývají též tělesné zdraví. Odporování oněm vášním zušlechťuje též tělo lidské, uzpůsobuje ho k nejvznešenějším ctnostem a tím dodává i tělu lidskému šlechetnosti, která vzbuzuje úctu. Také zdraví tělesnému prospívá sv. přijímání, jak ujišťuje sv. Jan Zlatoústý: »Když všecky druhy nemocí prchaly od těch, kdo se dotekli jen obruby roucha Kristova, čím více od nás, kteří jsme tak šťastni, že se dotýkáme nejen roucha, nýbrž i těla, které do srdce přijímáme, když je požíváme.« Známo jest, že sv. Řehoř Nissenský svatým přijímáním několikrát se uzdravil. Sv. Kateřina Sienská obstála po sv. přijímání několik týdnů bez tělesného pokrmu. Bl. Mikuláš z Flüe žil i tělesně několik roků ze sv. přijímání a činil při tom tuhé pokání. Totéž jsem slyšel o služebnici Boží Magdaléně, zbožné terciářce, v Mengši u Lublaně, která po 7 let kromě sv. přijímání nepožívala úplně nic († 1895).

Svátostný Ježíš Kristus uděluje hodně přijímajícím hojné požehnání na majetku. »Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a vše ostatní bude vám přidáno« (Mat. 6, 33), děl Spasitel. Jako archa úmluvy přinesla požehnání rodině Abinadabově v Gabae a domu Obededomovu, v němž se přechovávala, tak i Kristus Pán ze svátosti oltářní žehná majetku těch, kdo jej zbožně přijímají. Nepoznají nedostatku ti, kdož s Kristem stolují.

II. *Příprava na sv. přijímání.*

Těch ohromných a zázračných účinků svatého přijímání zakouší na sobě jen ten, kdo se dobře na večeři Páně připravuje. »Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a

z kalicha pij; neboť kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Páně.« (I. Kor. 11, 28—9.)

K sv. přijímání musíme připraviti své tělo, abychom byli od půlnoci lačni a slušně oděni. Ale hlavní příprava týká se duše. Přistupujíce k nebeské hostině, musíme míti čisté svědomí a pobožné srdce.

Míti čisté svědomí znamená býti prost alespoň všech těžkých hříchů neboli býti v milosti Boží posvěcující. Čistota svědomí jest několikerá. Nejnižší stupeň máme, jsme-li prosti hříchu těžkého. Taková čistota jest k hodnému sv. přijímání nezbytně potřebna; a kdo má alespoň takovou čistotu svědomí, přijímá hodně a s prospěchem. — Leč nemáme se spokojiti nejnižším stupněm. Povinná úcta k Božskému Spasiteli a zároveň duchovní prospěch nabádají nás, abychom byli prosti též hříchů všedních. Neboť čím jest duše čistší, tím užší jest spojení s Kristem Pánem, a tím hojnější a větší jsou milosti, které Spasitel vlévá do duše. Hříchy všední jsou však na překážku onoho spojení a ruší účinek milostí, které Ježíš Kristus ve sv. přijímání rozdává. Pamatujeme se z biblických dějin, že israelité teprve tehdy obdrželi mannu, až se vyprostili z otroctví egyptského, až přešli Rudé moře a pokrmy své ztrávili. Manna byla obrazem sv. přijímání. Proto slyšme slova sv. Řehoře Nyssenského: »Také my teprv tehdy požíváme novozákonní manny s prospěchem, když se vyprostíme z otroctví hříchu, když projdeme rudým mořem pokání, očištěni jsouce v krvi Kristově a když z hříšného egyptského kvasu nic nezbude.« — Naše srdce musí býti na způsob večeřadla veliké — totiž úmyslem, se kterým se k stolu Páně blížíme a prostranné velikomyslností, se kterou se zříkáme všeliké náklonnosti k věcem pozemským. Daleko buď od nás sobectví, které nezná obětavosti a velkomyslnosti, které se varuje toliko a jenom těžkých hříchů a Spasiteli podává jen to, čeho mu nemůže odepříti, aby na se neuvalilo jeho kletby. — Pán Ježíš vstav od večeře, začal umývati apoštolům nohy. Ale sv. Petr mu odporoval: »Pane, ty mi nohy myješ?« Odpověděl Ježíš: »Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.« Ale sv. Petr nepovolil: »Nebudeš mi nohou mýti na věky.« Ježíš odpověděl: »Neumyji-li tebe, nebudeš míti podílu se mnou.« Proto pravil Šimon Petr: »Pane, netoliko nohy mé, ale i ruce i hlavu.« Leč Pán Ježíš odtušil: »Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl, ale čist jest všechen. I vy jste čisti, ale ne všichni, nebo

věděl, kdo by byl, jenž ho měl zraditi, protož řekl: Nejste čisti všichni.« (Jan 13, 4—10.) Podobně můžeme říci: Kdo jest čist, totiž prost hříchů těžkých, nepotřebuje koupele, ale stačí, jsou-li očištěny jeho nohy, totiž aby se vyprostil z hříchů všedních. V takovém srdci, které jest prosto též hříchů lehkých, působí Pán Ježíš ve sv. přijímání divy své lásky a velikomyslnosti.

b) Kdo nemá toho roucha svatebního, kdo jest poskvrněn hříchem těžkým, ať se nejdříve obmyje ve svátosti pokání. Ze žádného důvodu ani ohledu nepřistupujme ke sv. přijímání s hříchem těžkým, neboť »kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Páně.« (I. Kor. 11, 29.)

Kdo nehodně přijímá, nenabývá úplně žádné milosti, nýbrž dopouští se hrozného hříchu, který svolává na nás věčné zavržení. Praví to sám sv. Pavel: »Kdokoli jísti bude chléb tento anebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně.« (I. Kor. 11, 27.) Kdo tedy vědomě nehodně přijímá, dopouští se viny aneb hříchu, kterým zneuctívá tělo a krev Kristovu. Takový křesťan podoben jest Jidáši, který Krista Pána zaprodal do rukou hříšníků. Nehodně přijímající pod rouškou pobožnosti zaprodává Spasitele nejhoršímu nepříteli, totiž ďáblu, který sídlí v poskvrněné duši. O Jidáši pravil Spasitel: »Lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.« — Který křesťan svatokrádežně přijímá, podobá se židům, kteří Krista vydali pohanskému soudci. Nehodně přijímající svolává na sebe pomstu Boží jako židé, když volali: »Krev Jeho na nás.« — Ta pomsta padne na hlavu svatokrádce, »neboť odsouzení sobě jí a pije, poněvadž nerozsuzuje těla Páně«. (I. Kor. 11, 29.) Svatokrádež vrývá do nehodného srdce rozsudek věčného zatracení, poněvadž nehodný přijímatel nejsvětější tělo zneuctívá a přistupuje ke stolu Páně poskvrněn hříchem, jako by požíval obyčejného chleba a vína. »Nemožno zajisté jest těm, kteříž jednou osvíceni byli a okusili daru nebeského... a sil věku budoucího a (přece) padli, zase obnoviti se ku pokání, ježto sobě Syna Božího znova křižují a v posměch uvádějí,« tak hrozí sv. Pavel. (Žid. 6, 4—6.)

Sv. František z Assisi napsal v 10. listě takto: Prosím všecky kněze, aby s čistým srdcem a důstojně konali nejsvětější oběť a také se svatým, nevšak zištným, úmyslem; jedná-li někdo jinak, jest Jidáš. Jak hrozného trestu smrti zasluhuje ten, kdo Syna Božího šlape nohama a Krev Nového zákona znesvěcuje?

Když Maria, Matka Boží a sv. Jan Křtitel tak byli uctivi k Pánu Ježíši, když hrob Páně tak velice je ctěn, jak svatý, spravedlivý a hodný musí býti ten, kdo nesmrtelného vítěze a radost andělů béře do ruky, do srdce a do úst.

Nehodné přijímání má hrozné následky také pro život časný. Ihned se dostaví výčitky svědomí. Hříšník ví, že zradil svého Vykupitele, že požil rozsudek věčného zatracení, prohřešiv se na těle a krvi Spasitele. Nemá pokoje, tak jako Jidáš, pokud onen hřích lpí na jeho duši. Kněze (řeholníka) stihne po svatokrádeži duchovní zaslepenost, která mu brání poznati to, co je ke spáse potřebno. Takový nevidí a neslyší, v jakém je nebezpečí, ztrácí pochopení pro nábožná cvičení, nemyslí na nebe ani na peklo, nepřemýšlí o nápravě a obrácení, a tak spěje ke své zkáze. Srdce kněze (řeholníka), který nehodně přijímá, se zatvrdí a stane se nevnímavým k výstraze zpovědníkově, neochotným k vnuknutí Božímu, kterým chce jej Bůh zachrániti. Svatokrádce pohrdá milostí Boží, vzdoruje lásce Boží a setrvává na zlé cestě. Dostaví se často ihned časné tresty, neštěstí, nemoci i náhlá smrt. Zajisté lépe by bylo člověku takovému, kdyby se nebyl narodil.

Protož rozkazuje sv. Pavel: »Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalicha pij.« (I. Kor. 11, 28.) Svatý František z Assisi pak dodává: »Kdo nehodně přijímá, opovrhuje Beránkem Božím a šlape jej nohama.« Proto vážně přemýšlejme před každou mší svatou, před každým sv. přijímáním, zdali je srdce naše čisto a prosto hříchu těžkého. Jsme-li čisti, vzývejme po sv. přijímání milosrdného Spasitele, aby nás uchránil nehodného přijímání a modleme se za ty, kteří nehodně přijímají, aby je Spasitel napravil a obrátil. A vy, zpovědníci, vynakládejte všecku péči, aby kajícníci hodně přistupovali ke stolu Páně. Moudrý a obezřelý zpovědník, který před zpovídáním vzývá nejvyššího velekněze Ježíše Krista o pomoc, dosáhne takové milosti, že pohne k lítosti a k upřímnému vyznání dokonce duše zaslepené a zatvrzelé. — Jsme-li v pochybnosti, máme-li na sobě těžký hřích, rozvažujme takto: Ten, kdo obyčejně ke hříchu svoluje, svolil bezpochyby též tentokráte. Kdo však má pevnou vůli v dobrém setrvati a chrání se i dobrovolného hříchu lehkého, ten může s jistotou doufati, že jest hoden přistoupiti ke stolu Páně a k nejsvětější oběti. Přece však se doporučuje, aby vzbudil dokonalou lítost a co nejdříve šel ke sv. zpovědi.

c) Zkoušejme se též před sv. přijímáním a před nejsvětější obětí, nehnízdí-li v srdci našem hněv, nenávist a nepřátelství. Podle učení sněmu Tridentského zůstavil nám Pán Ježíš nejsvětější Svátost za známku lásky a jednoty; proto všichni, kdo přijímají z jednoho Těla a Krve Spasitelovy, mají býti jedno srdce a jedna duše. O nás všech platí slovo Krista Pána: »Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj.« (Mat. 5, 23—4.) — Před každým sv. přijímáním a před každou mší sv. zkoušejme se a suďme se přísně a nestranně; pak budeme hodně i prospěšně z toho andělského chleba jísti a z tajemného kalicha píti...

2. Prozkoumavše svědomí, vykonali jsme vzdálenější a nezbytně potřebnou přípravu, bez které bylo by naše přijímání nehodné. Potom však následuje bližší příprava, neméně důležitá a prospěšná, týkající se naší vůle a srdce. Do srdce má zavítati Král králů a Pán pánů, jehož trůnem jsou nebesa a podnožím jeho nohou země, který vládne od věků do věků. Srdce naše musí býti tedy vyzdobeno jako večeřadlo, v němž slavil Spasitel poslední večeři.

Nejprve vzbuďme víru v přítomnost Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti Oltářní. Do srdce mého má zavítati týž Kristus Pán, který odpočíval v jeslích, který bydlil v domku nazaretském, který kázal ve Svaté zemi a všude dobře činil, žehnal a pomáhal, který stoloval ve večeřadle, který trpěl a zemřel pro mne na kříži, který vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. Klaňme se mu jakožto svému Pánu a Bohu a pozvěme ho do svého srdce, říkouce: Připraveno srdce mé, připraveno jest srdce mé, Pane; přijď, neotálej, a spasiž mne! Jako uštvaný jelen touží po prameni vody živé, tak touží po tobě, Bože, duše má.

Ke komu přichází Ježíš Kristus? — On, nekonečný, nad nebesa povýšený, před nímž veškeré stvoření koleno sklání, přichází ke mně, červu pozemskému, člověku chybujícímu. Pokořme se tedy před ním: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu srdce mého.

Vzbuďme lítost a ošklivost nad spáchanými hříchy, zvláště nad smrtelnými, potom dobrovolnými všedními hříchy i nad ostatními chybami.

Přichází, aby mne nasytil, napojil, potěšil, posílil a dal mi záruku života věčného. Ujistěme Spasitele, že všeho toho v dů-

věře od něho čekáme, poněvadž on, nekonečná Dobrota, Věrnost a Milosrdenství, to slíbil.

Nadchněme srdce své láskou ke Spasiteli, splácejíce lásku láskou, zahořme radostí nad tím, že nás tolik miloval a slibme mu, že i my jemu budeme působiti radost, neboť on jest dobro nejvyšší.

Mnohý rád používá k přípravě na sv. přijímání osvědčené modlitební knihy a jedná správně; tím uchová si mysl pozornou a ducha sebraného. Radno jest však, aby se modlil občas z různých knih, aby mu jedna neb druhá pobožnost před sv. přijímáním nezevšedněla. Také možno konati přípravu zpaměti vzbuzováním pokory, lítosti, touhy a tří Božských ctností.*)

III. *Poděkování.*

Když odcházíme od stolu Páně, děkujme z celého srdce, ze vší duše, ze vší síly a ze vší mysli božskému Spasiteli, že nás navštívil. Kdyby zavítal do pastýřovy chýše mocný král, jak by se onen pastýř chvěl, jakou radostí zářilo by jeho oko, jak by se namáhal, aby jej pohostil a jak by mu děkoval za to neslýchané vyznamenání. Leč nekonečně mocnější, vznešenější a slavnější Král přichází do našeho srdce ve sv. přijímání. Přichází ten, jehož království nemá konce, jehož trůnem jsou nebesa, jehož podnožím jest země, na jehož pasu jest psáno: Pán pánů a Král králův. A kdo jsme my? Jsme červové pozemští, kteří bez vůle Boží nemůžeme se zásluhou pro nebe ani slovo Ježíš vysloviti. A k nám duchovně nuznějším a bídnějším, než onen pastýř, přichází Král nebes i země! — Proto plni vděčnosti, obdivu a pokory vzývejme Pannu Marii, anděly, světce Boží a vše, co dýchá, aby nám pomohli Pánu Ježíši se klaněti a děkovati. Všechny schopnosti duše i těla, rozum, vůli i patero smyslů obětujme Pánu Ježíši na důkaz vděčnosti a božské úcty.

2. Potom máme se Pánu Ježíši obětovati. Věnujme mu celou duši svou s jejími schopnostmi, celé tělo s jeho silami a slibme mu opravdově, že všech duševních i tělesných schopností užívati budeme jen k tomu, abychom přesvatou jeho vůli plnili a jemu se líbili. Proto volejme: Přijmi, Pane, rozum i vůli mou, přijmi všechny schopnosti mé tělesné, tolíko lásku svou

*) Začátečníkům doporučuji svůj spis: »Večeře Páně«, jejž lze objednati v Cyrilo-Metodějském knihkupectví v Praze I., 536.

a milost mi daruj, a bohat jsem dosti! Jen to sobě žádám a přeji, co ty chceš a velíš.

Potom obnovme dobré úmysly, které jsme pojali před sv. zpovědí, při exercicích a při ranním rozjímání. Vložme je do Božského Srdce Páně, aby nám je stále připomínalo, zvláště v pokušení, a pomáhalo nám dobrý úmysl splniti.

3. Obětovavše se Pánu Ježíši, prosme, aby milostí svou stále s námi zůstával, abychom neklesli do hříchu, nýbrž v milosti Boží setrvali. Protož volejme: Duše Kristova mne posvěť, tělo Kristovo mne spas, krvi Kristova mne napoj, vodo z boku Kristova mne obmyj. Ó dobrý Ježíši, vyslyš mne, do svých svatých ran mne ukryj, od zlého nepřítele mne vysvoboď a nedopusť, abych se odloučil od Tebe! Zapřísahám tě, nejsladší Ježíši Kriste, aby tvé umučení bylo mou statečností, kterou bych byl střežen, chráněn a obhájen. Volejme se sv. Pavlem: Kdo mne odloučí od lásky Kristovy? Bůh jest podíl dědictví mého a kalicha mého. Ty jsi, Hospodine, jenž navrátíš mi dědictví mé.« (Ž. 15, 5.)

4. Konečně vzbuďme důvěru v nekonečnou dobrotu a milosrdenství Ježíše Krista. Dokud byl Spasitel na světě, chodil ve své vlasti z místa na místo, všude dobře činil, pomáhal, žehnal a radil. A on se nemění; i dnes hodlá dobře činiti, pomáhati a raditi. Pojďte všichni ke mně a já vás občerstvím. (Mat. 11, 28.) Proto s důvěrou utecme se k jeho Srdci, které odpočívá v srdci našem, a svěřme mu všecky potřeby duševní i tělesné. Modleme se vroucně, aby nás uzdravil, zahnal nemoci naší duše a dal nám prospívati ve ctnostech. Prosme o živou víru, pevnou důvěru a horoucí lásku k Bohu, o hlubokou pokoru, o větší náklonnost k chudobě, o neporušenou čistotu a dokonalou poslušnost. — Svěřme mu všecky své obtíže, nedostatky a překážky, které se nám v našem povolání staví do cesty. Svěřme mu i své zdraví, své práce a obtíže s nimi spojené; vypravujme mu o bolestech, nemocích, únavě, ochablosti tělesné, aby nám dal opět zdraví, sílu a chuť k práci.

5. Katolík (kněz) však nemyslí jen na sebe. Někde daleko žije otec, matka, bratři a sestry, kteří se poroučejí a spoléhají na modlitby svého syna a bratra. Proto vzývejme milosrdného Spasitele pro lásku, kterou miloval svou matku Pannu Marii, aby našim rodičům a sourozencům popřál své milosti, zdraví, svého požehnání a šťastné hodinky smrti.

Kněz zanícený láskou Boží snaží se rozohniti celý svět láskou k Bohu a rád by viděl, aby nevěsta Kristova, církev katolická, rozšířila se po celém okrsku světa. Proto vzývá Spasitele o podporu svatému Otci, biskupům, kněžím, misionářům v krajích pohanských i v naší provincii; zbožný kněz modlí se, aby Pán Ježíš osvítil pohany, aby rozkolníky a odštěpence s církví katolickou sloučil, nevěrce osvítil, hříšníky obrátil, aby dal mír a svornost křesťanským vládcům. Zvláště pak modlí se za duše v očistci, mezi nimi za příbuzné, dobrodince a přátele. O přímluvu za vyslyšení těchto proseb utíká se k Panně Marii; kolem ní shromažďuje celé pokolení lidské, které ji vzývá jako matku. Tato vše zahrnující modlitba má tu výhodu, že povznáší nás nad naše malicherné stesky, rozšiřuje duchovní rozhled a srdce naše činí velikomyslným; také poskytuje hojnost látky k rozjímání, takže ta čtvrt hodina po sv. přijímání uplyne bez roztržitosti a nudy.

(Doslov.) Přemnozí věřící, kněží a řeholníci mají malý aneb vůbec žádný užitek ze sv. přijímání. Žijí stejně vlažně a upadají do stejných chyb a hříchů, jako by ani nepřijímali. Příčinou toho bývá, že se povrchně připravují, nepobožně a roztržitě přijímají a že poděkování opomíjejí. Někteří přistupují ke stolu Páně ze zvyku, jako stroj, na který upoutána byla hybná síla; jiní přicházejí bez vroucnosti, roztržitě a chladně. Zbožný spisovatel C. Bona právem svaluje vinu na přijímajícího, řka: Není tím vinen pokrm, ale ten, kdo přijímá. »Může-li člověk skrýti oheň v klíně svém, aby roucho jeho nehořelo?« (Přísl. 6, 27.) »Hospodin pak jest oheň sžírající a Bůh horlivý.« (V. Mojž. 4, 24.) Jediné řádné sv. přijímání jest s to, aby se z hříšníka stal světec, z vlažného horlivec, z lehkomyslného muž dokonalý. Sv. Markéta Kortonská († 1297) jedním svatým přijímáním stala se světicí. Proto i nám platí výtka sv. apoštola Pavla: »Nebo jedenkaždý béře nejdříve večeři svou k jídlu; a jeden zajisté lační, druhý pak jest přesycen.« (I. Kor. 11, 21.) Také my lačníme, vzdalujíce se od stolu Páně, aneb jsme přesyceni, přistupujíce ke sv. přijímání bez přípravy, jsouce chladni a netečni. »Proto jsou mezi námi mnozí nemocní, mdlí a umírají mnozí.« (I. Kor. 11, 30.)

Jest sice pravda, že Pán Ježíš trestá nebo zkouší někdy přijímajícího jakousi chladností a suchopárností před i po sv. přijímání, ale proto nesmíme klesati na mysli. Právě tehdy třeba stejné a ještě horlivější přípravy než jindy. A nejsladší

Srdce Páně, které hoří láskou k nám, nenechá nás dlouho lačněti a žízniti po útěše a síle, která proudí z nejsvětější Svátosti. V takových dobách zkoušky sáhněme po knížce »Následování Krista« a rozjímejme ve IV. knize kapitolu 1., 2., 4., 7., 13., 14., 16., 17. Tím dosáhneme bývalé horlivosti a také útěchy.

Ó svatá Hostino, při níž Krista požíváme, památku jeho umučení slavíme, mysl naplňuje se milostí a budoucí slávy záruka se nám dává. Chléb z nebe dal jsi nám, Pane, všecku líbeznost obsahující. Dej, ó Pane, nám všem milost, abychom tě hodně a prospěšně přijímali a tak obnovovali poslední tvou večeři, konali památku na tvé utrpení a připomínali si tvou lásku. S tebou chceme žíti, trpěti, umříti a na tebe v nebesích patřiti na věky.

Neposkvrněná Panno Maria, vypros mi milost, abych vždy s čistým srdcem přijímal.

Sv. N., Serafe láskou hořící, vypros mi, abych přijímal s pravou pobožností Tělo Páně. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. IV., kap. 1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12, 17.

32.

Oběť Nového zákona.

Příprava.

Úvod: Luk. 22, 14—20.

A když přišla hodina, zaujal místo za stolem a dvanáct apoštolů s ním ... A pojav kalich, díky učinil a řekl: Vezměte (to) a rozdělte mezi sebe, neboť pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží. A vzav chléb, učinil díky a rozlámav jej, dal jim řka: »Toto jest tělo mé, kteréž se za vás vydává; to čiňte na mou památku.« Taktéž vzal i kalich po jídle a řekl: »Tento kalich jest nová úmluva potvrzená mou krví, která se za vás vylévá.« (Mat. 26, 26—28; Mar. 14, 22; Pavel I. Kor. 11, 23.)

I. *Jedna a pravá oběť Nového zákona.*

Spasitel, Ježíš Kristus, odevzdal církvi a tedy i nám živý pomník na své utrpení, totiž nejsvětější svátost oltářní. V každém sv. přijímání skutečně obživuje památka smrti Páně, jak

učí sv. Pavel (I. Kor. 11, 26.) »Dokavad totiž jíte chléb tento a pijete kalich, smrt Páně zvěstujete, dokavad nepřijde.« Na památku svého utrpení a smrti na kříži zůstavil nám Ježíš Kristus živý památník, mši svatou. Oběť na kříži a mše svatá jsou v podstatě stejné, jsou jedna a táž oběť, jenom že oběť na kříži byla krvavá, na oltáři nekrvavá. Na kříži bylo zabito živé tělo Páně jako oběť, na oltáři podává se Otci nebeskému Kristovo tělo oslavené. Na kříži Kristus trpěl, na oltáři však, jsa nesmrtelný a oslavený, netrpí. Ovoce však obou těch obětí jest stejné, neboť na oltáři se obnovuje oběť kříže. Majíce rozjímati o novozákonní oběti, zaleťme duchem nejprve do večeřadla a na Kalvárii.

Náboženství jest uznáním všemohoucího Boha a služba Bohu podle jeho zjevení. Nejdokonalejším projevem víry a vrcholem služby Boží jest oběť. Již Kain a Abel obětovali a Pánu Bohu podávané dary spalovali. — Oběť jest hmotný dar, jejž Pánu Bohu věnujeme zničením nebo změněním, abychom uznali Boha za svého nejvyššího Pána.

Oběti podávaly Bohu všechny národy a věky. Židé obětovali domácí zvířata, býky, krávy, beránky, kozly a též jiné užitečné věci, na př. chléb, mouku, víno, kadidlo. Zvířata zabíjeli, a buď celá nebo jejich části spalovali; chleby předkládali na oltáři, víno vylévali, kadidlo pálili.

Židovské oběti Pán Bůh prohlásil za dočasné, neboť měly ustoupiti oběti jiné. »Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupů, a oběti nepřijmu z ruky vaší. Neboť od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy; na každém místě bude obětováno a podávána bude jménu mému oběť čistá.« (Malach 1, 11. Conc. Trident., Sess. 22, 1.)

Tuto »oběť čistou« ustanovil dokonatel zákona, Ježíš Kristus, při poslední večeři, když proměnil chléb ve své Tělo a víno ve svou Krev. To nám objasňují jeho slova: »Toto jest Tělo mé, kteréž se za vás vydává« (Luk. 22, 19. I. Kor. 11, 24), »toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů« (Mat. 26, 28), a jinde opět: »Tento kalich jest nová úmluva v mé krvi, který se za vás vylévá.« (Luk. 22, 20.) — Tímto myslil Pán Ježíš skutečnou svou krev. Ve Starém zákoně Mojžíš pokropil krví lid, knihu a ostatek vylil na oltář a proto pravil sv. Pavel »bez vylití krve není odpuštění« (Žid. 9, 22). A také Spasitel měl vylíti svou krev na odpuštění hříchů všech lidí celého světa. Oběť ve večeřadle

slavil se zřením na oběť krvavou na kříži a proto při poslední večeři obětoval Pán Ježíš oběť pravou a dokonalou, své vlastní tělo a krev. Své tělo obětoval zvláště a také svou krev zvláště. Když však se oddělí od těla krev, nastane smrt. Podobně i Pán Ježíš obětoval pod obojí způsobou a tím se obětní dary duchovně zničily, duchovně usmrtily, jako se děje při mši svaté.

Apoštolům a jejich nástupcům pak nařídil, aby konali totéž, co učinil on, a proto až dosud koná se oběť Nového zákona. My ji nazýváme mší svatou.

Také na kříži byla oběť dokonalá. Viditelný obětní dar byl sám Ježíš Kristus. Obětoval se Otci nebeskému a zničil se smrtí. Proto napsal sv. Pavel: »Kristus však vystoupiv jako velekněz budoucích statků, skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukama udělaný... ani skrze krev kozlů neb telat, nýbrž skrze vlastní krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně, zjednav vykoupení věčné... A protož jest prostředníkem nové úmluvy (závěti), aby skrze smrt podstoupenou na vykoupení přestupků spáchaných pod první úmluvou obdrželi zaslíbené dědictví věčné ti, kteří jsou povoláni. Neboť kde jest závěť, tam jest nutno, aby osvědčena byla smrt toho, kdo závěť učinil. (Žid. 9, 11—16. Srovnej Ev. Jan 10, 16—18, I. Petr 2, 22; 2, 5—6.)

Tato oběť na kříži obnovuje se při každé mši svaté. Dar obětní jest stejný: Tělo a krev Ježíše Krista obětuje se Bohu a tyto obětní dary rozdělením Těla od Krve a sv. přijímáním se ničí. Jenom způsob, kterým se obětuje na oltáři, jest rozdílný. Na kříži trpěl hrozné bolesti na těle a opuštěnost na duši, prolil svou krev až do poslední krůpěje a zemřel. Nyní však jest Pán Ježíš oslaven, a nesmrtelný sedí na pravici Boha Otce a proto netrpí, neprolévá krve, ani neumírá. Kristus Pán ustanovil oběť mše svaté proto, aby nám svou oběť na kříži stále připomínal a aby nám ovoce obětí krvavé stále přivlastňoval. Ovocem mše svaté jest předně:

2. a) Chvála Boží:

Oběť krvavá na kříži byla obětí chvály, klanění a úcty, kterou vzdal Ježíš Kristus Otci nebeskému. Maje na mysli tuto oběť, modlil se Pán Ježíš: »Otče, přišla hodina; oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe; ježto jsi mu dal moc nade vším tělem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha

a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil.« (Jan 17, 1—4.)

Podobně i při mši svaté obětuje se Pán Ježíš, aby Boha Otce chválil, ctil a velebil. Tato oběť chválí a velebí Boha dokonale, neboť obětním darem jest Kristus, pravý Bůh. Ani chvála, kterou Panna Maria Bohu vzdávala, ani oslava, již vzdávají Bohu cherubíni a všichni svatí, nestačí k důstojné oslavě Boha všemohoucího, ale obětí mše sv. vzdává se nejsvětější Trojici chvála a sláva důstojná, odpovídající dokonale nekonečné velebnosti Boží. — Pán Ježíš zjeviv se sv. Gertrudě, pravil: »Věz, že jedinou obětí mešní vzdává se mi nezměrně větší chvála, nežli si můžeš ve své touze přáti.« Kdybychom mohli svým zrakem pozorovati nebeská tajemství, spatřili bychom při mši svaté tisíce tisíců nebeských duchův, kteří klečí kolem oltáře a sklánějí hlavu až k zemi, nemohouce očí povznésti k oltáři, poněvadž »zářící lesk velebnosti Boží je oslňuje« (Jan Zlat.) Blažení nebešťané neustále zde prozpěvují »Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů, plna jsou nebesa i země slávy jeho.«

Obětí mešní vzdávají Bohu andělé, lidé i duše v očistci svrchovanou, božskou úctu. Takovou moc má mše svatá, že Pána Boha dokonale slaví jakožto Boha, že Pannu Marii a svaté naplňuje nesmírnou blažeností, která je pobádá, aby před Bohem se pokořovali a jej znova a znova velebili.

b) Chvála bývá spojena s usmířením v lidském životě i při mši svaté. Prorok Isaiáš (53, 2—8) předpověděl, že Vykupitel světa vykoná oběť usmíření za všechny lidi: »Podoby neměl ni krásy, bychom naň patřili, neměl vzhledu, bychom se kochali v něm. Povržen byl a nejposlednějším z lidí, mužem bolestí, zkušeným v utrpení, před jakým lidé tvář si zastírají, tupen byl, že jsme si nic ho neváželi. Vpravdě bolesti naše tento vzal na sebe, ano, co my jsme trpět měli, on snášel; my pak jsme měli ho za malomocného, zbitého od Boha a sklíčeného. Ale on raněn byl pro hříchy naše, roztlučen byl pro nepravosti naše; tresty pro naši spásu na něho dolehly a jeho jizvami jsme uzdraveni. My všichni jako ovce zbloudili jsme, každý na svou cestu se uchýlil; i složil Hospodin na něj nepravost všech nás.« — Žasneme, jak podrobně se vyplnilo toto proroctví na Pánu Ježíši. On sám při poslední večeři pravil: »Toto jest tělo mé, které se za vás vydává.« (I. Kor. 12, 24.) »Toto jest krev má,

která se za mnohé vylévá na odpuštění hříchů.« (Mat. 26, 28.)

A vskutku vydal své Tělo i svou Krev za nás a »skrze vlastní krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně, zjednav vykoupení věčné« (Žid. 9, 11; Žid. 5, 1—6). — Smrť Páně na kříži byla obětí smírnou a takovou též obětí jest i mše svatá. Vždyť proto ustanovil Pán Ježíš oběť novozákonní, aby ovoce krvavé oběti obnovoval a nám stále přivlastňoval.

První slovo, jež Pán Ježíš na kříži pronesl, bylo projevem smíření: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí (Luk. 23, 34).

S Pánem Ježíšem ukřižováni byli dva lotři, kteří byli loupežníky a vrahy. Jeden z nich, Dismas, úpěl ke Kristu Pánu: »Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.« I řekl mu Ježíš: »Vpravdě pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji« (Luk. 23, 42—43.) — Když pak Kristus Pán zemřel, staly se divy veliké. »Setník pak uzřev, co se stalo, velebil Boha, řka: Jistě člověk tento byl spravedlivý. A veškeren zástup těch, kteříž byli spolupřítomni tomu divadlu a viděli, co se dělo, bil se v prsa a navracel se (do města). (Luk. 23, 47—48.)

Podobně i mše svatá jest obětí chvály a smíření. Již při stupňové modlitbě zní z úst knězových Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto, brzy potom zpívá Gloria in excelsis Deo, kteráž slova oplývají chválou a slávou Boží. Prefaci zahajuje slovy Vere dignum et justum est, aequum et salutare nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens. Kánon začíná slovy: Te igitur, elementissime Pater, v Otčenáši slavíme Boha a jeho dílo. Zbožný kněz nalezne podobných míst při sloužení mše svaté mnohem více.

Mše svatá jest obětí smíření mezi Bohem a lidmi, tedy oběť pokání. Již na začátku mše svaté se modlí kněz Confiteor, Misereatur, potom Kyrie. Při obětování jsou zřejmé zmínky o smíření a pokání. V kánonu pamatuje kněz na živé i mrtvé, prosí o spásu, ut nos ab aeterna damnatione eripi . . . následuje Agnus Dei, Domine non sum dignus. Tedy při mši svaté vzýváme milosrdenství Boží, prosíme za odpuštění hříchů a dáváme Bohu náhradou za své hříchy Beránka Božího.

Mše svatá jest tedy obětí chvály a smíření. Jednou jedinou mší svatou vzdává se Pánu Bohu chvála a sláva nekonečná, božská, zároveň pak dokonalé usmíření za hříchy celého světa. Hříchy lidstva volají k Bohu o pomstu, ale krev Ježíše Krista svolává na svět milosrdenství Boží. Dokud bude na světě jeden

oltář a jeden kněz, Bůh Otec světa nezatratí, neboť mší svatou vzdává se Bohu neskonalá sláva, velebení, uznání, díky a chvalořečení. Mše svatá naplňuje Boha nekonečnou slastí a radostí.

Mše svatá však dává Bohu dokonalou náhradu za všechny hříchy proti třem prvním přikázáním Božím a vůbec za všechny hříchy světa a nakloňuje Boha k shovívavosti: Usmiřuje Boha za nevěru, bludařství, odpadlictví, zapírání víry, za nedůvěru, zoufalství a opovážlivé spoléhání na milosrdenství Boží, za všechen chlad, lhostejnost, odpor a nenávist světa vůči Bohu. Mše svatá dokonale usmiřuje Boha za hříchy modlářství a daemonolatrie, za pověry, svatokrádeže, pokoušení Boha a zanedbávání modlitby; za všeliké zlehčování P. Marie a svatých, za loupeže v kostelích, znesvěcování svatých míst, za boření soch a křížů.

Oběť mše svaté dává Bohu dokonalé dostiučinění za všechno zneužívání jména Božího, za klení, rouhání, křivé přísahy a nedodržené sliby. Mše svatá jest usmířením Boha za všeliké znesvěcování nedělí a svátků, jež se provádí služebnou prací, hříšnými radovánkami, nestřídmostí, nemravností a zanedbáváním služeb Božích. Krátce řečeno mše svatá dává Bohu dokonalou a nadměrnou náhradu za všechny lidské hříchy.

Leč mše svatá jest též pramenem milosti a posvěcení lidstva, hlavně těch, kdož jsou na mši svaté. Co se stalo pod křížem, děje se při oběti mše svaté: Hříšníci se napravují a nabývají milosti Boží. Mše svatá vlévá do srdce milost pokání, ba i dokonalé lásky, kterou nabýváme odpuštění hříchů již před zpovědí. Mše svatá zdržuje trestající ruku Boží, zjednává čas k obrácení a k pokání a dodává též potřebných k tomu milostí. Mše svatá přináší nám dokonalé odpuštění hříchů všedních a zhlazuje také časné tresty za hříchy.

Ejhle, jaké milosti plynou ze mše svaté celému světu, lidem hříšným, nedokonalým i dokonalým! Zde nalézáme smíření s Bohem sami pro sebe, pro své bližní i pro duše v očistci. Kdybychom o tom lépe rozjímali a kázali, jistě bychom mši svatou zbožněji sloužili a kostel byl by i o všedních dnech naplněn věřícími.

Veliký italský básník Manzoni, autor nádherného díla »Snoubenci«, navštěvoval až do pozdního svého stáří po všechny dny mši svatou. Jedné neděle, ježto krutě sněžilo, nepustili jej příbuzní na mši svatou. Manzoni byl proto po celý den zarmoucen. Odpoledne navštívil jej přítel jeho a spatřiv jej smutného, tázal se ho po příčině. Zvěděv ji, zasmál se. Manzoni

však pravil: »Představ si, že bys měl loterní los a vyhrál bys 100.000 lir. Dověděl bys se o tom teprve dnes, kdy je již poslední lhůta k výplatě výhry. Jistě pospíchal bys přihlásit se o výhru, nedbaje špatného počasí. Mše svatá však má větší cenu, než největší výhra losu. Ani všemi penězi světa nevyvážíš jediné mše svaté.«

Polská středoškolská mládež z vojvodství slezského pod vedením dra V. Fromčiče, lektora Jagellonské university, hoši i dívky počtem asi 200, byli v neděli 14. 6. 1931 o půl 11. hod. u Křižovníků na mši sv., kterou jim sloužil a polsky se s nimi pomodlil dp. knihovník V. Bělohlávek. Předem se o to starali v »Informační kanceláři pro studium v cizině«, aby měli mši svatou v den Páně. — Krásný příklad!

Pročež stůjme při každé mši svaté po bok serafínů a zpívejme nadšeně: Svatý, svatý... S Rodičkou Boží zanotujme: Velebí duše má Hospodina! Jsouce však pamětlivi své hříšnosti, modleme se s Davidem: Smiluj se nade mnou, Bože! Smiluj se nad mými domácími, příbuznými, dobrodinci, nad všemi lidmi a dušemi v očistci! Spaseny učiň služebníky své, Pane!

c) Mše svatá jest též obětí prosby a díků.

Kristus Pán, kdykoli podnikal něco důležitého, vždycky se modlil. Vykonal modlitbu před zahájením úřadu vykupitelského, před volbou apoštolů, před vzkříšením Lazara i před svou smrtí. »Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou... Otče svatý, zachovej je... ve svém jménu, aby jedno byli, jakož i my... Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všichni byli jedno.« (Jan 17, 9, 11, 20—21.) Proto jest oběť Páně na kříži obětí prosebnou, a podobnou obětí jest také mše svatá.

V nebi přimlouvají se za nás u Pána Boha svatí a světice i andělé, ale ti mohou býti oslyšeni. Ale když Pán Ježíš ve svaté Hostii pozvedne rukou svých k Otci nebeskému a zvolá: »Vzhlédni na tvář Pomazaného svého!« nemůže Bůh Otec jemu ničeho odepříti. Protož můžeme při mši svaté říci: »Přijmi jej,« Syna svého, já ti ho obětuji, »zvaž jej,« pomni jeho ceny a zásluh, »a přijmi, co ti dluhuji,« neboť jest ti roven a dostiučinil za naše hříchy; »ale zaopatři mne« novými milostmi, neboť Syn tvůj má nekonečně velikou cenu. Jako na kříži rozpínal Pán Ježíš ruce své k nebi, tak i při mši svaté zvedá ruce

k Bohu Otci, prose o jeho požehnání, o dary duchovní a časné pro celý svět. Žádá u Boha Otce o spásu všech lidí, o potřebné milosti k spáse, o pomoc v boji proti hříchu, za zdraví a za zdravé údy svých bratří a sester, za uchování cti a dobrého jména své církve, kněží a věřících a konečně za požehnání pracím, podnikům a hospodářstvím. Kristus předříkává a my po něm opakujeme »Otče náš, jenž jsi na nebesích.«

Oběť mše svaté Pán Ježíš daroval církvi katolické, jakožto snubní dar své nevěstě a vložil jej do rukou kněží. Protož čerpejme z tohoto pokladu statky věčné sami pro sebe, poučováním a kázáním pak pro ostatní věřící. Nabírejme velikými a čistými nádobami prolévanou krev Spasitelovu a obětujme ji Bohu Otci hlavně na vyprošení milosti Boží posvěcující a milosti setrvání konečného.

d) Kristus Pán při poslední večeři »vzav kalich, díky činil« a potom »vzav chléb, díky činil a lámal a dával« učedníkům svým. (Luk. 22, 17—19.) Také při velekněžské modlitbě a na kříži díky vzdával Bohu Otci za dokonání svého díla vykupitelského. »Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa . . . Nyní poznali, že všecko, co jsi mi dal, jest od tebe; neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni (je) přijali a poznali vpravdě, že jsem vyšel od tebe a uvěřili, že ty jsi mě poslal.« (Jan 17, 6—7.) — Oběť na kříži byla obětí děkovnou a takovou též obětí jest mše svatá. Preface a Gloria jsou hymnem díků Pánu Bohu. Také na mnoha jiných místech mešního formuláře jest obsaženo poděkování Bohu za všechna dobrodiní.

Plujeme mořem milostí a dobrodiní Božích. Pán vzal nás do pevné lodi, která jest obrněna proti větru a bouři, totiž do stavu duchovního (řádu), kde můžeme denně mši svatou sloužiti a slyšeti.

Vše, co jsme a co máme, jest darem Božím: Náš duchovní prospěch, naše vlohy a schopnosti, naše zdraví a činnost — to vše jest darem Božím. Pravdu dí nám sv. Augustin, an se táže: Quid habes, quod non accepisti — co máš, co bys nebyl od Boha obdržel? — Děkujme za vše Pánu Bohu při mši sv. skrze Ježíše Krista, neboť Syn Boží jest před tváří Boha Otce cennější a vznešenější nežli všecky duchovní a časné dary Boží hromadně vzaty, jimiž bychom chtěli Bohu poděkovati.

Při mši svaté podávejme Pánu Bohu všechny záležitosti své spásy, těla, svého majetku, postavení a práce. Konáme-li mod-

litbu, jsouce v milosti Boží a pobožně, uslyší nás Otec nebeský a udělí nám vše, co nám prospívá k blahu věčnému i časnému. Za vše pak vzdávejme Bohu díky, hlavně za Vykupitele, církev, za sv. svátosti, za milosti Ducha Svatého, za povolání a za všechny dary časné. Díky tobě vzdáváme, všemohoucí Bože, za všeliká tvá dobrodiní skrze Ježíše Krista, Pána našeho.

II. *Pobožnost při mši svaté.*

Zbožný a ctnostný kněz najde v mešním formuláři mnoho podnětů, aby sloužil mši svatou vroucně a svatě. V následujících řádcích obracím se hlavně na věřící (lajky řeholní), aby se naučili, jak mají důstojně a užitečně obcovati mši svaté.

Mše svatá jest studnicí milosti Boží pro celý svět, pro věřící, pro spravedlivé a hříšníky, pro duše v očistci a též pro pohany, židy a odpadlíky. Všichni ti bývají účastni milostí, jež z této oběti prýští. Ale největší užitek ze mše svaté má kněz, který ji slouží, potom ten, za koho se slouží a konečně všichni, kdo jsou pobožně přítomni. Z přítomných věřících největších milostí nabývá ministrant, který knězi u oltáře přisluhuje.

Sněm Tridentský ujišťuje, že není světějšího díla, než tato božská a zároveň hrozná oběť mše svaté. S jakou tedy přípravou má kněz přistupovati k oltáři a jak svatě a zbožně má mši svatou sloužiti!

Sv. František z Assisi tak si vážil stavu duchovního, že se zdráhal přijati kněžské svěcení, ač ho k tomu papež nabádal. Nepokládalť se světec za hodna, aby jako kněz přistupoval k oltáři a obětoval mši svatou. Svého úmyslu ani později nezměnil a zůstal jáhnem do smrti. U oltáře však rád přisluhoval a nadšeně zpíval sv. evangelium, které plnil celým svým životem.

Vzdálenou přípravou k nejsvětější oběti jest bezúhonný a vzorný život. Praví zbožný Sirach (35, 2): »Oběť spasitelná jest pilnu býti přikázání a odstoupiti od všeliké nepravosti.« »Život bezúhonný a svatý požadoval Bůh od kněží Starého zákona, ač obětovali jen krev zvířecí. Jaké dokonalosti jest tedy třeba tomu, jenž obětuje krev nejčistšího Beránka Božího, jenž láme chléb andělský, jenž bere do rukou samého Ježíše Krista. Kněz, jenž chová v rukou Božské Jezulátko, má býti svatý a čistý jako svatý Josef a Panna Maria.« (Sv. František, Spisy.)

Ale též zvláštní přípravy jest potřebí dle slov moudrého Siracha: »Neukážeš se před obličejem Páně prázdný.« (Sir. 35, 6.) — Se srdcem zkroušeným a upřímným vzývejme tedy milosrdenství Boží takto: »Nepřipomínej si, Hospodine, poklesků mých, ani mých rodičů a nemsti hříchy mé« (Sir. 35, 6). V prvním žalmu vzbuzujme opravdovou touhu po chrámu Páně a nejčistší oběti. »Touží a omdlévá duše má po síních Hospodinových; srdce mé a tělo mé plesají k Bohu živému« (Ž. 83, 2). V druhém žalmu prosme o vysvobození od starostí a soužení časných, abychom se věnovali jen službě Boží při oltáři: »Ukaž nám, Hospodine, milosrdenství své a spasení své dej nám. Poslyším, co by mluvil ke mně Hospodin Bůh, nebo mluviti bude pokoj k lidu svému« (Ž. 84, 8—9). Ve třetím žalmu prosme o pomoc a podporu Boží k nejsvětější oběti: »Nakloň, Hospodine, ucha svého a vyslyš mne, neboť nuzný a chudý jsem« (Ž. 85, 1). Ve čtvrtém žalmu slibme Bohu ustavičnou lásku, chválu, věrnost ve slibech a předsevzetích: »Ó Hospodine, já služebník tvůj ... a syn služebnice tvé; roztrhl jsi vazby mé, tobě obětovati budu oběť chvály« (Ž. 115, 16—17). Konečně litujme hříchů svých a prosme za odpuštění: »U tebe jest slitování a pro zákon tvůj doufal jsem v tebe, Hospodine« (Ž. 129, 4).

Modlitby k Duchu Svatému modleme se horoucně, aby oheň lásky a milosti Boží spálil v nás hříchy všední a utlumil naše vášně, abychom vždycky hodně sloužili tajemstvím Božím a konečně Boha milovali věčnou láskou. Vzbuďme živou víru, naději a lásku k Bohu. S úmyslem Boha chváliti, smířiti, prositi a děkovati, odebeřme se do sákristie.

Mši svatou obětujme digne, attente et devote; řádně podle předpisů rubrik a direktáře, pozorně přednášejme každou modlitbu, dbajíce smyslu celku i slov. Pobožně konejme úklony, kříže, akce i genuflexe, aby již v našem zevnějšku bylo patrno, že v duši sídlí živá víra, úcta k Bohu a láska k Ježíši Kristu. Proto napomíná moudrý Sirach (35, 12—13): »Dávej Nejvyššímu dle udělení jeho a dobrým okem učiň podle nalezení rukou svých, neboť Pán jest odplatitel a sedmkrát tolik odplatí tobě.« Mše svatá má trvati 25 minut. Nebuďme loudaví, ale vystříhejme se chvatu, povrchnosti, vynechávání a zkomolování slov a zkracování akcí, neboť »maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter — zlořečený, kdo činí dílo Boží podvodně«.

Po mši svaté vzdávejme Pánu Bohu díky, vychvalujme a velebme jej jako tři mládenci, které vysvobodil z peci ohnivé. Pozvěme anděly a svaté, nebe i zemi a všecko, co na ní jest, aby všechno stvoření pomohlo nám velebiti a chváliti Boha. Zapřisáhejme Pána Ježíše, aby nás chránil v pokušeních, vystříhal blízké příležitosti ke hříchu a uchránil od pádu do hříchu, abychom vždy hodně a svatě tu oběť konali, načerpali z ní síly ke ctnostem.

(Pro laiky.) Vy pak, milí věřící (bratři a klerici), rozjímejte, jak máte mši svatou slyšeti. Jdouce na mši svatou, představte si, jako byste šli na Kalvarii, na hrozné divadlo, při němž hlavní úlohu hraje Spasitel světa, Ježíš Kristus, který visí mezi nebem a zemí na oltáři kříže, aby smířil lidstvo s rozhněvaným Bohem. Proste nejblahoslavenější Pannu Marii, Matku sedmibolestnou, aby vám podala ruku a vedla vás po krvavých šlépějích Božského Syna. Rozvažujte, že mše svatá jest stejná oběť jako na kříži; jest oběť chvály, smíru, prosby a díků. —

Tato příprava naplní duši vaši úctou, důvěrou a pobožností. Vzbuďte pevný úmysl, že budete se varovati chyb, do kterých jste při slyšení nejsvětější oběti upadali, proste o milost pomáhající, abyste úmyslu tomu dostáli. Stanovte si úmysl, na který chcete býti mši svaté přítomni: Hodlám touto obětí vzdáti Pánu Bohu čest a chválu, která mu jakožto Bohu Stvořiteli, Vykupiteli a Posvětiteli náleží, abych dosáhl od něho odpuštění a milosrdenství, abych mu poděkoval za milost povolání do církve (řádu) a za všechny jiné milosti, kterými mne zahrnuje, a abych ho prosil o nové dary.

Při mši svaté oddejte se celou duší pobožnosti. Někteří se modlívají r ů ž e n e c, jiní k ř í ž o v o u cestu, opět jiní l i t a n i e, ž a l m y kající, h o d i n k y k Panně Marii a většina mešní modlitby. Vybeřte si takové modlitby, které se vám nejlépe zamlouvají. Při tom však nezapomeňte na hlavní části mše svaté. Pro ty drahocenné okamžiky vybeřte si zvláštní vzdechy a modlitby, abyste účastni byli milostí, jež jsou spojeny s hlavními částmi mše svaté.

Při e v a n g e l i u povstaňte, požehnejte se sv. křížem na znamení, že jste hotovi učení sv. evangelia před celým světem vyznávati a podle něho žíti. Poproste Spasitele, aby se evangelium rozšířilo po celém světě, aby byl na světě jeden ovčinec a jeden pastýř.

Při obětování, když pozdvihuje kněz na paténě hostii a praví: »Přijmi, svatý Otče, neposkvrněnou oběť ...« spojme své modlitby a oběti s obětí kněze. Postavme se v duchu k oltáři a obětujme nebeskému Otci skrze ruce Panny Marie svou duši i tělo, všecky smysly svého těla i všecky schopnosti duševní, a za tu svou oběť nežádejme nic jiného, nežli Boží lásku a milost posvěcující. Potom zkoumejme na okamžik, v čem ještě naše počínání s tímto slibem nesouhlasí.

Při pozdvihování představte si, jak byl kříž se Spasitelem vztyčen, jak byl Kristus poset ranami, jak z jeho probodených rukou i nohou prýští krev, jak uprostřed těch bolestí prosí nebeského Otce o smilování za hříchy všeho světa i vaše: »Otče, odpusť jim!« — Takové rozjímání naplní srdce obdivem, láskou a vděčností k Ukřižovanému. V srdci vzbudí se ošklivost ke hříchům a lítost nad nimi. Představte si svatých pět ran Kristových, které dle sv. Bonaventury jsou útočišti a zároveň hlasy o smilování. Při ráně žehnající pravé ruky modlete se za papeže, biskupy, kněze a za misionáře, kteří pracují o obrácení hříšníků a pohanů, aby dílo jejich korunováno bylo úspěchem. Při ráně levé ruky modlete se za obrácení pohanů, židů, rozkolníků, odpadlíků a špatných křesťanů, kteří spojili se s peklem proti Kristu a proti církvi. Při ráně pravé nohy modlete se za své rodiče, sourozence, příbuzné, dobrodince i za nepřátele. Při ráně levé nohy modlete se za duše v očistci, zvláště za ty, za něž povinni jste se modliti. Při otevřeném boku Pána Ježíše modlete se za sebe. Do toho otevřeného Srdce Páně vložte všechnu svou lásku, prosby, přání, své obavy, pochybnosti, utrpení, pokušení i hříchy lítostí a pokáním obmyté.

Při sv. přijímání jděte zbožně ku stolu Páně. Vzbuďte touhu, víru, naději, lásku i lítost nad hříchy a pak přivítejte svého Spasitele. Také duchovní přijímání působí velmi mnoho dobrého, ač ne tolik jako skutečné přijímání. Vzbuďte také touhu, co nejdříve přistoupiti ke stolu Páně, nepřijímáte-li skutečně.

Po mši svaté zpytujme svědomí, zda jsme se řídili těmito pravidly. Jak jsme využili času mezi hlavními díly mše svaté, s jakou péčí jsme se vystříhali roztržitosti a zda jsme i svým zevnějškem chovali se důstojně a pobožně. Jestliže jsme v něčem pochybili, litujme. Než z kostela odejdeme, poprosme Spasitele, aby udělil požehnání naší práci, kterou toho dne

budeme konati. Obnovme zároveň dobrý úmysl a předsevzetí, které jsme učinili při ranním rozjímání. —

Nejmilejší Spasiteli, upoutej srdce mé láskou k Nejsvětější Svátosti Oltářní, abych mohl upřímně říci: Bůh můj a mé všecko. — Božský Beránku obětní, dej mi milost, abych mši svatou vždy hodně a svatě sloužil i slyšel! Nejblahoslavenější Panno Maria, provázej mne ke svatostánku a ke mši svaté! Svatý N., nauč mne milovati Boha a klaněti se svátostnému Spasiteli! Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 25, kn. IV., kap. 7.

IX.

Skrytý život v Bohu.

33.

Ukřižování Páně.

Přípravná modlitba.

Úvod: Evang. sv. Mat. 27, 33—50.

Přišli na místo, které slulo Golgota, to jest místo lebčí. Když pak jej ukřižovali, rozdělili si roucho jeho, metajíce o ně los. Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se jemu: Haha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ, pomoz sám sobě; Jsi-li Syn Boží sestup s kříže. Podobně i velekněží posmívajíce se mu se staršími říkali: jiným pomohl, sám sobě pomoci nemůže. Tak též tupili ho i lotři, kteříž s ním ukřižováni byli. Od šesté hodiny pak nastala tma po vší zemi až do hodiny deváté. Ježíš zvolal hlasem velikým, řka: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil. Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši.

I. *Ukřižování Páně.*

Průvod, jenž vyšel z nádvoří hrdelního soudu v Jerusalemě, dospěl na pahorek za městem, kde bylo popraviště Golgota. V průvodu byli tři odsouzenci, a každý si nesl kříž. Na popravišti obdrželi dle římského zvyku opojný nápoj, aby bolestí tolik necítili. Ale prostřední z odsouzenců, jenž byl Pán Ježíš, nepřijal omamujícího nápoje, chtěje zakusiti celou tíži bolestí.

Svlékli je, rozdělili se o jejich šaty a již se strojili, aby je popravili.

Evangelista Lukáš praví o tom takto: »Když přišli na místo, které slove hora lebek, ukřižovali ho« a po stranách upevnili na kříže oba lotry. Představme si onen výjev na Kalvarii!

Spasitel dobrovolně poklekl, katané zvrátili jej na kříž, na jehož užší ráhno beránek obětní rozpřáhl obě ruce. V kratším ráhně byl již vyvrtaný otvor pro hřeb. Katané připravili tedy ruku k otvoru, položili hřeb na dlaň blízko k zápěstí — ozval se temný náraz těžkého kladiva. Totéž opakuje se s rukou druhou. Napřed však bylo třeba ruku napnouti, poněvadž vzdálenost vrtaných děr ve kříži byla větší nežli rozpětí rukou Spasitelových. Při tom napínání byly asi obě ruce Spasitelovy vykloubeny. Trup Páně spočíval na kolu, který slul equus (crucem equitare). Potom položili na kříž nohy Pána Ježíše, které přibili na delší ráhno kříže. Hned nato přiskočili katovi pacholci, chopili se kříže v hlavě Kristově, zvedli oltář novozákonní, až jeho pata uvázla v otvoru skály. Stačilo nevelké napětí sil a kříž zapadl do otvoru ve skále, kde jej několika dřevěnými klíny upevnili. Někteří exegeti píší, že Pán Ježíš byl přibit na stojící kříž, na nějž byl provazy vytažen a svázán. Když zapadl kříž do onoho otvoru ve skále, smýklo sebou celé Tělo Spasitelovo, každý sval, každá žilka, každý nerv se napial k prasknutí a křečovitá bolest projela celým nejsvětějším Tělem Páně.

Mezi nebem a zemí strmí Spasitel na kříži. Hlava jeho nakloněna, tělo od kříže poněkud odchýleno visí na přibitých rukou, trup spočívající na kolu, jest nachýlen dopředu, nohy spočívající chodidly na kříži, jsou přibity přímo na kříži. Oči má krví zality, tvář jako křída bledou, rty promodralé, vlasy a vousy rozcuchané a krví promáčené. Spasitel visí na kříži nehybně, jen smrtelná křeč projíždí jeho údy. Ježíš, jemuž se klanějí andělé, visí na potupném kříži.

Pod křížem odehrálo se hnusné divadlo. Ukřivujíce hlav svých, přišli ke kříži falešní svědkové a posmívali se: »Haha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ, pomoziž sám sobě; Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže.« (Mat. 27, 40.) V těch potupných slovech, v tom jízlivém výsměchu a skotačení kol kříže poznáváme surovou, úplatnou a zbabělou povahu lůzy. K tomu povyku přidali se velekněží, rada, zákonníci a starší lidu, kteří nedovedli v sobě utlumiti divoké radosti

ze smrti svého karatele. Narážejíce bezpochyby na onen nápis nad hlavou Spasitelovou, oddávali se takové zábavě: »Jiným pomohl, sám sobě pomoci nemůže. Je-li králem israelským, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme v něho; doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, miluje-li ho, neboť pravil: Syn Boží jsem.« (Mat. 27, 42.)

Pod křížem seděli vojáci a také ti začali se mu posmívati: »Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě!« (Luk. 23, 37.) Ale ani na tom vojenském posměchu nebylo ještě dosti. »Jeden z těch zlosynů, kteří s ním viseli, rouhal se mu, řka: Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám.« (Luk. 23, 39.)

Tak potupen a pohaněn byl Spasitel ode všech tříd společenských. Každý z diváků přičinil jízlivou a jedovatou poznámku. Jako pod křížem podaly si ruce proti Spasiteli všecky vrstvy společenské, tak i dnes rozvaděné strany se smiřují a spojují proti církvi a jejím služebníkům. Svět dovoluje si o služebnících Ježíše Krista poznámky, vtipy, výpady a urážky všelikého druhu. O církvi, která jest nevěstou Ježíše Krista, mluví se s opovržením a nenávistí. Na církvi a jejích služebnících brousí dnes svůj ostrovtip učený svět i lůza, zapřisáhlý nevěrec i zaslepený člověk prostičký, řečník i tisk. A přece jen v kříži jest spása věčná i časná. Dokud si svět neuvědomí, že o každém člověku platí slovo »zapři sebe a následuj Krista«, nebude svět šťasten. Proto celým svým životem a činností hlásejme Krista katolíkům, nevěrcům a odpadlíkům, i když učení o kříži zdá se světu pohanou nebo bláznovstvím.

Buďme přesvědčeni, že náš život je církvi a lidstvu užitečný. Každý duchovní dům (klášter), kde kvete zbožnost a pořádek, jest kazatelem celé osady a kraje.

Věřící i nevěrci jsou vzpomínkou a pohledem na kostel (klášter) připamatováni na křesťanské povinnosti, na svěcení svátků a neděle, na postní předpisy, na denní modlitbu a na své rodinné povinnosti.

Naše pobožnosti, mrtvení a zásluhy plynou do nesmírného pokladu církve, jejž nám na kříži získal Pán Ježíš a z něhož pak rozdává církev milosti (a odpustky) věřícím, křesťanům, pohanům i židům. Naše práce v kostele, ve škole (v nemocnici, sirotčinci, chorobinci atd.), naše zásluhy, mše svaté a sv. přijímání prospívají katolíkům dokonalým, aby si milost posvěcující zachovali, hříšníkům napomáhají k pokání, kazatelům a zpovědníkům vyprošují u Pána Boha duchovní úspěch, nevěr-

cům a pohanům obrácení. Tedy celé říši Kristově náš život prospívá, dopomáhá království Božímu k rozkvětu a duším v očistci k vysvobození.

Neklesejme tedy na mysli! »Kdybyste byli ze světa, svět by miloval své vlastnictví, poněvadž však nejste ze světa, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí.« (Jan 15, 19.) Vždyť sám Pán Ježíš nám to předpověděl, řka: »Budete v nenávisti u všech pro jméno mé.« (Mat. 10, 22.) A podobně i sv. Petr: »To předem majíce na vědomí, že v posledku dnů přijdou s posměchem posměvači, kteří podle vlastních chtíčů budou žíti a říkati: Kde jest zaslíbený příchod jeho?« (II. Petr. 3, 3.) »Dosti jest učedníku má-li se jako mistr jeho a služebníku jako pán jeho. Jestliže hospodáře nazvali Belzebubem, čím spíše domácí jeho?« (Mat. 10, 24—5.) Pohleďme na kříž! Pán Ježíš potupen, rouháním i plváním přesycený otevírá ústa svá a první jeho slovo zní: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.« Ani největší učenci neznají dostatečně náboženství katolického. Nevědí z něho ani tolik, co obsahuje »malý katechismus«. Pročež brojí-li proti učení Ježíše Krista a církve katolické, nevědí, co činí. Odpouštějme jim, modleme se za ně, aby je Bůh osvítil a přivedl k věčné pravdě.

Z lásky k Ukřižovanému odpouštějme i věřícím a bratřím, kteří nás urazili. Buďme trpělivi! Pro Krista trpělivě snášejme nesnáze povolání, denní práce, následky chudoby, různé útrapy, jimiž nás zahrnují naši domácí, svět a představení, buďme stateční v bolesti, nemoci a ve smrti.

Odpouštějme rádi! Vždyť se modlíme: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. A kdybychom 77krát byli uraženi, odpusťme 77krát. Nevstupuj při tom do srdce našeho nevraživost, mstivost nebo hořkost, nýbrž věrou ozářená radost, že můžeme pro Krista trpěti: »Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásleďovati a mluviti všecko zlé proti vám, lhouce: Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.« (Mat. 5, 11.)

My sice ze své práce pro obrození lidstva asi neuzříme ovoce, ale svou prací, dobrým příkladem, ctnostným životem a utrpením připravujeme věk rozkvětu království Božího na zemi a dobu požehnání pro celý svět!

II. *Smrt Páně.*

Smrt Páně nadcházela. Bolestmi duševními a tělesnými přesycené Tělo Páně se chvělo. Ruce i prsty se prodloužily a zpřímily, záda se vychýlila od kříže tak, že tíže těla spočívala na kolu, na němž Spasitel seděl. Žebra povystoupila, život zapadl, tváře přilnuly k zubům, nos se zúžil — a v tom okamžiku zvedá Spasitel hlavu a volá hlasem velikým: »Dokonáno jest.« (Jan 19, 30.)

Na Kalvarii strmí kříž! Celý svět a všecky věky naň patří. Žádný člověk, žádné pokolení, žádný národ, žádné století nejde mimo bez povšimnutí. Vždyť tam na kříži pněla »spása, kterou připravil Bůh před obličejem všech lidí; světlo k osvícení pohanův a k slávě lidu svého israelského« (Luk. 2, 30). A právě proto, že byl Pán Ježíš dokonatelem zjevení Božího a Spasitelem, proto jen »ustanoven jest ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati« (Luk. 2, 34).

Mane třídí se lidstvo vzhledem ke kříži na dvě strany. Jedni kloní před křížem čelo až k zemi, pokládajíce kříž za svou korouhev v boji a za odznak vítězství ve slávě nebeské, pro niž boj podstupují. Druzí však povstávají, soptí, brojí a bouří proti kříži, proti Ukřižovanému.

Když řekl Kristus Pán: »Kdo není se mnou, proti mně jest,« rozdělil již svět ve dva tábory. Tyto dva tábory jsou všude a jsou i u nás: Tábor Bohu věrných a tábor proti Bohu stojících. V těchto dvou armádách jest slita síla celého světa. Bylo by lze na prapor jedné vyšíti Krista a na prapor druhé člověka. To zahlédl Benson, když v »Pánu světa«, učícím o konci světa, postavil proti církvi, proti katolicismu humanitarism. Cílem jedné armády jest rozšíření království Božího na zemi, cílem druhé založení království člověka nad Bohem. Jedna jde cestou dokonalosti, již káže Evangelium, druhá jde cestou lidského blahobytu.

Jest ještě jiné vysvětlení stran popírání Boha. Písmo, vnuknuté Duchem Svatým, je uvádí, když dí: »Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Řekl bláhový v srdci svém: Není Boha.« Neřekl »v duchu svém«, řekl »v srdci svém«. Pýcha nebo vášeň odtrhuje člověka od Boha, nikoli rozum. Neboť uznám-li Boha Stvořitele, Boha, Bystost samu od sebe, nezbytně musím uznati i svoji závislost. A člověk, který je tak rád závislým na lidech, nechce uznati svoji podrobenost Bohu. Člověk

se bouří a nechce uznati někoho naprosto vyššího nad sebou. Proto ustavičný boj proti Bohu, který bude trvat na věky.

»Kdo uvěří, spasen bude, kdo neuvěří, bude zatracen.« V těchto slovech jest utajena nutnost víry pro člověka. Člověk touží po dobru, chce je míti stůj co stůj. Jsou stupně dobra. Nad dobrem dne stojí vyšší dobro a o jednom, nejvyšším mluví Písmo užívajíc slova: spása. A když na jiném místě mluví Kristus o dokonalosti, ukazuje, jak lze dosíci spásy následováním svého příkladu a svého evangelia. Na výšinách lidstva vyrůstají světci, kteří došli nejblíže k Bohu. Ne já, Kristus žije ve mně, děl apoštol Pavel. Láska sama Bůh, tak prolnula člověka, že nežije již on. Člověk jest zalit nejvyšším blahem a nejvyšším štěstím.

Dva tábory jsou na světě: Tábor služebníků (vyznavačů) Kristových, a tábor ďábla, jenž jest vůdcem všeho odboje proti Bohu. A dvěma pánům nelze sloužiti. Není jiné volby než Kristus, nebo satan. Kdo není se mnou, jest proti mně, děl Spasitel.

Jedna armáda má zbraní pravdu a druhá má za zbraně blud. V tom jest rozlišení dvou myšlenkových světů, i když se o nich mluví četnými a různými jmény. Proti jednotě katolicismu stojí nejednotná mnohotvárnost — všechny bludy, at evolucionism, positivism, socialism, racionalism, liberalism, solipsism, atd. atd. atd. Stvořili sobě mnoho bohů, ježto jest na světě mnoho lidí. A hádají se, který z nich jest větší a mocnější. Celá moderní filosofie jest hádáním o soustavy a kácením model. A jedno stojí: Jedna církev, jeden křest, jedna víra, ježto jeden Bůh, Tvůrce nebe a země. O ničem není absolutní jistoty, než právě o této jednotě, která jest z Boha.

Útok proti kříži zasahuje celou církev, zvláště však vůdčí kruhy, totiž kněžstvo. Ti zajisté, kteří se chtějí líbiti v těle, nutí církev, aby se zařídila podle jejich vůle, nutkají kněze, aby chodili po cestách jejich a ne ve šlépějích Kristových, aby se chlubili svými činy, jimiž do osudů a zřízení církve zasáhli, jak to činili židé v době sv. Pavla. A poněvadž kněžstvo tomuto úsilí odporuje, vylučováno jest ze společnosti, na ně pohlíží se úkosem. Omezováni jsou již nejen v kostele, ale i na kazatelně. Právo na ostatní působiště, hlavně na školu, sociální život a politiku bývá jim upíráno. Volnost a svobodu pro všechny, ale pro katolíky nikoli! Katolíci prý budou míti tolik práv, kolik si jich vybojují. Svět, to jest zlí lidé, kteří obyčejně mocí vládnou,

žádají, aby se odkřesťanilo vše: škola, úřady, věda, umění a celá společnost. Tak stojí proti sobě dva názory světové, jeden křesťanský, druhý moderně pohanský, Kristův a satanův.

Také naše budoucnost neohlašuje se růžovými červánky. Proto mnoha kněžím tanou na mysli slova Páně: »Budou vás vydávati soudům a bičovati vás budou ve svých synagogách; i před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům.« (Mat. 10, 17—8.)

Smíme tomuto nátlaku ustoupiti a mlčeti? — Kristus Pán rozkázal nám skrze apoštoly: »Jdouce do veškerého světa, hlásejte evangelium všemu stvoření.« (Mar. 16, 15.) My musíme býti světlem a solí světu, který kolísá ve tmách nevěry a nemravnosti. »Přijměte Ducha Svatého,« pravil Pán Ježíš vstupuje na nebesa, »a budete mi svědky v Jerusalemě, po všem Judsku i Samařsku a až do končin země.« (Skutk. 1, 8.) Buďme tedy výmluvnými hlasateli evangelia, svědky křesťanského života, kazateli, katechety, misionáři a exercitátory Kristova evangelia mezi věřícími, vlažnými, odpadlíky i nevěrci. Učením Kristovým prospějeme všem lidem nejdokonaleji. Není jiného jména na světě, v němž bychom spaseni býti měli a na světě ctnostně a spokojeně žili, leč učení a příklad Bohočlověka, Ježíše Krista, Spasitele světa.

Protož kdyby svět sebe více hrozil, zakazoval a pronásledoval, neustupujme jeho násilí, neboť »poslouchati sluší více Boha než lidi« (Skutk. 5, 29).

Jako apoštolové, kteří mrskáni byli ve shromáždění, se radovali, že mohli pro Krista trpěti, tak i my radujme se! Proč? — Poněvadž zvítězíme! Církvi náleží vítězství!

III. *Vítězství kříže.*

Člověk vrací se k Bohu, poněvadž Boha potřebuje. Toť základ četných konversí. Člověk vrací se k Bohu a raduje se, neboť poznává, jak veliký, krásný a dobrý jest Bůh. Ale průměrný katolík, jichž jest velmi mnoho, se neraduje, poněvadž si nedá práci s tím, aby službu Boží a své povinnosti poznal. Nebere vážně nic, ani Boha, a myslí, že dělá Bohu velikou čest, když zůstává v církvi. Pokrokový člověk není lepší a větší ve své nevěře, poněvadž je stejně lenivý.

Průměrnost jest nejlepší karakteristikou (českého) člověka. Nevěra jest pošetilá, poněvadž jest průměrná. A právě proto

je tak těžké, jest nad lidské síly, pracovat o pokřesťanění národů evropských.

V tom ohromném zápase o Boha, běží o dvě věci: O to, aby život katolíka byl prohlouben, a pak aby byl změněn světový názor nevěřícího světa. Čím více bude postupovati ono prohlubování, tím rychleji bude postupovati tato proměna. Neboť prohlubování náboženského života, majíc za podklad zákon poznání, znamená zvýšení lásky k Bohu i k bližnímu. Znamená zkrásnění života, který jest příkladem, a který jest ukazovatelem. Znamená modlitby a milosti. Znamená cestu ke svatosti.

Praporem v boji proti tělu, světu a ďáblu jest kříž Ježíše Krista, který sebe sama zmařil, ale tím právě dosáhl vítězství nad smrtí, světem a peklem. »Ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. Proto také Bůh povýšil ho a dal mu jméno, kteréž jest nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno, nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí« (Fil. 2, 7—11). On sám pravil dvěma učedníkům emauzským: »Zdali nemusel to Kristus trpěti, a tak vejíti do slávy své?« (Luk. 24, 26).

Podobně i církev přemáhá a přemůže nevěrecký svět. Správně soudil Gamaliel: »Je-li z lidí záměr ten nebo to dílo, rozpadne se; je-li však z Boha, nebudete moci zrušiti je.« (Skutk. 5, 38.) »To jest ten kámen, kterýž byl zavržen od vás stavitelů, který však se stal kamenem úhelním, a není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spaseni býti.« (Skutk. 4, 11.) Církvi náleží budoucnost, neboť potřeby ducha a srdce lidského stále tíhnouti budou k Bohu, mravnost stále bude odkázána na podporu Boží milosti. Čím větší osvěta, čím větší vynálezy, tím větší budou lidské vášně. Čím větší vášně, tím větší zločinnost. Čím větší zločinnost, tím hlasitěji bude voláno po Bohu a po církvi katolické.

Svět prodělává trojí vleklou a zásadní krisi. Je to a) nemravnost, b) zločinnost spojená s podvody a úplatností, c) nejistota majetku.

a) Bez 6. a 9. přikázání Božího neobstojí manželství a obecná mravnost. Manželství jest znehodnoceno hlavně v Americe, Anglii, Francii a též i u nás. Strhli mu pečeť svátosti, na niž je povýšil Ježíš Kristus, aby svou milostí pomáhal manželům nésti jho manželské. Zákonem rozlukovým snížili manželství na konkubinát, v němž bují vzájemné podezírání, otrocká závislost ženy na muži, nespokojenost, strach z potomstva, vraždy

nemanželských dětí, chytrácky nastrojené rozvody a vylidňování Evropy. Lákavá věta »Můžete se rozejíti, nejste svoji pro celý život« zotročila ženu a učinila statisíce dětí sirotky, o něž nechce nikdo pečovati. V Anglii a ve Francii uzavírají se kamarádská (dočasná) manželství, z nichž vzniká vyčerpání mladých lidí, vraždy nenarozených a pozdější vylidňování států. V zámožných kruzích ujímá se také u nás moda vydržovati si dvojí domácnost. Literatura, divadla, biografy šíří heslo »vyžíti se«, v obecných školách poučují se malé děti o regulaci sexuality, čímž se předčasně probouzejí nízké pudy, jež vrhají mládež do nemravných strží.

Úžasně se šíří pohlavní nemoci v městech i na venkově, mezi dospělými a též mezi mládeží. V Praze jest pohlavně nakaženo 20% vysokoškoláků a 14% středoškoláků. Jaká zhouba čeká inteligentní rodiny! Takto stane se Evropa hřbitovem! Pro pohlavní nákazu a nešťastnou lásku páchá se u nás nejvíce sebevražd, kterých je ročně 4000. Nezachrání Evropy ani věda, ani technika, ani politika a národohospodářství. Evropa vymře. Do těch zlořádů a zločinů hřmí pravdivá věta, které nechtějí lidé slyšeti: Stavíte-li státy a města bez jednoho věčného Boha, stavíte na písku! —

Evropu a lidstvo může zachrániti pouze katolická církev, hlásajíc: Nesesmilníš! Nepožádáš manželky bližního svého! Mladíku a dívko, buďte cudni, pokud vám kněz nepožehná spojených rukou!

b) Druhým vředem společnosti jest zločinnost, podvody a úplatnost. Dnes je ohrožena bezpečnost života i majetku. Moderní lupič bere nejen peníze, ale i životy svých obětí. Neváhá pro několik korun zabíti člověka a ani se neotřese nad svým zločinem. Přespí klidně v bytě s mrtvolou a ráno jde po své zábavě, již platí penězi, na nichž téměř doslovně lpí krev.

Za bílého dne lidé se na ulici vraždí. V Praze se staly v jednom dni tři vraždy. Žena zařízne spícího manžela, syn zastřelí v hádce otce, žena přepadne zákeřně poštovní poslici, otec vyvraždí celou rodinu. Střílí se na ministry, vyslance a hlavy států. Již také pokrokové vrstvy zoufají nad zločinností mládeže. Za 12 let bylo u nás odsouzeno k smrti 500 lidí, z nichž popraveno pouze 6. Vražd stalo se v republice za 12 let kolem 6000.

Podvody, vloupání a úplatnost dokresluje tento kritický

stav společnosti. Pomoci zde může jen katolická církev, nařizujíc: Nezabiješ! Nepokradeš!

c) Od 80 let roste krise majetková. Svět dělí se finančně na dva tábory. Asi 10% jest boháčů, kterým netřeba pracovati, 90% lidstva vydělává si chléb vezdejší prací duševní a tělesnou. Z těchto 90% jest 70% lidí bez jakéhokoli majetku, 20% má majetek, na němž se svou prací živí v potu tváři.

Boháči žijí v okázalém přepychu, spoléhajíce na moc kapitalismu, proletáři zas úpí v citelném nedostatku a v pauperismu, chřestíce v pomstychtivém vzteku okovy svého otroctví chudoby a hladu. »Pyšní-li se boháč, roznítí se chudák« (Žalm 10). Zásadou bohatců jest hromadění majetku a hovění smyslným chtíčům. Tento hmotařský názor na svět jeví se ve státním právu jako despotismus (krutovláda) boháčů a jako anarchie (bezvládí, revoluce) chudiny; v právu národů jako politika egoismu (hmotného prospěchu), věrolomnosti a zrady; v sociálním ohledu jako nadvláda kapitálu a otroctví, zoufalá chudoba proletariátu, čili boj všech proti všem.

Nemohu se však zdržeti výčitky proti proletariátu, že žije nad poměry, nepřipouštěje si starostí o dobu nemoci, o stáří a o výživu rodiny. Proletáři žijí lépe než tak zvaní »zámožní« rolníci a řemeslníci.

Svět se klaní zlatému teleti, zapomíná však na Boha. Ráj socialismu se nenaplňuje. Studovaný proletariát propadá nihilismu, nestudovaný bolševictví. Jest docela možno, co prohlásil J. Ex. p. arcib. Dr. František Kordač, že 90% chuďasů vyhladí se světa oněch 10% nabobů a jejich majetek si rozdělí. Ovšem bez světového krveprolití se to vyrovnání neobejde. A pak rozvrstvení majetkové (kastovnictví) zavládne znova, neboť nemocní, slabí, nevzdělaní a marnotratní lidé prohrají to znova. Za nynějších poměrů a nálady chudých vrstev spějeme ke krvavé světové revoluci.

Záchrany může poskytnouti pouze Kristus Ježíš, když si svět uvědomí jeho chudobu v Betlémě, Nazaretě, na kříži a jeho osmero blahoslavenství. Ten uzdravující lék podává pouze katolická církev, která obdržela jej jakožto ovoce s Kristova kříže, aby vykonávala trojí úřad Kristův: učitelský, kněžský a pastýřský. Ona léčí nejen rány vnější, ale i hlubší příčiny sociální nemoci, jako je lichva, kartely, monopolisování, popírání práva soukromého vlastnictví a práva na rodinu. Církev klade marxis-

mu a bolševismu tři překážky! Křesťanskou školu, křesťanskou rodinu a soukromý majetek.

Chce-li se svět vyhnouti krvavému rozvratu, bude nucen sáhnouti k Syllabu Pia IX. (1864) a ke Grande munus Lva XIII. (15. V. 1891). Jiného východiska nezbývá.

Jediné správný světový názor (základní pravdy víry) jest křesťanský a ten je obsažen ve »Věřím v Boha«. Mravní pak názor světový obsahuje Desatero božích přikázání. Hlasatelkou obou těch správných a věčně platných názorů jest církev katolická, jejíž učení uzná jednou po velkých převratech celý svět. Heslo církve zní: In cruce salus! V kříži jest spása světa! — Mír, blaho a záchrana světa záleží v sebezapření, v ušlechtění ducha a srdce, ve zbožnosti a mravnosti, v oddání se službě boží. Člověče věř Kristu, žij podle jeho vzoru a podle jeho zákona! Jinak všechna věda (kultura) a technika zvrhne se ve vražednou zbraň, v níž svět vykrvácí. Proto všem národům, vrstvám a jedincům musí býti hlásáno evangelium pokoje a sebezáporu.

Ten obrovský úkol musí vykonati kněží. Jest to možno? Zajisté, »vše mohu v tom, jenž mne sílí« (Fil. 4, 13). Zde nastává úloha inteligence kněžské, duchovního stavu v pravém slova smyslu, protože jen ta, je-li na výši svého posvěceného úkolu, může vzbuditi v duších lidí jediný zájem, který stojí za to, aby se probudil. Zájem o duchovní život, o život pro Boha a pro duši, pro pomoc slabšímu bližnímu, pro spravedlnost majetkovou, protože bez pevného náboženského řádu bude se svět stále potáceti mezi nezodpovědnými bludy, hlásanými inteligencí, které (bludy) nejsou schopny dáti mu morální páteř. Inteligence pokroková, protináboženská a bezbožná, svou roli mezi vážnými lidmi dohrála. Od ní se už také naprosto nic nedá čekat. Nynější svět jest již otráven planými vědeckými (Darvin, Heckel) a sociálními hesly, která se neosvědčila.

2. Tomu božskému úkolu dostojíme, budeme-li Pánu Ježíši Kristu podobni svou věrou a svými mravy.

a) Neustupujme od učení a zásad církve katolické, která jest pokladnicí zjevení Božího, strážkyní jeho ryzosti a učitelkou národů. Nehledejme záliby světa, nemysleme, že slevováním a nadbíháním svět získáme. Střezme se, aby se nesplnila na nás slova apoštola Pavla: »Já vím, že po mém odchodu vejdou mezi vás vlci hltaví, kteříž nebudou šetřiti stáda. Z vás samých povstanou muži, kteří budou mluviti věci převrácené, aby obrátili učedníky k sobě.« (II. Tim. 4, 1—5.) Protož »zůstávejme věrně

na tom, čemu jsme se naučili a o čem jsme se přesvědčili, neboť víme, od koho jsme se naučili.« (II. Tim. 3, 14.) Hledejme takové chlouby a slávy, kterou se honosil sv. Pavel, řka: »Ode mne však daleko budiž abych se honosil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož mi ukřižován jest svět a já světu.« (Gal. 6, 14.)

b) Víra však bez skutků jest mrtva. Tedy i celý náš život musí býti obrazem života Páně. Pročež nabádá nás apoštol Pavel: »Oblecte se v plnou zbroj Boží, abyste mohli čeliti úkladům ďáblovým; neboť bojování naše není proti tělu a krvi, nýbrž proti knížectvím a mocnostem, proti světovládcům. Proto vezměte plnou zbroj Boží, stůjte tedy jsouce opásáni na bedrech pravdou, oblečeni v pancíř spravedlnosti, obuti na nohou hotovostí evangelia pokoje, vezmouce ke všemu tomu štít víry a vezměte přilbici spásy, a meč Ducha to jest slovo Boží modlíce se v Duchu všelikou modlitbou (Efes. 6, 11—18). Protož prosím vás, bratři, skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali se v oběť živou, svatou, Bohu libou.« (Řím. 8, 13.) »Kdo jsou Kristovi, ukřižovali tělo s žádostmi jeho.« (Gal. 6, 12.) Pročež mohl svatý Pavel říci: »Žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus.« (Gal. 2, 19—20.) —

Nelze pochybovati, že ve XX. stol. kráčí katolická Církev od vítězství k vítězství. Lze oprávněně mluviti o jaru katolicismu v různých zemích. Válka sice přerušila na několik let onen rozmach, ale nezničila ho. První válečné měsíce jakoby byly zalily mocnou vlnu náboženského nadšení, která později sice opadávala, ale která přesto neopadla docela. Po válce růst pokračoval.

Každé hnutí lze hodnotiti podle jeho vnějších projevů. Jak je tomu v našem případě? Není možno uváděti četná čísla, která by potvrzovala onen rozmach. V Americe sice jest čitelný vzrůst členů Církve stále větší a větší, ale o Evropě bychom to mohli sotva tvrditi. Jedině v Anglii přibývá katolíků, ale toto stoupání není nijak veliké. V Německu jest rovněž hodně konvertitů, ale i hodně odpadlíků, takže se skoro udržuje rovnováha sil. Ve Francii celé kraje propadají náboženské lhostejnosti, v jiných zemích spíše Církvi členů ubylo než přibylo. A přece právem hovoříme o rozmachu katolicismu.

Proti Církvi bojuje hlavně lutheranismus racionalistickým výkladem Písma svatého a filosofickým subjektivismem, židovstvo nemravným tiskem, a inteligence odkojená nevěrou. Ti tři

nepřátelé působí na veřejné mínění, na vědu a zákonodárství.

Ovšem narazili na překážku, které se ani nenadáli. Myslím pud sebezáchovy. Jestiť každému zřejmo, že jde zde o život. Buď život nebo smrt! Společnost, která si dá zničiti posvátný svazek manželský, která bude míti rozvrácenu rodinu, mravně zkaženou mládež, si připravuje hrob. Je to tragický zápas o život, tak tragický, že se mu nevyrovná ani onen boj rozpadajícího se Říma.

A tu právě jest jedna z hlavních příčin rozmachu katolicismu ve světě, v celém současném kulturním světě.

Katolická církev jest zastánkyní řádu, jest ochráncem nerozlučitelného svazku manželského, jest zastánkyní dětí, ježto chrání jejich čistotu od mravního pádu. Církev chrání člověka a jeho radost, která tryská ze života vpravdě žitého podle příkazů Evangelia, a dává mu sílu v životě.

Rozklad společnosti začal tehdy, když moderní filosofie sáhla na principy pravdy a krásna. Když se Encyklopedie vysmála zásadám katolickým jako přežitkům, tehdy začaly býti bořeny základy lidské společnosti. Celé devatenácté století pokračovalo v negativním tomto díle a výsledky byly patrny v revolucích, jimiž se měnila vnější struktura států, byly patrnější v myšlenkovém rozvratu, který připravoval rozvrat mravní. Šlo o rozvrat jednotlivců a pak se přikročilo k rozvratu určitých celků, v prvé řadě rodiny, které byl vzat její karakter posvátnosti. Byla zrušena manželská nerozlučitelnost. Sotva si dovede někdo z nás představiti šíři a hloubku bolesti, kterou byl zalit svět jen proto, aby byla zničena církev. Ukázalo se, že boj proti církvi římskokatolické jest nemilosrdným bojem proti člověku a proti lidstvu.

Proti vnitřnímu rozvratu, proti utrpení, které z něho vzniká, proti nespokojenosti církev dává člověku pevnost jednoty, vnitřní radost a mír. Dává sílu ke snášení utrpení, posvěcuje bolest láskou a nadpřirozenem.

To je druhá příčina současného rozmachu katolicismu ve světě. Opět a opět se ukazuje, jak hluboce jest pravdivou věta sv. Augustina, že nespokojeno jest srdce lidské, dokud nespočine v Bohu.

Církev, Nevěsta Ježíše Krista, který svým utrpením, svým ukřižováním a svou krví zachránil člověka, jehož nekonečně miloval, pracovala o záchraně ohroženého života lidského. Proti bludu postavila pravdu a netoliko postavila, vždyť tak ostatně

činila ustavičně a bude činiti dokud svět světem bude, nýbrž dala rozkaz velikým Lvem XIII. k důkladnému studiu té filosofie thomistické, která jediné je schopna, aby ozdravila současné myšlení. Dnes lze skutečně hovořiti o jedinečném rozmachu thomistické filosofie, která proniká zvolna, ale jistě i ty, kteří jí dlouho a houževnatě odporovali.

Církev má dnes ve všech oborech vědy a myšlenky lidi hluboce inteligentní, zasahuje tím činně do všech oborů a proniká tak vědomí a svědomí věčnou pravdou. Pročež volejme s důvěrou: Vzhůru srdce!

3. Za věrnost ke kříži odměněni budeme nejen tím, že Bůh požehná naší práci, nýbrž i vnitřním pokojem a útěchou nebeskou v křížích a protivenstvích. V plné míře však odměněni budeme až po smrti; Duch Svatý vydá nám svědectví, že jsme synové Boží. »Jsme-li však dítkami, tedy i dědici, dědici Božími a spoludědici Kristovými. Ačli spolu s ním trpíme, abychom s ním i oslaveni byli. Myslím totiž, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.« (Řím. 8, 17.)

Protož heslem naším budiž: Pro mne žíti jest Kristus a umříti zisk. (Filip. 1, 21.) Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. IV., kap. 8, 9.

34.

Panna Maria.

Příprava.

Sv. evangelista Jan (19, 25—27) vypravuje: »Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena. Tedy Ježíš uzřev matku a toho učedníka, kterého miloval, an tu stojí, řekl matce své: Ženo, hle, syn tvůj! Nato řekl učedníkovi: Hle, matka tvá! A od té chvíle přijal ji učedník k sobě.«

I. *Matka Boží — Matka naše.*

Trpitel Job pravil: »Život jest boj.« Člověk není stvořen pro tento svět a jeho tvory, ale pro věčnost. Život náš jest dlouhá zkouška, urputný zápas a běh o závod. Při každém úderu hodin blíží se člověk neúprosnému »buďto — nebo«. Buďto věčně blažen, nebo navždy nešťasten. Jak se musí člověk opanovati, své city a choutky umlčovati, sám sebe zapírati! Vždyť nad sebou zří spravedlivého a věčného Soudce, v sobě samém četné

náklonnosti a nesrovnalosti, kol sebe nástrahy, jež od Boha odlučují nebo aspoň vzdalují. Není-li zde člověk podoben dítku, jež cítí a uznává svou slabost? Kde nalézti opory a vzpružiny v životním zápase? — Všecka vzpruha, všecko nadšení, všecka důvěra obsažena jest ve slově »matka«. Jako dítko, zbloudí-li v lese a po dlouhém chození spatří matku, radostně zvolá: »Matičko!« tak i křesťan nejraději vzývá Pannu Marii, která jest matkou Boží i matkou naší. Bezpečnou kotvou v životě i při smrti jest Panna Maria.

1. Duchovní matka naše jest vyvýšena nad všecky lidi a nad všecky anděly, jest královnou nebe i země. Pán Bůh ji tak vyznamenal, že jí udělil důstojnost Matky Boží. Podle věčného svého úradku ustanovil Bůh, že padlé pokolení lidské vykoupí. Měl k tomu hojnost prostředků, ale vyvolil si ten, jenž svědčí nejvíce o jeho lásce a milosrdenství. Druhá Božská osoba měla přijati přirozenost lidskou a náměstným způsobem učiniti za lidi pokání. Aby druhá Božská osoba mohla býti zařazena mezi syny Adamovy musela míti matku, a tou byla Panna Maria. Toť jest důstojnost, která ji povznáší nad všecky tvory, nad všecky ženy i nad celé pokolení lidské. Proto ji Alžběta přivítala (v horách judských) významnými slovy: »Odkud mi ta milost, že matka Pána mého přichází ke mně?« Důstojností svou převyšuje Matka Boží všecky kůry andělské. Proto ji tak pokorně pozdravil archanděl Gabriel: »Zdrávas milosti plná, Pán s tebou. Co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.« Ten pozdrav andělský jest základem úcty mariánské. Miliony úst šeptají, lkají a jásají pozdravení andělské; miliony zvonů vyhlašují jej ráno, v poledne i večer ctitelům Mariiným. Byl i mně ten pozdrav milým a drahým?

Tou důstojností vstoupila Matka Boží v nejužší spojení s nejsvětější Trojicí.

Bůh Otec povznesl ji tak, že se dělí s Marií o právo, které má na Syna svého. On jediný mohl od věčnosti říci: »Syn můj jsi ty, já od věčnosti zplodil jsem tebe.« Ale po vtělení nabyla Matka Boží nad Ježíšem Kristem práva mateřského a mohla také říci: »Syn můj jsi ty, já v čase porodila tebe.«

Druhá Božská osoba věděla, až nadejde plnost času, že Panna Maria bude její matkou, která ji bude milovati, vychovávati, živiti a proto ji milovalo Věčné Slovo dříve nežli stvořen byl vesmír a větší láskou nežli milovalo celé stvoření.

A když se stal Ježíš Kristus člověkem, vzdával Panně Marii úctu a čest, jaké žádné dítko matce své neprokazovalo. Syn Boží, jemuž se klaní nebe i země, byl poslušným a poddaným synem Panny Marie.

Třetí Božská osoba, Duch Svatý, vyvolil od věčnosti Pannu Marii za archu úmluvy, za monstranci, v níž měl odpočívati Ježíš Kristus. Všemohoucím slovem nebo lépe projevem své všemohoucí vůle stvořil Duch Svatý v lůně Panny Marie nejsvětější Tělo Ježíše Krista. Poněvadž věděl, že bude jeho duchovní nevěstou, miloval a vyzdobil Marii všemi milostmi, udělil jí plnost milosti Boží, aby byla prostřednicí, skrze niž Bůh hodlal vylévati na syny a dcery lidské všechny milosti a dary nadpřirozené. Proto ji archanděl pozdravil: »Zdrávas, milosti plná!« — Ctihodný opat Anselm, rozjímaje o důstojnosti Matky Boží, napsal: »Nikdo není tobě roven, vládkyně, ani nemůže býti k tobě přirovnán. Neboť vše, cokoliv jest, buďto jest vyšší tebe, nebo nižší. Vyšší jest toliko Bůh, a nižší jest všechno, cožkoli není Bůh.«

Důstojnost mateřská jest jednou z nejkrásnějších hvězd v koruně Panny Marie.

2. Tato vznešená Rodička Boží jest také matkou naší. Stala se naší matkou v tom okamžiku, kdy svolila býti mateří Vykupitele. Jelikož Pán Ježíš přijav na se způsobu člověka, stal se podle těla naším bratrem a jako Bůh-člověk vykonal dílo našeho vykoupení, proto též Panna Maria, jsouc matkou našeho bratra Ježíše Krista a pomáhajíc jemu v díle vykupitelském, stala se naší duchovní matkou, a my zase duchovními čili přijatými dítkami jejími.

Pán Ježíš nazval nás veřejně svými bratry. Když mluvil k zástupům, řekl jeden z posluchačů: »Hle matka tvá i bratři tvoji stojí venku, žádajíce s tebou mluviti.« (Mat. 12, 47.) Kristus Pán odvětil: »Kdo jest má matka a kdo jsou bratři moji?« — A vztáhnuv ruku na učedníky své, řekl: »Aj, matka má a bratři moji! Neboť kdokoli by činil vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest bratr můj a sestra i matka.« Jsme-li tedy bratry Ježíše Krista, jsme dítkami Panny Marie.

Ještě užší spojení mezi Rodičkou Boží a námi nastalo při našem vykoupení. Úkolem Ježíše Krista bylo, aby nám zjednal synovství Boží. Úkol ten dokonal na kříži, založiv z prolité krve svého Božského Srdce církev, čímž stal se hlavou duchovního těla, jež tvoří všechni pravověřící křesťané. Maria

však jest matkou Ježíše Krista a proto jest také duchovní matkou všech pravověřících křesťanů, tvořících duchovní tělo Kristovo.

Abychom však ani dosti málo o této pravdě nepochybovali, prohlásil Pán Ježíš na kříži Pannu Marii za naši Matku, an řekl: »Ženo, hle syn tvůj!« Těmi slovy obdržela Panna Maria nejen důstojnost a název, nýbrž i srdce, smýšlení a vlastnosti vznešené mateře všech vykoupených. V tom okamžiku zastupoval sv. Jan celé pokolení lidské, zvláště všecky pravověřící křesťany.

V tu chvíli stála Panna Maria po pravici svého ukřižovaného Syna pod křížem, pohřížena v nesmírné bolesti. Sledovala a stopovala žhavé muky, které jejího Syna na duši i na těle trýznily; zároveň však poznávala, že Spasitel zapomíná své vlastní úzkosti smrtelné a prosí Otce nebeského, aby dopřál spásy těm, kdo jeho krev nevinně prolili. Maria zřela svého Syna, jak rozpíná náruč, aby všecky hříšníky objal, k sobě přivinul a všecky lidi spasil. To divadlo nekonečného milosrdenství, v němž Spasitel zapomíná zloby a msty lidské, ten div nezměrné lásky, která nezná mezí, rozplamenil a zvýšil lásku Panny Marie k lidem v nejvyšší míře. A v tom okamžiku, kdy její srdce zahořelo nejněžnější láskou k lidstvu, překvapil a uchvátil Pán Ježíš Rodičku Boží svým rozkazem: »Hle, syn tvůj.« Kdo jest schopen vystihnouti dojem, jejž způsobila ona slova v srdci Panny Marie? — Skanula v duši její jako balsám, pronikla a prostoupila ji, v každém záhybu nalezla porozumění a vřelý ohlas, ba stvořila Rodičce Boží srdce nové s vlastnostmi a smýšlením mateřským. Jako Ježíš Kristus dostoupil na kříži k vrcholu své bolesti a lásky, tak i pod křížem zasažena byla Panna Maria nejmocnějším plamenem Božské lásky, který vyšlehl z otevřeného boku jejího Syna, že by z lásky k lidem, kdyby třeba bylo, ještě jednou Syna svého obětovala. Protož napsal sv. Bonaventura: »Tak milovala Panna Maria svět, že Syna svého jednorozeného vydala na smrt, aby nikdo nezahynul.«

Láska Rodičky Boží k lidem nemůže nikdy uhasnouti. Dobře zná duši lidskou i nezměrnou bídu, v níž pokolení lidské před vykoupením strádalo. Leč prozírá též záplavu hříchů a trestů, v nichž lidstvo i po vykoupení tone, a to ji pobádá ke stálé lásce a stálému soucitu.

Rodička Boží čerpá lásku k nám odtud, že zná Boha a jeho lásku. Neobsáhlou žádostí si přeje, aby byl Pán Bůh ode všech lidí poznán, milován a ctěn. Maria zřela smrt svého Syna, viděla jeho muka i krev a cítila v srdci každou jeho ránu a proto všemi silami, celou láskou, milosrdenstvím a pomocí se zasazuje, aby krev Ježíše Krista nebyla pro lidstvo vylita nadarmo.

Panna Maria spravedlivě oceňuje blaženost věčnou i tresty pekelné. Když by pozemská matka obětovala život, aby své dítko zachránila od žaláře, vypovězení aneb zajetí, čím více snaží se Panna Maria, aby nás vyrvala z osidel žaláře pekelného. Proto stále hoří srdce Rodičky Boží láskou božskou, velikou, nezištnou a obětavou ke každé duši lidské.

V Marii máme tedy matku, jakou potřebujeme k dobrému životu a blažené smrti.

II. *Maria Pomocnice.*

My potřebujeme matku, která by měla s námi bezměrné milosrdenství. Země jest chladné slzavé údolí, a lidé v něm jsou dítky bolesti. Dny a hodiny radostné jsou řídky. Kolik však jest na světě hořkých a bolestných slz, kolik nářku a pláče, kolik bolestí, nemocí a umírání, kolik pohrom, neštěstí a bídy! Leč nejvíce zde na zemi trpí d u š e. Povinnosti a starosti ji tísní, zlé náklonnosti a vášně rozhlodávají, úzkost před smrtí a soudem svírá. Ó my ubohé dítky Eviny! Nám potřebí jest srdce mateřského, které by mělo s námi útrpnost, které by nám skýtalo útěchy a úlevy, které by při nás bdělo v hodině smrti. Taková matka všech lidí musí míti srdce hluboké jako moře, aby se její láska a milosrdenství nevyčerpalo, musí míti srdce pevnější než ocel, aby hledíc na tu bídu lidskou nepuklo, srdce rozsáhlé jako vesmír, aby všecky bědy celého světa mohlo obsáhnouti.

1. Jako vzorná matka u č í n á s Panna Maria pravé moudrosti, abychom správně chápali cenu věcí stvořených a přivádí myšlenky naše na Boha, v Němž jest pramen a zřídlo všeho dobra, pravdy a krásy, kterou na tvorstvu spatřujeme, abychom Boha milovali a jemu život obětovali. Rodička Boží nás pobádá, abychom od dokonalostí tvorů povznesli se k Bohu. To jest největší moudrost na světě, toť moudrost Božská!

2. Máti naše nebeská nám r a d í v jednotlivých případech, abychom včas rozpoznali pochybnosti své i nástrahy těla, světa

a ďábla: Nástrahám těm podléhají všichni lidé: Mocní tohoto světa pýše, kupci lakotě, nájemci a dělníci nepoctivosti, pobožní a duchovní osoby pokrytectví, umělci a řemeslníci závisti a všichni — nečistotě. Leč Maria, jež potřela hlavu ďábla, upozorňuje a radí nám, jak uniknouti těm lákadlům, nástrahám a pokušením ďábla i jeho pomocníků, kteří usilují, aby nás uvrhli do jezera hořícího věčným ohněm.

Při tom nás zároveň chrání proti úhlavnímu nepříteli sebelásce i proti útokům zevních nepřátel, světa i ďábla. Té ochrany jest nám dětem Eviným třeba, neboť rozum náš byl po pádu Adamově tak zatemněn, že když se budí vášně, vše vidíme v jiném světle, v změněných barvách. Vůle naše jest oslabena, malátna, pročež potřebuje stálé ochrany a pobídky. Jako apoštolům a prvním křesťanům byla ochránkyní, tak jest podnes archou ochrany všem, kdo ji vzývají.

3. Panna Maria nám pomáhá. Do povahy a srdce mateřského vepsána jest netolíko láska k dětem, nýbrž hlavně soucit s jejich nedostatky. Která matka by se nenadchla, když slyší z úst dítěte slovo »matka«. Srdce její se při tom názvu příjemně rozechvěje, pozornost upoutá k dítěti a vůle jest již předem nakloněna k tomu, oč dítko požádá. A kdyby se i matka pozemská zapomenula nad dítkem svým, matka nebeská ho nikdy neodstrčí. Pro Marii má tento název zvláštní význam. Při tom jménu vzpomíná si Panna Maria na Golgotu a na lásku svého Syna k hříšníkům, což ji naplňuje obětavou, nezištnou a něžnou láskou k chybujícím a hřešícím.

4. Maria pomáhá nám kdykoli ji vzýváme. Sv. Bernard prohlásil: Dovoluji těm, kdo se rozpomenou, že tebe, Panno, v nouzi vzývali a pomoci tvé nedošli, aby o tvém milosrdenství nemluvili a přestali je velebiti. Spíše pominou nebe a země, než Panna Maria přestane pomáhati tomu, kdo ji s dobrým úmyslem a důvěrou vzývá, neboť Pán Bůh ustanovil, že Pannu Marii právě tímto způsobem vyznamená. Pročež Panna Maria čeká na naše modlitby, aby mohla ihned úřad prostřednice vykonávati. Sv. Brigita slyšela tato slova Pána Ježíše: »Matko moje, vypros ode mne cokoli chceš a buď jista, že ti ničeho neodepru a všem, kdo mne skrze tvou lásku o nějakou milost poprosí, slibuji vyslyšení, byť byli hříšníci, jen když budou míti upřímnou vůli se polepšiti.«

5. Panna Maria nám pomáhá ve všech našich potřebách. Jest nápomocna v potřebách časných, týkajících se

majetku, výživy, zdraví, společenského postavení i celého běhu života. Vše vidí, všeho si všímá, všude se nás ujímá, ve všem pomoci a úlevy poskytuje. Jí neušlo na svatbě v Káni Galilejské ani to, že svatebčanům došlo víno, ač slavnost nebyla ještě ukončena, a pokládala za svou povinnost, aby pomohla. Nečekala, až se nehoda rozhlásí a snoubenci budou zahanbeni, nýbrž přímluvou u svého Syna nehodě předešla a bez prosby nouzi zažehnala. To právě jest vznešenou povinností Panny Marie, aby potřeby svých přijatých dítek Synu svému přednášela a jemu doporučovala.

6. Tím více však zastává se nás Panna Maria v potřebách duchovních, hlavně ve velikém úkolu naší spásy. Zajisté i světci se přimlouvají za nás u Boha, leč jen v určitých případech bývají vyslyšeni. Panna Maria má však právo zastupovati a přimlouvati se za všecky lidi a národy a za všechny jejich potřeby. Tím větší váhu má její přímluva, že jest sama milosti plná a zároveň má pro své chráněnce plnost čili svrchovanou zásobu milosti. Ona jest řekou milostí, jež prýští ze zřídla, jímž jest Ježíš Kristus. O ní platí slova: Ve mně jest všecka milost k životu pravdy, ve mně je všecka naděje v život ctnosti. (Sir. 24, 25.) — Sv. Bernard tvrdí: Bůh neuděluje nám milosti jinak, leč skrze ruce Panny Marie. Svatí Otcové prohlašují dokonce, že prosby Panny Marie mají u Pána Ježíše takovou moc jako rozkaz, poněvadž jest jeho nejvzornější matkou. Z té příčiny napsal sv. German: »Tebe, ó Maria, poněvadž máš důstojnost Matky Boží, poslouchá Bůh při všem, po každé a ve všem.« »Maria přistupuje ke trůnu Božímu jako paní, ne služebnice, ne tak prosíc, jako rozkazujíc« (sv. Petr Dam.). Pročež nazývá ji sv. Bonaventura »všemohoucností prosící«. Jako kdysi farao pravil k Josefovi »ty budeš nad mým domem a rozkazů tvých úst všecek národ bude poslušen« (Gen. 41, 40), podobně prohlásil Pán Bůh o Marii Panně. Medem milosti oplývají tedy ústa Panny Marie a její ruce jsou plny myrhy nejvybranější, jak svědčí poutní místa, zázračné obrazy, vypravování spolehlivých lidí a hlavně naše paměť, že jsme byli často v těžkých okamžicích vyslyšeni.

7. Maria však pomáhá nejen spravedlivým, ale i hříšníkům. Matka nikdy nezapře své dítko, i kdyby bylo zločincem. »Vždyť na tom srdci mateřském neštěstí i vina sladce dřímá,« pěje Svat. Čech. Rodička Boží jest k hříšníkům shovívavá a milosrdná, neboť jsou to její nešťastné, zbědované dítky,

»K začátečníkům, kteří se odhodlali Marii vzývati o pomoc, jest laskava, pokročilým ctitelům jest sladká« (sv. Bernard). Maria se nejvíce ujímá, ba nejvíce straní hříšníkům, bídným, slabým, křehkým i navyklým, poněvadž ti jsou nejubožší a jejího soucitu nejvíce potřebují.

Pročež nezoufejme nad svými křehkostmi, chybami a hříchy. Jen ten zahyne, kdo Marii nectí, jen křesťan lhostejný, lehkomyslný a zatvrzelý. Sv. Albert Veliký učí, že ten, kdo Panny Marie vůbec nectí, zahyne. Také ti budou zavrženi, kdo opovážlivě spoléhají na pomoc Rodičky Boží a přitom stále hřeší, nebo v blízké příležitosti ke hříchu žijí. Také křesťané vlažní, kteří s polepšením odkládají a pobídkám k dobrému odporují, zahynou.

»Proklet buď,« praví Písmo svaté, »kdo svou matku zarmucuje.« Naopak zase, kdo béře k Matce Boží útočiště, tomu pomáhá mocně, rychle a jistě obzvláště v každém těžkém pokušení, neboť ona jest od Boha ustanovena za pomocnici a prostřednici spásy všem a každému zvláště. Pročež Církev svatá líčí Pannu Marii různými obrazy: Jest jako zářivý a přitažlivý měsíc těm, kdo bloudí ve tmách nevěry a hříchu, aby svou bídu prohlédli; jest jitřenkou těm, kdo usilují o milost Boží, aby si dobro a ctnost oblíbili; jest sluncem opět těm, kdo kráčejí v milosti Boží jako na výsluní duchovního života — a můžeme dodati: jest tichou a jasnou večernicí těm, kdo v Pánu umírají.

8. V Marii máme tedy matku milosrdnou a soucitnou, která nás miluje, učí, radí, chrání a nám pomáhá. Leč my potřebujeme m a t k u m o c n o u, jejíž moc byla by tak veliká jako milosrdenství, aby p o m á h a l a jistě a bezpečně.

Jak věrně bije srdce mateřské pro dítko! Jak ráda by pomohla, když vidí, že dítě její trpí! Ve dne, v noci sedí u lůžka churavého dítka, její srdce krvácí, pláče hořce — ale její slzy nedovedou odehnati smrti ani odvaliti balvany, jež tíží nemocného. Matka může nanejvýše zvolati: Drahé dítě! Jak ráda bych ti pomohla, ráda bych převzala tvou nemoc i smrt, ale nemohu, jsem bez moci.

Leč jinak má se to s Matkou, kterou nám dal Spasitel. Její moc sahá tak daleko jako milosrdenství. Nemůže zajisté Bůh Otec nebeský odepříti žádné prosby té, jíž si více váží než veškerého tvorstva. Marii svěřil nejdražší poklad Ježíše Krista a ona Bohu ze všech tvorů nejdokonaleji sloužila. Marii mohl

by Bůh odepříti jen to, co by nemohl vykonati. Ale u Boha není nic nemožného.

Ani druhá Božská osoba, Ježíš Kristus, kterého Maria na loktech chovala, o něhož pečovala, u něhož vytrvala v nejhroznějších okamžicích jeho života, nemůže Panně Marii nic odepříti.

Podobně Duch Svatý, který Pannu Marii vyvolil za chrám svých divů, kteráž nikdy ani stínem nezkalila milosti Boží, nemůže odepříti žádné prosby své nevěstě. Jak jsme tedy šťastni, že máme takovou matku!

III. *Buďme dítkami P. Marie.*

Buďme tedy věrnými, zdárnými a uctivými syny Panny Marie. Chceme-li se Rodičce Boží líbiti, buďme věrnými bratry Ježíše Krista, žijíce v milosti Boží posvěcující.

1. Zvolme si předně P. Marii za m a t k u. Připravujme se na ten úkon devítidenní pobožností před některým jejím svátkem, často za dne na svůj úmysl pamatujme s hlubokou dětinnou láskou. Sv. Filip Neri Bohorodičku jinak nepojmenoval, než »nejsladší Matkou«. Všichni svatí a pobožní lidé ctili P. Marii podobnými jmény, jež jim diktovala něžná láska, protože ji milovali skutečně jako svou matku. Záslibná modlitba, jíž užívají Mariánské družiny, zní: »Nejsvětější Panno a Matko Boží, Maria, ač nejsem hoden tobě sloužiti, přece však jsa dojat tvojí přepodivnou láskou a jsa zanícen toužebností tobě sloužiti, před andělem Strážným a veškerým dvorem nebeským volím si tě dnes za Paní, Přímluvkyni a svou Matku. Amen.« — Toho dne přistoupíme zkroušeně k sv. zpovědi a ke sv. přijímání.

2. Druhým projevem úcty k svaté Panně jest pozorná denní modlitba jejích h o d i n e k. Mariánské hodinky konají Mariánské družiny a třetí řády sv. Františka a sv. Dominika. Jest radno vstoupiti do těchto řádů a družin, abychom si uchovali svěží úctu Mariánskou. Řeholníci kteréhos kláštera stíhání byli značnými pohromami, když zanedbávali Mariánské hodinky, ale vrátivše se k této pobožnosti, byli pohrom ušetřeni. Kněží, kteří jsou členy Třetích řádů a Mariánských družin, činí své povinnosti zadost, když persolvují breviář místo Mariánských hodinek.

3. Třetí způsob uctívání Bohorodičky jest denní m o d l i t b a s v. r ů ž e n c e. Panna Maria poskytovala vždy velikých milostí duším, oddaným této pobožnosti. Sv. Gertruda spatřila jednou pod křížem tolik zlatých zrnek, kolik slov pronesla při

modlitbě růžence. Kristus Pán shrnul ta zrnka, dal je do dlaně P. Marii a ona je podala své věrné služebnici, slibujíc jí tolik milostí, kolik bylo zrnek.

Největším šiřitelem modlitby sv. růžence byl sv. Dominik, zakladatel řádu dominikánského. Růženec se modlívali všichni svatí a světice Boží. Sv. Klement M. Dvořák pravil: »Růženec je mou knihovnou. Když mám breviář a růženec, nepotřebuji nic jiného.« Ctitelem sv. růžence byl Sobieski Jan, král Polský, Josef Haydn, hudební skladatel, O' Connel, osvoboditel Irska, francouzský lékař MUDr. Rekamier. Všichni řeholníci a řeholnice nosí sv. růženec na cingulu.

Kardinál Bertram řekl o úctě mariánské vůbec: »Kde Maria se uctívá, panuje víra v Božství Ježíšovo. Neboť kdo Syna Panny Marie uznává za Boha, samo sebou musí míti úctu k jeho nejsvětější matce. Slovo »Bohorodička« je jistou známkou pravého křesťanství. Kde však kolena se již neskládnějí před Kristem Bohem, tam též nezaznívá »Zdrávas« v opuštěných kostelích.«

K růženci druží se důstojně litanie Loretské, mariánské modlitby a mariánské písně.

4. Čtvrtý způsob jest navštěvovati Mariánská p o u t n í m í s t a, vykonati tam sv. zpověď a přijmouti Krista svátostného. Ne nadarmo nazývá se náš národ národem Mariánským. Poutních míst máme hojně v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku. Tam uděluje P. Bůh zvláštní dary (charismata) věřícím; totiž opravdovou lítost, pevnější úmysl varovati se hříchu, živou víru a horlivost ve službě Boží, větší vytrvalost v dobrém, trpělivost v křížích a j. Modleme se denně před obrazem P. Marie, jak činíval na př. Tomáš Sanchez. Před obrazem Matky Boží prosme o pomoc a požehnání.

5. Připravujme se novénou, triduem na s v á t k y m a r i á n s k é. Sv. Gertruda zřela Matku Boží, jak jí zářily oči, když zástup dívek konal přípravu na svátek Nanebevzetí. Zbožní křesťané se před mariánskými svátky postí a mrtví tělo. Kardinál Alexander Orsini bičoval své tělo do krve.

6. Šestá pomůcka, jak se zalíbiti P. Marii, jest úsilí naučiti úctě mariánské dítky, rodiče, služebné. P. Maria řekla svaté Brigittě: Učiň, ať tvé děti jsou také mými dětmi.

7. Sedmý způsob jest z lásky k P. Marii usilovati o vykořenění navyklých chyb, zvl. netrpělivosti, neposlušnosti, braní jména Božího nadarmo, klepů a pod. Ostatně zbožnost a láska

jsou vynalézavé a vnuknou každému tisíc jiných postupů k zalíbení se nebeské Královně. (P. Meynard, Duch. život, 479—81). Zbožní kněží nabývají zvláštní ochrany P. Marie, když hlásají její důstojnost, lásku a moc.

Duch Svatý oslavuje P. Marii jako věž, na níž visí všeliká zbraň. Před ní chvěje se ďábel a prchá, pro ni otvírá se nebe a na její přímluvu sestupuje milost, která osvěcuje rozum a sílí vůli v pokušeních. Jdeme životem slabí a křehcí. Vezměme si P. Marii za vůdkyni. Bude se za nás přimlouvati u svého Syna, aby nám naléval vína Božího života. Maria bude naší silou na cestě zkoušek, bojů, útrap a pokušení. Pod jejím vůdcovstvím a pod jejím pláštěm neklesneme na cestě. Vytrváme třeba i pod křížem, pod křížem Kristovým. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 7.

35.

Nebe.

Příprava.

Úvod: Jan 14, 1—4.

»Nermoutiž se srdce vaše. Věříte v Boha, i ve mne věřte. V domě Otce mého jest příbytků mnoho; kdyby ne, byl bych vám to řekl, neboť jdu, abych vám připravil místo. A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. A kam já jdu, víte, i cestu znáte.«

I.

Mocně působí na každého jistota, že bude za svou práci náležitě odměněn. Jak pracují, jak se obětují a jaké útrapy snášejí lidé, kteří jsou najati za velikou mzdu. Čím větší odměna, tím větší úsilí, tím vytrvalejší obětavost, tím též větší odvaha, se kterou lidé podnikají práce zdraví a životu nebezpečné. Vzpomeňme jen na továrny, doly a na diamantová pole v Africe a v Americe. — Naděje na odměnu dělníky sílí, obživuje a pohání. My pak, kteří usilujeme býti dítkami Božími, povznesme zraků svých na odměnu, kterou nám připravil Pán Bůh v nebesích. Má-li odměna a mzda takový účinek u dítek tohoto světa, tím větší a trvalejší účinek bude míti na nás odměna nezměrně veliká a nekonečná. Zajisté nebe jest nekonečně krásné a blažené, nebe jest mým dědictvím a nebe jest již nablízku. To budiž předmětem našeho rozjímání a zároveň naší vzpruhou.

Kdož vytrvají v dobrém až do posledního dechu, vzletí ke kruhům nebeským a uslyší od Krista Pána radostná slova: »Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.« (Mat. 25, 34.) Spravedlivý vejde do života věčného. První pohled na nebe hodlá vystihnouti sv. Augustin slovy: »Ó zázračný příbytku, jak mne oslňuje tvá krása bez přirovnání a velebnost mého Boha, který jest králem a v něm přebývá.« Ale to vše jest slabý stín, neboť řeč lidská nevystihne toho dojmu, jak se přiznává sv. Pavel, řka: »Znám člověka v Kristu, jenž před čtrnácti roky byl vtržen až do třetího nebe a uslyšel slova, nevypravitelná, kterých nepřísluší člověku mluviti.« (II. Kor. 12, 3—4.) Sv. Jan ve Zjevení líčí nebe těmi obraznými slovy: »Také jsem uviděl město svaté, Jerusalem nový, an sestupuje s nebe od Boha, jsa připraven jako nevěsta ozdobená pro muže svého. A uslyšel jsem hlas veliký s nebe, an praví: Hle, stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi, a oni budou jeho lidem a on, Bůh, s nimi bude jejich Bohem.« (Zjev. 21, 2—3.) »I odvedl mě v duchu na horu velikou a vysokou, a ukázal mi město svaté Jerusalem, ano sestupuje s nebe od Boha, majíc velebnost božskou. Lesk jeho byl podoben kameni nejdražšímu, jako kameni jaspisovému, jasnému jako křišťal.

Mělo hradbu velikou a vysokou s dvanácti branami a na branách dvanácte andělů a jména dvanácti pokolení israelských. A hradba městská měla dvanáct základů, a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových. Stavba hradby jeho byla z jaspisu, město samo pak bylo čisté zlato, podobné čistému sklu. Základy hradby městské byly ozdobeny všelikým drahokamem. A dvanáct bran bylo dvanáct perel; jedna každá brána byla z jedné perly a náměstí města bylo čisté zlato jako průhledné sklo. Chrámu jsem v něm neviděl, neboť Pán Bůh všemohoucí jest chrámem jeho, a Beránek. A to město nepotřebuje slunce ani měsíce, aby mu svítily, neboť velebnost Boží je osvítila, a svíce jeho jest Beránek. A brány jeho nebudou se zavírati za dne, neboť noci tam nebude. A nevejde do něho nic poskvrněného, ani kdo páše ohavnost a lež, leč jen ti, kteří jsou napsáni v Beránkově knize života.« (Zjev. 21, 10—14; 21, 19; 21, 21—3; 21, 25; 21, 27.)

»A nebude již kletby žádné, ale trůn Boží a Beránkův bude v něm, a služebníci jeho budou mu sloužiti. A noci nebude již ani nebudou potřebovati světla svíčkového ani světla slunečného, neboť Pán Bůh je bude osvěcovati a budou kralovati na věky

věkův.« (Zjev. 22, 3, 5.) Těmi obraznými slovy líčí sv. Jan nebeský Jerusalem, v němž uchystána jest duši lidské nekonečná hostina. Jak zajásá duše, spatříc svaté město, v němž se všecko třpytí, svítí a oslňuje nádherou Boží! Jak zaplesá, uzříc stánek Nejvyššího! Představme si sebe krásnější krajinu s velkolepými městy, s kvetoucími zahradami, stinnými háji a lesy, jimiž protékají stříbronosné řeky! Představme si velkolepé hory, na jejichž temenech v ranním slunci září ledovce aneb luzný záliv mořský — vše to jest slabý obraz krásy nebeské. Země zůstane vždy vyhnanstvím a slzavým údolím, kdežto nebe jest město svaté, místo odměny a naše pravá vlast.

2. V otčině nebeské, v ráji, který nemá konce, nebude zla, neštěstí a křížů. To vše jest následek hříchu, jest trest za pád lidstva, ale v nebi nebude hříchu ani trestu, »a nevejde do něho nic poskvrněného, ani kdo páše ohavnost a lež, leč jen ti, kteří jsou napsáni v knize života«. (Zjev. 21, 27.) V nebi nebude bolesti, smrti a rozloučení, neboť »setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti nebude již, ani zármutku, ani křiku, ani bolesti nebude již, neboť první věci pominuly. I řekl ten, kterýž seděl na trůně: Hle, obnovuji všecko«. (Zjev. 21, 4—5.) V nebeském Jerusalemě nebude práce, ani potu, ani únavy, ani změny počasí, nýbrž trvalý odpočinek a blaženost. »Nebudou již lačněti, ani žízniti více, a nebude bíti na ně slunce aniž jaké horko, neboť Beránek, který jest uprostřed trůnu, bude pásti je a dovede je ku prameni vod živých, a Bůh setře všelikou slzu s očí jejich.« (Zjev. 7, 16—17.)

Ve vlasti nebeské nebude starostí, bázně, vášní, pokušení a přemáhání, neboť již uplynula doba života pozemského, čas zkoušek, bojů, zápasů a přemáhání. Již se netřeba obávati pokušení, ani se strachovati ztráty Boha. Tehdy bude »stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi, a on, Bůh, s nimi bude jejich Bohem«. (Zjev. 21, 3.)

V nebi přestaneme býti poutníky a cizinci, kteří nemají stálého sídla a hledají budoucího, tehdy již budeme usídleni v pravé vlasti, budeme u cíle svého putování. Odpočinutí věčné bude nám přáno a Světlo věčné t. j. Bůh bude nám svítiti. Představme si jakékoli pozemské Eldorado, mysleme si zemi mlékem a strdí slynoucí, ostrov blažených, nebo palác plný lesku a přepychu, a tažme se, není-li tam neštěstí, křížů, bolestí, smrti, rozloučení; není-li tam práce a únavy; nemají-li jeho obyvatelé starosti, bázně a neznají-li přemáhání? A všude,

všude na světě jsou kříže, všude má přístup smrt, rozloučení a nářek. Všude starostmi a prací šediví vlasy a ryji se do čela vrásky! A když lidé tento klopotný a trpký život tak velice milují, že jen násilnou smrtí, s nářkem a bolestí jej opouštějí, jaká radost, slast a rozkoš víří v srdci nebešťanů, kteří dosáhli odpočinutí věčného! Proto přičiním se všemi silami, abych vešel do radosti nebeské.

3. Doposud líčená blaženost nebeská plyne jen z věcí zevnějších, které jsou mimo vyvolence Boží. V srdci nebešťanů sídlí však blaženost nezměrná a neobsáhlá. V nebi ukojeny budou všecky touhy, přání a všecky krásné představy duše. Celý člověk, duše i tělo, se všemi touhami, schopnostmi a silami dojde plného a trvalého ukojení. Všecky statky a radosti, kterých nám Bůh v tomto životě popřává, aneb o kterých jen sníme, nejsou ani kapkou v moři nebeské blaženosti. Všecko bohatství, umění, krása tohoto světa jest jenom stínem oné slávy a krásy nebeské, která naplní naše srdce. »V tomto svatém městě,« praví sv. Augustin, »jsou jen svaté a hojné radosti, jen sladký, věčný a nezrušitelný mír. Vyvolenci Boží budou jimi oplývati tak, že nebude věci, které by si ještě mohli přáti. Srdce jejich bude ukojeno a duše ponořena do moře nebeského blaha. Jejich dědictvím budou nejen všecky statky a dobra, ale Bůh sám, jejich tvůrce.« — Srdce lidské touží po cti, bohatství a moci, a toho všeho budeme v nebi požívati v hojnosti a nadbytku. Bůh bude své věrné služebníky ctíti, jak to přislíbil slovy: »Kdožkoli oslaví mne, oslavím já jeho.« (I. Král. 2, 30.) Lze si představiti větší čest, než čest vzdávanou od samého Boha? A bude-li nás ctíti Bůh, bude nás oslavovati celý dvůr nebešťanů. — Naše duše práhne po bohatství. Leč v nebi budeme dědici Božími a spoludědici Ježíše Krista, jak nás ujišťuje sv. Pavel: »Ano i Duch (svatý) vydává svědectví s duchem naším, že jsme dítkami Božími. Jsme-li však dítkami, (tedy) i dědici, dědici Božími a spoludědici Kristovými.« (Řím. 8, 17.) Bohat, nadmíru jest bohat Bůh, a my jsme jeho dědici. Budeme tedy účastni bohatství jeho i bohatství Ježíše Krista.

Usilujeme o moc. — V nebi bude tato žádost ukojena, neboť budeme účastni moci Ježíše Krista, o které se zmínil těmi slovy: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.« (Mat. 28, 18.) Jakožto spoludědici Kristovi budeme míti podíl na jeho moci, jak nám přislíbil Pán Ježíš v modlitbě velekněžské: »Otče,

chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal,« (Jan 17, 24.) a potom u sv. Matouše: »Vpravdě pravím, že vy, kteříž jste mne následovali při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na slavné stolici své, seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáct pokolení israelských.« (Mat. 19, 28.) V nebi tedy očekává nás odměna stonásobná a vláda životem věčným.

Naše tělo, které jest v bolesti citlivé, v nemoci mdlé a při práci vysílené, bude proměněno podle vzoru oslaveného těla Ježíše Krista. Bude zářiti jako slunce, bude lehké jako vzduch, bude jemné jako pára a nad všelikou bolest i smrt povznešené. Nebude vázáno na zákony přirozené, takže mu nebude působiti obtíží ani vzdálenost, ani překážky. Kam se obrátí vůle, následovati bude i tělo. Vyvolení budou tedy oplývati všelikým dobrem na duši i na těle.

4. Tato vnitřní slast, kterou duše vyvolených kypí, zvýšena jest společností, do níž duše dokonalá zařazena jest. Všude zří jen blaženost, veselí, jásot a slast. Spatřuje nesčíslné zástupy andělů, archandělů, cherubínů a serafínů, kteří v nepřehledných kruzích vznášejí se kolem trůnu Boha živého; vidí »zástup veliký, jehož žádný spočísti nemohl, ze všech národů, pokolení, lidí a jazyků, ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v bílé roucho a palmy v rukou jejich«. (Zjev. 7, 9.) Jeden kruh tvoří dítky, které po křtu sv. zemřely; větší jest jejich vědění než nejslavnějších učenců a větší blaženost než chápati můžeme. Jsou tam patriarchové a proroci, kteří již jasně vidí a ukazují na Beránka Božího, radují se z jeho věčné slávy a sami z jeho blaženosti čerpají blaho nekonečné. Následují svatí vyznavači a kajícníci, kteří »přistoupili k hoře Sionu a k městu Boha živého, k Jerusalemu nebeskému a k zástupu mnoha tisíců andělů a k shromáždění prvorozených, kteříž zapsáni jsou v nebesích, a k Bohu, soudci všech a k duchům spravedlivých, dokonalých a k Prostředníku Nového zákona, k Ježíši, k pokropení krví, kteráž lépe mluví než krev Abelova.« (Žid. 12, 22—4.)

Jinou korunu kolem trůnu Božího tvoří svaté panny. »A viděl jsem — píše sv. Jan — a aj, Beránek stál na hoře Sion a s ním sto čtyřicet a čtyři tisíce, majících jméno jeho a jméno Otce jeho napsané na čelích svých. I slyšel jsem hlas s nebe, jako hlas vod mnohých a jako hlas hromu velikého;

a hlas, kterýž jsem slyšel, byl jako od harfeníků, kteříž hrají na harfy své a zpívají jako píseň novou před trůnem a žádný nemohl se naučiti té písni, jediné těch sto čtyřicet a čtyři tisíce, kteříž jsou koupeni ze země. Toť jsou ti, kteříž nejsou poskvrněni, nebo panicové jsou. Ti následují Beránka, kamkoli jde. Ti jsou koupeni z lidí prvotiny Bohu a Beránkovi a v ústech jejich není nalezena lež, nebo jsou bez poskvrny před trůnem Božím.« (Zjev. 14, 1—5.) Jak odráží se od bílého roucha, které značí svatou čistotu, jejich zlaté koruny!

Nový věnec kolem trůnu Božího tvoří svatí mučedníci. »To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbílili je v krvi Beránkově. Protož jsou před trůnem Božím a slouží jemu dnem i nocí ve chrámě jeho, a Ten, kterýž sedí na trůně, přebývá nad nimi.« (Zjev. 7, 14—15.) Roucho je purpurové, lesklé jako rubín, koruny mají na hlavě a palmy v rukou svých.

Jsou tam kněží, biskupové, kazatelé a učitelé církevní, kteří září jako hvězdy. »Kteří učení budou, skvíti se budou jako blesk oblohy a kteří spravedlnosti vyučují mnohé jako hvězdy na věčné věky.« (Dan. 12, 3.) Ejhle, jak září na nich odznaky tří svatých svátostí! Jejich duše skví se diamantem křtu, rubínem biřmování a smaragdem kněžského posvěcení. Mnozí, přemnozí mají dvě i tři koruny na hlavě: učitelskou, panickou a mučednickou. Zde sídlí na věky společně se svatými patrony, anděly strážnými, přáteli, příbuznými a s dušemi těch, které zachránili, a kteří jim neustále díky vzdávají.

Ještě blíže u trůnu Božího krouží nesčetné sbory andělů a konečně sbor svatých apoštolů, kterým řekl kdysi Kristus Pán: »Amen pravím vám, že vy, kteříž následovali jste mne, v druhém narození, když seděti bude Syn člověka na trůnu velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti trůnech, soudíce dvanácte pokolení israelské.« (Mat. 19, 28.) Tam stojí také trůny nemluvňátek, sv. Jana Křtitele a sv. Josefa, pěstouna Páně. A nade všemi trůní královna nebes i země, Panna Maria, Matka Boží, o níž napsal sv. Jan: »I ukázalo se znamení veliké na nebi: Žena oděna sluncem a měsíc pod nohama jejíma, a na hlavě její koruna dvanácti hvězd.« (Zjev. 12, 1.)

A všecky ty nesčetné zástupy andělů a svatých dnem i nocí velebí a klaní se Bohu, říkouce: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh všemohoucí, kterýž byl a kterýž jest a kterýž přijíti má.« (Zjev. 4, 8.) »Hoden jsi, Pane Bože náš, přijmouti slávu a čest i moc;

nebo ty jsi stvořil všecky věci a z vůle tvé stvořeny jsou.« (Zjev. 4, 11.)

Všichni andělé a svatí oplývají blažeností, patříce na Pána Boha, radují se ze slávy jeho, ze slávy své vlastní i ze slávy ostatních nebešťanů. Jak příjemná společnost nás v nebi očekává! Když již na zemi plynou chvíle s milým přítelem nebo s rodiči nebo sourozenci tak příjemně, jak radostná a slastná bude společnost s nebešťany, jichž duše i těla jsou oslavena, na nichž nelpí nedokonalost ani nedůvěra, jichž duše září ideální krásou a příjemností! Jak slastný bude styk s vyznavači, mučedníky, anděly, apoštoly a Královnou nebeskou! Protož volá sv. Řehoř: Který jazyk vypoví, nebo který rozum pochopí, jaká jest blaženost nebeského města: Býti uprostřed sborů andělských, s nejblaženějšími duchy Stvořiteli slávy přisluhovati, přítomný obličej Boží zříti, neobsáhlé světlo viděti, dalek býti strachu smrti a radovati se z věčné neporušitelnosti! — Blaženost věčná zajisté převyšuje mé smysly, a poněvadž jest odměnou života dokonalého, chci žíti svatě. Amen.

II.

Je-li tato země, která jest místem práce, boje, potu, mrtvení a obětí, tak krásná, čím krásnější musí býti nebe, které jest místem odpočinku, vítězství a odměny. — Je-li země naše, na níž přebývají také nepřátelé Boží, tak krásná, oč krásnější jest nebe, v němž přebývá Bůh s věrnými služebníky, s důvěrníky, přáteli a dítkami? Zajisté krásné, nekonečně krásné jest nebe, a to nebe připraveno a zaslíbeno jest též mně! Proto přičiním se, abych této nezměrné a nekonečné odměny dosáhl!

Zdrojem svrchované blaženosti pro nebešťany jest Bůh sám, na něhož svatí p a t ř í, jejž m i l u j í a jehož p o ž í v a j í. Věčná blaženost záleží v patření na Boha, které jest duším umožněno »světlem slávy«, čili nadpřirozeným zvýšením duševních schopností. Patření na Boha probouzí ve světcích nejdokonalejší poznávání Božích dokonalostí a nejdokonalejší lásku k Bohu. A v tomto patření a milování, neboli v požívání nejvyššího dobra, nalézá duše úplného svého upokojení. Toto požívání není jednotvárné. Ač duše blažené požívají jen jednoho dobra, jest přece toto dobro nejvyšší a proto nevyčerpatelným zdrojem všech dober a slastí. »Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo jest to, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.« (I. Kor. 2, 9.) S patřením na Boha

spojeno jest úplné zproštění všech útrap. Blaženost tu zvyšuje vědomí, že potrvá bez konce (věčně). Poněvadž vůle blažených v nebi jest v úplném souladu s vůlí Boží, nemohou se rmoutiti z menší blaženosti méně dokonalých lidí v nebi, aniž ze zatracení zavržených v pekle.

Správně vylíčil původ svrchované blaženosti světců žalmista Páně, řka: »Opojeni budou z hojnosti domu tvého a proudem rozkoše své napájeti je budeš. Nebo u Tebe jest studnice života a ve světle tvém uzříme světlo.« (Ž. 35, 9—10.)

1. Vyvolení Boží patří na Pána Boha tváří v tvář. Oni poznávají Boha přímo, mnohem jasněji a zřetelněji, než kdyby naň pohlíželi tělesnýma očima. Na světě rozeznáváme tváře tělesnýma očima, ale Bůh jest pouhý duch, a proto nemůže býti spatřen očima tělesnýma, nýbrž jen duše může jej viděti a rozum může jej poznávati. Pravíme-li tedy, že svatí patří na Boha, chceme říci, že rozumem Boha poznávají. — Zde na světě můžeme Pána Boha poznati z těch věcí, které stvořil a hlavně ze zjevení Božího, které jest vypsáno v Písmě svatém. Ze stvořených věcí poznáváme, že Bůh jest, že jest všemohoucí, nanejvýše moudrý a dobrotivý. Zjevení líčí nám vlastnosti Boží, jeho dokonalost, velebnost a krásu, což my věříme, nemohouce se o tom přesvědčiti. Naše poznání Boha není dokonalé a úplné, jak dí sv. Pavel: »Nyní vidíme (Boha) skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž (na věčnosti) tváří v tvář; nyní poznávám z částky, ale tehdáž poznám tak, jakož i já poznán jsem.« (I. Kor. 13, 12.) — V nebi tedy poznávají svatí Pána Boha svým osvíceným rozumem mnohem jasněji a zřejměji nežli zde na světě poznáváme věci tělesnýma očima. V nebi nebudeme již potřebovati tvorů, podobenství a víry k poznání Boha, nýbrž zříti ho budeme přímo, jak učí sv. Jan: »Nejmilejší, nyní jsme synové Boží a ještě se neukázalo, co budeme. Víme, že když se ukáže, podobni jemu budeme, nebo viděti ho budeme tak, jak jest.« (I. Jan 3, 2.)

Kdo pak jest Bůh? Jest bytost neobmezená, která uzavírá v sobě všelikou dokonalost, krásu a dobro. Vše, co krásného, dokonalého a milého vidíme v přírodě mrtvé i živé, na lidech i v jejich umění, jest jenom stínem dokonalosti, krásy a dobra sídlícího v Bohu, který jest původcem všech těch věcí. On jest dokonalost, krása a dobro nekonečné.

Než jak budeme moci poznávati Boha tváří v tvář a tak, jak jest, když jest náš rozum konečný a omezený?

K tomu účelu Pán Bůh náš rozum uzpůsobí, osvítí a zdokonalí zvláštním světlem, které nazýváme »světlem velebnosti« čili »lumen gloriae«. Toto světlo působí, že světci poznávají Pána Boha, jak jest. Ale ani toto poznání není tak dokonalé, aby světci pronikli svým rozumem všecky hlubokosti velebnosti a jsoucnosti Boží, neboť Bůh jest nepochopitelný. Proto každý okamžik objeví se světcům nová dokonalost, nová krása a nové dobro v bytosti Boží, takže nepřestanou jej chváliti, velebiti a obdivovati, jak píše sv. Jan: »Neměli odpočinutí dnem i nocí, říkajíce: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh všemohoucí, kterýž byl a jest a přijíti má.« (Zjev. 4, 8.) »Hoden jest Beránek, kterýž byl zabit, vzíti moc a Božství, i moudrost i sílu i čest i slávu i dobrořečení. Sedícímu na trůnu a Beránkovi dobrořečení i čest i sláva i moc na věky věkův« (Zjev. 5, 12—13).

Jestliže krůpěj a stín dobra, které pozorujeme na tvorech, nás unáší a činí šťastnými, jakým budeme opojeni štěstím, patříce na nekonečnou krásu, dokonalost a dobrotu Boží. »Opojeni budou z hojnosti domu tvého a proudem rozkoše své napájeti je budeš.« (Ž. 35, 9.) — Jestliže poznání některé pravdy tak blaží, že učenec zapomínaje na všecky požitky, den i noc věnuje na její prozkoumání, jaký požitek a blaho asi cítí světci, vidouce pravdu věčnou a v ní všecky poklady moudrosti a vědomosti!

2. Vidí-li člověk věc nebo bytost dobrou a krásnou, p o c i ť u j e k n í l á s k u. Tím pak jest větší láska, je-li sloučena s dobrem a krásou i dokonalostí. Vyvolenci Boží vidouce nezměrné dobro, krásu a dokonalost v bytosti Boží, unešeni jsou l á s k o u k Bohu na věky. Není možno, aby při pohledu na Boha zůstali chladni a netečni. Oni hoří láskou k Bohu. Lásku svou projevují plesáním, chválou, hudbou a zpěvem: »Velicí a divní jsou skutkové tvoji, Pane Bože všemohoucí; spravedlivé a pravé jsou cesty tvé, Králi věků. Kdož se tebe nebude báti a velebiti jména tvého, neb ty sám jsi milostivý, a všichni zajisté národové přijdou a klaněti se budou před obličejem tvým nebo soudové tvoji jsou zjevni.« (Zjev. 19, 1.) »Spasení a sláva i moc jest Bohu našemu.« (Zjev. 19, 1.) »I slyšel jsem jako hlas velikého zástupu a jako hlas vod mnohých a jako zvuk velikého hřímání, řkoucího: Alleluja, nebo království nastoupil Pán Bůh náš všemohoucí. Radujme se, veselme se a chválu vzdejme jemu, nebo přišla svatba Beránkova.« (Zjev. 19, 6.) Člověk bývá unešen, vidí-li umělecký obraz nebo sochu, aneb

spatří-li krásnou bytost. Jak tedy zaplesá, jakou láskou uchvácen bude člověk, až spatří pramen vší dokonalosti, dobra a krásy v Bohu.

3. Andělé a svatí v nebi požívají Boha na věky, to jest, radují se z něho, jakožto svého nejvyššího dobra a jsou úplně blaženi. Z patření a lásky k Bohu plyne požívání Boha, neboť duše poznáním a láskou nabývá držení Boha — possidet Deum — a majetek nejvyššího dobra působí jí blaho nekonečné. Bůh jest jejím Bohem a jejím majetkem. Tablažená radost, která z toho majetku plyne, a v němž všecky touhy po blaženosti jsou dokonale ukojeny, jest požívání Boha.

Ono blažené patření a požívání Pána Boha zahrnuje v sobě nejužší spojení s Bohem. Duši, kterou Bůh osvítil, aby naň patřila, jej milovala a požívala, tiskne na své Srdce jako drahé dítko, a ačkoliv duše zůstává duší lidskou, přece zvláštním způsobem stává se Bohu podobnou a účastnou Božské přirozenosti. — Učení bohoslovci objasňují toto spojení s Bohem tímto příkladem: Hodíme-li kus železa do ohně, ztratí brzy svou temnou barvu, zčervená a zbělí jako oheň sám, stává se ohni podobným, ač železem býti nepřestává. Něco podobného stává se s duší, která patří a požívá Boha. Ona jest s Bohem spojena a Bohem prostoupena, leskne se leskem Božím, jest krásná krásou Boží, čista jeho čistotou, dokonalá jeho dokonalostí, blažena jeho blažeností, při tom však nepozbývá své přirozené povahy a samostatnosti. Blaženost a velebnost onoho sjednocení nebešťanů s Bohem nedá se na světě pochopiti ani vysloviti, nýbrž jen v nebi lze jí zakusiti.

Blaženost Boží jest tak veliká, že Bůh sám, ač jest bytost nekonečná, po celou věčnost jest nesmírně šťasten. A tato blaženost bude i naší blažeností, neboť Bůh řekne věrnému služebníku ta slova: »Nuže, služebníče věrný, . . . vejdi v radost Pána svého.« (Mat. 25, 23.) — A tato blaženost nebeská trvá bez konce, věčně. Kdyby měli svatí jen nepatrný strach, že ta blaženost za ohromnou řadu let pomine, byli by ihned nešťastni. Neboť čím větší jest radost, tím hroznější myšlenka na její konec; zakončení té radosti bylo by tím hroznější, čím větší radost jest. Leč světci a světice Boží mají nezvratnou jistotu, že blaho jejich nikdy nepřestane a tím jest blaženost jejich zpečetěna. Vyplňuje se v blaženosti věčné, co slíbil Bůh Abrahamovi: »Já jsem odměna tvá veliká velmi.« (I. Mojž. 15, 1.)

III.

Leckterý snad ze ctihodných a důstojných spolubratrů řekne: »Že nebe jest krásné, věděl již jsem dávno; ale co mi to prospěje, když nevím, zdali blaženosti nebeské dosáhnu! Nebe jest jen pro dokonalé, a já jsem bídný hříšník.«

Kdo tak malomyslně soudí, tomu uvádím na mysl potěšitelná slova, jež vyřkl slavný exercitator: »S důvěrou mohu říci n e b e j e s t m é!«

a) Božský Spasitel koupil pro nás nebe svou krví; On nepotřeboval zjednávati nebe sám pro sebe, jemu beztak náleželo. Proto všecka práva a nároky na nebe postoupil nám lidem, kteří jsme jeho bratři. Tedy pro zásluhy Ježíše Krista a pro drahocenné jeho utrpení a smrt můžeme říci: Nebe náleží mně!« — Tak odbyl sv. Bernard zlého pokušitele, když umíral. »Kterak můžeš na nebe mysliti, znaje své nepatrné a chatrné skutky?« A světec odpověděl: »Jsem přesvědčen, že nesmím spoléhati na své zásluhy, ale můj milý Spasitel vykoupil pro mne království nebeské svým utrpením a krví a postoupil mi své zásluhy. Pročež pro jeho zásluhy doufám, že přijdu do nebe.« Zahanben ďábel odešel.

b) Nebe náleží mně! Kdyby mne nechtěl míti Pán Bůh v nebi, nebyl by tolik podstoupil a trpěl, a nebyl by mi dal tolik prostředků spásy. Vidíme-li, že lékař k nemocnému často dochází, že předpisuje nejlepší léky, jaké věda zná, nuceni jsme vyznati: Tento lékař chce opravdu, ba násilím zachrániti nemocného. — Podobně můžeme souditi o nebeském lékaři Ježíši Kristu, který nám v těchto cvičeních udílel tolik milostí a důkazů své lásky, že opravdově si přeje naší spásy. Když nás tedy napadá nedůvěra a malomyslnost, postavme se ke kříži a rozjímejme nevýslovná Jeho muka a suďme: Byl by opravdu Spasitel tolik trpěl, kdyby si nepřál mé spásy? Opírajíce se tedy o kříž, volejme: »Nebe náleží mně! Důkazem toho jest mi kříž a umučení Páně!« — Bůh si přeje našeho spasení, jak nás ujišťuje Písmo svaté: »Živ jest Bůh, že nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.« (Ezech. 33, 11.) Přisahal tedy Pán Bůh, že chce, aby všichni byli spaseni.

c) Slíbili jsme Pánu Bohu slib svaté chudoby, a proto znova můžeme říci: »Nebe náleží mně!« — »Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.« (Mat. 5, 3.) Slibem sv. chudoby složili jsme již kupní cenu, a koupená věc náleží

nám. Pán Ježíš neprohlásil: »blahoslavení chudí duchem, neboť oni království Božího dojdou,« nýbrž »jejich jest již království nebeské«. Pohleďme, jak vystihl sv. František smysl oněch slov: »Toto jest ta vznešenost svrchované chudoby, která vás, mé bratry nejmilejší, dědici a králi nebeského království ustanovila.« Protož utěšuj se ve všech křížích a protivenstvích slovy: »Nebe náleží mně!«

d) Novou důvěru na nebe ať vzbuzuje misionář, který obětuje svému Spasiteli drahocenné a citelné oběti, získávaje duše pobloudilé, též řeholník, který věrně pracuje v duchovní správě, klerik, jenž se připravuje na kněžství dlouhými studiemi, laik, který vykonává celá desetiletí těžké práce v zahradě, kuchyni, ve fortně a sakristii, i ten kdo posluhuje bratřím zdravým i nemocným, může-li na sklonku života s dobrým svědomím říci: »Dobrý boj jsem bojoval, běh dokonal, víru zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce.« (II. Tim. 4, 7.) Takovou důvěru jako apoštol Pavel, mohou míti všichni ti, kdož těžíce z milosti Boží, pilně konají své povinnosti stavovské.

2. Nebe jest mi nablízku, neboť brzy umru. Ještě několik let — 10, 20, 30—40; za třicet let bude málokterý z nás na živu — ještě tedy několik let, a státi budu u brány nebeské. A kdybych měl žíti ještě sto let, rychle přejdou léta, desítiletí, a budu u cíle. Jaký dojem zůstavila tato myšlenka u mnohých řeholníků: Nebe jest mi nablízku! Tato úvaha působila na mnohé mládence tak, že se zřekli krátkých a pomíjitelných radostí, statků a dober světa, aby tím jistěji přišli do nebe; mnohé světce rozohnila svatým žárem, aby využitkovali ktrátkého času životního a nashromáždili si pokladů pro život věčný; poustevníky pobádala k pokání, aby si dobrými skutky nebe pojistili. Jakýsi mládenec, který žil ve víru světa, vyzvídal na poustevníku, kterak může býti při té přísnosti tak vesel. A poustevník odvětil: »Já pohlížím do onoho koutu své poustevny a nejtěžší pokání zdá se mi snadným. V onom koutu jest okno, kterým vidím modrý pruh oblohy a při tom si myslím: Ještě několik let, a jsem v nebi, kde všechno utrpení přestane, a kde věčná radost mne očekává.« Když jest tedy nebe krásné, mé a blízké, jak velice musí ten pohled mou horlivost rozohniti? Jestliže naděje na časnou odměnu lidi pohání a sílí, aby trpělivě a vytrvale podnikali těžké práce, odříkání a oběti, jakých ani

Bůh k dosažení života věčného nežádá, jak mne zahanbují dělníci, které denně vídám, když jsem tak líný a vlažný při myšlence na odměnu věčnou!

Zpytujme svědomí a vzbuďme pevný úmysl: Co jsem dosud pro nebe vykonal? — Málo, skoro nic; ale pro časnou odměnu, čest a vyznamenání obětoval jsem mnoho času a síly. — Co mám konati k dosažení nebe? Všecko, neboť nebe jest nejcennější a věčné! — Co budu činiti budoucně? Vše, použiji každé příležitosti k dosažení slávy věčné, nic nebudu pokládati za těžké a obtížné. Přidržím se rady Spasitelovy: »Shromažďujte sobě poklady v nebi, kde ani rez ani mol nekazí a kde zloději nevykopávají a nekradou.« (Mat. 5, 20.) »Protož pokud čas máme, čiňme dobré.« (Gal. 6, 10.)

Zvláště zužitkuji trojí bohatý pramen zásluh. Předně využitkuji záslužně poslušnosti vůči představeným, řeholi a stanovám, neboť poslušnost každý můj skutek posvěcuje a činí záslužným. Potom vykořistím pro nebe přerůzných služeb, které mi velí láska křesťanská a bratrská, neboť tím prokazuji služby a úctu samému Spasiteli. Konečně konati budu trpné pokání, to jest v duchu kajícím a odříkavém ponesu kříže a utrpení, která se mi v povolání naskýtají. »Jestliže však spolu (s Kristem Pánem) trpíme, spolu s ním oslaveni budeme.« (Řím. 8, 17.) »Protož o ty věci, kteréž svrchu jsou, pečujme a ne o ty, které jsou na zemi.« (Kolos. 3, 2.)

Po těchto sv. cvičeních započněme své práce, obtíže a utrpení s novou odvahou! Fortes fortuna juvat! Statečným přeje štěstí. Krátký jest zápas a krátká práce, ale odměna věčná. »Nebo mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.« (Řím. 8, 18.) Nikdy nebudeme toho litovati, že jsme pro Boha a pro nebe pracovali, se obětovali a trpěli, ale bolestně se nás dotkne v poslední hodince, nebudeme-li užívati času, příležitosti a milosti Boží k dobrému. Amen.

Duchovní četba: Následování Krista, kn. III., kap. 21, 49, kn. IV., kap. 13.

36.

O lásce k Bohu.

Příprava.

Úvod: Luk. 10, 25—8.

»A aj, jeden v zákoně učený vstal, pokoušeje ho a řka: Mistře, co čině, život věčný obdržím? A on řekl jemu: V zákoně

co jest psáno, kterak tam čteš? On odpovídaje, řekl: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své a ze vší mysli své a bližního svého jako sebe samého. I řekl mu Ježíš: Právě jsi odpověděl. To čiň a živ budeš!«

Tato posvátná cvičení dokončíme rozjímáním o lásce k Bohu. Souhrnem a vrcholem veškeré dokonalosti, k níž nás mají exercicie povzbuditi, jest láska. Ona jest dokonalou službou Boží a jí stává se Bůh naším pravým Pánem. Láska jest souhrnem všech ctností, ona proměňuje naše skutky ve zlato, které má cenu pro nebe; ona ulehčuje, zpříjemňuje a oslazuje všecky naše práce, kříže i starosti, které nás v životě a v našem stavu potkávají. Čeho jest schopna láska k Bohu, vidíme obrazně v lásce přátelské, mateřské, sesterské a manželské.

Jako láska přátelská, mateřská a sesterská nejeví se pouze ve slovech, citech a horování, nýbrž hlavně ve skutcích, podobně i láska k Bohu záleží ponejvíce v činech a skutcích. Proto napomíná sv. Jan: »Synáčkové moji, nemilujmež slovem ani jazykem, ale skutkem a pravdou.« (I. Jan 3, 18.) — Láska jeví se hlavně skutky, pomocí a radou. Praví přísloví: V neštěstí poznáš pravého přítele. Protož ten, kdo miluje, dává ochotně dary na důkaz své lásky.

Vizme již, jakým štědrým dárcem, přítelem a otcem osvědčil se vůči nám Pán Bůh, abychom zahořeli k němu účinnou láskou!

I. *Dobrota Boží.*

Bůh jest největším naším dobrodincem. Láska osvědčuje se skutky, a poněvadž nás Pán Bůh zahrnul tolika dary a milostmi, osvědčil k nám lásku nekonečnou. Bůh udělil nám předně dary přirozené. Stvořil naše tělo i duši; tělo obohatil pěti smysly, jimiž poznáváme sebe i okolí; duši vyzdobil rozumem, který je schopen poznati Pána Boha i jeho zákony; dal duši lidské svobodnou vůli, abychom dobré a pravé milovali. On popřává nám zdraví, výživu i šat; dal nám dobré a vzorné rodiče i dobrodince, potom zvláštní jiné dary, o nichž ví toliko Bůh a obdarovaný člověk. Tyto dary uděluje nám již celá desítiletí, každý den a každou hodinu, takže žijeme a jsme jenom z darů Božích. Právem se nás táže svatý Pavel: »Co máš, čeho bys nebyl přijal?« (I. Kor. 4, 7.)

Pán Bůh zahrnuje nás dary své milostivř á-

dučili oboru nadpřirozeném. Bylo by třeba »abychom v lásce (Boží) vkořenění a založeni byli, abychom pochopiti mohli, která jest širokost, dlouhost, vysokost a hlubokost lásky Boží.« Na člověka a milost k jeho spáse myslil Pán Bůh dříve nežli stvořil světlo, oblohu a zemi. Proto může každému z nás říci: »Láskou věčnou miloval jsem tebe.« (Jerem. 31, 3.) Tuto lásku Boží prohlašuje sv. Jan za pravou lásku, řka: »V tomť záleží láska, ne že bychom my byli Boha milovali, ale že On prve miloval nás.« Jeho láska nemá mezí, neboť od věků nás miloval a do věků bude milovati. Láska Boží jest široká, neboť nikoho ze své lásky nevylučuje, ani bídných, ani pohrdaných, ani hříšníků; On nechává vycházeti slunce na spravedlivé i hříšníky a rozkazuje dešti, aby zavlažoval pole spravedlivých i hříšníků. Hloubku a výšku lásky Boží líčí nám sv. Jan: »Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom (totiž) synové Boží byli a sluli.« (I. Jan 3, 1.)

Bůh Otec nebeský miloval nás tak, že Syna svého jednorozeného neušetřil, ale vydal ho za nás, za všecky, aby nikdo, kdo v něho věří nezahynul, ale měl život věčný.« Když se druhá Božská osoba nabídla, že náměstnou smrtí za hříchy lidské dostiučiní, nelitoval Bůh Otec Syna svého, kterého nekonečně miloval, nekonečně ctil, jelikož byl s ním stejné přirozenosti a podstaty. Tak nás tedy Bůh Otec miloval, »že ani vlastního Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všecky« (Řím. 8, 32). Svou lásku k nám přirovnal Pán Bůh k lásce mateřské: »Zdaliž se může zapomenouti žena nad nemluvňátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého. A byť ona se zapomenula, já nezapomenu se nad tebou.« (Is. 49, 15.) A nezapomenul se Bůh nad dítkami svými, ač se proti němu vzbouřily, ač ho smrtelně urazily. Poslal Syna svého na svět, postavil ho doprostřed chudoby, práce, pohrdání, pronásledování a smrtelných nepřátel. A Kristus Pán konal vše, co mu rozkázáno z lásky k Otci nebeskému a z lásky k pokolení lidskému. Rozpřáhl ruce, když přišli kati s okovy a »jako ovce k zabití veden byl a jako beránek před tím, kdo ho stříhá, neotevřel úst svých.« (Is. 53, 7.) Pokorně přijal nespravedlivý rozsudek smrti, nesl kříž na Kalvarii, rozpřáhl ruce k přibití a umřel v hrozných bolestech. »V ě t š í lásky nemá nikdo nad tu, než aby kdo položil život za přátele své« (Jan 15, 13) a takovou lásku bezpříkladnou osvědčil k nám Ježíš Kristus. Právem tedy mohl říci: »Jakož mne miloval Otec, i já miloval jsem vás.« (Jan 15, 9.)

Lásku svou osvědčil nám Pán Bůh také tím, že nám popřál, abychom se narodili po vykoupení a z křesťanských rodičů. Co by z nás bylo, kdybychom se byli narodili mezi pohany aneb rozkolníky? Pán Bůh dopřál nám milosti, že jsme vssáli víru a lásku k církvi Kristově již s mlékem mateřským.

Bůh znaje přirozenost naši, dal nám svaté svátosti, abychom tím snáze v dobrém setrvali. Duch svatý křísí v nás na křtu sv. milost Boží, kterou naši prarodiči ztratili, očišťuje srdce naše v každé řádné zpovědi a při všech skutcích kajících, krmí nás nebeskou mannou ve sv. přijímání, naplnil nás zázračnou mocí při knežském posvěcení, že nás poslouchá sám Syn Boží a sestupuje na naše slovo na oltář. Tolikrát vlil na nás milost předcházející, pomáhající a posvěcující. Kdo vypočítá všecky jiné milosti a dary nadpřirozené, kterými nás Duch Svatý zahrnuje každý den, každou hodinu a každý okamžik. A konečně »andělům svým přikázal o každém z nás, aby nás ostříhali na všech cestách našich. Jako na rukou nesou nás, abychom snad neurazili o kámen nohy své.« (Ž. 90, 11—12.) Uvažujeme-li o tom, musíme zvolati se žalmistou Páně: »Neučinil tak žádnému národu a soudů svých nezjevil jim.« (Žalm 147, 20.)

Pohlédněme ještě do říše odměny, do nebe. Tak nás Bůh miluje, že nám dopřává, abychom naň patřili, jeho milovali a požívali na věky. Bůh sám dává se nám za podíl, řka: »Já jsem odměna tvá veliká velmi.« (I. Mojž. 15, 1.) Suďme z toho, jak nás Bůh miluje!

»Quid retribuam Domino, pro omnibus, quae retribuit mihi? — Čím se odměním Hospodinu za vše, co mi uštědřil? Když žebrák pro almužnu několika haléřů svého dobrodince miluje, čím já se odměním Pánu Bohu za nesčetná dobrodiní a milosti, kterými mne zahrnoval po celý život? (Ž. 115, 12.) Lásku Boží splatím láskou pravou, která se osvědčuje skutky.

»Milovati budu Pána Boha svého z celého srdce svého.« (Luk. 10, 26.) Více ho budu milovati nežli všecko na světě a přilnu-li láskou k něčemu, bude to pro Boha; to znamená: budu ochotně všecko činiti a trpěti, abych se zalíbil Bohu, všeho se uchopím, co vede k Bohu a všecko opustím a vším pohrdnu, co mne od Boha odvádí. Ode dneška budu milovati Pána Boha z celé duše své, která veliké lásky a obětí jest schopna, a jsem ochoten vydati život, zdraví, postavení a dobré jméno pro Boha; hotov jsem raději všecko ztratiti nežli milost

Boží. Všechno, co se Bohu nelíbí, neb co jest na překážku mého spojení s Bohem, ze svého srdce vymýtím. Vyhladím z duše své všecky dobrovolné i navyklé hříchy, vyrvu z něho všecky poklesky proti přikázáním Božím a církevním. Milovati budu Pána Boha ze všech sil; nebudu se báti nižádné práce aneb obtíže ve službě Boží a ve svém povolání. Všechny své schopnosti duševní i síly tělesné, všecek svůj čas, své zdraví i odpočinek, vše, co mám, vynaložím na to, abych Boha svým životem oslavil. — Budu Boha milovati ze vší mysli své; usilovati budu, abych dokonalosti Boží, jeho vůli a přání vždy dokonaleji poznával; všecky studie, badání a učení budu podnikati jen proto, abych se zdokonalil ve vykonávání úřadu a ve službě Boží. — »Milovati Boha z celého srdce znamená: celým rozumem bez poblouzení; ze vší mysli: celou pamětí bez zapomětlivosti; ze vší duše: milovati celou vůlí bez odporu; ze všech sil: vším konáním a počínáním bez hříchu.« Tak praví sv. Bonaventura.

Quid retribuam Christo meo pro omnibus, quae retribuit mihi? — Čím se odměním Kristu Pánu za vše, co mi učinil? On sám vyjádřil, čeho si ode mne přeje: »Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste,« volá nás Kristus. (Mat. 11, 28.) Následujme ho, abychom poznali jeho vůli. Kristus Pán oznamuje svou vůli těmi slovy: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« Učte se pokoře, tichosti a mírnosti nejen v době pokoje, nýbrž i v pohrdání, pronásledování a křížích. Snášejte nevděk, opovržení a urážky jako já; příklad zajisté dal jsem vám. Nemstěte se a nesplácejte zlé zlým, nýbrž dobrým. Potom praví nám Spasitel: »Vezmi kříž svůj na se a následuj mne.« Přijměme z rukou jeho kříž, totiž obtíže, práce a nepříjemnosti našeho povolání a následujme Spasitele až na Kalvarii, t. j. až do smrti. »Jho jeho jest (obětavému) lehké a břímě sladké.« (Mat. 11, 28.) Vzpomínejme jeho utrpení a smrti! Jako on přijal okovy bez reptání, tak i my nosme kněžské (řeholní) roucho, jakožto odznak svého stavu, ochotně; jako On dal se přibíti hřeby na kříž, tak my trpělivě snášejme všecky obtíže a bolesti, které působí věrné zachovávání celibátu a poslušnosti (tří svatých slibů); jako On pokorně a poslušně vyslechl rozkazy velerady židovské, vladaře římského, ba i těch najatých vojáků; jako Kristus poslušen byl až k smrti, tak i my poslouchejme svých představených, neboť jejich ústy mluví k nám Bůh. Krista Pána milovati znamená

trpěti. »Za všecky umřel Kristus, aby i kteří živi jsou, již ne sami sobě živi byli, ale tomu, který za ně umřel i zmrtvýchvstal.« (II. Kor. 5, 15.) Žádost naše má tedy býti, abychom »odděleni byli« od světa i těla a byli s Kristem potupeným, zmučeným a ukřižovaným. Abychom dokázali lásku k Pánu Bohu, obětujme jemu všecko, co máme a jsme: »Přijmi, Pane, všecku mou svobodu, paměť, rozum a vůli! Vše, co mám, Tobě obětuji. Ty jsi mně všecko daroval, Tobě, Pane, všecko to odevzdávám. Tobě všecko náleží a proto nakládej se mnou dle vlastní vůle. Toliko svou lásku a milost mi daruj, a bohat jsem dosti« (sv. Ignác).

II.

Pravá láska osvědčuje se nejen dary, nýbrž i návštěvami. Vlastností lásky jest, že ráda dlí nablízku milované osoby nebo věci. Bůh však miluje nás pravou láskou, a proto meška stále mezi námi. Všecky věci neživé, též živoucí tvory a člověka stvořil, všecky zachovává i udržuje a proto jest všude přítomen. Tuto vlastnost Boží opěvuje žalmista Páně těmi slovy: »Kamž půjdu od ducha tvého a kam před tváří tvou uteku? Kdybych vstoupil na nebe, tam jsi ty; kdybych sestoupil do pekla, přítomen jsi. Jestliže bych vzal křídla svá na úsvitě a bydlil v končinách moře, i tam ruka tvá by mne provázela a držela by mne pravice tvá.« (Ž. 138, 7—10.)

Pán Bůh však více miluje člověka, jenž jest obrazem Božím, nežli živočichy, rostliny a nerosty. Sám Kristus Pán to potvrdil, řka: »Jestliže se Otec nebeský stará o vrabce na střeše, tím více o vás.« Musil tedy Pán Bůh svou větší lásku projeviti větší a zvláštní přítomností. Pročež navštívil nás Pán Bůh na zemi, jak vypravuje sv. Jan: »Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.« (Jan 1, 14.) Nepobyl na zemi hodinu, den nebo týden, nýbrž celých třiatřicet let. Přijede-li do města král, mají k němu přístup jen nejvyšší zástupci úřadů, ale Kristus Pán přijímal všecky, urozené i prosté, muže vynikající též i bezvýznamné. Abychom se ho nebáli, ve všem podobným stal se nám, vyjma hřích. Velebil ty, kdo ho viděli a v něho uvěřili, ale ještě více nás, kteří jsme ho neviděli a přece uvěřili. »Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi; blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili.« (Jan 20, 29.) Svou lásku osvědčoval Pán Ježíš, že navštívil všecky kraje a města Svaté země, že všude rozeslal učedníky a též apoštoly, aby všichni ho poznali a měli užitek z jeho návštěvy. »Přede dnem slavným velikonočním,

věda Ježíš, že přišla hodina jeho, aby šel z tohoto světa k Otci, když miloval své, kteříž byli na světě, až do konce miloval je.« (Jan 13, 1.) Puzen láskou, aby s námi až do konce věků zůstával, vymyslil převelíké tajemství Nejsvětější Svátosti Oltářní. »Toto jest tělo mé; toto jest krev má, to čiňte na mou památku.« Ano, živý Kristus s tělem, s krví, s duší lidskou, s Božstvím i člověčenstvím bydlí s námi ve svatostánku. Zde se naplňuje slovo Kristovo: »Nenechám vás sirotků.« (Jan 14, 18.) Ve dne i v noci mezi námi přebývá a čeká, až k němu přijdeme. Volá nás: »Pojďte ke mně všichni,« jsem zajatec své lásky k vám, vizte to Srdce, které svět tolik milovalo a miluje. A všecky, kdo k němu přicházejí, ať dokonalí, ať hříšní, všecky přijímá, tiskne k Srdci svému, všem žehná a dobrořečí. A nemůžeme-li k němu přijíti, dává se k nám přinášeti, ať jest naše světnice sebe chudší, ať jest tak pustá a prázdná jako žalářní kobka.

Ale ještě blíže sídlí Duch Svatý. »Nevíte-li, že chrám Boží jste a Duch Svatý přebývá ve vás?« (I. Kor. 3, 16.) — Srdce lidské, sídlo lásky, chová a chrání v sobě obraz milované osoby nebo věci; ale srdce křesťanovo, které jest prosto všelikého hříchu těžkého, chová v sobě nejen obraz Boží, nýbrž jest sídlem, monstrancí a svatostánkem Ducha Svatého. Kde pak přebývá Duch Svatý, tam trůní celá Nejsvětější Trojice: »Což nevěříte, že já v Otci, a Otec ve mně jest? (Jan 14, 11.) Miluje-li mne kdo, řeč mou zachovávati bude, a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme.« (Jan 14, 23.)

Milý Spasitel ve své lásce k nám chce nás míti na věky u sebe. »Otče,« praví Kristus Pán, »chci, aby kde jsem já i oni, které jsi mi dal, se mnou byli, aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal.« (Jan 17, 24.) — »Známo jsem učinil jméno tvé a známo učiním, aby láska, kterou jsi mne miloval, byla v nich a já v nich.« (Jan 17, 26.) Zajisté může prohlásiti Pán Bůh: »Rozkoš má jest býti se syny lidskými.« (Přísl. 8, 31.)

Taková pravá, nezištná a obětavá láska Boží žádá, aby byla opětována. Poněvadž láska ráda dlí tam, kde jest milovaná osoba nebo věc, dokazujme lásku k Bohu tím, že na Boha myslíme. Jako dítko, které dlí v cizině, rádo zalétá myšlenkami do rodného domu, kde meškají milovaný otec a drahá máti, tak i my, vyhnaní synové Evini, vzpomínejme na Otce svého nebeského při práci, v křížích a bojích. — Milující Spasitel přebývá mezi námi! Osvědčujme jemu svou lásku častými návště-

vami v kostele (choru), po jídle, mezi dnem i před spaním. Rádi k němu docházejme, neboť jest to pro nás vyznamenání, že všemohoucí a věčný Bůh snížil se k nám, svým tvorům; jest to pro nás zvláštní čest, že Spasitel bydlí s námi pod jednou střechou, jako bychom byli jemu rovni. Sníží-li se král nebo císař ke svým poddaným, získá si okamžitě jejich lásku. Musili bychom míti srdce kamenné, kdybychom na svátostného Spasitele zapomínali nebo si ho nevšímali.

III.

Pravá láska osvědčuje se také službami, které člověk milé osobě neb společnosti prokazuje. Takovou lásku prozrazuje matka vůči svému kojenci, ne tehdy když mu koupí nové šaty, nýbrž tehdy když proň šetří, pracuje, a je-li nemocen, celé noci probdí u jeho kolébky, jej ošetřuje, mnoho si odřekne, jen aby dítko bylo zaopatřeno. Tím jeví se láska mateřská, když matka od rána do večera pro dítě trpí a se obětuje. — Podobnou lásku k nám osvědčuje Pán Bůh, že pro nás, kolem nás i v nás činný jest k našemu prospěchu. On jest činný v přírodě, v níž probouzí osení, dává mu vzrůst i plody, abychom z nich mohli žíti. On stvořil tvory živoucí, aby nám napomáhali v práci; on vložil do země ložiska nerostů a kovů, jimiž se udržuje nebo zpříjemňuje život. Bůh zažehl na nebi slunce, aby nás zahřívalo a nám svítilo. On zachovává, spravuje a řídí vesmír, aby nám prospíval. Pán Bůh sám prohlásil prvním rodičům v ráji, že všecko stvořil pro ně, řka: »Hle, dal jsem vám všelikou bylinu, nesoucí semeno na zemi a všecko dříví, kteréž má v sobě samém semeno rodu svého, aby vám bylo za pokrm. A všechněm živočichům zemským i všemu ptactvu nebeskému i všemu, což se hýbe na zemi a v čem jest duše živá, aby měli za pokrm. I požehnal jim Bůh a řekl: Rostěž a množte se a naplňte zemi a podmaňte ji a panujte nad rybami mořskými i nad ptactvem nebeským i nade všemi živočichy, kteří se hýbají na zemi.« (I. Mojž. 1, 29, 30, 28.) Všecko tedy stvořil Pán Bůh pro člověka, aby věcí stvořených užíval podle vůle Boží ke svému zachování, ke svému prospěchu i ke svému potěšení.

Ale ještě větší služby prokázal nám Pán Ježíš. On opravdu pro nás pracoval, přinášel oběti a pro nás trpěl. Jediným slovem stvořil Bůh vesmír, ale nesmírně mnoho práce stálo druhou Božskou osobu, než nás po pádu vykoupila. Krásně o tom píše sv. Bernard: »Ne tak snadno byl jsem po pádu napraven jako

stvořen. On řekl, a všecko se stalo, on rozkázal, a všecko bylo stvořeno.« (Ž. 148, 5.) Ale Ten, jenž mne jediným slovem stvořil, mnoho musil mluviti, mnoho divů činiti a mnoho obtíží snášeti, ba i pokoření podstoupiti, nežli mne vykoupil.« Kolikrát pro mou spásu se potil, kolikrát klesal únavou, kolikrát kázal, kolikrát plakal, jak často byl pronásledován, očerněn a pokořen, kolik trpěl, nežli mohl zvolati: »Dokonáno jest vaše spasení.«

Quid retribuam Domino? Čím se odměním Hospodinu za vše, co mi učinil? (Ž. 115, 12.) Při stvoření daroval mi sebe samého, při vykoupení vydal sám sebe za mne, abych byl sám sobě vrácen. Pročež za své stvoření a vykoupení dluhuji sebe jemu samému. Co pak dám za sebe Pánu Bohu? Kdybych se Bohu tisíckrát obětoval, čím jsem vůči Bohu? Pročež vrátím Pánu Bohu za jeho nesmírnou lásku svou lásku tím, že proň budu pracovati, oběti přinášeti a trpěti. »Ať již tedy jíte aneb pijete nebo cožkoli jiného činíte, všecko ke slávě Boží čiňte,« vybízí nás sv. Pavel. (I. Kor. 10, 31.) I v řeholním životě popřává mi Bůh, abych užíval věcí stvořených podle vůle Boží ku svému prospěchu. Přičiním se však, abych i těch věcí užíval ke slávě Boží, jak praví apoštol národů: »Těm, kteří Boha milují, všecky věci napomáhají k dobrému.« (Řím. 8, 28.) Caritas Christi urget nos — láska Kristova nás k tomu pobízí.

IV.

Pravá láska osvědčuje se laskavostí vůči milované osobě nebo společnosti. Častokráte jenom stín krásy, jenom krůpěj dokonalosti, kterou spatřujeme na tvorech, naše srdce táhne, upoutává i unáší. Jakou láskou probudí a zažehne se naše srdce, vzpomeneme-li na neobsáhlou lásku, krásu a dokonalost Boží, představíme-li si Boha, který jest původcem a pramenem veškeré dokonalosti, krásy a laskavosti. Když tedy přijdou k nám tvorové, aby nás laskavostí a krásou na se upoutali a sobě podmanili, zvolejme v duši takto: Byl bych pošetilý a zpozdilý, kdybych se pachtil za stínem a krůpějí, znaje a moha míti původce a pramen všeliké dokonalosti, krásy a slávy. Pročež dávám srdce své nekonečnému Stvořiteli, jenž jedině jest schopen, aby srdce mé dokonale oblažil a ukojil. Vím, že nespokojeno jest srdce lidské, pokud nespočine v Bohu (sv. Aug.). — Tvorové ve vší své kráse musí býti ukazovátkem a prstem, jenž pobízí: Miluj Boha! — Jemu náležeti má srdce celé, nerozdělené. Proto jsou tvorové tak krásní a dokonalí, aby mne upomínali, »že mnohem nad ně krásnější jest Pán jejich, neboť

Stvořitel krásy všecky ty věci ustanovil«. (Moudr. 13, 3.) Pročež píše sv. Augustin: »Nebe i země a všecko, cokoli ve vesmíru stává, volá ke mně se všech stran, abych Tě, Bože, miloval, a nepřestává to volati ke všem, aby nikdo neměl výmluvy.« (sv. Aug.)

Vzpomínáme-li, že nekonečně krásný, dokonalý a dobrý Bůh na nás myslí, že na nás s nebe shlíží, nás miluje a ačkoli lásky naší nepotřebuje, přece si jí žádá a přeje, a když jej milujeme, se raduje, jak se musí srdce naše rozehřáti, jakou žádostí musí zahořeti, abychom jeho přání vyhověli; abychom oslněni jeho krásou, laskavostí a dokonalostí, láskou velikou k němu zahořeli, abychom jej milovali z celé duše své, z celého srdce svého, ze vší mysli své a ze vší síly své (Mar. 12, 30), jak to nařídil.

Prosme Pána pro jeho drahocennou krev o takovou lásku, a ta láska k Bohu buď nejkrásnějším plodem těchto svatých cvičení. Často si opakujme krásnou modlitbičku sv. Augustina: Noverim me, noverim te, ut te amem et me contemnam. Kéž bych poznal sebe, kéž bych poznal, Bože, Tebe, abych Tebe miloval a sebou pohrdal.

Rozvažujeme-li upřímně o lásce Boží, která se jeví dary, blízkostí, službami i laskavostí, nemůžeme odolati touze, abychom nevolali se sv. Pavlem: »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Zdali soužení aneb úzkost, nebo hlad, zdali nahota čili nebezpečenství, zdali protivenství čili meč?« (Řím. 8, 35.)

»Jakož psáno jest (v žalmu 43, 22): Pro tebe mrtveni býváme celý den, považováni jsme jako ovce k zabití. Ale v tom všem přemáháme pro toho, kterýž nás zamiloval. Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížectvo, ani mocnosti (zlé), ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude nás moci odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.« (Řím. 8, 36—38.)

Duchovní četba: Následování Krista, kn. II., kap. 7, kn. III., kap. 5, 34, 48.

Díky Bohu!

Modlitby po duchovních cvičeních.

I. *Modlitba po sv. exerciciích nebo po misiích.*

Ježíši Kriste, pro mne na kříž přibitý Spasiteli, vzdávám Ti díky za všecky dary tvé lásky, jež jsi mi za tyto dny sv.

exercicií (sv. misií) udělil. Hle, opět jsem se přesvědčil, že jsem povinen především spasiti svou jednu a nesmrtelnou duši, pročež vzbuzuji pevný úmysl varovati se hlavně každého těžkého hříchu a každé dobrovolné nejbližší příležitosti ke hříchu, zvláště však největší příležitosti, pro kterou jsem již často klesl do hříchu. Leč i všedních hříchů a veliké náklonnosti k nim hodlám se dle možnosti vystříhati. Slibuji Ti, že budu svědomitě konati všecky své stavovské a úřední povinnosti a celý způsob života zařídím dle tvé svaté vůle. Také ti slibuji, ó dobrý Ježíši, že budu své denní modlitby správně vykonávati a zvláště při pokušení budu se brániti modlitbou. Hodlám světiti neděle a často a pobožně ke stolu Páně přistupovati. Posléze obětuji Ti svůj celý život, zvláště všecky své obtíže a utrpení. Požehnej mi a všem, kdo se těchto sv. exercicií (sv. misií) zúčastnili.

Ó Maria, Panno neposkvrněná, mám pevný úmysl býti tvým dítkem a hodlám tě horlivou a pobožnou modlitbou sv. růžence uctívati. Ó Pane Ježíši, ustanov mi svou Matičku za zvláštní ochránkyni a buď mou útěchou a radostí až do šťastné hodinky smrti. Amen.

(300 dní odpustků denně, i za duše v očistci. Pius X. 29. ledna 1914. — Acta apost. Sedis VI. 110.)

II. *Modlitba po exercicíích.*

(Pro řeholní osoby.)

Všemohoucí, věčný Bože, staviteli a strážce nebeského města Jerusalema, na jehož pokyn plynou okamžíky našeho života, který jsi nás v tomto svatém řádu milostivě shromáždil, abychom Ti věrně sloužili, ve dne i v noci ve Tvém zákoně rozjímali, božskou slávu Tvou rozšiřovali, o vlastní dokonalost usilovali a příkladem byli jiným, ačkoli jsi velebný ve věcech velikých, přece jen tvoříš divy ve věcech nepatrných, zařiď, požehnej, ostříhej a zdí své ochrany obklop naše kláštery se všemi služebníky svými, kteří v nich bydlí, aby byly povždy místem stálosti, svatosti a pokoje. Vzdal od nich viditelné i neviditelné nepřátele, zažeň tělesné žádosti, popřej vzrůst řeholní kázně a uděl dostatek věcí potřebných. Útoky zlého ducha od našich domů, Pane, ať jsou zažehnány a zloba bouřlivé povětrnosti odvrácena. Ať jsou kláštery naše prázdny rozepří a prosty škody; ať v nich nepřebývá rána morová a nákazou hrozící povětří. Ať jsou odvráceny úklady skrytého nepřítele; nedopusť, Pane, aby naše domy nebo služebníci Tvoji, které jsi z bouřlivého světa vyvedl

a k odměně povolání nebeského nadchnul, zahanbeni byli pohoršeními a zločiny. Stává-li však, co by bezpečnosti, spáse aneb pokoji obyvatel jejich bylo na překážku, vzýváním svatého jména Tvého a mší svatých, které se Tobě denně obětují, buď z nich zahnáno a vypuzeno, aby Tvou božskou Prozřetelností naše domy ve všem obezřele byly řízeny a ode všech útoků chráněny. Skrze Pána našeho, Ježíše Krista, jenž s Tebou v jednotě Ducha Svatého živ jest a kraluje Bůh na věky věkův. Amen.

Zpytování svědomí.

(Podle Dostála-Lutinova.)

Otče, zhřešil jsem před tebou a nejsem hoden slouti synem tvým.

Poslušen hlasu tvé svaté církve, která nařizuje, aby každý katolický křesťan aspoň v čas velikonoční přijal svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní, a prahna po smíření s tebou, skroušeně přistupuji ke zpovědnici.

Duše Svatý, Bože!

Otevři mé svědomí, abych své viny poznal!

Otevři mé srdce, abych jich vřele litoval!

Otevři má ústa, abych se upřímně vyznal a hoden byl Tělo Páně přijmouti!

Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, Marii jeho důstojné Matce, všem milým svatým a Vám, Otče duchovní na místě Božím, že jsem od poslední zpovědi (kdy?) často a mnoho zhřešil:

(Při každém těžším hříchu udej, kolikrát asi? Co nespáchals, vynechej!)

Proti desateru Božích přikázání:

1. Pochyboval jsem o článcích víry. Poslouchal jsem rád nevěrecké řeči, přednášky, vtipy. Podporoval jsem nevěrecké listy, spolky, agitátory. Dal jsem při volbách hlas nepřátelům církve. Zanedbával jsem podniky a tisk katolický. Nemodlil jsem se každodenně. V pomoc Boží jsem nedůvěřoval. Pověry, spiritismus jsem pěstoval. Byl jsem pyšný. Styděl jsem se veřejně vyznávati víru Kristovu. Zbožnost v domě svém jsem nepěstoval. Duchovní jsem zlehčoval, víry Kristovy nehájil.

2. Bral jsem jméno Boží nadarmo. Mluvil jsem o svatých věcech pohrdlivě. Rouhal jsem se. Neposlouchal jsem slova

Božího. Proti Bohu jsem netrpělivě reptal. Hříšně jsem Boha za svědka volal. Slibu jsem nedostál.

3. Ve sváteční dny jsem pracoval, služby Boží zanedbal. V pracovní dny jsem zahálel, povinnosti svého zaměstnání (úřadu) nedbale konal.

4. Rodičů, představených jsem nectil, je zarmucoval, jich neposlouchal. Svým podřízeným jsem dával zlý příklad a byl k nim nespravedliv, nelaskav. Chudým jsem nepomáhal, na dům Boží nepřispíval. Za zbytečnou nádheru jsem utrácel. Mládež jsem k Bohu nevedl a od zkázy jí nechránil. Dobrodince, mistry, učitele, starší lidi jsem rmoutil. Promarnil jsem rodinný majetek, utrácel mzdu, nechal svou rodinu trpěti nouzi.

5. Bližní své (manželku) jsem rmoutil, týral, pohoršení dával. Sobě jsem zdraví kazil hýřením nebo nestřídmostí v jídle, pití, kouření, hře. K zlému jsem sváděl. Žil jsem v nepřátelství a hněvu. Napomáhal jsem k vraždě nezrozených dětí.

6. Miloval jsem necudné myšlenky, žádosti, řeči, pohledy, doteky, společnosti, skutky. Hřešil jsem na sobě, na jiných. Hřešil jsem s osobami svobodnými, vdanými, příbuznými a Bohu zasvěcenými.

7. Sáhl jsem na cizí majetek (kolikrát?) krádeží, lichvou, podvodem, špatnou měrou, špatným zbožím, špatnou prací. Dluhů jsem neplatil. Škody učiněné jsem nenahradil. Věci nalezené jsem nevrátil, ukradené kupoval.

8. Mluvil (nebo psal) jsem nepravdu, pomlouval jsem, na cti utrhal, křivě svědčil, křivě přisahal. Štval jsem lidi. Nezastal jsem se dle pravdy pronásledovaných. Mlčel jsem, když spravedliví byli tupeni. Donášel jsem, pochleboval, podezříval, zrazoval, přetvařoval se.

9. 10. Smýšlel jsem o cizí majetek, manžele, služebnice. Byl jsem lakomý. Záviděl jsem. Škodil jsem jiným v živnosti.

Proti pateru přikázání církevních:

1. Zasvěcených svátků jsem nesvětil, slavností církevních se nezúčastnil.

2. Každé neděle a svátku jsem celé mše svaté nábožně neslyšel.

3. V pátek jsem jedl maso a jiné posty přestupoval.

4. Sv. svátosti jsem o velikonocích nepřijímal.

5. V čas církevního smutku (v adventě a v postním čase) jsem se hlučně veselil při tancích a zábavách.

6. Jsem ve spolku pro spalování mrtvol.

Hříchy proti lásce k Bohu. Vyznaných hříchů z předešlého života jsem znova nelitoval. Nebyl jsem hotov raději umříti, než se dopustiti těžkého hříchu. Miloval jsem Boha, ale hledal při tom vlastní čest a užitek; z bázně před trestem a z touhy po odměně. Nehleděl jsem se Bohu ve všech myšlenkách, záměrech, slovech a skutcích zalíbiti. Nermoutil jsem se náležitě, že Bůh bývá od mnoha lidí zarmucován a urážen. Nesnažil jsem se dosti, abych tomu zabránil.

Hříchy proti lásce bližénské. Bližního jsem urážel, na cti jemu utrhal, jeho slabosti, poklesky a hříchy jemu připomínal, ač toho nevyžadovala láska bratrská. Dělal jsem klepy a různice prozrazováním důvěrných sdělení. Mluvil jsem slova, jež bližního hryzla, posměchem zaváněla, hněv a netrpělivost působila. Nestýkal jsem se přátelsky se všemi, jim nesloužil a byl jim nepříjemný. Nevaroval jsem se odporu, nechuti a ukazoval to na sobě. Pěstoval jsem důvěrné přátelství, které u jiných působilo nelíbost. Nedobře jsem o bližních smýšlel, je posuzoval. Činil jsem jiným, co se mi od jiných nelíbí.

Hříchy proti pokoře. Mluvil jsem řeči, které směřovaly k sebelásce. Měl jsem radost, když mě jiní chválili, a rmoutil se, když mě haněli. Pracoval jsem, abych se zalíbil lidem, nikoli pro Boha. Své chyby a slabosti jsem omlouval a svaloval na jiné. Marnivých a samolibých myšlenek jsem hned nezapuzoval. Rmoutilo mě, když jsem byl pokořen a pohaněn pro své slabosti, poklesky a chyby. Nemiloval jsem pokořování a necvičil se v pokoře.

Hříchy proti poslušnosti. Neposlechnul jsem ihned a ochotně, když mi byl rozkaz protivný. Zkoumal jsem, proč jsem rozkaz obdržel. Vůli svou jsem neodevzdal do rukou představeného. Nepokládal jsem hlas představeného a hlas klášterního zvonku za hlas Boží. Neviděl jsem v představeném zástupce Kristova. Rmoutil jsem se, bylo-li rozkazů mnoho. Čekal jsem až na druhý rozkaz a otálel s vykonáním uložených úkolů. Neposlouchal jsem ochotně a ihned. Odjinud poznanému přání představeného jsem nevyhověl. Nepoddával jsem se vedení představeného ve všem, co není hřích.

Hříchy proti chudobě. Toužil jsem po majetku. Půjčoval a vyměňoval jsem věci bez dovolení. Na tom, co mi dovoleno, jsem lpěl. Nezříkal jsem se věcí nepotřebných a zbytečných. Vyhledával jsem věci vzácné a příjemné. V nedostatku

jsem nedoufal v pomoc Boží. Nerad jsem používal věcí opotřebovaných a prostých. Rmoutil jsem se, maje nedostatek ve věcech nutných.

Hříchy proti čistotě. Nevystříhal jsem se ženské společnosti, ač toho nevyžadovala sláva Boží a duchovní prospěch bližního. Nebděl jsem nad očima, v přítomnosti osob jiného pohlaví. Mluvil jsem lehkomyslně. Stisknul jsem podanou ruku. Přijímal a dával jsem dary osobám, k nimž cítím jakousi náklonnost. Mluvil jsem zbytečně o ženské kráse. Na ulicích jsem zvědavě pohlížel na osoby jiného pohlaví.

Hříchy proti střídmosti. Jedl jsem mimo společné jídlo. Nepřestával jsem na stravě, která se společně podává. Vyhledával jsem jiných pokrmů a nápojů lépe připravených. Přestoupil jsem míru střídmosti při společném jídle. Požíval jsem pokrmy spěšně a hltavě. Mluvil jsem se zálibou o stravě. Stěžoval jsem si na stravu. Nezapuzoval jsem nestřídmých myšlenek.

Hříchy proti trpělivosti. Všeliká protivenství jsem nepřijímal jako z ruky Boží. Ukazoval jsem známky netrpělivosti tvářením i slovem. Když jsem byl pro svou netrpělivost napomenut, byl jsem mrzutý. Vnitřní netrpělivost dával jsem na jevo. Nesnášel jsem křížů trpělivě, ochotně a s láskou.

Poklesky v umrtvování. Nemyslil jsem na to, abych se při každé příležitosti zapíral a umrtvoval. Pohanu a příkoří jsem nesl netrpělivě. Někdy jsem opovážlivě vyhledával příležitost k velkému pokořování a pohanění. Nevzdaloval jsem se společnosti, jež mi překážela v duševní a tělesné práci. Hledal jsem zábavu, mluvil a smál jsem se v nepravý čas a na nepravém místě. Nemluvil jsem vážně, chodil hřmotně, pokoušel jiné k smíchu v době mlčení a na místech, kde třeba zachovávati mlčení. Nevstal jsem ráno včas, přišel pozdě k modlitbě a ke stolu. Ve věcech milých a příjemných nekrotil jsem své žádostivosti, věcem nepříjemným jsem se vyhýbal.

Všech osobních i cizích hříchů srdečně lituji, protože jsem jimi předobrého Pána Boha urazil, nebe ztratil a pekla zasloužil. Opravdově slibuji, že již nebudu hřešiti a místům hříchu se vyhnu. Prosím o kněžské rozhřešení a spasitelné pokání.

Oprava: Na str. 94, řádka 16 shora: ... Spasitel se přimlouvá: čti n e přimlouvá:

jsem nedoufal v pomoc Boží. Nerad jsem používal věcí opotřebovaných a prostých. Rmoutil jsem se, maje nedostatek ve věcech nutných.

Hříchy proti čistotě. Nevystříhal jsem se ženské společnosti, ač toho nevyžadovala sláva Boží a duchovní prospěch bližního. Nebděl jsem nad očima, v přítomnosti osob jiného pohlaví. Mluvil jsem lehkomyslně. Stisknul jsem podanou ruku. Přijímal a dával jsem dary osobám, k nimž cítím jakousi náklonnost. Mluvil jsem zbytečně o ženské kráse. Na ulicích jsem zvědavě pohlížel na osoby jiného pohlaví.

Hříchy proti střídmosti. Jedl jsem mimo společné jídlo. Nepřestával jsem na stravě, která se společně podává. Vyhledával jsem jiných pokrmů a nápojů lépe připravených. Přestoupil jsem míru střídmosti při společném jídle. Požíval jsem pokrmy spěšně a hltavě. Mluvil jsem se zálibou o stravě. Stěžoval jsem si na stravu. Nezapuzoval jsem nestřídmých myšlenek.

Hříchy proti trpělivosti. Všeliká protivenství jsem nepřijímal jako z ruky Boží. Ukazoval jsem známky netrpělivosti tvářením i slovem. Když jsem byl pro svou netrpělivost napomenut, byl jsem mrzutý. Vnitřní netrpělivost dával jsem na jevo. Nesnášel jsem křížů trpělivě, ochotně a s láskou.

Poklesky v umrtvování. Nemyslil jsem na to, abych se při každé příležitosti zapíral a umrtvoval. Pohanu a příkoří jsem nesl netrpělivě. Někdy jsem opovážlivě vyhledával příležitost k velkému pokořování a pohanění. Nevzdaloval jsem se společnosti, jež mi překážela v duševní a tělesné práci. Hledal jsem zábavu, mluvil a smál jsem se v nepravý čas a na nepravém místě. Nemluvil jsem vážně, chodil hřmotně, pokoušel jiné k smíchu v době mlčení a na místech, kde třeba zachovávati mlčení. Nevstal jsem ráno včas, přišel pozdě k modlitbě a ke stolu. Ve věcech milých a příjemných nekrotil jsem své žádostivosti, věcem nepříjemným jsem se vyhýbal.

Všech osobních i cizích hříchů srdečně lituji, protože jsem jimi předobrého Pána Boha urazil, nebe ztratil a pekla zasloužil. Opravdově slibuji, že již nebudu hřešiti a místům hříchu se vyhnu. Prosím o kněžské rozhřešení a spasitelné pokání.

Oprava: Na str. 94, řádka 16 shora: ... Spasitel se přimlouvá: čti n e přimlouvá: